

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
NORTHEASTERN UNIVERSITY

NEU
KHON KAEN

NEUARJ

NEU ACADEMIC AND
RESEARCH JOURNAL

ปีที่ 15
ฉบับที่ 2

วารสารวิชาการและวิจัย

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมษายน – มิถุนายน 2568

ISSN 2697-3731 (Online)

Thai-Journal Citation Index Centre Tier #2

เว็บไซต์ NEUARJ

043-222-959

www.neu.ac.th

@neuinfo

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน 2568 นี้ ซึ่งศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI จัดคุณภาพให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 กองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นคัดสรรผลงานทางวิชาการที่เปี่ยมไปด้วยคุณภาพในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ผู้อ่าน ทั้งในรูปแบบของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการในด้านรัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ศึกษาศาสตร์ และที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

สำหรับวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฉบับนี้ นำเสนอผลงานที่ผ่านการประเมินคุณภาพอย่างเป็นระบบจากผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการที่เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา รวมทั้งหมด 30 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 27 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง การนำเสนอบทความจากผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนนั้น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารจึงต้องผ่านกระบวนการทั้งในส่วนของการกลั่นกรองบทความของวารสารและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จำนวน 3 ท่าน ที่ทางกองบรรณาธิการได้กำหนดเป็นกรอบที่จะรับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ โดยกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่นำเสนอในวารสารนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งในแง่ของการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาองค์กรหรือท้องถิ่น หรือการวิจัยต่อยอด ดังนั้น จึงขอเชิญชวนนักวิชาการ นักวิจัยจากทุกสถาบัน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเสนอผลงานทางวิชาการของท่าน ทั้งที่เป็นบทความวิจัยหรือบทความวิชาการในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อเผยแพร่เป็นคุณค่าแก่สังคมต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3..... 1

Organizing Learning Activities to Promote the Attitude towards Mathematics of Mathayom 3 Students

กิตติคุณ ถวิลไพโร และ รามนรี นนทภา

Kittikhun Tawinphrai and Ramnaree Nontapa

การพัฒนาชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP กรณีศึกษาในรายวิชา..... 14
ปฏิบัติงานเครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

The Development of Turning Skill Training Sets Based on the MIAP Learning Approach: A Case Study in Machine Tool Practice Courses for Undergraduate Students

นาทรฐิดา คงเพชรศักดิ์ เมธา อึ้งทอง น่านน้ำ บัวคล้าย และ พศิน มัชฌิมา

Natratda Khongpertsak Metha Oungthong Nannam Buaklay and

Pasin Mutchima

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนอสมิต ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์..... 24
เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Developing a Constructivist Metaverse Learning Environment to Foster Creative Thinking in Environmental Management for Grade 5 Students

ณัฐนันท์ ลากุล สุมาลี ชัยเจริญ กอบแก้ว อติศักดิ์สไต และ สายชล จิตภิลัย

Natthinan Lakul Sumalee Chaijaroen Gobgua Adisaksodsai and

Saichon Jitpilai

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้..... 40
(Game-Based Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Development of English Language Learning Achievement Using Game- Based Learning Techniques for Grade 12 Students

สกาอรตน์ ยิ่งยง ดวงพร ศรีบุญเรือง และ ณภัทติญา ชูสกุล

Sakaorat Yingyong Duangporn Sriboonruang and Naphattiya Choosakon

สารบัญ (ต่อ)

Satisfaction in Marketing Mix Factors of Chinese Tourists at Tourist Attractions.... in Guangxi, The People's Republic of China	51
Qi Wei Suwanna Tachateerapreda and Radamanee Panlopchanoknat	
นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนส..... ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	65
Product Innovation and Process Innovation Influencing the Decision to Use Fitness Services in Mueang District, Khon Kaen Province	
กลมเกลียว มาเวียง ^{1*} และ รุ่งโรจน์ พรขุนทด	
Klomkliaw Marwiang ^{1*} and Rungrote Pornkhuntod	
กฎต้นแบบว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และ..... ลูกจ้างในองค์การมหาชน	79
Model Regulation on Welfare Benefits and Other Remuneration of Officers and Employees in Public Organizations	
ศิริพงศ์ อัครชัยภูมิสกุล ภูมิ โชคเหมาะ และ สุธี อยู่สถาพร	
Siriphong Akkarachaipumsakul Poom Chokmoh and Suthee Usathaporn	
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบน..... เครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่องการออกแบบป้ายโฆษณาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	93
Development of Learning Achievement and Satisfaction of Learning Management Using Web-based Lesson on Billboard Design for Mathayomsuksa 1 Students	
อลงกรณ์ สุขวัน ไชยวัฒน์ ชุมนาสี และ ศรีสมพร โคตะคำ	
Alongkorn Sukawan Chaivat Chumnasiao and Srisomporn Kotakam	

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ.....	103
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2	
The Development of Creative Leadership in School Administrators towards Excellence in Basic Education Institutions under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 2	
สุนิดา รัตนเรืองศรี กุลลาบ ปุริสาร และ อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	
Sunida Rattanahueangsri Kularb Purisarn and Artit Chutchaipolrut	
แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี.....	118
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	
The Influence of Work Motivation on the Organizational Commitment of Generation Z Employees in Mueang District, Khon Kaen Province	
มณีจันทร์ ยืนคง ศิริพัฒน์ ศรีจันทร์ และ ธนา มังคละสินธุ์	
Maneechan Yuenkong Siripat Srichan and Thana Mangkhalasinthu	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น.....	131
Factors Affecting the Efficiency of Supply Management of Khon Kaen University	
วีระชาติ สุริยะแสน	
Weerachad Suriyasan	
พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ.....	142
กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	
Purchasing Decision Behavior of Consumer Goods via Social Media among Baby Boomer Older Adults in Mueang District, Khon Kaen Province	
ศุภิกา ประเสริฐพร	
Suphika Prasertporn	

สารบัญ (ต่อ)

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์และคุณลักษณะ.....	154
ที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย	
The Relationship Between the Personality of the Human Resource Management and the Establishment Characteristics Needs on the Ability to Accept Employment at the Students Attend Professional Training in Thailand	
ชนินาถ ทิพย์อักษร และ จตุพร จันทารัมย์	
Chaninart Thipakson and Jatuporn Jantaram	
ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ.....	168
สำหรับครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์	
The Results of Learning Management with the Knowledge Construction Package in the Course of English Studies Learning Management for Elementary Teachers according to Constructivist Theory	
พูลพล ชาณูวิรัตน์ สมหวัง นิลพันธ์ สุภาภรณ์ ประสานพานิช พรพิมล ชูสอน และ นวภา วงษ์อินตา	
Poonpon Chanwirut Somwhang Nillapun Supaporn Prasarnphanich Pornpimon Chusorn and Nawapa Wonginta	
การบริหารการตลาดที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท.....	201
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	
Marketing Management on The Performance of Rural Industries Business Amphoe Maung Changwat MahaSarakhm	
สมใจ จอมหงส์ พัทธราภรณ์ ฉายบุญครอง จันททัตปาส์ เพ็ชรหว่าโจ๊ะ กมลทิพย์ ตีรีเดช และ ฉัตรชัย อุดมรัตน์	
Somjai Jomhong Patcharaporn Chaiboonkrong Janthappapha Pechwangoa Kamontip Treedech and Chatchai Udomrat	

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบนำตนเอง.....	217
Developing English for Daily Life Communication Skills by Using Self-directed Learning Methods	
อติศ ไชยศิริรินทร์ วิรัช พิมพา และ วัชรารณ บัวนิล	
Athis Chaikhirin Wirat Pimpa and Watcharaporn Buanil	
ผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์.....	229
ทางสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	
The Impacts of Constructivist Learning Innovation to Enhance Creativity in Social Studies for Grade 2 Students	
จิตติมาภรณ์ จำปาปึง วัฒนา คนรู้ นรีญา เกาคำภา และ ณัฐฐินันท์ ลากุล	
Jittimapon Jumpapung Wattana Khonru Nareeya Powkampa and Natthinan Lakul	
กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐาน.....	247
ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น	
The Impact of Online Marketing Strategies on the Success of Community Enterprises Certified under the Community Product Standards in Khon Kaen Province	
นงนุช ไชยผาสุข	
Nongnuch Chaipasuk	
มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง.....	260
Legal Measures to Protect Employees Terminated Due to the Employer's Economic Problems	
ทองศักดิ์ แก้วทวนงค์ และ อรัชมน พิเชฐวรกุล	
Thanongsak Klaewtanong and Aratchamon Pichetworakul	

สารบัญ (ต่อ)

ความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ.....	277
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	

The Needs for Using Information Technology to Promote Academic
Administration of School Administrators under Sukhothai Primary Educational
Service Area Office 1

มนทิยา ปั่นสำลี และ น้ำทิพย์ องอาจวานิชย์

Montiya Pansamlee and Namthip Ongrardwanich

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง.....	308
วิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4	

Relationship between Administrators' Academic Leadership and Professional
Learning Community in Schools under Khon Kaen Primary Educational Service
Area Office 4

จักรกรฤช นามแสงผา และ ยุทธศาสตร์ กงเพชร

Jakkrit Namsaengpha and Yutthasart Kongphet

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี.....	322
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	

The Marketing Mix Factor (4Ps) Effecting the Decision to Study in Bachelor's
Degree, Phetchabun Rajabhat University

ธฤต หอมหวาน สุนิสา เปี่ยมสุข และ ฉัตรกมล ฮั่นตันพงษ์

Tarit Homhuan Sunisa Piamsuk and Chatkamon Hantunphong

สารบัญ (ต่อ)

การศึกษาการพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย.....	331
ด้วยกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	
Study of the Development of EF (Executive Functions) for Early Childhood with Rhythm and Movement Activities	
จงจิต เค้าสิม อัญชลี ชัยรัชตกุล ชลจิรา สัมพุทธานนท์	
ลัดดา เชียงนางาม และ เพ็ญจันทร์ บุพศิริ	
Jongjit Kaosim Anchalee Chairattkul Chonjira Sumpoottanont	
Ladda chiengnangarm and Penchan Boopasiri	
การพัฒนาอย่างยั่งยืนของอาชีพประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่ว.....	345
ของโควิด - 19: กรณีศึกษา ชุมชนประมงพื้นบ้านคุ้งโตนด อำเภอกุยบุรี และ ชุมชนเครือข่าย	
ชาวประมงอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	
Sustainable Development of Local Fishery After COVID-19 Pandemic: The Case Study of Kung Tanod Local Fishery's Community, Kui Buri District and Bang Saphan District's Local Fishery Network, Prachuap Khiri Khan Province	
ณัฐภัทร์ รังวงศ์วาน ชาญณวุฒ ไชยรักษา บุรเทพ โชคธนานุกูล และ พัชรา จตุรโกมล	
Nattapat Rakwongwan Channawoot Chairaksa Buratheap Chokthananukoon and Patchara Jaturakomol	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทาน.....	359
ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น	
Determinants Influencing Customer Purchasing Decisions about Ready-to-eat Bandicoot Rat Products in Khon Kaen Province	
ดากาญ์นดา อรุณมาลา	
Dakanda Arunmala	

สารบัญ (ต่อ)

มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี ตามความมาตรา 29..... 369

แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

Legal Measures to Protect the Rights of Employees to Receive Traditional
Holidays according to Section 29 of the Labor Protection Act B.E. 2541

กิตติภักดิ์ พลทัศน์โยธิน และ อรัชมน พิเชฐวรกุล

Kittiphat Phonthatayothin and Arachamon Pichetworakoon

การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบ จังหวัดชัยภูมิ..... 381

Career Development for Elderly Group Informal Labours Chaiyaphum Province

อัญชลี ชัยศรี และ สุนทร ปัญญาพงษ์

Anchalee Chaisri and Soonthorn Punyapong

บทความวิชาการ

การสื่อสารดิจิทัลเพื่อการส่งเสริมการรับรู้เชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่..... 184

จังหวัดขอนแก่น

Digital Communication for Promoting Cultural Awareness: Case Study of
the Bun Kum Khao Yai Tradition Khon Kaen Province

ตรัยรัตน์ ปลื้มปิตติชัยกุล

Trairath Pluempitichaikul

การใช้สิทธิไต่เบี่ยของผู้ค้ำประกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693: 192

ศึกษากรณีจับกลุ่ม สลับกู้สลับค้ำประกัน

The Guarantor's Right of Recourse according to the Civil and Commercial Code,
Section 693: Study the Case of Grouping, Switching Loans and Switching
Guarantees

นรา สมบูรณ์ และ วรณวรารักษ์ สุทธชัย

Nara Somboon and Wanvarang Sudtachai

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา..... 292

ประถมศึกษาบึงกาฬ

Guidelines for the Development of Internal Supervision in the School under

Buengkan Primary Educational Service Area Office

พรพงศ์ หงส์ชูตา อัครวัฒน์ บุปผาวิศักดิ์ และ นาวิ อุตร

Pornpong Hongchoota Akkharawat Buppataweesak and Nawee Udorn

คำแนะนำในการเตรียมบทความ..... 397

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Organizing Learning Activities to Promote the Attitude towards

Mathematics of Mathayom 3 Students

กิตติคุณ ถวิลไพร^{1*} และ รามนรี นนทภา²

Kittikhun Tawinphrai^{1*} and Ramnaree Nontapa²

^{1,2}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2}Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

*Corresponding author's email: 658010160109@rmu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

28 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

14 สิงหาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ(Accepted)

19 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ให้มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ร้อยละ 70/70 (2) เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ จำแนกตามก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้งหมด 112 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้มีค่า IOC เฉลี่ยเท่ากับ 4.68 แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22–0.61 และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบ การทดสอบที่ไม่เป็นอิสระต่อกันและการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 77.85/80.81 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (2) เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) แนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ครูควรกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการทำแบบฝึกหัด เช่น การให้คะแนนหรือการชมเชยผู้เรียนเมื่อทำได้ดี และให้ตัวอย่างการใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้, เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์, การส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were to: (1) develop organizing learning activities on Single-variable linear equations to be effective for Mathayom 3 students according to the 70/70% criterion, (2) compare attitudes towards mathematics by classification before and after learning activities, (3) study the guidelines for promoting attitudes towards mathematics of Mathayom 3 students. The population included 112 students in Mathayom 3 at Thakhon Yang Pittayakhom School, Kantarawichai District, Mahasarakham Province. The sample group consisted of 80 people using group sampling. The tools used in the research included a learning management plan with an average IOC value of 4.68, the Attitude Measure for Mathematics with a classification power value ranging from 0.22–0.61 and the Interview. The statistics used for data analysis comprised percentage, averages, and standard deviations. Data were analyzed using test statistics, Independent T Testing and Analytical Depiction. The results showed that: (1) Results of the development of learning activities on the single-variable linear inequalities for Mathayom 3 students had an efficiency of 77.85/80.81, higher than the set criteria. (2) Attitudes towards mathematics of Mathayom 3 students after studying were higher than before learning using statistically significant learning activities at the level of .05. (3) Guidelines for promoting attitudes towards mathematics among Mathayom 3 students were found that teachers should motivate students to do exercises, such as grading or praising learners when they had done well, and providing examples of using mathematics in daily life.

Keywords: Organizing Learning Activities, Attitude towards Mathematics, Promoting Attitudes towards Mathematics

บทนำ

วิชาคณิตศาสตร์กับการเรียนการสอนนั้นมีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอย่างมาก และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะที่จำเป็นซึ่งเป็นผลจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อม เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 (วิจักขณ์ พานิช, 2555) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ นอกจากมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรู้ ทักษะ และกระบวนการคณิตศาสตร์แล้วสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปด้วย คือ การมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์เนื่องจากเจตคติเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อคณิตศาสตร์ จึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของผู้เรียน และมีผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และนำความรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริง การวัดผลประเมินผล

ด้านเจตคติต่อคณิตศาสตร์ของผู้เรียน จะช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้เรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) จากคุณค่าและความสำคัญของคณิตศาสตร์ ทุกประเทศจึงกำหนดให้ทุกคนต้องเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และถือเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนในการจัดการศึกษาจะต้องหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของคณิตศาสตร์ การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาของชาติ เนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาความเจริญในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐาน การให้เหตุผลการสร้างองค์ความรู้ และการทำงาน การจัดการศึกษาด้านคณิตศาสตร์จึงมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้

เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ในด้านความพอใจหรือไม่พอใจ ความชอบหรือไม่ชอบ รวมไปถึงการตระหนักในคุณค่าของวิชาคณิตศาสตร์ ดังนั้นถ้าครูสามารถสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนได้ ย่อมส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น อีกทั้งเจตคติยังเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญและมีบทบาทในด้านการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะการที่นักเรียนจะประสบผลสำเร็จทางการเรียนได้นั้น ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ นักเรียนจะต้องมีความสนใจเห็นความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546) ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญควบคู่ไปกับการให้ความรู้ด้านเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น คือ การที่ผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ขึ้นอยู่กับผู้เรียนมีเจตคติทางบวกหรือทางลบต่อวิชาคณิตศาสตร์ หากมีเจตคติทางบวกต่อวิชาคณิตศาสตร์แล้ว พฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์จะมีลักษณะที่พึงปรารถนา เช่น ตั้งใจเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ชอบตอบคำถามวิชาคณิตศาสตร์ ชอบเข้าร่วมกิจกรรมวิชาคณิตศาสตร์ ชอบแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ แต่ถ้าหากผู้เรียนมีเจตคติทางลบต่อวิชา คณิตศาสตร์ก็จะมีพฤติกรรมไปในทางตรงข้าม เช่น ไม่สนใจเรียนหรือไม่ตั้งใจเรียนวิชาคณิตศาสตร์ พยายามหลีกเลี่ยงที่จะเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ไม่ชอบทำการบ้านคณิตศาสตร์ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมหรือชมรมคณิตศาสตร์ นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์จะมีความสนใจเอาใจใส่ต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ หมั่นทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมาย จะเป็นการเสริมสร้างนิสัยที่ดีในการเรียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ จะทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ อาจจะส่งผลต่อความตั้งใจเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วย (Oyedepi, 2020)

จากการปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2566 โรงเรียนท่าขนอยางพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเจตคติการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับต่ำ เนื่องจากนักเรียนบางคนมีเจตคติไม่ดีกับวิชาคณิตศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนไม่ชอบ ไม่อยากเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนลดลง (โรงเรียนท่าขนอยางพิทยาคม, 2566) และจากที่ผู้วิจัยได้สังเกตและทดลองสอนโรงเรียนท่าขนอยางพิทยาคม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2565 พบว่า

นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ในระดับต่ำ เนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมค่อนข้างมาก ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้เรียนคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องทำให้ไม่มีแรงจูงใจในการทำแบบฝึกหัด มีปัญหาในเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ไม่สามารถแปลงโจทย์ปัญหาเป็นประโยคสัญลักษณ์ได้ และไม่สามารถเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนลดลง และประกอบกับทางโรงเรียนมีกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่ลดลง (โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม, 2565) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวมา ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนจึงได้นำวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มีเจตคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ การมีเจตคติที่ดีมากขึ้นของการเรียน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางอันจะส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ และยังสามารถประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวให้มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ร้อยละ 70/70
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ จำแนกตามก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานของการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมเจตคติทางวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 70
2. นักเรียนที่มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 112 คน

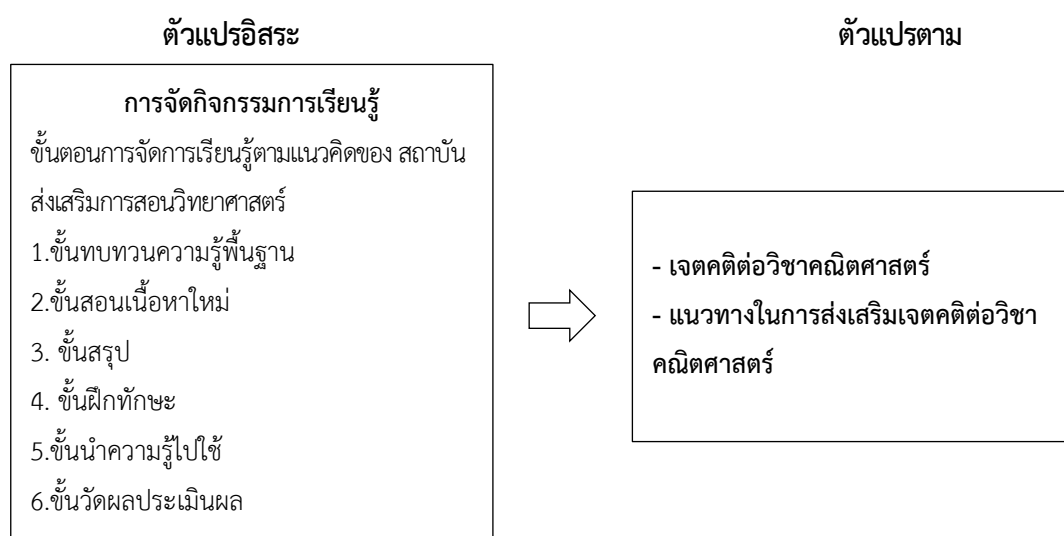
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน ประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 3/2 และ 3/3 ทั้งหมด 80 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์

ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์,แนวทางในการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ เรื่องอสมการเชิงเส้น ตัวแปรเดียว จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินแผนมีจำนวน 5 คน

1.2 แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกที่อยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่ 0.22–0.61มีค่า IOC เท่ากับ 1 ทั้งหมด จำนวน 16 ข้อ และมีค่า IOC เท่ากับ 0.67 จำนวน 4 ข้อ นำแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์มาทดลองใช้กับนักเรียนที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคมจำนวน 80 คน และเคยเรียนเนื้อหาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการเชิงเส้น ตัวแปรเดียวมาก่อนแล้ว

1.3 แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดวันเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้กับผู้บริหาร โรงเรียนท่าขนอยยางพิทยาคม และทำบันทึกข้อความชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และแจ้งความประสงค์ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2.3 นำแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 80 คน ได้ทำการประเมิน

2.4 อธิบายโครงการวิจัยให้กับนักเรียน โดยให้นักเรียนทราบถึงรายละเอียดของโครงการวิจัยบทบาทของนักเรียน ประโยชน์ของงานวิจัย และประโยชน์ของนักเรียนที่จะได้รับ เมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย

2.5 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 3/2 3/3 สอนไปพร้อมกันทั้ง 3 ห้อง ซึ่งผู้วิจัยใช้ระยะเวลาสอนทั้งหมด 10 ชั่วโมง จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้

2.6 หลังจากดำเนินการสอนผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน ทำแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

2.7 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยการหาร้อยละของค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดและใบกิจกรรม ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1) และหาร้อยละของค่าเฉลี่ยในการสอบด้วยทดสอบหลังเรียน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_2)

3.2 เปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Dependent Samples t-test)

3.3 แนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ นำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวนำเสนอโดยใช้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

	คะแนนระหว่างเรียน E_1		รวม (60)	ทดสอบหลังเรียน E_2 (40)
	ใบกิจกรรม (30)	แบบฝึกหัด (30)		
$\bar{X}$	23.24	23.48	46.17	32.33
<i>S.D.</i>	3.45	2.96	6.41	4.20
ร้อยละ	77.46	78.25	77.85	80.81
(E_1 / E_2) เท่ากับ 77.85/80.81				

จากตารางที่ 1 พบว่า มีประสิทธิภาพกระบวนการ เท่ากับ 77.85 และมีประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ เท่ากับ 80.81 ดังนั้นมีประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 77.85/80.81

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียน และ หลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สถิติทดสอบ t – test (Dependent t – test)

การทดสอบ	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
1. เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 ก่อนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	80	41.53	4.14	30.15*	0.00
2. เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 หลังที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	80	77.43	5.24		

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่า ก่อนเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic Description) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน และ คุณครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม จำนวน 4 ท่าน

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 กล่าวว่า การที่จะให้นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น ผู้สอนควรมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้ผู้เรียนได้ ยกตัวอย่าง เช่น หากเราสังเกตว่าผู้เรียนนั้นชอบการเล่นเกม ผู้สอนก็ควรจัดการเรียนการสอนโดยเกมเป็นฐาน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ สื่อการสอนที่หลากหลายทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย การเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งก็คือ การทำแบบฝึกหัด ผู้สอนต้องกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้ในการทำแบบฝึกหัด

อยู่เสมอ เช่น การให้คะแนน การตรวจแบบฝึกหัดที่ทำเป็นประจำและไม่ลืมการชมเชยสิ่งที่ดีที่ผู้เรียนทำได้ดี เพื่อเสริมแรงและอธิบายสิ่งที่ผู้เรียนทำผิดเพื่อให้เข้าใจให้ถูกต้อง

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 กล่าวว่า การส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาทักษะและความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับนั้น ๆ ดังนั้น แนวทางที่สามารถใช้ในการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน

1. การสร้างความมั่นใจ สร้างพื้นที่ที่เสริมสร้างความมั่นใจในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยให้นักเรียนมีโอกาสทดลองและพบว่าพวกเขาสามารถแก้ไขปัญหาได้ แม้ว่ามันจะยากขนาดไหนก็ตาม
2. การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนสามารถทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างน่าสนใจและสะดวกขึ้น เช่น การใช้ซอฟต์แวร์การฝึกทักษะคณิตศาสตร์ หรือการใช้แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์
3. การสร้างกลุ่มเรียนที่สร้างสรรค์และสนับสนุน สร้างกลุ่มเรียนที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหา นักเรียนที่มีความเข้าใจในคณิตศาสตร์อาจสามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้กันได้
4. การเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน ให้ตัวอย่างการใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เช่น การวาดแผนที่ การทำงานกับงบประมาณ หรือการวางแผนการเดินทาง เพื่อเข้าใจว่าคณิตศาสตร์มีความสำคัญและมีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
5. การให้ความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์เป็นเรื่องสนุกสนาน ใช้กิจกรรมที่สนุกสนานและน่าสนใจ เช่น เกมหรือประจักษ์วัตถุที่ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างน่าสนใจและสนุกสนาน
6. การให้ความช่วยเหลือและการติดตามผล เพื่อให้การเรียนรู้เกี่ยวกับพวกเขาได้รับการสนับสนุนและเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในการพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ของตนเอง

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 กล่าวว่า การที่จะให้นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น ครูต้องหาแนวทางที่สามารถใช้ในการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ โดยสร้างกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกัน และการสนทนาในกลุ่ม เช่น การแก้ปัญหาหรือโจทย์ที่ซับซ้อน การเรียนรู้แบบกลุ่มจะช่วยให้การเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาแบบมีการตั้งคำถามและการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการเรียนรู้ที่สร้างความสนุกและน่าตื่นเต้น เช่น การใช้เกมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ที่น่าสนใจ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ช่วยเปลี่ยนมุมมองของนักเรียนพบความสนุกในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้นักเรียนรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และการทำให้นักเรียนสามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การใช้คณิตศาสตร์ในการจัดการเงิน รายรับ รายจ่ายในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การให้คำแนะนำและการสนับสนุนจากครู ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สุดท้ายการชื่นชมความพยายามของนักเรียนในการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดียิ่งขึ้น

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4 กล่าวว่า การที่จะให้นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น จะต้องทำให้ผู้เรียนรู้ว่าควรนำวิชาคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร มีสื่อการสอนที่หลากหลายไม่น่าเบื่อ อาจจะใช้เพลงประกอบ

รูปภาพที่เข้าใจง่าย แผนภูมิ การใช้สีเพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ ใช้คำที่เข้าใจง่าย เปรียบเทียบกับสิ่งที่คุ้นเคย หรือ การมีคลิปวิดีโอประกอบเพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น การมีกิจกรรมในชั้นเรียนและเกมตอบคำถาม จะทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ การมีกิจกรรมเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่ จะช่วยเปิดให้ผู้เรียนได้ระดมความคิดผ่านกิจกรรม และช่วยฝึกฝนทักษะ อื่นนอกจากการฟังบรรยาย รวมทั้งผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ฝึกการวิเคราะห์ มีการเชื่อมโยงไปสู่ทฤษฎี หรือ เชื่อมโยงไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 5 กล่าวถึง การที่จะให้นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น ต้องเริ่มจากการดู พื้นฐานของเด็กคนในว่าทำไม่ถึงไม่ชอบคณิตศาสตร์ อาจเกิดจากครูหรือเนื้อหาที่น่าเบื่อหน่ายทำให้เด็กไม่ค่อยสนใจ ในการเรียนรู้แล้วนำไปสู่การทำผิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาโจทย์ไม่ได้ นักเรียนเลยคิดว่าคณิตศาสตร์เป็นอะไรที่ยาก วิธีแก้ไข คือ เราต้องกระตุ้นโดยการเสริมแรงทางบวกโดยสังเกต เขาอาจชอบวิชาอื่น ๆ หรือไม่ เราค่อย ๆ สอดแทรกบูรณาการ วิชานั้น ๆ กับคณิตศาสตร์ เช่น การวาดรูป ถ้าเด็กสนใจการวาดรูปเราก็สอดแทรกคณิตศาสตร์ ในแบบ รูปทรงต่าง ๆ ว่าทรงนี้ทรงกลม ทรงสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม มีมุมภายในเท่าไรนะ เส้นนี้เส้นโค้งเส้นตรง คือเราควรที่จะสอดแทรกความรู้ ที่ละเล็กละน้อยเข้าไป เพื่อให้เด็กเกิดกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ เราต้องหาวิชาที่ชอบแล้วสอดแทรกเข้าไป

ปัญหาที่พบจากการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ระดับปานกลาง พบว่า นักเรียนยังไม่สามารถอ่านประโยคข้อความแปลงเป็นประโยค สัญลักษณ์และนักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้เวลาทำงานกลุ่มนักเรียนไม่สามารถตอบปัญหาได้ และยังไม่มีแนวทาง ในการนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน แนวทางในการพัฒนา คือ ครูควรมีสื่อการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เช่น การใช้รูปภาพในการอธิบายเนื้อหา อีกทั้งการทำแบบฝึกหัดช่วยพัฒนาทักษะ ทางคณิตศาสตร์ได้ดี ครูควรกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการทำแบบฝึกหัด เช่น การให้คะแนนหรือการชมเชยผู้เรียน เมื่อทำได้ดี การทำกิจกรรมกลุ่มและให้ตัวอย่างการใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าคณิตศาสตร์ มีความสำคัญและมีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ระดับต่ำ พบว่า นักเรียนมีความคิดว่า คณิตศาสตร์มีความยากมาก ขาดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้หรือแสวงหาความรู้ได้ดี เท่าที่ควร ทำให้การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่น่าเบื่อ แนวทางในการพัฒนา คือ ครูควรพัฒนารูปแบบการจัด การเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่เชื่อมโยงความรู้กับเนื้อหาเป็นส่วนหนึ่งของการสอนวิชา คณิตศาสตร์สามารถช่วยกระตุ้นความสนใจและความสนุกในการเรียนรู้ได้ เช่น การใช้เกมคณิตศาสตร์ออนไลน์ หรือการสร้างเกมทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน และใช้กิจกรรมที่สนุกสนานและน่าสนใจ เช่น เกมหรือวิดีโอ ที่ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างน่าสนใจและสนุกสนาน เพื่อจะได้สอดแทรกเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์เข้าไปในกิจกรรม การเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 พบว่า ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

(E_1 / E_2) เท่ากับ 77.85/80.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจำนวน 10 แผน 6 ชั้น ทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ โดยชั้นที่ 1 ขึ้นทบทวนความรู้พื้นฐาน ครูเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนว่านักเรียนเข้าใจอะไรบ้าง โดยใช้กิจกรรมกลุ่มและเกมเข้ามามีส่วนร่วม ชั้นที่ 2 ขึ้นสอนเนื้อหาใหม่ ครูสอนเนื้อหาเป็นระบบและชัดเจน โดยใช้ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องและใช้เกมที่สอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจดจำได้ง่าย (เกิดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์) ชั้นที่ 3 ขึ้นสรุปให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญ โดยครูคอยให้คำแนะนำเพื่อให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาทางคณิตศาสตร์เรื่องนั้นได้ถูกต้อง ชั้นที่ 4 ขึ้นฝึกทักษะ คือ ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถทำให้เกิดทักษะใหม่ ๆ ชั้นที่ 5 ขึ้นนำความรู้ไปใช้ ครูยกตัวอย่างเนื้อหาที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ ชั้นที่ 6 ขึ้นวัดผลประเมินผล ครูประเมินความรู้จากการตอบคำถามของนักเรียน การแก้ปัญหา และการทำกิจกรรม สอดคล้องกับ Mazieres (2016) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระตือรือร้น สามารถนำไปใช้สำหรับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสำรวจตนเองทั้งความรู้ เจตคติและคุณค่าของการเรียนรู้ เป็นคู่และเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิด กระตุ้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง สำรวจเจตคติและคุณค่าที่เกิดขึ้นกับตนเอง ตลอดจนส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ซึ่งเมื่อนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นมาบูรณาการทำให้ผู้เรียนคิดได้เองทำเองและแก้ปัญหาด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เรียนรู้อย่างมีความหมายและสนุกสนาน โดยผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน จะสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพ สนใจใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองตลอดเวลา สอดคล้องกับ ขวัญชนก กิจเจริญ (2561) กล่าวว่า ชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิดเจตคติของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนคณิตศาสตร์ โดยแบ่งตามความแตกต่างระหว่างเพศมีทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งเห็นได้จากเหตุผลที่ชอบทำกิจกรรมในชั้นเรียนและสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในทางบวกมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น และเหตุผลที่ไม่ชอบทำกิจกรรมในชั้นเรียนและสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในทางลบมีค่าเฉลี่ยลดลง สอดคล้องกับ Ivey (2018) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมจะช่วยปรับปรุงเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ เป็นหลักในสองด้านคือ ชอบวิชาและความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ กิจกรรมจึงอาจถือได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการปรับปรุงเจตคติในวิชาคณิตศาสตร์ และสอดคล้องกับ อรุณข ศรีคำ (2558) ได้ศึกษา ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่มีเป็นสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง คุณภาพของการสอน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความตั้งใจเรียน และเจตคติต่อการเรียน ซึ่งคุณภาพของการสอน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลทางตรงต่อเจตคติต่อการเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ จำแนกตามก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และหลังการจัดกิจกรรมเรียนรู้ พบว่า เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนนักเรียนมีเจตคติคิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 41.13 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 4.14 และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนนักเรียนมีเจตคติคิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 63.4 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 5.24 เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้สถิติทดสอบ t – test (Dependent t – test) ผลปรากฏว่าเจตคติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการมี

เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันของนักเรียนขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละบุคคล สำหรับนักเรียนบางคน คณิตศาสตร์ถือเป็นวิชาที่ทำลายความสามารถและน่าสนุก เนื่องจากการฝึกสมองและพัฒนาความคิด และการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนบางคนคณิตศาสตร์อาจถูกมองว่าเป็นวิชาที่ยากและน่าเบื่อ เพราะต้องใช้ความพยายามทำความเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อน การเรียนคณิตศาสตร์ยังต้องการความสม่ำเสมอและการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้นักเรียนรู้สึกท้อแท้หากไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ยังส่งผลต่อการเรียนทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Deighan et al. (2018) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ กับความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาเลขคณิตของครูและนักเรียน พบว่าเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในทางบวก สอดคล้องกับ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) ที่ระบุว่า การเสริมแรงด้วยการชมเชยหรือให้รางวัล เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และยอมรับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับ จินตนา ศรีวงษา (2563) ที่ระบุว่า การเสริมแรงด้วยการชมเชยหรือให้รางวัล เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และยอมรับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับ Shamila (2018) กล่าวว่า การรับรู้อิทธิพลของผู้ปกครอง การสนับสนุนเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านอารมณ์ของครูและการสอนในชั้นเรียนเป็นตัวทำนายที่สำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. แนวทางในการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปัญหาที่พบจากการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบว่า เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ระดับปานกลาง แนวทางการพัฒนา คือ ครูควรมีสื่อการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เช่น การใช้รูปภาพในการอธิบายเนื้อหาการทำแบบฝึกหัดช่วยพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ได้ การทำกิจกรรมกลุ่มและให้ตัวอย่างการใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าคณิตศาสตร์มีความสำคัญและมีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ระดับต่ำ แนวทางการพัฒนา คือ ครูควรพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่เกี่ยวข้องความรู้กับเนื้อหา เช่น การใช้เกมคณิตศาสตร์ออนไลน์หรือการสร้างเกมทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน ใช้กิจกรรมที่สนุกสนาน และน่าสนใจ เพื่อสอดแทรกเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์เข้าไปในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนไม่ได้เรียนคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่มีแรงจูงใจในการทำแบบฝึกหัด มีปัญหาในเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ไม่สามารถแปลงโจทย์ปัญหาเป็นประโยคสัญลักษณ์ได้ และไม่สามารถเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ กับชีวิตประจำวันได้ การที่นักเรียนขาดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ขาดกระบวนการแก้ปัญหาทำให้ไม่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือแบบฝึกหัดได้ด้วยตนเอง และยังไม่สามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันชีวิตประจำวันส่งผลทำให้เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนลดลง การพัฒนาเจตคติของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรมีการสอนซ่อมเสริมเนื้อหา การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายขึ้น การใช้กิจกรรมกลุ่มเข้ามาช่วย การใช้เกมที่สอดแทรกเนื้อหา ทำให้นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Iuliana (2021) กล่าวเพิ่มเติมว่า ครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาต่อคณิตศาสตร์ เพราะครูสามารถเปลี่ยนแปลงความเชื่อของนักเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน และเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับ Nermin (2019) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาต่อคณิตศาสตร์ และนักเรียนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน และเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนไม่ขึ้นกับเพศ ผลการวิจัยยังพบอีกว่าหากมีเจตคติสูง ส่งผลให้ความสำเร็จในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สำรวย หาญห้าว (2560) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และสอดคล้องกับ Oyediji (2020) กล่าวว่า พบว่า ปัจจัยของครูและสภาพแวดล้อมในบ้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเจตคติของนักเรียนที่มีต่อคณิตศาสตร์ ในขณะที่กลุ่มเพื่อนและปัจจัยแวดล้อมของโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับเจตคติของนักเรียนที่มีต่อคณิตศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ปัจจัยสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และเจตคติของนักเรียนที่มีต่อคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ เขียน วันทนิยตระกูล (2561) กล่าวว่า การที่ผู้สอนได้เตรียมเอกสารหรือสื่อการสอนไว้อย่างพร้อมเพียง เมื่อผู้สอนเกิดความพร้อมในการสอน ย่อมสอนด้วยความกระตือรือร้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในบทเรียนอันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไปใช้ในการสอนคณิตศาสตร์ให้ครบถ้วน โดยเฉพาะขั้นสอนเนื้อหาใหม่ และขั้นนำความรู้ไปใช้ เพื่อจะให้นักเรียนพบว่า ปัญหาที่ได้รับเป็นปัญหาที่ใกล้ตัว และนักเรียนจะให้ความสำคัญกับปัญหาที่ได้รับ ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น
2. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอน เพื่อเพิ่มเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกรักในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
3. การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถที่อยู่ในระดับเดียวกัน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการวิจัย และผลของการวิจัยมีความถูกต้องชัดเจน
4. ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะในการหาวิธีส่งเสริมเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชนก กิจเธาว์ (2561). เจตคติของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการ แบบเปิด (ความแตกต่างระหว่างเพศ). *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(3), 1041-1049.
- เขียน วันทนิยตระกูล. (2561). *หลักการและวิธีการสอน*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตลานนา.

- จินตนา ศรีวงษา. (2563). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิจักขณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม. (2565). *การประเมินภายในโรงเรียน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม. (2566). *การประเมินภายในโรงเรียน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *การวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สำร่าย หาญห้าว. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติและความสามารถในการแก้ปัญหาต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(1), 142-158.
- อรนุช ศรีคำ. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัยการศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Deighan, J., Chaffin, M. S., Chaufray, J.-Y., Stewart, A. I. F., Schneider, N. M., & Jain, S. K., (2018). *MAVEN IUVS observation of the hot oxygen corona at Mars*. *Geophysical Research Letters*, 42, 9009–9014. <https://doi.org/10.1002/2015GL065487>
- Iuliana, M. (2021). *Relation between students' attitude towards mathematics and their problem-solving skills* (5th ed.). Wiley Blackwell.
- Ivee K. (2018) *A technique for the measurement of attitude*. Attitude Measurement. Ronal McNally & Company.
- Mazieres, S. L. F. (2016). Elementary school teachers' attitudes towards teaching mathematics and their professional learning goals. University of Toronto (Canada), 87-88.
- Nermin K. (2019). An Investigation About 6th Grade Students' Attitudes Towards Mathematics. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 7(2), 101-109.
- Oyedeji, S. (2020). The Effects of Students' Motivational Factors on Their Attitudes toward Mathematics. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 8(2), 275-277.
- Shamila D., Yoon Fah La. (2018). Factors Affecting Students' Attitude toward Mathematics: A Structural Equation Modeling Approach. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 14(1), 517-529.

การพัฒนาชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP
กรณีศึกษาในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี
The Development of Turning Skill Training Sets Based on
the MIAP Learning Approach: A Case Study in
Machine Tool Practice Courses for Undergraduate Students

นาทรฤดา คงเพชรศักดิ์^{1*} เมธา อึ้งทอง² นำนน้ำ บัวคล้าย³ และ พสิน มัชฌิมา⁴

Natratda Khongpertsak^{1*} Metha Oungthong² Nannam Buaklay³ and Pasin Mutchima⁴

^{1,2,3}คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

⁴คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

^{1,2,3}Faculty of Industrial Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

⁴Faculty of Industrial Education, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

*Corresponding author's email: s6402012510022@email.kmutnb.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

31 ตุลาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

30 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 กุมภาพันธ์ 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดฝึกทักษะรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล เรื่องงานกลึงปอก 2) หาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะตามเกณฑ์ 80/80 และ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะกับเกณฑ์ร้อยละ 80 กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาวิศวกรรมการผลิตและอุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 30 คน ได้ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่มจากประชากร 384 คน ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดฝึกทักษะงานกลึงปอก 2) แบบสังเกตพฤติกรรม 3) แบบวัดภาคปฏิบัติ และ 4) แบบประเมินความเหมาะสมของชุดฝึก ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D.=0.03) 2) ชุดฝึกทักษะมีประสิทธิภาพ 87.11/88.93 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=4.07$)

คำสำคัญ: ชุดฝึกทักษะ, งานกลึงปอก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การเรียนรู้แบบ MIAP

ABSTRACT

This research aimed 1) to develop a skill training kit for the Machine Tool Practice course focusing on turning operations, 2) to evaluate the efficiency of the training kit based on the 80/80 criterion, and 3) to compare the learning achievement of students using the training kit with the 80% benchmark. The sample consisted of 30 first-year students from the Department of Production and Industrial Engineering, the Faculty of Industrial Education and Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. The sample was selected through cluster random sampling from a population of 384 students. The experiment was conducted over eight weeks. The research instruments included: 1) a turning skill training kit, 2) a behavior observation form, 3) a practical skill assessment, and 4) a training kit suitability evaluation form, which was validated by experts with an Item-Objective Congruence (IOC) index ranging from 0.60 to 1.00. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test. The research findings revealed that 1) the developed training kit was rated as highly suitable ($\bar{X} = 4.73$, S.D.=0.03), 2) the training kit demonstrated an efficiency of 87.11/88.93, exceeding the specified criterion, and 3) students' learning achievement was significantly higher than the 80% benchmark at a 0.05 level of significance ($t=4.07$)

Keywords: Training Kit, Turning Operations, Learning Achievement, MIAP Learning Approach

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวให้พร้อมสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการของประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้โดยการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องจักร เทคโนโลยีและกำลังคนให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะ เพื่อเข้าสู่สังคมงานและอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคม และเทคโนโลยี โดยเฉพาะการผลิตกำลังคนให้ตรงตามความต้องการกำลังคนในภาคอุตสาหกรรมและการบริการ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมสมัยใหม่ ปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีการพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง ส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ยุทธศาสตร์การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเภทอุตสาหกรรมรองรับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปีที่ 33 (สมพร ปานดำ, 2563)

การศึกษาระดับอาชีวศึกษาด้านการช่างอุตสาหกรรมของสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญไว้ประการหนึ่ง ดังนี้ เพื่อผลิตพัฒนากำลังคนในระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิค

ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ความก้าวหน้าของการพัฒนากำลังคนในระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิค นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก การผลิตกำลังคนระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิค ให้สามารถนำความรู้ทักษะในวิชาชีพที่ได้รับการศึกษาจากสถาบันอาชีวศึกษา ไปใช้ในการปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9-11 โดยการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักคณะกรรมการการพัฒนาศึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2560-2579 ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [สศช.], 2559)

ในสาขาการศึกษาระดับอาชีวศึกษา โดยเฉพาะด้านการช่างอุตสาหกรรม มีความสำคัญต่อการผลิตกำลังคนในระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิค ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามจากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในปี 2564 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกลเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 65 ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานร้อยละ 75 ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ร้อยละ 40 ของนักศึกษาไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานเครื่องกล เนื่องจากขาดสื่อการสอนและโอกาสในการฝึกปฏิบัติที่เพียงพอ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อพัฒนาฝีมือแรงงานในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [สอศ.], 2564)

การขาดความเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการใช้งานเครื่องกลเป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญ ร้อยละ 55 ของผู้เรียนระบุว่า การสอนขั้นตอนการใช้งานเครื่องกลไม่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้เรียน ร้อยละ 30 หลีกเลี่ยงการฝึกปฏิบัติ และ ร้อยละ 20 ไม่สามารถเชื่อมโยงตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชิ้นงาน สถานการณ์ดังกล่าวสร้างความกังวลต่อการบรรลุเป้าหมายการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพในระดับประเทศ (วิทยาลัยเทคนิค, 2565)

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ชุดฝึกทักษะ ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเสริมในการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ชุดฝึกทักษะมีคุณสมบัติที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาทักษะในระดับลึก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Worrasan (2018) ที่ระบุว่า ชุดฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนการสอนด้านเทคนิค เนื่องจากสามารถออกแบบให้รองรับความต้องการเฉพาะทางได้

ดังนั้นรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล (Machine Tool Practice) จึงมีคำอธิบายรายวิชา คือการวางแผนการผลิต การออกแบบ และการผลิตชิ้นส่วนสำหรับงานประกอบ การถอดแบบและเขียนแบบชิ้นส่วนทางกล การเขียนแบบสั่งงานโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การศึกษาอิทธิพลของตัวแปรในการตัดเฉือนที่มีผลกระทบ

ต่อคุณภาพผิวและลักษณะเพศตัด การสีกรของคมตัด เสถียรภาพของคมตัด และอายุของมีดตัด สารหล่อเย็น และการหล่อเย็น การใช้เครื่องมือวัดในการสอบขนาดสำหรับงานปรับประกอบความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การบำรุงรักษาเครื่องมือ การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน เครื่องมือกลสำหรับงานปรับประกอบ (สมภพ ตลับแก้ว และคณะ, 2564)

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกลประสบปัญหาหลายประการ ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ความไม่มั่นใจของผู้เรียนในการปฏิบัติงานเครื่องกลึง การขาดความชัดเจน ในกระบวนการเรียนการสอน และการขาดสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะ และความเข้าใจที่จำเป็นสำหรับการทำงานในภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาชุดฝึกทักษะในรายวิชานี้จึงเป็น แนวทางแก้ไขที่สำคัญ โดยชุดฝึกทักษะสามารถช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาทักษะปฏิบัติ และ สร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนผ่านการฝึกปฏิบัติจริง ผู้วิจัยคาดหวังว่า ชุดฝึกทักษะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อม ในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังตอบสนอง ต่อเป้าหมายของการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพในระดับประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงาน เครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านชุดฝึกทักษะงานกลึง ปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP กับเกณฑ์ร้อยละ 80

สมมติฐานของการวิจัย

1. ชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกที่พัฒนาขึ้นตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงาน เครื่องมือกล มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. นักศึกษาที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะงาน กลึงปอกที่พัฒนาขึ้นตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล ผู้วิจัยนำเสนอ รายละเอียด

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วย 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะกลิ้งปอกตามแนว MIAP 2) ใบเนื้อหาชุดฝึกทักษะ 3) ใบงาน และ 4) แบบประเมินผล
2. ตัวแปรตาม ประกอบไปด้วย 1) ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเทียบกับเกณฑ์ และ 3) ทักษะการปฏิบัติงานกลิ้งปอก
3. ตัวแปรควบคุม ประกอบไปด้วย 1) ระยะเวลาการทดลอง 2) เนื้อหาการเรียนรู้ และ 3) ผู้สอน

การดำเนินการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดฝึกทักษะงานกลิ้งปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี โดยระยะเตรียมการมีขั้นตอนดังนี้

1.1.1 ศึกษาแนวทาง MIAP (Model-Instruction-Assessment-Practice)

1.1.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP

1.1.1.2 วิเคราะห์เนื้อหาวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกลและเป้าหมายการเรียนรู้เกี่ยวกับงานกลิ้งปอก

1.1.2 วางแผนการวิจัย

1.1.2.1 กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.2.2 ออกแบบโครงสร้างชุดฝึกทักษะที่สอดคล้องกับขั้นตอน MIAP

1.1.3 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง

1.1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 384 คน

1.1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาวิศวกรรมการผลิต และอุตสาหกรรม จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1.3.2.1 จัดกลุ่มนักศึกษาตามกลุ่มเรียนที่ลงทะเบียน จำนวน 2 กลุ่ม

1.1.3.2.2 สุ่มกลุ่มเรียนมา 1 กลุ่ม โดยวิธีจับฉลาก

1.1.3.2.3 ได้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เป็นนักเรียนชาย 23 คน นักเรียนหญิง 7 คน

1.2 ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดฝึกทักษะงานกลิ้งปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี โดยระยะพัฒนาชุดฝึกทักษะมีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 การออกแบบและพัฒนาชุดฝึกทักษะงานกลิ้งปอกตามแนวทาง MIAP

1.2.1.1 Model จัดทำตัวอย่างงานกลิ้งปอก พร้อมภาพประกอบและคำอธิบายกระบวนการอย่างละเอียด

1.2.1.2 Instruction: พัฒนาคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานสำหรับผู้เรียน

1.2.1.3 Assessment: สร้างแบบประเมินทักษะและคุณภาพชิ้นงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ

1.2.1.4 Practice ออกแบบกิจกรรมฝึกปฏิบัติงานจริงและโจทย์สำหรับการฝึก

1.2.2 การตรวจสอบความถูกต้องของชุดฝึกทักษะ

1.2.2.1 การประเมินความเหมาะสมและปรับปรุงชุดฝึกทักษะ นำชุดฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านผ่านกระบวนการดังนี้ 1) ใบเนื้อหา 2) สื่อการสอน 3) ใบงาน ใช้มาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) ในการประเมินดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

1.2.2.2 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงชุดฝึกทักษะให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2.2.3 ดำเนินการแก้ไขชุดฝึกทักษะตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความชัดเจน ความสมบูรณ์ของเนื้อหา และความสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้

1.3 ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี โดยระยะทดลองใช้ชุดฝึกทักษะดังนี้

1.3.1 ดำเนินการทดลอง

1.3.1.1 กลุ่มทดลอง ใช้ชุดฝึกทักษะตามแนวทาง MIAP

1.3.1.2 กลุ่มควบคุม ใช้การเรียนการสอนแบบปกติ

1.3.1.3 เก็บข้อมูลระหว่างการทดลอง เช่น ความสำเร็จของชิ้นงาน ความแม่นยำ และคุณภาพชิ้นงาน

1.3.1.4 ประเมินความเข้าใจในเนื้อหาของผู้เรียนทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัดผลโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

1.3.2.2 ทักษะปฏิบัติงานได้จากการ ประเมินชิ้นงานกลึงปอกและตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงานจริงของนักศึกษาด้วยแบบประเมินที่มีเกณฑ์ชัดเจน

1.3.3 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดคือ 6 สัปดาห์ แบ่งออกเป็น

สัปดาห์ที่ 1 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และจัดเตรียมการสอนสำหรับทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สัปดาห์ที่ 2-5 การทดลองใช้ชุดฝึกทักษะในกลุ่มทดลอง และการเรียนการสอนแบบปกติในกลุ่มควบคุม

สัปดาห์ที่ 6 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ประเมินชิ้นงานกลิ้งปอกที่มีเกณฑ์ชัดเจน

1.4 ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดฝึกทักษะงานกลิ้งปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี โดยระยยะวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน และ ใช้ t-test เพื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์คำตอบเชิงบรรยายในแบบทดสอบอัตนัยจำนวน 4 ข้อ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล เรื่องงานกลิ้งปอก

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล เรื่องงานกลิ้งปอก

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	
1. ด้านสื่อการสอนงานกลิ้งปอก	4.78	0.33	มากที่สุด
2. ด้านใบเนื้อหา	4.67	0.29	มากที่สุด
3. ด้านใบงาน	4.75	0.33	มากที่สุด
ภาพรวม	4.73	0.03	มากที่สุด

จากตาราง 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะงานกลิ้งปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ในภาพรวมมีระดับเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, *S.D.* = 0.03) เมื่อพิจารณาระดับความเหมาะสมในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีค่าความเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสื่อการสอนงานกลิ้งปอก มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, *S.D.* = 0.33) รองลงมาคือ ด้านใบงาน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, *S.D.* = 0.33) และด้านใบเนื้อหา มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, *S.D.* = 0.29)

2. ผลการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล เรื่องงานกลิ้งปอก

คะแนน	<i>N</i>	คะแนน		%	เกณฑ์
		คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย		
กระบวนการ (E_1)	30	15	14.03	87.11	80
ผลลัพธ์ (E_2)		390	368.42	88.93	80

จากตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี พบว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 87.11 และ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 88.93 พบว่า มีประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล เรื่องงานกลึงปอก สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมการผลิต และอุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์และการแปลความของชุดฝึกทักษะรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล เรื่องงานกลึงปอก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา	N	$\bar{X}$	$S.D.$	t	df	$P-value$
	30	13.07	1.44	4.07	29.00	0.00

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์และการแปลความของชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกตามแนวทางการเรียนรู้แบบ MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี พบว่านักศึกษา จำนวน 30 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 13.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.44 เมื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า นักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t=4.07$, $df=29.00$, $P-value=0.00$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงถึงประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะงานกลึงปอกที่พัฒนาขึ้นตามแนวทาง MIAP (Motivation, Input, Activity, and Processing) ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกลสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ซึ่งมีผลลัพธ์ที่น่าสนใจและสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดฝึกทักษะตามแนวทาง MIAP

ผลการประเมินความเหมาะสมชุดฝึกทักษะในด้านต่างๆ ได้แก่ สื่อการสอน ใบเนื้อหา และใบงาน พบว่าชุดฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสูงสุด ($\bar{X} = 4.73$, $S.D = 0.03$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการออกแบบและพัฒนาชุดฝึกทักษะที่มีความสอดคล้องและตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา โดยเฉพาะในด้านการใช้สื่อการสอนงานกลึงปอกและใบงานที่สามารถช่วยในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบชุดฝึกทักษะมีการคำนึงถึงความหลากหลายในการนำเสนอเนื้อหาที่นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมและกระบวนการฝึกทักษะที่เป็นระบบ

2. กระบวนการพัฒนาชุดฝึกทักษะ

กระบวนการพัฒนาชุดฝึกทักษะในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การหาปัญหาที่ต้องการวิจัย, การศึกษาเนื้อหาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง, การสร้างสื่อการสอน, การปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ, และการทดลองใช้ชุดฝึกทักษะจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการเลือกใช้ขั้นตอนเหล่านี้ได้รับการอ้างอิงจากงานวิจัยของ ฉลองวุฒิ ศรีทองบริบูรณ์ (2563) ที่ได้พัฒนาชุดฝึกทักษะปฏิบัติวิชาวานเครื่องมือกลเบื้องต้น โดยใช้กระบวนการสอนรูปแบบ MIAP สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

3. การนำแนวคิด MIAP มาใช้ในการออกแบบชุดฝึกทักษะ

การนำแนวคิด MIAP มาใช้ในการออกแบบชุดฝึกทักษะในงานวิจัยนี้สะท้อนถึงการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย การกระตุ้นความสนใจ (Motivation), การป้อนข้อมูลที่จำเป็น (Input), การฝึกทักษะอย่างมีส่วนร่วม (Activity), และการประมวลผลเพื่อทบทวนและสรุปผล (Processing) ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และสามารถเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการใช้งานเครื่องมือกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวทางนี้ช่วยให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นและสามารถนำทักษะที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะในกระบวนการเรียนรู้ (E_1) และผลลัพธ์การเรียนรู้ (E_2) มีค่าเท่ากับ 87.11 และ 88.93 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80 ซึ่งแสดงถึงความสำเร็จในการพัฒนาชุดฝึกทักษะที่มีประสิทธิภาพ และสามารถช่วยให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการใช้งานเครื่องมือกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทดลองใช้ชุดฝึกทักษะในกลุ่มตัวอย่างยังแสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการฝึกทักษะสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลองวุฒิ ศรีทองบริบูรณ์ (2563) ที่กล่าวถึงการพัฒนาชุดฝึกทักษะปฏิบัติวิชาวานเครื่องมือกลเบื้องต้น โดยใช้กระบวนการสอนรูปแบบ MIAP สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

5. ความเหมาะสมของเนื้อหาที่เลือกมาพัฒนา

เนื้อหาที่เลือกมาพัฒนาในชุดฝึกทักษะนี้ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและสำคัญต่อการฝึกทักษะการใช้งานเครื่องมือกล เนื้อหาดังกล่าวได้รับการออกแบบให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยการนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติได้จริงในสถานการณ์การเรียนการสอน เนื้อหาทั้งหมดถูกพัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลองวุฒิ ศรีทองบริบูรณ์ (2563) ที่แนะนำให้เลือกเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ ที่ต้องการฝึกการพัฒนาชุดฝึกทักษะตามแนวทาง MIAP ในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกลได้แสดงถึงประสิทธิภาพที่สูงในการช่วยเสริมสร้างทักษะการใช้งานเครื่องมือกลของนักศึกษา โดยการพัฒนาชุดฝึกทักษะนี้ผ่านกระบวนการที่มีความเป็นระบบ และการประเมินผลที่เหมาะสม ผลการทดลองใช้ชุดฝึกทักษะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จ ในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาและการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1.1 ผู้สอนควรศึกษาคู่่มือการใช้ชุดฝึกทักษะอย่างละเอียด และควรฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือ ก่อนนำไปใช้จริง

1.2 ควรจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

1.3 ควรจัดกิจกรรมตามขั้นตอน MIAP อย่างเคร่งครัด และให้เวลาผู้เรียนฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

2.1 ควรพัฒนาชุดฝึกทักษะงานถึงขั้นสูง เช่น งานกลึงเรียว งานกลึงเกลียว และงานกลึงขั้นรูป เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่ครอบคลุมงานกลึงทุกประเภท

2.2 ควรพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลประกอบชุดฝึกทักษะ เช่น สื่อความจริงเสมือน (AR) หรือชื่อจำลองสถานการณ์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาผลของการใช้ชุดฝึกทักษะที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อวิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

ฉลองวุฒิ ศรีทองบริบูรณ์. (2563). การพัฒนาชุดฝึกทักษะปฏิบัติวิชาชีพงานเครื่องมือกลเบื้องต้น โดยใช้กระบวนการสอนรูปแบบ MIAP สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. *วารสารวิจัยการศึกษา*.

<https://so05.tcithaijo.org/index.php/suedureasearchjournal/article/download/238672/167569>

วิทยาลัยเทคนิค. (2565). *แบบสำรวจความคิดเห็นนักศึกษาสายอาชีพด้านการช่างอุตสาหกรรม*. วิทยาลัยเทคนิค.

สมพร ปานดำ. (2563). ยุทธศาสตร์การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประเภท

อุตสาหกรรมรองรับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 33(1), 45–67.

สมภพ ตลับแก้ว และคณะ. (2564). *รายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล: การวางแผนและการออกแบบการผลิต*.

https://fte.kmutnb.ac.th/wpcontent/uploads/2021/couse/TM/TP_60.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). *รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาปฏิบัติงานเครื่องมือกล*. กรุงเทพมหานคร: สอศ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564*. กรุงเทพมหานคร: สศช.

Worrasan, P. (2018). Skill training sets as effective learning tools in technical education. *Journal of Education and Practice*, 9(12), 15–23.

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนอกระบบ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์
เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Developing a Constructivist Metaverse Learning Environment to Foster
Creative Thinking in Environmental Management for Grade 5 Students

ณัฐนันท์ ลากุล¹ สุมาลี ชัยเจริญ² กอบแก้ว อติศักดิ์โสไส³ และ สายชล จิตภิลัย^{4*}

Natthinan Lakul¹ Sumalee Chaijaroen² Gobgua Adisaksodsai³ and Saichon Jitpilai^{4*}

^{1,3,4}โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง)

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,3,4}Demonstration School of Khon Kaen University Primary Level (Modindaeng)

²Faculty of Education, Khon Kaen University

*Corresponding author's email: saichonji@kku.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

18 พฤศจิกายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

17 มกราคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 กุมภาพันธ์ 2568

บทคัดย่อ

การคิดสร้างสรรค์ เป็นหนึ่งในทักษะการคิดด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมของศตวรรษที่ 21 ประเทศที่มีประชากรที่มีความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ ย่อมมีโอกาสพัฒนาประเทศและเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น การสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้จักรวาลนอกระบบ เป็นการสร้างพลเมืองแห่งอนาคตระดับประถมศึกษา การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนอกระบบ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม และเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนอกระบบ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 44 คน โดยเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ด้านละ 3 คน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการออกแบบรูปแบบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การวิจัยเชิงพัฒนา ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ กระบวนการออกแบบ กระบวนการพัฒนา และกระบวนการประเมิน ผลการวิจัยพบว่า

1. การออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนอกระบบ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย สถานการณ์ปัญหา แหล่งเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการการคิดสร้างสรรค์ ฐานการเรียนรู้ เครื่องมือทางปัญญา การร่วมมือกันแก้ปัญหา และการโค้ช

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนอกระบบ 1) ด้านการคิดสร้างสรรค์ พบว่า ได้คะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละ 88.64 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ 2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พบว่า มีคะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละ 87.92 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ 3) ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต 3.1) ด้านเนื้อหา ถูกต้องชัดเจน ทันสมัย ไม่ซับซ้อน 3.2) ด้านสื่อมีภาพเป็นเครื่องนำทาง เข้าใจง่าย เชื่อมโยงกันได้รวดเร็ว 3.3) ด้านการออกแบบ เป็นโลกเสมือนจริง มีปฏิริยาสนองกลับได้

คำสำคัญ: สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้, จักรวาลนฤมิต, คอนสตรัคติวิสต์, การคิดสร้างสรรค์

ABSTRACT

Creative thinking is a fundamental cognitive skill essential for 21st-century learning and innovation. Nations endowed with a populace possessing creative abilities are well-positioned for development and progress. The development of virtual learning environments in primary education plays a crucial role in shaping the digital competencies for the future generations. This research aimed to design a constructivist metaverse learning environment to foster creative thinking in fifth-grade students at Khon Kaen University Demonstration School. The subject matter is environmental management and evaluating the quality of the virtual learning environment. A developmental research approach was employed, comprising three phases: design, development, and assessment. A purposive sampling technique was used to select 44 students and 6 experts. The experts were divided into three groups compiling three experts per topic, each focusing on content, media, and design. The results were found that:

1. Metaverse Learning Environment Design; the designed metaverse learning environment is grounded in constructivism, incorporating problem-based learning situations, rich learning resources, a creative laboratory support base, intellectual tools, collaborative problem-solving, and coaching. The environment is designed to stimulate students' critical thinking, problem-solving, and creativity.

2. The evaluation of the Metaverse Learning Environment revealed positive results across various dimensions. 1) Students demonstrated strong performance in both creative thinking, with an average score of 88.64% 2) Academic achievement, averaging 87.92%. Both scores exceeded the 70% criterion, indicating successful learning outcomes. 3) Student perceptions regarding the Metaverse learning environment consists of the following 3.1) The content was deemed accurate, clear, modern, and easy to understand. 3.2) The media, particularly the images, were praised for their effectiveness as guides, ease of

comprehension, and ability to facilitate quick connections. 3.3) The design of the virtual world itself was described as engaging and interactive, enhancing the overall learning experience.

Keywords: Learning Environment, Metaverse, Constructivism, Creative Thinking

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นสถานการณ์ของโลกที่พลิกผันอย่างเฉียบพลัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและปฏิรูปประเทศที่ต้องเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ให้ทันโลก ทันการเปลี่ยนแปลง จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประเทศไทยมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะ ที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) มุ่งสร้างประชากรให้เป็นผู้ประกอบการเป็นนวัตกรรม มีการคิดสร้างสรรค์ เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ในส่วนที่ 4 แผน กลยุทธ์หมุดหมายที่ 12 มุ่งให้คนไทยมีสมรรถนะสูง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต มีทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น เช่น ความรอบรู้ด้านดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ โค้ดดิ้ง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม และการสร้างความรู้ด้วยฐานของเทคโนโลยีดิจิทัล แต่จากผลการประเมินด้านความคิดสร้างสรรค์ในระดับนานาชาติ OECD ผลการประเมินด้านการคิดสร้างสรรค์ของ PISA 2022 พบว่า นักเรียนสิงคโปร์มีคะแนนเฉลี่ยด้านการคิดสร้างสรรค์สูงสุดใน 10 อันดับแรก คือ 41 คะแนน ประเทศสมาชิก OECD มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33 คะแนน สำหรับประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ย 21 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ แก้วกันหา (2561) ที่ศึกษาการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รายวิชาคอมพิวเตอร์ พบว่า ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดความคิดคล่องแคล่วในการใช้คอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว (2560) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการคิดสร้างสรรค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 400 คน มีระดับการคิดสร้างสรรค์ต่ำ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร (2565) ที่พบว่า ทักษะการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนค่อย ๆ ถดถอยลงและอาจเลือนหายไปในที่สุดกับการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21

สาเหตุที่นักเรียนไทยขาดการคิดสร้างสรรค์ เกิดจากผู้เรียนมีการตอบสนองต่อการเรียนแบบจดจำเป็นผู้รับ ไม่ได้เป็นผู้สร้าง ไม่ได้รับการฝึกให้คิด สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2566) ได้สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่า นักเรียนไทยขาดการคิดสร้างสรรค์มีสาเหตุมาจาก ครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครูไม่ได้กระตุ้นให้นักเรียนหาคำตอบที่แปลกใหม่ ไม่เหมือนใคร และเมื่ออยู่ที่โรงเรียนนักเรียนไม่ได้รับโอกาสในการแสดงแนวคิด นักเรียนไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ นักเรียนจึงมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับต่ำ ปัญหานี้สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ

กัญญารัตน์ โคจร (2563) ที่พบว่า ปัญหาการคิดขั้นสูง (การคิดสร้างสรรค์) ของโรงเรียนเกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบรรยายขาดการส่งเสริมการคิดความพร้อมของนักเรียนไม่เพียงพอ

แนวทางการแก้ปัญหานี้ เห็นว่าสอดคล้องกับนวัตกรรม สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการคิด ซึ่งเชื่อว่าความรู้เกิดจากประสบการณ์ และกระบวนการในการสร้างความรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของตนเองให้มีความสมดุล สุมาลี ชัยเจริญ (2554) กล่าวว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยแนวคิดเชิงทฤษฎีที่สำคัญ 6 พื้นฐาน คือ 1) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ 2) ทางศาสตร์การสอน 3) พื้นฐานทางเทคโนโลยี 4) พื้นฐานด้านบริบท 5) พื้นฐานด้านการคิดสร้างสรรค์ 6) พื้นฐานทฤษฎีสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โยธินีธีระนันท์ และ สุมาลี ชัยเจริญ (2563) พบว่ากระบวนการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ช่วยส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์

นอกจากนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวแล้วนั้น สื่อที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน คือ จักรวาลอนมิติ (Metaverse) สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มากที่สุด เนื่องจากมีบทบาทในการช่วยพาผู้เรียนข้ามข้อจำกัดการเรียนรู้ในโลกความเป็นจริง Kamsulbahri and Norman (2024) ค้นพบว่า จักรวาลอนมิติเป็นนวัตกรรมที่ปฏิวัติเทคโนโลยีการศึกษา ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้ Virtual Reality (VR) หรือ Augmented Reality (AR) สามารถตอบโต้กันได้แบบ Realtime และสามารถยกระดับการเรียนการสอนได้ ช่วยทำให้การเรียนรู้โดยนำเสนอสภาพแวดล้อมที่สมจริงและโต้ตอบได้สร้างบรรยากาศของการทำงานให้พร้อมรับกับโลกแห่งอนาคตอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา วาทยธรา และ สุมาลี ชัยเจริญ (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้มีผลดีเมื่อร่วมกับเทคโนโลยีเสมือนจริง พบว่า ผู้เรียนมีการคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาระภูมิศาสตร์ มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากก่อให้เกิดการสร้างสรรควิธีการดำเนินชีวิต เพื่อให้รู้ทัน ปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนใช้ทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ให้มีการคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีการศึกษา 2566 คือ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็น “โรงเรียนชั้นนำด้านนวัตกรรมการศึกษา ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และเป็นนวัตกรรม”

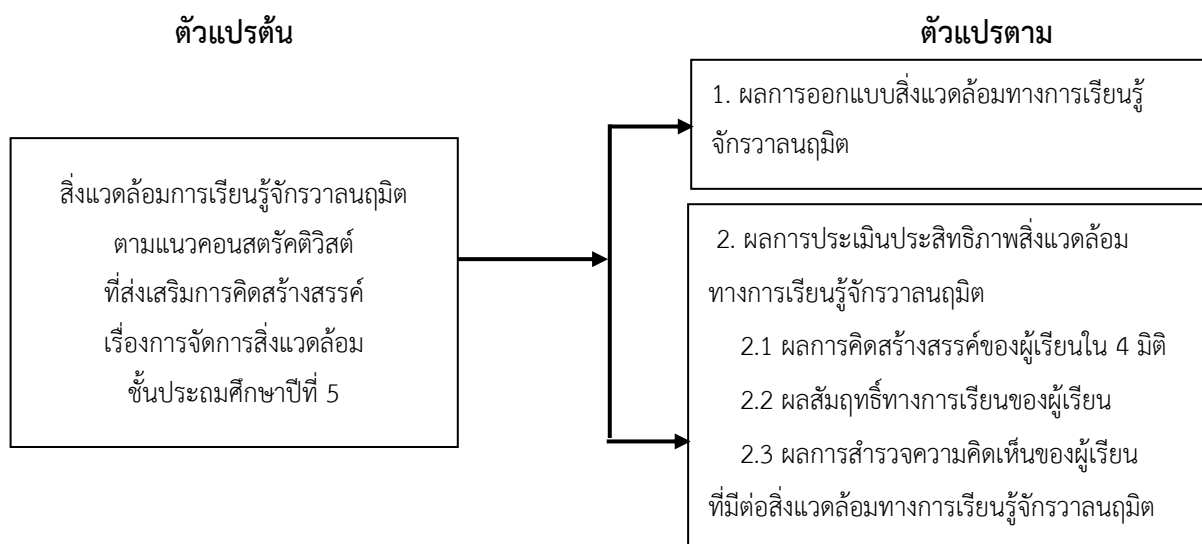
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ผ่านการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลอนมิติ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยอาศัยหลักการทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลอนมิติ เพื่อให้ผู้เรียนมีการคิดสร้างสรรค์ที่ดีขึ้น ฝึกศักยภาพของสมอง ทำให้ใช้สมองให้เป็นประโยชน์

ในการทำงานแก้ปัญหาได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นบุคคลที่มีการคิดสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านคุณภาพของการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต และด้านความสามารถของผู้เรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Development Research Type I) ประกอบด้วย 1) กระบวนการออกแบบ 2) กระบวนการพัฒนา 3) กระบวนการประเมิน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อมจักรวาลนฤมิต ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 คน ด้านสื่อเพื่อตรวจสอบคุณภาพของสื่อจำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบจำนวน 3 คน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 44 คน โดยเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีกระบวนการสร้างและพัฒนา ดังนี้ ศึกษาหลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต การออกแบบและพัฒนา สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิตซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) แหล่งเรียนรู้ 3) ห้องปฏิบัติการการคิดสร้างสรรค์ 4) ฐานการช่วยเหลือ 5) เครื่องมือทางปัญญา 6) การร่วมมือกันแก้ปัญหา 7) การโค้ช มีกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ ศึกษาหลักการและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาสภาพบริบท การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบ การออกแบบและพัฒนาโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินประสิทธิภาพของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต ผลคือ ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะให้ปรับการเขียนนิยามศัพท์เฉพาะของคำว่า การคิดสร้างสรรค์ และแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ ให้มีความชัดเจน ปรับเวลาในการคิดคล่อง และปรับการขึ้นงานด้วยซีทดิจิทัล ด้วยโปรแกรม Jamboard

2. แบบวัดการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง เครื่องมือสำหรับวัดการคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในรูปแบบอัตรานัยจำนวน 4 ข้อ คะแนนเต็ม 16 คะแนน ตามกรอบแนวคิดของ กิลฟอร์ด (Guilford, 1967) วัดค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนที่ได้จากการทำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้เรียนร้อยละ 70 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่กำหนดไว้ ขึ้นไป ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

2.1 การคิดคล่อง (Fluency) วัดความสามารถด้านปริมาณการคิด ในการคิดหาคำตอบต่อสถานการณ์ปัญหาได้ปริมาณมาก รวดเร็ว และตรงประเด็น ที่ไม่ซ้ำกันในเวลา 2 นาที ซึ่งวิธีคิดคะแนนโดยกำหนดคะแนนสูงสุดเท่ากับ 4 คะแนน นับจำนวนคำตอบที่แตกต่าง หากมีคำตอบซ้ำจะให้คะแนนแค่คำตอบเดียว

2.2 การคิดยืดหยุ่น (Flexibility) วัดความสามารถด้านการคิดในการตอบสนองได้ หลากหลายประเภท ด้วยการหาสิ่งอื่นมาทดแทนสิ่งที่หายไปได้ โดยกำหนดคะแนนสูงสุดเท่ากับ 4 คะแนน

2.3 การคิดริเริ่ม (Originality) วัดความสามารถด้านการคิดออกแบบสิ่งของที่มีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น และแตกต่างจากความคิดธรรมดา ซึ่งมีวิธีคิดคะแนนโดยขึ้นอยู่กับความถี่ทางสถิติของคำตอบที่ต่างออกไปจากธรรมดา โดยกำหนดคะแนนสูงสุดเท่ากับ 4 คะแนน

2.4 การคิดละเอียดลออ (Elaboration) วัดความสามารถด้านการคิดปรับปรุง ดัดแปลง เพิ่มเติม ในรายละเอียดชิ้นงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทำให้ผลงานสมบูรณ์ขึ้นเป็นรูปธรรม และนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยกำหนดคะแนนสูงสุดเท่ากับ 4 คะแนน

มีกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ของ Guilford (1967) และเนื้อหาเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สารระเหยศาสตร์ 2) สร้างกรอบแนวคิดในการออกแบบ ประกอบด้วย การคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และการคิดละเอียดลออ 3) เสนอแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อแก้ไขและพัฒนา 4) จัดทำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้อง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในสารระเหยศาสตร์ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นข้อสอบแบบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ และแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ วัดค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนที่ได้จากการทำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ โดยผู้เรียนร้อยละ 70 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่กำหนดไว้ขึ้นไป มีกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดสารระเหยศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2) ศึกษาหลักการและวิธีสร้างแบบทดสอบแบบปรนัยและแบบอัตนัย 3) กำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ วิเคราะห์เนื้อหา 4) สร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวทางการให้คะแนน 5) นำแบบทดสอบเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลหาค่า IOC เพื่อแก้ไขและปรับปรุง ผลพบว่า ทั้ง 25 ข้อ มีความสอดคล้อง และข้อสอบอัตนัย 5 ข้อ มีความสอดคล้องเหมาะสม 6) จัดทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

4. แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน หมายถึง แบบสำรวจทัศนคติหรือแนวคิดของผู้เรียน ประกอบด้วยความคิดเห็น 3 ประเด็นหลัก คือ ด้านเนื้อหา ด้านคุณลักษณะของสื่อจักรวาลนฤมิต และด้านการออกแบบตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ มีลักษณะเป็นคำถามระดับคุณภาพ สอดคล้อง ไม่สอดคล้อง และคำถามปลายเปิด แสดงเหตุผล และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต มีกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบเนื้อหา แนวคิด และขอบข่ายโครงสร้างของคำถาม 3) ร่างประเด็นของแบบสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต 4) เสนอร่างแบบสำรวจความคิดเห็นพร้อมทั้งกำหนดแนวทางการให้คะแนนต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงของเนื้อหา ความสอดคล้องของประเด็นการสำรวจ และความเหมาะสมในการใช้ภาษา และการสื่อความหมาย ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ผลพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้อง 5) จัดทำแบบสำรวจการคิดสร้างสรรค์ และนำแบบสำรวจความคิดเห็น ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กระบวนการออกแบบ (Design Process)

1.1 การวิจัยเอกสาร ศึกษาและวิเคราะห์หลักการที่เน้น และส่งเสริมการคิดนอกกรอบในการแก้ปัญหา ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ หลักจิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับจักรวาลนามิต และวิธีการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการออกแบบ

1.2 ออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนามิต ตามหลักการและองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น สถานการณ์ปัญหา 3 เรื่อง แหล่งการเรียนรู้ในห้องเรียนจักรวาลนามิต ฐานการช่วยเหลือที่สอดคล้องกับมิติของการคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 มิติ

2. กระบวนการพัฒนา (Development Process)

2.1 สร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนามิต ที่อาศัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดในการออกแบบ สถานการณ์ปัญหาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิศาสตร์โลกในปัจจุบัน มีแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนกับการอวตารของ Avatar เพื่อเรียนรู้แก้ไขปัญหาในห้องเรียนจักรวาลนามิต ฝึกปฏิบัติการกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการการคิดสร้างสรรค์ 4 มิติ สนับสนุนด้วยฐานการช่วยเหลือเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มีเครื่องมือทางปัญญาด้วยแพลตฟอร์มของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้วยกระบวนการทำงานกลุ่มที่เกิดการร่วมมือกันแก้ปัญหา และมีการโค้ชให้คำแนะนำขณะเรียนด้วยจักรวาลนามิต

2.2 นำสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนามิตที่สร้างขึ้น ผ่านผู้เชี่ยวชาญประเมิน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 นำสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนามิตที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และนำมาทดลองใช้กับนักเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงก่อนที่จะนำไปใช้จริง คือทดลองกับนักเรียนชั้น ป. 1/3 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ การหาบริบทที่เหมาะสมในการใช้จักรวาลนามิตและบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่าจำนวนสมาชิกที่เหมาะสมในการร่วมมือกันแก้ปัญหา คือ 5-6 คน ได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนามิต เพื่อนำมาปรับปรุง ปัญหาและอุปสรรคที่พบ เช่น จำนวนเวลาในการสร้าง Avatar การเข้าใช้ห้องเรียนจักรวาลนามิต การทำซีทดิจิทัล ได้นำมาปรับปรุงและพัฒนาสิ่งแวดล้อมจักรวาลนามิต ให้สอดคล้องกับบริบทการสร้างความรู้ของนักเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. กระบวนการประเมิน (Evaluation Process)

นำสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนามิตไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 44 คน และหลังจากเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนามิตแล้ว ให้นักเรียนทำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลภูมิิต ในการศึกษาครั้งนี้ได้เสนอผลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลภูมิิต ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กรอบแนวคิดในการออกแบบและพัฒนา เป็นดังนี้

1.1 การกระตุ้นโครงสร้างทางปัญญาที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสมอง ทำให้เกิดความสงสัยที่แก้ไม่ได้ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ของสภาพสิ่งแวดล้อมของโลกและประเทศไทยที่กำลังเป็นปัญหาในปัจจุบัน แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติการกิจที่สอดคล้องกับบริบทในชีวิตจริง (Authentic Learning Task) โดยผู้เรียนจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นองค์รวม เป็นแรงจูงใจที่มาจากภายใน ผู้เรียนจะเกิดเขาวงกตปัญหาด้วยกระบวนการปรับตัว 2 อย่าง คือ การซึมซับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมมาปรับเข้ากับแบบโครงสร้างทางปัญญามีอยู่แล้วให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ สถานการณ์ปัญหามี 3 เรื่อง ได้แก่ 1) อาณาจักรเอือกแข็งละลาย วอลรัสไม่มีบ้านอยู่อาศัย 2) ความรู้สึกเมื่อประเทศไทยจะจมทะเล และ 3) การออกแบบต้นไม้มหัศจรรย์ลดก๊าซคาร์บอน ซึ่งผู้เรียนได้อวตาร ตัว Avatar เข้าไปแก้ปัญหาในห้องเรียนจักรวาลภูมิิต ซึ่งมีพื้นฐานมาจาก Cognitive Constructivism ของ Piaget

1.2 การสนับสนุนการปรับสมดุลทางปัญญา คณะผู้วิจัยได้ออกแบบแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยจัดไว้ในห้องเรียนจักรวาลภูมิิต เช่น สื่อวีดิทัศน์, สื่อภาพดิจิทัล, การประยุกต์ใช้ Artificial Intelligence (AI) มีลิงค์ต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องมือในการสืบค้น ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในการนำไปใช้เป็นคนความรู้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน คือ ชีวิตวอลรัส ความรู้สึกเมื่อจะจมทะเล และต้นไม้ประดิษฐ์อัจฉริยะ ซึ่งมีพื้นฐานมาจาก Cognitive Constructivism ของ Piaget และอาศัยทฤษฎีการประมวลสารสนเทศ (Information Processing Theory) Klausmeier (1985)

1.3 การส่งเสริมการสร้างความรู้และการคิดสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นกัน เพื่อส่งเสริมการขยายแนวคิด ในห้องเรียนจักรวาลภูมิิต จะให้ผู้เรียนปฏิบัติการแก้ปัญหาร่วมกันแทนความรู้ที่สร้างขึ้นภายในสมองด้วยรูปแบบ digital ที่สามารถสร้างสรรค์ได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการพิมพ์ข้อความ ซึ่งผู้เรียนในกลุ่มสามารถที่จะพิมพ์ด้วยตนเองหรือใช้รูปแบบ Speed to Text ไปพร้อม ๆ กัน แต่ทำคนละหน้าได้ สามารถที่จะพิมพ์ด้วยตนเองหรือจะใช้รูปแบบ Speech to Text คือพูดแล้วให้เครื่องพิมพ์ให้ ซึ่งนักเรียนจะได้ฝึกการใช้ Computer Literacy ไปในตัว และสามารถสร้างสรรค์ผลงานด้วยการวาดรูปดิจิทัลได้เช่นกัน ซึ่งผู้เรียนได้มีผลงาน ดังนี้ 1) การคิดคถ่อง ให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบภายในเวลาที่จำกัด 2 นาที พบว่า ในสถานการณ์ปัญหา “วอลรัสอยากพูดประโยคอะไร” ผู้เรียนสามารถสร้างประโยคได้ปริมาณสูงสุด 30 ประโยค 2) การคิดยืดหยุ่น ให้ผู้เรียนสร้างแนวคิดหาสิ่งอื่นทดแทน โดยเปลี่ยนแปลงแนวคำสั่งจากเดิมให้มีความสะดวกและรูปแบบที่หลากหลาย จากสถานการณ์ปัญหา ถ้าโลกนี้

ไม่มีพลาสติก สิ่งที่จะนำมาทดแทนได้ ผู้เรียนหาสิ่งทดแทน คือ (1) กระดาษ (2) ถูผ้า (3) ถ้าจะใส่ของร้อน อาจจะเอากระดาษฟอยล์แทน และสามารถย่อยสลายได้ (4) ใช้ผ้าแทน ประหยัดทรัพยากร ทำให้โลกไม่ร้อน (5) ใบตอง ใช้เป็นภาชนะใส่อาหาร 3) การคิดริเริ่ม ให้ผู้เรียนออกแบบและสร้างงานเป็นแนวทางของตนเอง โดยไม่ซ้ำแบบใคร ผู้เรียนสามารถออกแบบ “สิ่งประดิษฐ์มหัศจรรย์” ได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำใครมีแนวคิดที่ไม่เหมือนกลุ่มอื่น ตัวอย่างชิ้นงาน ได้แก่ Moon Tree, AMONGUS ถึงขยะอัจฉริยะ, Tiny Universe ลูกบอล โทนียูนิเวิร์ส, เครื่องปรับอากาศอัจฉริยะ, ก้อนเมฆहरษา, โดรนน้อยร้อยพลัง, หน้ากากดูดโลกร้อน และ 4) การคิดละเอียดลออ ให้ผู้เรียนทำการเพิ่มหรือแต่งเติมแนวคิดขึ้นมาใหม่ จากการปรับเปลี่ยนงานเดิมของผู้เรียนให้เป็นสิ่งใหม่ พบว่า ผู้เรียนสามารถดัดแปลง เพิ่มเติมเรื่องราวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น มากที่สุดได้ 7 ด้าน คือ ชื่อสิ่งประดิษฐ์, ความสำคัญ/ประโยชน์, วัสดุที่ใช้, วิธีการทำงาน, คุณสมบัติพิเศษ, รูปภาพ, ภาพประกอบ ตกแต่ง ซึ่งนำพื้นฐานแนวคิดมาจาก Social Constructivism ที่เน้นทางสังคมภาษาและวัฒนธรรม ด้วยหลักการ Collaboration ที่เน้นการร่วมมือกันแก้ปัญหา

1.4 การช่วยเหลือและสนับสนุนการสร้างความรู้ มีฐานการช่วยเหลือ สนับสนุนผู้เรียน ในการแก้ปัญหา ผู้วิจัยได้ออกแบบ 1) ฐานการช่วยเหลือการสร้างความคิดรวบยอด (Conceptual Scaffolding) เช่น เทคนิคการระดมสมอง ความหมายของการคิด 4 มิติ 2) ฐานการช่วยเหลือกระบวนการ (Procedural Scaffolding) เช่น ชี้นำการคิดแก้ปัญหาทีละขั้นตอน ศูนย์รวมลิงค์ที่ต้องใช้ในการคิด และ ฐานการช่วยเหลือด้านกลยุทธ์ (Strategic Scaffolding) เช่น วิธีการเข้าใช้ห้องเรียนจักรวาลณมิติ การสร้าง Avatar แนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้ใช้การโค้ช ชี้นำผู้เรียนในการแก้ปัญหา และ กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

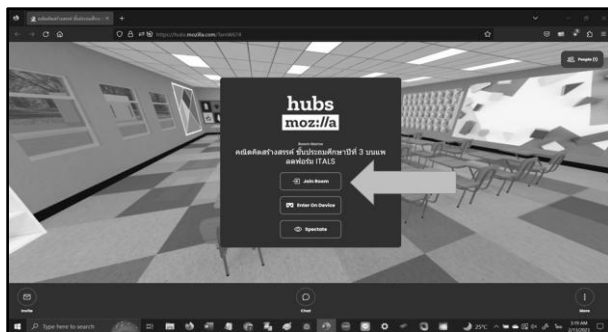
จากกรอบแนวคิดดังกล่าวได้นำมาสร้างเป็นสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลณมิติ ดังภาพ

ภาพที่ 2 สถานการณ์ทางปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

ภาพที่ 3 แหล่งรวบรวมข้อมูล

ภาพที่ 7 ฐานความช่วยเหลือ

ภาพที่ 8 การโค้ช

2. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต มีผลดังนี้

2.1 ผลการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมจักรวาลนฤมิต เพื่อยืนยันคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิต เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย การประเมิน 3 ด้าน 1) ด้านเนื้อหา มีความถูกต้องชัดเจน ทันสมัย เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน 2) ด้านสื่อ มีเครื่องนำทางและไอคอนที่เข้าใจง่าย เชื่อมโยงไปยังสารสนเทศต่าง ๆ รวดเร็ว 3) ด้านการออกแบบ มีความเหมาะสม และช่วยส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์

2.2 ผลการประเมินด้านความสามารถของผู้เรียน เกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์ คือ ผลการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยใช้แบบวัดการคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาได้จากกลุ่มเป้าหมาย 44 คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย คือ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

มิติของการคิดสร้างสรรค์	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
การคิดคล่อง	3.80	0.41	94.89
การคิดยืดหยุ่น	3.59	0.50	89.77
การคิดริเริ่ม	3.30	0.63	82.89
การคิดละเอียดลออ	3.50	0.55	87.50
คะแนนเฉลี่ย (16 คะแนน)	14.18	0.25	88.64
จำนวนผู้เรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม (44 คน)	40		90.91

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คะแนนการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่ได้จากแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 14.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.25 คิดเป็นร้อยละ 88.64 และมีผู้เรียนที่สอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้เรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ทำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 มิติ คือ การคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และการคิดละเอียดลออ มีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.3 ผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิตร ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้จากกลุ่มเป้าหมาย 44 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นข้อสอบปรนัยจำนวน 25 ข้อ และเป็นข้อสอบอัตนัยจำนวน 5 ข้อ ด้วยข้อสอบชุดเดียวกัน พบว่า

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (30 คะแนน)	26.38	2.89	87.92
จำนวนผู้เรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม (44 คน)	41		93.18

จากตารางข้างต้น พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 93.18 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยค่าเฉลี่ยของการคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 26.38 คิดเป็นร้อยละ 87.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.89 สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.4 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิตร ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิตร ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) จำนวน 44 คน โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลนฤมิตร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

ประกอบด้วยความคิดเห็น ที่แบ่งรายการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหา พบว่า เนื้อหาในห้องเรียนจักรวาลอนมิติ (Metaverse) มีความทันสมัย หาดู ได้ยาก ภาพขาว ภาพเรื่องราวต่าง ๆ วิทัศน์เสียงจาก AI มีความชัดเจน มีแหล่งที่มาของข้อมูล ที่เชื่อถือได้ เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ด้านสื่อ พบว่า การใช้ห้องเรียนจักรวาลอนมิติ (Metaverse) มีสัญลักษณ์ในห้องเรียน หลอดไฟ หนังสือ ดาว เป็นสื่อช่วยขึ้นการเข้าถึงสารสนเทศต่าง ๆ ในห้องเรียนได้ง่าย วิทัศน์ ลิงค์ความรู้ต่าง ๆ ดึงดูดความสนใจ 3) ด้านการออกแบบ พบว่า องค์ประกอบในสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลอนมิติ ได้แก่ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) แหล่งเรียนรู้ 3) ห้องปฏิบัติการการคิดสร้างสรรค์ 4) ฐานการช่วยเหลือ 5) เครื่องมือทางปัญญา 6) การร่วมมือกันแก้ปัญหา 7) การโค้ช ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการฝึกฝน ได้แก่ ปัญหาจากสถานการณ์ที่ฝึกฝนการคิดสร้างสรรค์จากชีวิตจริงที่กำหนดให้อย่างมีส่วนร่วม โดยมีอาจารย์คอยสื่อสารและให้ข้อมูล เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดค้นหาคำตอบ และตื่นตัวในการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการประเมินประสิทธิภาพของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลอนมิติ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมมีความเหมาะสม และช่วยสนับสนุนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ พบว่า ด้านเนื้อหา มีความถูกต้อง เหมาะสม สมบูรณ์ ครอบคลุมการคิดสร้างสรรค์ มีความทันสมัย ด้านสื่อ มีการออกแบบที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นหาเรียนรู้จากสารสนเทศได้ง่ายและตรงความต้องการ ด้านการออกแบบ องค์ประกอบ ทุกองค์ประกอบเป็นไปตามทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบ ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องมาจาก การออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลอนมิติ มีกระบวนการออกแบบและพัฒนาตามกรอบแนวคิดการออกแบบที่อาศัยพื้นฐานทฤษฎี (ID Theory) มีการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบ ซึ่งมีจุดเน้น ดังนี้ 1) การออกแบบสถานการณ์ปัญหา โดยหลักการของ Situated Learning Environments 2) การแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ในห้องเรียนจักรวาลอนมิติ (Discovery Learning) 3) การขยายโครงสร้างทางปัญญาด้วยการแลกเปลี่ยนแนวคิดและมุมมองที่หลากหลาย ด้วยการทำงานกลุ่ม อภิปรายผล สรุปผล (Collaboration) 4) การสร้างแนวคิด การคิดสร้างสรรค์ และกลยุทธ์ในการคิด Open Learning Environments (OLEs) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Muthmainnah et al. (2023) ที่ศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยี Metaverse ต่อการมีส่วนร่วมของนักศึกษา และผลการเรียน บทบาทการใกล้เคียงของแรงจูงใจในการเรียนรู้ พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้เรียนสามารถได้รับผลกระทบในเชิงบวก จากการใช้เทคโนโลยี Metaverse ซึ่งในทางกลับกันจะช่วยปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

ข้อค้นพบนี้ยังสอดคล้องกับผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลอนมิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ อีราวารส พูนผล และคณะ (2564) แต่ในการศึกษารุ่นนี้มีส่วนที่แตกต่าง คือ ได้เพิ่มองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จักรวาลอนมิติ ที่ส่งเสริม

การคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 4 มิติ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำคำสำคัญต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบสถานการณ์ปัญหาและการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนต้องคิดหาคำตอบ ได้แก่ 1) การคิดคล่อง ผู้เรียนคิดหาคำตอบให้ได้ ปริมาณการคิดมากที่สุด ภายในเวลา 2 นาที เช่น คิดกิจกรรมเพื่อให้ก๊าซคาร์บอนต่ำ 2) การคิดยืดหยุ่น ผู้เรียน คิดหาสิ่งอื่นมาทดแทนสิ่งเดิมได้อย่างหลากหลาย โดยที่เป้าหมายไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าไม่มีพลาสติก จะใช้ สิ่งใดทดแทน ถ้าไม่มีข้าวรับประทาน จะรับประทานสิ่งใดทดแทน ถ้าไม่มีต้นไม้ จะใช้สิ่งใดทดแทน 3) การคิด ริเริ่ม ผู้เรียนคิดออกแบบสิ่งของที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำใครได้ เช่น ออกแบบถังขยะแบบ 2 ถังคู่ ด้วยการคิดอิสระ และคิดนอกกรอบ 4) การคิดละเอียดลออ ผู้เรียนคิดปรับปรุง ดัดแปลง เพิ่มเติม รายละเอียดชิ้นงานให้สมบูรณ์ ขึ้นได้ เช่น ปรับปรุง “แผงถอดไขกระดูก”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรปฐมนิเทศผู้เรียนให้รู้จักการสร้าง Avatar และวิธีการเข้าใช้ห้องเรียน ด้วยกระบวนการ กลุ่มที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จะทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีคุณภาพสูงสุด ลดปัญหาความแตกต่าง ระหว่างบุคคล
2. ในการเรียนการสอนในมิติของการคิดริเริ่ม ที่ต้องออกแบบสิ่งใหม่ ถือเป็นสิ่งที่ยากสำหรับผู้เรียน ครูควรเพิ่มเวลาในการทำวิจัย และใช้กระบวนการออกแบบ Design Thinking ร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะเพื่อออกแบบและการใช้จักรวาลนฤมิตในการเรียน การสอนโดยจัดสรรทรัพยากรทางเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต ให้เพียงพอในแต่ละบริบท โรงเรียน
2. ควรมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมจักรวาลนฤมิตที่หลากหลาย และมีการติดตามการวัดและประเมินผล ที่ลึกซึ้ง เช่น การวิเคราะห์ผลระยะยาวของผลการคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา วาทยโธ และ สุมาลี ชัยเจริญ. (2562). ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการ เรียนรู้มีผลดีมีเดียร่วมกับเทคโนโลยีเสมือนจริง ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยกระบวนการเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *Humanities, Social Science and arts*, 12(2), 499-518.
- กัญญารัตน์ โคจร. (2563). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาด้านการคิดขั้นสูงของนักเรียนโรงเรียน วัดแจ่มอารมณ์. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 26(1), 67-84.

- ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดตามแนวคิดคอนเน็คติวิสต์ซิมเพื่อส่งเสริม
การคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร. (2565). ทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่หล่นหายไปของผู้เรียนกับการศึกษาในศตวรรษ
ที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(1), 1-9.
- โยธิน ธีระนันท์ และ สุมาลี ชัยเจริญ. (2563). การออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย
ที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์เรื่องการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์
สำหรับอุปกรณ์เคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 31(1), 41-51.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA
2022. <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2554). *เทคโนโลยีการศึกษา: หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). คลังน่านวิทยา.
อรพรรณ แก้วกันหา และคณะ (2561). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ รายวิชาคอมพิวเตอร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านน้ำควิว สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(2), 289-304.
- อิรวารรส พูนผล, สุมาลี ชัยเจริญ และ ศราวุธ จักรเป็ง. (2564). การออกแบบและพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อม
ทางการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Learning) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 44(4),
151-168.
- Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. McGraw-Hill.
- Kamsulbahri, K. F. K., and Norman, H. (2024). Online Learning with Metaverse for History
Education at Primary School Education Level. *International Journal of Academic
Research in Progressive Education and Development*, 13(2), 965-988.
<https://doi.org/10.6007/IJARPED/v13-i2/21502>
- Klausmeier, H. J. (1985). *Educational psychology* (5th ed). Lawrence.
- Muthmainnah, et al. (2023). Impact of metaverse technology on student engagement and
academic performance: The mediating role of learning motivation, *International
Journal of Computations, Information and Manufacturing (IJCIM)*, 3(1), 10–18.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Development of English Language Learning Achievement Using Game- Based Learning Techniques for Grade 12 Students

สกาอรัตน์ ยิ่งยง^{1*} ดวงพร ศรีบุญเรือง² และ ณภัทติยา ชูสกุล³

Sakaorat Yingyong^{1*} Duangporn Sriboonruang² and Naphattiya Choosakon³

^{1,2,3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2,3}Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

*Corresponding author's email: jaoying.phat@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

31 ตุลาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

27 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

27 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนคำม่วง อำเภอกำแพง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.20)

คำสำคัญ: เกมเพื่อการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจของนักเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research were to compare English learning achievement before and after learning by using Game-Based Learning and to study students' satisfaction towards Game-Based Learning. The sample group consisted of 38 grade 12 students who were studying in the second semester of school year 2023 at Khammuang school, Khammuang district, Kalasin province who were chosen by purposive sampling. Research instruments included Game-Based Learning lesson plans, English achievement test and satisfaction questionnaire. The statistics used in the research were mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and t-test (dependent samples). The results of this research indicated as follows: the students' posttest score after the Game-Based Learning was significantly higher than pretest score at .05 level and the students' satisfaction towards Game-Based Learning technique was at the highest level. ($\bar{X}$ = 4.62, S.D.= 0.20)

Keywords: Game-Based Learning, Learning achievement, English language

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่สำคัญในการสื่อสารระหว่างประเทศ และการเข้าถึงแหล่งความรู้ระดับโลก ซึ่งการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในหลากหลายสาขา การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดในภาษาอังกฤษนั้น ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนตั้งแต่เริ่มต้นเรียนภาษาอังกฤษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการศึกษารายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2566 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนยังคงประสบปัญหาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างมาก โดยเฉพาะในทักษะการฟังและการพูด การขาดโอกาสในการฝึกฝนทักษะเหล่านี้ในชีวิตประจำวัน และการขาดความรู้พื้นฐานทางด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนดังกล่าวยังคงใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม ที่ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจึงขาดแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และไม่สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นได้อย่างเต็มที่

ดังนั้นการใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา เกมการเรียนรู้ช่วยสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่สนุกสนาน และมีความเคลื่อนไหว ส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาการเรียนรู้ผ่านเกมยังช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสารในกลุ่ม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในโลกการทำงานยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ การเรียนรู้ผ่านเกมยังช่วยพัฒนาทักษะการคิด

วิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านเทคนิคนี้มีประสิทธิผลสูงขึ้นไปตามไปด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ปัจจุบันสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประเภทเกม ได้รับความนิยมอย่างมากในนำมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพราะเกมจะช่วยให้บรรยากาศในการเรียนรู้เป็นไปด้วยความสนุกสนาน รวมทั้งยังช่วยให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและยังสามารถส่งผลในเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในที่สุดอีกด้วย (อรอุมา จารเครือ และ สมพงษ์ พันธุ์รัตน์, 2562)

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การใช้เทคนิคการเรียนรู้ผ่านเกม (Game-Based Learning) มีจุดเด่นคือ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน สามารถให้ความคิดเห็นของคนที่หลากหลายรวมกันเป็นเป้าหมายเดียวกันได้ เปิดโอกาสในการรับรู้เนื้อหา สามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพแวดล้อมจริงได้ ลดความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่าเกมเพื่อการเรียนรู้เป็นสื่อการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนสนใจ และเปิดกว้างในการรับรู้ อีกทั้งยังได้ในเรื่องการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เรียน การมีส่วนร่วม เป็นสื่อที่น่าสนใจในการนำเอามาพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ (ฐปนันท สุวรรณนิษฐ์, 2560) นอกจากนี้เกมมีประโยชน์ต่อผู้เรียนคือ ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียน เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียด มีความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น ได้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ส่งเสริมความสามัคคี การทำงานร่วมกัน ฝึกให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง และทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียน (ประภาศิริ ปราโมทย์, 2561) การประยุกต์ใช้เกมในการสอนภาษาอังกฤษจึงสามารถส่งผลในเชิงบวกทั้งในด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะในการสร้างความสนุกสนานและการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้นในระยะยาว (อรอุมา จารเครือ และ สมพงษ์ พันธุ์รัตน์, 2562) ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบขึ้น โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) จะส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมถึงนักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ต่อไป

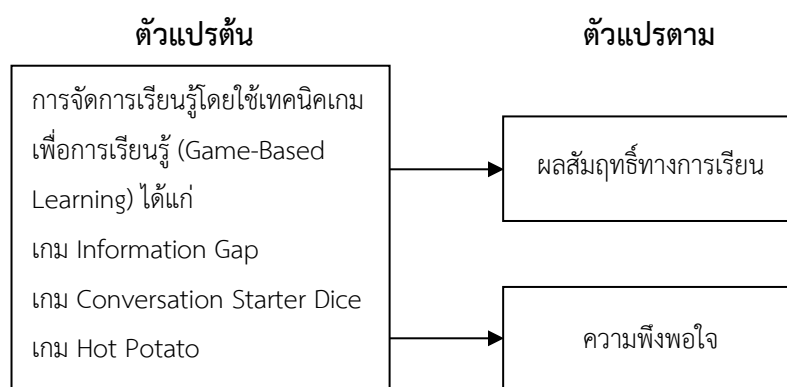
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning)

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยทดลอง (Pre – Experimental Research) โดยดำเนินการทดลองก่อนและหลังทดลอง โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pre-test–Post-test Design (ไพศาล วรคำ, 2564) ซึ่งมีรูปแบบการทดลองดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pre-test–Post-test Design

การสุ่ม	กลุ่มทดลอง	ทดสอบก่อน	สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง
-	E	O1	X	O2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเขียนแบบแผนการวิจัย

O1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

X หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning)

O2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experimental group)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 147 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งไม่อาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากการศึกษานี้ต้องการความสะดวกในการเก็บข้อมูลในกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะเฉพาะ (นักเรียนชั้น ม. 2/1) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะและสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน และสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยไม่จำเป็นต้องสุ่มเลือกตัวอย่างจากนักเรียนทุกห้องในระดับชั้น ม. 2

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคำม่วง วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Daily Routine, How was your weekend?, Festival, chores, Buying a train ticket, Holidays activities, Experiences, Places around us จำนวน 8 แผน เวลาที่ใช้ในการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง จำนวน 6 แผนและแผนละ 1 ชั่วโมง จำนวน 2 แผน รวมทั้งหมด 14 ชั่วโมง (ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียน 1 ชั่วโมงและหลังเรียน 1 ชั่วโมง) ผลการประเมินมีค่าตั้งแต่ 4.57 ถึง 4.81

โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษโดยอ้างอิงจากหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารหรืองานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้การจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) 2) กำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระของบทเรียน และเกมที่จะใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 3) เขียนแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 4) นำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา 5) ปรับปรุงแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 6) นำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ของเนื้อหา กับจุดประสงค์การเรียนรู้ 7) ปรับปรุงแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และ 8) นำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียน จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วยแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ (2 ข้อ ต่อ 1 คะแนน) และอัตนัย 10 ข้อ (2 ข้อ ต่อ 1 คะแนน) รวม 40 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน มีค่าความยากตั้งแต่ 0.30 - 0.80 มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.42 - 0.75 มีค่าความเชื่อมั่น 0.94

โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) ศึกษา ทฤษฎีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแบบทดสอบอัตนัย 2) ทบทวนเนื้อหาตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น 3) กำหนดจุดประสงค์ของแบบทดสอบ 4) กำหนดตารางกำหนดเนื้อหาข้อสอบ ตามจุดประสงค์การสอน 5) สร้างแบบทดสอบ

6) แบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา 7) ปรับปรุงแบบทดสอบตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 8) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความตรงของเนื้อหา IOC (Index of Item Objective Congruence) ความถูกต้องของภาษาและความเหมาะสมของแบบทดสอบ 9) ปรับปรุงแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 10) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ 11) นำผลการทดลองใช้ (Try out) มาวิเคราะห์ รายชื่อและรายฉบับ เพื่อตรวจสอบค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น และ 12) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบลิเคิร์ต คือ 5 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด 4 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจมาก 3 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจปานกลาง 2 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจน้อย 1 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale)
- 2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ 3) เสนอแบบสอบถามความพึงพอใจต่ออาจารย์ที่ปรึกษา 4) ปรับปรุงแบบทดสอบตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 5) เสนอแบบสอบถามความพึงพอใจต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของคำถามและรูปแบบของภาษา 6) ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 10) นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีรวบรวมการเก็บข้อมูลไว้ 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน คำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และครูพี่เลี้ยงเพื่อจัดการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จากนั้น

ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก่อนเรียน (Pretest) ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและ 2) ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning)

ระยะที่ 3 ระยะหลังจากดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก่อนเรียน (Pretest) 2) ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) 3) ตรวจสอบ

และให้คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียน (Posttest) แล้วเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังการสอน โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) และ 4) วิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์เป็นสองส่วนดังต่อไปนี้

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความเที่ยงตรง การหาความยากง่าย การหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
2. การหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ก่อนเรียนและหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.26 คะแนนและ 14.58 คะแนน ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนโดยใช้สถิติ T - Test (Dependent Samples) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังปรากฏผลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning)

การทดสอบ	N	Scores	Mean	S.D.	S.D.D	t	Sig.(1-tailed)
Pre-test	38	20	12.26	1.72	1.09	13.06 *	0.0000
Post-test	38	20	14.58	1.67			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ต่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.20) ดังปรากฏผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning)

ข้อที่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ข้าพเจ้าพึงพอใจต่อครูที่เข้าสอนและออกตรงเวลา	4.76	0.43	มากที่สุด
2. ข้าพเจ้าพึงพอใจต่อคำแนะนำ ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึงขณะสอน และทำกิจกรรมของครู	4.79	0.41	มากที่สุด
3. ข้าพเจ้าพึงพอใจต่อบุคลิกภาพ การแต่งกาย และการพูดจาเหมาะสมของครู	4.18	0.39	มากที่สุด
4. ข้าพเจ้าพึงพอใจต่อสื่อการสอน	4.84	0.37	มากที่สุด
5. ข้าพเจ้าพึงพอใจต่อสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน	4.63	0.49	มากที่สุด
6. ข้าพเจ้าพึงพอใจต่อสื่อการสอนที่หลากหลาย	4.87	0.34	มากที่สุด
7. ข้าพเจ้าพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	4.38	0.49	มากที่สุด
8. ข้าพเจ้าพึงพอใจต่อบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	4.81	0.37	มากที่สุด
9. ข้าพเจ้าพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม ได้คิดวิเคราะห์ ปฏิบัติ	4.61	0.50	มากที่สุด
10. ข้าพเจ้าพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.32	0.47	มากที่สุด
ภาพรวม	4.62	0.20	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 สามารถนำมาอภิปรายผลตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบวนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ดำเนินอย่างเป็นขั้นตอน รวมการเลือกเกมชนิดต่าง ๆ ที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อีกทั้งนักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี มีการทำใบงานของแต่ละแผนและส่งตามระยะเวลาที่กำหนด ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะการเขียนสะกด คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จึงทำให้ประสิทธิภาพของผลลัพธ์เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังที่ ประหยัด จิระวรพงศ์ (2556) ได้กล่าวว่าเกมการเรียนรู้ (GBL: Games- Based Learning) เป็นสื่อในการเรียนรู้แบบหนึ่ง ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อให้มีความสนุกสนานไปพร้อม ๆ กับการได้รับความรู้ โดยสอดแทรกเนื้อหาทั้งหมด

ของหลักสูตรนั้น ๆ เอาไว้ในเกม และให้ผู้เรียนลงมือเล่นเกมโดยที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้ต่าง ๆ ของหลักสูตรนั้นผ่านการเล่นเกม นั้นด้วย เช่นเดียวกับ ฌอนอมพร เลาหจรัสแสง (2556) ได้กล่าวว่า Games Based Learning ถือเป็น e-learning อีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง บนพื้นฐานแนวคิดที่จะทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องที่สนุกสนาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยอีกหลายชิ้น อาทิเช่น งานวิจัยของ สุมนัสนา ธีรภักดิ์ (2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับเกมทางภาษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับเกมทางภาษา มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษ หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเช่นเดียวกับงานวิจัยของ รงค์เทพ ลิ้มมณี และ ศรีสมร พุ่มสะอาด (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ทักษะการพูดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ จันต๊ะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านเกมประกอบการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยการใช้เกมประกอบการสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภานรินทร์ ไทยจันทร์รักษ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้เกมคำศัพท์ พบว่า นักเรียนที่เรียน โดยใช้เกมคำศัพท์มีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนมีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคเกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-Based Learning) พบว่า นักเรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมเข้ามามีส่วนร่วม จากการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจในครั้งนี้พบว่า การใช้เทคนิคเกม (Game-Based Learning) ในชั้นเรียนสามารถสร้างความพึงพอใจในการเรียน และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สอดคล้องกับแนวคิดของ พิชญภา ยืนยาว และ ณัฐวรรณ พุ่มดี (2560) พบว่า นักศึกษาพึงพอใจรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดแทรกความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สื่อวีดิทัศน์ เกม และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ตรงกับวัยและความสนใจของนักศึกษา โดยนักศึกษาจะให้ความร่วมมือกับกิจกรรมในชั้นเรียนและร่วมแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยอีกหลายชิ้น อาทิเช่น งานวิจัยของลินเนร์ Linares (2018) ได้ศึกษาเรื่องบอร์ดเกมในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาการพูดผ่านบอร์ดเกมในห้องเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ พบว่า ในครั้งนี้ใช้บอร์ดเกมที่เล่นในห้องเรียนเพื่อทบทวนเนื้อหาช่วยเพิ่มแรงจูงใจ และเพิ่มความสนุกสนานและเป็นกันเองของนักเรียนในการเรียนภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับงานวิจัยของโรดริเกส Rodríguez, H. T. (2018) ได้ศึกษา

การใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) เพื่อกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า เกมที่ใช้ (Gamification) สามารถจูงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ได้อย่างรวดเร็ว นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนการเรียนรู้เป็นการเรียนที่สนุกสนานไม่กดดัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ครูผู้สอนสามารถนำเกมไปใช้ในการสอนและครูผู้สอนต้องรู้จักใช้เกมให้เหมาะสมกับเวลา โอกาส ความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดการทดลองวิจัยโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุม เพื่อที่จะได้เห็นคะแนนก่อนและหลังเรียนที่ชัดเจน และนำมาเปรียบเทียบกัน ระหว่าง 2 กลุ่ม
2. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจตคติ ทักษะคิด ข้อคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้เกมเพื่อการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อที่จะได้รับข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น สำหรับการนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. ชุมชนสมทรวงศ์.
- ฐปนันท สุวรรณนิษฐ์. (2560). การออกแบบเกมการ์ด เพื่อสร้างความเข้าใจในการเรียนหลักสูตรออกแบบสื่อสาร. ใน มหาวิทยาลัยนเรศวร (บ.ก.), *เอกสารรวบรวมบทความวิจัยหลังการประชุมวิชาการระดับชาตินเรศวรวิจัย ครั้งที่ 13: วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ* (หน้า 1700-1715). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2556). *การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า: ตอนรูปแบบและทฤษฎี การเรียนรู้ออนาคต*. กรุงเทพฯ.
- ทัศนีย์ จันติยะ. (2564). *การใช้เกมคำศัพท์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัยจังหวัดสุพรรณบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- นิตยา สุวรรณศรี. (2540). *เพลงและเกมประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ*. คอมเพคท์พรีน.
- ประภาศิริ ปราโมทย์. (2561). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือควบคู่กับเกม เพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- ประหยัด จิระวรพงศ์. (2556). *Games Based Learning (เกมการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พิชญาภา ยืนยาว และ ญัฐววรรณ พุ่มดียิ่ง. (2560). รูปแบบการเรียนการสอนแบบบันเทิงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 904-920.
- ไพศาล วรคำ. (2564). *การวิจัยทางการศึกษา (Education Research)*. ตักสิลาการพิมพ์.
- ภานรินทร์ ไทยจันทร์รักษ์. (2564). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รงค์เทพ ลิ้มมณีและศรีสมร พุ่มสะอาด. (2563). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สุมนทนา ชีรภัคศิริ. (2559). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยกิจกรรมการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับเกมทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อรอุมา จารเครือ และสมพงษ์ พันธุ์รัตน์. (2562). การศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทุ่งใหญ่นเรศวรศึกษา. ใน บัณฑิตวิทยาลัย (บ.ก.), รายงานการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งที่ 20 (หน้า 1751-1759).
- Linares. (2018). *Board and Table Games: A Fun Way to Learn English Enhancing Speaking through Board and Table Games in an EFL Classroom*. Universidad Externado de Colombia School of Education.
- Rodríguez, H. T. (2018). *Gamification and Game-Based Learning as Methods to Motivate Students Learn English Vocabulary*. <http://riull.ull.es/xmlui/handle/915/11550>

Satisfaction in Marketing Mix Factors of Chinese Tourists at Tourist Attractions in Guangxi, The People's Republic of China

Qi Wei^{1*}, Suwanna Tachateerapreda² and Radamanee Panlopchanoknat³

^{1,2,3}Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

*Corresponding author's email: 253211305@qq.com

Received
January 28, 2025

Revised
March 6, 2025

Accepted
May 8, 2025

ABSTRACT

Previous studies have primarily focused on general satisfaction or individual elements of the tourism experience without comprehensively analyzing how different demographic groups perceive these factors. This study addresses this gap by examining how gender, age, income, education, and occupation influence satisfaction levels, providing a more detailed understanding of tourist behavior in Guangxi. Therefore, the purposes of this research were 1) to study the satisfaction level of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of China, and 2) to compare the satisfaction towards tourist attractions classified by gender, age, income, education, and occupation of Chinese tourists. The sample group consisted of 445 Chinese tourists who experienced tourism at tourist attractions in Guangxi province in 2023. The research tool was an online questionnaire. Data were analyzed through descriptive statistics and inferential statistics. The researcher analyzed the data using a statistical package software program. The results showed high satisfaction with all marketing mix factors (7Ps), including product, price, place, promotion, people, process, and physical evidence. People had the highest average value, followed by promotion, physical evidence, product, process, place, and price, respectively. The differences in demography of gender, age, education, and occupation result in different levels of satisfaction among Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of China. All these factors were statistically significant at 0.05 level in T-test and One-way ANOVA.

Keywords: Chinese Tourists, Satisfaction, Tourist Attractions in Guangxi,
The People's Republic of China

Introduction:

China's tourism industry faces challenges in service quality, market organization, technology adoption, and declining market share. To overcome these issues, the government and industry increasingly agree on promoting high-quality tourism. (Yi Lu, 2024). The tourism industry in China faces several challenges. Some of the key problems of the tourism industry in China include the fact that China is a sought-after tourist spot, boasting several iconic attractions like the Great Wall, the Forbidden City, and the Terracotta Army. However, the surge in popularity has given rise to overcrowding at these sites, which has a negative impact on the overall visitor experience and puts a strain on infrastructure and resources. Despite China's rapid development, some regions may still lack adequate tourism infrastructure and accessibility, making it challenging for tourists to access certain areas. This includes transportation, accommodation, and support services (Li et al., 2021).

1. The Influence of Demographic Factors

Demographic factors have been found to influence tourist satisfaction in various contexts. The study by Al-Dmour et al. found that demographic variables such as age, sex, education, and income moderate the relationship between social media marketing drives and customer satisfaction in travel and tourism offices in Jordan (Al-Dmour et al., 2023). Similarly, Premović's research in Serbia showed that gender, age, and education affect employees' motivation and job satisfaction in tourist organizations, indirectly impacting tourism enterprises' business performance (Premović, 2022). Geetha et al., (2022) examined the satisfaction of tourists visiting Mabul Island and found that demographic variables did not significantly influence their satisfaction with the destination. However, Wongwattanakit et al., (2017) found that demographic variables such as nationality, education, income, and visitor characteristics like being a first-time or repeat visitor and the number of nights spent significantly affected tourist satisfaction with beaches in Phuket, Thailand.

2. The Importance of Tourist Satisfaction

Tourist satisfaction is vital to the tourism industry, and destination management and marketing depend heavily on a thorough grasp of its significance. Chen and Chen (2017) emphasized that visitor satisfaction is critical to determining destination loyalty. Research has demonstrated that contented travelers have a higher propensity to return and even act as brand ambassadors, which enhances the destination's image. Kim and Jogaratnam (2017)

stated that experience personalization is central to their perspective. Providing individualized experiences leads to happier customers and stronger ties to the location. This emphasizes how important it is to make sure guests are delighted when they depart. They contend that providing services customized to each visitor's preferences and needs is the key to increasing visitor satisfaction. Zhang and Kim (2018) have highlighted the strong correlation between visitor satisfaction and destination loyalty. According to their research, visitor satisfaction is critical in determining a destination's loyalty, highlighting its strategic significance for marketing and destination management initiatives.

3. The Elements of the Tourism Marketing Mix

Kotler and Armstrong (2010) consider the four P's as the marketing mix with a significant impact on marketing for tourism services. The services marketing mix (7Ps) plays a significant role in promoting customer satisfaction and loyalty as follows:

3.1 Product: As used in the tourism industry, "product" includes attractions, lodging, transportation, and services that make up a tourist location or experience. As the target market expects, product design should provide unique and varied trip experiences that meet various visitor needs. Discovering the wants and needs of the intended customers is very important when creating a product to ensure it sells well (Pike, 2008). Well-preserved historical landmarks and cultural experiences as product offerings have been proven to greatly enhance customer perceptions of value (Hernández-Rojas et al., 2021).

3.2 Price: A higher price may mean the product or service is of better quality and unique value, but travelers on a budget may care more about price. Customers are more likely to trust a business that has clear prices. Cost, market demand, competition, and the buying power of the target market are some of the other things that must be considered when setting prices (Yu et al., 2023).

3.3 Place (Distribution): A good distribution plan ensures the target market can easily access the product. This could include tour agencies, online booking sites, physical stores, etc. Smartly picking distribution channels increases a product's visibility, enhances accessibility, and draws a larger audience. In this digital age, the importance of online outlets like social media and travel websites is increasingly recognized. However, for some market segments, traditional physical channels are still important (Chow et al., 2019).

3.4 Promotion: In tourism marketing, promotion is the broad term for getting people interested in a location or travel service. Effective advertising not only tells people

about a place or service but also convinces them to choose it. Strategies might include highlighting the most interesting things to see, using influencers to advantage, and using a variety of platforms to reach a wide range of people (Lojo, 2020).

3.5 People: Regarding tourism marketing, the "People" part refers to the people who provide the tourism experience. This includes staff, tour guides, and other service workers. Quality interactions are crucial to the success of a tourist product. Outstanding customer service, informed guides, and friendly staff make a big difference in how visitors feel. Both employees and customers are essential components of the marketing mix. Zeithaml et al. (2018) highlight the vital role of frontline employees in delivering quality service and fostering customer relationships

3.6 Process: Regarding tourism marketing, "Process" refers to the systems and steps that make offering a tourism product or service easier. Effective processes are necessary to ensure customers have a smooth and enjoyable experience. This includes reservations, customer service, and operations management systems. According to Kannan and Srinivasan (2009), the process in Tourism includes 1) trip planning and anticipation, 2) travel to the site/area, 3) recollection, and 4) trip planning packages. Well-designed processes make services convenient for tourists. This enhances the tourist's confidence and satisfaction significantly.

3.7 Physical Evidence: "Physical Evidence" in the tourism marketing mix means the real things visitors can see and do in a location or during a tourism service. This includes the buildings, services, and general atmosphere that affect how tourists feel and how happy they are with their trip. Physical evidence is very important for shaping how people think about a place and is a big part of how potential visitors decide what to do (Li et al., 2020). An attractive landscape, well-kept attractions, and comfortable lodging add to an excellent physical environment (Liu, 2019).

Despite numerous studies on tourist satisfaction, limited research specifically investigates the impact of demographic differences on satisfaction with the marketing mix factors (7Ps) in the context of Guangxi's tourist attractions. Previous studies have primarily focused on general satisfaction or individual elements of the tourism experience without a comprehensive analysis of how different demographic groups perceive these factors.

Research Objectives

1. To study the satisfaction level of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of China.
2. To compare the satisfaction towards tourist attractions classified by gender, age, income, education, and occupation of Chinese tourists.

Conceptual Framework

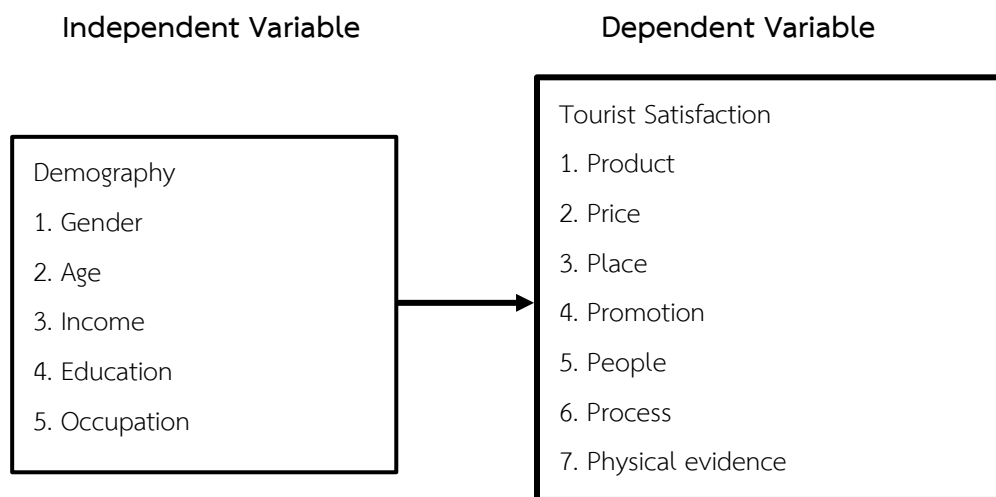

Figure 1 Conceptual Framework

Research Methodology

Population and Sample

The population and sample group used in this research are Chinese tourists who have experienced tourism at cultural attractions in Guangxi Province in 2023. The exact number of the population is unknown. In cases where the population size is unknown, the sample size is calculated using Cochran's (1977) formula, with a 95% confidence level. The result of the sample size of this study is 385. According to Thaweerat (2000), large samples are required to reduce discrepancies in the population when the population is different (heterogeneous) in various aspects. Therefore, studies of tourist populations should consider this diversity and different characteristics to ensure the analysis is accurate and comprehensive. Hence, the researcher used a sample size of 445 people. Moreover, purposive random sampling was applied to collect primary data, so the sample size of respondents was intentionally chosen to complete questionnaires directly on Chinese tourists who have experienced tourism at cultural attractions in Guangxi Province.

Research Instrument

The instrument used in this research was a questionnaire. The questionnaire was divided into Part 1: Demographic Information, Part 2: The Level of Satisfaction, and Part 3: Main Problems and Suggestions of Chinese Tourists. The questionnaire was analyzed using the alpha coefficient formula (α) to find reliability. Cronbach's Alpha Coefficient The reliability of the entire questionnaire was 0.986.

Data Analysis

In this research, data were analyzed through descriptive statistics and inferential statistics. The statistics used in data analysis are as follows:

1. Descriptive statistics analyzed the data from the first part of the questionnaire. The aim was to identify the demographic characteristics of the participants. The data were then interpreted in terms of frequency and percentage.
2. Analyzing respondents' satisfaction level in the marketing mix elements (7Ps), including product, price, place, promotion, people, process, and physical evidence. Statistics used in data analysis were mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.). Interpreting the mean scores was divided into five levels. The criteria for dividing the average scores in each period will be determined by the criteria for interpreting the mean together with the principles of rounding decimals to integers according to Ferguson's method (1976), that was, the width of the class interval of the table, the meaning of the average score in each period.
3. Inferential analysis was used to explain the effect of each independent variable on dependent variables. The T-test and One-way ANOVA with Dunnett's test were applied to test whether tourist satisfaction varies across tourists in different demographic groups, including gender, age, income, education, and occupation.

Results

1. Study of Personal Data of the Respondents

Most Chinese tourists who visited cultural tourist attractions in Guangxi Province were male, primarily between 18 and 25. A significant portion of the income earned is 4,000 yuan or less. Additionally, most hold bachelor's degrees and work as employees for private companies.

2. The satisfaction level in the marketing mix (7Ps) includes product, price, place, promotion, people, process, and physical evidence.

Table 1 Mean and Standard Deviation of the Satisfaction Level in Marketing Mix (7Ps)

Marketing mix	Mean ($\bar{X}$)	S.D.	Satisfaction level	Ranking
Product	4.07	0.825	high	4
Price	4.01	0.878	high	7
Place	4.06	0.862	high	6
Promotion	4.08	0.839	high	2
People	4.12	0.850	high	1
Process	4.07	0.867	high	5
Physical evidence	4.08	0.858	high	3
Total	4.07	0.804	high	

Table 1 revealed that, overall, respondents' satisfaction with the marketing mix factors for Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi was at a high level ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.804). In terms of specific factors, satisfaction with “people” ranked the highest ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.850). The second highest respondent's satisfaction level was “promotion” ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.839). The lowest satisfaction level was reported for “price” ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.878).

3. The comparison of the satisfaction towards tourist attractions classified by gender, age, income, education, and occupation of Chinese tourists.

Comparison of satisfaction level in marketing mix factors of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of China, classified according to personal factors can be summarized as follows:

Table 2 Results of testing for variance of samples classified by gender

Gender	Mean ($\bar{X}$)	t	Sig. (2-tailed)
Male	4.13	2.216	0.027 *
Female	3.96		

* Significant at 0.05 level

Table 2 revealed that comparing the differences in demography by gender shows different satisfaction levels of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of China. The average satisfaction value of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi for women is lower than that of men.

Table 3 Results of testing for the variance of samples classified by age, income, education, and occupation

Items	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Age					
Between Groups	48.074	4	12.018	22.025	.000*
Within Groups	240.101	440	.546		
Income					
Between Groups	1.587	4	.397	.609	.656
Within Groups	286.588	440	.651		
Education					
Between Groups	13.216	2	6.608	10.622	.000*
Within Groups	274.959	442	.622		
Occupation					
Between Groups	55.374	4	13.843	26.164	.000*
Within Groups	232.801	440	.529		

* Significant at 0.05 level

Table 3 indicates that satisfaction levels among Chinese tourists at attractions in Guangxi, People's Republic of China, vary based on demographic factors such as age, education, and occupation. However, no significant difference in satisfaction levels was found when comparing income demographics.

Discussion of the Results

1. Discussion of the Satisfaction Level in the Marketing Mix (7Ps), including Product, Price, Place, Promotion, People, Process, and Physical Evidence

Most respondents were highly satisfied with the marketing mix factors of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi. This is the consequences of: Diverse and High-Quality Attractions (Product), Affordable and Attractive Pricing (Price), Convenient Accessibility and

Infrastructure (Place), Tailored Marketing Strategies (Promotion), High Standards of Service and Hospitality (Process), and Modern visitor centers (Physical Evidence). This finding is related to (Rungklin and Rinthaisong, (2023); Suchao-In et al. (2021); the 7 Ps of the marketing mix offer a comprehensive framework for businesses to develop effective strategies. Companies can create successful marketing campaigns and improve customer satisfaction by understanding and optimizing each element. According to the research result, the highest respondents' satisfaction level related to "people" regarding the helpfulness and friendliness of staff and locals in Guangxi. This creates positive interactions: Friendly and helpful interactions with locals and staff create a welcoming atmosphere for tourists, making them feel valued and appreciated. This positive rapport enhances the overall experience and leaves a lasting impression. Overall, the helpfulness and friendliness of staff and locals in Guangxi play a crucial role in shaping tourists' perceptions and satisfaction, influencing their decision to return to the destination and their willingness to recommend it to others. Therefore, enhancing hospitality and promoting positive interactions can significantly benefit the tourism industry and the local economy. According to Brown and Donovan, (2023), the roles of people and process, including staff interactions and the efficiency of service delivery, are crucial in shaping customer experiences, fostering satisfaction, and encouraging loyalty. Therefore, people, referring to both employees and customers, are considered a crucial part of the marketing mix. Moreover, the role of frontline employees in delivering quality service and building customer relationships is emphasized by (Zeithaml and Bitner, 2018).

2. Discussion of the Comparison Results of the Satisfaction towards Tourist Attractions Classified by Gender, Age, Income, Education, and Occupation of Chinese Tourists

2.1 The difference in gender demography shows different satisfaction levels of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of China. This may be because changes in gender rights and several other country-specific factors impact women's and men's life satisfaction. For example, the communist history of a country not only means reduced personal well-being for everyone, but this effect is also stronger for women than for men. Similar results were obtained for education and political freedom. Political freedom enhances the subjective well-being of men more than of women. Therefore, male expressions are more pronounced than female ones. This finding is related to Wang and Wareewanich (2024) who stated that women's family-role orientation has a negative effect on women's

leadership aspirations and leadership self-efficacy, while women's gender self-confidence does not have a positive effect on leadership aspirations and leadership self-efficacy.

2.2 The difference in age demography shows different satisfaction levels of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of China. This may be because older generations regularly have more commitments, such as work and family, while younger people generally have more free time to travel, especially during school holidays. Additionally, for younger generations, especially millennials, traveling is a way to meet new people, learn about history and different cultures, and create memorable experiences. While some older people care about such experiences, most prefer visiting their family and friends. This finding is related to Petcharaporn (2015), who studied "The behavior and satisfaction of Thai tourists." The result found that Thai tourists' satisfaction levels visiting Kret Island differed according to their age in terms of location, service and safety, and facilities.

2.3 The difference in the income demography shows no difference in the satisfaction levels of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of China. There could be several reasons why income does not affect the satisfaction of Chinese tourists: 1) Cultural differences: Chinese tourists may prioritize different aspects of their travel experience, such as cultural immersion or visiting specific landmarks, over luxury or expensive activities. 2) Value perception: Chinese tourists may place more importance on the value they receive for their money than the absolute amount spent. Thus, they may derive satisfaction from experiences perceived as good value for the price paid, regardless of income level. 3) Expectations: Chinese tourists' satisfaction may be influenced more by their expectations and the fulfillment of those expectations rather than their income level. This finding is related to Kalayanawichai (2018), who studied "Influences of personal factors and marketing mix affect the satisfaction of Thai tourists visiting Talingchan Floating Market." The result found that comparing the average satisfaction of Thai tourists visiting the Taling Chan floating market classified by personal factors showed that the sample group with different monthly incomes had similar satisfaction levels with visiting the Taling Chan floating market. There was no significant difference in the marketing mix (Product, Price, Distribution Channel, and Marketing Promotion).

2.4 Comparison of the difference in the demography of education shows different satisfaction levels of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of

China. The satisfaction of Chinese tourists in Guangxi, China, can be influenced by various factors related to education levels: 1) Expectations: Tourists with higher education levels may have more refined expectations or a deeper understanding of cultural and historical significance, leading to higher satisfaction when those expectations are met. 2) Appreciation of nuances: Those with higher education levels might have a better appreciation for the finer details of attractions, such as architecture, artwork, or historical context, which can enhance their overall satisfaction. 3) Interpretation of information: Better-educated tourists may be able to interpret and understand informational materials, tour guides, or exhibits more thoroughly, leading to a richer experience and increased satisfaction. 4) Critical thinking: Tourists with higher education levels may be more inclined to critically evaluate their experiences, leading to more nuanced assessments of satisfaction based on factors such as crowd management, cleanliness, and accessibility. This finding is related to Geetha et al. (2022), who studied “Profiling the satisfaction of tourists visiting Mabul island as a tourist destination based on demographic factors” and indicated that overall, while education has been found to have some influence on tourist satisfaction, the specific effects may vary depending on the context and destination.

2.5 Comparison of the difference in the demography of occupation shows different satisfaction levels of Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, the People's Republic of China. Different occupations result in different satisfaction levels for Chinese tourists at tourist attractions in Guangxi, China, for several reasons: 1) Retired people might have less satisfaction at tourist attractions in Guangxi due to preferring quieter, less crowded environments, and popular tourist attractions can often be crowded, especially during peak seasons. Moreover, they may have physical limitations that make it difficult to fully enjoy certain attractions, especially if they involve much walking or climbing. 2) Interests and preferences: Occupations can shape individuals' interests and preferences, influencing the types of attractions they choose to visit and how they engage with them. For example, someone working in a creative field might appreciate cultural and artistic attractions more than someone in a technical or analytical profession. 3) Knowledge and expertise: Occupations requiring specialized knowledge or skills may impact tourists' perceptions and understanding of attractions. For instance, individuals in academia or education-related professions might have a deeper appreciation for historical sites or museums due to their background knowledge. This finding is related to Ahmad et al. (2017), who studied Tourist Satisfaction in Nakhon Si Thammarat Province, Thailand: A Comparative Study. The findings imply significant differences

in tourist satisfaction based on age, gender, educational level, and occupation. Bhat and Mishra (2020) indicated that occupation is a significant indicator of attitude development towards tourism's effects on the local community.

Suggestion

1. Segment the market based on gender, age, education, and occupation to tailor marketing strategies accordingly.
2. Targeted Messaging: Craft messages that resonate with each demographic group. For instance, they emphasize adventure activities for younger tourists, cultural experiences for older tourists, and educational opportunities for those with higher education.
3. Educational Programs: Develop educational programs and workshops that cater to tourists with varying levels of education. Offer guided tours led by knowledgeable staff for intellectually curious visitors and interactive exhibits and hands-on activities for those seeking a more accessible learning experience.
4. Specialized Packages and Deals: Develop packages and deals tailored to the schedules and budgets of different occupation groups. Offer weekday discounts for professionals, student-friendly pricing for budget-conscious travelers and senior citizen discounts for retirees.
5. Other areas of Chinese tourism that could be investigated in the future include developing and promoting sustainable tourism practices, cultural heritage conservation, and Community-Based Tourism.

Reference

- Ahmad, N. R., et al. (2017). Tourist Satisfaction in Nakhon Si Thammarat Province, Thailand: A Comparative Study. *Walailak Journal of Social Science*, 14(4), 1-20.
- Al-Dmour, R., et al. (2023). The Influence of Social Marketing Drives on Customer Satisfaction via Demographic Variables as Moderating Factors. *International Journal of E-business Research*, 19(1), 1-13.
- Bhat, A. A., and Mishra, R. K. (2020). Demographic Characteristics and Residents' Attitude towards Tourism Development: A Case of Kashmir Region. *Wileyonlinelibrary.com/Journal*, 10.10021/pa. 2179, 1-13.

- Brown, J., and Donovan, P. (2023). The Role of Staff Interactions and Service Delivery in Customer Loyalty: A Study of Cultural Tourism. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 47(2), 205-223.
- Chen, C. F. and Chen, F. S. (2017). Experience Quality, Perceived Value, Satisfaction and Behavioral Intentions for Heritage Tourists. *Tourism Management*, 31(1), 29-35.
- Chow, A. S., et al. (2019). The Impacts of Place Attachment on Environmentally Responsible Behavioral Intention and Satisfaction of Chinese Nature-based Tourists. *Sustainability*, 11(20), 55-85.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Ferguson, G. A. (1976). *Statistical Analysis in Psychology and Education* (4th ed.). McGraw-Hill.
- Geetha, C., et al. (2022). Profiling the Satisfaction of Tourists Visiting Mabul Island as a Tourist Destination Based on Demographic Factors. *Journal of Tourism, Hospitality and Environment Management*, 7(29), 180-193.
- Hernández-Rojas, R. D., et al. (2021). The Cultural and Heritage Tourist, SEM Analysis: The Case of the Citadel of the Catholic King. *Heritage Science*, 9(1), 52.
- Kalayanawichai, S. M.A., (2018). *Influences of Personal Factors and Marketing Mix Affect Satisfaction of Thai Tourists Visiting Talingchan Floating Market*. [Thesis]. Bangkok University.
- Kannan, S. and Srinivasan, K. (2009). Market Segmentation Using Artificial Neural Networks. *European Journal of Operational Research*, 195(1), 170-180.
- Kim, S. S. and Jogaratnam, G. (2017). The Effect of Experience Personalization on Hedonic Value, Satisfaction, and Loyalty Among Hotel Guests. *Tourism Management*, 58, 154-163.
- Kotler, P. and Armstrong, G. (2010). *Principles of marketing*. Pearson-Prentice-Hall.
- Li, X., et al. (2020). A Smart Tourism Destination Framework: The Case of China. *Tourism Management*, 81, 104261.
- Li, X., et al. (2021). Smart Destination Marketing: A Framework for Tourism Destination Competitiveness and Sustainability. *Journal of Destination Marketing & Management*, 19, 100496
- Liu, C. H. S. (2019). Developing a Tourism Quality Index: A Delphi Study Approach. *Tourism Management*, 70, 193-204.
- Lojo, A. (2020). Young Chinese in Europe: Travel Behavior and New Trends Based on Evidence from Spain. *An International Interdisciplinary Journal*, 68(1), 7-20.

- Petcharaporn, N. (2015). The Behavior and Satisfaction of Thai Tourists on Visiting Koh Kret (Dret Island), Nonthaburi Province. *Panyapiwat Journal*, 7(special), 63-72.
- Pike, S. (2008). Destination Marketing Organizations and Destination Marketing: A Narrative Analysis of the Literature. *Tourism Management*, 29(4), 837-850.
- Premović, J. (2022). The Influence of Socio-Demographic Variables on the Motivation and Satisfaction of Employees in the Tourist Economy of Serbia. *Zbornik Matice srpske za društvene nauke-Iss*, 181, 21-33.
- Rungklin, D., et al. (2023). Satisfaction, Revisit and Electronic Word of Mouth Intention among Medical Tourists in Southern Thailand during COVID-19 Situation. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 44(1), 105-114.
- Suchao-In, K., et al. (2021). Mediating Role of Sports Team Reputation: The Relationships between Team Brand Association, Satisfaction, and Loyalty in Professional Thai Football League. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 42(1), 221-226.
- Thaweerat, P. (2000), *Research Methodology on the Behaviors and Social Science* (8th ed.) Center of Educational and Psychological. Test.
- Wang, H. and Wareewanich. T. (2024). A Gender Role Perspective on Women's Leadership in Chinese Higher Education. *International Journal of Engineering Pedagogy*, 14(3), 108-122.
- Wongwattanakit, C., et al. (2017). A Socio-demographic Study of Destination Management for Coastal Tourism in Phuket. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 8(4), 737-750.
- Yi, Lu (2024). Transforming China's Tourism Industry: The Impact of Industrial Integration on Quality, Performance, and Productivity. *Journal of the Knowledge Economy*. (15), 18116–18153.
- Yu, Y., et al. (2023). Tourist Perceived Value, Tourist Satisfaction, and Life Satisfaction: Evidence from Chinese Buddhist Temple Tours. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 47(1), 133-152.
- Zeithaml, V. A., et al. (2018). *Services Marketing: Integrating Customer Focus Across the Firm* (4th ed.). McGraw-Hill.
- Zhang, J. L. and Kim, S. S. (2018). The impact of Memorable Tourism Experiences on Loyalty to a Festival Destination. *Tourism Management*, 65, 94-105.

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนส
ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

Product Innovation and Process Innovation Influencing the Decision to Use
Fitness Services in Mueang District, Khon Kaen Province

กลมเกลียว มาเวียง^{1*} และ รุ่งโรจน์ พรขุนทด

Klomkliaw Marwiang^{1*} and Rungrote Pomkhuntod

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2}Faculty of Business Administration, Northeastern University

*Corresponding author's email: klomkliaw.mar@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

28 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

24 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

30 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และเพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 384 ราย ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และใช้สถิติโมเดลสมการโครงสร้างวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุ ผลการวิจัย พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ 2) นวัตกรรมกระบวนการ และ 3) การตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า Chi-square=94.745, df=144, p=0.865, CMIN/DF=0.935, GFI=0.946, AGFI=0.938, CFI=1.000, RMSEA=0.011 และ SRMR=0.018 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.71 และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยองค์ประกอบด้านนวัตกรรมกระบวนการมีอิทธิพลทางตรงมากที่สุด และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนพัฒนาองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสของลูกค้าได้

คำสำคัญ: นวัตกรรมผลิตภัณฑ์, นวัตกรรมกระบวนการ, การตัดสินใจใช้บริการ

ABSTRACT

The objectives of this research was to develop and to validate the consistency of a causal of product Innovation and process innovation that influenced the decision to use fitness services in Mueang district, Khon Kaen Province and to study the causal components of product Innovation and process innovation that influence the decision to use fitness services in Mueang district, Khon Kaen Province. The sample consisted of 384 using a multi-stage sampling technique. The instrument used in this research was a questionnaire, and a structural equation model was employed to analyze the causal relationships in order to identify the paths of causal influence among the variables, which consisted of three components: 1) Product Innovation, 2) Process Innovation, and 3) Purchase Decision for Services. The results of the research showed that the causal relationship model was developed in accordance with empirical data and considered by Chi-square=94.745, df=144, p=0.865, CMIN/DF=0.935, GFI=0.946, AGFI=0.938, CFI=1.000, RMSEA=0.011 and SRMR=0.018 the final was predictive coefficient of 0.71. The results of hypothesis testing showed that innovation and process innovation have a direct positive influence on the decision to use fitness services in Mueang district, Khon Kaen Province, with the process innovation component having the most direct influence. Moreover, the research results can be used as information to consider planning the development of essential elements that affect customers' decisions to use fitness services.

Keywords: Product Innovation, Process Innovation, Purchase Decision to Services

บทนำ

ในปัจจุบันวิถีชีวิตใหม่ที่ดีต่อร่างกายและจิตใจ ช่วยส่งเสริมสุขภาพที่ดีและหลายคนเริ่มรู้สึกตื่นตัวที่ได้เริ่มออกกำลังกาย โดนนวนิยมการดำเนินชีวิตด้านการเล่นกีฬาและออกกำลังกายได้รับความนิยม ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวกับการกีฬามีจำนวนมากขึ้น รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ด้านกีฬาได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในกลุ่มที่ชื่นชอบการออกกำลังกาย ซึ่งคนรุ่นใหม่ที่เน้นการออกกำลังกายตามอิทธิพลของคนที่ชอบ เช่น ไอดอล นักกีฬา ดารา เพื่อให้มีรูปร่างที่แข็งแรงสวยงาม โดยการออกกำลังกายตามร้านฟิตเนสหรือโรงยิมต่าง ๆ ซึ่งจะเน้นสถานที่ที่อำนวยความสะดวกในการออกกำลังกายพร้อมทั้งอุปกรณ์ที่ทันสมัย ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบของร้านฟิตเนสได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ในอดีตร้านฟิตเนสจะมีลักษณะการประกอบการที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีราคาการเข้าใช้บริการที่สูง หรือต้องสมัครเป็นสมาชิกรายเดือนหรือรายปี และต้องเสียเวลานานใน

การเดินทางเข้าไปใช้บริการร้านฟิตเนส ซึ่งกลุ่มคนออกกำลังมีความหลากหลายมากขึ้นจากความนิยมที่เพิ่มขึ้น ทำให้การแข่งขันของธุรกิจด้านนี้เพิ่มสูงขึ้นด้วย (ณฐมน บุตรพันธ์ และคณะ, 2563) และลูกค้าที่เข้าใช้บริการร้านฟิตเนสในร้านเดิมเริ่มหายไป เพราะลูกค้าจะให้ความสำคัญกับร้านฟิตเนสที่ตรงกับความต้องการของตนเองเป็นหลัก จะเห็นได้จากร้านฟิตเนสขนาดใหญ่ลดจำนวนลง โดยที่ร้านฟิตเนสขนาดเล็กและขนาดกลางเริ่มมีการเปิดให้บริการมากขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่างทำให้พฤติกรรมการออกกำลังกายของลูกค้าในปัจจุบันนำไปสู่โอกาสการขยายตัวของธุรกิจฟิตเนส

ปัญหาที่ผู้ประกอบการร้านฟิตเนสต้องเจอคือ การแข่งขันทางธุรกิจที่สูงขึ้น โดยการใช้นวัตกรรมเข้ามาพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ในการออกกำลังกายด้วยเทคโนโลยีหรือวิธีการที่ทันสมัยมากขึ้น รวมไปถึงการปรับปรุงเครื่องออกกำลังกายให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์จึงมีบทบาทสำคัญในรูปแบบของสินค้าและบริการ (Schilling, 2008) ที่เน้นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง ผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการลอกเลียนแบบและผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Lin et al., 2010) และนวัตกรรมกระบวนการที่เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการ หรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้การบริหารจัดการธุรกิจมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยอาจจะใช้เทคโนโลยีเข้ามาลดขั้นตอนการทำงาน และมุ่งเน้นไปในเรื่องของควบคุมคุณภาพและการปรับปรุงพัฒนาเครื่องออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกิจกรรมหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในระบบการบริหารจัดการภายในร้านฟิตเนส ที่เน้นการปรับปรุงกระบวนการการทำงาน การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานและการพัฒนากระบวนการ (Lin et al., 2010) โดยนวัตกรรมดังกล่าวจะมีส่วนช่วยส่งเสริมการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการร้านฟิตเนส และผู้ให้บริการร้านฟิตเนสที่มีประสบการณ์ที่ประทับใจ ความคุ้มค่ากับราคาที่จ่ายและการเข้าถึงร้านฟิตเนสได้ง่ายส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้านฟิตเนส (ธนภัทร แดงบุตตา, 2567)

จากความสำคัญข้างต้น จึงเป็นที่มาของงานวิจัยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าใจถึงองค์ประกอบนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจของลูกค้า และสามารถนำมาปรับใช้ในการวางแผน และกำหนดกลยุทธ์ของธุรกิจในการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสของลูกค้าได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านพิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปดังนี้

1. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) คือ การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการด้วยกระบวนการใหม่หรือที่ปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยผู้ประกอบการหรือธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องได้เสนอแนะแนวคิด เทคโนโลยี หรือการออกแบบที่ใหม่และแตกต่างจากเดิม ให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นมีคุณภาพดีขึ้น โดยตัวสินค้า (Goods) หรือการบริการ (Services) ใหม่ นี้ เป็นการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์เข้ามาพัฒนาให้ดีขึ้นและมีคุณภาพมากขึ้น (Schilling, 2008) และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เป็นการพัฒนาสินค้าและการบริการใหม่ หรือการปรับโฉมผลิตภัณฑ์และบริการให้มีคุณภาพดีขึ้น อาจจะเป็นการปรับในส่วนประสมที่มีการใช้เทคนิคที่ทันสมัย หรืออุปกรณ์เครื่องมือที่ช่วยสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือการใช้โปรแกรมการให้บริการลูกค้าที่เพิ่มความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น (Lin et al., 2010) โดยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์จะแสดงถึงศักยภาพการดำเนินงานของธุรกิจในการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาสินค้าหรือบริการ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ โดยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใช้แนวคิดของ Uejirapongpan et al. (2010) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง (High Quality Products) ผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการลอกเลียนแบบ (Products that are Difficult to Imitate) และผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Unique Products) โดยมีงานวิจัยของ ชนิกันต์ พนมอุปัทม์ (2564) ได้ศึกษานวัตกรรมผลิตภัณฑ์และกิจกรรมพื้นฐานของห่วงโซ่คุณค่า ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยการมุ่งเน้นด้านเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องและสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า และงานของ ภัทรพล ชุ่มมี (2565) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของลูกค้า โดยการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพวัสดุที่ดีและมีการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ จะช่วยดึงดูดความสนใจของลูกค้า และสิ่งที่สำคัญคือความเหมาะสมกับลูกค้าที่มีความต้องการแตกต่างกัน จะส่งผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อหรือใช้บริการ และงานของ อรุณทัย จันทวงษ์ และวิโรจน์ เจริญลักษณ์ (2562) ได้ศึกษาการบริหารคุณภาพขององค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของตราสินค้า ผ่านนวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ พบว่า ความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจทำให้อัตราการแข่งขันด้านนวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์เพิ่มสูงขึ้น การที่องค์กรสามารถบริหารคุณภาพภายในที่เน้นการเรียนรู้ของคนในองค์กรในการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์มีส่วนสำคัญในการช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของตราสินค้าได้เป็นอย่างดี จากข้อมูลข้างต้นจึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H1): นวัตกรรมผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลทางบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการ

2. นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) เป็นการประยุกต์ใช้หลักการ วิธีการ หรือแนวทางใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้การผลิตสินค้าหรือบริการ และการทำงานโดยรวมของธุรกิจมีประสิทธิภาพ

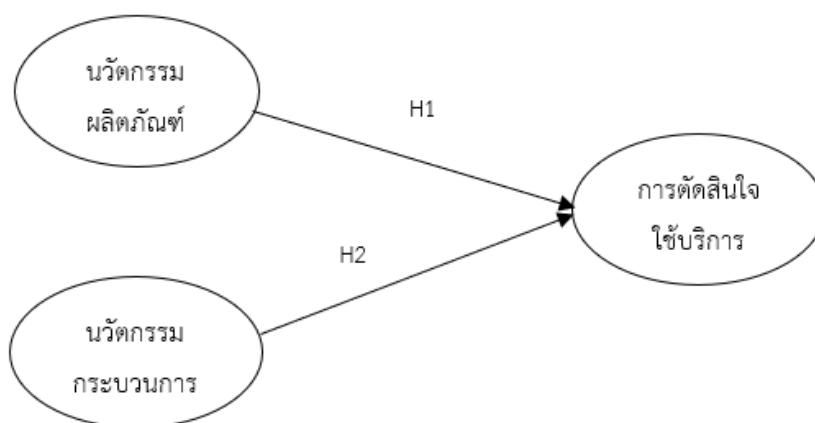
สูงขึ้น เช่น การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อออกแบบกระบวนการผลิตสินค้าและบริการใหม่ การพัฒนากระบวนการทำงานที่ช่วยลดความซ้ำซ้อน เป็นต้น จากความหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นวัตกรรมกระบวนการเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในองค์การธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ และรูปแบบการจัดการองค์การ ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ไปสู่มือผู้บริโภคหรือผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด (Gopalakrishnan and Damanpour, 1997) แนวความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของนวัตกรรมกระบวนการ ในการที่จะทำให้องค์การหรือธุรกิจมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทางธุรกิจ โดยนวัตกรรมกระบวนการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปในเรื่องของ การควบคุมคุณภาพและการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกิจกรรมหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในระบบ กล่าวคือ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) และผลิตผล (Outputs) โดยนวัตกรรมกระบวนการตามแนวคิดของ Lin et al. (2010) ประกอบด้วย การปรับปรุงกระบวนการการทำงาน (Improving Work Processes) การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน (Changing the Way of Working) และการพัฒนากระบวนการ (Process Development) โดยมีงานวิจัยของ วสุธิดา นักเกษม และยุวลักษณ์ เวชวิทยาลัง (2567) ได้ศึกษา อิทธิพลของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ ที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ ที่เน้นความสามารถของผู้ประกอบการในการมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ออกสู่ตลาด มีผลิตภัณฑ์ที่ได้ปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและหลากหลายมากขึ้น หรือเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ตรงกับความต้องการของลูกค้าในปัจจุบัน รวมถึงการออกแบบการบริการในรูปแบบใหม่ การประชาสัมพันธ์เชิงรุก จะส่งผลต่อการตัดสินใจของลูกค้า และงานวิจัยของ รักชิตา ดีอ่ำ และคณะ (2566) ได้ศึกษาผลกระทบจากนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจ พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่เน้นการปรับปรุงสินค้าหรือบริการ และนวัตกรรมกระบวนการที่เน้นด้านการปรับปรุงกระบวนการทำงาน จะช่วยลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน จะส่งผลต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจ และงานวิจัยของ ภัทรพล ชุ่มมี (2565) ได้ศึกษาการวิเคราะห์นวัตกรรมกระบวนการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก พบว่า การปรับปรุงกระบวนการที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์สมัยใหม่ โดยธุรกิจจะต้องแสดงความรู้ใหม่ในการบริหารจัดการธุรกิจ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างทั่วถึงจะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ และความปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ได้มาตรฐาน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน จากข้อมูลข้างต้นจึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 2 (H2): นวัตกรรมกระบวนการมีอิทธิพลทางบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการ

3. การตัดสินใจใช้บริการ (Purchase Decision to Services) โดย Kotler (2000) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจของผู้บริโภคเกิดจากปัจจัยภายใน คือ แรงผลักดัน การเรียนรู้พฤติกรรมและทัศนคติที่แสดงถึงความต้องการ โดยรู้และเข้าใจถึงความหลากหลายของสินค้าและบริการนั้น กิจกรรมที่มีผู้บริโภคเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่มีอยู่ หรือข้อมูลที่ฝ่ายผู้ผลิตให้มาและสุดท้ายคือ การประเมินค่าของทางเลือกเหล่านั้น

โดยรูปแบบการตัดสินใจ 5 ลำดับขั้น และกฎการตัดสินใจและทฤษฎีองค์ประกอบร่วมในการตัดสินใจซื้อ ได้อธิบายความเชื่อมโยงประเด็นสำคัญที่ผู้รับบริการตั้งเกณฑ์ไว้กับกระบวนการตัดสินใจซื้อ องค์ประกอบร่วมในการตัดสินใจซื้อไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรับรู้ราคาแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีความสัมพันธ์สูงกับคุณภาพชีวิตของผู้รับบริการ ในที่นี้คุณภาพชีวิตของผู้รับบริการนั้นมีผลโดยตรงมาจากประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้าและบริการ หรือมีผลทางอ้อมมาจากการยอมรับทางสังคม ดังนั้นหากองค์ประกอบร่วมในการตัดสินใจซื้อ มีการเปลี่ยนแปลง กระบวนการตัดสินใจซื้อย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยการตัดสินใจใช้บริการได้ใช้แนวคิดของ Hanna and Wozniak (2001) ประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) การค้นหาข้อมูล (Information Search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การเลือกซื้อ (Choice Selection) และพฤติกรรมหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่เคยใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน จึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน (Infinite Population) โดยใช้สูตร $n = Z^2 / 4e^2 = 1.96^2 / 4(0.05)^2 = 384$ ตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561) เมื่อพิจารณาถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของตัวแปร และทดสอบความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการวิเคราะห์สถิติประเภทพหุตัวแปร กำหนดตัวอย่าง 10–20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2562) การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างความน่าจะเป็น

(Nonprobability Sampling) โดยเป็นการเลือกเฉพาะคือ ผู้ที่เคยใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยการไปเก็บข้อมูลในสถานประกอบการร้านฟิตเนส เพื่อให้ได้ลูกค้าที่เคยใช้บริการร้านฟิตเนสตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างครบตามจำนวน 384 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 สภาพการณ์ปัจจุบันในการใช้บริการร้านฟิตเนส จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนส เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ จำนวน 12 ข้อ 2) นวัตกรรมกระบวนการ จำนวน 12 ข้อ และ 3) การตัดสินใจใช้บริการ จำนวน 20 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำคะแนนไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Congruence หรือ IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรวมทั้งฉบับเป็น 0.94 ซึ่งมีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ($IOC > 0.50$) แสดงว่าข้อคำถามทุกข้อในแบบสอบถามมีความสอดคล้องตรงตามเนื้อหาและมีความเหมาะสม (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555) จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ (Reliability Coefficient) โดยวิธีการคำนวณของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ข้อคำถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความน่าเชื่อถือ 0.80 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากผู้ใช้บริการร้านฟิตเนส ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2567 รวมทั้งสิ้น 1 เดือน มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 384 คน

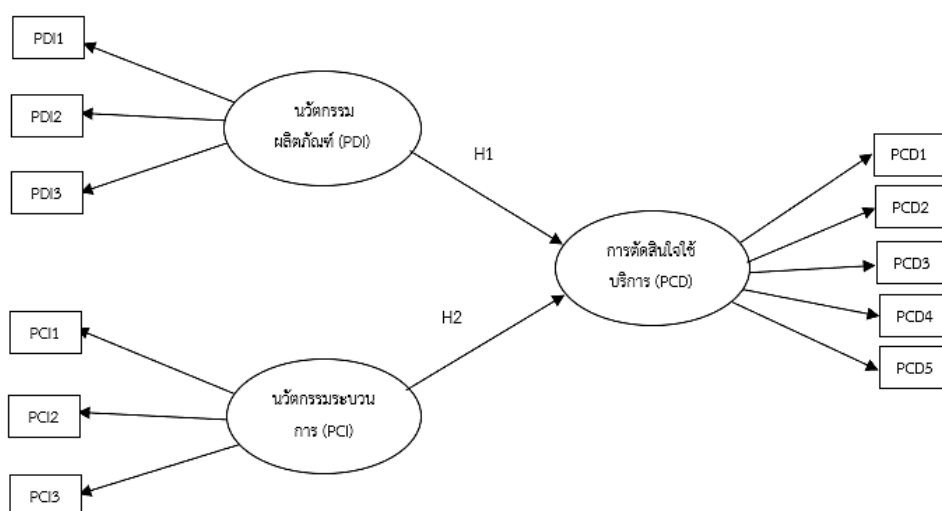
งานวิจัยในครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และสถิติเชิงอนุมานโดยใช้สถิติโมเดลสมการโครงสร้างวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุและขนาดของอิทธิพล โดยผู้วิจัยอ้างอิงจากทฤษฎีเพื่อการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติ CMIN/DF มีค่าน้อยกว่า 3.00 ค่า GFI, AGFI, CFI มีค่ามากกว่า 0.90 และค่า RMSEA และ SRMR มีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับโมเดลสมการโครงสร้าง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2562)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 384 คน พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ชาย 324 คน คิดเป็นร้อยละ 86.98 มีอายุตั้งแต่ 31-40 ปี 186 คน คิดเป็นร้อยละ 48.44 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี 212 คน คิดเป็นร้อยละ 55.21 ส่วนใหญ่ทำงานพนักงานเอกชน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 31.51 และมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001-20,000 บาท มี 175 คน คิดเป็นร้อยละ 45.57 ส่วนใหญ่ใช้บริการร้านฟิตเนสสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง 264 คน คิดเป็นร้อยละ 68.75 ช่วงเวลาที่ใช้บริการร้านฟิตเนสมากที่สุด 16.01-18.00 น. 255 คน คิดเป็นร้อยละ 66.41 ระยะเวลาในการใช้บริการร้านฟิตเนสส่วนใหญ่ 2 ชั่วโมง 278 คน คิดเป็นร้อยละ 72.39 และส่วนใหญ่เลือกใช้บริการร้านฟิตเนสใกล้บ้าน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 65.36

2. การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น

2.1 การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการวิจัยที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ตัวแปร จำแนกเป็นตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และ 2) นวัตกรรมกระบวนการ และจำแนกตัวแปรแฝงภายใน 1 ตัวแปร ได้แก่ 1) การตัดสินใจใช้บริการ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นหลักการในการสร้างและพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2.2 การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืนของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
Chi-square	$P \geq 0.05$	0.865	ผ่านเกณฑ์
CMIN/DF	≤ 3.00	0.935	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.946	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.938	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	1.000	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.011	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	0.018	ผ่านเกณฑ์

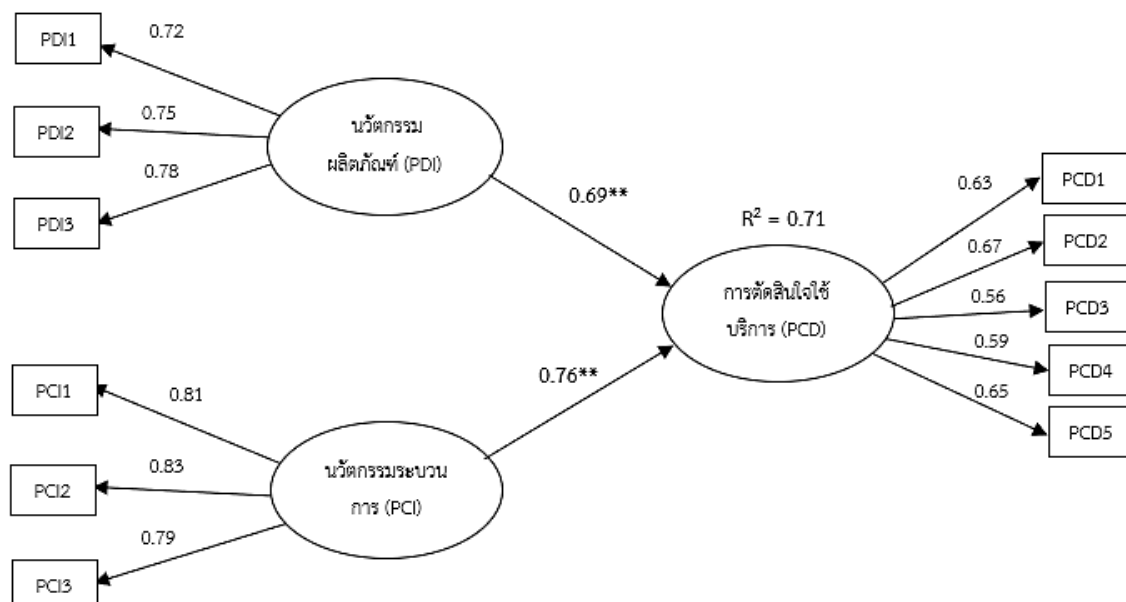
จากตาราง 1 พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากการทดสอบไคว์-สแควร์ (Chi-square) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = 0.865$; ≥ 0.05) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัวได้แก่ GFI = 0.946, AGFI = 0.938, CFI = 1.000 ผ่านเกณฑ์ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี RMSEA = 0.011 และ SRMR = 0.018 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ดัชนี CMIN/DF มีค่าเท่ากับ 0.935 ซึ่งใกล้ 1 และมีค่าน้อยกว่า 3.00 ด้วย จึงสามารถสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ผลการศึกษาองค์ประกอบเชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลตรวจสอบความสอดคล้องสมมติฐานขององค์ประกอบเชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
(H1): นวัตกรรมผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลทางบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการ	สอดคล้องกับสมมติฐาน
(H2): นวัตกรรมกระบวนการมีอิทธิพลทางบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการ	สอดคล้องกับสมมติฐาน

จากตารางที่ 2 พบว่า สมมติฐานที่ 1 และ 2 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังภาพที่ 3 และตารางที่ 3

Chi-square=94.745, df=144, p=.865

CMIN/DF=.935, GFI=.946, AGFI=.938, CFI=1.000, RMSEA=.011, SRMR=.018

หมายเหตุ: **p ≤ 0.05

ภาพที่ 3 ค่าสถิติจากโมเดลความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 3 แสดงค่าอิทธิพลรวม และอิทธิพลทางตรง ของโมเดลนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปรแฝงภายนอก	ตัวแปรแฝงภายใน การตัดสินใจใช้บริการ		
	DE	IE	TE
นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	0.69**	-	0.69**
นวัตกรรมกระบวนการ	0.76**	-	0.76**
ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2)		0.71	

หมายเหตุ: ** $p \leq 0.05$

จากภาพที่ 3 และตารางที่ 2 ของโมเดลของอิทธิพลของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้รับอิทธิพลทางบวกมากที่สุดจากนวัตกรรมกระบวนการ เท่ากับ 0.76 รองลงมาด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ เท่ากับ 0.69 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 และประสิทธิภาพในการพยากรณ์เท่ากับ 0.71 แสดงว่าองค์ประกอบในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสได้ร้อยละ 71

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ ดังนี้ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสของลูกค้า โดยผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นในการพัฒนาและนำเสนออุปกรณ์เครื่องออกกำลังกายที่ใหม่และทันสมัย และสื่อสารให้ลูกค้าได้เห็นความแตกต่างกว่าคู่แข่ง ซึ่งอาจจะรวมถึงอุปกรณ์ที่มีคุณภาพสูง มีเอกลักษณ์ที่เป็นสร้างภาพพจน์ของร้าน รวมถึงการปรับปรุงพัฒนาตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกันต์ พนมอุปถัมภ์ (2564) ที่ได้ศึกษานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของธุรกิจ โดยการมุ่งเน้นด้านเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องและสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า และสอดคล้องกับ ภัทรพล ชุ่มมี (2565) ที่ได้ศึกษานวัตกรรมผลิตภัณฑ์มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของลูกค้า โดยการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงสุดที่ดีและมีการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ จะช่วยดึงดูดความสนใจของลูกค้า และสิ่งที่สำคัญคือ ความเหมาะสมกับลูกค้าที่มีความต้องการแตกต่างกัน จะส่งผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อหรือใช้บริการ สอดคล้องกับ อรุณทัย จันทวงษ์ และ วิโรจน์ เกษภูมิลักษณ์ (2562) ได้ศึกษาการบริหารคุณภาพขององค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานผ่านนวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ ซึ่งความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจทำให้อัตราการแข่งขันด้านนวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์เพิ่มสูงขึ้น และลูกค้าจะรับรู้ถึงคุณภาพที่ให้บริการมีการบอกต่อให้ลูกค้ารายอื่นเข้าใช้บริการ

นวัตกรรมกระบวนการส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสของลูกค้า โดยผู้ประกอบการต้องประยุกต์ใช้แนวคิดหรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการทำงานในภาพรวมที่มีประสิทธิภาพอย่างชัดเจน เช่น การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบกระบวนการการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์หรือเครื่องเล่นในการออกกำลังกาย รูปแบบการจัดการสถานที่ให้บริการที่สะดวกและปลอดภัย ซึ่งนวัตกรรมกระบวนการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปในเรื่องของการควบคุมคุณภาพ และการปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกิจกรรมหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการบริการจัดการภายในร้านที่ให้บริการ สอดคล้องกับ วสุธิดา นักเกษม และ ยุวลักษณ์ เวชวิทยาลัง (2567) ได้ศึกษานวัตกรรมกระบวนการ ที่เน้นความสามารถของผู้ประกอบการในการมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ออกสู่ตลาด อุปกรณ์ให้บริการที่ได้ปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและหลากหลายมากขึ้น และตรงกับความต้องการของลูกค้าในปัจจุบัน รวมถึงการออกแบบการบริการในรูปแบบใหม่ การประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจของลูกค้า และงานวิจัยของ รักชิตา ดีอ่ำ และคณะ (2566) ได้ศึกษานวัตกรรมกระบวนการที่เน้นด้านการปรับปรุงกระบวนการทำงานที่ลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน จะส่งผลดีต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการ และสอดคล้องกับ ภัทรพล ชุ่มมี (2565) ที่ศึกษานวัตกรรมกระบวนการของธุรกิจที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์สมัยใหม่ โดยธุรกิจจะต้องแสดงความรู้ใหม่ในการบริการจัดการธุรกิจ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างทั่วถึงจะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ และความปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ได้มาตรฐานเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้าที่จะกลับมาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการร้านฟิตเนส ควรให้ความสำคัญด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาและนำเสนออุปกรณ์เครื่องออกกำลังกายที่ใหม่และทันสมัย และสื่อสารให้ลูกค้าได้เห็นความแตกต่างกว่าคู่แข่ง โดยผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นในการพัฒนาและนำเสนออุปกรณ์เครื่องออกกำลังกายที่ใหม่และทันสมัย และสื่อสารให้ลูกค้าได้เห็นความแตกต่างกว่าคู่แข่ง ซึ่งอาจจะรวมถึงอุปกรณ์ที่มีคุณภาพสูง มีเอกลักษณ์ที่เป็นสร้างภาพพจน์ของร้าน รวมถึงการปรับปรุงพัฒนาตลอดเวลา รวมถึงการปรับปรุงพัฒนาตลอดเวลาและด้านนวัตกรรมกระบวนการ ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการทำงานในภาพรวมที่มีประสิทธิภาพอย่างชัดเจน เช่น การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบกระบวนการการทำงาน และอุปกรณ์หรือเครื่องเล่นในการออกกำลังกาย การจัดการสถานที่ให้บริการที่สะดวกและปลอดภัย

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบในด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนส เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาข้อมูลในเชิงลึกที่น่าเชื่อถือ โดยอาจจะมีการศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านฟิตเนสเพิ่มเติม

2.2 โมเดลและผลการวิจัยที่ได้รับจากการศึกษานี้ควรทำซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อยืนยันความเหมาะสมของโมเดลกับข้อมูล และสามารถใช้อ้างอิงประกอบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้กับศึกษาตัวอย่างของธุรกิจประเภทอื่นต่อไป

บรรณานุกรม

- กัลยา วาณิชยบัญชา. (2561). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 31). หุ่นส่วนจำกัดสามลดา.
- กัลยา วาณิชยบัญชา. (2562). *การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 4). หุ่นส่วนจำกัดสามลดา.
- ชนิกานต์ พนมอุปถัมภ์. (2564). นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และกิจกรรมพื้นฐานของห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์สมุนไพร ในประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*, 5(2), 64-77.
- ณฐมน บุตรพันธ์ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันกับลูกค้ากลุ่มธุรกิจฟิตเนส ในเขตกรุงเทพมหานคร: วิ ฟิตเนส, ฟิตเนส เฟิร์สท์, เวอร์จิน แอ็คทีฟ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*, 4(1), 36-45.
- ธนภัทร แดงบุตตา. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการเลือกใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 15(1), 18-30.
- ภัทรพล ชุ่มมี. (2565a). การวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก สาขาอาหาร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(3), 217-230.
- ภัทรพล ชุ่มมี. (2565b). การวิเคราะห์นวัตกรรมกระบวนการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา*, 1(1), 16-28.
- รักษิตา ดีอ่ำ และคณะ. (2566). ผลกระทบจากนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ องค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 5(2), 22-35.

- วสุธิดา นักเกษม และ ยวลักษณ์ เวชวิทยาลัง. (2567). อิทธิพลของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(7), 779-790.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2555). *สถิติประยุกต์สำหรับนักวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณทัย จันทวงษ์ และ วิโรจน์ เจษภูาลักษณ์. (2562). การบริหารคุณภาพขององค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของตราสินค้า ผ่านนวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์: ในบทบาทเชิงปฏิสัมพันธ์การมุ่งเน้นการเรียนรู้. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 13(3), 998-1014.
- Gopalakrishnan, S. & Damanpour, F. (1997). A Review of Innovation Research in Economics, Sociology and Technology Management. *The International Journal of Management Science*, 25(1), 15-28.
- Hanna, N., & Wozniak, R. (2001). *Consumer Behavior: An applied Approach*. Upper Saddle River, Prentice Hall.
- Kotler, P. (2000). *Marketing management* (The millennium ed.). Prentice Hall International.
- Lin, R.J., et al. (2010). Customer relationship management and innovation capability: An empirical study. *Industrial Management & Data Systems*, 110(1), 111-133.
- Schilling, M. A. (2008). *Strategic Management of Technological Innovation* (2nd ed.). McGraw-Hill Education.
- Uejirapongpan, S., et al. (2010). Innovation: Definition, type, and importance of entrepreneurship. *Journal of Business Administration*, 33(128), 49-65.

กฎต้นแบบว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่น
ของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน

Model Regulation on Welfare Benefits and Other Remuneration of
Officers and Employees in Public Organizations

ศิริพงษ์ อัครชัยภูมิสกุล^{1*} ภูมิ โชคเหมาะ² และ สุธี อยู่สุภาพร³

Siriphong Akkarachaipumsakul^{1*} Poom Chokmoh² and Suthee Usathaporn³

^{1,2,3}คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2,3}Faculty of Law, Sripatum University

*Corresponding author's email: siriphong.tong@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

9 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

8 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

13 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาและวิจัยเรื่องกฎต้นแบบว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา (1) แนวคิด ทฤษฎีหลักการที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่น ของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน (2) มาตรการทางกฎหมายสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนของระหว่างประเทศ ต่างประเทศ และประเทศไทย (3) วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน (4) แนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นเหมาะสมสำหรับเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน (5) จัดทำกฎต้นแบบว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นที่เหมาะสมสำหรับเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 24 กำหนดให้คณะกรรมการองค์การมหาชนมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไป ซึ่งกิจการและการดำเนินการขององค์การมหาชน รวมถึงการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับองค์การมหาชนในเรื่องการบริหารงานบุคคลด้วย สำหรับในกรณีของสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน พบว่า ไม่มีการกำหนดมาตรฐานหรือกรอบนโยบายที่ชัดเจน ในการบริหารสวัสดิการและค่าตอบแทนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อไม่มีนโยบายจากภาครัฐที่คอยกำกับและแนะนำให้องค์กรเหล่านี้มีการพัฒนา

โครงสร้างสวัสดิการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เจ้าหน้าที่และลูกจ้างจึงได้รับสิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กฎต้นแบบว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน โดยมีโครงสร้างกฎหมาย ประกอบด้วย คำนิยาม หมวด 1 คณะกรรมการหมวด 2 สวัสดิการ หมวด 3 สิทธิประโยชน์อื่น หมวด 4 ค่าตอบแทนอื่น หมวด 5 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หมวด 6 เงินทดแทนเนื่องจากการปฏิบัติงาน หมวด 7 สวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นเพิ่มเติม และบทเฉพาะกาล

คำสำคัญ: กฎต้นแบบ, สวัสดิการ, สิทธิประโยชน์, ค่าตอบแทนอื่น,
เจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน

ABSTRACT

This research on the model Regulation on welfare, benefits and other remuneration of officers and employees in public organizations aims to (1) investigate concepts, theories and principles related to welfare, benefits and other remuneration of officers and employees in public organizations, (2) explore legal measures related to welfare, benefits and other remuneration of officers and employees in public organizations of international, foreign, and Thailand laws, (3) analyze problems related to welfare, benefits and other remuneration of officers and employees in public organizations, (4) find out the approach to solve the problems related to welfare, benefits and other remuneration of officers and employees in public organizations, and (5) conduct the model Regulation on welfare, benefits and other remuneration of officers and employees in public organizations. This research applied a qualitative research methodology consisting of documentary research, in-depth interview, and focus group. The findings revealed that Section 24 of the Public Organization Act B.E. 2542 and Amendments specify the public organization committees responsible for general supervision of the enterprise and the operation of public organization, as well as issuance of rules, announcements, or regulations regarding human resources management. However, in case of welfare, benefits and other remuneration of officers and employees in public organizations, it does not provide the standards or apparent policy framework in managing welfare and remuneration in the same direction. Without the policy from the government sector

to direct these organizations to develop the standardized welfare structure, it leads officers and employees to get inequality of benefits and remuneration. Therefore, the researchers suggest the creation of the model Regulation on welfare, benefits and other remuneration of officers and employees in public organizations with the legal structure as follows: definition, Chapter 1: Committee, Chapter 2: Welfare, Chapter 3: Other Benefits, Chapter 4: Other Remuneration, Chapter 5: Provident Fund, Chapter 6: Operational Compensation, Chapter 7: Welfare, Benefits, and Other Remuneration, and Transitory Provisions.

Keywords: Model Regulation, Welfare, Benefits, Other Remuneration, Officers and Employees Public Organizations

บทนำ

องค์การมหาชนเป็นนิติบุคคลของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ โดยมีลักษณะการบริหารงานที่เป็นอิสระจากหน่วยงานราชการตามปกติ แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ องค์การมหาชนถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติการกิจสาธารณะที่มีความสำคัญในลักษณะที่ต้องการความยืดหยุ่นและความคล่องตัวมากกว่าหน่วยงานของรัฐทั่วไป (กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย และคณะ, 2561) สำหรับโครงสร้างการบริหารงานนั้น ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ได้กำหนดและออกแบบโครงสร้างการบริหารงานขององค์การมหาชนให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้ การกำกับดูแลของรัฐมนตรีผู้รักษาการ ดังนั้น คณะกรรมการขององค์การมหาชนจะรับผิดชอบรายงานต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการ และการดำเนินการขององค์การมหาชนนับเป็นส่วนหนึ่งในภาพรวมของผลงานของกระทรวง แม้ว่าตัวองค์กรไม่สังกัดกระทรวง ขณะเดียวกันองค์การมหาชนจะต้องรับผิดชอบต่อผลงานต่อสาธารณะหรือประชาชนในฐานะที่เป็นองค์กรของรัฐที่ใช้งบประมาณแผ่นดินด้วย (กองกิจการองค์การมหาชนและหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่นสำนักงาน [ก.พ.ร.], 2561)

พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5/8 (2) กำหนดให้ คณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมองค์การมหาชน (กพม.) มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบาย แนวทาง และหลักเกณฑ์กลางที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง การรวม การยุบเลิก การบริหารและพัฒนา และการประเมินผลขององค์การมหาชน ประกอบมาตรา 24 กำหนดให้ คณะกรรมการองค์การมหาชนมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการและการดำเนินการขององค์การมหาชน รวมถึงการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับองค์การมหาชนในเรื่องการบริหารงานบุคคลด้วย ซึ่งรวมถึงเรื่องเกี่ยวกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่น

ในเรื่องของสวัสดิการและสิทธิประโยชน์นั้น เห็นได้ว่าคณะกรรมการบริหารงานบุคคลพิจารณาเสนอการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นแก่เจ้าหน้าที่และลูกจ้างขององค์การมหาชนให้คณะกรรมการองค์การมหาชนพิจารณาอนุมัติ

(1) เจ้าหน้าที่และลูกจ้างขององค์การมหาชนต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนเทียบไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

(2) การพิจารณาให้จ่ายค่าตอบแทนพิเศษตามผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์การมหาชนกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการองค์การมหาชน โดยการเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารงานบุคคล และจะต้องมีระเบียบการจ่ายค่าตอบแทนพิเศษฯ ที่มีหลักเกณฑ์การจ่ายเงินที่ชัดเจน เช่น มีผลการประเมินการปฏิบัติงานระดับองค์กรที่แสดงให้เห็นการบรรลุวัตถุประสงค์จัดตั้งอย่างมีประสิทธิภาพและมีความคุ้มค่า เจ้าหน้าที่องค์การมหาชนซึ่งจะได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษฯ ต้องมีผลการปฏิบัติงานทั้งในระดับทีมงานและระดับบุคคลเป็นที่ยอมรับ เป็นต้น

ในเรื่องของประโยชน์ตอบแทนอื่นนั้น เห็นได้ว่าให้คณะกรรมการองค์การมหาชนมีอำนาจกำหนดบัญชีและอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของบุคลากรหลักและบุคลากรสายสนับสนุน (ควรมีความแตกต่างกันระหว่างสายงานหลักและสายงานสนับสนุน ให้สอดคล้องกับความยากง่ายของลักษณะงานและการแข่งขันในตลาดแรงงาน)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าองค์การมหาชนเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะโดยใช้งบประมาณแผ่นดินให้องค์การมหาชนต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ ในลักษณะของการกำกับดูแล (ฉัตรชัย นาถอำพล, 2562) แต่รายงานการจัดสรรงบประมาณและการกำกับดูแลองค์การมหาชนย่อมเป็นไปโดยการเคารพหลักการของความเป็นอิสระในการดำเนินงานขององค์การมหาชน (อุทิศ ทาหอม, 2565) ซึ่งการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนไม่ว่าด้วยเหตุอันใดจะกระทำมิได้ อันเนื่องมาจากสถานะของการเป็นเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนเหมือนกันแม้จะอยู่ต่างที่ต่างองค์การมหาชนกัน

อย่างไรก็ตาม ด้วยการกำหนดเรื่องสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน องค์การมหาชนแต่ละแห่งมีอำนาจในการกำหนดเรื่องดังกล่าว ทำให้สวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนแตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรค 3 ประกาศเรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2580) ที่สร้างความเสมอภาค ความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ความต่างนี้แสดงถึงความไม่เสมอภาคและความเหลื่อมล้ำจากการจัดสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน สะท้อนให้เห็นถึง

ความไม่ใส่ใจหรือสนใจขององค์กรมหาชนที่จะสร้างระบบหรือรูปแบบของสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่ และลูกจ้างในองค์กรมหาชนของทุกองค์กรมหาชนให้มีความเสมอภาคกันในด้านสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่น จึงยังคงปล่อยให้กฎหมายของแต่ละองค์กรมหาชนคงมีสภาพเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขโดยเฉพาะในเรื่องดังกล่าวนี้

การสร้างระบบสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นที่เสมอภาคสำหรับเจ้าหน้าที่และลูกจ้างนั้นสะท้อนถึงโครงสร้างและแนวคิดที่ฝังรากลึก ในนโยบายการจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กรมหาชน (Neumann et al., 2024) อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายของแต่ละองค์กรยังคงอยู่ในสภาพเดิมโดยไม่มีการปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับความต้องการของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างอย่างเท่าเทียมกันในด้านสวัสดิการ เป็นตัวชี้ชัดถึงช่องว่างและความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในระบบสาธารณะ (Andersen et al., 2016) นอกจากนั้นการให้กฎหมายของแต่ละองค์กรยังคงเดิมนั้น ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบุคลากรในด้านสิทธิและสวัสดิการ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจและขาดแรงจูงใจในการทำงาน ยิ่งเมื่อพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์กรมหาชนทุกคนต่างมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของรัฐ (Spenkuch et al., 2023) ไม่ว่าจะเป็นในด้านการให้บริการสาธารณะ การกำกับดูแล หรือการสนับสนุนการพัฒนาสังคม แต่กลับต้องเผชิญกับความเหลื่อมล้ำในด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน เนื่องจากแต่ละองค์กรยังมีระเบียบเกี่ยวกับการจัดสรรสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้บุคลากรบางกลุ่มอาจได้รับสวัสดิการและค่าตอบแทนที่ดีกว่า ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งกลับไม่ได้รับสิทธิและประโยชน์ในระดับที่เพียงพอ (วาสนา พงศาปาน และ จุรี วิจิตรวาทการ, 2561)

ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่องค์กรมหาชนไม่มีการกำหนดมาตรฐานหรือกรอบนโยบายที่ชัดเจนในการบริหารสวัสดิการและค่าตอบแทนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อไม่มีนโยบายจากภาครัฐที่คอยกำกับและแนะนำให้องค์กรเหล่านี้มีการพัฒนาโครงสร้างสวัสดิการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เจ้าหน้าที่และลูกจ้างจึงถูกปล่อยให้ได้รับสิทธิประโยชน์และค่าตอบแทนที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมในหน่วยงานของรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Kuipers et al., 2014) อย่างไรก็ตาม หากจะมีการปรับปรุงเรื่องนี้ โดยเริ่มต้นจากการกำหนดนโยบายกลางที่ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคในด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน โดยกำหนดกรอบแนวทางที่เป็นมาตรฐานสำหรับทุกองค์กรมหาชน ย่อมส่งผลให้ทุกองค์กรมีการจัดสรรสวัสดิการและสิทธิประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน และส่งเสริมความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรอย่างแท้จริง (มาลินี เกลี้ยงล้ำ, 2564)

จากความแตกต่างในสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์กรมหาชนดังกล่าวนี้ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การศึกษาและวิจัยเพื่อหาคำตอบที่ยืนยันถึงความแตกต่างของสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์กรมหาชนที่มีพึงได้ในลักษณะที่ทัดเทียมและเสมอภาคกัน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง

ในองค์การมหาชนใดก็ตาม ซึ่งคำตอบที่ได้มานั้นหากจะให้มีการนำไปสู่การใช้บังคับได้นั้น จำเป็นที่จะต้องจัดทำเป็นกฎหมายรองรับ ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมุ่งประสงค์ที่จะทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง “กฎต้นแบบว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่น ของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนของระหว่างประเทศ ต่างประเทศ และประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน
4. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นเหมาะสมสำหรับเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน
5. เพื่อจัดทำกฎต้นแบบ (Model Law) ว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นเหมาะสมสำหรับเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน

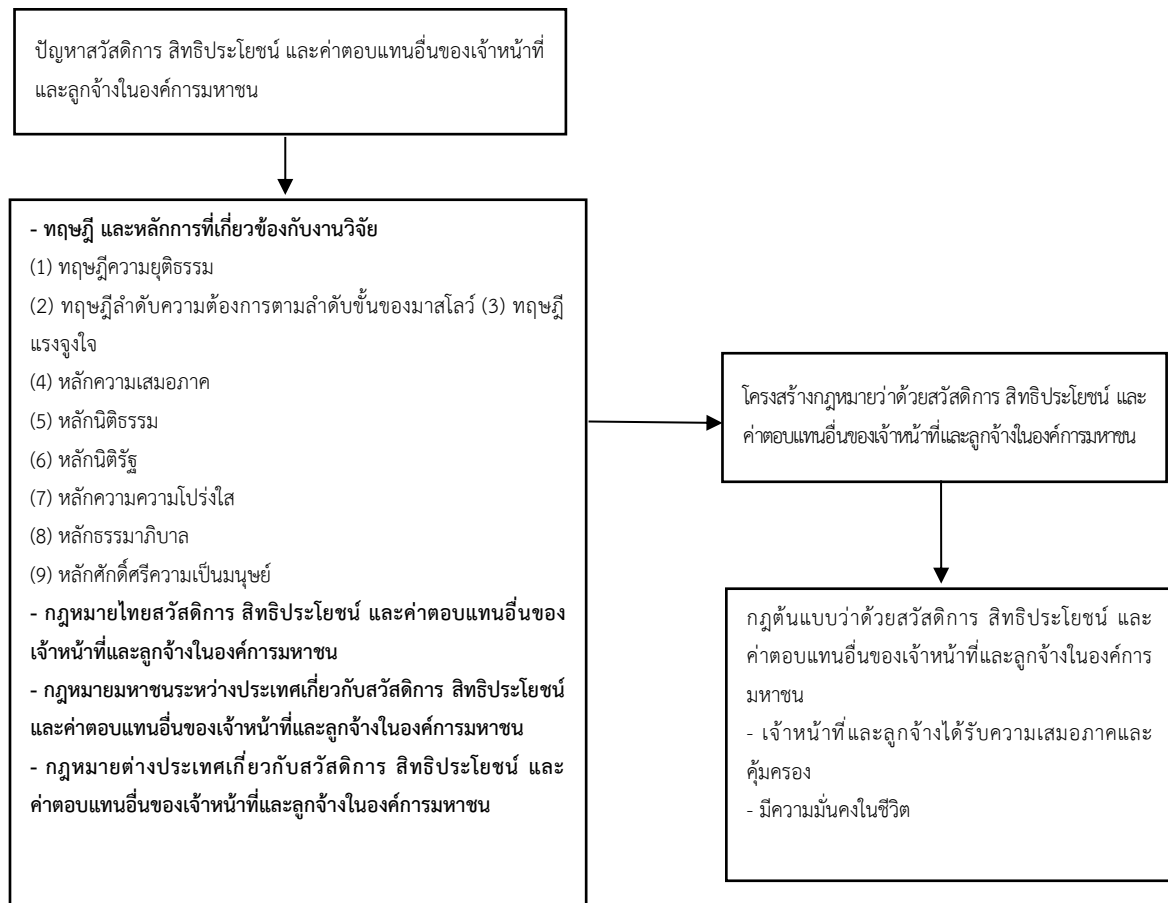
สมมติฐานการวิจัย

สวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 มีความแตกต่างกันจากการใช้ดุลพินิจตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดและขึ้นอยู่กับนโยบาย การบริหารจัดการของแต่ละองค์การมหาชน สะท้อนถึงความไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำและการเลือกปฏิบัติ ซึ่งถือว่าขัดต่อหลักความเสมอภาคและขัดแย้งกับหลักธรรมาภิบาล อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน ดังนั้นการยกร่างกฎต้นแบบว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การกำหนดเรื่องสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน องค์การมหาชนแต่ละแห่งมีอำนาจในการกำหนดเรื่องดังกล่าว ทำให้สวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนแตกต่างกัน ส่วนหนึ่งเนื่องจากการไม่มีกฎหมายกลางควบคุมสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่

และลูกจ้างในองค์การมหาชน ซึ่งการจัดสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนจะต้องมีกฎหมายกลางเฉพาะ ซึ่งการจัดทำเป็นกฎต้นแบบโดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศจะทำให้ได้คำตอบที่นำไปสู่การจัดทำเป็นกฎต้นแบบว่าสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่

1) ประชากรและผู้ให้ข้อสังเกต การวิจัยนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มจากความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- (1) ผู้บริหารองค์การมหาชน
- (2) เจ้าหน้าที่ขององค์การมหาชน
- (3) พนักงานขององค์การมหาชน

2) ด้านพื้นที่

พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเทศไทย คือ กรุงเทพมหานคร และนนทบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่องค์การมหาชนนั้นตั้งอยู่

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด ทั้งนี้ โดยมีการทวนสอบคุณภาพของข้อมูล ด้วยการนำข้อมูลที่สัมภาษณ์จากกลุ่มที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 สัมภาษณ์ทีละกลุ่มเพื่อเช็คข้อมูลอีกกลุ่มหนึ่ง และการสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus Group) ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพวิธีหนึ่งที่ให้กลุ่มประชากรเป้าหมายเป็นกลุ่มเจาะจงที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย (Stakeholders) กับประเด็นวิจัยมาอยู่ร่วมกันแล้วให้ประชากรกลุ่มเจาะจงนั้นแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ต่อกันตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) ซึ่งได้แก่ กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน นอกจากนั้นยังรวบรวมข้อมูลจากรายงานวิจัย ตำรา เอกสาร รายงาน การวิจัยการประชุมและสัมมนา วิทยานิพนธ์และบทความ เกี่ยวกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนของต่างประเทศและของประเทศไทย รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมจากข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกตามวิธีวิทยาการวิจัยที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้นได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ทางนิติศาสตร์ การวิเคราะห์จึงเป็นการหาคำตอบจากข้อมูลที่รวบรวมมาเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เกี่ยวกับสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนในประเทศไทย และเสนอกฎต้นแบบว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน เพื่อจัดให้มีสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนอย่างเสมอภาคกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาสวัสดิการของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน พบว่า เป็นประเด็นที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเฉพาะในเรื่องความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในการให้สิทธิประโยชน์ โดยองค์การมหาชนในไทยจัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 มีอำนาจในการออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ และลูกจ้างในองค์การมหาชนของตน ทั้งนี้ เพื่อให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน แต่ข้อจำกัดของกฎหมายเฉพาะนี้ ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านสวัสดิการระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง เช่น สิทธิในการรักษาพยาบาล การประกันสุขภาพ และสิทธิหลังเกษียณ ซึ่งบางกรณีลูกจ้างอาจไม่ได้รับสิทธิเทียบเท่ากับเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและแรงจูงใจในการทำงาน ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่จัดสวัสดิการแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค ทั้งในด้านการศึกษา การสาธารณสุข และความคุ้มครองแรงงาน เพื่อให้บุคลากรทุกกลุ่มได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม องค์การมหาชนบางแห่งอาจไม่สามารถให้สวัสดิการได้ตามมาตรฐานเดียวกับหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและนโยบายภายใน ทำให้ลูกจ้างในบางองค์การอาจไม่ได้รับการคุ้มครองที่เพียงพอ ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพและความพึงพอใจในการทำงาน

2. ปัญหาสิทธิประโยชน์ของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน พบว่า สิทธิประโยชน์นี้แบ่งออกเป็นหลายด้าน ได้แก่ สิทธิประโยชน์ทางสังคม แรงงาน เศรษฐกิจ กฎหมาย และสุขภาพ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนยังคงได้รับสิทธิประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในโครงสร้างสวัสดิการของหน่วยงานรัฐ เช่น โบนัสประจำปี และรางวัลตามผลการปฏิบัติงาน รวมถึงเงินช่วยเหลือในกรณีต่าง ๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าที่พัก และค่าเดินทาง เป็นต้น ซึ่งสิทธิประโยชน์เหล่านี้ถูกกำหนดตามนโยบายภายในของแต่ละองค์การ การพิจารณาจ่ายเงินรางวัลและสวัสดิการต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับผลประกอบการและสภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่และลูกจ้างบางกลุ่มอาจได้รับสิทธิที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ขององค์การมหาชนมีสถานะที่แตกต่างจากข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐประเภทอื่น ๆ โดยเจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิในการได้รับบำเหน็จหรือบำนาญจากการปฏิบัติงานตามนโยบายขององค์การ แต่ลูกจ้างจะมีสถานะชั่วคราวและไม่ได้รับสิทธิบำเหน็จบำนาญหรือสิทธิประโยชน์อื่นที่เทียบเท่าเจ้าหน้าที่ เช่น สิทธิลาพักร้อนหรือการประกันสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นเนื่องจากการแยกสถานะและการกำหนดสิทธิประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน โดยเฉพาะในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมาปฏิบัติงานในองค์การมหาชนชั่วคราว ซึ่งอาจต้องพิจารณาสิทธิในการนับเวลาเพื่อการคำนวณบำเหน็จบำนาญตามกฎหมาย ทั้งนี้ กฎหมายได้เปิดโอกาสให้องค์การมหาชนแต่ละแห่งสามารถกำหนดสิทธิประโยชน์ได้เองภายใต้กรอบของกฎหมาย

แต่ขาดมาตรฐานกลางที่ชัดเจน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในการจัดสวัสดิการ

3. ปัญหาค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง พบว่า ค่าตอบแทนการเลิกจ้างเจ้าหน้าที่และลูกจ้างควรได้รับเมื่อถูกเลิกจ้าง จำเป็นที่ต้องคำนึงถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการกระทำที่เข้าข่ายให้ได้รับการคุ้มครองหรือไม่ได้รับการคุ้มครองจากการเลิกจ้าง ซึ่งประเภทของการเลิกจ้างแบ่งเป็นการเลิกจ้างตามความสมัครใจและการเลิกจ้างตามคำสั่งของนายจ้าง สำหรับการเลิกจ้างตามคำสั่งนั้นอาจเกิดจากเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือการละเมิดข้อบังคับ ซึ่งพนักงานที่ถูกเลิกจ้างจะได้รับค่าชดเชยตามระยะเวลาที่ทำงาน ทั้งนี้ หากพิจารณาการคำนวณค่าชดเชยการเลิกจ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งได้กำหนดมาตรา 118 และมาตรา 119 เพื่อให้พนักงานได้รับสิทธิค่าตอบแทนที่เหมาะสมตามระยะเวลาการทำงาน หากพนักงานทำงานตั้งแต่ 120 วัน ถึง 10 ปีขึ้นไป อัตราค่าชดเชยจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 10 เดือนของเงินเดือนล่าสุดสำหรับพนักงานซึ่งทำงานครบ 10 ปีขึ้นไป นอกจากนั้นการเลิกจ้างที่ไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย พิจารณาตามมาตรา 119 กำหนดไว้ว่าการเลิกจ้างที่ไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยสามารถเกิดขึ้นในกรณีที่ลูกจ้างกระทำความผิดวินัยร้ายแรง เช่น การทุจริต การทำผิดอาญาโดยเจตนา หรือการจงใจทำให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร การประมาทเลินเล่อจนเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง รวมถึงการฝ่าฝืนกฎระเบียบขององค์กร โดยมีการตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรในกรณีที่ไม่ร้ายแรง กรณีที่ร้ายแรงสามารถดำเนินการลงโทษได้ทันที อย่างไรก็ตาม ที่เป็นปัญหาพบว่านอกจากพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้องค์กรมหาชนแต่ละแห่งกำหนดสวัสดิการและค่าตอบแทนอื่นที่เหมาะสมกับลักษณะงานและโครงสร้างองค์กร เพื่อลดความล่าช้าของระเบียบราชการ และทำให้การจัดสรรทรัพยากรมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของค่าตอบแทนอื่น และเกิดความแตกต่างอย่างมากระหว่างองค์กร อันนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์กรมหาชนต่าง ๆ แม้ว่าจะมีสถานะและหน้าที่การงานคล้ายคลึงกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาสวัสดิการของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนนั้น พบว่าภายใต้พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5/8 (2) ให้อำนาจองค์การมหาชนในการออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสวัสดิการของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชนของตน ทั้งนี้ เพื่อให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน แต่ข้อจำกัดของกฎหมายเฉพาะนี้ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านสวัสดิการระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง ดังนั้น หากมีการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการให้มีมาตรฐานเดียวกัน ย่อมลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับสาธารณรัฐ

ฝรั่งเศสมีกฎหมายนิติบัญญัติ no 83-634 วันที่ 13 กรกฎาคม 1983 (พ.ศ. 2526) สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เรียกชื่อว่า กฎหมายเลอปอร์ส (Loi n° 83-634 du 13 juillet 1983 portant droits et obligations des fonctionnaires: Loi dite loi Le Pors) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีรัฐบัญญัติสถานภาพของข้าราชการ 2009 (พ.ศ. 2552) (Gesetz zur Regelung des Statusrechts der Beamtinnen und Beamten in den Ländern (Beamtenstatusgesetz: BeamtStG) มาตรา 45 เกี่ยวกับสวัสดิการทั่วไป และรัฐบัญญัติที่รัฐการกลาง 1979 (พ.ศ. 2552) (Bundesbeamtengesetz: BBG) สหราชอาณาจักรมีพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญราชการ 2013 (พ.ศ. 2556) (Public Service Pensions Act 2013) ส่วนเครือรัฐออสเตรเลียมีพระราชบัญญัติหน่วยงานและบริษัทแห่งเครือรัฐ 1997 (พ.ศ. 2540) (Commonwealth Authorities and Companies Act 1997) และพระราชบัญญัติการบริการสาธารณะ 1999 (พ.ศ. 2542) (Public Service Act 1999) ซึ่งพบว่ากฎหมายของทั้งสี่ประเทศดังกล่าวมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสวัสดิการของลูกจ้างไว้ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2. ปัญหาสิทธิประโยชน์ของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน พบว่า มีประเด็นข้อกฎหมายสำคัญคือ ความเหลื่อมล้ำในโครงสร้างสวัสดิการ ซึ่งเกิดจากสถานะที่แตกต่างระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกจ้างตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิในบำเหน็จหรือบำนาญ แต่ลูกจ้างมีสถานะชั่วคราวและไม่ได้รับสิทธิดังกล่าว รวมถึงการที่องค์การมหาชนสามารถกำหนดสิทธิประโยชน์ภายในเองภายใต้กรอบของกฎหมาย แต่ขาดมาตรฐานกลางที่ชัดเจน ส่งผลให้สิทธิ เช่น โบนัส เงินช่วยเหลือ และสวัสดิการอื่น ๆ แตกต่างกันไปในแต่ละองค์การ นอกจากนี้การคำนวณสิทธิบำเหน็จบำนาญในกรณีเจ้าหน้าที่รัฐมาปฏิบัติงานในองค์การมหาชนยังขาดความชัดเจนของกฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจและความเสมอภาคในการทำงานในองค์การมหาชน ดังนั้น หากมีการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ให้มีมาตรฐานเดียวกัน ย่อมสร้างแรงจูงใจและความเสมอภาคในการทำงาน สอดคล้องกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและภาระผูกพันที่มีศักยภาพของเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายนิติบัญญัติ no 83-634 วันที่ 13 กรกฎาคม 1983 (พ.ศ. 2526) สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เรียกชื่อว่า กฎหมายเลอปอร์ส (Loi n° 83-634 du 13 juillet 1983 portant droits et obligations des fonctionnaires: Loi dite loi Le Pors) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีรัฐบัญญัติสถานภาพของข้าราชการ 2009 (พ.ศ. 2552) Gesetz zur Regelung des Statusrechts der Beamtinnen und Beamten in den Ländern (Beamtenstatusgesetz: BeamtStG) และรัฐบัญญัติที่รัฐการกลาง 1979 (พ.ศ. 2552) (Bundesbeamtengesetz: BBG) สหราชอาณาจักรมีพระราชบัญญัติสิทธิการจ้างงาน 1996 (พ.ศ. 2539) (Equality Act 2010) ส่วนเครือรัฐออสเตรเลียมีพระราชบัญญัติการบริการสาธารณะ 1999 (พ.ศ. 2542) (Public Service Act 1999) ซึ่งพบว่ากฎหมายของทั้งสี่ประเทศดังกล่าว

มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของลูกจ้างไว้ เพื่อเป็นแรงจูงใจและสร้างความเสมอภาคในการทำงาน

3. ปัญหาคำตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง พบว่าพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 อนุญาตให้องค์การมหาชนกำหนดคำตอบแทนและสวัสดิการเองตามลักษณะงาน และโครงสร้างองค์กร ส่งผลให้คำตอบแทนและสวัสดิการแตกต่างกันระหว่างองค์การมหาชนต่าง ๆ ความแตกต่างนี้สร้างความเหลื่อมล้ำระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง แม้มีหน้าที่และสถานะงานคล้ายคลึงกัน ความไม่เท่าเทียมนี้อาจกระทบต่อแรงจูงใจในการทำงาน และความพึงพอใจต่อสวัสดิการในระยะยาว ดังนั้น หากมีการร่างกฎหมายเกี่ยวกับคำตอบแทนอื่นให้มีมาตรฐานเดียวกัน ย่อมสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจต่อสวัสดิการและการทำงาน เพื่อส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีกฎหมายนิติบัญญัติ no 83-634 วันที่ 13 กรกฎาคม 1983 (พ.ศ. 2526) สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เรียกชื่อว่า กฎหมายเลอปอร์ส (Loi n° 83-634 du 13 juillet 1983 (พ.ศ. 2528) portant droits et obligations des fonctionnaires: Loi dite loi Le Pors) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีรัฐบัญญัติสถานภาพของข้าราชการ 2009 (พ.ศ. 2552) Gesetz zur Regelung des Statusrechts der Beamtinnen und Beamten in den Ländern (Beamtenstatusgesetz : BeamtStG) และรัฐบัญญัติที่รัฐการกลาง 1979 (พ.ศ. 2552) (Bundesbeamtengesetz : BBG) สหราชอาณาจักรพระราชบัญญัติสิทธิการจ้างงาน 1996 (พ.ศ. 2539) (Employment Rights Act 1996) เครือรัฐออสเตรเลียมีพระราชบัญญัติการบริการสาธารณะ 1999 (พ.ศ. 2542) (Public Service Act 1999) ซึ่งพบว่ากฎหมายของทั้งสี่ประเทศดังกล่าวมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคำตอบแทนอื่นของลูกจ้างไว้ เพื่อเป็นแรงจูงใจและสร้างความพึงพอใจในการทำงาน รวมถึงการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

การจัดทำกฎหมายในระดับพระราชกฤษฎีกา มีความสำคัญสำหรับหัวข้อกฎต้นแบบว่าด้วยสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และคำตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน ซึ่งมีแนวคิดเพื่อสร้างมาตรฐานและความเป็นธรรมในการจัดสรรสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในการปฏิบัติงานและผลตอบแทน รวมถึงเพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์การมหาชน และคุ้มครองสิทธิและสร้างความมั่นคงในการทำงานของเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง สร้างความมั่นคงในอาชีพและความมั่นใจในการทำงาน ซึ่งส่งผลดีต่อขวัญกำลังใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้น เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ จึงกำหนดให้มีร่างพระราชกฤษฎีกาสวัสดิการสิทธิประโยชน์ และคำตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในองค์การมหาชน พ.ศ.

ร่างพระราชกฤษฎีกาสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง ในองค์การมหาชน พ.ศ. ประกอบด้วยบทบัญญัติจำนวน 43 มาตรา แบ่งออกเป็น 7 หมวด ซึ่งแต่ละส่วนมีเนื้อหาดังนี้

1. หลักการและเหตุผล กำหนดขึ้นเพื่อสร้างมาตรฐานกลางด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ในองค์การมหาชน ลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มความเป็นธรรมระหว่างองค์กร
2. คำนิยาม ให้คำจำกัดความที่ชัดเจนเกี่ยวกับคำสำคัญ ประกอบด้วย องค์การมหาชน เจ้าหน้าที่ ลูกจ้าง สวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทน
3. หมวด 1 คณะกรรมการ กำหนดหน้าที่และโครงสร้างของคณะกรรมการที่มีอำนาจ กำหนดนโยบาย ควบคุม และบริหารจัดการตามบทบัญญัติของกฎหมาย
4. หมวด 2 สวัสดิการ กำหนดสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การประกันสุขภาพ การช่วยเหลือ ครอบครัว การศึกษาบุตร และเงินบำเหน็จ
5. หมวด 3 สิทธิประโยชน์อื่น กำหนดเกี่ยวกับสิทธิที่เจ้าหน้าที่และลูกจ้างพึงได้รับตามกฎหมาย ระเบียบ หรือสัญญาจ้างงาน รวมถึงเงินรางวัลประจำปีและสิทธิอื่น ๆ ที่องค์การมหาชน กำหนดเพิ่มเติม
6. หมวด 4 ค่าตอบแทนอื่น กำหนดค่าตอบแทนเสริม เช่น ค่าชดเชยการเลิกจ้าง เพื่อส่งเสริมกำลังใจและประสิทธิภาพการทำงาน
7. หมวด 5 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ จัดตั้งเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว สำหรับเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง
8. หมวด 6 เงินทดแทนเนื่องจากการปฏิบัติงาน กำหนดให้คุ้มครองกรณีเกิดอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงาน เช่น ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพและค่าทดแทน
9. หมวด 7 สวัสดิการ สิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นเพิ่มเติม กำหนดให้องค์การมหาชนมีอำนาจกำหนดสวัสดิการเพิ่มเติมตามความจำเป็น
10. บทเฉพาะกาล บทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้บังคับกฎหมายใหม่ที่มีต่อกรณีที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายใหม่ใช้บังคับ หรือวิธีดำเนินการกับกรณีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหรือในวันใช้บังคับกฎหมายใหม่ หรือที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่กำหนดภายหลังจากที่กฎหมายใหม่ใช้บังคับแล้ว

เอกสารอ้างอิง

กองกิจการองค์การมหาชนและหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่นสำนักงาน (2561). *แนวทางการ*

ควบคุมดูแลกิจการของคณะกรรมการองค์การมหาชน. กรุงเทพมหานคร: ก.พ.ร.

กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย และคณะ. (2561). การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการองค์การมหาชนใน

ประเทศไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 16(1), 163-182.

- ฉัตรชัย นาถำพลอย. (2562). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคล สุวรรณภูมิ*, 2(2), 461-470.
- มาลินี เกลี้ยงล่า. (2564). การจัดการสวัสดิการเพื่อคุณภาพชีวิตของข้าราชการไทย. *วารสารพุทธ นวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(1), 64-76.
- วาสนา พงศาปาน และ จุรี วิจิตรวาทการ. (2561). การทำความเข้าใจองค์การมหาชนในประเทศไทย : ค้นหาผลการดำเนินงาน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1), 983-1000.
- อุทิศ ทาหอม. (2565). การจัดการภาครัฐสาธารณะแนวใหม่กับการพัฒนาสังคมตามหลักการ BCG1. *วารสารพัฒนศาสตร์*, 5(2), 108-146.
- Andersen, L. B., et al. (2016). Performance in Public Organizations: Clarifying the Conceptual Space. *Public Administration Review*, 76(6), 852–862.
<https://doi.org/10.1111/puar.12578>.
- Kuipers, B., et al. (2014). The management of change in public organisations: A Literature Review. *Public Administration*, 92(1), 1-45.
- Neumann, O., et al. (2024). Exploring artificial intelligence adoption in public organizations: a comparative case study. *Public Management Review*, 26(1), 114-141. DOI: 10.1080/14719037.2022.2048685.
- Spenkuch, J. L., et al. (2023). Ideology and Performance in Public Organizations. *Econometrica*, 91(4), 1171–1203.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบน
เครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่องการออกแบบป้ายโฆษณาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Development of Learning Achievement and Satisfaction of Learning
Management Using Web-based Lesson on Billboard Design
for Mathayomsuksa 1 Students

อลงกรณ์ สุขวัน^{1*} ไชยวัฒน์ ชุมนาสีว² และ ศรีสมพร โคตะคำ³

Alongkorn Sukawan^{1*} Chaivat Chumnasiao² and Srisomporn Kotakam³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2,3}Faculty of Education, Northeastern University

*Corresponding author's email: alongkorn.suk@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

17 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

27 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

13 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องการออกแบบป้ายโฆษณาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้บทเรียนออนไลน์ และ 3) ประเมินระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 24 คน ได้จากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน (12 ชั่วโมง) แบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ บทเรียนออนไลน์ 3 เรื่อง และแบบสำรวจความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบค่าทีแบบ Dependent ผลการวิจัย พบว่า 1) บทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.71/80.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์หลังเรียนอยู่ในระดับที่สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจโดยรวมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านภาพและการใช้งานมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ และด้านเนื้อหา ตามลำดับ

คำสำคัญ: บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจของนักเรียน

ABSTRACT

The research aimed 1) to develop an online lesson on billboard design of Mathayom 1 students with an efficiency at 80/80, 2) to compare the academic achievement before and after using the online lesson, and 3) to assess the level of student satisfaction with learning through the online lesson. The sample consisted of 24 Mathayom 1 students of Ban Sam Liam Municipality School in the academic year 2024, selected by cluster sampling. The instruments consisted of 4 lesson plans (12 hours), 30-question with 4-choice multiple-choices, 3 online lessons, and a satisfaction survey. The data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and dependent t-test. The research results found that 1) the developed online lessons were effective at 82.71/80.00, which was higher than the standard criteria of 80/80, 2) students had higher learning achievement in online lessons after studying than before studying with statistical significance at the .05, and 3) overall, students' satisfaction was at a high level. When considering each aspect, it was found that students' satisfaction were satisfied on images and usability, followed by the learning process and content, respectively.

Keywords: Web-based Lessons, Learning Achievement, Student Satisfaction

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อวงการต่าง ๆ รวมถึงการศึกษา เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีการเรียนการสอนสมัยใหม่ทำให้เกิดความพยายามในการนำนวัตกรรมดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียน พัฒนารูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนยุคใหม่ และปรับเทคนิควิธีการสอนให้ทันสมัย การเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่แนวทางการเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือ "การศึกษาผ่านเว็บ" ซึ่งเอื้อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌปภัช วิชรกลั่นขจร และเกษมสันต์ วัฒนานรงค์ (2564) รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาทักษะการทำงาน รูปแบบการเรียนการสอนได้รับการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ (Web-Based Instruction) เป็นการผสมผสานเทคโนโลยีร่วมสมัยเข้ากับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ จากงานวิจัยของ จิตตมาศท์ แจ้งใจ (2562) พบว่า “การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับบทเรียน”

ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้นักเรียนสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานที่มองหาบุคลากรที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและแนวคิดใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการออกแบบเว็บไซต์เป็นแหล่งข้อมูลที่ช่วยส่งเสริมทักษะและการออกแบบที่น่าสนใจ นักเรียนสามารถเรียนรู้เทคนิคการออกแบบต่าง ๆ ด้วยตนเองผ่านเว็บไซต์ ได้รับประสบการณ์ที่สนุกสนานและท้าทายในการสร้างงานออกแบบ รวมถึงการได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบป้ายโฆษณา ทั้งด้านกราฟิกดีไซน์ การเลือกใช้สี และการสร้างข้อความที่น่าสนใจ นอกจากนี้ ยังสามารถนำเสนอผลงานเพื่อรับคำแนะนำและปรับปรุงพัฒนาต่อไป

การใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์มีความสำคัญและประโยชน์อย่างมากในยุคดิจิทัล เป็นช่องทางที่ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลา โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา การเรียน ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการจัดตารางเรียนตามความสะดวกของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถเรียนซ้ำหรือข้ามเนื้อหาที่ต้องการได้ ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

เนื่องจาก การพัฒนาเว็บไซต์จำเป็นต้องออกแบบให้ผู้เรียนมองเห็นและอ่านได้ง่าย เช่น การเลือกขนาดและสีตัวอักษร การจัดวางองค์ประกอบให้กลมกลืน และการใช้ภาพประกอบที่เหมาะสม หากองค์ประกอบไม่เหมาะสม เช่น รูปใหญ่เกินไปหรือภาพไม่คมชัด จะทำให้ผู้เรียนเสียเวลาไหลตและขาดความสนใจ และเพื่อให้การออกแบบป้ายโฆษณา นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของโรงเรียน และนักเรียนในกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งนักเรียนยังขาดความรู้พื้นฐานในการเรียนในหัวข้อการออกแบบป้ายโฆษณา และมียังขาดทักษะการใช้งานโปรแกรมออกแบบป้ายโฆษณา ซึ่งทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพ

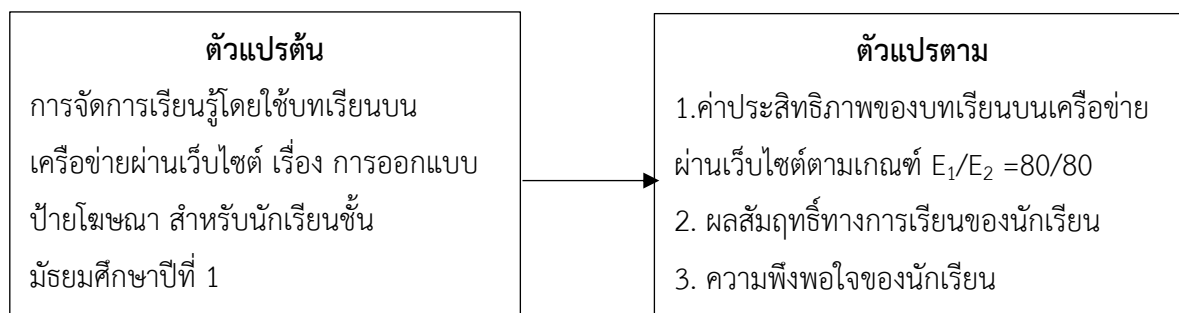
ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาบทเรียนออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เรื่องการออกแบบป้ายโฆษณา เพื่อส่งเสริมทักษะและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาคอมพิวเตอร์เพิ่มเติม เป็นการบูรณาการทักษะเข้ากับเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถและความถนัดของตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เรื่องการออกแบบป้ายโฆษณา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนผ่านเว็บไซต์ เรื่องการออกแบบป้ายโฆษณา

กรอบแนวคิดวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น โดยใช้กลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ดังแผนผังรูปแบบการวิจัย ต่อไปนี้

E	X ₁	O	X ₂

เมื่อ E หมายถึง นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 24 คน

X₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

O หมายถึง การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา จำนวน 4 แผน รวม 12 ชั่วโมง

X₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบคู่ขนานกันก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 24 คน เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงเลือกจากการสุ่มแบบ (Cluster Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์เพิ่มเติม เรื่องการออกแบบป้ายโฆษณา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม จำนวน 3 แผน รวม 12 ชม.

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1. แบบทดสอบเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.2 บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา จำนวน 3 บทเรียน

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

3.1 สังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้าย เพื่อจัดทำเครื่องมือการวิจัย

3.2 สร้างแบบประเมินตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้าย เพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อความค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96

3.3 นำแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะให้สมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 24 คน และนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test แบบ Dependent

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ร้อยละ (Percentage) และ t-test แบบ Dependent

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นรายชื่อโดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของบทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1

ค่าประสิทธิภาพ	ประสิทธิภาพของบทเรียน	ความหมาย
1. ประสิทธิภาพของกระบวนการ: E_1	82.71	ผ่านเกณฑ์
2. ประสิทธิภาพของผลลัพธ์: E_2	80.00	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ $E_1/E_2 = 82.71/80.00$ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t
แบบทดสอบก่อนเรียน	24	9.03	1.27	$t = 28.74$
แบบทดสอบหลังเรียน	24	16.60	0.91	$df = 24$

$p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา คะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 16.60$, S.D.=0.91) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X} = 9.03$, S.D.=1.27) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านเนื้อหา			
เนื้อหาบทเรียนเกี่ยวกับการออกแบบป้ายโฆษณา มีความน่าสนใจและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน	4.72	0.45	มากที่สุด
ความชัดเจนของตัวอย่างป้ายโฆษณาที่ใช้ในการสอนช่วยให้เข้าใจได้ดีขึ้น	4.47	0.62	มาก
ความเหมาะสมของระดับความยากของเนื้อหาในบทเรียนนี้สำหรับนักเรียนชั้น	3.92	0.62	มาก
ภาพรวม	4.37	0.81	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2. ด้านกระบวนการเรียนรู้			
การเข้าถึงบทเรียนออนไลน์สะดวกและรวดเร็ว	4.50	0.579	มาก
การนำเสนอเนื้อหาในบทเรียนเข้าใจง่าย	4.43	0.558	มาก
การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอนช่วยเพิ่มความน่าสนใจ	4.40	0.649	มาก
ภาพรวม	4.44	0.84	มาก
3. ด้านภาพและการใช้งาน			
รูปแบบการนำเสนอภาพในบทเรียนดึงดูดความสนใจได้ดี	4.53	0.704	มากที่สุด
ความเร็วในการโหลดหน้าเว็บหรือบทเรียน	4.67	0.503	มากที่สุด
ความเหมาะสมของรูปแบบและสีสันทันที่ใช้ในการออกแบบบทเรียน	4.75	0.386	มากที่สุด
ภาพรวม	4.65	0.47	มากที่สุด
ภาพรวมทุกด้าน	4.48	0.45	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนเครือข่าย เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา เมื่อพิจารณาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.45) เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านคุณภาพและการใช้งานเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.47) อันดับ 2 ด้านกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.84) และอันดับ 3 ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.81)

ด้านเนื้อหา พบว่า ข้อที่ ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนเครือข่าย เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มากที่สุด คือ เนื้อหาบทเรียนเกี่ยวกับการออกแบบป้ายโฆษณามีความน่าสนใจและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.45) อยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ ความเหมาะสมของระดับความยากของเนื้อหาในบทเรียนนี้สำหรับนักเรียนชั้น ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.62)

ด้านกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนเครือข่าย เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มากที่สุด คือ การเข้าถึงบทเรียนออนไลน์สะดวกและรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.57) และส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอนช่วยเพิ่มความน่าสนใจ ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.64)

ด้านภาพและการใช้งาน พบว่า ข้อที่ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนเครือข่าย เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มากที่สุด คือ ความเหมาะสมของรูปแบบและสีสันทันที่ใช้ในการออกแบบบทเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.75$, S.D.=0.38) และส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ รูปแบบการนำเสนอภาพในบทเรียนดึงดูดความสนใจได้ดี ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.70)

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เรียนสามารถเรียนผ่านเครือข่ายโดยใช้ระบบ LMS (Learning Management System) คือ ระบบจัดการการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบเครือข่าย มีเครื่องมือที่สำคัญสำหรับผู้สอน ผู้เรียน และผู้ดูแลระบบ ได้แก่ ระบบจัดการรายวิชา ระบบจัดการ ข้อมูลบทเรียน ระบบจัดการการสร้างเนื้อหาวิชา ระบบจัดการเครื่องมือวัดผลการเรียน ระบบจัดการข้อมูลผู้เรียน ระบบเครื่องมือช่วยจัดการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์และจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การสื่อสาร Chat, E-mail, Web board และการรายงานผลในบทเรียนประกอบด้วย มีการนำเสนอเป็นตัวอักษร ภาพนิ่ง วิดีทัศน์ ภาพกราฟิก การสื่อสารเชื่อมโยงภายในและภายนอกบทเรียน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

1. บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา มีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ E_1/E_2 ที่ 82.71/80.00 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ล่วงหน้า

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา คะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 16.60$, $S.D. = 0.91$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 9.03$, $S.D. = 1.27$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนบนเครือข่าย เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $S.D. = 0.45$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ เรื่อง การออกแบบป้ายโฆษณา จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนบนเครือข่ายที่พัฒนาขึ้น โดยรวมเท่ากับ 82.71/80.00 หมายความว่า ผู้เรียนทำคะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน เฉลี่ยร้อยละ 82.71 และคะแนนจากการทดสอบหลังเรียน ร้อยละ 80.00 ซึ่งมีค่า ประสิทธิภาพบทเรียนบนเครือข่ายสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 วิธีการหาประสิทธิภาพสื่อจะใช้คะแนนเฉลี่ยจาก การทำแบบทดสอบหรือกิจกรรมก่อนเรียนมาคำนวณ ร้อยละ และมาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยในรูปของร้อยละ และจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยนำมาเปรียบเทียบกับกันในรูปแบบ E_1/E_2 อย่างไรก็ตามค่าร้อยละของ E_1/E_2 มีประสิทธิภาพ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ จิรชพรรณ ชาญช่วง (2562) ที่พบว่าการใช้สื่อการเรียนรู้ผ่านแท็บเล็ตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน เมื่อเปรียบเทียบค่า t สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ไว้แสดงว่าการสอน โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เนื่องจากบทเรียนบนเครือข่ายสามารถทบทวนได้

ตลอดเวลาตามความสะดวกของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อมรินทร์ อัมพลพงษ์ (2562) “การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์” ที่พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ตามแนวคิดและทฤษฎีทางการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivism) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีรากฐานมาจากแนวคิดของ ฌ็อง ปียาเจต์ (Jean Piaget)

3. ความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายผ่านเว็บไซต์ ความพึงพอใจของผู้เรียน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานของ จารุกิตติ์ สายสิงห์ (2566) “การพัฒนาระบบสารสนเทศคลังข้อสอบมาตรฐานวิชาชีพด้านการศึกษผ่านเว็บแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศผ่านเว็บในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้

1. ควรส่งเสริมให้มีการนำบทเรียนออนไลน์ไปใช้พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในรายวิชาอื่นๆ
2. ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้นักเรียนฝึกฝนทักษะความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง
3. สถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้บทเรียนออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงบทเรียนบนเครือข่าย

1. ควรกำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาสำคัญให้ชัดเจนก่อนการออกแบบบทเรียน
2. การเลือกใช้สีและรูปแบบกราฟิกควรสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของบทเรียน
3. การจัดวางองค์ประกอบควรเป็นระเบียบและใช้งานง่าย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างสะดวก
4. ควรมีองค์ประกอบที่โดดเด่นและจดจำง่ายเพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้เรียน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายการศึกษาไปยังกลุ่มนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ หรือโรงเรียนอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้บทเรียนออนไลน์
2. ควรทำการวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนก่อนการพัฒนาบทเรียนออนไลน์
3. ควรศึกษาผลของการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ หรือทักษะการแก้ปัญหา

เอกสารอ้างอิง

- จารุกิตติ์ สายสิงห์. (2566). การพัฒนาระบบสารสนเทศคลังข้อสอบมาตรฐานวิชาชีพด้านการศึกษผ่านเว็บแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 10(2), 58-73.
- จิตตมาสท์ แจ่มใจ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ใช้โปรแกรม SketchUp ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2. *JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT*, 3(1), 77-91.
- จิรัชพรรณ ชาญช่วง (2562). ผลของการใช้ชุดการเรียนรู้ผ่านแท็บเล็ตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน. *Journal of Education Studies Chulalongkorn University*, 47(2), 18–30.
- ณปภัช วชิรกลีนขจร และ กฤษมันต์ วัฒนารงค์. (2564). รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล. *วารสารร่วมพฤษภมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 39(3), 33-58.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- อมรินทร์ อัมพลพงษ์. (2562). การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(2), 507-528.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
The Development of Creative Leadership in School Administrators towards
Excellence in Basic Education Institutions under the Office of Maha Sarakham
Primary Educational Service Area 2

สุนิดา รัตนเอื้องศรี^{1*} กุลารบ ปุริสาร² และ อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์³

Sunida Rattanahueangsri^{1*} Kularb Purisarn² and Artit Chutchaipolrut³

^{1,2,3} คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

^{1,2,3} Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars

*Corresponding author's email: Filmsunida28@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

15 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

3 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

8 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดจำนวน 299 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 141 คน และครูผู้สอนจำนวน 158 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบตอบสนองคู่ชนิด 5 ระดับ เครื่องมือแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified} = 0.117$ เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา จินตนาการ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ความยืดหยุ่น และวิสัยทัศน์ตามลำดับ และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 19 แนวทาง

และผลการความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: เชิงสร้างสรรค์, ความเป็นเลิศ, แนวทางการพัฒนา

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to study the current situation, the desired condition, and the needs for the development of creative leadership among school administrators, and (2) to explore guidelines for developing creative leadership of school administrators under the jurisdiction of the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of 299 participants, including 141 school administrators and 158 teachers under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire using a dual-response format, a structured interview form, and an assessment form for evaluating the appropriateness and feasibility of the development guidelines. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation.

The research findings revealed that: (1) The current state of creative leadership among school administrators, overall, was at a high level. The desired state of creative leadership among school administrators was, overall, at the highest level. The need for the development of creative leadership among school administrators under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2, overall, showed a modified Priority Needs Index (PNIModified) of 0.117. When considering each aspect in order of priority needs, from highest to lowest, they were: creativity, problem-solving, imagination, individual consideration, flexibility, and vision, respectively. (2) There were 19 identified guidelines for developing the creative leadership of school administrators towards excellence in basic education institutions. The overall assessment of the appropriateness showed, which was at a high level, and the feasibility assessment showed, which was at the highest level.

Keywords: Creative Leadership, Educational Excellence, Development Guidelines

บทนำ

ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จและการดำรงอยู่ขององค์กรเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ภาวะผู้นำยังช่วยพัฒนาองค์กรไปในทิศทางใหม่ ๆ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างชัดเจน และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารงาน ผู้นำเปรียบประดุจดวงประทีปขององค์กร ซึ่งสัญลักษณ์เป็นตัวแทนขององค์กร และเป็นจุดรวมพลังของทุกคนในองค์กร ฉะนั้นผู้นำย่อมเป็นหลักมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลงานอันเป็นส่วนรวมอย่างมีคุณภาพ คุณลักษณะของผู้นำย่อมมีผลสะท้อนต่อวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานแต่ละแห่งเป็นอย่างมาก ดังนั้น การที่ผู้นำมีความคิดสร้างสรรค์จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กร (แก้วมณี ปัทมะ, 2564)

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่สามารถแสดงความคิดที่หลากหลายทิศทาง โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานให้เกิดความคิดใหม่ ๆ อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมเจริญก้าวหน้า ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์จึงส่งผลต่อการพัฒนาสังคม ชุมชนและประเทศชาติ ซึ่งผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะแสดงออกถึงการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลกและชีวิต เชื่อมมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามผ่านอุปสรรคไปด้วยกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิดและการกระทำ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิตที่รู้จักพัฒนาตนเองเสมอ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ ซึ่งกุญแจแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการกล้านำแนวคิดความเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการเผชิญความท้าทายด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ตามที่ กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) กล่าวว่าเมื่อสังคมในปัจจุบันและอนาคตเห็นชัดว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจน คือ การแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่มีความสลับซับซ้อนและไร้ทิศทางในการบริหาร ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงนั้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลหลักที่จะต้องรับผิดชอบต่อบรรยากาศที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นความสามารถที่จำเป็นในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจำเป็นต้องมีความสามารถในการสร้างความเชื่อใจและจงใจคนในสถานศึกษา และนำบุคคลอื่น ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ ความยืดหยุ่น และจินตนาการด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยปัจจัยทางด้าน 1) สภาพแวดล้อมแบบเปิด สร้างความไว้วางใจให้อิสระในการคิดและพร้อมสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ ของคนในสถานศึกษา 2) สร้างแรงจูงใจ มีความปรารถนาความพยายามมุ่งมั่น ทุ่มเท เพื่อให้เป็นคนที่ประสบความสำเร็จในการบริหาร 3) ความรู้เชิงลึก ความรู้แนวกว้าง มีทักษะประสบการณ์อันจะส่งผลให้เกิดแนวทางที่ชาญฉลาดในการแก้ปัญหาในการบริหารอย่างเป็นระบบ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่ต้องสร้างสรรค์ (Create) และผลิต (Produce) สิ่งใหม่ ๆ พร้อมกันไป และผู้นำในเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพที่มีความจำเป็นและควรพัฒนาต่อไป ด้วยการวิจัยทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบ และกระบวนการ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความคิดสร้างสรรค์

จินตนาการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพื่อนำไปปรับใช้ในการทำงาน ให้กับบุคลากรที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาการทำงาน และสร้างสรรค์บรรยากาศแห่งการคิดริเริ่ม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและบุคลากรได้อย่างต่อเนื่อง สามารถนำพาองค์กรหรือสถานศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ (นงศ์นุช จันทรัสัย, 2565)

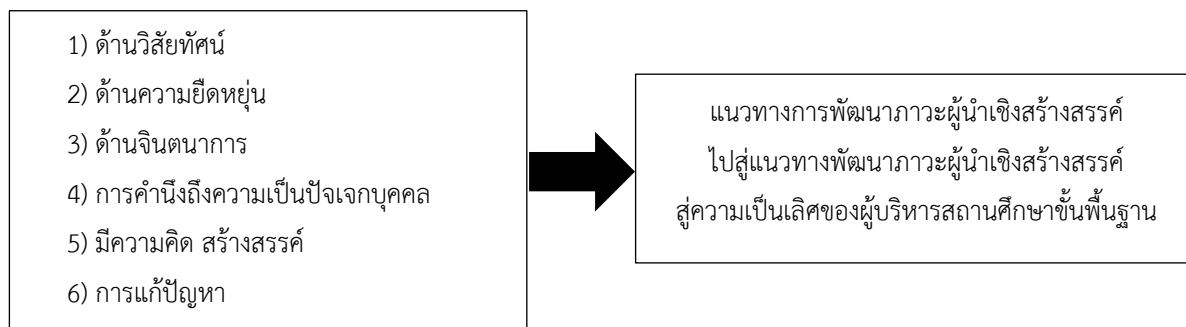
จากนโยบายด้านการพัฒนาระบบบริหารการจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้การบริหารงานสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ด้วยเหตุนี้เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่เกิดจากการบูรณาการการจัดการศึกษาทุกระดับให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกับนโยบายของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ความสามารถทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหาร การศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อยุคสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงมีความสนใจศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านจินตนาการ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) มีความคิด สร้างสรรค์ และ 6) การแก้ปัญหา จากนั้นนำมาสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นำไปสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดทางการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 171 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,170 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,341 คน จาก 176 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมทั้งสิ้น จำนวน 299 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 141 คน และครูผู้สอน จำนวน 158 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารศึกษานำไปสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตอบสองคู่ (Dual – Response Format) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร

ศึกษาศานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็น 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้ (Try Out) ได้รับกลับคืน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป โดยพบว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.456 - 0.901 และสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.410- 0.903) และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach: 1990) โดยการหาค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.982 และค่าความเชื่อมั่นสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.982

วิธีรวบรวมข้อมูลวิจัย

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อขออนุญาตและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. นำแบบสอบถามที่ได้ส่งไปยังผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง ในรูปแบบออนไลน์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปที่สำนักงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามใน Google Form ผ่านระบบ QR Code

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

2. การศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร PNI_modified ของ นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลคุณภาพ ด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ในแบบสัมภาษณ์

วิธีรวบรวมข้อมูลวิจัย

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยในการติดต่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพดิจิทัลแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม และรายด้าน

องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	PNI modified	ลำดับที่
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.65	0.30	มากที่สุด	4.88	0.20	มากที่สุด	0.047	6
2. ด้านความยืดหยุ่น	4.53	0.31	มากที่สุด	4.89	0.21	มากที่สุด	0.073	5
3. ด้านจินตนาการ	4.36	0.30	มาก	4.92	0.17	มากที่สุด	0.114	3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	PNI modified	ลำดับที่
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.33	0.31	มาก	4.91	0.19	มากที่สุด	0.111	4
5. ด้านความคิดสร้างสรรค์	3.68	0.39	มาก	4.92	0.17	มากที่สุด	0.252	1
6. ด้านการแก้ปัญหา	3.96	0.35	มาก	4.91	0.19	มากที่สุด	0.194	2
รวม	4.25	0.28	มาก	4.91	0.18	มากที่สุด	0.117	-

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวมและรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ เท่ากับ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.30) ด้านความยืดหยุ่น เท่ากับ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.31) ด้านจินตนาการ เท่ากับ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.30) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลเท่ากับ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.31) ด้านการแก้ปัญหา เท่ากับ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.39) และด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.39) ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านจินตนาการและด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เท่ากับ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.17) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เท่ากับ ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.19) ด้านวิสัยทัศน์และด้านความยืดหยุ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.30) ตามลำดับ และการประเมินความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified} = 0.117$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.252$) รองลงมาด้านการแก้ปัญหา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.194$) ด้านจินตนาการ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.114$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.111$) ด้านความยืดหยุ่น มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.073$) และด้านวิสัยทัศน์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.048$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร							
ข้อ	สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 ด้านวิสัยทัศน์							
1	ผู้บริหารกำหนดมโนภาพในอนาคตของโรงเรียนว่า ต้องดำเนินการไปในทิศทางบวก	4.57	0.79	มากที่สุด	4.77	0.69	มากที่สุด
2	ผู้บริหารมีเป้าหมายร่วมกันกับบุคลากรและชุมชน ในสถานศึกษา	4.14	0.90	มาก	4.47	0.80	มาก
3	ผู้บริหารสร้างค่านิยมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการ ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์	4.62	0.54	มากที่สุด	4.82	0.44	มากที่สุด
4	ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูเกิดแรงบันดาลใจมีความคิด สร้างสรรค์มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน เห็นตนเองและ องค์กรพัฒนาในทางที่ดี	4.40	0.16	มาก	4.70	0.46	มากที่สุด
ด้านที่ 2 ความยืดหยุ่น							
5	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ ทำงานอย่างเท่าเทียม	3.86	0.90	มาก	4.21	0.56	มาก
6	ผู้บริหารมีแนวทางในการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ที่ยืดหยุ่นและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ บุคลากรสามารถปรับตัวและทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4.29	0.76	มาก	4.78	0.65	มากที่สุด
7	ผู้บริหารสามารถปรับตัวต่อสภาวะการณ์การ เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม	4.14	0.90	มาก	4.65	0.87	มากที่สุด
ด้านที่ 3 ด้านจินตนาการ							
8	ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรใน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	4.43	0.79	มาก	4.75	0.67	มากที่สุด
9	ผู้บริหารแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ นำมาใช้ใน การพัฒนาสถานศึกษา	4.57	0.79	มากที่สุด	4.77	0.67	มากที่สุด
10	ผู้บริหารสามารถใช้วิธีการในการกระตุ้นให้บุคลากร สามารถคิดนอกกรอบและสร้างสรรค์	4.29	0.95	มาก	4.45	0.87	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร							
ข้อ	สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา						
	ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล							
11	ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานที่มีความสามารถพิเศษให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.43	0.79	มาก	4.85	0.72	มากที่สุด
12	ผู้บริหารมีแนวทางในการบริหารและพัฒนาบุคลากรโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.14	0.90	มาก	4.33	0.54	มาก
13	ผู้บริหารส่งเสริมให้การทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในองค์กร	4.57	0.79	มากที่สุด	4.76	0.59	มากที่สุด
ด้านที่ 5 ความคิดสร้างสรรค์							
14	ผู้บริหารมีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบดี คิดอย่างเป็นระบบ	4.43	0.79	มาก	4.62	0.78	มากที่สุด
15	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเองให้เกิดการเรียนรู้และการทำงานที่มีประสิทธิภาพ	4.77	0.54	มากที่สุด	4.89	0.74	มากที่สุด
16	ผู้บริหารคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล	4.39	0.25	มาก	4.59	0.25	มากที่สุด
ด้านที่ 6 การแก้ปัญหา							
17	ผู้บริหารสามารถใช้วิธีการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ	4.14	0.90	มาก	4.44	0.87	มาก
18	ผู้บริหารสามารถใช้แนวทางในการบริหารจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายใน	4.34	0.76	มาก	4.64	0.42	มากที่สุด
19	ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.43	0.79	มาก	4.73	0.66	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด		4.32	0.24	มาก	4.64	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า แนวการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีทั้งหมด 6 ด้าน 19 แนวทาง มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ เพื่อเป็นแนวการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม ความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.24) อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.64$, S.D.= 0.64) อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพในการนำพาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โดยมีจุดแข็งด้าน วิสัยทัศน์และจินตนาการ ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการวางแผนเชิงกลยุทธ์และมองการณ์ไกล รองลงมาคือ ความยืดหยุ่นและการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ที่ช่วยให้สามารถปรับตัวและบริหารบุคลากรได้อย่างเหมาะสม ส่วนทักษะการแก้ปัญหา แม้อยู่ในระดับสูงแต่ยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมในด้านวิธีแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ ด้านที่ควรพัฒนาเพิ่มเติมคือ ความคิดสร้างสรรค์ โดยควรส่งเสริมให้ผู้บริหารกระตุ้นบุคลากรให้คิดนอกกรอบและนำแนวคิดใหม่ ๆ มาปรับใช้ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ และนำโรงเรียนไปสู่ความเป็นเลิศในระยะยาวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วมณี ปัทมะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถนำแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง รองลงมาคือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและการแก้ปัญหา ซึ่งช่วยให้สามารถบริหารบุคลากรและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านวิสัยทัศน์และความยืดหยุ่น แม้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ยังจำเป็นต่อการกำหนดทิศทางของโรงเรียน และการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ดังนั้น การพัฒนาผู้บริหารควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และการบริหารที่ยืดหยุ่น เพื่อให้สถานศึกษาก้าวสู่ความเป็นเลิศอย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุศรา ปุณธิบุรณ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เรียงตามลำดับขององค์ประกอบดังต่อไปนี้ ความต้องการจำเป็นของภาวะ

ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.117 ซึ่งแม้ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารอยู่ในระดับสูง แต่ยังต้องพัฒนาในบางด้าน โดยด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความจำเป็นมากที่สุด เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทั้งในตนเองและบุคลากร ด้านการแก้ปัญหา เป็นลำดับรองลงมา แสดงถึงความจำเป็นในการใช้วิธีคิดที่หลากหลายและสร้างสรรค์ ในการแก้ไขปัญหาซับซ้อน ด้านจินตนาการและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าความต้องการใกล้เคียงกัน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความคาดหวังในการคิดเชิงนวัตกรรมและการเข้าใจความแตกต่างของบุคลากร ส่วนด้านความยืดหยุ่นและวิสัยทัศน์ มีค่าความจำเป็นต่ำสุด แสดงว่าผู้บริหารมีศักยภาพด้านนี้อยู่แล้วแต่ยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติม โดยสรุปควรมุ่งพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาเป็นอันดับแรก เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงอนันต์ น้อยแสง (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และยังสอดคล้องกับวิจัยของ Mugkasem (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่อง The Experimental Study of The Creative Leadership Training on Creative Leadership Quality of Education Chief Executive Officers

2.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน มีจำนวน 19 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งนภา จันทรลี (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

โดยสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน

1. ด้านวิสัยทัศน์ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ ผ่านการประชุมระดมความคิด การตั้งคณะทำงานที่หลากหลาย และการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรกำหนดทิศทางของโรงเรียน สิ่งนี้ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ องค์กร แรงจูงใจในการทำงาน และความร่วมมือที่เข้มแข็ง ผู้บริหารควรส่งเสริมค่านิยมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยสนับสนุนการพัฒนาตนเองผ่านการอบรม การแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์ และการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างต่อการทดลองแนวคิดใหม่ ๆ โดยไม่กลัวความล้มเหลว และสอดคล้องกับคำกล่าวของ อัยริน สมาแอ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3

2. ด้านความยืดหยุ่น จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอแนะ และตัดสินใจร่วมกันผ่านการประชุมระดมความคิดและการตั้งคณะทำงานที่หลากหลาย ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร แรงจูงใจในการทำงาน และความร่วมมือที่เข้มแข็ง ผู้บริหารควรปลูกฝังค่านิยมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สนับสนุนการพัฒนาตนเองผ่านการอบรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างต่อการทดลองแนวคิดใหม่ ๆ โดยไม่กลัวความล้มเหลว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา

3. ด้านจินตนาการ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 สถานศึกษาส่งเสริมการทดลองแนวทางใหม่ ๆ และสนับสนุนการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีในการสอน และการให้อิสระแก่ครูในการออกแบบหลักสูตร โดยสร้างวัฒนธรรมที่มองความล้มเหลวเป็นโอกาสในการพัฒนา ผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลและแนวคิดใหม่ ๆ ในการบริหารโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการติดตามแนวโน้มการศึกษา ศึกษา งานวิจัย และเข้าร่วมอบรม พร้อมเปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาตนเองและนำนวัตกรรมมาใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส ชุนหวน (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 สถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจและรักษาคนเก่ง ผ่านการมอบหมายงานที่เหมาะสม สนับสนุนการอบรมหรือศึกษาต่อ และเปิดโอกาสให้มีบทบาทในการบริหารหรือทำโครงการใหม่ ๆ เพื่อให้บุคลากรเติบโตในอาชีพและเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้บริหารควรบริหารบุคลากรอย่างยืดหยุ่นตามความสามารถและแรงจูงใจของแต่ละคน เช่น การจัดระบบพี่เลี้ยง อบรมตามความต้องการและประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรได้รับบทบาทที่เหมาะสมและพัฒนาได้เต็มศักยภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วมณี ปัทมะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา สุรินทร์

5. ด้านความคิดสร้างสรรค์ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถทางปัญญาและการคิดเชิงระบบจะช่วยให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยต้องฝึกฝนการคิดวิเคราะห์และคิดเชิงกลยุทธ์

เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ใช้เทคโนโลยีและฐานข้อมูลช่วยตัดสินใจ และเรียนรู้จากกรณีศึกษาของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ควรสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการทดลองแนวคิดใหม่ ๆ เช่น การจัดเวิร์กช็อป การสนับสนุนโครงการนวัตกรรม และการจัดพื้นที่ทดลอง (Innovation Lab) เพื่อให้ครูและนักเรียนได้พัฒนาความคิดโดยไม่มีข้อจำกัด ผู้บริหารต้องตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล โดยใช้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ วิเคราะห์ความเสี่ยง และใช้เครื่องมือวิเคราะห์ เช่น SWOT หรือการระดมความคิดร่วมกับทีม เพื่อให้สามารถคาดการณ์ผลลัพธ์และลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ศนิตา จิงสุทธีวงศ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6. ด้านการแก้ปัญหา จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนแก้ปัญหาย่างยืดหยุ่นและเหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ ตั้งแต่ปัญหาการบริหารบุคคล การเรียนการสอน ไปจนถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยใช้ข้อมูลเชิงสถิติ การระดมสมอง และกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งฝึกฝนการคิดเชิงสร้างสรรค์และคิดเชิงวิพากษ์เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด การบริหารจัดการความขัดแย้งเป็นสิ่งสำคัญในองค์กรที่มีบุคลากรหลากหลายมุมมอง ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็น ใช้การเจรจาต่อรอง และสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่เปิดเผย รวมถึงมีบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ยและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาทักษะการแก้ไขความขัดแย้งด้วยตนเอง ควรใช้กระบวนการวิเคราะห์ปัญหาย่อยอย่างเป็นระบบ เช่น การวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริง (Root Cause Analysis) การใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) และเครื่องมือบริหาร เช่น SWOT Analysis หรือ PDCA Cycle เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ศนิตา จิงสุทธีวงศ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรายด้านโดยเฉพาะด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นมาก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง
2. ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจและทักษะปฏิบัติการไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป
3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเสริมสร้างพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเสนอกรอบหรือกำหนดช่วงเวลาในการพัฒนาระยะสั้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
อาชีวศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- แก้วมณี ปัทมะ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- จุฑามาส ชุ่นห้วน. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อม
ในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ใน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นงคันทน์ จันทรัส. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพ
การศึกษา ตำบลแม่่นาวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
[วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). ศรีวิสาสน.
- บุศรา ปุณริบูรณ์. (2563). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ
โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 [วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์ศนิตา จิงสุทวิช. (2563). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักวิชาการศึกษาสังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รุ่งนภา จันทรัส. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็น องค์กรแห่ง
การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 2
[วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงอนันต์ น้อยแสง. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 13(2), 154-162.
- อัยริน สماعيل. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 [การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Mugkasem, U. (2011). *The Experimental Study of The Creative Leadership Training on
Creative Leadership Quality of Education Chief Executive Officers*. Dissertation
Abstracts International.

แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

The Influence of Work Motivation on the Organizational Commitment of
Generation Z Employees in Mueang District, Khon Kaen Province

มนีจันทร์ ยืนคง¹ ศิริพัฒน์ ศรีจันทร์² และ ธนา มังคละสินธุ์^{3*}

Maneechan Yuenkong¹ Siripat Srichan² and Thana Mangkhalasinthu^{3*}

^{1,2,3}คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2,3}Faculty of Business Administration, Northeastern University

*Corresponding author's e-mail: narathip.man@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

10 พฤษภาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

13 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานเจนเนอเรชั่นซีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 311 ราย ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจด้านนโยบายและการบริหารองค์การ การบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ความก้าวหน้า ความมั่นคงในงาน สภาพการทำงาน เงินเดือน และสวัสดิการ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในขณะที่ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา สถานะของอาชีพ และความเป็นอยู่ส่วนตัว ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยจะนำไปสู่การปรับปรุงการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้พนักงานเจนเนอเรชั่นซีเกิดความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น อันจะส่งผลต่อการลดต้นทุนในการหาพนักงานใหม่ขององค์กร

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการทำงาน, ความผูกพันต่อองค์กร, พนักงานเจนเนอเรชั่นซี

ABSTRACT

This study examines the impact of work motivation on the organizational commitment of Generation Z employees in Mueang District, Khon Kaen Province. A structured questionnaire was used to collect data from 311 Generation Z employees by using convenience sampling. Data were analyzed using frequency, percentage, and stepwise multiple regression analysis.

The findings indicate that motivational factors—such as organizational policy and management, supervision and control, career advancement, job security, working conditions, salary and welfare, responsibility, and relationships with supervisors—significantly influenced organizational commitment among Generation Z employees. In contrast, factors such as respect, personal accomplishment, nature of work, relationships with colleagues, relationships with subordinates, occupational status, and personal well-being showed no significant influence on organizational commitment.

These findings offer valuable insights for organizations aiming to enhance motivational strategies to foster greater engagement among Generation Z employees. Ultimately, improved engagement may contribute to reducing employee turnover and recruitment costs.

Keywords: Work Motivation, Organizational Commitment, Generation Z employees

บทนำ

แรงจูงใจในการทำงาน (Work Motivation) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดผลงานและประสิทธิภาพของพนักงาน ประเด็นสำคัญสำหรับธุรกิจ คือ การทำความเข้าใจว่าอะไรเป็นแรงจูงใจให้พนักงานผูกพันกับงานของตน (Salleh et al., 2016) พนักงานที่มีพฤติกรรมการทำงานในแง่ลบ เช่น การขาดงาน การไม่ปฏิบัติหน้าที่ การมาสาย การไม่สามารถปฏิบัติตามกำหนดเวลา การแสดงความหงุดหงิด เป็นต้น ส่งผลในทางลบต่อประสิทธิภาพการทำงานและความซื่อสัตย์ขององค์กร เนื่องจากขาดแรงจูงใจในการทำงาน (Salleh et al., 2016) และจะส่งผลเสียขององค์กรตามมา เช่น พนักงานลาออก หรือถูกให้ออก เป็นต้น และองค์กรต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการสรรหา และฝึกอบรมพนักงานเพื่อการทดแทน

ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการรักษาพนักงานที่มีคุณภาพ การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง โดย Wziqtek-Staśko et al., (2023) กล่าวว่าความผูกพันของพนักงานถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว ทั้งนี้ความผูกพันของพนักงานในระดับสูงสามารถช่วยส่งเสริมการทำงาน

ร่วมกันในทีม การลดอัตราการลาออกและเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งทั้งหมดล้วนมีผลต่อผลลัพธ์ขององค์กร

พนักงานในแต่ละเจนเนอเรชันมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและองค์กรอาจต้องเข้าใจพนักงานแต่ละเจนเนอเรชัน ความโดดเด่นของพนักงานเจนเนอเรชันซีที่มีมากกว่าพนักงานเจนเนอเรชันอื่น คือ พนักงานเหล่านี้เป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาพร้อมกับอินเทอร์เน็ต (Chillakuri, 2020) พนักงานเจนเนอเรชันซี มักขาดความผูกพันและผูกพันที่จะบรรลุผลสำเร็จในระยะสั้น อันเนื่องมาจากการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ซึ่งทำให้พนักงานเจนเนอเรชันนี้รู้สึกเร่ร่อนตลอดเวลา นอกจากนี้พนักงานเจนเนอเรชันซียังเป็นที่รู้จักในเรื่องมุมมองที่หลากหลายและต้องการความเป็นอิสระ ทั้งหมดนี้เป็นความท้าทายที่องค์กรต้องใส่ใจเพื่อจัดการกับพนักงานเจนเนอเรชันซี (Bahrudin et al., 2024)

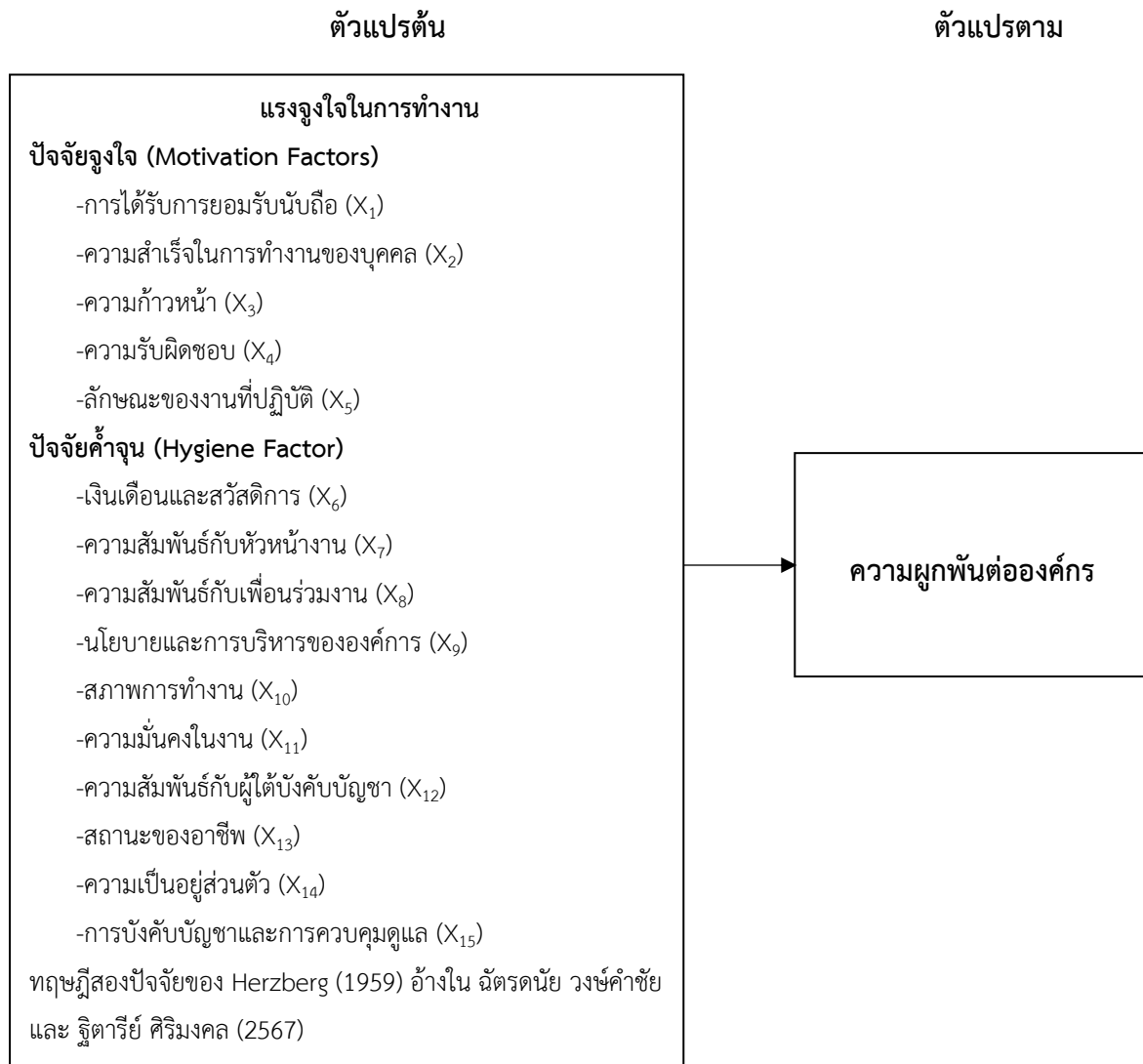
จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจ การศึกษา การรักษาพยาบาล และหน่วยงานราชการต่าง ๆ และเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งรวมของผู้คนต่าง ๆ รวมทั้งกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 15-30 ปี ซึ่งมีจำนวนอย่างน้อย 400,000 คน (CityFacts, 2025) ได้เข้าสู่ตลาดแรงงานและเข้าทดแทนแรงงานในกลุ่มพนักงานงานเบสิคัมและกลุ่มพนักงานงานเจนเนอเรชันเอ็กซ์ที่ทยอยเข้าสู่วัยเกษียณต่อไป

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันซีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ผู้ประกอบการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้สำหรับการปรับปรุงการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้พนักงานเจนเนอเรชันซีเกิดความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนในการสรรหาและฝึกอบรมพนักงานใหม่ขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันซีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานเจนเนอเรชั่นซีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น คณะผู้วิจัยประยุกต์ใช้หลักการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ Hair et al. (2006, cited in Siddiqui, 2013) ที่ระบุว่า การใช้สถิติ Multiple Regression จำนวนกลุ่มตัวอย่างควรเป็น 15-20 เท่าของตัวแปรทำนาย ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า จำนวนตัวแปรทำนายในงานวิจัยชิ้นนี้มีตัวแปรทำนายจำนวนเท่ากับ 15 ตัวแปร จึงคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 300 ตัวอย่าง และเพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงแจกแบบสอบถามจำนวน 350 ชุด โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันองค์กรจำนวน 77 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความเหมาะสม จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (Try out) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับพนักงานเจนเนอเรชั่นซีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่แท้จริง จำนวน 30 ชุด มีผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ ตามหลักการของ Taber (2018) เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.978 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7

วิธีรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการแจกแบบสอบถามในรูปแบบกระดาษแก่พนักงานเจนเนอเรชั่นซีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 350 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีข้อมูลที่พร้อมสำหรับการประมวลผลจำนวน 311 ชุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ย การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Stepwise นำมาใช้ในการศึกษาอิทธิพลปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน ทั้ง 15 ตัวแปร ต่อความผูกพันต่อองค์กร คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (r^2) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.374-0.794 ซึ่งเป็นค่าไม่เข้าใกล้ 0.800 แสดงว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันตามหลักการของ Belinda and Peat (2014 อ้างถึงใน Shrestha, 2020) ในขณะที่ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.262-0.493 ซึ่งมีค่าไม่เข้าใกล้ 0 (Kumari, 2008) ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และ Variance Inflation Factor (VIF) มีค่าระหว่าง 2.026-3.974 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 5 ซึ่งเป็นค่าที่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณได้ (Akinwande et al., 2015)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า พนักงานเจนเนอเรชั่นซี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 54 มีอายุ 25-27 ปี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 48.60 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน/รับจ้าง จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 82.6 และมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 10,000-15,000 บาท จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3

ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Stepwise

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซีโดยรวม โดยการวิเคราะห์ Multiple Regression ด้วยวิธี Stepwise

ตัวแปร	B	SE	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.842	0.128	6.580	0.004
นโยบายและการบริหารขององค์กร (X ₉)	0.370	0.050	7.443	0.000
การบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล (X ₁₅)	0.291	0.054	5.372	0.000
ความก้าวหน้า (X ₃)	-0.266	0.047	-5.704	0.000
ความมั่นคงในงาน (X ₁₁)	0.169	0.044	3.811	0.000
สภาพการทำงาน (X ₁₀)	0.181	0.051	3.543	0.000
เงินเดือนและสวัสดิการ (X ₆)	-0.150	0.043	-3.493	0.001
ความรับผิดชอบ (X ₄)	0.121	0.044	2.746	0.006
ความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน (X ₇)	0.96	0.042	2.320	0.021
r	=0.866	Adjusted R ²	=0.743	
R ²	=0.749	SE	=.31695	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า ความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซีมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับแรงจูงใจในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถสร้างสมการทำนายเชิงเส้นตรงได้ ซึ่งจากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ สามารถคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณได้ตัวแปรที่สามารถทำนายความผูกพันองค์กร (y) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร (X₉) ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล (X₁₅) ด้านความก้าวหน้า (X₃) ด้านความมั่นคงในงาน (X₁₁) ด้านสภาพการทำงาน (X₁₀) ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ (X₆) ด้านความรับผิดชอบ (X₄) และด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน (X₇) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 8 ตัวนี้สามารถร่วมกันทำนายความผูกพันองค์กร (y) ได้ร้อยละ 74.3 (Adjusted R² = 0.743)

จากกรอบแนวคิดที่ปรากฏในภาพที่ 1 สามารถสรุปได้ว่าแรงจูงใจในการทำงานปัจจัยจูงใจด้านความก้าวหน้า และด้านความรับผิดชอบส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี ส่วนปัจจัยจูงใจด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ไม่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี สำหรับแรงจูงใจในการทำงานปัจจัยจำแนก ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ด้านความมั่นคงในงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ

และด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี ส่วนด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา สถานะของอาชีพ และความเป็นอยู่ส่วนตัว ไม่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร (X₉) ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล (X₁₅) ด้านความก้าวหน้า (X₃) ด้านความมั่นคงในงาน (X₁₁) ด้านสภาพการทำงาน (X₁₀) ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ (X₆) ด้านความรับผิดชอบ (X₄) และด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน (X₇) ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องบางส่วนกับผลการวิจัยในอดีต อาทิ ปานทิพย์ สุวรรณโชติ และ วัชรระ ยี่สุนเทศ (2568); ปานทิพย์ ลิมปิตยากร และ สุเมธ ชูดารাত্রกุล (2566); ภัคกร อินทร์พรหม และคณะ (2566) เป็นต้น

ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการทำงานด้านความก้าวหน้าส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มพนักงานในเจนเนอเรชั่นนี้ให้ความสำคัญกับโอกาสในการเติบโต ความก้าวหน้าในสายอาชีพ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปานทิพย์ สุวรรณโชติ และ วัชรระ ยี่สุนเทศ (2568) ที่พบว่า โอกาสก้าวหน้าในอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันและความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการสินเชื่อไม่มีหลักประกัน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และผลการศึกษาของ ปานทิพย์ ลิมปิตยากร และ สุเมธ ชูดารাত্রกุล (2566) ที่ระบุว่าโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้ามีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสถานบริการน้ำมันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และงานวิจัยของ วิศิษฐ์ แต่ไพบุลย์ และ สุรวี ศุนาลัย (2567) ที่กล่าวว่าความก้าวหน้าในงานส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานด้านความรับผิดชอบส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรในกลุ่มเจนเนอเรชั่นซีให้ความสำคัญกับการได้รับมอบหมายงานที่มีความรับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมถึงต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจและการมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรัชญาภรณ์ แก้วรอด และ วณิชย์ ไชยแสง (2566) ที่พบว่าด้านความรับผิดชอบในงานจะส่งผลให้บุคลากรกรมการปกครอง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือผูกพันในการปฏิบัติงานมากขึ้น

ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการทำงานด้านเงินเดือนและสวัสดิการส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นซี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า พนักงานกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับผลตอบแทนที่เหมาะสมเป็นธรรม และสามารถตอบสนองต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปานทิพย์ ลิมปิตยากร และ สุเมธ ชูดารাত্রกุล (2566) ที่ระบุว่า เงินเดือนที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสถานบริการน้ำมันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่นเดียวกับ

ปรัชญาภรณ์ แก้วรอด และ วณิชย์ ไชยแสง (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยเชิงจิตด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนมีอิทธิพลต่อความผูกพันของบุคลากรกรมการปกครอง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งวิศิษฐ์ แต่ไพบุลย์ และ สุรวี ศุนาลัย (2567) ที่พบว่า ค่าตอบแทนและสวัสดิการส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี และภัคกร อินทราพรพรณ และคณะ (2566) ที่ระบุว่า เงินเดือนส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานฟิตเนสแบรนด์หนึ่งในประเทศไทย รวมทั้ง Abebe & Assemie (2023) ที่ระบุว่า ค่าตอบแทน รางวัล และสวัสดิการที่ยุติธรรมและเพียงพอมีความสัมพันธ์อย่างมากกับความผูกพันของคณาจารย์ที่มีต่อองค์กรในเอธิโอเปีย

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างานส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันซี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานกับผู้บังคับบัญชาในฐานะปัจจัยที่ส่งเสริมความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และการมีส่วนร่วมในเป้าหมายขององค์กร ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ ปานทิพย์ สุวรรณโชติ และ วัชรระ ยี่สุนเทศ (2568) ที่ระบุว่า ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันและความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการสินค้าไม่มีหลักประกัน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานด้านนโยบายและการบริหารขององค์กรส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันซี เนื่องจากการสร้างนโยบายที่ตอบสนองต่อค่านิยมและความคาดหวังของพนักงานรุ่นใหม่เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยรักษาและเพิ่มระดับความจงรักภักดีของพนักงานในระยะยาว อีกทั้งยังส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและการคงอยู่ของบุคลากรในองค์กรอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปานทิพย์ ลิ้มปติยากร และ สุเมธ ธูดารัตระกุล (2566) ที่พบว่า นโยบายมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสถานบริการน้ำมันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานด้านสภาพการทำงานส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันซี ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า แรงจูงใจด้านสภาพการทำงาน เช่น ความสะดวกสบายของสถานที่ทำงาน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความปลอดภัย และความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันซี ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะและคาดหวังต่อสภาพการทำงานที่สนับสนุนคุณภาพชีวิต การค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธิญญา เกษปทุม (2566) ที่ระบุว่าสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและเอื้อต่อการปฏิบัติงานมีบทบาทสำคัญต่อความรู้สึกผูกพันของพนักงานของพนักงานบริษัทอีคอมเมิร์ซแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ชลปวีร์ เดชขุนทด และ สุมิตรา ยาประดิษฐ์ (2566) ยังพบว่าความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันของครูโรงเรียนเอกชน ซึ่งเป็นการผูกพันที่เกิดจากความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ไม่ใช่เพียงเพราะภาระหน้าที่หรือผลประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Irawan & Le (2022) ที่ระบุว่า ความผูกพันขององค์กรของพนักงานเพิ่มขึ้นจากสภาพแวดล้อมการทำงานที่สะดวกสบายและเอื้ออำนวยต่อการทำงานของพนักงาน

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานด้านความมั่นคงในงาน ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันซี สะท้อนถึงลักษณะความต้องการพื้นฐานที่ยังคงมีความสำคัญ แม้ในกลุ่มพนักงานยุคใหม่ที่มีถูกมองว่ามีความยืดหยุ่นและพร้อมเปลี่ยนงาน โดยเฉพาะในบริบทของความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานอย่างรวดเร็ว ความมั่นคงในงานกลายเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความรู้สึกลดอดภัยและสร้างความไว้วางใจในองค์กร อันนำไปสู่การเพิ่มระดับความผูกพันในระยะยาว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ ปานทิพย์ ลิ้มปติยากร และ สุเมธ ฐวดารัตระกุล (2566) ซึ่งพบว่าความมั่นคงในงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสถานบริการน้ำมันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ งานวิจัยของ ศักดิ์ชัย แซ่จั้ง และ วิชากร เสงขสิกุล (2567) ได้ระบุว่า ความมั่นคงในงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันในบริษัทรับเหมาตักแต่งภายในประเภทเฟอร์นิเจอร์บิวต์อินแห่งหนึ่ง ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแลส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันซี เนื่องจากพนักงานเจนเนอเรชันซี ซึ่งมักคาดหวังความเป็นธรรมชาติ ความโปร่งใส และการยอมรับความคิดเห็น การที่ผู้บังคับบัญชามีทักษะในการบริหารจัดการแบบยืดหยุ่น เข้าใจบริบทของวัยรุ่น และสามารถให้ข้อเสนอแนะแบบสร้างสรรค์ จะมีผลอย่างมากต่อความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมกับองค์กรในระยะยาว การค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัคกร อินทร์พรหม และคณะ (2566) ที่ระบุว่าการควบคุมดูแลส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานฟิตเนสแบรนด์หนึ่งในประเทศไทย นอกจากนี้ ศักดิ์ชัย แซ่จั้ง และ วิชากร เสงขสิกุล (2567) ยังมุ่งเน้นว่าการควบคุมดูแลที่มีคุณภาพมีผลต่อระดับแรงจูงใจและการยึดมั่นในองค์กรของพนักงาน รวมทั้ง Luthfi et al. (2022) ที่ระบุว่า การกำกับดูแลการทำงานมีผลอย่างมากต่อความมุ่งมั่นขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยที่พบว่า แรงจูงใจในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ด้านความก้าวหน้า ด้านความมั่นคงในงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันซี คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยดังนี้

1. ด้านความก้าวหน้า องค์กรควรตระหนักถึงความคาดหวังด้านความก้าวหน้าของพนักงานเจนเนอเรชันซี โดยจัดให้มีเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน เช่น การแจ้งให้พนักงานทราบว่าเมื่อทำงานครบระยะเวลาที่กำหนด พนักงานจะต้องดำเนินการอย่างไร เพื่อได้รับการโปรโมตไปสู่ตำแหน่งงานที่สูงขึ้นในตำแหน่งงานใด เป็นต้น

2. ด้านความรับผิดชอบ องค์กรควรให้ความสำคัญกับการมอบหมายงานที่มีความรับผิดชอบอย่างเหมาะสมแก่พนักงานเจนเนอเรชันซี เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และส่งเสริมการทำงานที่มีความหมาย เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบงานและความผูกพันในระยะยาว

3. ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ องค์กรควรออกแบบสวัสดิการที่หลากหลายและยืดหยุ่น เช่น ประกันสุขภาพ การลาพักร้อนที่ยืดหยุ่น การทำงานแบบ Hybrid หรือ Work From Home และการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้หรือพัฒนาตนเอง รวมทั้งออกแบบโครงสร้างเงินเดือนให้สอดคล้องกับระดับตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และค่าครองชีพในปัจจุบัน โดยต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมและความสามารถในการแข่งขันภายนอกด้วย

4. ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล องค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำของหัวหน้างาน โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร การให้คำปรึกษา และการบริหารความสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนพนักงานเจนเนอเรชันซีให้รู้สึกมีคุณค่า ได้รับการยอมรับ และมีความมั่นคงทางอารมณ์ในการทำงาน ซึ่งล้วนส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

5. ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร องค์กรควรกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อค่านิยมและความคาดหวังของพนักงานรุ่นใหม่เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยรักษาและเพิ่มระดับความจงรักภักดีของพนักงานในระยะยาว อีกทั้งยังส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและการคงอยู่ของบุคลากรในองค์กรอย่างยั่งยืน

6. ด้านสภาพการทำงาน องค์กรควรจัดบรรยากาศและสภาพการทำงานที่เหมาะสม เช่น การจัดเวลาพักเบรกและการอำนวยความสะดวกในการทำงาน โดยจัดหาอุปกรณ์การทำงานที่เอื้อต่อการทำงานของพนักงาน เช่น การติดตั้งระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และการจัดตารางบำรุงรักษาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงาน แต่ยังมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในระยะยาว

7. ด้านความมั่นคงในงาน องค์กรควรดำเนินการและสื่อสารเรื่องความมั่นคงในงานให้กับพนักงานเจนเนอเรชันซี อันจะนำไปสู่ความจงรักภักดีและแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานเจนเนอเรชันซีต่อไป

8. ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน องค์กรควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการบุคลากรที่เน้นความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างหัวหน้าและลูกน้อง เช่น การละลายพฤติกรรมระหว่างหัวหน้าและลูกน้องผ่านกิจกรรมในอิเว้นท์ต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่เชื่อถือได้และเอื้อต่อการเติบโตทั้งในระดับบุคคลและองค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัยขอเสนอให้ควรศึกษาความแตกต่างของแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรระหว่างกลุ่มเจนเนอเรชันซี (Generation Z) กับกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มเจนเนอเรชันวาย (Generation Y) หรือกลุ่มเจนเนอเรชันเอ็กซ์ (Generation X) เพื่อให้เข้าใจลักษณะเฉพาะของแรงงานแต่ละรุ่น และเสนอให้วิจัยเพิ่มเติมโดยใส่ตัวแปรแทรกกลาง เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน หรือ ความเป็นผู้นำของผู้บังคับบัญชา

รวมถึงตัวแปรกำกับ เช่น วัฒนธรรมองค์การ หรือ ขนาดองค์กร เพื่อทำความเข้าใจกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างแรงจูงใจกับความผูกพันได้ลึกยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรดนัย วงษ์คำชัย และ ฐิตารีย์ ศิริมงคล. (2567). องค์ประกอบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 14(4), 31-46.
- ชลปวีร์ เดชขุนทด และ สุมิตรา ยาประดิษฐ์. (2566). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อ องค์กร ของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี. *Journal of MCU Nakhondhat*, 10(7), 158-167.
- ธัญญา เกษปทุม. (2566). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท อีคอมเมิร์ซแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. [ปริญาการจัการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัการ]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรัชญาภรณ์ แก้วรอด และ วณิชย์ ไชยแสง. (2566). ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรกรมการปกครองในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *Journal of Roi Et Rajabhat University*, 17(2), 188-199.
- ปานทิพย์ ลิ้มปติยากร และ สุเมธ ธูวตาราตระกูล. (2566). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อ องค์กรของพนักงานสถานีบริการน้ำมันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*, 19(2), 91-106.
- ปานทิพย์ สุวรรณโชติ และ วุทธะ ยี่สุนเทศ. (2568). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่าย ปฏิบัติการสินเชื่อไม่มีหลักประกันธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน). *Journal of Administration and Social Science Review*, 8(1), 79-90.
- ภัคกร อินทร์พรณ และคณะ. (2566). บรรยากาศองค์กรและแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพัน ในองค์กรของพนักงานพิตเนสแบรนด์หนึ่งในประเทศไทย. *วารสารการจัการใช้คุณค่าและกลยุทธ์ธุรกิจ*, 2(3), 40-53.
- วิศิษฐ์ เต้ไพบูลย์ และ สุรวี ศุนาลัย. (2567). แรงจูงใจและสภาพแวดล้อมการทำงานในยุคปกติถัดไปที่ส่งผล ต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 38(3), 153-169.
- ศักดิ์ชัย แซ่จั้ง และ วิชากร เสงฆ์กุล. (2567). ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความผูกพันองค์กร ในบริษัทรับเหมาก่อสร้างภายในประเภทเฟอร์นิเจอร์บิวต์อินแห่งหนึ่งในเขต พื้นที่กรุงเทพมหานคร. *เสฐฐวิทย์ปริทัศน์*, 4(1), 135-150.

- Abebe, A., and Assemie, A. (2023). Quality of work life and organizational commitment of the academic staff in Ethiopian universities. *Heliyon*, 9(4), e15139.
- Akinwande, M.O., et al. (2015). Variance Inflation Factor: As a Condition for the Inclusion of Suppressor Variable(s) in Regression Analysis. *Open Journal of Statistics*, 05(07), 754-767.
- Bahrudin, B., et al. (2024, February). *The Effect of Grit on Career Commitment in Generation Z Employees*. In Proceedings of the 6th International Seminar on Psychology, ISPsy 2023, 18-19 July 2023, Purwokerto, Central Java, Indonesia.
- Chillakuri, B. (2020). Understanding Generation Z expectations for effective onboarding. *Journal of Organizational Change Management*, 33(7), 1277-1296.
- CityFacts. (2025). *Khon Kaen-Population Trends and Demographics*. https://www.city-facts.com/khon-kaen/population?utm_source=chatgpt.com
- Irawan, F., and Ie, M. (2022, April). The effect of work environment and job satisfaction on employee organizational commitment. In *3rd Tarumanagara International Conference on the Applications of Social Sciences and Humanities (TICASH 2021)*, 1452-1457.
- Kumari, S.S. (2008). Multicollinearity: Estimation and Elimination. *Journal of Contemporary Research in Management*, 2008(1), 87-95.
- Luthfi, A., et al. (2022). The effect of supervision, work motivation, and interpersonal communication on employee performance and organizational commitment as variables intervening. *IJEBD (International Journal of Entrepreneurship and Business Development)*, 5(1), 92-104.
- Salleh, S. M., et al. (2016). The influence of work motivation on organizational commitment in the workplace. *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, 6(58), 139-143.
- Shrestha, N. (2020). Detecting Multicollinearity in Regression Analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics*, 8(2), 39-42.
- Siddiqui, K. (2013). Heuristics for sample size determination in multivariate statistical techniques. *World Applied Sciences Journal*, 27(2), 285-287.
- Taber, K.S. (2018). The Use of Cronbach's Alpha When Developing and Reporting Research Instruments in Science Education. *Research in Science Education*, 2018(48), 1273-1296.

Wziątek-Staśko, A., et al. (2023). Organizational commitment in the assessment of employees of different generations: a research study. *European Research Studies*, 26(3), 234-255.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น Factors Affecting the Efficiency of Supply Management of Khon Kaen University

วีระชาติ สุริยะเสน *

Weerachad Suriyasan *

สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Office of the President Khon Kaen University

*Corresponding author's email: sweerachad@kku.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

29 พฤศจิกายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

26 มกราคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานพัสดุและระดับประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และ 3) เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สำหรับการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่พัสดุของส่วนงาน หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย จำนวน 116 คน สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ซึ่งได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจากการวิจัยทำให้ทราบว่า ปัจจัยการบริหารพัสดุดำเนินการรอบแนวคิดแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์ที่เป็นผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพ ของการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านความคุ้มค่า ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวม

คำสำคัญ: การบริหารงานพัสดุ, ประสิทธิภาพ

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the level and the efficiency of supply administration of Khon Kaen University, 2) to investigate the factors that affected the efficiency of supply administration and, 3) to establish guidelines for the efficiency development of supply administration of Khon Kaen University.

The total number of the sample was 116, divided into two groups including an administrator and procurement staff, using the questionnaire to collect data. Mean,

standard deviation, multiple correlation analysis, and multiple regression analysis were used in this study. The results of the study were found that factors of supply administration in each aspects had a positive relationship with the efficiency of supply administration and established as guidelines for promoting efficiency and effectiveness in aspect of efficiency, effectiveness and worthiness which had lower average than the overall average.

Keywords: Supply Administration, Efficiency

บทนำ

เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานภาครัฐ มีกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงมีการตรากฎหมายการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อบังคับสำหรับการดำเนินการจัดหาพัสดุ และการบริหารงานพัสดุของหน่วยงานภาครัฐ ต้องให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกหน่วยงานภายใต้กฎหมาย ต้องดำเนินการให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากลที่บังคับใช้ มุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลเพื่อความโปร่งใส และมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โดยการปฏิบัติงานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นช่องทางเปิดเผยข้อมูลทุกขั้นตอนโดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ และถึงวัตถุประสงค์การใช้งานให้เกิดความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณ ตามหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ คุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตรวจสอบได้ (พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง, 2560)

การบริหารงานพัสดุ (Procurement Administration) คือการบริหารจัดการและการบริหารงานเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ และการจัดการการใช้งานพัสดุเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการขององค์กร ซึ่งเริ่มจากการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำและการอนุมัติกรอบวงเงินงบประมาณ การดำเนินการจัดหาพัสดุ การควบคุม กำกับดูแลรักษา และจำหน่ายพัสดุ (ธีรยุทธ์ สำราญทรัพย์, 2564) ซึ่งการบริหารงานและจัดการด้านพัสดุ เป็นภารกิจที่สำคัญในการบริหารจัดการงานขององค์กร ที่เป็นส่วนส่งเสริม สนับสนุนและขับเคลื่อนภารกิจหลักของหน่วยงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และส่งผลให้การบริหารงานด้านพัสดุของส่วนงานมีประสิทธิภาพสูงสุด เจ้าหน้าที่ควรมีการศึกษาการใช้กลยุทธ์การบริหารงานพัสดุสำหรับเป็นแนวทางในการวางแผนการทำงาน และเพื่อพัฒนางานพัสดุเพื่อให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความคุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ และมีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสเป็นธรรม (ทัศนีย์ เสียงดัง, 2560) ในการปฏิบัติงานด้านพัสดุ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน (เนตรรรัตน์พัฒนา ยาวีราช, 2559) ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้าง การควบคุมดูแล การบำรุงรักษา และการตัดจำหน่ายพัสดุ

ประสิทธิภาพในการบริหารงานพัสดุ หมายความว่า ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรที่สามารถบริหารจัดการงานพัสดุได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ภายในกรอบเวลาที่กำหนดที่ต้องใช้งาน และเพื่อการบริหารงานที่มีคุณค่าและบรรลุตามเป้าหมายองค์กร (เบญญาภา ยาโตปมา, 2558) การบริหาร

จัดการพัสดุที่ดีและมีประสิทธิภาพ มีความจำเป็นเพื่อให้การบริหารงานของทุกองค์กร เพราะงานพัสดุเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่วางได้ โดยการจะบริหารจัดการด้านพัสดุให้มีประสิทธิภาพต้องเป็นตามหลักการสำคัญ 4 ด้าน (พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างฯ พ.ศ. 2560, 2560) ได้แก่ ความคุ้มค่า (Worthiness) ความโปร่งใส (Transparency) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) และการตรวจสอบได้ (Inspection)

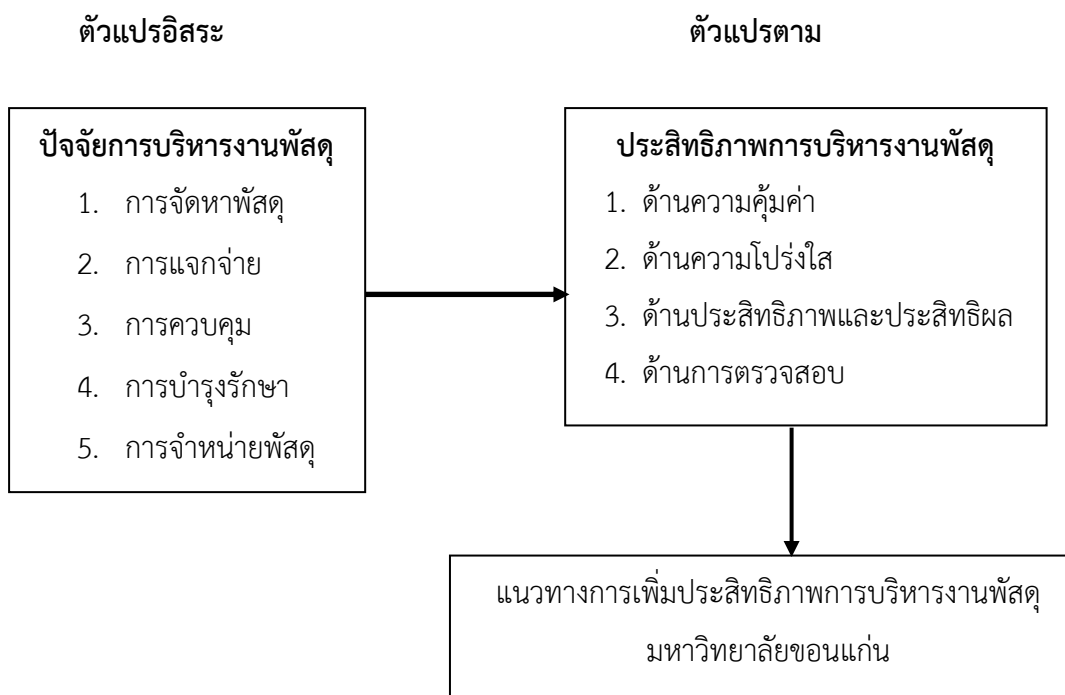
มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีภารกิจจัดการเรียนการสอน วิจัย พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้บริการทางวิชาการและวิชาชีพแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2558) ซึ่งมีการแบ่งส่วนงานเพื่อปฏิบัติตามบทบาท ภารกิจ และหน้าที่ที่กำหนด การปฏิบัติงานด้านการพัสดุเป็นส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้บรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์และภารกิจของมหาวิทยาลัย กองคลัง สำนักงานอธิการบดี เป็นหน่วยงานบริหารจัดการกลาง ซึ่งมีการปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการคลังและการพัสดุของมหาวิทยาลัย และตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารมหาวิทยาลัย ด้านระบบนิเวศของมหาวิทยาลัย (Ecological) ประเด็นยุทธศาสตร์ ปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการองค์กร (Management Transformation) เพื่อการบริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ กองคลังให้ความสำคัญต่อประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าว และส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาองค์ความรู้ เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามบริบทของการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัจจัยของการบริหารงาน ด้านการพัสดุที่มีต่อประสิทธิภาพ การบริหารงานพัสดุ ของส่วนงานและหน่วยงานภายในของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพของการบริหารงานด้านพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงบริหารจัดการ งานพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

กรอบแนวคิด สมมุติฐานและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการกำหนดตัวแปรอิสระคือ การบริหารงานพัสดุ ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน และจากวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ จึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

1. การบริหารจัดการงานพัสดุ หมายความว่า กระบวนการในการจัดการงานพัสดุในองค์กร อันถือเป็นส่วนที่สนับสนุนการปฏิบัติการกิจองค์การให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยทั่วไปจะมีกระบวนการตั้งแต่การวางแผน การจัดซื้อจัดจ้าง การกำกับ ควบคุม ดูแล บำรุงและรักษา และการตัดจำหน่ายเมื่อไม่จำเป็นต้องใช้งาน (เนตร์พัฒนา ยาวีราข, 2559) กระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

1) การจัดหา พสดุ หมายถึง การจัดการเพื่อให้ได้มีด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด
2) การแจกจ่าย หมายถึง การส่งมอบพัสดุแก่ผู้ใช้งานโดยมีกระบวนการควบคุมเพื่อการตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ

3) การควบคุมพัสดุ หมายถึง การกำกับ ดูแล ปรับปรุงข้อมูล และการตรวจสอบการมีตัวตนอยู่จริงของพัสดุในแต่ละรอบปี เพื่อให้สามารถยืนยันข้อมูลได้จริงตามทะเบียน

4) การบำรุงรักษา หมายถึง การตรวจสอบสภาพ ดูแล รักษา ให้พัสดุมีสภาพพร้อมใช้งานตลอดอายุการใช้งานของพัสดุนั้น ๆ

5) จำหน่ายพัสดุ หมายความว่า การปลดรายการพัสดุจากทะเบียนของหน่วยงานของรัฐด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ระเบียบกระทรวงการคลังฯ กำหนด

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ (Procurement Administration Efficiency) หมายความว่า กระบวนการในการปฏิบัติงานด้านการพัสดุ ที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด เพื่อผลสำเร็จ

ที่ดีของการปฏิบัติการกิจขององค์กร และตามหลักการของ พ.ร.บ.การจัดซื้อจัดจ้างฯ สามารถจำแนกได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) ความคุ้มค่า (Purchasing) หมายถึง โดยการจัดหาพัสดุที่มีคุณภาพ และลักษณะที่ตรงกับวัตถุประสงค์การใช้งานขององค์กร ภายใต้ราคาที่เหมาะสมสอดคล้องตามแผนความต้องการใช้งานที่ทันที่
 - 2) ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง ทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้องสำหรับการเปิดเผยข้อมูล ขั้นตอนในกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องให้ ผู้ประกอบการ ผู้ตรวจสอบ และผู้ใช้งานพัสดุ รับทราบ และรับรู้ ได้ตั้งแต่เริ่มต้นถึงสิ้นสุดกระบวนการ
 - 3) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) หมายถึง การกำหนดแผนการดำเนินงานไว้อย่างเป็นระบบ ให้สามารถบริหารจัดการการปฏิบัติงานได้ตามความต้องการของหน่วยงาน และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า โดยมีการประเมินผลการทำงานเพื่อการพัฒนาอยู่เป็นระยะ
 - 4) ตรวจสอบได้ (Inspection) หมายถึง มีการรวบรวมข้อมูลการทำงานที่เกี่ยวข้องไว้ เพื่อการตรวจสอบของผู้มีหน้าที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. พัสด หมายถึง สินค้า งานบริหาร งานก่อสร้าง งานจ้างที่ปรึกษาและงานจ้างออกแบบ หรือควบคุมงานก่อสร้าง รวมทั้งการดำเนินการอื่น ๆ ที่มีการกำหนดตามกฎหมายภายหลัง
- จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในการบริหารงานพัสดุมิพบาทสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานขององค์กร เพราะเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการจะขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยการวิจัยครั้งนี้จึงได้กำหนดสมมุติฐานไว้ ดังนี้

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยการบริหารงานพัสดุส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. วิธีการการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่พัสดุ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 140 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการคำนวณ โดยใช้สูตร Cochran (1997) และปรับสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างเกินร้อยละ 5 ของประชากร (Bartlett et al., 2001) จากการคำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ จำนวน 90 คนขึ้นไป ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.5 เพื่อป้องกันความผิดพลาดของข้อมูลที่สละสลวย ในการวิเคราะห์ประเมินผล จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 116 คน

2. การวัดลักษณะของตัวแปร

การวิจัยในครั้งนี้ มีเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะบุคคล เจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเป็นลักษณะของการแบบเลือกบัญชีรายการ (Checklist) 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อยุ่ งาน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหารจัดการงานพัสดุ โดยแบบสอบถามเป็นระดับการให้คะแนนตามความคิดเห็น (Rating Scale) จำนวน 22 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการจัดหาพัสดุ จำนวน 5 ข้อ การแจกจ่ายพัสดุ 4 ข้อ การควบคุมพัสดุ 4 ข้อ การบำรุงรักษาพัสดุ 6 ข้อ และการจำหน่ายพัสดุ 3 ข้อ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีสำหรับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ลักษณะของแบบสอบถามเป็น คะแนนตามความคิดเห็น (Rating Scale) จำนวน 17 ข้อ จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความคุ้มค่า 4 ข้อ ความโปร่งใส 4 ข้อ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล 5 ข้อ และการตรวจสอบ 4 ข้อ

3. คุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยทำการทดสอบกับนักวิชาการพัสดุในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้วยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค (Item – total Correlation) ซึ่งการบริหารงานพัสดุ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.5050 – 0.7300 และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.5150 – 0.7310 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอ ว่าการทดสอบค่าอำนาจจำแนกมีค่ามากกว่า 0.4 เป็นค่าที่ยอมรับได้ และทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งการบริหารงานพัสดุ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.8270 – 0.9020 และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มีค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.8110 – 0.8990 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่ามากกว่า 0.7 เป็นค่าที่ยอมรับได้ โดยระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ในระดับดี ดังนั้น แบบสอบถาม มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สมมติฐานที่ 2 ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานพัสดุส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้จึงใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

1. สรุปผลลัพธ์การวิจัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณของปัจจัยการบริหารงานพัสดุส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตัวแปร	SUMF1	SUMF2	SUMF3	SUMF4	SUMF5	SUMFF
$\bar{X}$	4.10	4.39	4.40	3.99	4.14	4.18
SUMF1	1	.700**	.740**	.752**	.706**	.885**
SUMF2		1	.887**	.701**	.687**	.866**
SUMF3			1	.742**	.758**	.904**
SUMF4				1	.838**	.922**
SUMF5					1	.888**
SUMFF						1

จากข้อมูล พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดหาพัสดุ (SUMF1) 2) การแจกจ่าย (SUMF2) 3) การควบคุม (SUMF3) 4) การบำรุงรักษา (SUMF4) 5) การจำหน่ายพัสดุ (SUMF5) สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง 0.649 – 0.922 ซึ่งนัยสำคัญ 0.05 แสดงให้ทราบว่า ปัจจัยการบริหารงานพัสดุที่กำหนด สัมพันธ์กัน อาจเกิดเป็นปัญหา Multicollinearity

ดังนั้น จึงได้ทำการทดสอบ Multicollinearity โดยการนำค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 2.811 – 6.118 ทำให้ทราบได้ว่าการบริหารงานพัสดุที่มีความสัมพันธ์ตามตัวชี้วัดแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน แต่พบว่า เส้นตรงเชิงพหุมีการร่วมกันที่มีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Black (2006) ที่เสนอว่าค่า VIF ที่ไม่เกิดปัญหาเชิงพหุต้องมีค่า VIF น้อยกว่า 10

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณของประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตัวแปร	SUME1	SUME2	SUME3	SUME4	SUMEE
$\bar{X}$	4.15	4.32	4.14	4.28	4.22
SUME1	1	.755**	.823**	.787**	.896**
SUME2		1	.865**	.847**	.927**
SUME3			1	.902**	.968**
SUME4				1	.945**
SUMEE					1

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคุ้มค่า (SUME1) 2) ด้านความโปร่งใส (SUME2) 3) ด้านประสิทธิภาพประสิทธิผล (SUME3) 4) ด้านการตรวจสอบ (SUME4) สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง 0.649 – 0.922 ซึ่งนัยสำคัญ 0.05 แสดงให้ทราบว่า ปัจจัยการบริหารงานพัสดุที่กำหนด สัมพันธ์กัน อาจเกิดเป็นปัญหา Multicollinearity

ดังนั้น จึงได้ทำการทดสอบ Multicollinearity โดยการนำค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 2.811 – 6.118 ทำให้ทราบได้ว่าการบริหารงานพัสดุ ที่มีความสัมพันธ์ตามตัวชี้วัดแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน แต่พบว่า เส้นตรงเชิงพหุมีการร่วมกันที่มีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Black (2006) ที่เสนอว่าค่า VIF ที่ไม่เกิดปัญหาเชิงพหุต้องมีค่า VIF น้อยกว่า 10

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุเพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปัจจัยการบริหารงานพัสดุ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	SE	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (a)	0.123	0.181		0.677	0.5		
การจัดหาพัสดุ SUMF1	0.183	0.055	0.205	3.325	0.001	0.356	2.811
การแจกจ่าย SUMF2	0.258	0.089	0.234	2.887	0.005	0.207	4.838
การควบคุมพัสดุ SUMF3	0.174	0.09	0.176	1.938	0.055	0.163	6.118
การบำรุงรักษา SUMF4	0.303	0.067	0.340	4.513	<.001	0.238	4.196
การจำหน่ายพัสดุ SUMF5	0.057	0.059	0.071	0.976	0.331	0.254	3.932

Adjusted R² = 0.844, F-Value = 125.694, Sig F = 0.001

จากตารางที่ 3 พบว่าการบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.05 โดยผลการบำรุงรักษามีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = 0.340$) รองลงมาคือ การแจกจ่ายพัสดุ ($\beta = 0.234$) และการจัดหาพัสดุ ($\beta = 0.205$) และมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เท่ากับ 0.844

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น	$\bar{X}$	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวม	สรุปผล
1. ด้านความคุ้มค่า	4.15	มาก	ควรพัฒนา
2. ด้านความโปร่งใส	4.32	มาก	-
3. ด้านประสิทธิภาพประสิทธิผล	4.14	มาก	ควรพัฒนา
4. ด้านการตรวจสอบ	4.28	มาก	-
รวม	4.22		

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมจึงควรกำหนดแนวทางในการพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยพิจารณาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติของการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลกันทุกหน่วยงาน จึงได้กำหนดแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อให้สอดคล้องตามผลการวิจัย ดังนี้

1) กำหนดแนวทางการตรวจสอบและบำรุงรักษาพัสดุเพื่อให้พร้อมสำหรับการใช้งาน ของส่วนงาน และหน่วยงานที่ครอบครองพัสดุ โดยการกำหนดเป็นแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยให้ทุกส่วนงาน และหน่วยงานถือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า และมีการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2) จัดกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวกับการบริหารพัสดุ ซึ่งครอบคลุมถึงการลงทะเบียน การเก็บและการบำรุงรักษา การตรวจสอบ และการจำหน่าย ให้เจ้าหน้าที่พัสดุและบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องรับทราบและเกิดความเข้าใจ ในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องสำหรับการกำกับ ควบคุม ดูแลพัสดุ ที่ใช้งานของส่วนงานและหน่วยงาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานพัสดุนำมาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ร้อยละ 84.40 ($\text{Adjusted } R^2 = 0.844$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุกรณ์ โคตมี (2564) ซึ่งได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ของเทศบาลตำบลในเขต จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ปัจจัยการบริหารงานพัสดุทุกด้าน สัมพันธ์และมีผลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุโดยรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา ศรีทับทิม (2555) ซึ่งได้ทำการวิจัยกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านความคุ้มค่า ซึ่งมีการใช้จ่ายเงินเพื่อจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่มีอยู่ในปัจจุบันด้วยความคุ้มค่า พาสตที่ได้รับจากการจัดซื้อจัดจ้างในปัจจุบัน มีการใช้ประโยชน์ด้วยความคุ้มค่า การจำหน่ายพัสดุชำรุดเสื่อมสภาพจากการใช้งานให้เกิดความคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น โดยมีการดูแลบำรุงรักษาให้มีสภาพพร้อมใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญญาภา ยาโปตา และ พิพัฒน์ ไทยอารี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริการพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าการบริหารงานพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพด้านความคุ้มค่า อยู่ในระดับมีประสิทธิภาพมาก เนื่องจากการบริหารงานขององค์กรต้องมีการจัดหาจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงการควบคุมดูแล เพื่อให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ ดังนั้น จึงต้องมีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างเคร่งครัด และจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และบริหารจัดการการใช้งานพัสดุให้มีความคุ้มค่ามากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป และประโยชน์ที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยนี้กำหนดตัวแปรอิสระคือ การบริหารจัดการพัสดุ หากมีการวิจัยในอนาคต หากกำหนดตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความผูกพันในงานของเจ้าหน้าที่พัสดุ โดยศึกษาความผูกพันในงานของเจ้าหน้าที่พัสดุที่มีต่อ เพื่อให้ทราบแนวทางการพัฒนาทั้งในการบริหารองค์และการบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัสดุ กำหนดรูปแบบของการบริหารงานทรัพยากรบุคคลด้านการพัสดุ ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ และในการวิจัยคราวต่อไปอาจจะกำหนดตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงาน เป้าหมายการบริหารงานองค์การ ที่มีผลจากการบริหารงานพัสดุเป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานต่อไป

3. ด้วยในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้มีระยะเวลาที่จำกัด ในการดำเนินการคราวต่อไป เพื่อได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย ควรมีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การสัมภาษณ์ความคิดเห็นแบบกลุ่มแบบเดี่ยว เพื่อข้อมูลที่ได้จะมีรายละเอียดที่ชัดเจนตามสมมติฐานและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

กองคลัง ซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารจัดการกลาง มีบทบาทหน้าที่ในการเสนอแนะแนวทางการบริหาร และจัดการด้านพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในครั้งนี้ เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับเสนอต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติงานสำหรับการควบคุม ดูแลและบำรุงรักษาพัสดุ ส่วนงานและหน่วยงานมหาวิทยาลัยขอนแก่น และให้เจ้าหน้าที่พัสดุหรือผู้มีหน้าที่ของส่วนงานหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยถือปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการพัสดุที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ในการทำงานด้านพัสดุ ซึ่งมีองค์ประกอบในหลากหลายกระบวนการงาน ซึ่งสามารถแยกออกเป็นกระบวนการหลัก ๆ ประกอบด้วย การจัดหาพัสดุ การแจกจ่าย การควบคุม การบำรุงรักษา และการตัดจำหน่ายพัสดุ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลจากการวิจัยทำให้รับทราบได้ว่าการจะบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพส่วนหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญคือการจัดการด้านการพัสดุดังนั้น ในการจัดการองค์การต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานพัสดุ เพื่อให้การใช้เกิดความคุ้มค่ามีประสิทธิภาพ โดยให้สามารถวัดและประเมินได้จากความพึงพอใจของผู้รับบริการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของส่วนงานหรือหน่วยงานต้องตระหนักถึงการควบคุม ดูแล บำรุงและรักษาพัสดุให้พร้อมต่อการใช้งาน และต้องมีแผนสำหรับการบำรุงรักษาพัสดุเพื่อยืดอายุการใช้งานพัสดุให้ยาวนานยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณสำหรับการจัดหาพัสดุทดแทนที่มีประสิทธิภาพ คุ้มค่า และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ เสียงดัง. (2560). กลยุทธ์การบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธีรยุทธ สารานุกรม. (2564). การบริหารงานพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 9). วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- เนตรพัฒนา ยาวีระ. (2559). การจัดการสำนักงาน. ทริปเพิล กรุ๊ป.
- เบญญาภา ยาโตปมา และ พิพัฒน์ ไทอารีย์. (2558). การบริหารพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงานปลัดกระทรวงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม [สารนิพนธ์ปริญญาตรีเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (24 กุมภาพันธ์ 2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 24 ก. หน้า 13 – 54.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558. (17 กรกฎาคม 2558). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 132 ตอนที่ 66 ก. หน้า 25 – 84.
- วิชญกรณ์ โคตมี. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุกัญญา ศรีทับทิม. (2555). กลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Bartlett, J.E., et al. (2001). Organizational Research: Determining Appropriate Sample Size in Survey Research. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 19, 43-50.
- Black, K. (2006). *Business Statistics for Contemporary Decision Making* (4th ed). John Wiley & Son.
- Cochran, W. G. (1997). *Sampling Techniques*. John Wiley & Sons, Inc.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory* (2nd ed.). McGraw-Hill Inc.

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ
กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

Purchasing Decision Behavior of Consumer Goods via Social Media among
Baby Boomer Older Adults in Mueang District, Khon Kaen Province

ศุภิกา ประเสริฐพร*

Suphika Prasertporn*

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Faculty of Business Administration, Northeastern University

*Corresponding author e-mail: suphika.pra@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

28 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

6 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2489 – 2507 ในเขตอำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของคอกเรนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เก็บตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน T-test, F-test และการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการวิจัย 1) พบว่าเพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดแตกต่างกัน 2) พบว่าปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์มี 8 ปัจจัยที่สำคัญ ประกอบด้วย ความน่าเชื่อถือ ชื่อเสียงของสินค้าและบริการ การเปรียบเทียบให้เห็นถึงส่วนต่างจากราคาปกติอย่างชัดเจน ความง่ายในการเข้าสู่ระบบทางเว็บไซต์ ความรวดเร็วในการค้นหาสินค้า ความสะดวกในการสั่งซื้อสินค้าบนออนไลน์ มีการสะสมแต้มเพื่อใช้เป็นส่วนลดในครั้งต่อ ๆ ไป ช่องทางชำระเงินที่หลากหลาย และความปลอดภัยในการชำระเงิน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ, เครือข่ายสังคมออนไลน์, ผู้สูงอายุ, กลุ่มเบบี้บูมเมอร์

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to compare demographic characteristics and marketing factors that affect the social network buying behavior of the baby boomer elderly and 2) to study the marketing factors that affect the social network buying behavior of the baby boomer elderly. The sample group consisted of 400 elderly individuals born between 1946 and 1964 in Mueang District, Khon Kaen Province. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, hypothesis test, T-test, F-test, and factors analysis. It was found that there are 8 important factors that affect the shopping decision behavior through social networks of the baby boomer group, including reliability, reputation of products and services, and a clear comparison of the difference from the normal price. Ease of logging in on the website, quick product search. Ease of ordering products online Points are accumulated to be used for future discounts, a variety of payment methods, and payment security.

Keywords: Keywords: Purchase Decision Behavior, Social Network, Elderly, Baby Boomers.

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) โดยประชากรกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomer) ซึ่งเกิดในช่วงปี พ.ศ. 2489-2507 ได้เข้าสู่วัยสูงอายุและมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563) โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมือง เช่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีอัตราการเข้าถึงเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตสูง ในขณะเดียวกันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัลได้ส่งผลให้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) กลายเป็นช่องทางสำคัญในการซื้อขายสินค้าและบริการ สอดคล้องกับรายงานของ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2564) ที่พบว่ามูลค่าตลาด e-Commerce ในประเทศไทยมีการเติบโตสูงถึงร้อยละ 6-8 ต่อปี โดยมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการซื้อขายถึงร้อยละ 62 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด แม้กลุ่มผู้สูงอายุเบบี้บูมเมอร์จะไม่ได้เติบโตมาพร้อมเทคโนโลยีดิจิทัลเหมือนคนรุ่นหลัง แต่การศึกษาของ วรณภา ลือกิตินันท์ (2563) พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีการปรับตัวและเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะแอปพลิเคชันที่ตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวัน เช่น LINE, Facebook และแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าออนไลน์ต่าง ๆ สอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) ที่พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาประเด็นสำคัญคือ กลุ่มผู้สูงอายุเบบี้บูมเมอร์มีกำลังซื้อสูงและมีรูปแบบการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น โดย ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2563) ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้

มีความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้า ให้ความสำคัญกับคุณภาพและความน่าเชื่อถือมากกว่าราคา และมักต้องการข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ละเอียดถี่ถ้วน นอกจากนี้ งานวิจัยของ ธนภัทร วรปัสสุ (2564) ยังพบว่าปัจจัยด้านความสะดวกสบาย ความปลอดภัยในการชำระเงิน และการบริการหลังการขายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุ

ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะทำให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ อุปสรรคและข้อจำกัดในการใช้ช่องทางออนไลน์ รวมถึงความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม การออกแบบแพลตฟอร์มที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และการสร้างประสบการณ์การซื้อสินค้าออนไลน์ที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนเชิงนโยบาย เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ ตลอดจนการสร้างความรู้เท่าทันสื่อและการคุ้มครองผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2565-2580) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านการส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์

สมมติฐานการวิจัย

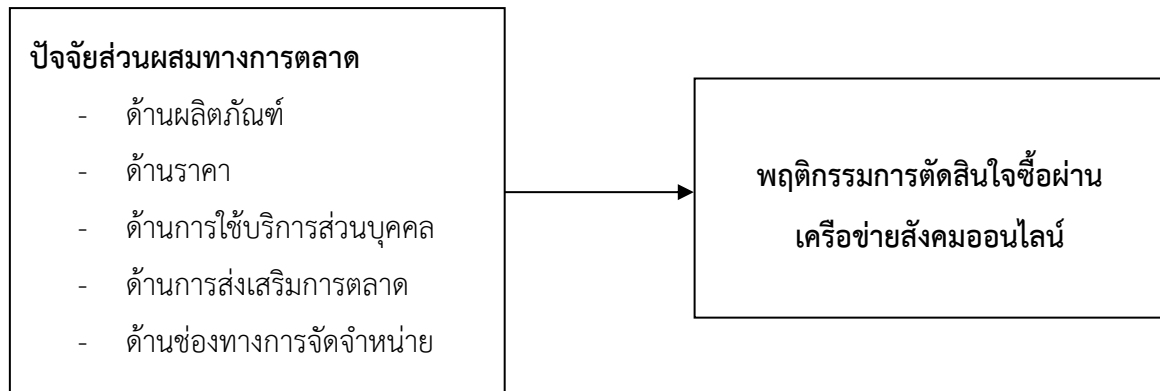
สมมติฐานที่ 1 ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2489 – 2507 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งไม่สามารถระบุจำนวนกลุ่มประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2489 – 2507 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งไม่สามารถระบุจำนวนกลุ่มประชากร ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของคอคแรน (Cochran, 1977) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 400 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระดับการศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบให้ตัวเลือกเพียงคำตอบเดียว ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก (Checklist)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (5P) ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการใช้บริการส่วนบุคคล ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ได้แก่ ใช้งานผ่าน ช่วงเวลา สินค้าที่ซื้อ เหตุในการซื้อ ปริมาณใน

การซื้อ งบประมาณ เวลาเฉลี่ยในการใช้งานต่อวัน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก (Checklist)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน t-test, f-test และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53 มีอายุ อยู่ระหว่าง 60 – 70 ปี คิดเป็นร้อยละ 45 คิดเป็นร้อยละ 24 มีอาชีพเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 36 คิดเป็น ร้อยละ 19 รายได้ต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท และ 10,000 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28

ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ใช้งานผ่าน เฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 70 ช่วงเวลา 8.00-12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 85 สินค้าที่ซื้อ คือ เสื้อผ้า คิดเป็นร้อยละ 95 เหตุในการซื้อ คือ ความสะดวกสบาย คิดเป็นร้อยละ 85 ปริมาณในการซื้อ 1 ชิ้น/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 57 งบประมาณ 501-1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45 เวลาเฉลี่ยในการใช้งานต่อวัน น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 37

ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มี ผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการตัดสินใจ ซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่จำแนกตามเพศ

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด	ชาย		หญิง		t-test	Sig
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านผลิตภัณฑ์	3.76	.541	3.72	.578	.682	.489
ด้านราคา	3.51	.379	3.56	.464	1.018	.310
ด้านการใช้บริการส่วนบุคคล	3.98	.410	3.93	.456	.997	.320
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.84	.474	3.88	.466	.879	.380
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.42	.619	3.61	.549	3.286	.001
รวม	3.70	.180	3.74	.181	2.145	.033

จากตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า ค่า Sig. ต่ำกว่านัยสำคัญ .05 แสดงว่า เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดโดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการใช้บริการส่วนบุคคล และด้านการส่งเสริมการตลาดไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่จำแนกตามอายุ

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	5.423	3	1.808	6.014	.001
	ภายในกลุ่ม	119.027	396	.301		
	รวม	124.449	399			
ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	.668	3	.223	1.257	.289
	ภายในกลุ่ม	70.159	396	.177		
	รวม	70.828	399			
ด้านการใช้บริการส่วนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	1.924	3	.641	3.488	.016
	ภายในกลุ่ม	72.806	396	.184		
	รวม	74.730	399			
ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	1.910	3	.637	2.925	.034
	ภายในกลุ่ม	86.194	396	.218		
	รวม	88.104	399			
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	8.294	3	2.765	8.270	.000
	ภายในกลุ่ม	132.380	396	.334		
	รวม	140.674	399			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.216	3	.072	2.195	.088
	ภายในกลุ่ม	12.982	396	.033		
	รวม	13.198	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า ค่า Sig. สูงกว่านัยสำคัญ .05 แสดงว่า อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดโดยภาพรวม

ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อด้านผลิตภัณฑ์ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการใช้บริการส่วนบุคคล ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

ปัจจัยส่วนผสมทาง การตลาด	$\bar{X}$	อายุของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์			
		60 ปี	61 – 70 ปี	71 – 80 ปี	81 ปีขึ้นไป
60 ปี	3.70	-	0.10	-0.34	-0.83*
61 – 70 ปี	3.73	-	-	-0.24	-0.74*
71 – 80 ปี	3.78	-	-	-	-0.50
81 ปีขึ้นไป	3.72	-	-	-	-

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีอายุ 60 ปี และ 61 – 70 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยกว่า อายุ 81 ปีขึ้นไป ผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป เป็นตัวแปรสำคัญผลจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดความเพียงพอของข้อมูลตามแบบไกเซอร์ เมเยอร์-โอลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ 0.636 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 67.817 ผลการพิจารณาตัวแปรสำคัญพบว่า มี 8 ปัจจัยสำคัญจาก 19 ปัจจัยโดยมีประเด็นสำคัญและมีความน้ำหนักองค์ประกอบแต่ละประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์

ประเด็นสำคัญ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1) ความน่าเชื่อถือ ชื่อเสียงของสินค้าและบริการ	.321
2) การเปรียบเทียบให้เห็นถึงส่วนต่างจากราคาปกติอย่างชัดเจน	.537
3) ความง่ายในการเข้าสู่ระบบทางเว็บไซต์	.385
4) ความรวดเร็วในการค้นหาสินค้า	.373
5) ความสะดวกในการสั่งซื้อสินค้าบนออนไลน์	.328
6) มีการสะสมแต้มเพื่อใช้เป็นส่วนลดในครั้งต่อไป	.476
7) ช่องทางชำระเงินที่หลากหลาย	.440
8) ความปลอดภัยในการชำระเงิน	.440

จากตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์พบว่า มี 8 ปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย ความน่าเชื่อถือ ชื่อเสียงของสินค้าและบริการ การเปรียบเทียบให้เห็นถึงส่วนต่างจากราคาปกติอย่างชัดเจน ความง่ายในการเข้าสู่ระบบทางเว็บไซต์ ความรวดเร็วในการค้นหาสินค้า ความสะดวกในการสั่งซื้อสินค้าบนออนไลน์ มีการสะสมแต้มเพื่อใช้เป็นส่วนลดในครั้งต่อ ๆ ไป ช่องทางชำระเงินที่หลากหลาย และความปลอดภัยในการชำระเงิน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เพศมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Armstrong (2018) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ โดยเฉพาะเพศ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เนื่องจากชายและหญิงมีกระบวนการประมวลผลข้อมูล และการตัดสินใจที่แตกต่างกัน การที่ไม่พบความแตกต่างในด้านเหล่านี้ อาจสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีประสบการณ์ชีวิตและการซื้อสินค้าที่สั่งสมมานาน ทำให้มีความรอบคอบและเหตุผลในการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นเพศใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lissitsa and Kol (2016) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมิแนวโน้มให้ความสำคัญกับคุณภาพสินค้าและความคุ้มค่ามากกว่าปัจจัยอื่น โดยไม่แตกต่างกันตามเพศสำหรับด้านการใช้บริการส่วนบุคคลที่ไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ทั้งสองเพศต่างมีความต้องการความสะดวกสบายและการบริการที่เหมาะสมกับวัยในระดับที่คล้ายคลึงกัน ตามที่ Eastman and Iyer (2005) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุมักให้ความสำคัญกับการบริการที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะตัว

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่จำแนกตามอายุพบว่า อายุที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดโดยภาพรวมนั้น แสดงให้เห็นถึงทัศนคติด้านการตลาดในกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schewe and Meredith (2004) ที่ระบุว่าผู้คนในช่วงอายุที่ใกล้เคียงกันมักมีประสบการณ์ชีวิตและค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน ทำให้มีการตอบสนองต่อกิจกรรมทางการตลาดในลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมาก นอกจากนี้ Moschis (2012) ยังชี้ให้เห็นว่าในกลุ่มผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านอายุอาจมีความสำคัญน้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ เช่น สุขภาพ รายได้ หรือสถานภาพสังคม

ผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์พบว่า มี 8 ปัจจัยประกอบด้วย ความน่าเชื่อถือ ชื่อเสียงของสินค้าและบริการ การเปรียบเทียบให้เห็นถึงส่วนต่างจากราคาปกติอย่างชัดเจน ความง่ายในการเข้าสู่ระบบทางเว็บไซต์ ความรวดเร็วในการค้นหาสินค้า ความสะดวกในการสั่งซื้อสินค้าบนออนไลน์ มีการสะสมแต้มเพื่อใช้เป็นส่วนลดในครั้งต่อ ๆ ไป ช่องทางชำระเงินที่หลากหลาย และความปลอดภัยในการชำระเงิน ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือ และชื่อเสียงของสินค้าและบริการ

เป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นววรรณ คณานุรักษ์ (2563) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะพิจารณาแบรนด์ที่มีความน่าเชื่อถือและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับก่อนตัดสินใจซื้อ โดยเฉพาะในบริบทของการซื้อสินค้าออนไลน์ที่ไม่สามารถจับต้องสินค้าได้โดยตรง ยิ่งทำให้ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือมีความสำคัญมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ กระแสร์สินธุ์ และ ภูมิพัฒน์ พงศ์พุดพิกุล (2564) ที่พบว่า ความไว้วางใจต่อแบรนด์เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ให้ความสำคัญกับการแสดงราคาที่ชัดเจนและการเปรียบเทียบส่วนลดจากราคาปกติ ซึ่งช่วยในการตัดสินใจซื้อ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนภัทร วรปัสสุ (2564) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมักมีความละเอียดรอบคอบในการใช้จ่ายและให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของเงิน โดยการแสดงส่วนลดที่ชัดเจนช่วยให้ผู้สูงอายุรับรู้ถึงความคุ้มค่าและกระตุ้นการตัดสินใจซื้อได้มากขึ้น ความสะดวกในการเข้าถึงและใช้งานเว็บไซต์เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ จันทรเพ็ญ (2563) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมักประสบปัญหาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ซับซ้อน ระบบการเข้าสู่เว็บไซต์ที่ง่ายและไม่ซับซ้อนจึงเพิ่มโอกาสในการใช้งานและการตัดสินใจซื้อสินค้า นอกจากนี้ ศรีนทิพย์ กาสุขพันธ์ (2564) ยังพบว่า การออกแบบเว็บไซต์ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age-friendly Website) โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านสายตาและการทำงานของเทคโนโลยี จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานและส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในที่สุด ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการค้นหาสินค้าที่รวดเร็วและไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ วัฒนากมลชัย และคณะ (2563) ที่พบว่า ระบบการค้นหาสินค้าที่มีประสิทธิภาพและใช้งานง่ายช่วยลดความยุ่งยากและความสับสนในการใช้งานออนไลน์ของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุอาจไม่คุ้นเคยกับการใช้คำค้นหาที่ซับซ้อนหรือการกรอกข้อมูลจำนวนมาก กระบวนการสั่งซื้อที่ไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่ายมีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุและออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัย ฌัชฌานันท์ นิติวัดนะ และคณะ (2568) ที่พบว่า ผู้บริโภคร้านกาแฟท้องถิ่นใช้สื่อ Facebook เพื่อเลือกร้านกาแฟท้องถิ่นเป็นประจำ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรพร พันธุ์รัตน์ (2564) ที่พบว่า ขั้นตอนการสั่งซื้อที่ยุ่งยากและไม่ชัดเจนเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุละทิ้งการซื้อสินค้าออนไลน์ ในขณะที่ระบบที่มีขั้นตอนชัดเจน มีคำแนะนำที่เข้าใจง่าย และแสดงความคืบหน้าในการสั่งซื้อจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและโอกาสในการตัดสินใจซื้อ ระบบสะสมแต้มหรือโปรแกรมสมาชิกมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2563) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเป็นลูกค้าที่มีความภักดีต่อแบรนด์สูง และชื่นชอบโปรแกรมสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว เช่น การสะสมแต้ม ซึ่งนอกจากจะสร้างความคุ้มค่าแล้ว ยังสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของแบรนด์ด้วยความหลากหลายของช่องทางการชำระเงินเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณดี สุทธิธนากร (2564) ที่พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์มีความแตกต่างในการยอมรับเทคโนโลยีการชำระเงินแบบใหม่ บางส่วนยังคงต้องการทางเลือกแบบดั้งเดิม เช่น การโอนเงินผ่านธนาคารหรือการชำระเงินปลายทาง ในขณะที่บางส่วนเริ่มคุ้นเคยกับการใช้ e-Wallet หรือการชำระเงินผ่านบัตรเครดิตออนไลน์ การมีทางเลือกที่หลากหลายจึงเป็นการตอบสนองความต้องการ

ของผู้สูงอายุที่มีระดับความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ความปลอดภัยในการชำระเงินเป็นประเด็นที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาพร กุณฑลบุตร (2564) ที่พบว่า ความกังวลเรื่องความปลอดภัยในการทำธุรกรรมออนไลน์เป็นอุปสรรคหลักที่ทำให้ผู้สูงอายุลังเลที่จะซื้อสินค้าออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา สุรัชชัยกุลวัฒนา และคณะ (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับระบบความปลอดภัยในการชำระเงิน เช่น การยืนยันตัวตนหลายขั้นตอน การรับประกันความปลอดภัยในการชำระเงิน และนโยบายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจนพบว่า ผลการวิเคราะห์ทั้ง 8 ปัจจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์มีลักษณะเฉพาะในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือ ความสะดวกในการใช้งาน ความคุ้มค่า และความปลอดภัยเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างจากผู้บริโภคกลุ่มอื่น ที่อาจเน้นความรวดเร็วหรือความทันสมัยมากกว่า ดังนั้น ผู้ประกอบการที่ต้องการเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุเบบี้บูมเมอร์จึงควรพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุเบบี้บูมเมอร์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์จากปัจจัยที่ค้นพบว่าความน่าเชื่อถือ ชื่อเสียงของสินค้าและบริการ การเปรียบเทียบให้เห็นถึงส่วนต่างจากราคาปกติอย่างชัดเจน ความสะดวกในการเข้าสู่ระบบทางเว็บไซต์ ความรวดเร็วในการค้นหาสินค้า ความสะดวกในการสั่งซื้อสินค้าบนออนไลน์ มีการสะสมแต้มเพื่อใช้เป็นส่วนลดในครั้งต่อไป ช่องทางชำระเงินที่หลากหลาย และความปลอดภัยในการชำระเงิน ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ดังนั้นผู้ประกอบการควรนำปัจจัยเหล่านี้ไปปรับใช้กับธุรกิจ เพื่อจะได้มีลูกค้าของกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุในพื้นที่ต่าง ๆ มีการศึกษาเปรียบเทียบผู้สูงอายุในเขตเมืองกับชนบท หรือในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อเห็นความแตกต่างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ และศึกษาเชิงลึกเฉพาะประเภทสินค้า ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าเฉพาะประเภท เช่น สินค้าสุขภาพ อาหารเสริม เครื่องใช้ในบ้าน หรือสินค้าเพื่อการพักผ่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงและนำไปพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2565-2580)*.

<https://www.m-society.go.th/home.php>

กิตติพงษ์ จันทรพีญ. (2563). พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุไทยในยุค 4.0. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 28(2), 114-135.

- ฉันทนันท์ นิติวัดนะ และคณะ. (2568). พฤติกรรมการเลือกร้านกาแฟท้องถิ่นผ่านสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 15(1), 105-120.
- ธนภัทร วรปัสสุ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 4(2), 85-98.
- นภวรรณ คณานุรักษ์. (2563). พฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล: การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว. *จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พนิดา สุรัชกุลวัฒนา และคณะ. (2563). ความกังวลด้านความปลอดภัยในการทำธุรกรรมออนไลน์ของผู้สูงอายุไทย. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ*, 9(1), 92-109.
- ภัทรพร พันธุ์รัตน์. (2564). การศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้งานเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 17(1), 44-59.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2563). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563*. พรินเทอรี.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2564). การยอมรับเทคโนโลยีการชำระเงินออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตเมือง. *วารสารการเงินการธนาคาร*, 29(3), 67-82.
- วรรณภา ลือภิตินันท์. (2563). พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 8(1), 142-151.
- วันวิสาข์ กระแสร์สินธุ์ และ ภูมิพัฒน์ พงศ์พฤตกุล. (2564). อิทธิพลของความไว้วางใจและการรับรู้คุณค่าต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 16(2), 38-53.
- ศรินทิพย์ กาสุขพันธ์. (2564). แนวทางการออกแบบเว็บไซต์ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม*, 8(1), 73-89.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2563). *การบริหารการตลาดยุคใหม่ (ฉบับปรับปรุง)*. Diamond in Business World.
- สมยศ วัฒนากมลชัย และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารระบบสารสนเทศด้านธุรกิจ*, 6(3), 56-72.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2564*. <https://www.mdes.go.th/>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2564*. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/jj?set_lang=th

- สุตาพร กุณฑลบุตร. (2564). ความกังวลด้านความปลอดภัยและการรับรู้ความเสี่ยงในการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุ. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 12(1), 112-128.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Eastman, J. K., and Iyer, R. (2005). The impact of cognitive age on Internet use of the elderly: An introduction to the public policy implications. *International Journal of Electronic Commerce*, 9(2), 85-102. <https://doi.org/10.1080/10864415.2004.11044338>
- Kotler, P. and Armstrong, G. (2018). *Principles of marketing* (17th ed.). Pearson Education.
- Lissitsa, S., and Kol, O. (2016). Generation X vs. Generation Y – A decade of online shopping. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 31, 304-312. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2016.04.015>
- Moschis, G. P. (2012). Consumer behavior in later life: Current knowledge, issues, and new directions for research. *Psychology & Marketing*, 29(2), 57-75. <https://doi.org/10.1002/mar.20504>
- Schewe, C. D., and Meredith, G. (2004). Segmenting global markets by generational cohorts: Determining motivations by age. *Journal of Consumer Behaviour*, 4(1), 51-63. <https://doi.org/10.1002/cb.157>

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์และคุณลักษณะ

ที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงาน

ของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย

The Relationship Between the Personality of the Human Resource
Management and the Establishment Characteristics Needs on the Ability to
Accept Employment at the Students Attend Professional Training in Thailand

ชนินาถ ทิพย์อักษร¹ และ จตุพร จันทารมย์^{2*}

Chaninart Thipakson¹ and Jatuporn Jantaram^{2*}

^{1,2}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{1,2}Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: Jatuporn.jt@bru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

17 มกราคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

9 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

13 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์และคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานประกอบการที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย จำนวน 143 คน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบมีจิตสำนึก มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบหัวนไหว มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ ด้านทักษะการบริหารงาน และด้านทักษะบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์, คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ, การตัดสินใจรับเข้าทำงาน, นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย

ABSTRACT

This research aimed to test the relationship between the personality of human resource managers and the characteristics required by establishments, and decision to accept employment by students undertaking professional experience training in Thailand. A questionnaire was used as a research tool. Data were collected from 143 administrators of establishments where students undertook their professional experience training. Statistics used in data analysis included multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The research results found that: 1) The personality of Human Resource Management with Conscientiousness is related to the establishment's characteristics needs, with statistical significance at the 0.01 level, and the Personality of Human Resource Management, emotional stability type, is related to the establishment's characteristics needs with statistical significance at the 0.05 level. 2) The personality of Human Resource Management neuroticism is related to overall employment decision ability to accept employment, with statistical significance at the 0.05 level, and 3) Establishment characteristics needs in Administration Skills and credible personality skills have a relationship with the ability to Accept Employment with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Relationship, Personality of the Human Resource Management, Establishment Characteristics Needs, Ability to Accept Employment, Students Attend Professional Training in Thailand.

บทนำ

ในปัจจุบันการที่องค์กรหลาย ๆ แห่งสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น โดยบรรลุถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้หลักการบริหารงานทั้งในรูปของสินทรัพย์และทรัพยากรภายในเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อองค์กร ทรัพยากรมนุษย์จึงถือได้ว่าเป็นทรัพยากรภายในองค์กรประเภทหนึ่งซึ่ง มีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้องค์กรธุรกิจประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (หทัยขวัญ จันทอง, 2560) ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญขององค์กร สังคม และประเทศชาติ องค์กรใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงและสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์องค์กรนั้นก็เจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงและมั่งคั่ง แต่หากองค์กรใดขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า หรือไม่สมารถนำศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ องค์กรก็จะเติบโตช้าหรือมีความล้าหลังองค์กรอื่น ๆ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการพัฒนาปัจจัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการที่ดี การบริหารทรัพยากรบุคคลภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และการสื่อสารภายใน

องค์กร ซึ่งทุก ๆ องค์กรจึงมุ่งหวังที่จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ดังนั้น ทุกองค์กรธุรกิจจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก เนื่องด้วยทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้า บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ ซึ่งองค์กรแต่ละองค์กรในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ดีที่สุด โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ในอันดับต้น ๆ ของการตัดสินใจในการรับบุคคลเข้าทำงาน (ถนอมขวัญ อยู่สุข, 2563) ดังนั้น คุณลักษณะของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงจำเป็นต้องมีทักษะ 7 ประการ ได้แก่ 1) ด้านทักษะการคิด 2) ด้านทักษะการบริหารคน 3) ด้านทักษะการบริหารงาน 4) ด้านทักษะทางเทคโนโลยี 5) ด้านทักษะการสื่อสารและแก้ปัญหา 6) ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ และ 7) ด้านทักษะบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่ความท้าทายต่อการบริหารในปัจจุบัน ซึ่งมีความหลากหลายส่วนที่สำคัญที่มาจากผลกระทบทางด้านการปรับโครงสร้างองค์กร ด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศอันทำให้หน้าที่ของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังคงมีเป้าหมายเพื่อให้องค์กรเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์กรเกิดการบริหารและการพัฒนาองค์กรได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยตรง ได้แก่ นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้เฉพาะ ที่เอื้อต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคที่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ถนอมขวัญ อยู่สุข, 2563) ดังนั้น บุคลากรภายในองค์กรจึงถือได้ว่าเป็นส่วนที่องค์กรต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการประสบความสำเร็จก้าวหน้าขององค์กร เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งปัจจัยด้านคุณภาพของบุคลากรจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการดำเนินงานทางธุรกิจ ด้วยเหตุนี้การสรรหาและการเลือกสรรบุคลากรเข้ามาในองค์กรนั้นถือเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นหลัก เพราะการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำงานนั้นมีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินการขององค์กร ซึ่งจากการศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า คุณลักษณะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในทศวรรษที่ 2 (ค.ศ. 2020-2029) ที่จำเป็นประกอบด้วยทักษะ 7 ประการ ได้แก่ 1) ด้านทักษะการคิด (Thinking Skill) 2) ด้านทักษะการบริหารคน (Human Management Skill) 3) ด้านทักษะการบริหารงาน (Administration Skills) 4) ด้านทักษะทางเทคโนโลยี (Technology Skills) 5) ด้านทักษะการสื่อสารและแก้ปัญหา (Communication and Solving Problem Skill) 6) ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Relations Skill) และ 7) ด้านทักษะบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ (Credible Personality) ดังนั้น การผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศจึงเป็นภารกิจหลักของสถาบันการศึกษา ซึ่งในแต่ละปีการศึกษาจะมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไปสมัครงานตามองค์กรหน่วยงาน หรือสถานประกอบการต่าง ๆ ที่เปิดรับสมัครงาน จากปัญหาการไปสมัครงานในสถานประกอบการต่าง ๆ พบว่า มีนิสิตที่ได้อ่านและไม่ได้งาน การได้อ่านอาจจะตรงหรือไม่

ตรงในสาขา ผู้ประกอบการในองค์กรหรือสถานประกอบการต่าง ๆ ก็ต้องแสวงหาบุคลากรที่มีคุณลักษณะความสามารถในการทำงานได้ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทุกองค์กรต่างจำเป็นต้องเลือกรับบุคลากรที่จะเข้าทำงานด้วยความรอบคอบ เพราะถ้าได้บุคลากรที่ไม่สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้จะทำให้งานมีความล่าช้าและไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ การเลือกรับบุคลากรเข้าทำงานของผู้ประกอบการจะมีการพิจารณาจากหลาย ๆ ปัจจัย อาทิ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่เรียน ความรู้ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีในการประกอบอาชีพ ความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบ ความรู้ในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการทำงาน ความสามารถในการจัดระบบการทำงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน คุณลักษณะภาษาต่างประเทศ และคุณลักษณะทางคอมพิวเตอร์ และความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ (อนันษา ทองเหลา, 2565) จากการศึกษาบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ และคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย อาจเป็นหนึ่งช่องทางที่ทำให้ สาขาวิชาสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขวิธีการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ กิจกรรมการสอน และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้นักศึกษาปัจจุบันได้พัฒนา คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเข้าทำงานหลังสำเร็จการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย
2. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

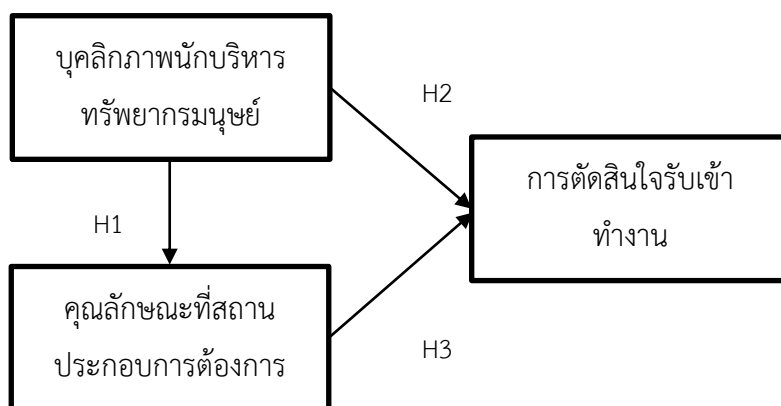
สมมติฐานการวิจัยที่ 1 บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์และคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานประกอบการที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2561-2565 จำนวน 167 คน (คณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้แบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานประกอบการที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2561-2565 ที่ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด จำนวน 143 คน โดยขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างได้มาจากผู้บริหารสถานประกอบการที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ระหว่าง ปีการศึกษา 2561-2565 ที่ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งหมดและใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเองกับกิจการใน จังหวัดบุรีรัมย์ที่รับศิษย์เก่าสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เข้าทำงาน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มี ตำแหน่งเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 3 ท่าน และตำแหน่งหัวหน้างานบุคคล จำนวน 4 ท่าน จากกิจการละ 1 ท่าน รวมทั้งสิ้น 7 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น ที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยตัวแปรบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.88 คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.85 และการตัดสินใจรับเข้าทำงาน มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.83 ผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพของแบบสอบถามกับหัวหน้าฝ่ายทรัพยากรบุคคลของบริษัทจำกัดในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 คน ซึ่งบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.561-0.815 คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.520-0.779 และการตัดสินใจรับเข้าทำงาน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.618-0.903 และผ่านการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.647-0.815 คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.550-0.699 และการตัดสินใจรับเข้าทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.685-0.891 โดยแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และเงินเดือนที่ได้รับต่อเดือน ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ประเภทธุรกิจ จำนวนพนักงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) บุคลิกภาพแบบความมั่นคงทางอารมณ์ 2) บุคลิกภาพแบบหัวนไหว 3) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว 4) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ 5) บุคลิกภาพแบบประนีประนอม และ 6) บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการสำหรับนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะการคิด 2) ด้านทักษะการบริหารคน 3) ด้านทักษะการบริหารงาน 4) ด้านทักษะทางเทคโนโลยี 5) ด้านทักษะการสื่อสารและแก้ปัญหา 6) ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ และ 7) ด้านทักษะบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ทางวิชาชีพ 2) ด้านทักษะวิชาชีพ 3) ด้านความรู้ความสามารถทั่วไป และ 4) ด้านจริยธรรมในการทำงาน และตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ไปยังผู้บริหารสถานประกอบการที่มีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทำงาน จำนวน 3 ท่าน และหัวหน้าฝ่ายทรัพยากรบุคคลในจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทำงาน จำนวน 4 ท่าน รวมทั้งสิ้น 7 ท่าน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ และคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ และคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย และตอนที่ 4 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ 3.1.1) ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยพร้อมกับตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของเอกสารเตรียมนำส่งทางไปรษณีย์ 3.1.2) ขออนุญาตขอรายการจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยแนบพร้อมกับแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานประกอบการที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2561-2565 เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม 3.1.3) ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงผู้บริหารสถานประกอบการที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2561-2565 ที่ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด จำนวน 167 ฉบับ ตามชื่อ และที่อยู่ ตามข้อมูลที่อยู่จากศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยแนบซองจดหมายตอบกลับไปด้วยพร้อมกับแบบสอบถาม ซึ่งกำหนดให้ส่งจดหมายตอบกลับทางไปรษณีย์ ภายใน 30 วัน 3.1.4) เมื่อครบกำหนด 30 วัน มีแบบสอบถามตอบกลับจำนวน 86 ฉบับ และมีจำนวนแบบสอบถามที่ถูกตีกลับเนื่องจากไม่มีผู้รับ และย้ายที่อยู่ไม่ทราบที่อยู่ใหม่จำนวน 11 ฉบับ และติดต่อไม่ได้เลย 13 ฉบับ ผู้วิจัยจึงได้ติดตามโดยการสอบถามทางโทรศัพท์จากกลุ่มตัวอย่างเดิมที่ยังไม่ส่งกลับมา และส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างเดิมอีกครั้ง ซึ่งกำหนดการตอบกลับทาง Google Forms หลังจากนั้นได้รับแบบสอบถามตอบกลับคืนมาจำนวน 57 ฉบับ รวมทั้งสิ้นได้รับแบบสอบถามตอบกลับคืนมา จำนวน 143 ฉบับ รวมใช้เวลาทั้งสิ้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล 40 วัน ดังนั้น แบบสอบถามที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูลมีทั้งสิ้น จำนวน 143 ฉบับ 3.1.5) ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับมา พบว่ามีความสมบูรณ์ จำนวน 143 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.63 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 167 ฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker et al. (2001) ได้นำเสนอว่า การส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้ว่ามีขนาดตัวอย่างที่ได้มีความเหมาะสมและเพียงพอที่จะใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

ต่อไป และ 3.1.6) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความครบถ้วน สมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลต่อไป

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากข้อคำถามที่ได้สร้างขึ้นในการสัมภาษณ์ซึ่งจะใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที ต่อผู้ให้ข้อมูล 1 ท่าน โดยการบันทึกการสัมภาษณ์ในกระดาษและเครื่องบันทึกเสียงไปยังผู้บริหารสถานประกอบการ ที่มีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทำงาน จำนวน 3 ท่าน และหัวหน้าฝ่ายทรัพยากรบุคคลในจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทำงาน จำนวน 4 ท่าน รวมทั้งสิ้น 7 ท่าน ซึ่งถูกคัดเลือกเป็นตัวแทนกลุ่มของสถานประกอบการที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2561-2565 เมื่อผู้วิจัยคัดเลือกหน่วยวิเคราะห์ที่เหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้บริหารสถานประกอบการที่มีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทำงาน และหัวหน้าฝ่ายทรัพยากรบุคคลในจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทำงาน เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล ในการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีการแนะนำตนเองก่อนที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ แจ้งชื่อเรื่องของการทำวิจัย แจ้งวัตถุประสงค์การทำวิจัยขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงที่สุด ขออนุญาตในการเปิดเผยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และรายงานวิจัยจะนำเสนอผลจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม และกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลมีสิทธิในการปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้ เทคนิค Item-Total Correlation และการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

4.3 การทดสอบคุณลักษณะตัวแปร คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity Test) โดยหาค่า Variance Inflation Factors (VIFs)

4.4 สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการโดยรวม (ECN) ของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Variables	Unstandardized		Standardized		Sig.	Collinearity Statistics	
	Coefficients		Coefficients	t		Tolerance	VIF
	B	Std. Error	Beta				
(Constant)	1.148	0.433		2.652	0.000**		
EMS	0.350	0.112	0.325	3.109	0.002*	0.449	2.227
NRC	-0.071	0.094	-0.083	-0.750	0.454	0.399	2.507
EVS	0.122	0.083	0.140	1.475	0.143	0.542	1.844
OTE	0.026	0.089	0.024	0.295	0.768	0.733	1.365
AGB	-0.183	0.100	-0.186	-1.840	0.068	0.483	2.071
CSC	0.471	0.097	0.459	4.841	0.000**	0.547	1.829
R Square = 0.331, Adjusted R Square = 0.301, Durbin-Watson = 2.179, F = 11.215							

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.365 - 2.507 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (Black, 2006) ดังนั้น แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันสูง ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 แสดงว่า มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการโดยรวม (ECN) โดยสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการโดยรวม (ECN) ได้ร้อยละ 30.10 หากพิจารณาความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ พบว่า บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบมีจิตสำนึก (CSC) มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการโดยรวม (ECN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบความมั่นคงทางอารมณ์ (EMS) มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการโดยรวม (ECN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบหัวนัใจ (NRC) แบบแสดงตัว (EVS) แบบเปิดรับประสบการณ์ (OTE) และแบบประนีประนอม (AGB) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการโดยรวม (ECN) (Sig. > 0.05)

2. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) ของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Variables	Unstandardized		Standardized		t	Sig.	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients				Statistics	
	B	Std. Error	Beta				Tolerance	VIF
(Constant)	3.884	0.425			9.130	0.000**		
EMS	0.057	0.110	0.063		0.513	0.609	0.449	2.227
NRC	0.135	0.092	0.191		2.459	0.037*	0.399	2.507
EVS	-0.066	0.081	-0.091		-0.810	0.419	0.542	1.844
OTE	-0.146	0.087	-0.162		-1.673	0.097	0.733	1.365
AGB	-0.034	0.098	-0.042		-0.352	0.725	0.483	2.071
CSC	0.126	0.096	0.147		1.318	0.190	0.547	1.829
R Square = 0.070, Adjusted R Square = 0.029, Durbin-Watson = 1.859, F = 1.700								

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.365 - 2.507 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (Black, 2006) ดังนั้น แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันสูง ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 แสดงว่า มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) โดยสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) ได้ร้อยละ 2.90 หากพิจารณาความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ พบว่า บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบหัวน้าว (NRC) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบความมั่นคงทางอารมณ์ (EMS) แบบแสดงตัว (EVS) แบบเปิดรับประสบการณ์ (OTE) แบบประนีประนอม (AGB) และแบบมีจิตสำนึก (CSC) ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) (Sig. > 0.05)

3. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการกับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) ของนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทยโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Variables	Unstandardized		Standardized		t	Sig.	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients				Statistics	
	B	Std. Error	Beta				Tolerance	VIF
(Constant)	3.308	0.451			7.328	0.000**		
TKS	-0.032	0.093	-0.034		-0.337	0.737	0.650	1.537
HMS	0.082	0.098	0.090		0.836	0.405	0.574	1.741
AMS	1.084	0.080	0.105		1.042	0.019*	0.659	1.517
TLS	-0.145	0.097	-0.158		-1.492	0.138	0.597	1.676
CSPS	0.047	0.088	0.053		0.535	0.594	0.670	1.493
TRS	-0.050	0.083	-0.072		-0.611	0.542	0.481	2.081
CPS	0.230	0.087	0.302		2.641	0.009*	0.509	1.964
R Square = 0.102, Adjusted R Square = 0.056, Durbin-Watson = 1.802, F = 2.193								

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.493 - 2.081 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (Black, 2006) ดังนั้นแสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันสูง ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 แสดงว่า มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) โดยสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) ได้ร้อยละ 5.60 หากพิจารณาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ พบว่า คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ ด้านทักษะการบริหารงาน (AMS) และด้านทักษะบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ (CPS) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ ด้านทักษะการคิด (TKS) ด้านทักษะการบริหารคน (HMS) ด้านทักษะทางเทคโนโลยี (TLS) ด้านทักษะการสื่อสารและแก้ปัญหา (CSPS) และด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ (IRS) ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม (AAE) (Sig. > 0.05)

อภิปรายผลการวิจัย

1. บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบมีจิตสำนึก และแบบความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการโดยรวม เนื่องจากนักบริหารงานบุคคลจำเป็นต้องมีจิตสำนึกที่ดี ด้วยบุคคลเหล่านี้จะต้องมีการประสานงานกับ

บุคคลอื่นในองค์กรเป็นอย่างดี ดังนั้น ในการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ทุกคนจะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานจนสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการยับยั้งพฤติกรรมที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการทำงานได้เป็นอย่างดีและมีความทุ่มเทและพยายามในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่สถานประกอบการต้องการเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยขวัญ จันทอง (2560) ที่พบว่า ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของบุคลิกภาพในการทำงานที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ใน การทำงานโดยภาพรวม พบว่า มีทั้งหมด 4 บุคลิกภาพ ดังนี้ บุคลิกภาพแบบจิตสำนึก บุคลิกภาพแบบแสดงออก บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ และบุคลิกภาพแบบประนีประนอมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวิญญา จิรไพศาลกุล (2562) ที่พบว่า บุคลิกภาพแบบ Dominance มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการคุณลักษณะงานด้านความชัดเจนของงาน บุคลิกภาพแบบ Influence มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการคุณลักษณะงานด้านความชัดเจนของงาน, ความสำคัญของงาน, ความมีอิสระในการตัดสินใจงาน และการได้รับข้อมูลย้อนกลับ บุคลิกภาพแบบ Steadiness มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความต้องการคุณลักษณะงานด้านความมีอิสระในการตัดสินใจงาน และบุคลิกภาพแบบ Conscientiousness มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการ คุณลักษณะงานด้านความหลากหลายของทักษะ, ความชัดเจนของงาน, ความมีอิสระในการตัดสินใจงาน และการได้รับข้อมูลย้อนกลับ

2. บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบหัวนั้ว มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม เนื่องจาก ความหัวนั้วทางอารมณ์และความมั่นคงของอารมณ์ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารคน ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารคนจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมสิ่งเหล่านี้ไม่ให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานหากเจอกับเหตุการณ์ที่ไม่คุ้นเคยหรือเคยเจอมาก่อนหรือเจอกับสิ่งที่ไม่คาดคิดมาก่อน โดยบุคลิกภาพแบบหัวนั้วนี้จะมีผลต่อการที่องค์กรจะตัดสินใจรับเข้าทำงาน เพราะการควบคุมอารมณ์หรือวุฒิภาวะทางอารมณ์จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันชา ทองเหลา (2565) ที่พบว่า มีอยู่ 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) บุคลิกภาพ 2) การนำเสนอและการสื่อสาร และ 3) ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ ดังนั้น การพัฒนาบุคลิกภาพตลอดจนการนำเสนอและการสื่อสารเป็นสิ่งที่คณะกรรมการให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิต เพราะเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

3. คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ ด้านทักษะการบริหารงาน และด้านทักษะบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงานโดยรวม เนื่องจาก ในการบริหารงานและบริหารคน ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ทางด้านการบริหารงานและบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นหัวใจหลักของการทำงานที่จะส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น ในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาติชาย จาดตานิม และคณะ (2565) ที่พบว่า รูปแบบศักยภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมในยุค ความปกติใหม่มียุคประกอบทั้งสิ้น 12 องค์ประกอบ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะนักบริหารทรัพยากร

มนุษย์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ทักษะการปรับตัว ความรู้ในการบริหารธุรกิจ และจริยธรรมในการทำงาน 2) ด้านเทคโนโลยีและการปรับปรุงระบบงาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ เทคโนโลยีในงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ระบบรูปแบบการบริการ และการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง และ 3) ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ระบบการประเมินและผลตอบแทน การพัฒนาบุคลากร สร้างความผูกพันต่อองค์กร กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการสรรหาและจ้างงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบมีจิตสำนึก และแบบความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ ดังนั้น สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ควรให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นมีการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อมในการทำงานอยู่เสมอ

2. จากผลการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ แบบหัวนั้ว มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงาน ดังนั้น สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ ในประเด็นมีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในองค์กรได้รับทราบเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการ ด้านทักษะการบริหารงาน และด้านทักษะบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจรับเข้าทำงาน ดังนั้น สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ควรให้ความสำคัญกับการตัดสินใจรับเข้าทำงาน ในประเด็นมีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี มีความฉลาดและมีไหวพริบดี เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่สถานประกอบการให้ความสำคัญ

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถานประกอบการอื่น ๆ ที่มีใช้สถานประกอบการที่นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาในเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2566). *ข้อมูลศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะ*

วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. <https://fms.bru.ac.th/>

- จิรภิญญา จิรไพศาลกุล. (2562). *บุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความต้องการคุณลักษณะงานของพนักงานบริษัทเอกชนกลุ่ม เจเนอเรชันวาย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาติชาย จาดตานิม ชูสิวรรณ โชติวงษ์ และปรีดา อติวินิจตระการ. (2565). การพัฒนารูปแบบศักยภาพนักบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมในยุคความปกติใหม่ (New Normal). *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 11(1), 123-138.
- ถนอมขวัญ อยู่สุข. (2563). คุณลักษณะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในทศวรรษที่ 2 (ค.ศ. 2020-2029). *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 3(1), 44-45.
- หทัยขวัญ จันทอง. (2560, 22 มิถุนายน). *บุคลิกภาพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานของพนักงานกรณีศึกษา บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา* [เอกสารนำเสนอ]. การประชุมวิชาการประชุมหาดใหญ่ วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อนันชา ทองเหลา. (2565). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรับเข้าทำงานของผู้ประกอบการกรณีศึกษา บัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2562. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*, 9(1), 110-120.
- Aaker, D. A., Kumar, V. & Day, G. S. (2001). *Marketing Research* (7th ed.). John Wiley & Sons.
- Black, K. (2006). *Business Statistics: for Contemporary Decision Making* (4thed). John Wiley and Sons.

ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
สำหรับครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

The Results of Learning Management with the Knowledge Construction
Package in the Course of English Studies Learning Management for
Elementary Teachers according to Constructivist Theory

พูลผล ชาญวิรัตน์^{1*} สมหวัง นิลพันธุ์² สุภาภรณ์ ประสานพานิช³ พรพิมล ชูสอน⁴ และ นวภา วงษ์อินตา⁵

Poonpon Chanwirut^{1*} Somwhang Nillapun² Supaporn Prasarnphanich³

Pornpimon Chusorn⁴ and Nawapa Wonginta⁵

^{1,2,3,4,5}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2,3,4,5}Faculty of Education, Northeastern University

*Corresponding author's e-mail: poonpon.neu@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

5 พฤศจิกายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

11 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

11 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 2) เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) 3) เพื่อประเมินผลคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ชั้นปีที่ 3 ภาคการเรียนที่ 1 ปี 2567 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) ชุดการสร้างความรู้ตามแนวทางทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินตามมาตรฐาน TQF 4) แบบประเมินคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 5) แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การเรียนภาพรวม 32.31 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.78 ของคะแนนเต็ม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) คะแนนผลการเรียนรู้ตามมาตรฐาน TQF ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ความเหมาะสมของชุดการสร้างความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และนักศึกษา

มีความคิดเห็นต่อชุดการสร้างความรู้ว่าเนื้อหา และสื่อได้รับการค้นคว้าอย่างดี ทันสมัย ดึงดูดความสนใจ ช่วยพัฒนาทักษะผู้เรียนทั้งการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์, มาตรฐาน TQF, คุณลักษณะและทักษะของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21, ชุดสร้างความรู้, การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา

ABSTRACT

The research aims to study 1) The academic achievement of students who learn through knowledge construction sets based on constructivist theory. 2) Evaluate the learning outcomes of students who learn through knowledge construction sets based on constructivist theory according to the National Higher Education Qualification Standards (TQF). 3) Assess the characteristics, skills, and competencies of students in the 21st century who learn through knowledge construction sets based on constructivist theory. 4) Study about students' opinions on the knowledge construction sets based on constructivist theory. The target group for this research comprises 27 third-year undergraduate students from the Bachelor of Education program in Elementary Education during the first semester of the academic year 2024 at the Faculty of Education, Northeastern University. The tools used in this research include 1) Knowledge construction sets based on constructivist theory. 2) Achievement tests. 3) Evaluation based on TQF standards. 4) Assessment of characteristics, skills, and competencies in the 21st century. 5) Student opinion evaluation. The statistical methods for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation

The research findings 1) Students achieved an average score of 32.31, which is 80.78% of the total score, exceeding the specified threshold. 2) The overall learning outcomes according to TQF standards were rated at the highest level. 3) The average score for characteristics, skills, and competencies in the 21st century was also rated at the highest level. 4) The appropriateness of the knowledge construction sets was rated at the highest level. Students expressed that the content and media were well-researched, modern, engaging, and contributed to the development of essential skills such as collaboration, problem-solving, and the effective use of technology suited to the 21st century.

Keywords: Constructivist Theory, TQF Standards, Student Characteristics and Skills, Knowledge Construction Sets, Teaching English for Primary Education

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพื้นฐานที่ช่วยพัฒนาศักยภาพทางความคิดและทักษะในการใช้ชีวิตของบุคคล การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร และนวัตกรรมใหม่ ๆ ดังนั้น การศึกษายุคใหม่จำเป็นต้องมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนมีการเรียนรู้ด้วยตัวของตนเอง ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในระยะยาว (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2558) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้พัฒนา และกำหนดแนวคิดการจัดการเรียนการสอน ตามแนวทางแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นหลักการจัดการศึกษาให้มีความเท่าเทียม และมีความทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตามปัญหาหนึ่งในระบบการศึกษาปัจจุบันคือ การจัดการเรียนการสอนที่ยังคงเน้นการท่องจำและการเรียนรู้เชิงทฤษฎีมากกว่าการสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบและไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังพบปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่งผลต่อคะแนน TQF ซึ่งสามารถเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การขาดความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตร การขาดทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น หรือการไม่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ทั้งนี้จำเป็นต้องปรับปรุงวิธีการสอน เพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และพัฒนาการใช้สื่อการสอนที่ช่วยดึงดูดความสนใจและเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษา นอกจากนี้ วิธีการสอนแบบดั้งเดิมยังทำให้ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรับ (Passive Learner) ซึ่งจำกัดโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การแก้ไขปัญหานี้ จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแนวทางการสอนสู่รูปแบบที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและพัฒนาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเป็นแกนนำในการเชื่อมโยงงานวิจัยลงสู่พื้นที่จริง ผ่านกระบวนการผลิตบัณฑิต การบริการวิชาการแก่ชุมชน เน้นการเปลี่ยนกรอบแนวคิด กระบวนทัศน์ของบัณฑิต ให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาใน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะทางปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม (ราชกิจจานุเบกษา, 2565)

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ผ่านประสบการณ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเอง โดยผู้เรียนได้รับโอกาสในการคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม และสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง ในขณะที่ครู จะทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน และจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้ทฤษฎีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม และพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในสังคมยุคใหม่ (ทิฆัมพร สิงห์ชัยภูมิ และ สุมาลี ชัยเจริญ, 2559) โดยทฤษฎีนี้มีความเหมาะสมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียน

การสอนภาษาอังกฤษ เนื่องจาก การสอนภาษาอังกฤษเป็นอีกหนึ่งทักษะสำคัญที่มีบทบาทอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เพราะการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ นักเรียนเข้าถึงความรู้ที่หลากหลาย รวมถึงเพิ่มโอกาสในด้านการศึกษา การทำงาน และการพัฒนาศักยภาพในระดับสากล แต่ในปัจจุบันสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยพบว่า นักเรียนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษเท่าที่ควร นักเรียนส่วนมากมีความสามารถ และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับอ่อนเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสอบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานสากล จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพ ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมา (อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด, 2561) สำหรับครูประถมศึกษาแล้ว การมีทักษะในการสอนภาษาอังกฤษถือเป็นหัวใจสำคัญ เนื่องจากครูไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้และทักษะด้านภาษาเท่านั้น แต่ยังสามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพของครูในการสอนภาษาอังกฤษ จึงถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้างรากฐานทางการศึกษาให้มั่นคง และยั่งยืน ซึ่งทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ด้วยตนเองและฝึกฝนทักษะผ่านการปฏิบัติจริง (อารีย์ พาวัฒนา และคณะ, 2564) การสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบ "Learning by Doing" ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัย จึงสนใจนำหลักการของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) มาเป็นแนวคิดในการออกแบบชุดสร้างความรู้ในรายวิชา ED13306 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา (English Language Learning Management for Elementary Education Teachers) ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยมีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบของชุดสร้างความรู้ที่นักศึกษาต้องลงมือปฏิบัติได้แก่ การกระตุ้นความสนใจ การสำรวจและค้นคว้า การอธิบายและสร้างความรู้ การขยายความรู้ และประยุกต์ใช้ และการประเมินสะท้อนผล ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้เกิดการสร้างเสริมความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีสมรรถนะ และเจตคติเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

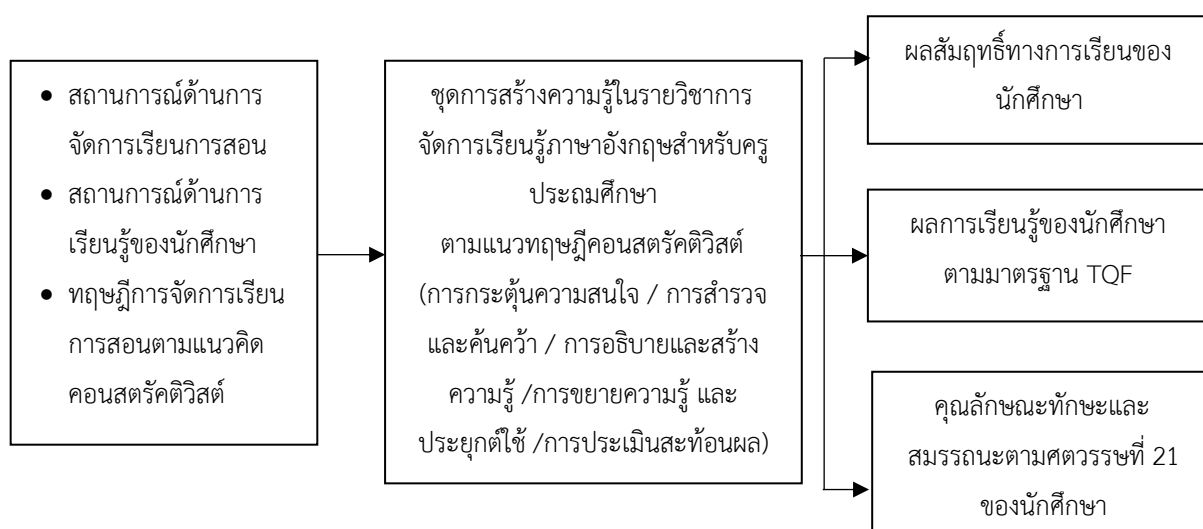
1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
2. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)
3. เพื่อประเมินผลคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวคิด หลักการ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชุดสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยการนำข้อมูลสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน รวมถึงสถานการณ์ด้านความสำเร็จ และปัญหาการเรียนรู้ของนักศึกษาที่พบ มาวิเคราะห์และศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จากนั้นเลือกทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อนำมาพัฒนาชุดการสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สำหรับครูประถมศึกษา เพื่อนำไปใช้กับนักศึกษา โดยมีความคาดหวังว่าชุดการสร้างความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จะส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตามมาตรฐาน TQF และคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre - experimental Designs) โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการทดลอง 1 กลุ่ม ดำเนินการวัดผลเฉพาะหลังการทดลองครั้งเดียว (One Shot Case Study Design) สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังต่อไปนี้ อ้างอิงตาม (บุตรี เวทพิเชษฐโกศล, 2565)

ภาพที่ 2 การศึกษาแบบกลุ่มเดียว (One Shot Case Study Design)

เมื่อ X แทน การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สำหรับครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

O แทน การทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ประเมินมาตรฐานการเรียนรู้คุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 และความเห็นของผู้เรียนที่มีต่อชุดสร้างความรู้ในการจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ สำหรับครูประถมศึกษาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 27 คน ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างกำลังอยู่ในช่วงการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับ ประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย อีกทั้งกลุ่มนักศึกษานี้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ พื้นฐานและทักษะที่จำเป็นในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ได้อย่าง เหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้จำแนกเป็น 2 ประเภท รายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ ชุดการสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จำนวน 7 ชุด การเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา (TQF3) ในรายวิชา ED13306 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา ประกอบด้วย

ชุดความรู้ที่ 1 องค์ประกอบของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา

ชุดความรู้ที่ 2 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชุดความรู้ที่ 3 หลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชุดความรู้ที่ 4 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรมและการออกแบบ

ชุดความรู้ที่ 5 แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

ชุดความรู้ที่ 6 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

ชุดความรู้ที่ 7 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

โดยชุดความรู้ทั้ง 7 ชุด มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน อยู่ในช่วงระหว่าง 0.85 – 0.95 ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้

เครื่องมือที่ใช้ประเมินผล ประกอบไปด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้

เครื่องมือในส่วนนี้เป็นลักษณะแบบทดสอบความรู้เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยแบบทดสอบมี 2 ตอน คือ

1.1) แบบทดสอบลักษณะคำถามปลายปิด คำตอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ก ข ค ง จำนวน 30 ข้อ โดยให้เลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน คะแนนรวม 30 คะแนน จากการนำเครื่องมือส่งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน และใช้เก็บข้อมูลในนักศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เครื่องมือมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบทุกข้อมีค่าระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าความเชื่อมั่นจากการคำนวณค่า Cronbach Alpha Coefficient มีค่าเท่ากับ 0.784 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือไม่ต่ำกว่า 0.70 และค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.60 แปลผลได้ว่าสามารถนำแบบทดสอบไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

1.2) แบบทดสอบลักษณะคำถามปลายเปิด คำตอบแบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน รวม 10 คะแนน จากการนำเครื่องมือส่งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน พบว่าเครื่องมือมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1.00

โดยการรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนรวมทั้งหมด 40 คะแนน กำหนดเกณฑ์การผ่านโดยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป และกำหนดจำนวนนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์อย่างน้อยร้อยละ 70 จะถือว่าชุดการสร้างความรู้ที่พัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์

2) แบบประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)

เครื่องมือในส่วนนี้เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สำหรับครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และมีปลายเปิด (Open – ended Form) ผู้วิจัยใช้แบบประเมินมาตรฐานการเรียนรู้ตาม TQF3 หมวด 2 วัตถุประสงค์และผลลัพธ์การเรียนรู้ (มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2563) นำเครื่องมือส่งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน พบว่า เครื่องมือมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.98 สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

3) แบบประเมินคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21

เครื่องมือส่วนนี้เป็นการประเมินคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 ที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชา ED13306 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบประเมินคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 ตามที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน จำนวน 10 ข้อ ด้านทักษะของผู้เรียน จำนวน 10 ข้อ และด้านสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ด้าน โดยเป็นการประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบบันทึกข้อมูลปลายเปิด นำเครื่องมือส่งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน พบว่าเครื่องมือมีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.78 สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

4) แบบประเมินความเหมาะสมของชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

เครื่องมือส่วนนี้เป็นการประเมินความเหมาะสมของชุดการสร้างความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยนักศึกษาเป็นผู้ทำการประเมิน แบบประเมินเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ตัวเลือก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีเนื้อหา 3 ด้าน คือ 1) รูปแบบของชุดการสร้างความรู้ 2) เนื้อหาของชุดการสร้างความรู้ 3) ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านละ 5 ข้อ รวม 15 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น จากการคำนวณค่า Cronbach Alpha Coefficient มีค่าเท่ากับ 0.94 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือไม่ต่ำกว่า 0.70 แปลผลได้ว่าสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

5) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด ให้นักศึกษาเติมคำสั้นๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา ด้านความเหมาะสมของสื่อ ด้านแหล่งข้อมูลสนับสนุน และด้านประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับ โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1.00 แปลผลได้ว่าสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง และเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชา ED13306 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ฯ ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

1.1) ผู้วิจัยชี้แจงและแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

1.2) จัดแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน ซึ่งผู้เรียนต่อกลุ่มได้มาจากการศึกษาพื้นฐานผลการเรียนรู้ในการเรียนของภาคเรียนที่ 2 โดยผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะมีผลการเรียนคละกัน

1.3) ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้จากชุดสร้างความรู้ จำนวน 7 ชุดตามแผนการเรียนรู้ของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา (TQF3) ในรายวิชา ED13306 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์ปัญหา ศึกษาสถานการณ์ปัญหา (Problem Base)

ขั้นที่ 2 ขั้นส่งเสริมและช่วยเหลือในการสร้างความรู้ ค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาแก้ไขสถานการณ์ปัญหาจากคลังความรู้ (Resource) และจากฐานความช่วยเหลือ (Scaffolding) ในกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ปัญหาและภารกิจได้

ขั้นที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย การเรียนแบบร่วมมือ (Collaboration) ร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่ม บันทึกผลการปฏิบัติการกิจกรรมเรียนรู้ลงในแบบบันทึกภารกิจการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน การปฏิบัติการกิจกรรมเรียนรู้หน้าชั้นเรียนแล้วร่วมกันเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละภารกิจ

ขั้นที่ 4 ขั้นร่วมสรุปแนวคิด ผู้เรียนสรุปความเข้าใจออกมาโดยการตอบคำถามสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ นำมา สร้างเป็นความรู้ด้วยตนเอง

2) หลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชา ED13306 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินผล โดยให้นักศึกษาดำเนินการทำแบบทดสอบ และแบบประเมิน ดังนี้

2.1) แบบทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2.2) แบบประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตามมาตรฐาน TQF

2.3) แบบประเมินคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่21

2.4) แบบประเมินความเหมาะสมของชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

2.5) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1) การวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตามมาตรฐาน TQF คุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่21 ความเหมาะสมของชุดการสร้างความรู้ และความคิดเห็นของนักศึกษาต่อชุดการให้ความรู้

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ใช้ในการวิเคราะห์ผลจากการสังเกต คุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของนักศึกษา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมของชุดการสร้างความรู้

สรุปผลการวิจัย

จากการนำชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ สำหรับครูประถมศึกษา ไปใช้กับนักศึกษา มีผลการวิจัย ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้

นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมเท่ากับ 32.31 คะแนน (S.D.= 3.13) ซึ่งคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.78 ของคะแนนเต็ม ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีนักศึกษาที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89

2) ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)

นักศึกษามีคะแนนผลการเรียนรู้ตามมาตรฐาน TQF ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 4.51 (S.D.= 0.25) ซึ่งแปลผลได้ว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ทักษะด้านปัญญา รองลงมาคือ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านวิทยาการจัดการเรียนรู้ และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ตามลำดับ

3) ผลการประเมินคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21

นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.26) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงาน และสิ่งของเครื่องใช้ ด้านการเลือกใช้นวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิตและสังคม ด้านการสื่อสาร ด้านการใช้คำพูดที่เหมาะสม ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการคิด ทักษะการใช้ชีวิต ตามลำดับ

4) การสังเกตพฤติกรรมจากการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่ผู้วิจัยสามารถสังเกตได้ สรุปได้ ดังนี้

4.1) นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตอย่างมีชีวิตมีความสุข ยั่งยืน ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นตัวอย่างให้คนรอบข้างและสังคมได้

4.2) นักศึกษามีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ พอเพียงมุ่งมั่นในการทำงาน รู้จักสืบค้นข้อมูลมีทักษะในการสื่อสารและการใช้คอมพิวเตอร์ วางตัวอย่างเหมาะสม แก้ปัญหาได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์

4.3) นักศึกษามีความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์และนำความรู้ไปสร้างชิ้นงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ

4.4) นักศึกษาสามารถนำความรู้จากเทคโนโลยีไปใช้กับการผลิตสื่อในการสอนได้ และสามารถใช้นวัตกรรมได้อย่างทันสมัยในการสร้างความรู้ในยุคปัจจุบันให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

4.5) ชุดการสร้างความรู้ที่พัฒนาขึ้น เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้งานเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อลดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ลดการใช้กระดาษ

5) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

จากการประเมินความเหมาะสม และศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาของชุดการสร้างความรู้ที่พัฒนาขึ้นพบว่า ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 4.54 (S.D.=0.36) อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ลักษณะรูปแบบชุดสร้างความรู้ และลักษณะของเนื้อหาตามลำดับ

ทั้งนี้ นักศึกษาที่ได้เรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มีข้อคิดเห็นต่อชุดการสร้างความรู้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา เนื้อหาได้รับการค้นคว้าอย่างดี มีความรู้ครบถ้วนสอดคล้องกับหลักสูตร ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงอย่างสร้างสรรค์

2) ด้านความเหมาะสมของสื่อ สื่อที่ใช้เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย ใช้งานสะดวกและง่าย ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดความสนใจในเนื้อหาที่เรียน พร้อมทั้งสามารถนำไปต่อยอดใช้ในการสอนได้

3) ด้านแหล่งข้อมูลสนับสนุน มีแหล่งข้อมูลที่เพียงพอและน่าเชื่อถือ ช่วยในการค้นคว้า และแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ทำให้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลสะดวกรวดเร็วขึ้นและตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

4) ด้านประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับ ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นทีม ฝึกใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสร้างความเข้าใจในเนื้อหาผ่านการลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาทักษะการวางแผน การแก้ปัญหา การสังเกต และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง อีกทั้งยังเสริมทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยให้เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

จากการนำชุดการสร้างความรู้ในรายวิชาED13306 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ส่งผลให้นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมเท่ากับ 32.31 คะแนน (S.D.= 3.13) ซึ่งคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.78 ของคะแนนเต็ม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70 และมีนักศึกษาที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 เนื่องมาจากการออกแบบและพัฒนาชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกัน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของ

นักศึกษาได้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้สอนและนักศึกษา ทั้งก่อนเรียน และระหว่างเรียน มีการกำหนดกติกาและการทำงานร่วมกันตลอด ทั้งกำกับติดตามงานตามใบงานและใบความรู้ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา เป็นไปตามแนวคิดของ อาธิติยา งอกสิน (2564) ที่ให้ข้อมูลว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Instructional Package) คือ สื่อการเรียนรู้ที่จัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาและกิจกรรมให้เป็นระบบ รัดกุม มีจุดประสงค์ของกิจกรรม ตัวกิจกรรม เวลา และสื่อการสอนไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง และบรรลุ จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพภายในระยะเวลาอันสั้น และแนวคิดของธิดาภรณ์ ละม้ายศรี (2561) ที่ว่า การฝึกอบรม เป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคคล เพื่อให้เป็นไปใน ทิศทางที่ต้องการ เป็นการเรียนการสอนที่เฉพาะเจาะจง และมีเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดารัตน์ ภู่งงา และคณะ (2561) ที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียน E-Learning ตามแนวทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์ เรื่องภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยพบว่า นักเรียนที่ ได้รับการเรียนรู้ด้วยบทเรียน E-Learning ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการวิจัยของ บุตรี เวทพิเชษฐโกศล (2565) ที่ทำการวิจัยการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการจัดการ การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา มีคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด คอนสตรัคติวิสต์ สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

นักศึกษามีคะแนนผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ในภาพรวมใน ระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ทักษะด้านปัญญารองลงมาคือ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านวิทยาการจัดการเรียนรู้ และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ตามลำดับ เนื่องจากชุดการสร้างความรู้ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ จึงทำให้ทักษะด้านปัญญา มีคะแนนสูงสุด รองลงมาคือ คุณธรรม จริยธรรม จากการบูรณาการ จริยธรรมวิชาชีพครู ส่วนทักษะอื่น ๆ เช่น การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และการทำงานร่วมกัน พัฒนาได้ดีผ่านกิจกรรมกลุ่มและการใช้สื่อที่หลากหลาย ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแผนงาน โครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนทักษะต่าง ๆ ตามมาตรฐานของหลักสูตรที่กำหนด โดยคะแนนด้านทักษะ ด้านปัญญา ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นถึงความสามารถของนักศึกษาในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่การเรียนรู้แบบ คอนสตรัคติวิสต์ ที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนให้นักศึกษาได้สร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ครุปรกรณ์ ละเอียดอ่อน และคณะ, 2564) ทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งได้รับ

คะแนนสูงรองลงมา บ่งชี้ว่านักศึกษามีการพัฒนาในด้านจิตสำนึกที่ดี การมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ทำให้นักศึกษามีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง และเกิดการเรียนรู้ทางคุณธรรม จริยธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นทักษะที่มีความจำเป็นในการทำงานในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงทำให้นักศึกษามีโอกาสฝึกฝนทักษะในการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อวิเคราะห์และสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีในบริบทที่ซับซ้อน ทักษะด้านวิทยาการจัดการเรียนรู้ และ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ที่ได้คะแนนในระดับที่ดีมากเช่นกัน สะท้อนถึงความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะเหล่านี้พัฒนาขึ้นจากการทำงานกลุ่มและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มเรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ตามแนวทางคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพิมล ชูสอน และ ศิรवारณ ภูงามติ (2563) ที่ได้ทำการวิจัยการพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่าแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางปัญญา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล

นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะคุณลักษณะและสมรรถนะในลำดับแรกคือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานและสิ่งของเครื่องใช้ สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการสื่อสาร นักศึกษาสามารถใช้คำพูดเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิด ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และคุณลักษณะตามศตวรรษที่ 21 เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางคอนสตรัคติวิสต์ กระตุ้นให้นักศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ในการผลิตชิ้นงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและบริบททางสังคม ส่งผลให้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเด่นชัดที่สุด นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการแสดงออกและการทำงานร่วมกันช่วยเสริมทักษะการสื่อสาร และการแก้ปัญหา ขณะเดียวกันการเน้นการคิดวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติจริงยังช่วยพัฒนาทักษะชีวิต และคุณลักษณะสำคัญตามศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมให้อยู่ในระดับสูงสุด เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการวิจัยของวสันต์ ศรีหิรัญ และคณะ (2562) ที่ได้ทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับห้องเรียนกลับด้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยผลการวิจัยพบว่าความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ความสามารถด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ความสามารถด้านการทำงานเป็นทีมของผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงนักศึกษาวิชาชีพครูมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเพิ่มมากขึ้น

จากการประเมินความเหมาะสมของชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า ภาพรวมของชุดการสร้างความรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการออกแบบชุดการสร้างความรู้ตามทฤษฎีนี้สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ และช่วยเสริมสร้างความเข้าใจของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งบ่งบอกถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำการสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อันสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นให้นักศึกษาสร้างความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ และปฏิสัมพันธ์ รองลงมาคือ ลักษณะรูปแบบชุดสร้างความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีโครงสร้าง สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างองค์ความรู้ของตนเองได้อย่างเป็นระบบ ส่วนลักษณะของเนื้อหาแม้จะมีคะแนนเฉลี่ยรองลงมา แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งสะท้อนว่าการจัดเตรียมเนื้อหาในชุดการสร้างความรู้สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ตามแนวทางของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ได้ ซึ่งสอดคล้องการวิจัยของ พานทอง มูลบัวภา และคณะ (2560) ที่ทำการวิจัยการพัฒนาชุดการสร้างความรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผลการวิจัยพบว่าชุดการสร้างความรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีความเหมาะสมระดับมาก

อภิปรายโดยสรุปได้ว่า การนำทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และส่งผลดีต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากแนวคิดหลักของทฤษฎีนี้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการแก้ไขปัญหา การเรียนการสอนในรูปแบบนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยเป็นผู้คิดวิเคราะห์ สอบถาม และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและเข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง การเรียนการสอนในลักษณะคอนสตรัคติวิสต์ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่รวดเร็ว นอกจากนี้ การสอนในรูปแบบคอนสตรัคติวิสต์ยังสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานเป็นทีม ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์และมุมมองที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้สอนยังสามารถรับบทเป็นผู้ชี้แนะ (facilitator) ที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมความคิดของผู้เรียนให้พัฒนาต่อไป ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้นและเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1) ควรนำผลการวิจัยชุดการสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ในครั้งนี้ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อขยายผลการวิจัยไปสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า

2) ควรมีการจัดอบรมครู อาจารย์ หรือผู้สอนที่นำแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปตามแนวทาง และเกิดคุณภาพสูงสุด

3) ควรมีการพิจารณานำเทคนิค และทฤษฎีอื่น ๆ มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทางเลือก และรูปแบบในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

ครุปรกรณ์ ละเอียดอ่อน และคณะ. (2564). กระบวนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากวัสดุในท้องถิ่นเป็นวัสดุเพาะเห็ด และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. *วารสาร มทรส.(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 6(1), 123–135.

ทิฆัมพร สิงห์ชัยภูมิ และ สุมาลี ชัยเจริญ. (2559). การออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่องสารรอบตัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(4), 69 – 75.

ธิดาภรณ์ ละม้ายศรี. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ธิดารัตน์ ภู่งงา และคณะ. (2561). การพัฒนาบทเรียน E-Learning ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 17(3), 63 – 71.

บุตรี เวทพิเชษฐโกศล. (2565). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*, 10(4), 1574 – 1584.

พรพิมล ชูสอน และ ศิรवारณ ภูงามดี. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER*, 6(2), 61 – 72.

พานทอง มูลบัวภา และคณะ. (2560). การพัฒนาชุดการสร้างความรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลังสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 9(4), 172 – 187.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2563). *หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ (มคอ.2). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2565). *มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565*.
<http://www.ratchakitcha.soc.go.th>.
- วสันต์ ศรีหิรัญ และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับห้องเรียนกลับด้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารวิชาการ Veridian E –Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(2), 259 – 382.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อาธิติยา งามสิน. (2564). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีสอนแบบ MIA เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และกลยุทธ์การอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อารีย์ พาวัฒนา และคณะ. (2564). การศึกษาการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(3), 301 – 316.
- อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด. (2561). การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 10(1), 31 – 45.

การสื่อสารดิจิทัลเพื่อการส่งเสริมการรับรู้เชิงวัฒนธรรม:

กรณีศึกษาประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

Digital Communication for Promoting Cultural Awareness:

Case Study of the Bun Kum Khao Yai Tradition Khon Kaen Province

ตรัยรัตน์ ปลื้มปิติชัยกุล*

Trairath Pluempitichaikul*

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

School of Communication Arts, Sripatum University

*Corresponding author's email: Trirath.pl@spu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

27 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

11 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

12 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางด้านการสื่อสาร ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้รับสารในยุคปัจจุบัน ซึ่งพฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อสอดคล้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น จะพบว่าช่องทางของสื่อดิจิทัลมีความหลากหลายและตอบสนองต่อการใช้งานที่แตกต่างกัน ในแง่แล้ว การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในเชิงวัฒนธรรมผ่านช่องทางในสื่อดิจิทัลยังมีความซับซ้อน ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำกรณีของประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ จังหวัดขอนแก่น มาใช้ศึกษาปรากฏการณ์ เนื่องจากเป็นประเพณีท้องถิ่นที่มีการสืบทอดอย่างยาวนานและได้รับการยอมรับจากสังคม งานศึกษานี้ต้องการแสวงหาแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลที่สามารถสร้างผลลัพธ์ต่อการส่งเสริมการรับรู้ของสาธารณชน โดยความสำคัญของสื่อดิจิทัลที่มีพลังในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดจนการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลที่รวดเร็วอันมีผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้รับสารในทางสังคม จากการศึกษาพบว่ามีความหลากหลายในการส่งเสริมการรับรู้สื่อดิจิทัลผ่านการเรียนรู้และพัฒนาการใช้งานสื่อดิจิทัลอย่างตระหนักถึงคุณค่า อีกทั้งเพิ่มทักษะในการพิจารณาของบุคคลผู้รับสาร

คำสำคัญ: สื่อดิจิทัล, การรับรู้เชิงวัฒนธรรม

ABSTRACT

This academic article aimed to study the changes in communication affecting the perception of information of the recipients in the present era. The behavior of accessing media was consistent with the development of technology and innovation. It was found that the channels of digital media were diverse and respond to different usage. In this aspect,

communication to create cultural understanding through digital media channels was even more complex. The researcher has used the case of the Big Rice Festival in Khon Kaen province to study the phenomenon because it was a local tradition that has been passed down for a long time and was accepted by society. This study aimed to find a way to use digital media that can create results in promoting wider public awareness. Due to the importance of digital media that had the power to promote learning as well as rapid communication and dissemination of information, which resulted in the participation of the recipients in society. The study was found that there were guidelines for promoting digital media awareness through learning and developing the use of digital media with awareness of its value, as well as increasing the judgment skills of the recipients of the message

Keywords: Digital Media, Cultural Awareness.

บทนำ

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์นอกเหนือจากปัจจัย 4 ขั้นพื้นฐาน มนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม ทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น เป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอด พัฒนาเรียนรู้และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้ นอกจากนี้การสื่อสารยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชนและสังคมในทุกด้าน (เบญจมาศ ขำสกุล, 2558)

มนุษย์จึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องมีการสื่อสารข้อมูลถึงกันและกัน ซึ่งในสมัยโบราณมนุษย์สื่อสารข้อมูลด้วยวิธีการที่ไม่ซับซ้อนนัก เช่น ปากเปล่า ม้าเร็ว และนกพิราบสื่อสาร ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนการสื่อสารข้อมูลเป็นจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์วิทยุจากนั้นเมื่อเข้าสู่ยุคที่มีเครือข่าย คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตเข้ามาเกี่ยวข้อง การสื่อสารข้อมูลของมนุษย์มีการปรับเปลี่ยนเป็นสื่อ ที่เกี่ยวข้องกับอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เช่น บริการ IRC (Internet Relay Chat) โปรแกรมพูดคุย (Chat Programs) จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail หรือ Email) และเว็บบอร์ด (Web Board) จวบจนถึงปัจจุบัน มนุษย์เริ่มมีการสื่อสารข้อมูลในชีวิตประจำวันถึงกันและกันด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (พิชิต วิจิตรบุญรักษ์, 2554)

ด้วยเหตุนี้พัฒนาการของการสื่อสารดิจิทัลในปัจจุบันส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของการขับเคลื่อนสังคม นวัตกรรมทางเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคน ไม่เพียงแต่ช่วยให้การดำเนินชีวิตสะดวกขึ้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลส่งผลให้หลายภาคส่วนต้องปรับตัว เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเทศไทย อีกทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ

และการสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐและเอกชน พร้อมทั้งยังเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศ (ธรินทร์ เลิศสุชีเกษม, 2565) นอกจากนี้เทคโนโลยีช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลและบริการต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย (Smith et al., 2022)

จะเห็นว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking Services: SNS) ว่าเป็นแพลตฟอร์มที่ให้บริการออนไลน์ที่เน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นความสนใจ ร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรม เหตุการณ์เรื่องราว ภาพเพื่อสร้างเครือข่ายสังคม (Social Networks) หรือความสัมพันธ์ในสังคม (Social Relation) ระหว่างกลุ่มบุคคล แหล่งบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นบริการสารสนเทศบนเว็บ ที่อนุญาตให้แต่ละคนสร้างโปรไฟล์ของตนเอง สร้างรายชื่อของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อสร้างชุมชนออนไลน์ที่เชื่อมโยงกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันภายในระบบ ตัวอย่างบริการ เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น Email, Google, Facebook, Web Blog, Twitter, LinkedIn, Instagram และอื่น ๆ ดังนั้นสังคมปัจจุบันจึงมีเครือข่ายสังคมที่เชื่อมโยงข้อมูลกันในสังคมเครือข่าย โดยมีบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยี (น้ำทิพย์ วิภาวิ, 2015)

อีกทั้งจะพบว่า การเปิดรับสื่อดิจิทัลผ่านช่องทางออนไลน์ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีแนวโน้มที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการบริโภคข้อมูลและการสื่อสารของผู้บริโภค มีแนวโน้มที่จะเปิดรับข้อมูลจากแหล่งออนไลน์ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น โซเชียลมีเดีย (Social Media), บล็อก (Blog), และพอดแคสต์ (Podcast) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแพลตฟอร์มที่เสนอเนื้อหาที่ปรับแต่งตามความสนใจของผู้ใช้ ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของแหล่งข้อมูลมากขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้บริโภคที่ต้องการรับสารผ่านสื่อดิจิทัลอย่างสอดคล้องกับพฤติกรรมของตน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในเนื้อหาที่สร้างขึ้นโดยผู้ใช้อีกก็เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (Smith et al., 2022) ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของการใช้สื่อออนไลน์ในรูปแบบวิดีโอและการสตรีมมิ่งที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความสะดวกในการเข้าถึงและความหลากหลายของเนื้อหาการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแพลตฟอร์มวิดีโอออนไลน์ (Video Online) เช่น ยูทูบ (YouTube) และ เน็ตฟลิกซ์ (Netflix) ได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลหลักสำหรับการบริโภคเนื้อหาและการสร้างประสบการณ์การรับชมที่เป็นส่วนตัว

การมีส่วนร่วมในสื่อดิจิทัลได้ส่งผลต่อพฤติกรรม的开รับสื่อในรูปแบบใหม่ เช่น การติดตามผู้สร้างเนื้อหาที่มีชื่อเสียงและการเข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง (Martínez and García 2023) ด้วยเหตุนี้การเปิดรับข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดการตัดสินใจของมนุษย์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะเมื่อเกิดความไม่แน่นอนหรือเกิดปัญหากับตนเอง ชานนท์ ศิริธร (อ้างใน กรกมล แจ่มเจริญยิ่ง, 2564) กล่าวถึงการเปิดรับสื่อว่าสามารถพิจารณาได้จากระยะเวลาหรือช่วงเวลา ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารและจำนวนสื่อที่จะใช้ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าสื่อดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญในการสร้าง

ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งการส่งเสริมความรู้ ทักษะและพฤติกรรมของผู้รับสาร เช่นเดียวกันกับ ประเด็นของการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทั้งในระดับประเทศชาติ และระดับท้องถิ่น

โดยงานศึกษานี้จะมุ่งพิจารณาการใช้สื่อดิจิทัลในการส่งเสริมการรับรู้ในประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นประเพณีทำบุญที่ชาวนาเก็บเกี่ยวข้าวแล้วจะนำมานวดที่ลานนวดข้าว ก่อนนำข้าวไปเก็บในยุ้งฉาง เรียกว่า บุญคูณลาน โดยเชิญญาติพี่น้องมาร่วมทำบุญเพื่อร่วมบูชาแม่โพสพ โดยนิมนต์พระสงฆ์ มาเจริญพระพุทธมนต์โยงด้ายสายสิญจน์รอบกองข้าวบุญกุ่มข้าวใหญ่หรือบุญคูณลาน เป็นประเพณีทำบุญที่ ชาวนาเก็บเกี่ยวข้าวแล้วจะนำมานวดที่ลานนวดข้าว ก่อนนำข้าวไปเก็บในยุ้งฉาง เรียกว่า บุญคูณลาน โดยเชิญ ญาติพี่น้องมาร่วมทำบุญเพื่อร่วมบูชาแม่โพสพ โดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ โยงด้ายสายสิญจน์ รอบกองข้าว ถวายอาหารบิณฑบาต เลี้ยงญาติมิตร พระสงฆ์อนุโมทนาประพรมน้ำพระพุทธมนต์ผู้ร่วมพิธี ตลอดจนประพรมลานข้าว วั ว ควาย เจ้าของนา เพื่อเป็นสิริมงคลจะเห็นว่าพฤติกรรมทางจริยธรรมผูก จิตวิญญาณของคนไว้กับข้าว จนเกิดเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับการผลิตการเพาะปลูกข้าว จึงมีพิธีกรรมสำคัญในทุก ๆ ขั้นตอนการเพาะปลูกเพื่อให้ผลผลิตข้าวอุดมสมบูรณ์ (ทองแถม นาถจำนง, 2559) ทั้งนี้ จังหวัดขอนแก่นโดยอำเภอบ้านไผ่ ได้สืบสานประเพณีดังกล่าวโดยกำหนดจัดงานแห่ปราสาทข้าวหรือ บุญกุ่มข้าวใหญ่ ในเดือนมกราคมของทุกปี (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดขอนแก่น, 2566) โดยเป็นประเพณี ที่ถูกยกย่องเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนในพื้นที่

โดยปัญหาสำคัญคือ การเข้าถึงข้อมูลและคนในสังคมต่างหลงลืมคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น จนกลายเป็นสิ่งที่ดูห่างไกลกับวิถีชีวิต ซึ่งหากเราส่งเสริมก็จะมีผลต่อการสืบสานและอนุรักษ์เผยแพร่ ศิลปะวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ตลอดจนสร้างรายได้ผ่านกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ การสื่อสารด้วยสื่อดิจิทัลมาใช้ในการสร้างและส่งเสริมการรับรู้ให้เกิดการเปิดรับในประเพณีเชิงวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยการสื่อสารข้อมูลที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาบูรณาการกับรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่ หลากหลาย เช่น มีการนำเอาข้อความ ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง หรือวีดิทัศน์มาเรียบเรียงผสมผสาน เข้าด้วยกันจนเกิดเป็นสื่อที่มีความหลากหลายและเข้าถึงผู้รับสารได้อย่างตรงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารจึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาผ่านอุปกรณ์สมาร์ทโฟน (Smart Phone) ซึ่งการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลจึงนับได้ว่าเป็นวิธีที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง เนื่องจากเหตุผล หลายประการ เช่น จำนวนผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ลักษณะของผู้รับสารหรือผู้ชมที่เกิดขึ้นใน ยุคการสื่อสารสื่อดิจิทัล (บุหงา ชัยสุวรรณ, 2558) ก็จะสามารถสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึง คุณค่าของประเพณีในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สื่อดิจิทัลเพื่อการส่งเสริมการรับรู้ประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ในปัจจุบันประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่หรือบุญคูณลานนั้นยังเป็นประเพณีที่สืบทอดและปฏิบัติ ต่อกันมา เป็นบุญประเพณีของชาวอีสานที่แสดงให้เห็นจิตวิญญาณของชุมชนที่ดำรงอยู่ด้วยวิถีเกษตรกรรม มาช้านาน ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน ด้วยจิตสำนึกในบุญคุณของข้าวที่หล่อเลี้ยงชีวิตทุกคน นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงออกถึงพลังแห่งความร่วมมือร่วมใจของชุมชน เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวจึงได้มีการทำพิธี

บูชาแม่พระโพสพ ซึ่งทำกันเมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วโดยนำข้าวมากองไว้กลางลานนวด แล้วทำพิธีบายศรีข้าว หรือเมื่อนวดข้าวเสร็จจะได้ข้าวเปลือกกองใหญ่กลางลานนวด ชาวอีสานได้เรียกกองข้าวเปลือกใหญ่ว่า “กุ่มข้าวใหญ่” และจะทำพิธี “รับขวัญข้าว” เพราะถือคติความเชื่อว่าขณะที่เรานำเกี่ยวข้าวและนวดข้าว เราใช้เท้าเหยียบย่ำข้าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมทำพิธีบูชา เพื่อขอขมาพระแม่โพสพจะได้เป็นสิริมงคลต่อตนเองและครอบครัวให้มีแต่ความผาสุก (ทรงคุณ จันทจร และคณะ, 2561) แต่นับวันการรับรู้ในวัฒนธรรมนี้เริ่มอยู่ในความสนใจผ่านสื่อแบบดั้งเดิมน้อยลงไป เนื่องด้วยการสื่อสารในสื่อเก่าประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และอื่น ๆ อีกทั้งมีลักษณะการสื่อสารเป็นแบบทิศทางเดียว (One-Way Communication) ซึ่งผู้รับสารไม่อาจโต้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างทันทีทันใดไม่อาจสร้างความน่าสนใจเท่าสื่อดิจิทัลที่มีความรวดเร็วและตอบสนองต่อวิถีชีวิตที่อาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้

เมื่อพิจารณาการใช้สื่อดิจิทัลในการสร้างการรับรู้จะพบว่าในเครื่องมือ เช่น สมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook), เอ็กซ์ (X), อินสตาแกรม (Instagram) และติกต็อก (TikTok) ทำให้ผู้คนสามารถแบ่งปันข้อมูลและปฏิสัมพันธ์กันได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้เทคโนโลยีการประชุมทางไกลผ่านระบบออนไลน์ต่าง ๆ ยังช่วยให้การทำงานแบบระยะไกลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลกระทบของเทคโนโลยีต่อการเชื่อมต่อและการสื่อสารในสังคม การศึกษาแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสื่อสาร เช่น สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันการส่งข้อความ ได้มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงบุคคลและกลุ่มคนจากหลากหลายภูมิภาค ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิธีการสื่อสารที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สื่อสังคมใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการสื่อสาร (Kim and Park, 2023)

ในแง่แล้วการใช้ช่องทางผ่านสื่อดิจิทัลจะเป็นตัวผลักดันสำคัญให้เกิดการกระจายข้อมูลข่าวสารและสามารถอาศัยคุณลักษณะของสื่อใหม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดโครงสร้างทางความรู้สึกของคนในสังคมอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน (McQuail, 2010) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ส่งเสริมเนื้อหาและสื่อความหมายไปยังกลุ่มเป้าหมายในฐานะผู้รับสารได้ในทุกช่วงวัย เป็นการเพิ่มคุณค่าในเชิงสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งพลังของสื่อดิจิทัลนี้เองจะทำให้ผู้คนในสังคมรับรู้ข้อมูลของประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ ในจังหวัดขอนแก่นมากขึ้น โดยเฉพาะหากนำสารไปบูรณาการและประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสถานการณ์ทางสังคม เช่น กระแสหรือประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้การใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลทั้งในแง่ดีและไม่ดีต่อประเด็นจึงต้องระมัดระวังในการสื่อสารเพราะอาจส่งผลกระทบทางลบที่อยู่เหนือการควบคุมได้

จะเห็นว่าสื่อดิจิทัลมีผลต่อการส่งเสริมการรับรู้ของประชาชนในวงกว้างและส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการส่งสารผ่านเนื้อหาที่น่าสนใจในช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์จะสามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ทุกช่วงวัยและทุกระดับในทางสังคม

การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการสร้างการรับรู้ประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ จังหวัดขอนแก่นในอนาคต

ในประเด็นของการพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลในอนาคตยังมีแนวโน้มเอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทำหน้าที่ส่งสารและรับสารได้พร้อมกัน เป็นการสื่อสารสองทาง และสื่อยังทำหน้าที่ส่งสารได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพ เสียง และข้อความไปพร้อมกัน โดยรวมเอาเทคโนโลยีของสื่อดั้งเดิม เข้ากับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสัมพันธ์ ทำให้สื่อสามารถสื่อสารได้สองทางผ่านระบบเครือข่ายและมีศักยภาพแบบสื่อประสม (Multimedia) (พรจิต สมบัติพานิช, 2547) ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สามารถส่งเสริมการรับรู้เนื้อหาของข้อมูลผ่านการแลกเปลี่ยนในช่องทางออนไลน์ต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อีกทั้งหากอาศัยกรอบคิดของ Kent Wertime and Lan Fenwick (อ้างใน ญัฐนรี เจนจิต, 2557) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ โดยลักษณะสำคัญของเนื้อหาอยู่ในรูปแบบดิจิทัลประกอบด้วย “อิสระ 5 ประการ” ได้แก่

1. อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from Scheduling) เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับและส่งข่าวสารได้ในเวลาที่ตนต้องการ และไม่จำเป็นต้องชมเนื้อหาต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนด ซึ่งประเด็นนี้เป็นจุดแข็งสำคัญในการออกแบบเนื้อหาที่สามารถสื่อสารประเด็นทางประเพณีวัฒนธรรมได้ตลอดเวลา โดยหากสารมีการประยุกต์ให้สอดคล้องกับสังคมก็จะเกิดการเผยแพร่สารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. อิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน (Freedom from Geological Boundaries) เนื้อหาในรูปแบบดิจิทัลเป็นเนื้อหาที่รับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากประเทศใดก็ได้แล้วแต่ความต้องการของแต่ละบุคคล โดยการสื่อสารประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ จังหวัดขอนแก่น อาจขยายพื้นที่การรับรู้ในระดับสากลหรือนานาชาติได้ เพราะเป็นความเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อและความสวยงามทางวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันชาวต่างชาติจำนวนมากให้ความสนใจในท้องที่ใหม่ที่แปลกใหม่และท้าทายประสบการณ์ นั้นหมายถึงการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านการใช้สื่อดิจิทัลอย่างไร้พรมแดน

3. อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to Scale) มีเนื้อหาที่สามารถย่อ หรือขยายขนาด/เครือข่ายได้ เช่น การปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับการเผยแพร่ทั่วโลก หรือปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงได้

4. อิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from Formats) เนื้อหาแบบดิจิทัลไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบหรือลักษณะตายตัวแบบสื่อดั้งเดิม โดยรูปแบบทางการสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์สามารถออกแบบแนวทางทางการสื่อสารให้ตอบโต้พฤติกรรมของผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งประเทศไทยมีนโยบายสำคัญในการสร้างอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมและประเพณี ทั้งนี้ประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ จังหวัดขอนแก่นก็เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารที่ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นทางด้านวัฒนธรรมของสังคมไทย

5. อิสระจากยุคนักการตลาดสร้างเนื้อหา มาสู่ยุคนักบริโภคเริ่มสร้างและควบคุมเนื้อหาเอง (From Marketer-Driven to Consumer-Initiated, Created and Controlled) ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล

ทำให้เจ้าของสื่อไม่อาจควบคุมการแพร่กระจายของสื่อได้เหมือนอดีต เนื้อหาที่พบในบล็อก (Blog) หรือ คลิปวิดีโอในเว็บไซต์ของ YouTube และสื่อผสมใหม่ ๆ อาจสร้างสรรค์จากผู้บริโภคคนใดคนหนึ่งก็ได้ เป็นเนื้อหาที่สร้างจากผู้บริโภค (Consumer-Created Content) ที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว โดยผู้บริโภค สารในยุคสื่อดิจิทัลอาจสร้างการรับรู้แบบส่งต่อสารเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างกว้างขวาง

ในแง่หนึ่งแล้วการใช้สื่อดิจิทัลอย่างเข้าใจต่อการสื่อสารประเด็นเนื้อหาในทางประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนแก่นของคุณลักษณะของสื่อดิจิทัล ก็จะช่วยสร้างการรับรู้ต่อผู้รับสารในฐานะประชาชนในทั่วไป เชื่อมโยงไปจนถึงระดับนานาชาติที่จะเกิดการเห็นคุณค่าทางประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งก็จะส่งผลกระทบเชิงบวกที่พัฒนาสังคม เศรษฐกิจได้ในอนาคตอย่างยั่งยืน

อีกทั้งการพัฒนาสื่อดิจิทัลยังเป็นการเพิ่มคุณภาพและศักยภาพในการสื่อสารไปยังสังคม ให้เกิด การรับรู้ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิด ทักษะและพฤติกรรม หากแต่ต้องวางแผนการและแนวทาง เชิงกลยุทธ์ ตลอดจนจัดลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ก็จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจทางการสื่อสารให้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สรุปการศึกษา

จากการศึกษาจะเห็นว่า การใช้สื่อดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญต่อการวางแผนทางการเพิ่มช่องทาง ในการรับสารผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ให้ตรงต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในฐานะเป้าหมายสำคัญทางการสื่อสาร อีกทั้ง การสร้างการรับรู้และปรับบุรณการเข้ากับประเด็นทางสังคมก็จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจ ซึ่งก่อให้เกิด การส่งต่อและแพร่กระจายข้อมูลของวัฒนธรรมประเพณีในวงกว้าง ตลอดจนการสร้างพื้นที่ในการสื่อสาร อย่างเปิดกว้างและสร้างเวทีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านประเพณี วัฒนธรรมในอนาคต อีกทั้งความสำคัญของสื่อดิจิทัลที่มีพลังในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดจนการสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูลที่รวดเร็วอันมีผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้รับสารในทางสังคม จากการศึกษาพบว่ามีแนวทาง ในการส่งเสริมการรับรู้สื่อดิจิทัลผ่านการเรียนรู้และพัฒนาการใช้งานสื่อดิจิทัลอย่างตระหนักถึงคุณค่า อีกทั้ง เพิ่มทักษะในการพิจารณาของบุคคลผู้รับสาร

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการเรื่องนี้ได้รับการสนับสนุนเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

กรกมล แจ่มเจริญยิ่ง. (2564). การเปิดรับ ทักษะ ทักษะ ทักษะและแนวโน้มการรับมือต่อสถานการณ์การถูก กลั่นแกล้งบนสื่อสังคม (cyberbullying) ของกลุ่ม generation Z ผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก [วิทยานิพนธ์ ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ณัฐนรี เจนจัด. (2557). การศึกษา "ความเป็นไทย" ในสื่อใหม่ กรณีศึกษาโฆษณาของธุรกิจสายการบิน [การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรงคุณ จันทจร และคณะ. (2561). บุญกุ่มข้าวใหญ่: ความสัมพันธ์ของความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมต่อความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจชุมชนอีสาน. *วารสารช่อพะยอม*, 29(1), 421-429.
- ทองแถม นาถจำนง. (2559). *วัฒนธรรมข้าวไทย*. ภาพพิมพ์.
- ธรินทร์ เลิศสุภิเกษม. (2565). การปรับตัวขององค์การภาครัฐสู่รัฐบาลดิจิทัล: ศึกษากรณีการปรับตัวของกระทรวงการต่างประเทศสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลตามกรอบของแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ปีพ.ศ. 2563 - 2565 [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2015). เครือข่ายสังคมในสังคมเครือข่าย. *TLA Research Journal*, 8(2), 119-127.
- บุหงา ชัยสุวรรณ. (2558). การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคม: ภาพรวมและกรอบแนวความคิด. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการนิเทศ*, 2(1), 173-198.
- เบญจมาศ ขำสกุล. (2558). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. <https://sites.google.com/site/thaicommunication83/bth-thi-1-kar-suxsar>
- พรจิต สมบัติพานิช. (2547). โฆษณาในทศวรรษที่ 2000-2010: การศึกษาถึงปัจจัยด้านสื่อที่มีต่อรูปแบบโฆษณา [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต. (Social Media: Future Media). *Executive Journal*, 99.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดขอนแก่น. (2566). *งานประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ จังหวัดขอนแก่น*. <https://khonkaen.prd.go.th/th/content/page/index/id/165994>
- Kim, H., and Park, J. (2023). The Impact of Communication Technologies on Social Connections and Cultural Practices. *New Media & Society*, 25(3), 541-558.
- Martínez, J., and García, M. (2023). The Rise of Video and Streaming Platforms: Shifts in Digital Media Consumption Patterns. *International Journal of Media Management*, 25(3), 210-225.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory* (6th ed.). London: Sage Publication.
- Smith, A., et al. (2022). Trends in Digital Media Consumption: Shifting Preferences and Credibility. *Journal of Communication Research*, 48(4), 321-339.

การใช้สิทธิไต่เบี่ยของผู้ค้ำประกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693:
ศึกษากรณีจับกลุ่ม สลับกู้สลับค้ำประกัน

The Guarantor's Right of Recourse according to the Civil and Commercial
Code, Section 693: Study the Case of Grouping, Switching Loans and
Switching Guarantees

นรา สมบูรณ์¹ และ วรณวรารค์ ศุทธชัย^{2*}

Nara Somboon¹ and Wanvarang Sudtachai^{2*}

^{1,2}คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2}Faculty of Social Sciences and Humanities, Northeastern University

*Corresponding author's email: wanvarang.sud@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

30 พฤษภาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

12 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิไต่เบี่ยของผู้ค้ำประกันในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนี เนื่องจากในทางปฏิบัติ ผู้ค้ำประกันมีบทบาทสำคัญในธุรกรรมทางการเงิน แต่สิทธิในการไต่เบี่ยจากลูกหนี้ยังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะในประเทศไทยที่กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิไต่เบี่ยตามมาตรา 693 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังคงมีข้อจำกัดด้านการบังคับใช้ งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อบทกฎหมาย บทบัญญัติ และแนวปฏิบัติในประเทศเปรียบเทียบ ผลการวิจัยพบว่ากฎหมายฝรั่งเศสและเยอรมันมีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้ค้ำประกันใช้สิทธิไต่เบี่ยได้ในเชิงรุกมากกว่ากฎหมายไทย และเสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นธรรมยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: สิทธิไต่เบี่ย, ผู้ค้ำประกัน, จับคู่, สลับกู้สลับค้ำประกัน

ABSTRACT

This research article aims to examine and analyze the legal principles surrounding the right of recourse available to guarantors under Thai law, with a comparative analysis of French and German legal systems. In practice, guarantors play a crucial role in financial transactions. However, their ability to recover payments from debtors remains limited, particularly under Section 693 of the Thai Civil and Commercial Code. Using documentary

research methods, the study compares relevant statutory provisions and legal practices. The findings reveal that both the French and German laws provide a more proactive approach enabling guarantors to exercise their right of recourse. The study recommends that Thai law be reformed to reflect a more equitable and practical legal framework.

Keywords: Right of Recourse, Guarantor, Matching, Interchanging Loan and Guarantee Roles

บทนำ

ปัจจุบันในการทำสัญญาให้กู้ยืมเงิน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล หรือสถาบันการเงิน ย่อมต้องรับความเสี่ยงจากการที่ลูกหนี้ชั้นต้นไม่ชำระหนี้ กล่าวคือ ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระหนี้ ทำให้อาจเกิดหนี้เสีย และส่งผลกระทบต่อผลประกอบการของธุรกิจรายนั้น ๆ ได้ ดังนั้น ในการพิจารณาการให้กู้ยืมเงินในลูกค้ายรายใดรายหนึ่ง ผู้ประกอบการจะลดความเสี่ยงโดยการให้ผู้กู้หาประกันการชำระหนี้ เพื่อหากเกิดกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระหนี้ หรือตกเป็นบุคคลล้มละลายผู้ประกอบการยังคงสามารถเรียกให้ชำระหนี้จากการประกันดังกล่าวได้ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิไต่เบี่ยของผู้ค้าประกันในประเทศไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนี เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นธรรม และช่วยให้ผู้ค้าประกันสามารถใช้สิทธิไต่เบี่ยได้อย่างขึ้น

ปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 11 12 และ 13 บัญญัติให้มีการประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน โดยแบ่งตามประเภทของหลักประกันได้ 3 ประเภทสัญญา อันได้แก่ กฎหมายว่าด้วยค้ำประกัน (มาตรา 680 ถึงมาตรา 701) กฎหมายว่าด้วยจำนอง (มาตรา 702 ถึงมาตรา 746) และกฎหมายว่าด้วยจำนำ (มาตรา 747 ถึง มาตรา 769) โดยกฎหมายว่าด้วยค้ำประกันนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่งผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่งเพื่อชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

กฎหมายว่าด้วยจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 702 บัญญัติว่าจำนองนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้จำนองเอาทรัพย์สินตราไว้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจำนองเป็นประกันการชำระหนี้ โดยไม่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับจำนอง ทรัพย์สินที่จะนำมาตราไว้เป็นจำนองได้นั้นจะต้องเป็นอสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าประเภทใดก็ได้ และสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ เช่น เรือที่มีระวางตั้งแต่ 5 ตัน แพ สัตว์พาหนะ กฎหมายว่าด้วยการจำนำนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 747 บัญญัติไว้ว่า สัญญาจำนำนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่า ผู้จำนำส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับจำนำเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้

เนื้อหาของกฎหมายสัญญาจำนองหรือสัญญาจำนำ ผู้รับจำนองหรือผู้รับจำนำอาจเป็นผู้เองก็ได้ แต่กรณีที่จะศึกษาในบทความนี้นั้น เป็นกรณีของผู้ค้าประกันซึ่งไม่อาจเป็นผู้กู้หรือลูกหนี้ชั้นต้นเองได้ และจะต้องเป็นบุคคลที่สามหรือบุคคลภายนอกเท่านั้น ดังนั้น เมื่อลูกหนี้ผิดนัดเมื่อใดเจ้าหนี้ชอบที่จะเรียกให้

ผู้ค้าประกันชำระหนี้ได้แต่นั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 686 ซึ่งส่งผลให้ผู้ค้าประกันได้รับความเดือดร้อนจากการที่จะต้องชำระหนี้แทนลูกหนี้ แม้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693 จะให้สิทธิผู้ค้าประกันซึ่งได้ชำระหนี้แล้วมีสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาจากลูกหนี้ เพื่อต้นเงินกับดอกเบี้ย และเพื่อการที่ต้องสูญหายหรือเสียหายไปอย่างไรใดเพราะการค้ำประกันนั้นได้แต่ในการใช้สิทธิตามกฎหมายนั้นจะต้องเป็นกรณีที่ผู้ค้าประกันได้ชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้ว จึงจะสามารถรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ที่มีสิทธิเหนือลูกหนี้ได้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่กู้ยืมเงินและรวมกลุ่มค้ำประกันสัญญาไว้แก่กันนั้น ผู้ค้าประกันเองก็อาจเป็นผู้กู้ยืมในอีกสัญญาหนึ่งและในสัญญานั้นผู้กู้ในสัญญานี้เป็นผู้ค้าประกัน โดยสลับกันค้ำประกันสัญญาเป็นกลุ่ม ดังนั้น เมื่อต้องชำระหนี้ของตนไปพร้อมกันกับหนี้ของผู้กู้ผู้ค้าประกันจึงมักไม่อาจที่จะชำระหนี้ปิดบัญชีหนี้ได้ในคราวเดียว เนื่องจากเป็นจำนวนเงินที่สูง ด้วยเหตุผลนี้จึงจำใจต้องผ่อนชำระเป็นรายงวดแทนลูกหนี้ให้แก่เจ้าหนี้จนกว่าจะครบถ้วนไม่อาจที่จะรับช่วงสิทธิได้ทันที หรือใช้สิทธิในฐานะผู้ค้าประกันขอรับชำระหนี้ได้ทันที เช่น กรณีการขอรับชำระหนี้จากลูกหนี้ซึ่งศาลสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลาย

การที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้ค้าประกันซึ่งได้ชำระหนี้แล้วจึงจะมีสิทธิไล่เบี้ยได้ เมื่อชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้วนั้นจึงสร้างความเดือดร้อนให้แก่บรรดาผู้ค้าประกันเป็นอย่างยิ่ง และอาจเกิดการเป็นหนี้เสียในทุกสัญญาของการรวมกลุ่มกู้เงินและค้ำประกันนั้น ด้วยเหตุจึงสมควรปรับเปลี่ยนกฎหมายให้เข้ากับภาวะของสังคม และพฤติกรรมของลูกหนี้ในปัจจุบัน

ประวัติและความเป็นมาของกฎหมายค้ำประกันเกี่ยวกับการใช้สิทธิไล่เบี้ยในประเทศไทย

กฎหมายว่าด้วยค้ำประกันมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา การค้ำประกันพบได้เป็นการทั่วไปในสัญญากู้หรือสัญญาขายฝากทาสแต่ไม่พบในสัญญาประเภทอื่น เนื่องจากการค้ำประกันเป็นการผูกพันในตัวบุคคลอันสอดคล้องกับสัญญาสัญญาซื้อขายฝากทาส ที่มีผลเป็นการผูกพันตัวลูกหนี้หรือทาสต่อเจ้าหนี้หรือต่อนายเงินต่างจากสัญญาอื่น ๆ (นิลบล เลิศนุวัฒน์, 2565) ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีการตรากฎหมายสามดวงได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องค้ำประกันไว้ว่า “ผู้ใดค้ำประกันผู้กู้เงินโดยทำสัญญาและรับเงินไปโดยไม่ได้นำตัวลูกหนี้มาด้วยเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ทั้งหมด” (ปิติกุล จีระมงคลพานิชย์, 2562) ภายหลังเมื่อมีการเข้ามาของประเทศตะวันตกประเทศไทยจึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยร่างเป็นภาษาอังกฤษเสียก่อนแล้วจึงแปลกลับมาเป็นภาษาไทย กระทั่งได้ตราบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน ซึ่งมีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้ง โดยครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2558 มีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของการกำหนดข้อยกเว้นในการสละสิทธิของผู้ค้าประกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้เจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวแก่ ผู้ค้าประกันภายใน 60 วันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้หากไม่ดำเนินการ เจ้าหนี้จะไม่มีสิทธิเรียกให้ผู้ค้าประกันรับผิดชอบในส่วนดอกเบี้ยและหนี้อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลังพ้นกำหนด 60 วันได้ แต่ตลอดการใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้ค้าประกันต่อลูกหนี้ ที่บัญญัติใน มาตรา 693 แต่อย่างใด การปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายฉบับดังกล่าว มีผลเพียงทำให้ผู้ค้าประกันสามารถใช้สิทธิเรียกร้องให้เจ้าหนี้บังคับ

ชำระหนี้กับลูกหนี้ชั้นต้นก่อนตนได้เท่านั้น ซึ่งผู้ค้ำประกันยังคงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ ในหน้าที่ตนทำ สัญญาค้ำประกันไว้แม้ผู้ค้ำประกันจะถึงแก่ความตายก่อนหนี้ถึงกำหนดชำระ (พินัย ไซยแสงสุขกุล, 2537)

หลักการความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย การรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่

1. ความรับผิดชอบในลักษณะผู้ค้ำประกันทั่วไป ตามมาตรา 867 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ค้ำประกันทั่วไปต้องรับผิดชอบในการชำระหนี้แทนลูกหนี้เมื่อเจ้าหนี้ได้พยายามเรียกร้องจากลูกหนี้แล้วแต่ไม่สามารถเรียกร้องได้ ภายใต้สัญญาค้ำประกันประเภทนี้ ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบทั้งหมดทั้งในส่วนของ เงินต้นและดอกเบี้ย

2. ความรับผิดชอบในลักษณะผู้ค้ำประกันไม่สามารถเรียกร้องจากลูกหนี้ ตามมาตรา 868 ผู้ค้ำประกันสามารถยึดหลักการเรียกร้องจากลูกหนี้ไปสู่กระบวนการทางกฎหมายโดยในกรณีนี้ ผู้ค้ำประกันสามารถเรียกร้องจากลูกหนี้ได้หากมีการชำระหนี้ไปแล้วในกรณีนี้ผู้ค้ำประกันสามารถร้องขอเงินคืนจากลูกหนี้ ในภายหลัง (กิตติชัย งามชัยพิสิฐ, 2559)

ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน

1. ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเป็นการรับผิดชอบในลักษณะของ "การรับประกัน" ซึ่งหมายความว่าผู้ค้ำประกันไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเมื่อผู้กู้หรือลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญา หากผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยตามที่ตกลงกันในสัญญา ในกรณีที่มีการบังคับคดีหรือศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้แล้ว ผู้ค้ำประกันต้องทำการชำระหนี้แทน หากผู้ค้ำประกันชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แล้ว ผู้ค้ำประกันจะมีสิทธิเรียกร้องจากลูกหนี้ในภายหลัง (ปัญญา ถนอมรอด, 2567)

2. ข้อจำกัดในการรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน ตามกฎหมายไทย ผู้ค้ำประกันไม่สามารถได้รับการค้ำประกันหนี้ทั้งหมดในบางกรณี โดยเฉพาะเมื่อมีการตกลงกันว่า ผู้ค้ำประกันจะไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีที่หนี้นั้นเกิดจากความผิดพลาดทางอาญาหรือความผิดที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ได้รับอนุญาตจากกฎหมาย นอกจากนี้ หากมีการคำนวณหนี้แล้วปรากฏว่าเจ้าหนี้ได้เรียกร้องมากเกินไปกว่าจำนวนที่ควรจะเป็น ผู้ค้ำประกันสามารถคัดค้านและไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนที่เกินจากการคำนวณที่ไม่ถูกต้องตามสัญญาหรือกฎหมาย

3. การสิ้นสุดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันจะสิ้นสุดลงเมื่อนั้นนั้นได้รับการชำระเต็มจำนวนหรือเมื่อสัญญาผู้ค้ำประกันถูกยกเลิกตามข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย หรือเมื่อศาลตัดสินว่าผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิดชอบ โดยการสิ้นสุดนี้สามารถเกิดขึ้นได้ในกรณีต่าง ๆ เช่น ผู้ค้ำประกันสามารถชำระหนี้แทนลูกหนี้ได้หรือมีการเจรจาและทำข้อตกลงใหม่กับเจ้าหนี้

จากที่กล่าวมา เห็นได้ว่าความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในหลาย ๆ ธุรกิจทางการเงินหรือการให้เครดิตในสังคมไทย การเข้าใจหลักการและข้อจำกัดของความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันจึงเป็นสิ่งที่ผู้ค้ำประกันและผู้ที่เกี่ยวข้องควรใส่ใจ เพราะการรับผิดชอบในกรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้

อาจนำมาซึ่งผลกระทบที่รุนแรงทั้งในแง่ของการเงินและชื่อเสียง การศึกษาความหมายและขอบเขตของสัญญาผู้ค้ำประกันอย่างละเอียดจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการปกป้องสิทธิของทั้งผู้ค้ำประกันและเจ้าหนี้ในอนาคต

สิทธิไล่เบี้ยของผู้ค้ำประกัน

การค้ำประกันเป็นสัญญาที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ค้ำประกัน) ตกลงจะรับผิดชอบชำระหนี้แทนลูกหนี้หลัก หากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เมื่อผู้ค้ำประกันชำระหนี้แทนลูกหนี้แล้ว กฎหมายได้กำหนดสิทธิไล่เบี้ยให้แก่ผู้ค้ำประกัน เพื่อให้สามารถเรียกร้องคืนจากลูกหนี้ได้ บทความนี้จะวิเคราะห์หลักกฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิไล่เบี้ยของผู้ค้ำประกันในประเทศไทย

สิทธิไล่เบี้ย (Right of Recourse) คือ สิทธิของผู้ค้ำประกันที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระคืนจำนวนเงินที่ผู้ค้ำประกันได้ชำระแทนไป รวมถึงดอกเบี้ยและค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693 บัญญัติว่า "ผู้ค้ำประกันซึ่งได้ชำระหนี้แล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาจากลูกหนี้เพื่อต้นเงินกับดอกเบี้ยและเพื่อการที่ต้องสูญหายหรือเสียหายไปอย่างใด ๆ เพราะการค้ำประกันนั้น อนึ่ง ผู้ค้ำประกันย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้บรรดามีเหนือลูกหนี้ด้วย"

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ค้ำประกันสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ผู้ค้ำประกันต้องชำระหนี้แทนลูกหนี้แล้วเท่านั้น จึงจะมีสิทธิไล่เบี้ยได้ ไม่ใช่เพียงแต่ทำสัญญายอมรับสภาพหนี้กับเจ้าหนี้ว่าจะชำระหนี้เช่นนั้น ผู้ค้ำประกันยังไม่ได้สิทธิไล่เบี้ยตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1319/2538 สิทธิของโจทก์ในฐานะผู้ค้ำประกันที่จะไล่เบี้ยเอาจากจำเลยย่อมจะมีขึ้นต่อเมื่อโจทก์ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แทนจำเลยแล้วตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 693 แต่การชำระหนี้โดยวิธีการที่โจทก์ยอมผูกพันตนเข้าเป็นลูกหนี้ของ ฐ. เพื่อชำระหนี้ของจำเลยอีกคนหนึ่งหาใช่เป็นการที่โจทก์ชำระหนี้ให้แก่ ฐ. เสร็จสิ้นแล้วไม่ทั้งไม่ทำให้หนี้ระหว่าง ฐ. กับจำเลยที่มีอยู่เดิมระงับสิ้นไปเพราะมิใช่เป็นการแปลงหนี้ใหม่โดยการเปลี่ยนตัวลูกหนี้ ฐ. ยังคงมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้ดังกล่าวได้เช่นเดิมเมื่อตามคำฟ้องไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าโจทก์ได้ชำระหนี้แทนจำเลยให้แก่ ฐ. ไปแล้วหรือไม่เป็นจำนวนเท่าใดโจทก์จึงยังไม่มีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยเอาจากจำเลย

2. หากลูกหนี้มีข้อต่อสู้ที่สามารถใช้ปฏิเสธการชำระหนี้ได้ ผู้ค้ำประกันต้องยกข้อต่อสู้นั้นต่อสู้เจ้าหนี้ มิฉะนั้นจะเสียสิทธิไล่เบี้ยตาม มาตรา 695 ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 97/2522 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 695 ให้สิทธิแก่ลูกหนี้ที่จะอ้างขึ้นเถียงผู้ค้ำประกันซึ่งได้ชำระหนี้แล้ว ไม่ให้ไล่เบี้ยลูกหนี้ จำเลยทำสัญญาค้ำประกันไว้ต่อโจทก์ ในกรณีที่โจทก์ถูกเรียกร้องให้ชำระเงินตามภาระที่โจทก์ออกหนังสือค้ำประกันทางหุ้นส่วนจำกัด ลูกหนี้ของโจทก์แล้ว จำเลยจะเป็นผู้ชดใช้ให้โจทก์ จำเลยจึงไม่ใช่ตัวลูกหนี้ แต่เป็นผู้ทำสัญญาผูกพันไว้กับโจทก์อีกส่วนหนึ่งต่างหาก จะใช้สิทธิของลูกหนี้ตามมาตรา 695 ไม่ได้ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทำสัญญาค้ำประกันทางหุ้นส่วนจำกัดรั้นจะก่อสร้างไว้กับโจทก์ เนื่องจากการที่ธนาคารโจทก์ออกหนังสือค้ำประกันหนี้สินของห้างที่พึงจะมีขึ้นในภายหลังว่า หากห้างไม่สามารถชำระหนี้ให้โจทก์ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ จำเลยจะเป็นผู้ชดใช้แทน ต่อมาห้างดังกล่าวขอให้โจทก์ออกหนังสือค้ำประกันทางต่อ

กรมสามัญศึกษา ในการที่ห้างเข้าทำสัญญาก่อสร้าง โดยมีข้อสัญญาว่าหากโจทก์ได้รับความเสียหาย ห้างจะชดเชยให้โจทก์จนครบ โจทก์ได้ออกหนังสือคำประกันให้ ครั้นต่อมาปรากฏว่าห้างก่อสร้างผิดสัญญาถูกระทรวงศึกษาธิการซึ่งกรมสามัญศึกษาอยู่ในสังกัดฟ้องร่วมกับโจทก์ และศาลแพ่งพิพากษาให้ห้างกับโจทก์ชดเชยเงินค่าเสียหายให้กรมสามัญศึกษา ห้างไม่ชำระโจทก์ต้องชำระแทนไปจนครบถ้วน แล้วห้างกลับไม่ยอมชดเชยให้โจทก์ จำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันจึงต้องรับผิดชอบชดเชยแทน โจทก์นำคดีมาฟ้องขอให้ศาลบังคับ

จำเลยให้การว่า ฟ้องของกระทรวงศึกษาธิการขาดอายุความ โจทก์ทราบถึงข้อต่อสู้ข้อนี้ แต่ไม่ยกข้อต่อสู้ของห้างซึ่งเป็นลูกหนี้ขึ้นต่อสู้ โจทก์สันนิษฐานได้ว่าโจทก์จำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันห้างไม่ต้องรับผิดชอบ โจทก์ด้วย ศาลชั้นต้น พิพากษาให้จำเลยชำระเงินให้โจทก์ จำเลยฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายว่า จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน เพราะโจทก์ไม่ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคดีที่โจทก์ถูกฟ้องร่วมกับห้างหุ้นส่วนจำกัด รัตนกิจก่อสร้าง จึงสันนิษฐานได้ว่าโจทก์เอาจากห้างลูกหนี้แล้ว

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า โจทก์ฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบตามสัญญาที่ทำไว้กับโจทก์ ซึ่งจำเลยตกลงว่าในกรณีที่โจทก์ถูกเรียกร้องให้ชำระเงินตามภาระที่โจทก์ออกหนังสือคำประกันห้างหุ้นส่วนจำกัดรัตนกิจก่อสร้างให้อยู่ในดุลพินิจของโจทก์ที่จะจ่ายเงินตามภาระการค้ำประกัน จำเลยจะยกเรื่องโจทก์ละเลยไม่ยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ขึ้นต่อสู้คดีซึ่งไม่ปรากฏในสัญญาใช้ไม่ได้ และสำหรับข้อต่อสู้เรื่องสันนิษฐานได้ว่าโจทก์จำเลยยกขึ้นอ้างนั้น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 695 ให้สิทธิแก่ลูกหนี้ที่จะยกขึ้นแย้งผู้ค้ำประกันซึ่งได้ชำระหนี้แล้วไม่ให้ไต่เบียดลูกหนี้ จำเลยไม่ใช่ตัวลูกหนี้แต่เป็นผู้ทำสัญญาผูกพันไว้กับโจทก์อีกส่วนหนึ่งต่างหาก จะใช้สิทธิของลูกหนี้เช่นนั้นไม่ได้

3. การรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ นอกจากสิทธิไต่เบียดแล้ว ผู้ค้ำประกันยังมีสิทธิรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้เหนือลูกหนี้ด้วย ซึ่งหมายความว่า ผู้ค้ำประกันสามารถใช้สิทธิและวิธีการเดียวกับเจ้าหนี้ในการเรียกร้องหนี้จากลูกหนี้

4. ในการชำระหนี้ผู้ค้ำประกันจะได้สิทธิไต่เบียดไปนั้นจากช่องที่มีการบอกกล่าวแก่ลูกหนี้เสียก่อน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 696 ซึ่งหากผู้ค้ำประกันมิได้บอกกล่าวแก่ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันจะไม่มีสิทธิที่จะไต่เบียดเอาแก่ลูกหนี้ได้ หากผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้ไปแทนโดยไม่ได้ออกกล่าวแก่ลูกหนี้แล้ว และลูกหนี้ ไม่ทราบถึงการชำระหนี้แล้วได้ไปชำระหนี้ซ้ำอีกกรณีเช่นนี้ผู้ค้ำประกันได้สิทธิเพียงจะฟ้องเจ้าหนี้เพื่อขอเงินคืนฐานรากมิควรได้เท่านั้น

แนวปฏิบัติในการใช้สิทธิไต่เบียด

ในทางปฏิบัติ ผู้ค้ำประกันควรดำเนินการดังนี้:

- ตรวจสอบข้อต่อสู้ของลูกหนี้: ก่อนชำระหนี้แทน ควรตรวจสอบว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้หรือไม่ และยกข้อต่อสู้ขึ้นต่อเจ้าหนี้

- เก็บหลักฐานการชำระหนี้: เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการเรียกร้องคืนจากลูกหนี้

- ดำเนินการทางกฎหมาย: หากลูกหนี้ไม่ยอมชำระคืน ผู้ค้ำประกันสามารถฟ้องร้องต่อศาลเพื่อบังคับให้ชำระหนี้ได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว สิทธิไล่เบี้ยเป็นกลไกที่กฎหมายกำหนดเพื่อคุ้มครองผู้ค้ำประกันหลังจากที่ได้ชำระหนี้แทนลูกหนี้แล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้ค้ำประกันควรปฏิบัติตามเงื่อนไขและแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้เพื่อป้องกันการเสียสิทธิในการเรียกร้องคืนจากลูกหนี้

การใช้สิทธิไล่เบี้ยในประเทศฝรั่งเศส

การใช้สิทธิไล่เบี้ย (Right of Recourse หรือ Droit de recours) ในประเทศฝรั่งเศสมีบัญญัติที่ชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (Code Civil) โดยเฉพาะในบริบทของ "การค้ำประกัน" (le cautionnement) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิไล่เบี้ยของผู้ค้ำประกันเมื่อได้ชำระหนี้แทนลูกหนี้หลัก

สิทธิไล่เบี้ยของผู้ค้ำประกันในกฎหมายฝรั่งเศสอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 2308-2320 (หลังการปฏิรูปกฎหมายปี ค.ศ. 2021) ซึ่งกำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้ค้ำประกัน (la caution) เมื่อได้ชำระหนี้แทนลูกหนี้ กล่าวคือ เมื่อผู้ค้ำประกันชำระหนี้แทนลูกหนี้หลัก (le débiteur principal) ตามที่ตกลงไว้ในสัญญาค้ำประกัน (contrat de cautionnement) ผู้ค้ำประกันจะได้รับสิทธิไล่เบี้ยต่อไป

1) สิทธิไล่เบี้ยโดยชอบธรรม (Recours personnel) ผู้ค้ำประกันสามารถเรียกร้องจากลูกหนี้หลักเพื่อให้คืนจำนวนเงินที่ตนได้จ่ายไป รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าปรับ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยสิทธินี้เกิดจากความสัมพันธ์ภายในระหว่างผู้ค้ำประกันและลูกหนี้ (Article 2308 Code civil)

2) สิทธิไล่เบี้ยโดยรับช่วงสิทธิ (Recours subrogatoire) ผู้ค้ำประกันมีสิทธิรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้เดิมตามกฎหมาย (subrogation légale) กล่าวคือ เมื่อผู้ค้ำประกันชำระหนี้แก่เจ้าหนี้แล้ว จะได้รับสิทธิของเจ้าหนี้เดิมในการดำเนินการบังคับคดีกับลูกหนี้ รวมถึงสิทธิตามหลักประกัน เช่น การจำนอง หรือการกันทรัพย์ (Article 1346 Code civil)

ในการใช้สิทธิไล่เบี้ยนั้นผู้ค้ำประกันสามารถไล่เบี้ยเอาค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกี่ยวกับการชำระหนี้ดอกเบี้ยตามสัญญาหรือตามกฎหมาย รวมถึงใช้สิทธิกับหลักประกันอื่นที่ลูกหนี้ให้ไว้แก่เจ้าหนี้ ส่วนเงื่อนไขที่ผู้ค้ำประกันจะใช้สิทธิไล่เบี้ยนั้น ได้แก่ ผู้ค้ำประกันจะต้องได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยชอบแล้วจึงจะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้เมื่อพิจารณาการใช้สิทธิไล่เบี้ยในประเทศฝรั่งเศส กฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเกี่ยวกับการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้ค้ำประกัน มาตรา 2028 วางหลักให้ผู้ค้ำประกันมีสิทธิเรียกร้องหนี้ประธาน ดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ผู้ค้ำประกันได้ชำระไปให้แก่เจ้าหนี้และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เนื่องจากการดำเนินคดีระหว่างผู้ค้ำประกันกับเจ้าหนี้ อีกทั้งค่าเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินคดี ดังกล่าว โดยตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 2032 กำหนดให้ผู้ค้ำประกันสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยก่อนที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เสร็จสิ้น เมื่อมีการฟ้องร้องให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้หรือเมื่อลูกหนี้ล้มละลายหรืออยู่ในสถานะที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ Code civil [Civil Code]. (France). (2024)

การใช้สิทธิไล่เบี้ยในประเทศเยอรมนี

สาธารณรัฐเยอรมันมีระบบกฎหมายแบบ Civil Law เช่นเดียวกับฝรั่งเศส และมีกฎหมายที่รองรับ “สิทธิไล่เบี้ย” (Regressrecht หรือ Rückgriff) อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในกรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งชำระหนี้

แทนอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น ผู้ค้ำประกัน (Bürge) หรือผู้รับผิดชอบร่วม (Gesamtschuldner) กฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (Bürgerliches Gesetzbuch: BGB)

กฎหมายเยอรมันรับรองสิทธิไล่เบี้ยใน 2 รูปแบบหลัก ได้แก่

1) สิทธิไล่เบี้ยในฐานะลูกหนี้ร่วม (Gesamtschuldnerausgleich) ผู้รับผิดชอบร่วม (joint debtor) ที่ได้ชำระหนี้แทนผู้อื่น มีสิทธิเรียกเงินคืนจากลูกหนี้ที่เหลือในส่วนที่เขาไม่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งอยู่ในมาตรา: § 426 BGB - Internal Relationship Between Joint Debtors (Gesamtschuldner): “A joint debtor who has satisfied the creditor may demand compensation from the other debtors according to their internal relationship...”

2) สิทธิไล่เบี้ยของผู้ค้ำประกัน (Bürge) เมื่อผู้ค้ำประกันชำระหนี้แทนลูกหนี้หลัก เขาย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยจากลูกหนี้ตามมาตรา: § 774 BGB - Subrogation of the Surety: “To the extent that the surety satisfies the creditor, the creditor's claim against the principal debtor is transferred to the surety (legal subrogation)...”

สาธารณรัฐเยอรมันมีกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิไล่เบี้ย กำหนดไว้ในกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มาตรา 770(2) ได้วางหลักว่า ผู้ค้ำประกันมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชดเชยหนี้ให้แก่ตนได้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้โดยหนี้ประธานยังไม่ถึงกำหนดชำระลูกหนี้อาจจะให้ประกันแก่ผู้ค้ำประกันแทนการชำระหนี้ให้แก่ผู้ค้ำประกัน

สรุป

การศึกษาพบว่า สิทธิไล่เบี้ยของผู้ค้ำประกันในกฎหมายไทยยังมีข้อจำกัดที่ต้องได้รับการปรับปรุง โดยควรบัญญัติให้สามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยก่อนการชำระหนี้ในบางกรณี และขยายความคุ้มครองให้ครอบคลุมค่าเสียหายอื่นเช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนี การปรับปรุงนี้จะช่วยสร้างความเป็นธรรม และเสริมความมั่นคงในระบบสินเชื่อของประเทศ หรือมีการปรับปรุงให้ผู้ค้ำประกันสามารถเข้าสวมสิทธิไล่เบี้ยได้เมื่อผู้ค้ำประกันทำสัญญาชำระหนี้แทนลูกหนี้ เพื่อให้มีช่องว่างให้สามารถปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และแบ่งเบาภาระผู้ค้ำประกัน อีกทั้งยังเป็นการลดความเสี่ยงที่การจับกลุ่มค้ำประกันจะไม่สามารถชำระหนี้ได้ทั้งกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

กิตติชัย งามชัยพิสิฐ. (2559). *ความรับผิดของผู้ค้ำประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์*.

สำนักพิมพ์วิญญูชน.

นิลบล เลิศนุวัฒน์. (2565). *กฎหมายค้ำประกัน*. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิติกุล จีรมงคลพานิชย์. (2562). *ค้ำประกันจำนองจำนำ*. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปัญญา ถนอมรอด. (2567). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ยืม ค้ำประกัน จำนอง*

จำน้า. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

พินัย ไชยแสงสุกุลและคณะ. (2537). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์: วิจัยพื้นฐานเรื่องกฎหมายแห่งราชอาณาจักรสยาม (ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างระบบกฎหมายและเนื้อหาบทบัญญัติของอาณาจักรสยามและอาณาเขตทักษิณ)*. สามเจริญพานิชย์.

Bürgerliches Gesetzbuch [BGB] (Germany). (2024). <https://www.gesetze-im-internet.de>

Code civil [Civil Code] (France). (2024). *Légifrance*. <https://www.legifrance.gouv.fr>

การบริหารการตลาดที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Marketing Management on The Performance of Rural Industries Business
Amphoe Maung Changwat MahaSarakham

สมใจ จอมหงษ์^{1*} พัชรารณ ฉายบุญครอง² จันททัตปาส์ เพ็ชรหัวโงะ³ กมลทิพย์ ตรีเดช⁴ และ ฉัตรชัย อุดมรัตน์⁵
Somjai Jomhong^{1*} Patcharaporn Chaiboonkrong² Janthappapha Pechwangoa³ Kamontip Treedech⁴
and Chatchai Udomrat ⁵

^{1,2,3,4,5}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2,3,4,5}Faculty of Management Science, Maha Sarakham Rajabhat University

*Corresponding author's email: Kamontip.pak@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

13 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

15 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

17 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง การบริหารการตลาดที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารการตลาดของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท 2) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การบริหารการตลาดกับผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากธุรกิจอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 274 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการการตลาดโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการให้บริการเฉพาะเจาะจง ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือกระจายตัวสินค้า ด้านราคา และด้านส่งเสริมการขาย ส่วนความคิดเห็นด้านเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านลูกค้าและ

ด้านกระบวนการภายใน จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์การบริหารการตลาดกับผลการดำเนินงาน พบว่าการบริหารการตลาดกับผลการดำเนินงานพบว่าการบริหารการตลาด ด้านราคา ด้านการให้บริการ เฉพาะเจาะจงและด้านการรักษา ความเป็นส่วนตัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม (PFM) อย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.05 ดังนั้น โดยสรุปการบริหารการตลาดมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน ธุรกิจสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการตลาดในการเพิ่มประสิทธิภาพผลการดำเนินงาน รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม ให้มีผลการดำเนินงานดียิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารการตลาด, ผลการดำเนินงาน, ธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the marketing management of rural industrial businesses. 2) To study the performance of rural industrial businesses, and 3) to study the relationship between marketing management and the performance of rural industrial businesses. This is the quantitative research. The sample group used in the research was Industrial business operators in Amphoe Maung Changwat MahaSarakhm Province. The data were collected from 274 people, brained by stratified sampling and using questionnaires as tools. Statistics used in data analysis include statistics used in data analysis by finding frequency (Frequency), percentage (Percentage) and One – Way Analysis of Variance (ANOVA) and Multivariate Analysis of Variance (MANOVA), Multiple Correlation Analysis and Multiple Regression Analysis. The results of study revealed that industrial business operator agreed with having marketing management as a whole and in each of all these aspects at a high level: product aspect, specific service aspect, privacy aspect, distribution or product distribution channel aspect, price aspect, and promotion aspect. As for opinions about performance results, they are at a high level Finance, Learning and Development, Customer and Internal Process. From the analysis of the relationship between marketing management and performance, it was found that Marketing management and performance found that marketing management in terms of price, specific service, and privacy have a positive relationship with overall performance (PFM) at a significant level of 0.05. Therefore, in summary, marketing management has an impact on performance. Businesses can use it as a guideline for marketing planning to increase efficiency in performance, as well as use it as information for planning

the development of industrial businesses in Amphoe Maung Changwat MahaSarakhm Province to have better performance in the future.

Keywords: Marketing Management, Performance, Rural Industrial Business.

บทนำ

ปัจจุบันการตลาดได้เข้ามามีบทบาทในการทำธุรกิจอย่างมากทั้งธุรกิจขนาดเล็กและใหญ่ ต่างกำลังตื่นตัวให้ความสนใจผ่านระบบการตลาดผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้สามารถให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงเกิดสถานะที่มีการแข่งขันกันสูงในการทำตลาดด้านต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งจะทำให้ลูกค้าพึงพอใจ (วิเลิศ ภูริวัชร, 2563) และส่งผลให้ธุรกิจมีความมั่นคงสามารถเป็นผู้นำ มุ่งไปสู่ความประสบความสำเร็จได้นั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทจึงเป็นสิ่งที่ต้องนำมาพัฒนา และต่อยอดให้มีธุรกิจขยายแนวโน้มให้เพิ่มมากขึ้น ได้อย่างยั่งยืน จึงมีผู้ประกอบการให้ความสำคัญในเรื่องของการผลิตด้านอุตสาหกรรมในชุมชนเป็นอย่างมาก เป็นการขยายธุรกิจไปสู่ชุมชน ให้ชุมชนก่อเกิดรายได้และในชุมชนเริ่มให้ความสนใจธุรกิจชุมชนเพิ่มจำนวนมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ ที่สนใจจึงมีแนวคิดที่จะเริ่มทำธุรกิจอุตสาหกรรมชุมชนให้ตรงกับความต้องการทางด้านตลาด จึงส่งผลให้แนวโน้มให้ธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทเริ่มเกิดขึ้นและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การตลาดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จได้ด้วยการสามารถเอาชนะการแข่งขัน ซึ่งการแข่งขันจะมีได้ก็ต้องสามารถคิดวางแผนหาวิธีการดำเนินงานที่ดีที่สุดและเป็นไปได้มากที่สุดมาใช้ จะต้องสามารถคิดกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพตรงกับความเป็นจริงที่สุดและให้ผลสำเร็จได้มากที่สุดด้วยเช่นกัน (อำพล นววงศ์เสถียร, 2562) วิธีการทำการตลาดอินเทอร์เน็ตต้องประกอบด้วย 4 องค์ประกอบต่าง ๆ ของการตลาดแบบอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการซึ่งมีหน้าร้านบนโลกไซเบอร์จะต้องทำความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อจะได้จัดกิจกรรมทางการตลาดอย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด การศึกษาหาข้อมูลและการทำความเข้าใจในวิธีการการตลาดจะสามารถทำให้ธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้ได้อย่างตรงกลุ่มเป้าหมาย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563) ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องเข้าใจและนำหลักการโดยพิจารณาจากด้าน 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) 2) ราคา (Price) 3) ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือกระจายตัวสินค้า (Place) 4) การส่งเสริมการขาย (Promotion) 5) การให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง (Personalization) 6) การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพื่อให้ธุรกิจมีผลตอบแทนกำไรที่น่าพอใจ

นอกจากนั้นธุรกิจประกอบการอุตสาหกรรมชนบท ควรนำหลักการวัดผลการดำเนินงานเป็นแนวทางในการตัดสินใจ และการประเมินผลที่มุ่งค้นหาสิ่งที่ธุรกิจได้ดำเนินการไปแล้ว ว่าสิ่งใดควร

ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และศึกษาว่าการดำเนินการนั้นมีปัญหาหรือมีสิ่งใดที่ควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้บริหารที่มีความสำคัญมากต่อองค์กร การตัดสินใจจะต้องอาศัยการวัดผลการดำเนินงานจะสามารถบอกได้ว่า ธุรกิจในช่วงนี้มีผลการดำเนินงานของธุรกิจเป็นอย่างไร สามารถบอกถึงยอดขาย อัตรากำไร และผลประกอบการ ทั้งนี้การวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจ พิจารณาจากด้านลูกค้า (Customer Perspective) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) ด้านการเงิน (Financial Perspective) ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการมองเห็นผลลัพธ์ได้ดำเนินงานของธุรกิจ (ฐานา ฉันทพิศาล, 2560) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการบริหารการตลาดที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมขนบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารการตลาดศึกษาผลการดำเนินงานศึกษาความสัมพันธ์การบริหารการตลาดกับผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมขนบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการผลการศึกษานำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวางแผนธุรกิจอุตสาหกรรมขนบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการตลาดของธุรกิจอุตสาหกรรมขนบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมขนบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การบริหารการตลาดกับผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมขนบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการตลาด

ความหมายของการบริหารการตลาด (กุลฉัตร ฉัตรกุล ณ อยุธยา, 2553) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าตลาดอินเทอร์เน็ตสรุปได้ ดังนี้

การบริหารการตลาด (Marketing Management) สิ่งที่ทำหรือปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดในด้านต่าง ๆ คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือกระจายสินค้า (Place) การส่งเสริมการขาย (Promotion) เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และใช้ต้นทุนต่ำ มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ คือ

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึง ชนิด คุณภาพ รูปแบบ ตรายี่ห้อ การรับประกัน เป็นต้น
2. ราคา (Price) หมายถึง มูลค่าของสินค้าหรือราคาป้าย รวมถึงการให้ส่วนลดและวิธีการตั้งราคา

3. ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือกระจายตัวสินค้า (Place) หมายถึง สถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ การเลือกทำเลที่ตั้งเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า

4. การส่งเสริมการขาย (Promotion) หมายถึง การเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหรือสินค้าและบริการขององค์กรในรูปแบบข้อความ รูปภาพ และเสียง ในเขตอุตสาหกรรมชนบทเพื่อสร้างภาพพจน์หรือสร้างรายได้ให้แก่สินค้าและบริการของธุรกิจ รวมถึงการให้ส่วนลดหรือโปรโมชั่นต่าง ๆ

5. การให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง (Personalization) หมายถึง การสร้างบริการและเสนอขายสินค้าที่เหมาะสมเป็นรายบุคคลและตรงตามความต้องการเสมือนเป็นลูกค้าพิเศษ

6. การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) หมายถึง การรักษาข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าให้เป็นความลับโดยไม่เผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ของลูกค้าก่อนได้รับอนุญาต เช่น หมายเลขบัตรเครดิต ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

ลักษณะทั่วไปของการตลาด ประกอบด้วยการทำงานของธุรกิจที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค โดยทั่วไปหน้าที่การตลาดจะประกอบด้วย 8 หน้าที่ ดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2560)

1. การซื้อ (Buying) หมายถึง การค้นหาและประเมินสินค้าหรือบริการเพื่อนำมาจำหน่ายหรือผลิตให้กับลูกค้า

2. การขาย (Selling) หมายถึง การส่งเสริมผลิตภัณฑ์โดยอาศัยพนักงาน หรือไม่ใช้พนักงานขาย หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ที่สำคัญของการตลาด เพราะสร้างรายได้ให้กับกิจการ

3. การขนส่ง (Transporting) หมายถึง การเคลื่อนย้ายตัวสินค้าจากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่ง โดยใช้พาหนะต่าง ๆ เช่น รถบรรทุก เรือ เครื่องบิน รถไฟ เป็นต้น

4. การเก็บรักษา (Storing) หมายถึง การดูแลเก็บรักษาสินค้าไว้เมื่อถึงเวลาที่ลูกค้าต้องการ ซึ่งต้องอาศัยคลังสินค้า และการบริหารสินค้าคงเหลือ

5. การจัดมาตรฐานและระดับชั้นของสินค้า (Standardization and Grading) หมายถึง การจัดเตรียมผลิตภัณฑ์แยกตามขนาดมาตรฐานและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้การซื้อและการขายง่ายขึ้น รวมถึงสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่แตกต่างกันได้ดียิ่งขึ้น และทำให้การตรวจสอบเช็คสินค้าง่ายขึ้น

6. การเงิน (Financing) เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินสดและเครดิตให้เพียงพอต่อการขนส่ง การเก็บรักษา การส่งเสริมการตลาด การขาย และการซื้อสินค้า

7. การเสี่ยงภัย (Risk Taking) เป็นการรับภาระความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้น จากกระบวนการทางการตลาด เช่น สินค้าล้าสมัย เสียหาย ถูกขโมย ลูกค้าไม่ต้องการ ยอดขายต่ำ ขาดทุน เป็นต้น

8. สารสนเทศทางการตลาดและการวิจัยการตลาด (Marketing Information and Marketing Research) จะเกี่ยวข้องกับการเก็บและรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน และควบคุมกิจกรรมการตลาด

แนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน

สภาพแวดล้อมการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบันมีความซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรต่าง ๆ จะต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์และแสวงหาเครื่องมือทางด้านการจัดการใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันขององค์กรอยู่เสมอ เครื่องมือทางด้านการจัดการเครื่องมือหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายในองค์กรต่าง ๆ คือ Balanced Scorecard (BSC) ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ในการบริหารองค์กร เนื่องจากสามารถช่วยนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ อีกทั้งก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในองค์กร ตลอดจนเกิดการวัดผลการดำเนินงานที่เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร

ความสำคัญของการวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard)

การวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพ จากประสบการณ์ขององค์กรที่ได้เริ่มนำการวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพไปดำเนินการแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าสามารถใช้ได้ผลดีที่สุดกับการเป็นเครื่องมือสำหรับกระตุ้น จูงใจ ให้เกิดผลการดำเนินงานบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ด้วยคุณลักษณะพิเศษของ BSC 4 ประการ ซึ่งทำให้การวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard) มีความสำคัญ คือ

1. การวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard) เป็นภาพสะท้อนจากบนลงล่าง (Top-down) ของพันธกิจและกลยุทธ์บริษัท ซึ่งตรงกับข้ามกับตัววัดต่าง ๆ ที่ติดตามการดำเนินงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแบบล่างขึ้นสู่บน (Bottom-up) ซึ่งได้มาจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในแต่ละหน่วยงานหรือกระบวนการเฉพาะกิจต่าง ๆ ตามความจำเป็น ซึ่งมักจะไม่ค่อยสอดคล้องและสัมพันธ์กับกลยุทธ์โดยรวมทั้งหมดของบริษัท

2. การวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard) เป็นการมองไปข้างหน้า โดยเป็นการเน้นถึงความสำเร็จทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งนอกเหนือจากตัววัดทางด้านการเดิม ซึ่งทำให้ทราบผลการดำเนินงานตามแต่ละช่วงระยะเวลาแล้ว ยังสามารถที่จะบ่งชี้ให้เห็นว่างานสามารถที่จะปรับปรุงผลการดำเนินงานสำหรับช่วงระยะเวลาต่อไปได้อย่างไร

3. การวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard) ผสมรวมตัววัดต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกเข้าด้วยกัน ทำให้มองเห็นถึงจุดต่าง ๆ ที่ต้องให้น้ำหนักความสำคัญว่าเอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่งในระหว่างตัววัดผลการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต และช่วยให้มั่นใจได้ว่าความสำเร็จในอนาคตสำหรับตัววัดตัวหนึ่ง ๆ นั้น จะไม่เกิดขึ้นบนความล้มเหลวของตัววัดอีกตัวหนึ่ง

4. การวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard) ช่วยให้มีจุดมุ่งเน้น ซึ่งจากการที่กิจการกำหนดตัววัดต่าง ๆ ไว้จำนวนมากเกินไปกว่าที่จะนำไปใช้ได้จริง BSC จะช่วยให้สามารถบรรลุผลได้กับตัววัดแค่เพียงบางตัวที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จจริง ๆ เท่านั้น

องค์ประกอบของการวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพ

การวัดผลการปฏิบัติงานดุลยภาพ Balance Scorecard : BSC ของ (Kaplan and Norton, 1996 a) ถือเป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงานที่ให้ภาพที่ชัดเจน รวดเร็วและยังสื่อไปถึงอนาคตอย่างเป็นตรรกะ นอกจากนั้น เครื่องมือในการวัดผลนี้ยังทำให้กิจการสามารถรับรู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของกิจการได้ตลอดเวลา ดังนั้นกิจการสามารถใช้เป็นสัญญาณเตือนภัยได้อย่างทันเหตุการณ์เพื่อนำมาใช้ในการสร้างองค์กรให้มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งการวัดผลการปฏิบัติงานดุลยภาพนี้ได้แบ่งมุมมองที่จะใช้ผลการดำเนินงานออกเป็น 4 มุมมอง ดังนี้ (ฐาปนา ชื่นไพศาล, 2560) ประกอบด้วย

- 1) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective)
- 2) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective)
- 3) ด้านลูกค้า (Customer Perspective)
- 4) ด้านการเงิน (Financial Perspective)

1. มุมมองทางด้านการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา (Learning and Growth Perspective) เช่น ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน (Employee Satisfaction) ระบบข้อมูลด้านสารสนเทศ (Information System) องค์กรต้องย้อนกลับไป พิจารณาถึงวัตถุประสงค์หลัก ๆ ขององค์กร ที่ได้กำหนดไว้ ตั้งแต่ต้น ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ทางการเงิน วัตถุประสงค์ทางด้านการลูกค้า หรือวัตถุประสงค์ในกระบวนการ แน่นอนว่าองค์กรย่อมต้องการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ แต่ถ้าถามว่าองค์กรมีความพร้อมเพียงใดเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านบุคลากรหรือระบบ

2. มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) เช่น คุณภาพ (Quality) ระยะเวลาในการผลิตสินค้า (Response Time) ต้นทุน (Cost) และการนำผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด (New Product Introduction) มุมมองทางด้านการดำเนินงานภายในและห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) เป็นการพิจารณาว่า มีกระบวนการอะไรบ้างภายในองค์กรที่ก่อให้เกิดคุณค่า (Value) เช่น ถ้ามองว่าสินค้าหรือบริการของเรามีคุณภาพดี เราก็จะต้องพยายามค้นหาให้ได้ว่า กระบวนการอะไรภายในขององค์กร ที่ส่งผลให้สินค้า หรือบริการของเรามีคุณภาพมุมมองทางด้านการดำเนินงานภายในองค์กร

3. มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) ในการดำเนินธุรกิจด้านการแข่งขัน การแสวงหาผลกำไรในระยะยาวของกิจการต่างต้องอาศัยความพอใจ หรือความประทับใจของลูกค้าเป็นฐานรองรับ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จด้านการเงินในระยะยาว จะต้องเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสำเร็จด้านลูกค้า ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจุบันกิจการต่าง ๆ ต่างมุ่งเน้นไปที่การสร้างคุณภาพ ความรวดเร็วและต้นทุน หรือราคา เพื่อมอบคุณค่าที่ดีให้กับลูกค้า

4. มุมมองทางด้านการเงิน (Financial Perspective) เช่น ผลตอบแทนจากการลงทุน (Investment Return) มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added) มุมมองทางด้านการเงิน ถือเป็นปัจจัยดั้งเดิมที่นำมาใช้ในการประเมินองค์กร วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ทางด้านการเงิน มักจะเป็นเรื่องของ การเพิ่ม

รายได้ การลดต้นทุนหรือการเพิ่มความสามารถทางการผลิต (Productivity) เราสามารถใช้ตัววัดจากหลาย ๆ ด้าน เช่น ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนในด้านต่าง ๆ ถ้าผลตอบแทนดีแสดงว่ามาจากการลงทุนที่ดีเป็นการเพิ่มความคล่องทางการเงินด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ การบริหารการตลาดที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารการตลาดที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารการตลาด (Marketing Management) โดยประยุกต์จากแนวคิดหลักการตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ของ (กุลฉัตร ฉัตรกุล ณ อยุธยา, 2553)

- 1.1 ผลิตภัณฑ์ (Product)
- 1.2 ราคา (Price)
- 1.3 ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือกระจายตัวสินค้า (Place)
- 1.4 การส่งเสริมการขาย (Promotion)
- 1.5 การให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง (Personalization)
- 1.6 การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy)

2. ผลการดำเนินงาน (Performance) โดยประยุกต์จากแนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) ของ ฐาปนา ฉันทไพศาล (2560) ประกอบด้วย

- 2.1 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective)
- 2.2 ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective)
- 2.3 ด้านลูกค้า (Customer Perspective)
- 2.4 ด้านการเงิน (Financial Perspective)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มหาสารคาม จำนวน 950 คน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [สสว], 2566) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยเปิดตาราง Krejcie และMorgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยประมาณค่าสัดส่วนของประชากรที่ 0.5 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระดับ

ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท จำนวน 274 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย รูปแบบของธุรกิจ ประเภทของการประกอบธุรกิจ จำนวนพนักงาน ทุนจดทะเบียนในปัจจุบัน ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ และประเภทชื่อโดเมนเนมในการประกอบธุรกิจ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการตลาดของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 22 ข้อ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 ข้อ ด้านราคา จำนวน 4 ข้อ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จำนวน 3 ข้อ ด้านส่งเสริมการขาย จำนวน 4 ข้อ ด้านการให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 ข้อ ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว จำนวน 3 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 17 ข้อ ประกอบด้วย ด้านลูกค้า 4 ข้อ ด้านกระบวนการภายใน จำนวน 4 ข้อ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา จำนวน 4 ข้อ และด้านการเงิน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยก่อนเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัยว่าสามารถนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ได้หรือไม่ โดยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการพิจารณาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item – Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยการพิจารณาความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในทุกข้อคำถามนั้น หากข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 จะคัดเลือกไว้ แต่ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จะพิจารณาปรับปรุง หรือไม่นำมาใช้ จากผลการลงคะแนน IOC ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่าน พบว่ารายการข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งหมด มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้จัดทำวิจัยวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ภายหลังการตรวจสอบความถูกต้องด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์และแสดงผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายเชิงเหตุผล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลจาก แบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตามแนวคิดทฤษฎีประชากรศาสตร์ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยศึกษาและหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลจาก แบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวกับการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารการตลาดและผลการดำเนินงานสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA)

3. ส่วนในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบริหารการตลาดกับผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.74 อายุ 25 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.7 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 46.32 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 57.89 ประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.68 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.4 และตำแหน่งงานในปัจจุบัน เป็นกรรมการผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 55.79 ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ความความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการตลาดโดยรวมและเป็นรายด้านของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท

การบริหารการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.29	0.65	มาก
2. ด้านราคา	4.17	0.76	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือกระจายตัวสินค้า	4.23	0.71	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การบริหารการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4. ด้านส่งเสริมการขาย	4.16	0.71	มาก
5. ด้านการให้บริการเฉพาะเจาะจง	4.25	0.74	มาก
6. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	4.25	0.69	มาก
รวม	4.23	0.71	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการบริหารตลาดโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.29$) ด้านการให้บริการเฉพาะเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ($\bar{X} = 4.25$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือกระจายตัวสินค้า ($\bar{X} = 4.23$) ด้านราคา ($\bar{X} = 4.17$) และด้านส่งเสริมการขาย ($\bar{X} = 4.16$)

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวมและเป็นรายด้านของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท

ผลการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.ด้านลูกค้า	4.25	0.72	มาก
2.ด้านกระบวนการภายใน	4.25	0.71	มาก
3.ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา	4.28	0.70	มาก
4.ด้านการเงิน	4.30	0.67	มาก
โดยรวม	4.27	0.70	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการเงิน ($\bar{X} = 4.30$) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ($\bar{X} = 4.28$) และด้านลูกค้าและด้านกระบวนการภายใน ($\bar{X} = 4.25$)

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณและการสร้างสมการพยากรณ์

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการบริหารการตลาดกับผลการดำเนินงานโดยรวมของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปร	PFM	IMP	EMP	EPL	EPM	EPZ	EPV	VIF
$\bar{X}$	4.27	4.29	4.17	4.23	4.16	4.25	4.25	
S.D.	0.70	0.65	0.76	0.71	0.71	0.74	0.69	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	PFM	IMP	EMP	EPL	EPM	EPZ	EPV	VIF
PFM	-	0.307*	0.447*	0.455*	0.450*	0.504*	0.505*	
IMP		-	0.610*	0.611*	0.631*	0.404*	0.405*	2.209
EMP			-	0.603*	0.556*	0.485*	0.486*	1.972
EPL				-	0.515*	0.560*	0.488*	1.973
EPM					-	0.525*	0.560*	2.104
EPZ						-	0.527*	2.002
EPV							-	1.678

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันหรือเกิดเป็น Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระประสิทธิภาพการบริหารการตลาดมีค่าตั้งแต่ 1.678 – 2.209 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระการบริหารการตลาดแต่ละด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามผลการดำเนินงานโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.307 - 0.505 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์ผลการดำเนินงานโดยรวม (PFM) ได้ดังนี้

$$PFM = 1.355 - 0.156 IMP + 0.171 EMP + 0.144EPL + 0.198EPL + 0.199EPZ + 0.218EPV$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ผลการดำเนินการโดยรวม (PFM) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F=15.796$; $p=0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($AdjR^2$) เท่ากับ 0.325 (ตาราง 35) เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระการบริหารการตลาดแต่ละด้านกับตัวแปรตามผลการดำเนินงานโดยรวม (PFM) ปรากฏผลดังตาราง 4

ตารางที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยกับผลการดำเนินงานโดยรวมของธุรกิจอุตสาหกรรมขนบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ประสิทธิภาพการบริหารการ ตลาดอินเทอร์เน็ต	ผลการดำเนินงานโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อน		
	การถดถอย	มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	1.355	0.318	4.241	0.000*
1. ด้านผลิตภัณฑ์	-0.156	0.097	-	0.107
2. ด้านราคา	0.171	0.085	.1625	0.045*

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประสิทธิภาพการบริหารการ ตลาดอินเทอร์เน็ต	ผลการดำเนินงานโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ การถดถอย	ความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน		
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือ กระจายตัวสินค้า	0.144	0.077	2.031	0.064
4. ด้านการส่งเสริมการขาย	0.198	0.074	1.871	0.062
5. ด้านการให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง	0.199	0.087	1.868	0.023*
6. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	0.218	0.069	3.084	0.002*
F = 15.796 p = 0.000 AdjR ² = 0.325				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารการตลาด ด้านราคา (EMP) ด้านการให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง (EPZ) และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (EPV) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม (PFM) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ 2, 5 และ 6 เมื่อนำการบริหารการตลาดด้านราคา (EMP) ด้านการให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง (EPZ) และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (EPV) ไปสร้างสมการพยากรณ์ของผลการดำเนินงานโดยรวม (PFM) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (AdjR²) โดยได้สมการพยากรณ์ ดังนี้

$$PFM = 1.235 + 0.178 EMP + 0.162 EPZ + 0.068 EPV$$

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการตลาดและผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและองค์ประกอบของการบริหารการตลาด แนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีผลการดำเนินงานของธุรกิจ และวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษา พบว่า ทฤษฎีองค์ประกอบของการบริหารการตลาด ทั้ง 6 ด้านของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการการตลาดโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการให้บริการเฉพาะเจาะจง ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือกระจายตัวสินค้า ด้านราคา และด้านส่งเสริมการขาย ส่วนความคิดเห็นด้านเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านลูกค้าและด้านกระบวนการภายใน เนื่องจาก ผลการดำเนินงานของธุรกิจเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานที่แท้จริง ซึ่งบ่งบอกถึงสถานะของธุรกิจและสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับธุรกิจในอนาคต และผลการดำเนินงานนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยโดยปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ผลการดำเนินงานของธุรกิจ

เป็นผลรวมที่เกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัยยากที่จะกำหนดให้ชัดเจนได้ว่า ปัจจัยใหม่มีความสำคัญกว่าปัจจัยใด การวัดผลในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับตัววัดที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเงิน เท่าเทียมกับตัววัดทางด้านการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ หอมจันทร์ (2564) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบธุรกิจผู้บริโภครองของไทย มี 9 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายสนับสนุนของภาครัฐ (Gove Mance Support) ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความรวดเร็วของระบบ (Security and Speed) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการลูกค้า (Customer Service) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการสนับสนุนการบริหารงาน (Administrative Support) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขายและระบบการสนับสนุนการขาย (Promotion and Sale Support) ปัจจัยด้านคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า (Product Uniqueness) ปัจจัยการขนส่งที่ปลอดภัย ปัจจัยด้านหลากหลายสินค้า (Variety) และปัจจัยด้านการสร้างภาพพจน์ (Image) โดยที่ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขายและระบบสนับสนุนการขาย เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์โดยตรงที่จะทำให้มีอัตราการเจริญเติบโตของยอดขายและผลตอบแทนจากการลงทุน ปัจจัยนี้ประกอบด้วยโปรโมชั่นของเว็บไซต์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ ไรจนอำนวย (2561) พบว่า การรับรู้ปัจจัยความเสี่ยงและความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการซื้อผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามพรมแดนปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การปรับปรุงรูปแบบและเนื้อหาของเว็บไซต์ให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การส่งเสริมการขาย ปัจจัยนี้นอกจากนี้ ความพึงพอใจของลูกค้าก็ถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ หากสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ทำให้ลูกค้ามีความจงรักภักดีต่อการใช้สินค้าหรือบริการ มีการกลับมาซื้อหรือใช้ซ้ำอีก และความก้าวหน้าของธุรกิจก็สามารถวัดได้จากส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้นในแต่ละส่วนของตลาด และผลตอบแทนที่ธุรกิจได้รับเพิ่มมากขึ้นและผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา และด้านการเงิน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผลการดำเนินงานของธุรกิจเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานที่แท้จริง ซึ่งบ่งบอกถึงสถานะของธุรกิจและสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับธุรกิจในอนาคต และผลการดำเนินงานนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยโดยปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ผลการดำเนินงานของธุรกิจเป็นผลรวมที่เกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัย การหาตลาดใหม่หรือการเพิ่มกลุ่มลูกค้าใหม่ รวมถึงการมีระบบสนับสนุนการขายที่ช่วยอำนวยความสะดวกต่อการซื้อสินค้าของผู้บริโภคบนเว็บเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของปัจจัยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ Chang and Meyerhoefer (2020) ที่พบว่า การส่งเสริม การขายมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการตลาดออนไลน์ นอกจากนี้ ความพึงพอใจของลูกค้า ก็ถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ หากสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ทำให้ลูกค้ามีความจงรักภักดีต่อการใช้สินค้าหรือบริการ มีการกลับมาซื้อหรือใช้ซ้ำอีก และความก้าวหน้าของธุรกิจก็สามารถวัดได้จากส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้นในแต่ละส่วนของตลาด และผลตอบแทนที่ธุรกิจได้รับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการตลาดและผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้อาจเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

ผู้ประกอบการธุรกิจธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารการตลาดในทุกด้าน เพราะการตลาดเป็นแหล่งการค้าที่ทุกคนสามารถเข้าทำธุรกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ในด้านอิเล็กทรอนิกส์สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน ดังนั้น การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์จะทำให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และควรให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านการตลาดควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในด้านกลยุทธ์การพัฒนาระบบการตลาดให้มีความทันสมัยไปสู่ธุรกิจชุมชนอุตสาหกรรมอย่างทั่วถึง สามารถเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดและผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมชนบทที่เกิดขึ้นในอนาคต และการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาธุรกิจประเภทอื่นที่นำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มาใช้ ในการขายทางอินเทอร์เน็ตในรูปแบบตลาดออนไลน์ ประสบความสำเร็จในด้านการมุ่งเน้นช่องทางการสื่อสารกับลูกค้า ด้านความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ด้านความสามารถในการเรียนรู้คู่แข่ง และด้านการตอบสนองอย่างทันเวลา แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร มาเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจต่อไป

สรุปการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า การบริหารการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ด้านลูกค้า ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ผลลัพธ์จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อสนเทศในการประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท และเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดสำหรับผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท และเป็นข้อมูลสนเทศในการวางแผนการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมชนบท ให้มีการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). ระบบคลังข้อมูลธุรกิจ.

<http://datawarehouse.dbd.go.th/bdw/search2.html>.

กุลฉัตร ฉัตรกุล ณ อยุธยา.(2553). กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดแบบเรียนอิเล็กทรอนิกส์.

มหาวิทยาลัยพายัพ.

ฐาปนา ฉันทไพศาล. (2560). การจัดการเชิงกลยุทธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 1). ธนธการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

วิเลิศ ภูริวัชร. (2562). การตลาดออนไลน์ปี 2562. รู้ลึกกับจุฬาฯ.

<https://www.chula.ac.th/cuinside/15785/>

- ศิริลักษณ์ โรจนกิจอำนวย. (2561). การรับรู้ความเสี่ยงและความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการซื้อผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามพรมแดน. *วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 40(3), 79-99.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2560). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. ธรรมสาร.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). *โครงการส่งเสริมพัฒนาตลาดอิเล็กทรอนิกส์สำหรับ SME ปี 2566*. กรุงเทพมหานคร: สสว. <https://www.sme.go.th/th/cms-detail.php?modulekey=118&id=1281>
- อำพล นววงศ์เสถียร. (2562). *ตำราการจัดการเชิงกลยุทธ์การแสวงหาความได้เปรียบเชิงแข่งขัน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.
- อุไรวรรณ หอมจันทร์. (2564, 5 มีนาคม). *ประธานกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์มะม่วงเบาบ้านนาออก* [สัมภาษณ์].
- Chang, H. H., and Meyerhoefer, C. D. (2020). "COVID.19 and the Demand for Online Food Shopping Services: Empirical Evidence from Taiwan." *American Journal of Agricultural Economics*, 103(2), 448-465.
- Kaplan, R. S., and Norton D. P. (1996a). *The Balanced Scorecard: Translating Strategies into Action*. Harvard Business School Press.

การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน
โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบนำตนเอง
Developing English for Daily Life Communication Skills by
Using Self-directed Learning Methods

อติศ ไชยศิริรินทร์¹ วิรัช พิมพา^{2*} และ วัชรารภณ์ บัวนิล³

Athis Chaikhirin¹ Wirat Pimpa^{2*} and Watcharaporn Buanil³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2,3}Faculty of Education, Northeastern University

*Corresponding author e-mail: wirat.pim@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

21 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

10 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองก่อนและหลังการทดลองและพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จำนวน 21 คน เก็บข้อมูลช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 เครื่องมือประกอบด้วยโปรแกรมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สร้างแรงบันดาลใจ โดยนักศึกษابอกประโยชน์ กำหนดเป้าหมาย และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ใช้กระบวนการเรียนรู้ โดยนักศึกษابอกวัตถุประสงค์และสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 3) นำสู่การสร้างสรรค์ นักศึกษาแบ่งปันประสบการณ์เรียนรู้ สะท้อนคิดและเขียนแนวทางการพัฒนาตนเอง เก็บข้อมูลด้วย แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.91 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และแบบประเมินการพูดภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย สถิติทดสอบวิลคอกซัน

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลอง เท่ากับ 55.14 ภายหลังการทดลอง เท่ากับ 65.43 หากเปรียบเทียบรายด้านพบว่า ด้านการเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียนก่อนการทดลอง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.71 หลังการทดลองเท่ากับ 21.43 ด้านความรักที่จะเรียนสูงเท่ากับ 16.29 หลังการทดลองเท่ากับ 21.43 ทักษะการพูดพบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยและร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไปของนักเรียน 21 คน จากการทดสอบครั้งที่ 2 สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะควรสนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมที่ออกแบบ เพื่อสร้างแรงจูงใจเปิดโอกาสให้นักศึกษากำหนดเป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประชุมกลุ่มย่อย เพื่อแบ่งปันประสบการณ์หรือเสนอแนวทางใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบนำตนเอง, การสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน

ABSTRACT

This research aimed to 1) study self-directed learning behaviors and 2) develop English speaking skills of 21 university students studying English for Daily Communication. The data were collected from June to August 2024. The instruments consisted of a self-directed learning skills development program consisting of three steps: 1) create inspiration 2) use the learning process and 3) lead to creativity. Data were collected using a self-directed learning behavior assessment form that had been tested for content validity of 0.91 and had a reliability of 0.86 and an English-speaking assessment form. The statistics used for data analysis were percentage, mean and Wilcoxon test.

The research found that self-directed learning behaviors in terms of openness to learning opportunities, love to learn and overall were significantly higher than before joining the program. In terms of speaking skill, it was found that the percentage of average scores and the percentage of students who passed the criteria of 70 percent or more of 21 students from the second test were higher.

Suggestions: Students should be encouraged to have opportunities for self-directed learning through activities designed to motivate and enable students to set goals and self-learning processes and facilitate small group meetings to share experiences or suggest new approaches to improve learning.

Keywords: Self-directed Learning, English for Daily Life Communication

บทนำ

แนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning; SDL) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) และมีความสำคัญมากขึ้นในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Koiv and Saks, 2023) โดยแนวคิดนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1970 (Loeng, 2020) มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่มีทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual

Development Theory) ของ Piaget และ Vygotsky เป็นรากฐานที่สำคัญ (ทศนา แคมมณี, 2553 อ้างใน รุ่งภรณ์ กล้ายประยงค์, 2023) แต่แนวคิดและคำนิยามของคำว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองยังมีความหลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกระบวนการที่บุคคลคิดริเริ่มเอง กำหนดจุดมุ่งหมาย โดยได้รับหรือไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม ผู้ที่เริ่มเรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนรู้ได้มากกว่าและดีกว่าผู้ที่รื้อรับจากผู้อื่น (Knowles, 1975 อ้างใน ขจิตา มัชฌิมา และคณะ, 2564) หรือ การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นแนวทางการเรียนรู้การออกแบบ วางแผนการเรียนรู้ กำหนดวิธีการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน หรือมีผู้สอนคอยช่วยเหลือก็ได้ (สนธยา หลักทอง, 2561 อ้างใน จณิสตา สมบูรณ์, 2565) รวมถึงวิธีการของการเรียนรู้แบบนำตนเองมีหลายรูปแบบ เช่น การใช้สื่อดิจิทัลในการเรียน (Audio-visual Lectures), ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classrooms), การใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case-based Learning), การใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning), การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion), การจัดการเรียนรู้แบบทีม เช่น กิจกรรมสัมมนา (Team-based Learning (Seminars, Journal Clubs), การสอบโดยการเปิดหนังสือ (Open-book Examination) สนทนาในช่วงเวลาอันสั้น (Doughnut Rounds) (Charokar and Dulloo, 2022)

จากรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายนี้ มีนักวิชาการหรืออาจารย์ผู้สอนทั้งในประเทศและต่างประเทศนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนนักศึกษา การศึกษาเรื่องการเรียนรู้แบบตนเองในประเทศไทย เช่น การศึกษาของเซาและเลอติท (Zhaoa and Lertlit, 2023) หลังการศึกษา พบว่าคะแนนทดสอบการอ่านภาษาอังกฤษดีขึ้นกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการศึกษาต่างประเทศ เช่น การศึกษาของอัสซาและซูซานติ (Azizah and Susanti, 2021) พบว่า การจัดการเรียนรู้ในนักศึกษาที่มีผลการเรียนรู้ระดับปานกลางมาเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้โดยการนำตนเองในรูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเสมือนจริง โดยใช้การจัดการตนเอง สร้างแรงจูงใจในตนเองและการประเมินตนเอง มีผลการพัฒนาดีขึ้น รวมถึง อะเลอันและคณะ (Alaon et al., 2023) ได้ศึกษาการพัฒนาการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษด้วยวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเอง หลังการศึกษา พบว่า การเรียนรู้ด้วยวิธีการนำตนเองช่วยพัฒนาทักษะการพูด เพิ่มความมั่นใจและความเป็นอิสระในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน จากการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยวิธีการนำตนเองมีผลต่อพัฒนาการเรียนรู้ทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน

ยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเป้าหมายที่จะเร่งรัดความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ/วิชาชีพและการวิจัย เพื่อผลิตบัณฑิตและพัฒนาสมรรถนะกำลังคน โดยมีกลยุทธ์ที่จะพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและกระบวนการกิจกรรมของนักศึกษาต่อการเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) ทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) และเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) (สุริยาพร นพพรเศรษฐกุล, 2561) ได้กล่าวถึงทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skill) ได้แก่ ทักษะการรู้หนังสือ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การทำงานอย่างร่วมพลัง การสื่อสาร การใช้คอมพิวเตอร์ค้นคว้าหาความรู้ การใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ ภาษาอังกฤษเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมโอกาสในการใช้ชีวิตใน

วัฒนธรรมข้ามชาติได้ ในอดีตที่ผ่านมาการสอนภาษาอังกฤษ ผู้สอนเน้นเรื่องของหลักไวยากรณ์ การจดจำ คำศัพท์ การแปลเพราะเชื่อว่าเป็นวิธีการสอนที่ทำให้ได้ผล แต่ปรากฏว่าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ แต่ขาดทักษะการฟังและการพูดอย่างมาก (รัฐพงษ์ สุทธิวรารัฐกานต์ และ ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว, 2565) และจากการศึกษาของ วาลูโย (Waluyo, 2019) ศึกษาผลการทดสอบภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง มีผลการทดสอบภาษาอังกฤษอยู่ในระดับพื้นฐาน เทียบเท่ากับระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น สอดคล้องกับข้อมูลของผู้วิจัยจากการทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนเรียน ของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่มาเรียน รายวิชานี้ มีความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษที่ต่ำมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการ นำตนเอง (Self-directed Learning) เพื่อยกระดับทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา

อนึ่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2565) นำเสนอแนวคิดและวิธีการ ในการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างแรงบันดาลใจ (Passion) โดยผู้สอน กระตุ้นผู้เรียนให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง วางแผนการเรียน อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ขั้นที่ 2 คือใช้กระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ระยะเวลา ทรัพยากร และการประเมิน ผลการเรียนรู้ และขั้นที่ 3 คือ นำสู่การสร้างสรรค์ ด้วยการนำเสนอ อย่างสร้างสรรค์และแบ่งปันประสบการณ์เรียนรู้ สะท้อนคิดและพัฒนาจิตใจให้รักการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไปและมีจำนวน นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

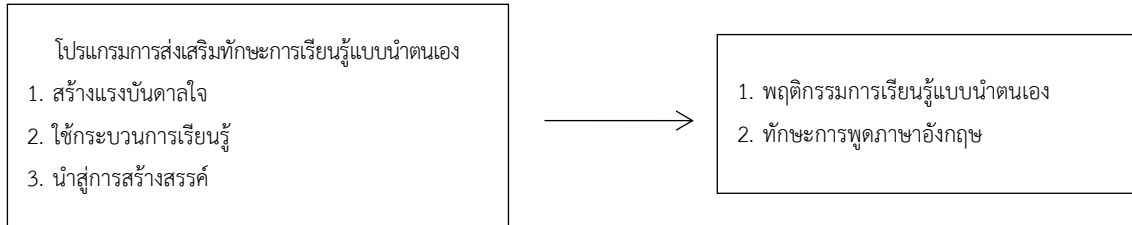
สมมติฐานในการศึกษา

ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้วิธีการ เรียนรู้แบบนำตนเอง นักศึกษามีคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพิ่มมากขึ้นและมีทักษะ การพูด ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning) ของสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2565) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) สร้างแรงบันดาลใจ โดยให้นักศึกษابอกประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารรวมถึงกำหนด เป้าหมายของตนเอง 2) ใช้กระบวนการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเองตามวิธีที่ออกแบบไว้

3) นำสู่การสร้างสรรคให้นักศึกษาสะท้อนคิด รวมถึงหาแนวทางใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนาตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย ประยุกต์จากกรอบแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed Learning) ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2565)

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ทุกหลักสูตร จำนวน 182 คน กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบสุ่มเจาะ นักศึกษาที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันทุกหลักสูตรที่สนใจเรียนเสริมนอกเหนือจากการเรียนปกติ จำนวน 21 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยโปรแกรม G power3.1.9.4 โดยกำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นที่ .05 ($\alpha = .01$) ค่าอำนาจในการทดสอบ (Power analysis) เท่ากับ 0.80 และ จากการศึกษาเรื่อง The Enhancements of self-Directed Learning on Tertiary Level Students' English Reading Skills: a Thai Private University Context (Zhaoa and Lertlit, 2023) ตัวแปรที่นำมาคำนวณ คือ ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ได้ค่าอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 1.43 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 28 คน ผู้วิจัยปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่ม ในกรณีหากมีผู้เข้าร่วมไม่ครบตามโปรแกรมการทดลอง เป็น 30 คน แต่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเข้าร่วมโปรแกรมฯ จนครบจำนวน 9 คน จึงเหลือผู้ที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งหมด 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

โปรแกรมการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนา ขึ้นจากการประยุกต์แนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2565) โดยเป็นการสอนเสริมนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ ระยะเวลาการทดลอง 6 สัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1

ขั้นที่ 1 สร้างแรงบันดาลใจ

1) ให้นักศึกษาบอกประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ปัจจุบันและอนาคต ประโยชน์ต่อตนเองหรือประโยชน์ต่อส่วนรวม

2) ให้นักศึกษากำหนดเป้าหมายของตนเอง

3) ให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการต่างๆ ที่คาดว่าจะไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยใช้คำถาม “นักศึกษาจะมีวิธีการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างไร”

4) ให้ความรู้และความคิดรวบยอดถึงวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเองแก่นักศึกษาที่สนใจ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

5) ให้นักศึกษาออกแบบการเรียนรู้สำหรับตนเอง

สัปดาห์ที่ 2

ขั้นที่ 2 ใช้กระบวนการเรียนรู้ (รอบที่ 1)

1) ให้นักศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ระยะเวลา และวิธีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของตนเอง

2) ให้นักศึกษาสืบเสาะแสวงหาแหล่งเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และมีความเอาใจใส่ในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3) ให้นักศึกษาดำเนินการเรียนรู้ตามวิธีการที่ตนเองออกแบบไว้

สัปดาห์ที่ 3

ขั้นที่ 3 ประเมินผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนา

1) ให้นักศึกษาประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รายงานผลจากการเรียนรู้ตามที่ตนกำหนดไว้ต่อเพื่อน ๆ

2) ให้นักศึกษาแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ

สัปดาห์ที่ 4

ขั้นที่ 4 ใช้กระบวนการเรียนรู้ (รอบที่ 2)

1) นักศึกษาดำเนินการเรียนรู้ตามวิธีการที่ตนได้ปรับปรุง ประยุกต์ใช้จากวิธีการที่ตนได้ ออกแบบไว้

สัปดาห์ที่ 5 - 6

ขั้นที่ 5 นำสู่การสร้างสรรค์

1) ให้นักศึกษาแบ่งปันประสบการณ์เรียนรู้

2) ให้นักศึกษาสะท้อนคิดว่า ได้เรียนรู้อะไรบ้าง โดยใช้คำถาม “รู้สึอย่างไร” “ได้เรียนรู้ อะไร” “จะนำไปใช้อย่างไร”

3) ให้นักศึกษาเขียนแนวทางการพัฒนาตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารใน ชีวิตประจำวัน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยผู้วิจัยประยุกต์จาก แบบประเมินของ ขจิตา มัชฌิมาและคณะ (2564) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงบางข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และจากการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ในกลุ่มที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อคำถามมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะกับบริบทของกลุ่มตัว ในมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 15 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านการเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 1- 5)

ด้านที่ 2 ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 6- 10)

ด้านที่ 3 ด้านความรักที่จะเรียน จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 11- 15)

การแปลผล ในแต่ละข้อคำถามระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีคะแนนตั้งแต่ 1 - 5 หากคะแนนต่ำแสดงว่า เรียนรู้ด้วยตนเองน้อย คะแนนสูงแสดงว่าเรียนรู้ด้วยตนเองมาก คุณภาพเครื่องมือตรวจสอบความเที่ยงตรงรายข้อ พบว่ามีค่าความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ เท่ากับ 0.91 หลังจากนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha Coefficient) จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มาใช้ในการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.86

ส่วนที่ 3 แบบประเมินทักษะการพูด โดยผู้วิจัยใช้แบบประเมินทักษะการพูด (Rcampus, n.d.) จำนวน 5 ข้อ แต่ละข้อแบ่งเป็นคะแนน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 อ่อน ระดับที่ 2 พอใช้ ระดับที่ 3 ดี ระดับที่ 4 ดีมาก

วิธีรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับหนังสือการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เลขที่ 057/2567 แล้ว ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเพื่อขอเก็บข้อมูลวิจัย ตั้งแต่เดือน มิถุนายน-สิงหาคม 2567 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) ดำเนินการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นปรับแก้ไขเครื่องมือ 2) เข้าพบกลุ่มประชากรเพื่อเชิญชวนเข้าร่วมโปรแกรมการทดลอง 3) เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วม ชี้แจงวัตถุประสงค์ อธิบายกิจกรรมในทุกขั้นตอนของการวิจัยอย่างละเอียด ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งตลอดระยะเวลาในการดำเนินการจนสิ้นสุดการทดลอง ชี้แจงรายละเอียดการพิทักษ์สิทธิ์ และให้กลุ่มตัวอย่างลงนามสมัครใจเข้าร่วมการทดลองในครั้งนี้ และดำเนินการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองโดยข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและแบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลผ่าน Google Form ส่วนแบบประเมินทักษะการพูดผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา ก่อนและหลังการทดลอง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยสถิติทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Signed Ranks Test) เนื่องจากข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองและทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=21)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	5	23.81
	หญิง	16	76.19
อายุ	18	1	4.76
	19	12	57.14
	20	5	23.81
	21	1	4.76
	22	1	4.76
	23	1	4.76

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเพศชายจำนวน 5 คน (ร้อยละ 23.81) เพศหญิงจำนวน 16 คน (ร้อยละ 76.19) มีอายุตั้งแต่ 18 -23 ปี จำนวนมากที่สุด คือ อายุ 19 ปี มีจำนวน 12 คน (ร้อยละ 57.14)

2. พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ย การเรียนรู้แบบนำตนเองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ รายด้าน (n=21)

การเรียนรู้แบบนำตนเอง		$\bar{X}$	S.D.
ด้านการเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน	ก่อน	17.71	2.24
	หลัง	21.43	3.19
ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง	ก่อน	21.14	2.08
	หลัง	22.57	3.46

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การเรียนรู้แบบนำตนเอง		$\bar{X}$	S.D.
ด้านความรักที่จะเรียน	ก่อน	16.29	3.08
	หลัง	21.43	3.23
รวม	ก่อน	55.14	6.23
	หลัง	65.43	9.24

จากตารางที่ 2 พบว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองในแต่ละด้าน และโดยรวม ภายหลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n=21)

การเรียนรู้แบบนำตนเอง	n	Mean Rank	Sum of Rank	Z	P-value
ด้านการเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน					
After < Before	3	6.50	19.50	-3.36	.00
After > Before	18	11.75	211.50		
ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง					
After < Before	3	17.00	51.00	-1.52	.13
After > Before	15	8.00	120.00		
After = Before	3				
ด้านความรักที่จะเรียน					
After > Before	21	11.00	231.00	-4.04	.00
รวม					
After < Before	3	5.00	15.00	-3.50	.00
After > Before	18	12.00	216.00		

P < .05

จากตารางที่ 3 หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการทดลอง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีค่าคะแนนเฉลี่ย ด้านเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน ด้านความรักที่จะเรียน และโดยรวม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองสูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 4 แสดงผลการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ (n=21)

รายการประเมิน	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	
	ครั้งที่ 1 (สัปดาห์ที่ 6)	ครั้งที่ 2 (สัปดาห์ที่ 10)
ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ	57.67	70.33
ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป	40	70

จากตารางที่ 4 พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยและร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไปของนักเรียน 21 คน จากการทดสอบครั้งที่ 2 สูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ด้านเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน ด้านความรักที่จะเรียน และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยรวมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการส่งเสริมให้นักศึกษาดำเนินเป้าหมายทำให้มีการคิดทบทวนและค้นหาเป้าหมายทางการศึกษาของตนเอง เพื่อให้นักศึกษาคิดวางแผนและส่งเสริมให้ออกแบบด้วยตัวนักศึกษาเอง นักศึกษาจะทราบว่าต้องออกแบบการเรียนรู้ของตนเองโดยอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ และปฏิบัติได้จริง (อชิรญา จตุรภัทรไพบูลย์, 2563) ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด (Learning Style) ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากการดูการ์ตูนที่ชอบ การฟังเพลง เรียนรู้จากยูทูบ ดูซีรีส์ภาษาอังกฤษ และจำคำศัพท์ หรือการเขียนคำศัพท์เพื่อให้คำศัพท์ที่ใช้สำหรับที่จะพูดได้ ก่อนเข้าโปรแกรมฯ นักศึกษากลับพูดผิดแต่หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ พบว่าแม้จะพูดผิดหรือถูกนักศึกษากลับพูดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัลลอนและคณะ (Alaon et al, 2023) ทำให้นักศึกษาสนุกกับการเรียนรู้ ส่งผลให้นักศึกษาเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน ได้ประเมินตนเอง และสะท้อนคิดเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติวัฒน์ ผ่องบุญ และ เสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ (2566) ที่พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

ผลการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักศึกษา พบว่า ร้อยละของคะแนน เฉลี่ยและร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไปของนักเรียน 21 คน จากการทดสอบครั้งที่ 2 สูงขึ้นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากนักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เช่น ดูซีรีส์ ภาษาอังกฤษ จำคำศัพท์ และฝึกพูดตาม เรียนภาษาอังกฤษผ่านยูทูบในเรื่องที่นักศึกษาสนใจ ฟังพอดแคสต์ภาษาอังกฤษที่มีคำแปลภาษาไทย ฝึกพูด และเขียนบ่อย ๆ จำคำศัพท์ และ ฝึกสนทนาผ่านโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ส่งผลให้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ เขาและเลอลิต (Zhao and Lerlit, 2023) และ อชิซาและซุซันติ (Azizah and Susanti, 2021) ที่พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนทดลอง

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรสนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมที่ออกแบบ เพื่อสร้างแรงจูงใจ เปิดโอกาสให้นักศึกษากำหนดเป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแบ่งปัน ประสบการณ์หรือเสนอแนวทางใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้
2. จัดอบรมครูผู้สอนให้เข้าใจวิธีการสนับสนุนนักศึกษาในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งจะช่วย พัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำการเรียนรู้แบบนำตนเองไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ เช่น การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านการอ่าน การเขียน การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจ หรือการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษในกลุ่มวัยทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวัฒน์ แฝงบุญ และ เสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ. (2566). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิง สร้างสรรค์วิชาสังคมศึกษา เรื่องวัฒนธรรมทางศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิง สร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอานาจเจริญ. *วารสารครุทรรศน์* (Online: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JER/article/view/265020>) มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี, 3(2), 49-64.
- ขจิตา มัชฌิมา และคณะ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาคณะ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 16(1), 15-30.
- จณิสตา สมบูรณ์. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของ ศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎี บัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัฐพงษ์ สุทธิวรารัฐกานต์ และ ไชยวัฒน์ ชูมนาเสียว. (2565). การพัฒนาทักษะการฟัง ทักษะการพูดและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิค KWL- Plus ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(9), 396-410.
- รุ่งภรณ์ กล้ายประยงค์. (2023). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย*, 51(3), 1-14.
- สุริยาพร นพกรเศรษฐกุล. (2561). *ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์. เอส. บี. เค. การพิมพ์.
- อชิรญา จตุรภัทรไพฑูรย์. (2563). การเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนวันรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Alaon, C.L., et al. (2023). Improving Speaking Communication Skills in English through Self-Directed Strategy. *International Journal of Educational Innovation and Research*, 2(1), 1-9.
- Azizah, R. T. and Susanti, A. (2021). The Correlation between Students' Speaking Skill and Self Directed Learning in Virtual English Community. *Jurnal Ilmiah Bahasa Sastra dan Pembelajarannya*, 8(2), 146-163.
- Charokar, K., and Dulloo, P. (2022). Self-directed Learning Theory to Practice: A Footstep towards the Path of Being a Life-long Learner. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*, 10(3), 135-144.
- Koiv, K. and Saks, K. (2023). The Role of Self-directed Learning while Supporting NEET-youth: Theoretical Model Based on Systematic Literature Review. *International Journal of Adolescence and Youth*, 28(1), 129-145.
- Loeng, S. (2020). Self-Directed Learning: A Core Concept in Adult Education. *Education Research International*. Volume 2020, Article ID 3816132, 12 pages <https://doi.org/10.1155/2020/3816132>
- Rcampus. (n.d.). *iRubric: Rubric for Speaking Skill*. Rcampus. <https://www.Rcampus.com/rubricshowc.cfm?code=UX3BB58&sp=yes&>
- Waluyo, B. (2019). *Thai first-year University Students' English Proficiency on CEFR Levels: A Case Study of Walailak University, Thailand*. The New English Teacher, ISSN: 1905-7725.
- Zhaoa, W. & Lertlit, S (2023). The Enhancements of Self-Directed Learning on Tertiary Level Students' English Reading Skills: A Thai Private University Context. *Language Institute, Thammasat University*, 16(2), 588-602.

ผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์
ทางสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

The Impacts of Constructivist Learning Innovation to Enhance Creativity in
Social Studies for Grade 2 Students

จิตติมาภรณ์ จำปาปung¹ วตัฒนา คนรู้² นรีญา เกาคำภา³ และ ณัฐฐินันท์ ลากุล^{4*}

Jittimapon Jumpapung¹ Wattana Khonru² Nareeya Powkampa³ and Natthinan Lakul^{4*}

^{1,2,3,4}โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง)

^{1,2,3,4}Demonstration School of Khon Kaen University Primary Level (Modindaeng)

*Corresponding author's email: jirasoi@kku.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

13 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

28 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

30 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการออกแบบที่ประสานร่วมกันระหว่าง ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กับสื่อ (Media) และวิธีการ (Methods) การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์ผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีต่อการคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน 3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียน ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 167 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 39 คน โดยใช้รูปแบบการวิจัยก่อนการทดลองแบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้ 2) แบบวัดการคิดสร้างสรรค์ และ 3) แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (%) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า

1. การคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษาของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 94.87 มีคะแนนการคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยในภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 95.88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2. การวิเคราะห์ผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีต่อการคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการคิดคล่อง ผู้เรียนมีคะแนนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 91.07 รองลงมา คือ การคิดยืดหยุ่น คิดเป็นร้อยละ 90.00 การคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 88.70 และการคิดริเริ่ม คิดเป็นร้อยละ 85.71 คะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

3. ความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา มีผลต่อการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างการคิดสร้างสรรค์

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้, คอนสตรัคติวิสต์, การคิดสร้างสรรค์

ABSTRACT

Constructivist learning innovation is a design that integrates constructivist theory with media and methods. This research aimed to: 1) study the creative thinking of students who learn through constructivist learning innovation 2) analyze the effects of learning innovation on creativity in each terms; 3) study students' opinions on constructivist learning innovation. The population were 167 students of grade 2 from Khon Kaen University Demonstration Elementary School (Modindang) in the first semester of the academic year 2024. The targets group (Cluster Random Sampling) consisted of 39 students of grade 2 (Prathom 2/3). This research employed a pre-experimental, single-group post-test design (one-shot case study). The instruments for collecting data were: 1) Learning kit; 2) creativity assessment; 3) students' opinions survey. The data was analyzed by using mean ($\bar{X}$), percentage (%) and standard deviation (S.D.).

The research findings indicated that:

1) Students' creative thinking in social studies: The results revealed that 94.87% of students demonstrated an overall average creative thinking score of 95.88%, which exceeded the predetermined criterion of 70% of students achieving at least 70% of the total score.

2) In terms of fluency, the students achieved the highest score, accounting for 91.07%. This was followed by flexibility at 90.00%, elaboration at 88.70%, and originality at 85.71%, all exceeding the 70% passing criterion.

3) Students' opinions: The findings showed that constructivist learning innovation effectively supported students' self-directed knowledge construction and provided students with opportunities to develop creative thinking.

Keywords: Learning Innovation, Constructivist, Creative Thinking

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยและพื้นที่ต่าง ๆ ของโลกเกิดภาวะวิกฤตด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาสำคัญที่ทั่วโลกกำลังเผชิญ และมีผลกระทบอย่างรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในยุคการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากสิ่งแวดล้อมถูกทำลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความเสื่อมโทรม การเกิดมลพิษในรูปแบบต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นับเป็นปัญหาที่สร้างความท้าทายต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างมาก เนื่องจากส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566) ทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางสังคมในศตวรรษที่ 21 จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและสามารถต่อยอดไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางสังคม โดยนำความสามารถในการออกแบบมาคิดสร้างสรรค์ คิดค้นทำให้เกิดสิ่งใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและปัญหาเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ทางด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น สถานการณ์คุณภาพของน้ำและอากาศ ปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ, 2562) การประชุมระดับโลกอย่าง World Economic Forum กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็น 1 ใน 3 ทักษะสำคัญที่สุดที่นายจ้างจะพิจารณารับเข้าทำงาน ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้คนไทยที่มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สู่งานเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการยุคใหม่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พิจารณาปรับปรุงสาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศในประเด็นด้านการสร้างความสามารถของผู้เรียนในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะกระบวนการ และความสามารถทางภูมิศาสตร์ ก่อให้เกิดการคิดสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทันปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม Misara and Mitra (2021) กล่าวว่า นวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์ การคิดนอกกรอบ และการศึกษา จะช่วยให้ผู้คนและสังคมบรรลุความเจริญรุ่งเรืองโดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ในบริบทสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นยังมีจำกัด ประวัติการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ด้วยแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มีพัฒนาการเป็นสามระยะ ระยะแรก (ทศวรรษ 1980-1990) เน้นการทดสอบหลักการพื้นฐานของทฤษฎีในการพัฒนาการคิด; ระยะที่สอง (ทศวรรษ 2000-2010) เน้นการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินการคิดสร้างสรรค์ในบริบทคอนสตรัคติวิสต์; และระยะปัจจุบัน (ทศวรรษ 2010-ปัจจุบัน) เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ แม้ประเทศไทยจะเร่งพัฒนาการคิด

สร้างสรรค์ที่สำคัญดังกล่าวมาถึงระยะที่ปัจจุบัน แต่จากผลการประเมิน “การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)” โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ประจำปี 2022 พบว่า นักเรียนสิงคโปร์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 41 คะแนน โดยประเทศสมาชิก OECD มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33 คะแนน สำหรับประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ย 21 คะแนน อยู่ที่อันดับที่ 54 มี 21 คะแนน จาก 64 ประเทศ และมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยกลุ่มประเทศ OECD ในประเทศที่มีระดับผลผลิตทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ 20 ประเทศ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) และสอดคล้องกับผลการศึกษาศิดความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทย พบว่า การจัดอันดับดัชนีนวัตกรรมโลก ประจำปี พ.ศ.2567 หรือ Gill 2024 ประเทศไทยมีอันดับที่ 41 ด้วยคะแนน 36.9 (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2567) จากผลการประเมินดังกล่าว สะท้อนให้เห็นปัญหาของนักเรียนไทยยังต้องได้รับการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเพราะความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้และต้องใช้เวลาบ่มเพาะ จึงควรเริ่มต้นปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ครอบครัวและโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ (ชฎารัตน์ เสงษ์ภูิกุล, 2566)

สาเหตุที่นักเรียนไทยขาดการคิดสร้างสรรค์ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2567) ได้สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่า นักเรียนไทยขาดการคิดสร้างสรรค์ มีสาเหตุมาจาก ครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ไม่ได้กระตุ้นให้นักเรียนหาคำตอบที่แปลกใหม่ และเมื่ออยู่ที่โรงเรียนนักเรียนไม่ได้รับโอกาสในการแสดงแนวคิด ไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ นักเรียนจึงมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับต่ำ ปัญหานี้สอดคล้องกับผลการศึกษา พิพัฒน์พงศ์ จิตต์เทพ และคณะ (2564) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ยังขาดการส่งเสริมด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางสังคมศึกษา การออกแบบแนวคิดในการแก้ปัญหาที่มีความแปลกใหม่ หลากหลาย และการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางสังคมศึกษา นักเรียนยังขาดการส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรม จากสาเหตุเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนไทยต้องได้รับการพัฒนาด้านการคิดสร้างสรรค์โดยเร่งด่วน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพ จากขอบข่ายของมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดสาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีทักษะที่จำเป็นในการเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ คือ มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียน ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ให้มีการคิดสร้างสรรค์ในด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีลักษณะ

ที่เอื้อต่อการวิจัยนี้ ในสามประการ: ประการแรก การเป็นโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นนวัตกรรมการศึกษาและการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ทำให้มีความพร้อมเชิงนโยบายในการสนับสนุนการวิจัย; ประการที่สอง โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมดิจิทัล; และประการที่สาม ความหลากหลายของผู้เรียนที่มีพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน ทำให้สามารถศึกษาการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ในบริบทที่หลากหลาย ตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีการศึกษา 2567 คือ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็น “โรงเรียนชั้นนำด้านนวัตกรรมการศึกษา ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และเป็นนวัตกรรม”

จากสาเหตุปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาการคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดของ Guilford (1967) การคิดสร้างสรรค์รายวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนในการคิดหาคำตอบที่หลากหลาย แปลกใหม่ และมีรายละเอียดในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย (1) การคิดคล่อง หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้จำนวนมากในเวลาจำกัด วัดได้จากจำนวนคำตอบที่สอดคล้องกับโจทย์ปัญหา; (2) การคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลากหลายประเภท วัดจากจำนวนกลุ่มคำตอบที่แตกต่างกัน; (3) การคิดริเริ่ม หมายถึง ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่แตกต่างจากผู้อื่น วัดได้จากความแปลกใหม่ของคำตอบเมื่อเทียบกับกลุ่ม; และ (4) การคิดละเอียดลออ หมายถึง ความสามารถในการเพิ่มรายละเอียดเพื่อขยายความคิดหลักให้สมบูรณ์ วัดได้จากจำนวนรายละเอียดที่เพิ่มเติมเข้าไปในแนวคิดหลัก แนวการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวนี้ สุมาลี ชัยเจริญ (2554) เห็นว่ามีสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการลงมือกระทำหรือปฏิบัติที่ผ่านกระบวนการคิด โดยอาศัยประสบการณ์เดิม เชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ เพื่อขยายโครงสร้างทางปัญญา (Schema) แม้ว่าทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์จะเป็นฐานหลักในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้ แต่เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมอีก ได้แก่: (1) ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์ (Situating Learning Theory) ที่เน้นการเรียนรู้ในบริบทจริง สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม; (2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Theory) ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดและการทำงานร่วมกัน; (3) แนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ที่มุ่งเน้นกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบ นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการออกแบบที่ประสานร่วมกันระหว่าง ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กับ สื่อมัลติมีเดีย (Media) และวิธีการ (Methods) โดยออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ เป็น ชุดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สำหรับสื่อมัลติมีเดีย เช่น ข้อความ (Text) ภาพนิ่ง (Image) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) เสียงด้วย AI (Sound) และวิดีโอ (Video) บนพื้นฐานการออกแบบด้วยทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยมีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานการณ์ปัญหา แหล่งการเรียนรู้ ฐานการช่วยเหลือ การร่วมมือกันแก้ปัญหาและการโค้ช โดยแต่ละองค์ประกอบถูกออกแบบให้ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ตามกรอบแนวคิดของ

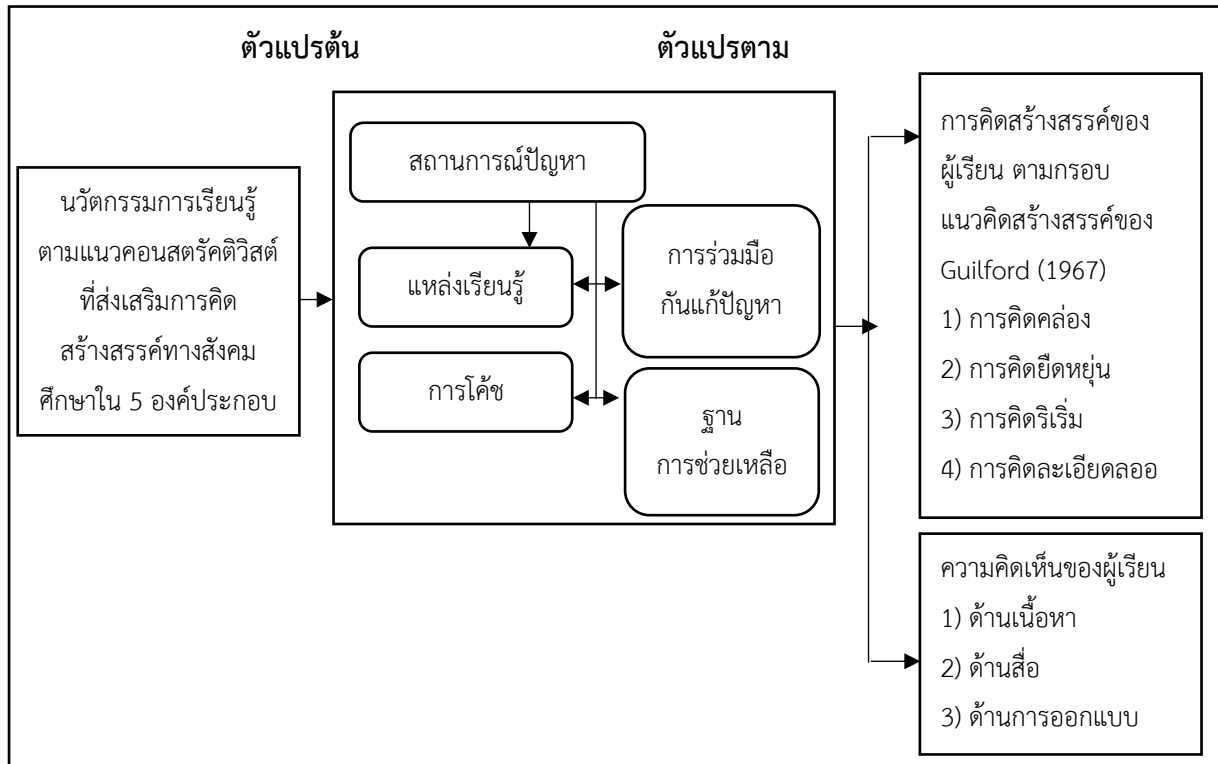
กิลฟอร์ด ดังนี้: องค์ประกอบสถานการณ์ปัญหากระตุ้นการคิดคล่องและการคิดยืดหยุ่น องค์ประกอบแหล่งการเรียนรู้และฐานการช่วยเหลือมุ่งส่งเสริมการคิดริเริ่ม ในขณะที่องค์ประกอบความร่วมมือกันแก้ปัญหา และการโค้ชมุ่งพัฒนาการคิดละเอียดลออ ซึ่งสอดคล้องกับ เจษฎ์บดินทร์ จิตต์โคกิตานนท์ และคณะ (2564) ที่ศึกษาการออกแบบและพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่าย ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สามารถพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุผลและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ด้วยนวัตกรรมตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ รายวิชา สังคมศึกษา เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยอาศัยหลักการทางทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการคิดสร้างสรรค์ มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ ตามกรอบการคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967) เพื่อให้ผู้เรียนมีวิถีชีวิตที่สร้างสรรค์ มีความสุข และปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อวิเคราะห์ผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีต่อการคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และการคิดละเอียดลออ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียน ที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ในด้านเนื้อหา สื่อ และการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

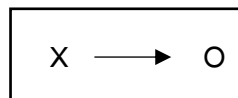

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยก่อนการทดลอง (Pre-experimental Design) แบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบหลังเรียน (One Shot Case Study) คณะผู้วิจัยเลือกรูปแบบการวิจัยนี้เนื่องจากเนื้อหาที่ใช้เป็นการพัฒนา เป็นเรื่องใหม่เกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์จึงไม่ต้องประเมินก่อนการเรียนรู้ ใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียวและได้แก้ไขข้อจำกัดของรูปแบบการวิจัยด้วยการกำหนดเกณฑ์การผ่าน คือ ร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม รูปแบบการวิจัยนี้ เขียนเป็นสัญลักษณ์ ได้ดังนี้ (Best and Kahn, 1993)

เมื่อ **X** แทนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา เป็น “ชุดการเรียนรู้”

O แทนการคิดสร้างสรรค์ และความคิดเห็นของผู้เรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 167 คนและกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้อง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 39 คน เป็นนักเรียนชาย 19 คน เป็นนักเรียนหญิง 20 คน อายุเฉลี่ยประมาณ 7-8 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. นวัตกรรมเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา เป็นชุดการเรียนรู้ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที
2. แบบวัดการคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ สร้างขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานแนวคิดการคิดสร้างสรรค์ของ Guilford (1967) มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่กำหนดไว้
3. แบบสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วยความคิดเห็น 3 ประเด็น คือ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและด้านการออกแบบ มีลักษณะเป็นคำถามระดับคุณภาพ สอดคล้อง ไม่สอดคล้อง และคำถามปลายเปิด แสดงเหตุผล และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้

กระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมเป็นชุดการเรียนรู้ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาสภาพบริบท 3) สังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบ 4) ออกแบบและพัฒนาโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านสื่อในนวัตกรรม ด้านการออกแบบนวัตกรรม นำผลที่ได้คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงหลักการทฤษฎีขององค์ประกอบทั้งหมด พบว่าข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ มีความเหมาะสมสอดคล้องตามกรอบแนวคิดการออกแบบครบทุกข้อ รวม 21 ข้อ คณะผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับ ภาษาที่ใช้ให้มีความกะทัดรัด เป็นลำดับขั้น ให้ง่ายต่อความเข้าใจ การใช้กราฟิกที่ใช้ประกอบในชีตดิจิทัลให้หลากหลายยิ่งขึ้น 5) นำนวัตกรรมทางการเรียนรู้ ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ไป tryout เพื่อทดลองหาคุณภาพของนวัตกรรมกับนักเรียนห้อง ป.2/4 เป็นห้องที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย และมีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ ความเหมาะสมของเวลา จำนวนนักเรียนที่เหมาะสมต่อกลุ่ม เนื้อหาที่ใช้ในการสอน การเข้าใจคำสั่งในใบภารกิจของการคิดแต่ละด้าน และนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์รอบสุดท้าย 6) นำนวัตกรรมชุดการเรียนรู้ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบวัดการคิดสร้างสรรค์ มีกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ของ Guilford (1967) 2) สร้างกรอบแนวคิดในการออกแบบ ประกอบด้วย การคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และการคิดละเอียดลออ 3) เสนอแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อแก้ไขและพัฒนา คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างลักษณะการคิดและข้อคำถาม พบว่า มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้สอดคล้องทั้ง 4 ข้อ 4) จัดทำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3. แบบสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา มีกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์หลักการ ทฤษฎี และขอบข่ายของเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างกรอบแนวคิดในการสอบถาม 3) ร่างประเด็นของแบบสำรวจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างความคิดเห็นของผู้เรียนกับประเด็นการประเมิน พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ สอดคล้องทุกข้อคำถาม 4) จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็น และนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการวิจัย และปฐมนิเทศ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. คณะผู้ร่วมวิจัยแจกเอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร ที่ผ่านศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ให้อาสาสมัครและผู้ปกครองอาสาสมัคร รับทราบ และเซ็นเอกสารการยินยอมอาสาเข้าร่วมโครงการวิจัย

2. ปฐมนิเทศอาสาสมัคร ในคาบแรก ใช้เวลา 50 นาที คณะผู้วิจัยได้ปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ชี้แจง ที่มาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งกลุ่มการเรียนรู้ จัดจำนวนนักเรียนต่อกลุ่มที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือ จำนวน 6 คนต่อกลุ่ม เรียนรู้วิธีการใช้โปรแกรม Jam Board โปรแกรม tinker Card

ขั้นทดลอง ใช้เวลาในการทดลอง 4 คาบ คาบละ 50 นาที คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา เป็นชุดการเรียนรู้ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) แหล่งเรียนรู้ เป็นสารสนเทศที่ใช้ในการแก้ปัญหา 3) ฐานการช่วยเหลือ เป็นการช่วยเหลือผู้เรียนโดยจัดหาแนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ 4) การร่วมมือกันเรียนรู้ เป็นสิ่งที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เพื่อขยายมุมมองแก่ผู้เรียนเอง ร่วมมือกันแก้ปัญหา 5) การโค้ช ครูคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ การปฏิบัติการช่วยเหลือ สนับสนุน วินิจฉัย ชี้แนะและสะท้อนผล

ขั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการจัดการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลวิจัย นำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำ ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 50 นาที และทำแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 50 นาที

ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน คณะผู้วิจัยนำแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ตามเกณฑ์การให้คะแนนการคิดสร้างสรรค์แต่ละมิติ กำหนดคะแนนสูงสุดเท่ากับ 4 คะแนน ดังนี้

1.1 การคิดคล่อง (Fluency) วัดการคิดหาคำตอบต่อสถานการณ์ปัญหา ได้ปริมาณมาก รวดเร็ว และตรงประเด็น ที่ไม่ซ้ำกันในเวลา 2 นาที นับจำนวนคำตอบที่แตกต่าง หากมีคำตอบซ้ำจะให้คะแนนแค่คำตอบเดียว

1.2 การคิดยืดหยุ่น (Flexibility) วัดการคิดในการตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหา หาคำตอบได้หลากหลายประเภท ด้วยการหาสิ่งอื่นมาทดแทน หากสิ่งที่กำหนดให้ ไม่สามารถใช้งานได้

1.3 การคิดริเริ่ม (Originality) วัดการคิดในการตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหาได้ โดยการออกแบบสิ่งที่มีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น และแตกต่างจากความคิดธรรมดา ซึ่งมีวิธีคิดคะแนนโดยขึ้นอยู่กับความถี่ทางสถิติของคำตอบที่ต่างออกไปจากธรรมดา

1.4 การคิดละเอียดลออ (Elaboration) วัดการคิดในรายละเอียดในการตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหา คิดปรับปรุง ดัดแปลง เพิ่มเติมรายละเอียดของชิ้นงาน ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการทำใบภารกิจชีวิตจิตัลของผู้เรียนด้วยกระบวนการทำงานกลุ่ม คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) การแปลงข้อมูลทั้งหมดเป็นรูปแบบข้อความบันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์ 2) จัดเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์การคิดสร้างสรรค์ด้านการคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และการคิดละเอียดลออ 3) การเข้ารหัสข้อมูล จัดหมวดหมู่ให้กับข้อมูลที่รวบรวมอย่างเป็นระบบ 4) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และ 5) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสรุปตีความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ข้อ ดังนี้

1. ผลการศึกษาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การคิดสร้างสรรค์จากแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

การวัด ทางสถิติปัญหา	นักเรียน		ร้อยละ ของ นักเรียน	คะแนน		ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	จำนวน นักเรียน (คน)	จำนวนนักเรียนที่ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70		คะแนน เฉลี่ย ($\bar{X}$)	ร้อยละของ คะแนน (%)	
การคิดสร้างสรรค์	39	37	94.87	15.34	95.88	0.14

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 39 คน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็น ร้อยละ 94.87 โดยค่าเฉลี่ยการคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 15.34 คิดเป็น ร้อยละ 95.88 และส่วนเบี่ยงเบน-มาตรฐานเท่ากับ 0.14 ซึ่งจะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยการคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 ของ จำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2. ผลการวิเคราะห์ผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีต่อการคิด สร้างสรรค์ในแต่ละด้าน ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และการคิดละเอียดลออ ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงผลดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ผลการคิดสร้างสรรค์ใน 4 ด้าน

การคิดสร้างสรรค์	$\bar{X}$	ร้อยละ	S.D.
การคิดคล่อง	3.92	91.07	0.28
การคิดยืดหยุ่น	3.87	90.00	0.42
การคิดริเริ่ม	3.69	85.71	0.76
การคิดละเอียดลออ	3.82	88.70	0.58
คะแนนเฉลี่ย (16 คะแนน)	15.34	95.88	0.14

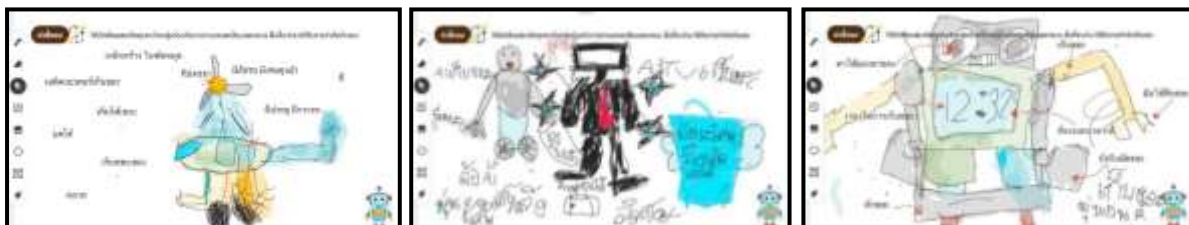
จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อแจกแจงเป็นแต่ละลักษณะการคิด ด้านที่นักเรียนมีการคิดสร้างสรรค์ สูงสุดลำดับแรก คือ การคิดคล่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.92 คิดเป็นร้อยละ 91.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.28 ลำดับต่อมา คือ การคิดยืดหยุ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.87 คิดเป็นร้อยละ 90.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.42 ลำดับต่อไปอีก คือ การคิดละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.82 คิดเป็นร้อยละ 88.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 สุดท้ายคือการคิดริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.69 คิดเป็นร้อยละ 85.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.76 ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนน เต็ม

ผลการคิดสร้างสรรค์เชิงคุณภาพ ที่ได้จากการการปฏิบัติการกิจในซีทีดีจีฟัลด้วยกระบวนการทำงานกลุ่มที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากทฤษฎีของกิลฟอร์ด (1967) เพื่อสนับสนุนผลของข้อมูลการคิดสร้างสรรค์และสนับสนุนผลการวิจัย มีรายละเอียดของนวัตกรรมการคิดแต่ละลักษณะ ดังนี้

1) ด้านการคิดคล่อง เป็นการคิดหาคำตอบให้ได้ปริมาณมาก รวดเร็ว และตรงประเด็น ที่ไม่ซ้ำกันในเวลา 2 นาที ด้วยสถานการณ์ปัญหาการคิดคล่อง “ให้นักเรียนสวมบทบาทเป็นผู้ประสบภัยเรือล่ม นักเรียนและสมาชิกในทีมต้องร่วมมือกันกำจัดขยะที่อยู่บนเกาะ วันนี้นักเรียนและทีมเดินไปเจอ “ถุงปริศนา” ให้นักเรียน คิดชื่อสิ่งของที่อยู่ในถุงขยะให้มีจำนวนสิ่งของมากที่สุด” ภายในเวลา 2 นาที เกณฑ์การผ่านการคิดคล่อง คือ 4 คำตอบขึ้นไป พบว่า นักเรียนสามารถคิดจำนวนคำได้ผ่านเกณฑ์ในเวลาอันจำกัดได้ จำนวนชื่อสิ่งของที่ของกลุ่มที่คิดจำนวนคำได้มากที่สุด คือ 12 คำ ได้แก่ ขวดน้ำ เศษแก้ว ก้างปลา หลอดน้ำ กระดาษ ถุงกระป๋อง ขงขนม กล่องกระดาษ เศษอาหาร เศษแมสชาติ รองเท้าขาด และจำนวนชื่อสิ่งของกลุ่มที่คิดจำนวนคำได้น้อยที่สุด คือ 6 คำ ได้แก่ กล่องนม กระป๋องน้ำอัดลม ขวดน้ำพลาสติก เศษบุหรี ถุงพลาสติก กล่องโคม

2. ด้านการคิดยืดหยุ่น เป็นการคิดหาคำตอบได้หลากหลายประเภท ด้วยการหาสิ่งอื่นมาทดแทนสิ่งเดิม ด้วยสถานการณ์ปัญหา “ให้นักเรียนหาสิ่งที่จะนำมาใช้ทดแทนรถตักขยะ สำหรับจัดการขยะในเกาะนี้” เกณฑ์การผ่านการคิดยืดหยุ่น คือ คิดประเภทของคำตอบได้ 4 กลุ่มขึ้นไป พบว่า นักเรียนสามารถคิดหาสิ่งมาทดแทนรถตักขยะได้อย่างหลากหลายประเภท และตรงประเด็น ได้แก่ 1) ประเภทของเครื่องยนต์ เช่น เครื่องดูดฝุ่น รถตักขยะ รถไถ หุ่นยนต์ รถแม็คโคร รถเก็บขยะ 2) ประเภทของสิ่งของ เช่น ที่ตักขยะ ถังขยะ พลับ ที่คีบขยะ ถุงมือ 3) ประเภทธรรมชาติ เช่น ไม้กวาด ไม้กวาดทางมะพร้าว 4) ประเภทของมนุษย์ เช่น คนเก็บขยะ 5) ประเภทจินตนาการการคิดนอกกรอบ เช่น เครื่องบินเก็บขยะ หุ่นยนต์เก็บขยะ ถุงขยะยักษ์

3. ด้านการคิดริเริ่ม เป็นการวัดการคิดออกแบบสิ่งที่มีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่น และแตกต่างจากความคิดธรรมดา ด้วยสถานการณ์ปัญหา “ให้นักเรียนออกแบบอุปกรณ์ เพื่อนำมาใช้สำหรับกำจัดขยะที่อยู่บนเกาะ” เกณฑ์การผ่านการคิดริเริ่ม คือ คำตอบไม่มีข้อซ้ำกับกลุ่มหรือซ้ำกับกลุ่มเพียง 1 ข้อ พบว่า นักเรียนมีแนวความคิดการออกแบบโดยไม่ซ้ำใคร ได้แก่ โดรนเฮลิคอปเตอร์เก็บขยะ, หุ่นยนต์เก็บขยะ, AI เก็บขยะ, เครื่องดูดฝุ่นประหยัดพลังงาน, โดรนอัจฉริยะ และโรบ็อตกำจัดขยะ ดังภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 2 ตัวการการคิดออกแบบ อุปกรณ์กำจัดขยะ: การคิดริเริ่ม

4. ด้านการคิดละเอียดลออ เป็นวัดการคิดในรายละเอียด ปรับปรุง ดัดแปลง เพิ่มเติมรายละเอียดของชิ้นงาน ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำไปใช้ประโยชน์ได้ ด้วยสถานการณ์ “ให้นักเรียนร่วมกันสร้างสรรค์อุปกรณ์ให้สมบูรณ์” เกณฑ์การผ่านการคิดละเอียดลออ คือ มีการคิดแจกแจง รายละเอียดของ วิธีการแก้ปัญหาหรือขยายความคิดได้อย่างครบถ้วน และมีรายละเอียดที่สมบูรณ์ พบว่า ผู้เรียนมีการแต่งเติมด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ใช้ระบบประหยัดพลังงานโซล่าเซลล์ มีระบบการสั่งการด้วยโดรน ใช้วัสดุทนทาน ใช้หุ่นยนต์ในการเก็บขยะ เขียนขยายความคิดได้สมบูรณ์

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียน ที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้ **1) ด้านเนื้อหา** พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปริมาณสารสนเทศที่จัดไว้เพียงพอที่จะสนับสนุนในการแก้ปัญหา เนื้อหามีความเหมาะสมไม่ซับซ้อนจนเกินไป เนื้อหาสนุกเข้ากับสถานการณ์และทันสมัยท้าทายการคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ภาษา มีความกะทัดรัดเป็นลำดับขั้นตอนสั้น ๆ และง่ายต่อความเข้าใจ ในลิงก์และในโปรแกรม Jam Board โปรแกรม Tinker Card และเครื่องมือของนวัตกรรม มีการยกตัวอย่างประกอบ ด้วยการใช้วัตถุที่สอดคล้องกับบริบทการเรียน มีภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวช่วย ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ **2) ด้านสื่อ** ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดเห็นว่าเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว เนื่องจากสื่อช่วยชี้นำทางง่ายต่อความเข้าใจ ภาพที่ใช้เป็นสื่อ เช่น ภาพสถานการณ์จำลองเหตุการณ์เรื่อลม ภาพเครื่องมือกำจัดขยะ กราฟิกของโปรแกรม Jam Board โปรแกรม Tinker Card มีการจัดแบ่งหน้า สีสันสดใส น่าอ่าน ตัวหนังสือมีขนาดชัดเจน **3) ด้านการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้** ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่า (1) สถานการณ์ปัญหา ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์นั้นในการแก้ปัญหา (2) แหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถค้นพบคำตอบ (3) ฐานการช่วยเหลือ (4) การโค้ช การให้คำแนะนำของครู คอยดูแลตลอด ช่วยสื่อสารและให้ข้อมูลช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดค้นคำตอบรวมถึงกระทำการกิจได้อย่างตื่นตัว (5) การร่วมมือกันแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ในกระบวนการแก้ปัญหา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนในกลุ่มและเพื่อนในชั้น

องค์ความรู้ของงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นประโยชน์ในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ช่วยพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ความหลากหลายของผู้เรียน การออกแบบนวัตกรรมเรียนรู้ที่ถูกหลักทฤษฎี การประเมินด้านคุณภาพที่ชัดเจน การเพิ่มรูปแบบการเรียนรู้เข้าไปบูรณาการการคิดที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ การคิดริเริ่ม การจัดการข้อจำกัดเหล่านี้สามารถทำได้โดยการพัฒนาทรัพยากรทั้งครูและนักเรียน พัฒนาการออกแบบเครื่องมือและเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน พบว่า การคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่ได้จากแบบวัดการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 95.88 และมีผู้เรียนที่สอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 94.87 แสดงให้เห็นว่าการเรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคม เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ช่วยสนับสนุนการคิดสร้างสรรค์

ผลที่ปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก การออกแบบและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา ได้มีการออกแบบที่ใช้ ID Theory มาเป็นพื้นฐาน โดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นการสร้างความรู้ของผู้เรียน คือ 1) การกระตุ้นโครงสร้างทางปัญญาที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ โดยนำพื้นฐานแนวคิดมาจาก Cognitive Constructivism ของ Piaget ที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยสถานการณ์ปัญหา (Problem) โดยอาศัยหลักการของ Situated Learning Environments (Oliver and Herrington, 2000) ที่เน้นบริบทตามสภาพจริงใน 4 สถานการณ์ปัญหา คือ การค้นพบกฎปริศนา, การกำจัดขยะ, สร้างสรรค์เครื่องมือกำจัดขยะ, การกำจัดขยะ, การเติมแต่งเครื่องมือให้สมบูรณ์ 2) การสนับสนุนการปรับสมดุลทางปัญญา อาศัยพื้นฐานแนวคิดมาจาก Cognitive Constructivism ของ Piaget ได้ออกแบบให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการค้นพบ (Discovery Learning) ด้วยแหล่งเรียนรู้ ที่ได้จัดไว้ ได้แก่ วิดีทัศน์จากภาพยนตร์ โลกของ Aquaman กำลังจมขยะพลาสติก, วิดีทัศน์ เรื่อง wall-E หุ่นจิ๋วหัวใจเกินร้อยหุ่นยนต์กำจัดขยะ, วิดีทัศน์สั้น ๆ เกี่ยวกับนวัตกรรมกำจัดขยะพลาสติกในน้ำ, สื่อ Canva เพื่อการออกแบบและแต่งเติมผลิตภัณฑ์, ลิงก์โปรแกรม Jamboard โปรแกรม tinkercard สำหรับปฏิบัติการกิจซิทิจิทัล 3) การส่งเสริมการสร้างความรู้และการคิดสร้างสรรค์ ได้อาศัยพื้นฐานแนวคิดจาก Social Constructivism ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรม ด้วยการร่วมมือกันเรียนรู้ (Collaboration) ที่เน้นการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ Bednar (1995) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดจากการแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้วยกระบวนการกลุ่ม อภิปราย สรุปความคิดแนวคิดการสร้างสรรค์ด้วยมุมมองที่หลากหลาย ด้วยการโค้ช คือ ครูคอยให้คำแนะนำ 4) การช่วยเหลือและสนับสนุนการสร้างความรู้ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบนวัตกรรมส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษาตามแนว Open Learning Environments (OLEs) ที่พัฒนาโดย Hannafin et al. (1999) ที่เน้นการช่วยเหลือด้วยฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) เป็นแนวทางในการสนับสนุนความพยายามในการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย การช่วยเหลือด้านการสร้างความคิดรวบยอด การสร้างความคิด กระบวนการ และกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา ด้วยสื่อ Canva สื่อวีดิทัศน์, สื่อภาพดิจิทัล, ร่วมกับการประยุกต์ใช้ Artificial Intelligence (AI) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาศิรภัทร นาหนองตูม และคณะ (2566) พบว่าการออกแบบและพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมในการส่งเสริมการสร้างความรู้และ

ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับ สรายุทธ รัตมี (2567) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ รายวิชาสังคมศึกษา ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ผ่านเกณฑ์ ที่กำหนด การทำงานร่วมกันและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในการศึกษาครั้งนี้มีส่วนที่แตกต่าง คือ ได้เพิ่มองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำคำสำคัญต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบสถานการณ์ปัญหาและภารกิจการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนต้องคิดหาคำตอบ ได้แก่ 1) การคิดคล่อง ผู้เรียนคิดหาคำตอบให้ได้ปริมาณการคิดมากที่สุด ภายในเวลา 2 นาที 2) การคิดยืดหยุ่น ผู้เรียนคิดหาสิ่งอื่นมาทดแทนสิ่งเดิมได้อย่างหลากหลาย โดยที่เป้าหมายไม่เปลี่ยนแปลง 3) การคิดริเริ่ม ผู้เรียนคิดออกแบบสิ่งของที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำใครได้ 4) การคิดละเอียดลออ ผู้เรียนคิดปรับปรุง ดัดแปลง เพิ่มเติม รายละเอียดชิ้นงานให้สมบูรณ์ขึ้น

2. การวิเคราะห์ผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีต่อการคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการคิดคล่อง ผู้เรียนมีคะแนนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 91.07 รองลงมาคือ การคิดยืดหยุ่น คิดเป็นร้อยละ 90.00 การคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 88.70 และการคิดริเริ่ม คิดเป็นร้อยละ 85.71 คะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ข้อค้นพบในการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การคิดสร้างสรรค์ด้านที่มีคะแนนการคิดต่ำกว่าการคิดด้านอื่น ๆ คือ “การคิดริเริ่ม” (Originality) เมื่อวิเคราะห์สาเหตุอาจเนื่องมาจาก การคิดริเริ่มเป็นการคิดที่ต้องคิดสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ทั้งหมด ที่ไม่ซ้ำแบบใคร ผู้เรียนหลายคนยังขาดประสบการณ์การออกแบบ ไม่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การคิดนอกกรอบหรือการคิดจินตนาการได้ เป็นลักษณะการคิดที่ต้องใช้เวลาในการบ่มเพาะและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การคิดสร้างสรรค์: เกิดขึ้นเองหรือพัฒนาได้ของ ชฎารัตน์ เสงขมภูิกุล (2566) ที่มีข้อสรุปว่า การคิดริเริ่มสามารถพัฒนาได้แต่ต้องใช้เวลาจึงควรเริ่มต้นปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ครอบครัวและโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์ และคณะผู้วิจัยมีความเห็นควรหลอมรวม Design Thinking Process เข้าไปในนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ด้วย สอดคล้องกับ นฤพร ดาวเรือง (2566) ที่ค้นพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ สามารถส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ได้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

3. ความคิดเห็นของผู้เรียน ที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นสอดคล้อง ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านสื่อ 3) ด้านการออกแบบ ปรากฏผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก **ในด้านเนื้อหา** สอดคล้องกับหลักการของ Hannafin et al. (1999) ที่กล่าวถึงหลักการออกแบบโดยเน้นเกี่ยวกับการคิดออกเนกนัย (Divergent Thinking) มีแหล่งทรัพยากรที่มีความหลากหลาย จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ รวมไปถึงสื่อบนเครือข่าย **ด้านสื่อ** สอดคล้องกับหลักการของ Ericsson and Kintsch (1995) ที่กล่าวถึงหลักการออกแบบโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การใช้หัวข้อ การทำอักษรหนา อักษรเอียง อักษรขนาดใหญ่ การขีดเส้นใต้ การทำกรอบ การเน้นข้อความ เพื่อเน้นสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง **ด้านการออกแบบ** สอดคล้องกับหลักการของ เจษฎ์บดินทร์ จิตต์ไศภิตานนท์ และคณะ (2564) หลักการออกแบบสิ่งแวดล้อม

ทางการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) สถานการณ์ปัญหา 2) แหล่งการเรียนรู้ 3) ฐานการช่วยคิด (Scaffolding) 4) โค้ช 5) การร่วมมือกันแก้ปัญหา และสอดคล้องกับการศึกษาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของ จีราญจน์ เต็มพรสิน และคณะ (2566) ที่พบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วย ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการออกแบบ มีความเหมาะสม ช่วยสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัล

สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาในโลกยุคใหม่ เป็นการเรียนรู้ที่ต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ในบริบทที่หลากหลาย เกิดการสร้างสรรค์ทางความคิดส่งเสริมให้สามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาเชิงลึกได้อย่างมีเหตุผล นำไปสู่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ในชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1. นักเรียนควรได้รับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ในด้านการคิดริเริ่มเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีคะแนนการคิดต่ำกว่าการคิดในด้านอื่น ๆ โดยเพิ่มในด้านเวลา และเพิ่มกระบวนการออกแบบ (Design Thinking Process) ในขั้นตอนการหาทางเลือก (Define) และสร้างต้นแบบ (Prototype) โดยหลอมรวมเข้าไปในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ทางสังคมศึกษา
2. ข้อจำกัดของงานวิจัยด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ คือ สภาพบริบทของผู้เรียนที่จะเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล อายุของผู้เรียน เนื้อหารายวิชาสังคมศึกษา และความพร้อมของคอมพิวเตอร์ ไอแพด สัญญาณอินเทอร์เน็ต ที่จะเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียรูปแบบอื่น เช่น วิดีโอ, อินโฟกราฟิก, แอปพลิเคชัน, เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Technology), การใช้ AI ในการศึกษา เพื่อให้เกิดความหลากหลาย สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
2. ควรศึกษาผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ มีการติดตามการวัดและประเมินผลที่ลึกซึ้ง เช่น การวิเคราะห์ผลระยะยาวของผลการคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ. (2562). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2562. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2568.

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2567). รายงานประจำปี 2567 (Annual Report 2024). <https://www.nia.or.th/bookshelf/view/261>

- จิรกาญจน์ เต็มพรสิน และคณะ. (2566). การพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น (EDKKUJ)*, 46(2), 1-18.
- เจษฎ์ดินทร์ จิตต์โสภิธานนท์ และคณะ. (2564). การออกแบบและพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยบูรณาการระหว่างศาสตร์การสอนกับประสาทวิทยาศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (EDKKUJ)*, 44(4), 132-150.
- ชฎารัตน์ เสงขมภูิกุล. (2566). ความคิดสร้างสรรค์: เกิดขึ้นเองหรือพัฒนาได้. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 13(2), 122-130.
- ธีรภัทร นาหนองตูม และคณะ. (2566). การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานภายใต้สภาพแวดล้อมเมตาเวิร์ส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมแพศึกษา. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 25(2), 25-37.
- นฤพร ดาเรือง. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
<https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5944/3/NaruphonDaoruang.pdf>
- พิพัฒน์พงศ์ จิตต์เทพ และคณะ. (2564). การพัฒนาความสามารถการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางสังคมในสาระภูมิศาสตร์ ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้การคิดเชิงออกแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(10), 78-93. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/250088/169960>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). ผลการประเมินด้านความคิดสร้างสรรค์ของ PISA 2022. <https://pisathailand.ipst.ac.th/>
- สรายุธ รัชมี. (2567). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้บูรณาการสื่อมัลติมีเดีย เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ รายวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์*, 1(1), 53-65.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). รายงานประจำปี ANNUAL REPORT 2023. <https://www.onep.go.th/ebook/annualreport/annualreport2023.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2566-2570). https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?id=13651
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2554). เทคโนโลยีการศึกษา: หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.

- Bednar, A. K. (1995). Theory into Practice. In G.J Anglin, (2nd ed) *Instructional Technology: Past, Present, and Future*. Educational Technology Publications.
- Best, J. W. (1993). *Research in Education* (3rd ed.). Prentice-Hall.
- Ericsson, K. A., and Kintsch, W. (1995). Long-term working memory. *Psychological Review*, 102, 211-245. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.102.2.211>
- Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. McGraw-Hill.
- Hannafin M. et al. (1999). In Charles M.Reigeluth (ED), *Instructional-design Theories and Models: A New Paradigm of Constructional Theory*. Volume II. Lawrence Erlbaum Associates.
- Misara, S., and Nida Mitra, N. (2021). *Environmental Issues: A Multidisciplinary Approach*. Trident Enterprise, Noida (UP). https://www.researchgate.net/publication/350451410_
- Oliver, R., and Herrington, J. (2000). *Using Situated Learning as a Design Strategy for Web Based Idea Group Publishing*.

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน
ที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น

The Impact of Online Marketing Strategies on the Success of Community
Enterprises Certified under the Community Product Standards in
Khon Kaen Province

นงนุช ไชยผาสุข*

Nongnuch Chaipasuk*

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Faculty of Business, Northeastern University

*Corresponding author e-mail: Nongnuch.cha@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

28 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

13 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของยาโมเน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เก็บตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ โดยรวมทั้ง 6 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยลำดับที่สูงที่สุด คือ ด้านลักษณะของผลิตภัณฑ์ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด 2) ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่ามี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านความไว้วางใจทางอิเล็กทรอนิกส์ 2) ด้านความพึงพอใจทางอิเล็กทรอนิกส์ 3) ด้านคุณภาพของตลาดออนไลน์ และ 4) ด้านคุณค่าที่ลูกค้ารับรู้ทั้ง 4 ปัจจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 92 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาดออนไลน์, ความสำเร็จ, วิสาหกิจชุมชน, มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the opinions on online marketing strategies of community enterprises in Khon Kaen province that have been certified with community product standards, and 2) study the impact of online marketing strategies on the success of community enterprises certified under the community product standards in Khon Kaen province. The sample group consists of 400 community enterprises in Khon Kaen province that have been certified with community product standards. The sample size was determined using Taro Yamane's formula with reliability of 95%. The sampling method used was simple random sampling. A questionnaire was used as a research tool. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research results revealed that: 1) The study of opinions regarding online marketing strategies, in overall in all 6 aspects, was at a moderate level. The aspect with the highest level of opinion was the product characteristics. 2) Factors that positively affected the success of community enterprises in Khon Kaen province were found to be 4 factors, including 1) electronic trust, 2) electronic satisfaction, 3) online market quality, and 4) customer perceived value. All 4 factors could explain the variance or predict the dependent variable by 92 % with statistical significance at 0.05 level.

Keywords: Online Marketing Strategy, Success, Community Enterprise, Community Product Standard

บทนำ

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (Digital Economy) ซึ่งเป็นการหลอมรวมเทคโนโลยีดิจิทัลให้เข้ากับวิถีชีวิตของผู้คน ทำให้เกิดการใช้งานในวงกว้าง แม้กระทั่งในคนที่ไม่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตมาก่อนก็สามารถใช้งานได้ จึงเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการเกิดนวัตกรรม แนวทางปฏิบัติ และโอกาสใหม่ ๆ ในเกือบทุกสาขา ทั้งในเชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้งาน (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2560) จากสถิติมูลค่าตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประมาณการปี 2562 - 2565 เท่ากับ 22.00% (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562) โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เผยการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ประเทศไทยปี 2564 โดยคาดการณ์ว่ามูลค่าอีคอมเมิร์ซในประเทศไทยเติบโตอยู่ที่ 4.01 ล้านล้านบาท สอดคล้องกับศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบี หรือ TMB Analytics (ทีเอ็มบี อนาติติกส์) เผยในช่วง 2-3 ปี e-commerce ได้เติบโตอย่างรวดเร็วทั้งในไทยและในต่างประเทศ ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภค

ที่เปลี่ยนมาใช้ในการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562) พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการทำธุรกิจโดยซื้อขายสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ มีประโยชน์มากมายไม่ว่าจะเป็นต้นทุนที่ต่ำ เนื่องจากไม่จำเป็นต้องมีหน้าร้าน ไม่มีค่าเช่าพื้นที่ ไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานคนมากก็สามารถนำสินค้าหรือบริการเข้าสู่คนหมู่มากได้ทุกที่ทุกเวลา การซื้อขายและชำระเงินผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้อย่างสะดวกสบายและง่ายดาย (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562) คนไทยมองการซื้อสินค้าออนไลน์เป็นเรื่องของวิถีการดำเนินชีวิตและความบันเทิงมากกว่าแค่การซื้อขายของเหมือนสมัยก่อน (TalkAtalka, 2023) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีก็เป็นรากฐานของวิวัฒนาการทางสังคม ซึ่งเทคโนโลยีทำให้มนุษย์เกิดการพัฒนาการตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้ประกอบการควรมีการวางแผนหรือกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมในการทำธุรกิจด้วยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล โดยมีการกำหนดเครื่องมือให้ครบวงจรและคำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นในด้านการดำเนินชีวิตรวมถึงการเลือกใช้สื่อที่ชื่นชอบหรือมีความถนัด (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562) ปัจจุบันมีดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) ต้นทุนต่ำที่พร้อมให้บริการกับผู้ประกอบการขนาดเล็กสามารถเลือกใช้ได้ตามลักษณะของผลิตภัณฑ์ เช่น Facebook Line หรือระบบ Application ของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มประเภทต่าง ๆ เช่น Grab Airbnb เป็นต้น ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กแบ่งปันข้อมูลผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้า สื่อสารการตลาดกับลูกค้า โดยกิจกรรมเหล่านี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการตลาด (Marketing Performance) ให้สูงขึ้น กล่าวโดยสรุปการตลาดดิจิทัลมีประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภคจะขึ้นอยู่กับมุมมองขององค์กรที่จะต้องพิจารณาว่าจะนำไปใช้ในทางไหน

วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมารวมมือกันทำอะไรบางอย่างที่เกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมีการซื้อขายในลักษณะสหกรณ์ แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปัน การช่วยเหลือกันมากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ไม่แตกแยก แบ่งพวก และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง เพราะวิสาหกิจชุมชนคือการเน้นการช่วยเหลือกัน โดยวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนทั่วประเทศ จำนวน 132,927 แห่ง ซึ่งผลประกอบการอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจระดับหนึ่ง (กระทรวงพาณิชย์, 2564) ทั้งนี้ จังหวัดขอนแก่นมีวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2,726 แห่ง ซึ่งปัญหาการตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วยปัญหาหลัก 5 ข้อ คือ 1) การเลือกสินค้าและการกำหนดราคา 2) การจัดทำเนื้อหาและภาพสินค้า 3) ความชำนาญในการบริหารจัดการ 4) การทำการตลาด และ 5) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการบริหารจัดการ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้จัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาตลาดอิเล็กทรอนิกส์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้น เพื่อสนับสนุนส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีโอกาสเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้สะดวก สร้างยอดขายให้แก่ผู้ประกอบการ โดยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าไปช่วยเตรียมความพร้อมในการนำ

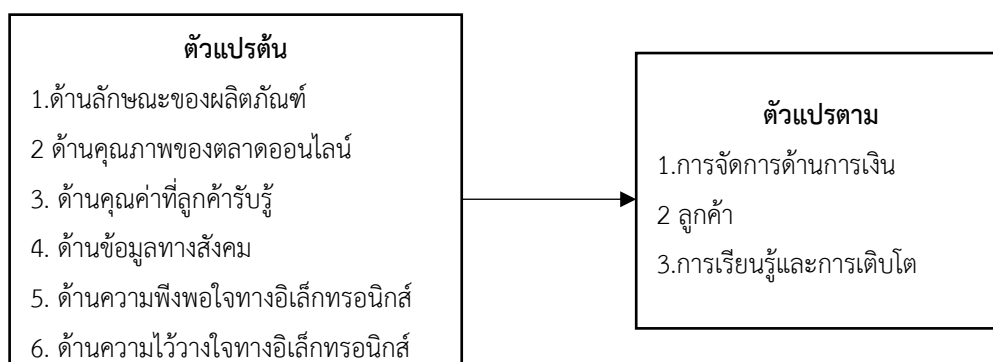
สินค้าเข้าสู่ตลาดออนไลน์ ให้ความรู้และให้คำปรึกษา แนะนำในการทำธุรกิจบนตลาดออนไลน์ การจัดกิจกรรมสนับสนุนการขายบนตลาดออนไลน์ เช่น การส่งเสริมการขาย การชำระเงิน การส่งสินค้าให้ถึงมือลูกค้าอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบและยกระดับผู้ประกอบการให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [สสว], 2562) ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนควรมุ่งนำกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลมาใช้ในธุรกิจของตนเอง จึงควรถือโอกาสนี้เร่งพัฒนา รูปแบบการทำธุรกิจโดยเพิ่มช่องทางซื้อขายออนไลน์เพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ ๆ บนระบบออนไลน์ที่เพิ่มขึ้น (ปิยภา แดงเดช, 2565)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพื่อนำไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ ให้ข้อคิดเห็นที่ตรงประเด็นกับความต้องการผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในการช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และจะส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินธุรกิจในเรื่องของการลดต้นทุนทางการตลาด การเพิ่มรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชน การสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า และสามารถทำให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำ ระบบการชำระเงินที่น่าเชื่อถือและปลอดภัย คุณภาพสินค้าตรงตามความต้องการของลูกค้าบริการหลักการขายที่ประทับใจ พัฒนาการเรียนรู้และการเติบโตในการสื่อสารกับลูกค้าหลายช่องทางโดยเฉพาะด้านการตลาดออนไลน์ สามารถนำเอาระบบหรือ เทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วยในการบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่องและทันสมัยตลอดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานและมีสถานะการจดทะเบียนที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1973) เพื่อคำนวณจำนวนที่เหมาะสมกับประชากรเป้าหมาย โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้อยู่ที่ระดับ 0.05 จากการคำนวณดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 133 กลุ่ม ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยพิจารณาจากลักษณะของสินค้าและบริการที่วิสาหกิจชุมชนผลิตหรือให้บริการ อ้างอิงตามหลักการของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) โดยภายในแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีบทบาทในการบริหารจัดการ ได้แก่ ประธาน รองประธาน หรือกรรมการจำนวนกลุ่มละ 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 400 คน เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความหลากหลายและสามารถสะท้อนภาพรวมของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างครอบคลุม ผู้วิจัยได้ทำการเทียบสัดส่วนของจำนวนประชากรตามประเภทสินค้าและบริการ ก่อนจะดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ภายในแต่ละชั้น ซึ่งช่วยให้การเลือกกลุ่มตัวอย่างมีความเป็นตัวแทนของประชากรที่แท้จริงมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดเตรียมแบบสอบถามสำหรับการทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) จำนวน 3 ชุด โดยกลุ่มที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือดังกล่าวจะไม่ถูกรวมอยู่ในกลุ่มตัวอย่างหลักของการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปรับปรุงเครื่องมือให้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มเป้าหมาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามความ มุ่งหมายและกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ลักษณะของผลิตภัณฑ์ คุณภาพของตลาดออนไลน์ คุณค่าที่ลูกค้ารับรู้ ข้อมูลทางสังคม ความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์ และความไว้วางใจอิเล็กทรอนิกส์

ตอนที่ 3 ความสำเร็จทางการตลาดออนไลน์ของวิสาหกิจชุมชน ลักษณะแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย ด้านการจัดการด้านการเงิน ด้านลูกค้า และด้านการเรียนรู้และการเติบโต

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ช่องทางการจำหน่าย ประเภทผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก (Checklist)

ส่วนที่ 2 ลักษณะของผู้ประกอบการ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 41 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดขอนแก่นที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดออนไลน์และความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยการค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการหาค่าเฉลี่ย และจัดระดับคะแนนใช้เกณฑ์แบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับ โดยการหาช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นประกอบด้วย ค่าสหสัมพันธ์ 0.705 – 0.736 ค่า Tolerance มีค่าระหว่าง 0.080 – 0.156 และค่า VIF มีค่าระหว่าง 6.428 – 12.564
4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลของกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดขอนแก่น โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ด้วยวิธี Stepwise

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ความถี่ และค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

n=400

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	76	19.00
หญิง	320	80.00
LGBTQ+	4	1.00
รวม	400	100.00
อายุ		
อายุน้อยกว่า 30 ปี	1	0.25
อายุ 30 - 35 ปี	18	4.50
อายุ 36 - 40 ปี	41	10.25
อายุ 41 ปี ขึ้นไป	340	85.00
รวม	400	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	241	60.25

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	131	32.75
สูงกว่าปริญญาตรี	28	7.00
รวม	400	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 20,000 บาท	194	48.50
20,001 – 50,000 บาท	168	42.00
50,001 – 60,000 บาท	13	3.25
60,001 บาท ขึ้นไป	25	6.25
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 80 มีอายุ 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 85 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.25 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.50

ตารางที่ 2 ช่องทางการจำหน่ายทาง Social Media

ช่องทาง	จำนวนที่เลือก	อันดับที่
Line	235	1
Facebook	234	2
Instagram	35	4
อื่น ๆ	211	3

จากตารางที่ 2 ช่องทางการจำหน่ายทาง Social Media ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกช่องทางจำหน่ายทาง Line จำนวน 235 คน รองลงมา เลือกช่องทางการจำหน่ายทาง Facebook จำนวน 234 คน และเลือกช่องทางอื่น ๆ จำนวน 211 คน

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านลักษณะของผลิตภัณฑ์ (S1)				
มีการแยกประเภทของผลิตภัณฑ์	4.49	0.728	มาก	2
ราคาผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทชัดเจน	4.52	0.742	มากที่สุด	1
มีการแยกประเภทสินค้าออกเป็นหมวดหมู่	4.42	0.796	มาก	3
มีการรับประกันสินค้า	4.32	0.768	มาก	4
เฉลี่ยรวม	4.43	0.758	มาก	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านคุณภาพของตลาดออนไลน์ (S2)				
ร้านค้าออนไลน์ของท่านมีความปลอดภัย	3.49	1.491	ปานกลาง	1
ร้านค้าออนไลน์ของท่านมีความเป็นส่วนตัว	3.47	1.486	ปานกลาง	2
ร้านค้าออนไลน์ของท่านมีการใช้งานง่าย	3.41	1.569	ปานกลาง	3
การออกแบบตลาดออนไลน์	3.38	1.553	ปานกลาง	4
ลูกค้ามีโอกาสได้รับประสบการณ์ใหม่	3.36	1.515	ปานกลาง	5
เฉลี่ยรวม	3.42	1.522	ปานกลาง	
ด้านคุณค่าที่ลูกค้ารับรู้ (S3)				
ลูกค้ารับรู้ความสะดวกสบาย	3.43	1.510	ปานกลาง	1
ลูกค้ารู้สึกถึงความเพลิดเพลินในการเลือกซื้อสินค้า	3.34	1.485	ปานกลาง	2
ลูกค้ารับรู้ถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น	3.16	1.403	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวม	3.31	1.466	ปานกลาง	
ด้านข้อมูลทางสังคม (S4)				
รวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุง	3.51	1.408	มาก	1
มีการปรึกษาคนในครอบครัวในการขายสินค้าหรือบริการออนไลน์	3.34	1.463	ปานกลาง	2
มีความสนใจให้ดารา นักแสดง แนะนำสินค้าผ่านออนไลน์	2.85	1.499	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวม	3.23	1.456	ปานกลาง	
ด้านความพึงพอใจทางอิเล็กทรอนิกส์ (S5)				
ท่านคิดว่าตัดสินใจถูกต้องที่ขายสินค้าทางตลาดออนไลน์	3.21	1.475	ปานกลาง	2
ท่านมีทัศนคติต่อการขายสินค้าตลาดออนไลน์เชิงบวก	3.22	1.476	ปานกลาง	1
การขายสินค้าออนไลน์เป็นประสบการณ์ที่	3.16	1.415	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวม	3.19	1.455		
ด้านความไว้วางใจทางอิเล็กทรอนิกส์ (S6)				
การนำเสนอบนร้านค้าตลาดออนไลน์มีความถูกต้อง	3.63	1.499	มาก	1
ธุรกรรมบนร้านค้าออนไลน์ดำเนินการอย่างมีจริยธรรม	3.61	1.510	มาก	2
ธุรกรรมบนร้านค้าออนไลน์มีกิจกรรมและบริการเพื่อรักษาความสัมพันธ์ของลูกค้า	3.48	1.511	ปานกลาง	5
ธุรกรรมบนออนไลน์สามารถความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า	3.52	1.457	มาก	4
ลูกค้าของท่านมีการแนะนำตลาดออนไลน์ของท่าน	3.55	1.477	มาก	3
ร้านค้าบนออนไลน์ของท่านมีระบบส่วนลด/สะสมแต้ม	2.75	1.540	ปานกลาง	6
เฉลี่ยรวม	3.42	1.466	ปานกลาง	
เฉลี่ยรวม 6 ด้าน	3.50	1.015	ปานกลาง	

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ โดยรวมทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) ด้านที่มีค่าสูงสุด คือด้านลักษณะของผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพของตลาดออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) ด้านความไว้วางใจทางอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) ด้านคุณค่าที่ลูกค้ารับรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) ด้านข้อมูลทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) และด้านความพึงพอใจทางอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$)

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จทางการตลาดออนไลน์ของวิสาหกิจชุมชน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จทางการตลาดออนไลน์ ของวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านการจัดการด้านการเงิน (T1)				
● การขายบนออนไลน์ทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น	3.15	1.352	ปานกลาง	2
● การขายบนออนไลน์ทำให้กำไรเพิ่มขึ้น	3.11	1.390	ปานกลาง	3
● การขายบนออนไลน์ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น	3.10	1.458	ปานกลาง	4
● ตลาดออนไลน์ทำให้มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ	3.19	1.433	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวม	4.43	0.758	มาก	
ด้านลูกค้า (T2)				
● ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำ	3.23	1.385	ปานกลาง	5
● ลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.30	1.545	ปานกลาง	4
● ลูกค้าพอใจต่อร้านค้าบนออนไลน์	3.37	1.523	ปานกลาง	3
● มีกระบวนการบริหารจัดการด้านลูกค้าที่ดี	3.42	1.462	ปานกลาง	2
● มีช่องทางให้ลูกค้าได้สอบถามเกี่ยวกับสินค้า	3.47	1.491	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวม	3.36	1.481	ปานกลาง	
ด้านการเรียนรู้และการเติบโต (T3)				
● การพัฒนาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4.15	1.118	มาก	1
● พนักงานมีความรู้และทักษะต่อการตลาดออนไลน์	4.10	1.025	มาก	2
● มีการสนับสนุนให้พนักงานเรียนรู้ตลาดออนไลน์	4.08	0.986	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.11	1.043	มาก	

จากตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ โดยรวม มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.49$) มีระดับความคิดเห็นปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า ด้านการเรียนรู้และการเติบโต มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X} = 4.11$) มีระดับความคิดเห็นมาก รองลงมา ด้านลูกค้า มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.36$) มีระดับความคิดเห็นปานกลาง และด้านการจัดการด้านการเงิน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.01$) มีระดับความคิดเห็นปานกลาง

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ
วิสาหกิจชุมชน จังหวัดขอนแก่น

Model	ความคิดคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด ออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจ ชุมชนจังหวัดขอนแก่น	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
		B	Std. Error	Beta	t	sig
	(Constant)	.776	.053		14.713	.000**
1	ด้านความไว้วางใจทางอิเล็กทรอนิกส์ (S6)	.332	.040	.417	8.243	.000
2	ด้านความพึงพอใจทางอิเล็กทรอนิกส์(S5)	.178	.,029	.221	6.126	.000
3	ด้านคุณภาพของตลาดออนไลน์ (S2)	.175	.043	.194	4.071	.000
4	ด้านคุณค่าที่ลูกค้ารับรู้ (S3)	.120	.036	.155	3.304	.001
	r = .959	Adjuster R^2 =.920				
	R^2 = 919	SE	= .31632			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง ผลการวิเคราะห์ความคิดคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดขอนแก่น ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ด้วยวิธี Stepwise โดยวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่ามี 4 ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1) ด้านความไว้วางใจทางอิเล็กทรอนิกส์ (S6) 2) ด้านความพึงพอใจทางอิเล็กทรอนิกส์ (S5) 3) ด้านคุณภาพของตลาดออนไลน์ (S2) และ 4) ด้านคุณค่าที่ลูกค้ารับรู้ (S3) ตามลำดับ โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายความความคิดคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 92 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถเขียนสมการถดถอยได้ ดังนี้

$$Y = .776 + .332(S6) + .178(S5) + .175(S2) + .120(S3)$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ความคิดคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่ามี 4 ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1) ด้านความไว้วางใจทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากผู้บริโภคต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการซื้อสินค้าออนไลน์ที่ไม่สามารถจับต้องหรือทดลองก่อนซื้อได้ ตามที่ รัชดา รักดียิ่ง (2563) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานมีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ คุณภาพและมาตรฐาน ภาวะผู้นำ การบริหารการตลาด เครือข่าย การมีส่วนร่วมของ

สมาชิก บัญชี/การเงิน และการจัดการความรู้ นอกจากนี้ Phakdeeying (2020) ยังพบว่า การสร้างความไว้วางใจในแพลตฟอร์มออนไลน์สามารถลดการรับรู้ความเสี่ยงของผู้บริโภคได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับวิสาหกิจชุมชนที่ต้องแข่งขันกับแบรนด์ที่มีชื่อเสียงมากกว่า 2) ด้านความพึงพอใจของลูกค้าในการใช้งานช่องทางออนไลน์เป็นตัวแปรสำคัญที่นำไปสู่การซื้อซ้ำและการบอกต่อ Rahman et al. (2021) พบว่านวัตกรรมในอีคอมเมิร์ซ มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า คุณภาพของบริการอิเล็กทรอนิกส์ มีผลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า และความพึงพอใจของลูกค้า มีผลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า Soeharso (2024) ยังแสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ที่ดีในการซื้อสินค้าออนไลน์ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ และนำไปสู่การกลับมาซื้อซ้ำ ซึ่งสำหรับวิสาหกิจชุมชนที่มีทรัพยากรจำกัด การรักษาฐานลูกค้าเดิมจึงมีความคุ้มค่ามากกว่าการหาลูกค้าใหม่ และคุณภาพของแพลตฟอร์มหรือช่องทางการขายออนไลน์ส่งผลโดยตรงต่อประสบการณ์ของผู้ใช้และการตัดสินใจซื้อ Nawir and Hendrawan (2024) ได้วิเคราะห์ พบว่า คุณภาพของเว็บไซต์ที่ดีสามารถเพิ่มอัตราการเปลี่ยนผู้เยี่ยมชมให้เป็นลูกค้า (conversion rate) ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัย เช่น ความง่ายในการใช้งาน ความรวดเร็วในการโหลด และการแสดงผลที่เหมาะสมบนอุปกรณ์ต่าง ๆ ล้วนมีความสำคัญในบริบทของวิสาหกิจชุมชน Li and Zhang (2024) การออกแบบตลาดออนไลน์ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นและวัฒนธรรมของชุมชนจะช่วยเพิ่มความสำเร็จของธุรกิจได้ และคุณค่าที่ลูกค้ารับรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสินค้าชุมชนที่มักมีเรื่องราว วัฒนธรรม และคุณค่าท้องถิ่นเป็นจุดขายคุณค่าที่รับรู้ว่าเป็นการประเมินประโยชน์โดยรวมของผลิตภัณฑ์ตามการรับรู้ของลูกค้าเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับเทียบกับสิ่งที่ต้องให้ไป ซึ่งในกรณีของวิสาหกิจชุมชน การสื่อสารเรื่องราวและคุณค่าเฉพาะตัวของผลิตภัณฑ์จึงมีความสำคัญ Lin and Shen (2023) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคบนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซชุมชน โดยใช้โมเดล SOR (Stimulus-Organism-Response) และกรณีศึกษาจากแอปพลิเคชัน Xiaohongshu ในประเทศจีน ผลการวิจัย พบว่า คุณค่าที่รับรู้ (Perceived Value) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค โดยมีปัจจัยต่าง ๆ เช่น คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ การตลาดเนื้อหา และปัจจัยชุมชน มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภค และสอดคล้องกับงานวิจัย ฉัฆมานันท์ นิติวัดนะ และคณะ (2568) ที่พบว่าผู้บริโภคร้านกาแฟท้องถิ่นใช้สื่อ Facebook เพื่อเลือกร้านกาแฟท้องถิ่นเป็นประจำ ขั้นตอนการสั่งซื้อที่ยุ่งยากและไม่ชัดเจนเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไม่สนใจซื้อสินค้าออนไลน์

จากการวิเคราะห์ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน สามารถสรุปได้ว่า ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่นขึ้นอยู่กับการสร้างความไว้วางใจในช่องทางออนไลน์ การสร้างประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจ การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีคุณภาพ และการสื่อสารคุณค่าที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องดำเนินการควบคู่กันไปเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันและความยั่งยืนของธุรกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ ช่วยให้ทราบถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จากข้อที่ค้นพบสรุปว่า ถ้าผู้ประกอบการจะประสบผลสำเร็จในการประกอบธุรกิจต้องมีความรู้ทางด้านในการทำตลาดออนไลน์ ควรสร้างตัวตนบนโลกออนไลน์ให้ชัดเจน (Digital Branding) ซึ่งวิสาหกิจชุมชนควรมีแบรนด์ที่สื่อสาร “เรื่องราว” และ “คุณค่าท้องถิ่น” ที่ชัดเจน เช่น สินค้าแฮนด์เมด ผลิตภัณฑ์สมุนไพร หรือข้าวอินทรีย์ ต้องเล่าที่มา ความผูกพันกับชุมชน หรือภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบการขายสินค้าทาง Social Media เช่น Line, Facebook, Instagram เป็นต้น ว่าช่องทางใดเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพาณิชย์. (2564). รายงานผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.
กระทรวงพาณิชย์.
- กระทรวงอุตสาหกรรม.(2560). รายงานผลการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย ปี 2560. กระทรวงอุตสาหกรรม.
- ฉันทนันท์ นิตวิฒนะ และคณะ. (2568). พฤติกรรมการเลือกร้านกาแฟท้องถิ่นผ่านสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คของผู้บริโภค ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 15(1), 105-120.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปิยา แดงเดช. (2565). กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลของผู้ประกอบการออนไลน์บนแพลตฟอร์มในประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 1(1), 61-70.
- รัชดา ภักดียิ่ง. (2563). การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. วารสารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์, 12(1), 107-120.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). รายงานมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ปี 2564. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). รายงานสถานภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ปี 2562. กรุงเทพมหานคร: สสว.
- Li, Y., and Zhang, X. (2024). Cultural identity and value perception as drivers of purchase intention for cultural creative products. *Sustainability*, 17(3), 1317.

- Lin, B., and Shen, B. (2023). Study of consumers' purchase intentions on community e-commerce platform with the SOR model: A case study of China's "Xiaohongshu" app. *Behavioral Sciences*, 13(2), 103.
- Nawir, F., and Hendrawan, S. A. (2024). The impact of website usability and mobile optimization on customer satisfaction and sales conversion rates in e-commerce businesses in Indonesia. *The Eastasouth Journal of Information System and Computer Science*, 2(1), 15–30.
- Phakdeeying, R. (2020). Capacity development of community enterprises in Khon Kaen Province. *Journal of Business and Economics Review*, 12(1), 107–120.
- Rahman, S., et al. (2021). Improving the satisfaction and loyalty of online shopping customers based on e-commerce innovation and e-service quality. *Gadjah Mada International Journal of Business*, 23(1), 57–76.
- Soeharso, S. Y. (2024). Customer satisfaction as a mediator between service quality to repurchase intention in online shopping. *Cogent Business & Management*, 11(1),
- TalkAtalka. (2023, May 17). *Shoppertainment: กลยุทธ์ที่เปลี่ยนช้อปปิ้งออนไลน์ให้เป็นความบันเทิง*. <https://www.talkatalka.com/shoppertainment/>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง

Legal Measures to Protect Employees Terminated Due to the Employer's Economic Problems

ทองศักดิ์ แกล้วทองคำ¹ และ อรัชมน พิเชษฐวรกุล^{2*}

Thanongsak Klaewtanong¹ and Aratchamon Pichetworakul^{2*}

^{1,2}สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

^{1,2}School of Law, Mae Fah Luang University

*Corresponding author's e-mail: 6651601257@lamduan.mfu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

11 ธันวาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

15 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

17 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาและวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความเป็นมาของแนวคิดในการคุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง (2) สภาพปัญหาของแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้างในประเทศไทย และต่างประเทศ (3) ประสิทธิภาพของกฎหมายไทยเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ (4) เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อแรงงานที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร ซึ่งรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ทั้งจากหนังสือ ตำราวิชาการ บทความ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ คำพิพากษาของศาลฎีกา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า พื้นฐานและแนวคิดของปัญหาที่เกิดจากการเลิกจ้างลูกจ้างในช่วงสถานการณ์ที่นายจ้างประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การคุ้มครองลูกจ้างจากการเลิกจ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาทั้งในด้านกฎหมายและด้านสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและรักษาสีทธิของลูกจ้าง ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงสภาพปัญหาการเลิกจ้าง และความสามารถในการดำเนินกิจการของนายจ้างด้วย และสภาพปัญหาการเลิกจ้างในประเทศไทย จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศทั้งในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) และระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) พบว่า ต่างมีหลักการคุ้มครองแรงงานที่สามารถนำมาใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายไทย เพื่อสร้างหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรม โดยการกำหนดมาตรการคุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิก

จ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้างอันเป็นส่วนหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ โดยส่วนรวมในโอกาสต่อไป

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, คุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง, ปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง

ABSTRACT

The purposes of the research were (1) to study the background of the concept of protecting workers who were laid off due to economic problems of employers, (2) to study the condition of workers who were laid off due to economic problems of employers in Thailand and abroad, (3) to investigate the effectiveness of Thai laws on labor protection measures that were laid off due to economic problems of employers compared with foreign laws, and (4) to suggest ways to improve the law to ensure fairness to workers who were laid off due to economic problems of employers by using the method of document research which collected primary and secondary data from books, academic textbooks, etc. articles, journals, Publications Supreme Court Judgment and other related documents.

The results showed that the basis and concept of the problems caused by the dismissal of employees during the situation when the employer was experienced economic difficulties. Protecting employees from dismissal due to economic problems was a matter that must be considered both in legal and social aspects in order to achieve fairness and protect the rights of employees. At the same time, it was necessary to take into account the condition of the dismissal problem and the ability of the employer to operate the business, and the condition of the dismissal problem in Thailand. Based on a comparative study of international law, foreign laws in both the Civil Law System and the Common Law System had found that there were labor protection principles that could be used as a guide for the development of Thai law to create criteria that guaranteed fairness by stipulating measures to protect workers who were laid off due to economic problems of employers as part of the protection of people's rights, to ensure quality, a good life and an important force in the development of the nation, and the public on the next occasion.

Keywords: Legal Measures, Protection of Laid-off Workers, Economic Problems of Employers

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทย ได้รับผลกระทบจากปัจจัยปัญหาต่าง ๆ หลายด้านที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจโลกที่มีแนวโน้มการชะลอตัว อันเนื่องมาจากวิกฤตการเงินที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ปัญหาอัตราเงินเฟ้อที่ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นรวมทั้งปัญหาราคาน้ำมันในตลาดโลก ที่มีความผันผวนปรับตัวอยู่ตลอดเวลา อาจส่งผลให้เกิดวิกฤตด้านแรงงานที่รุนแรงได้ ทั้งนี้ เนื่องจากนักลงทุนขาดความเชื่อมั่นและชะลอการลงทุนในประเทศ สถานประกอบการไม่สามารถขยายการผลิตเพิ่มขึ้นได้ ทำให้ความต้องการจ้างงานขยายตัวได้น้อยลง หรือบางแห่งจำเป็นต้องลดต้นทุนการผลิต ทำให้ต้องลดชั่วโมงการทำงานของพนักงาน หรืออาจจำเป็นต้องลดพนักงานลง หรือเลิกกิจการในท้ายที่สุด ซึ่งจะส่งผลต่อปัญหาการเลิกจ้างและก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ลูกจ้างจำนวนมาก (จรัส เหมะจารุ, 2523)

การเลิกจ้างลูกจ้างกรณีนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ อาจมาจากกรณีที่หลายกิจการประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจริง จนต้องเลือกที่จะเลิกจ้างลูกจ้างบางส่วน บางกิจการต้องปิดกิจการเพราะไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ แต่ก็มีหลายกิจการที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ใช้ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นจริงเพื่อการเลิกจ้างลูกจ้าง โดยนายจ้างจำนวนมากฉวยโอกาสสร้างปัญหาทางเศรษฐกิจ เพื่อทำการเลิกจ้างปลดลูกจ้างจำนวนมากอย่างไ้มนุชยกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิต หรือเพื่อโยกย้ายฐานการผลิตไปสู่พื้นที่อื่น โดยไม่ยอมจ่ายค่าชดเชยให้กับลูกจ้าง หรือบางกรณีนายจ้างประกาศหยุดกิจการชั่วคราวโดยอ้างปัญหาทางเศรษฐกิจซึ่งนายจ้างอาจจะมิได้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจริงและการหยุดกิจการชั่วคราวนี้ อาจเป็นเหตุผลผลักดันให้ลูกจ้างลาออกเนื่องจากการหยุดกิจการชั่วคราว นายจ้างจะจ่ายค่าจ้างครึ่งหนึ่งเท่านั้น โดยนายจ้างไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมความเดือดร้อนของลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำและมีครอบครัวที่ต้องดูแล ดังนั้นสิ่งที่นายจ้างควรกระทำ คือนายจ้างควรที่จะเปิดเผยข้อมูลผลประกอบการและปรึกษาหารือกับลูกจ้าง เพื่อหาทางอยู่รอดร่วมกันก่อนที่จะมีการเลิกจ้าง แต่นายจ้างยังขาดการดำเนินการสิ่งเหล่านี้อยู่ (กองคุ้มครองแรงงาน, 2564)

ลูกจ้างจำนวนมากที่มีงานทำอยู่จะประสบปัญหาการถูกลดค่าจ้าง หรือคงค่าจ้างในอัตราเดิมต่อไป เนื่องจากนายจ้างประกาศลดวันเวลาทำงานหรือสั่งพักงานเป็นระยะ ๆ โดยจ่ายค่าจ้างครึ่งหนึ่งหรือไม่จ่ายค่าจ้าง โดยอ้างปัญหาทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการกดดันทางอ้อมให้ลูกจ้างลาออกไปเองจะได้ไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย หรือมีการเลือกปฏิบัติสั่งพักงานลดค่าจ้างเฉพาะกลุ่มลูกจ้างที่มีค่าจ้างสูงเป็นประจำ ดังนั้น ควรมีการปรึกษาหารือกับตัวแทนฝ่ายลูกจ้างเพื่อหามาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการเลิกจ้าง และควรมีมาตรการทางกฎหมายที่จะคุ้มครองลูกจ้างให้มีความไม่ถูกละเมิดได้ง่าย หรือเมื่อมีความจำเป็นต้องเลิกจ้างลูกจ้างควรมีหน่วยงานที่เข้ามาตรวจสอบเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจของนายจ้างด้วย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับลูกจ้าง (พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น, 2564)

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าลูกจ้างจะถูกเลิกจ้างโดยนายจ้างอ้างว่าประสบปัญหาทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นเหตุผลที่แท้จริงหรือไม่ ลูกจ้างย่อมตกเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างมากจากการต้องออกจากงานในขณะที่ต้องรับภาระในครอบครัว และมีค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตและค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู

ครอบครัว ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรด้วย ในกรณีมีบุตรที่เคยส่งเสียให้เรียนก็อาจทำให้บุตรนั้นต้องออกจากโรงเรียนเพราะไม่มีเงินจ่ายค่าเล่าเรียน ซึ่งส่งผลเสียต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและครอบครัวของลูกจ้างเป็นอย่างมาก เมื่อมาพิจารณากฎหมายในประเทศไทยที่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเลิกจ้างแต่เพียงมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนดให้นายจ้างจะเลิกจ้างลูกจ้างเพราะเหตุที่นายจ้างปรับปรุงหน่วยงาน กระบวนการผลิต การจำหน่าย หรือการบริการ อันเนื่องมาจากการนำเครื่องจักรมาใช้หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรหรือเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องลดจำนวนลูกจ้างเท่านั้น และมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 49 การพิจารณาคดีในกรณีนายจ้างเลิกจ้างลูกจ้าง ถ้าศาลแรงงานเห็นว่านายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างผู้นั้น ไม่เป็นธรรมต่อลูกจ้าง ศาลแรงงานอาจสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างผู้นั้นเข้าทำงานต่อไป ในอัตราค่าจ้างที่ได้รับในขณะที่เลิกจ้าง ถ้าศาลแรงงานเห็นว่าลูกจ้างกับนายจ้างไม่อาจทำงานร่วมกันต่อไปได้ ให้ศาลแรงงานกำหนดจำนวนค่าเสียหายให้นายจ้างชดเชยให้แทน โดยให้ศาลคำนึงถึงอายุของลูกจ้าง ระยะเวลาการทำงานของลูกจ้าง ความเดือดร้อนของลูกจ้างเมื่อถูกเลิกจ้างมูลเหตุแห่งการเลิกจ้าง และเงินค่าชดเชยที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับประกอบการพิจารณา แต่บทบัญญัติดังกล่าวไม่มีนิยามความหมายของการเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรมและยังไม่ครอบคลุมปัญหาการเลิกจ้างในการเลิกจ้างเพราะเหตุทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน (พิศิษฐ์ ศรีสังข์, 2565)

ในปัจจุบันเมื่อนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและทำการเลิกจ้างลูกจ้างโดยนายจ้างบางรายมิได้จ่ายสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้าและค่าชดเชยให้กับลูกจ้างเมื่อทำการเลิกจ้าง เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้นมุ่งที่จะคุ้มครองหลังจากลูกจ้างส่วนใหญ่มีการถูกเลิกจ้างก่อนเท่านั้น และในท้ายที่สุดลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างทั้งหมดก็ต้องไปฟ้องร้องกับพนักงานตรวจแรงงาน หรือบางรายก็ไปร้องต่อศาลแรงงานให้ช่วยพิจารณาเหตุของการเลิกจ้าง ว่าเป็นการเลิกจ้างเป็นธรรมหรือไม่ ซึ่งในการฟ้องร้องคดีทางด้านแรงงานในแต่ละครั้งนั้นผู้ฟ้องร้องมักจะต้องใช้เวลาในการต่อสู้คดีที่ยาวนาน (คณะวิชาการ, 2562)

ดังนั้น เพื่อให้ลูกจ้างนั้นสามารถที่จะทำงานอยู่กับนายจ้างต่อไปให้นานที่สุด ก่อนที่จะมีการเลิกจ้างลูกจ้างเนื่องจากนายจ้างประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และเพื่อเป็นการลดความสูญเสียหรือเสียหายของทั้งนายจ้างและลูกจ้างรวมไปถึงปัญหาของสังคมและประเทศที่อาจเกิดขึ้นจากการเลิกจ้างลูกจ้าง จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย มาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และมาตรา 49 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 เพื่อความสมบูรณ์ของกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือวางแผนทางการพัฒนากฎหมายคุ้มครองแรงงานของประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของแนวคิดในการคุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้างในประเทศไทย และต่างประเทศ

3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกฎหมายไทยเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อแรงงานที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง

สมมติฐานการวิจัย

มาตรการทางกฎหมายการจ้างงานในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ยังไม่มีมาตรการคุ้มครองลูกจ้างและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในกรณีการเลิกจ้างลูกจ้าง เนื่องจากนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งนายจ้างและลูกจ้าง การมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่ายและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้น ควรที่จะได้รับการบัญญัติและแก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมายคุ้มครองแรงงานบทบัญญัติ มาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เพื่อคุ้มครองลูกจ้างในกรณีที่นายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจไม่ให้ถูกเลิกจ้างและยังมียังงานทำ อีกทั้งเพื่อให้เกิดความคุ้มครองที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและเกิดความเป็นธรรมกับลูกจ้างต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองทางกฎหมายให้กับลูกจ้าง จากปัญหาการเลิกจ้างที่เกิดขึ้นกับลูกจ้างซึ่งทำงานอยู่ในธุรกิจของภาคเอกชน ในกรณี ที่นายจ้างประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเป็นการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายหรือมาตรการคุ้มครองของต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อหาความแตกต่างหรือหาแนวทางที่เหมาะสมในการคุ้มครองลูกจ้าง

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความเป็นมาของแนวคิด สภาพปัญหา และมาตรการคุ้มครองแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมต่อแรงงานที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง ด้วยวิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ทั้งจากหนังสือ ตำราวิชาการ บทความ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ พระราชบัญญัติ กฎหมาย กฎกระทรวง คำพิพากษา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบค้นข้อมูลเอกสารทางกฎหมายจากสื่อสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐและเอกชนทั้งของไทยและของต่างประเทศ โดยการนำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์ และสังเคราะห์

เปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุดังกล่าว ตลอดจนหาแนวทางกำหนดหลักการเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. ทราบพื้นฐานและแนวคิดของปัญหาที่เกิดจากการเลิกจ้างลูกจ้างในช่วงสถานการณ์ที่นายจ้างประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ
2. ทราบสภาพปัญหาของการเลิกจ้างในประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศว่ากฎหมายคุ้มครองการเลิกจ้างเพราะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศใด เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับกรณีของไทย

ข้อพิจารณาพื้นฐานและแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองลูกจ้างจากการเลิกจ้าง อันมีสาเหตุเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง

ความหมายการเลิกจ้างด้วยสาเหตุทางเศรษฐกิจ

การเลิกจ้างลูกจ้างนั้น ถือเป็นวิธีการลงโทษลูกจ้างขั้นรุนแรงที่สุด ทำให้ลูกจ้างขาดรายได้เกิดความเดือดร้อนต่าง ๆ ตามมา ซึ่งหากการเลิกจ้างนั้น นายจ้างได้กระทำไปโดยมีเหตุผลสมควรเพียงพอที่จะเลิกจ้างได้แม้ว่าจะสร้างความเดือดร้อนให้กับลูกจ้าง แต่ก็น่าจะเป็นธรรมแก่นายจ้าง เช่น นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างเพื่อต้องการพยุ้งกิจการของนายจ้าง เอาไว้ให้อยู่รอดต่อไปได้ แต่ถ้ายกเลิกจ้างดังกล่าวได้กระทำไปโดยลูกจ้างไม่ได้กระทำความผิด หรือไม่มีเหตุอันสมควร หรือยังไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าลูกจ้างได้กระทำความผิดอันเป็นเหตุให้นายจ้างเลิกจ้างได้ เช่น ลูกจ้างถูกกล่าวหาว่าลักทรัพย์ของนายจ้าง แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีประจักษ์พยานรู้เห็นการกระทำความผิดของลูกจ้าง กรณีดังกล่าวถ้านายจ้างเลิกจ้างลูกจ้าง ลูกจ้างต้องได้รับความเดือดร้อนโดยไม่จำเป็น ก็เห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่ไม่เป็นธรรมกับลูกจ้าง (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2563)

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีกฎหมายขึ้นมาเพื่อคุ้มครองลูกจ้างมิให้ต้องถูกนายจ้างเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาความแรงงาน พ.ศ. 2522 ซึ่งบัญญัติว่ามาตรา 49 การพิจารณาคดีในกรณีนายจ้างเลิกจ้างลูกจ้าง ถ้าศาลแรงงานเห็นว่า การเลิกจ้างลูกจ้างผู้นั้นไม่เป็นธรรมต่อลูกจ้าง ศาลแรงงานอาจสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างผู้นั้นเข้าทำงานต่อไปในอัตราค่าจ้างที่ได้รับในขณะที่ถูกเลิกจ้าง ถ้าศาลแรงงานเห็นว่าลูกจ้างกับนายจ้างไม่อาจทำงานร่วมกันต่อไปได้ ให้ศาลแรงงานกำหนดจำนวนค่าเสียหายให้นายจ้างชดเชยให้แทน โดยให้ศาลคำนึงถึงอายุของลูกจ้าง ระยะเวลาการทำงานของลูกจ้าง ความเดือดร้อนของลูกจ้างเมื่อถูกเลิกจ้าง มูลเหตุแห่งการเลิกจ้าง และเงินค่าชดเชยที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับประกอบการพิจารณา

แนวความคิดสาเหตุทางเศรษฐกิจ

เมื่อนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ จนเป็นเหตุให้ต้องลดขนาดขององค์กรลงไปจนถึงต้องเลิกกิจการเป็นเพราะปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. การบริหารการจัดการ

นายจ้างดำเนินกิจการผิดพลาด เช่น ในด้านการกำหนดนโยบายการบริหารการฉ้อโกง หรือประสบปัญหาการขาดทุน ทำให้ไม่สามารถบริหารกิจการให้ดำเนินต่อไปได้จำเป็นต้องหยุดกิจการ

กรณีนายจ้างเลิกจ้างโดยมีเหตุอันสมควร เช่น เลิกกิจการ ยุบกิจการ บางแผนกขาดทุนจนต้องลดการผลิตและลดจำนวนลูกจ้าง นายจ้าง เลิกจ้างได้ไม่เป็นการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม

นายจ้างประสบกับการขาดทุนมากมีความจำเป็นเพียงพอที่จะเลิกจ้างลูกจ้าง นายจ้างใช้หลักเกณฑ์คัดเลือกเลิกจ้างลูกจ้างที่ลาภิจ ลาป่วย และมาทำงานสายมากจะถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อลูกจ้างบางคนไม่ได้ เป็นการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม

2. การตลาด

องค์กรไม่สามารถแข่งขันในด้านการตลาดกับคู่แข่งได้ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการราคาช่องทางการจัดจำหน่าย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ส่งผลให้ยอดขายการสั่งซื้อสินค้าลดลงทำให้การผลิตลดลง จำเป็นต้องลดอัตรากำลังคนให้พอเหมาะแก่ปริมาณงาน

จำเลยเลิกจ้างโจทก์ทั้งสิบหกเพราะจำเลยประสบภาวะเศรษฐกิจลูกค้าน้อยลงของจำเลยลดการสั่งซื้อสินค้าทำให้การผลิตลดลง เป็นเหตุให้จำเลยต้องลดอัตรากำลังคนให้พอเหมาะแก่ปริมาณงานที่แท้จริง ทั้งก่อนจำเลยเลิกจ้างโจทก์ทั้งสิบหกจำเลยได้คัดเลือกโจทก์ทั้งสิบหกออกจากงานตามหลักเกณฑ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับ โดยไม่เลือกปฏิบัติหรือกลั่นแกล้งโจทก์ทั้งสิบหก การที่จำเลยเลิกจ้างโจทก์ทั้งสิบหกกับลูกจ้างคนอื่น ๆ เพื่อต้องการพุงกิจการของจำเลยให้อยู่รอดต่อไปได้เช่นนี้ จึงเป็นการเลิกจ้างที่มีสาเหตุอันจำเป็นและเพียงพอแก่การเลิกจ้างแล้ว กรณีถือไม่ได้ว่าเป็นการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม

3. ต้นทุน

สินค้าและบริการหลายชนิดมีต้นทุนที่ปรับสูงขึ้นอย่างมากจากเหตุปัจจัยภายนอกที่องค์กรไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมได้เอง เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมัน แรงงานฝีมือ ค่าขนส่งและอื่น ๆ นายจ้างไม่สามารถแบกรับต้นทุนการผลิตที่สูงต่อไปได้

นายจ้างประสบกับปัญหาการขาดทุนมาก มีความจำเป็นเพียงพอที่จะเลิกจ้างลูกจ้าง นายจ้างใช้หลักเกณฑ์คัดเลือกเลิกจ้างลูกจ้างที่ลาภิจ ลาป่วย และมาทำงานสายมากจะถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อลูกจ้างบางคนไม่ได้ เป็นการเลิกจ้างที่เป็นธรรม

นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างเพราะขาดสภาพคล่องทางการเงินและไม่มีผู้ร่วมลงทุนใหม่ถือว่ามิเหตุอันสมควร และเป็นการเลิกจ้างที่เป็นธรรม

4. ปัจจัยอื่น ๆ

- ในธุรกิจแต่ละประเภทย่อมมีเหตุปัจจัยทั้งภายนอกและภายในมากระทบแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น สถานีบริการน้ำมัน เมื่อราคาน้ำมันปรับราคาขึ้นจากลิตรละ 15 บาท เป็น 30 บาท ทางสถานีบริการน้ำมันจะต้องหาทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจตามปกติเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเท่าตัว ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้

ปรับตัวสูงขึ้น เจ้าของกิจการอาจต้องเลิกจ้างคนงานบางส่วน เพื่อให้ดำเนินกิจการต่อไปได้ แต่หากปรับตัวไม่ได้ อาจจำต้องปิดกิจการ

- การกำหนดนโยบายของรัฐบาลเรื่องการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) เมื่อรัฐหนึ่งได้ทำสัญญาเขตการค้าเสรีกับอีกรัฐหนึ่ง ทำให้สินค้าที่มีราคาถูกกว่าจากรัฐหนึ่งไหลเข้าสู่อีกรัฐหนึ่ง โดยเสรี เช่น สินค้าเกษตรประเภทกระเทียมที่มีราคาถูกกว่าจากประเทศจีนไหลเข้ามาในประเทศไทย ทำให้เกษตรกรที่ผลิตกระเทียมในประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันกับประเทศจีนได้

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองลูกจ้างจากการถูกเลิกจ้างอันมีสาเหตุเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง

สัญญาจ้างแรงงานตามความหมายที่แท้จริง ต้องเป็นสัญญาจ้างระหว่างนายจ้าง ซึ่งมีอำนาจควบคุมดูแลบังคับบัญชาการทำงานของลูกจ้าง และในขณะเดียวกันลูกจ้างจะต้องทำงานให้แก่นายจ้างภายใต้การควบคุมดูแลของนายจ้างเป็นการประจำ จึงเป็นสัญญาที่มีความสัมพันธ์ในทางบุคคลระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ต่อกันที่ต่างฝ่ายต้องพึงพาอาศัยและประพฤติดูแลปฏิบัติต่อกัน ลักษณะของการจ้างแรงงานจึงไม่เป็นแต่เพียงการแลกเปลี่ยนระหว่างแรงงานกับค่าจ้าง แต่จำเป็นต้องร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ก่อให้เกิดผลผลิต โดยนายจ้างเป็นผู้จ่ายค่าจ้าง การจัดเตรียมวัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตให้แก่ลูกจ้างและลูกจ้างต้องใช้ความรู้ความสามารถและแรงงานทำงานให้แก่นายจ้าง เมื่อกิจการมีผลผลิตดีมีความเจริญก้าวหน้า นายจ้างก็จะได้ผลกำไรตอบแทน และสำหรับลูกจ้างนอกจากได้รับค่าจ้างตอบแทน เพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวแล้วก็อาจจะได้รับโบนัสเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่จะต้องซื่อตรงประพฤติดูแลปฏิบัติต่อกันด้วยดี กล่าวคือ ฝ่ายลูกจ้างต้องทำงานรักษาสภาพประโยชน์ของนายจ้างอย่างเต็มที่ ฝ่ายนายจ้างก็มีหน้าที่ที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ และจัดสวัสดิการให้แก่ลูกจ้าง

วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองลูกจ้างจากการเลิกจ้าง

วิวัฒนาการของกฎหมายในการคุ้มครองลูกจ้างจากการเลิกจ้างอันมีสาเหตุเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง ด้วยในปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจของไทยได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกต่อเนื่อง โดยการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่เน้นผลิตเพื่อการส่งออกหดตัวต่อเนื่องเช่นเดียวกับการส่งออกขณะที่การผลิตของอุตสาหกรรมเพื่อจำหน่ายในประเทศ การท่องเที่ยวและการใช้จ่ายภาคเอกชนยังคงขยายตัวได้สำหรับเสถียรภาพเศรษฐกิจ และอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเพิ่มขึ้น การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้า ทำให้ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก และขนาดกลางได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างไม่เว้นกระทั่งผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดใหญ่ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน บางกิจการผู้ประกอบการถึงขนาดล้มละลายต้องปิดกิจการ เพราะปัญหาทางเศรษฐกิจ (เกษมสันต์ วิลาวรรณ, 2561)

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจบริหารจัดการในสถานการณ์ที่นายจ้างมีเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจอาจสร้างความเดือดร้อนให้แก่ลูกจ้างจนไม่อาจทน ทำงานต่อไปได้เช่นกัน ไม่ว่าโดยการไม่ชำระค่าตอบแทนในการทำงาน การไม่มอบหมายงาน การย้าย ลดค่าจ้าง หรือการเปลี่ยนเวลาการทำงานจากช่วงค่ำเป็นช่วงเช้า แม้กฎหมายคุ้มครองแรงงานจะวางหลักเกณฑ์ป้องกันการกระทำของนายจ้าง ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ลูกจ้าง แต่ลูกจ้าง

อาจพบเห็นการกระทำของนายจ้างที่ไม่มีความเหมาะสม และได้รับความเดือดร้อนจนไม่อาจทำงานอยู่ต่อไปได้ บทบัญญัติเรื่องค่าชดเชยจึงมีบทบาทในการคุ้มครองไม่ให้ลูกจ้างต้องทนทำงานอยู่กับนายจ้างต่อไป โดยการให้สิทธิพิเศษแก่ลูกจ้างในการระงับซึ่งนิติสัมพันธ์ ในขณะเดียวกันก็ให้การเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจแก่ลูกจ้าง ที่เกิดขึ้นภายหลังที่ลูกจ้างต้องตกอยู่ในภาวะว่างงาน ได้แก่ กรณีนายจ้างย้ายสถานประกอบการกิจการไปที่แห่งใหม่ ตามมาตรา 120 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และกรณีนายจ้างไม่ให้ลูกจ้างทำงานต่อโดยไม่จ่ายค่าจ้างตามมาตรา 118 วรรคสอง พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 อย่างไรก็ตาม ลูกจ้างยังไม่ได้รับการคุ้มครองจากการกระทำของนายจ้างในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งลูกจ้างอาจไม่แน่ใจว่าการกระทำของนายจ้างที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตน ถือเป็นการใช้สิทธิจัดการ หรือการฝ่าฝืนหน้าที่ เช่น การไม่มอบหมายงาน การย้ายลดตำแหน่ง หรือการย้ายลดค่าจ้าง ซึ่งกระทำไปเพราะเหตุบกพร่องจากสุขภาพลูกจ้าง ความสามารถลูกจ้าง หรือเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจ การปฏิบัติต่อลูกจ้างอย่างไม่เสมอภาคเพราะเหตุอื่น ๆ นอกเหนือจากเพศที่แตกต่าง การกระทำความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยนายจ้าง เพื่อนร่วมงาน อันเป็นการกระทำในทางส่วนตัว ลูกจ้างจึงอาจจำต้องทนทำงานโดยได้รับความเดือดร้อนต่อไป แม้ลูกจ้างตามสัญญาจ้างที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาจ้างเป็นที่แน่นอนจะสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการแสดงเจตนาเลิกสัญญาด้วยการบอกกล่าวล่วงหน้า โดยไม่ต้องมีเหตุแต่ลูกจ้างตามสัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาจ้างเป็นที่แน่นอนจะหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตามหากลูกจ้างตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการแสดงเจตนาเลิกสัญญา หรือใช้วิธีการละทิ้งหน้าที่การงานไปเสีย ไม่เพียงแต่ลูกจ้างจะไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายหลังที่ต้องตกอยู่ในภาวะว่างงานด้วย บทบัญญัติเกี่ยวกับค่าชดเชย ลูกจ้างยังอาจมีความรับผิดชอบต่อนายจ้างด้วย

การเลิกจ้างลูกจ้างอันมีสาเหตุเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง โดยกฎหมายได้มีกำหนดวิธีในการเลิกสัญญาจ้างแรงงานเอาไว้ว่าแต่ละฝ่ายจะต้องทำอย่างไรบ้าง ซึ่งสามารถกำหนดขั้นตอนการเลิกจ้างด้วยเหตุทางเศรษฐกิจได้ ดังนี้ นายจ้างต้องมีการเลิกจ้างโดยการบอกกล่าวล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อลูกจ้างที่อาจได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจของนายจ้าง การคุ้มครองดังกล่าวพิจารณาในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

1) สิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) ค่าชดเชยและการเยียวยา 4) การบังคับใช้และการคุ้มครองตามกฎหมาย 5) แนวคิดการคุ้มครองลูกจ้างในสถานการณ์ปัญหาทางเศรษฐกิจ

โดยสรุป การคุ้มครองลูกจ้างจากการเลิกจ้าง เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาทั้งในด้านกฎหมายและด้านสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและรักษาสีทธิของลูกจ้าง ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงความสามารถในการดำเนินธุรกิจของนายจ้างด้วย

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองลูกจ้างจากการเลิกจ้าง อันมีสาเหตุเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง ตามกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศ

การเลิกจ้าง ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 158 (Termination of Employment Convention, 1982 No.158) และข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 166 (Termination of Employment Recommendation, 1982 No.166) ว่าด้วยการเลิกจ้าง โดยนายจ้างเป็นฝ่ายริเริ่ม ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสมัชชาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2525 รวมถึงข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 119 (Termination of Employment Recommendation, 1963 No.119) ว่าด้วยการสิ้นสุดการจ้างโดยนายจ้างเป็นผู้บอกเลิกจ้าง ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองแรงงานให้แต่ละประเทศนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรการคุ้มครองลูกจ้างจากการถูกเลิกจ้าง กรณีทั่วไปรายบุคคลและการเลิกจ้างลูกจ้างพร้อมกันจำนวนมากด้วยเหตุเศรษฐกิจ เทคโนโลยี โครงสร้าง หรือเหตุอื่นที่คล้ายคลึงกัน องค์การแรงงานระหว่างประเทศจะรวมเอาหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอน เงื่อนไข ตั้งแต่ก่อนนายจ้างจะเริ่มดำเนินการเลิกจ้างไปจนถึงสิ้นสุดการเลิกจ้างว่ามีกระบวนการในการดำเนินการอย่างไร (ปีนวล สุจริตกุล, 2538) เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้างอย่างเหมาะสมเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ดังนี้

1. หลักเกณฑ์การลดจำนวนลูกจ้างก่อนเลิกจ้าง การเลิกจ้างกรณีมีการลดจำนวนลูกจ้างข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 ว่าด้วยการเลิกจ้างโดยนายจ้างเป็นฝ่ายริเริ่ม ข้อ 19 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรัฐควรให้ความช่วยเหลือ แก่นายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง ในการหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการเลิกจ้าง การไกล่เกลี่ยหรือยุติปัญหาเพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดการเลิกจ้างเท่าที่เป็นไปได้โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพการทำงานของสถานประกอบกิจการ และการบรรเทาผลกระทบของลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง รวมถึงกรณีที่นายจ้างต้องการลดจำนวนลูกจ้างโดยการเลิกจ้าง นอกจากนี้เมื่อนายจ้างประสงค์จะเลิกจ้างลูกจ้าง นายจ้างจะต้องพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อลูกจ้าง และจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติก่อนที่จะเลิกจ้าง เพื่อหลีกเลี่ยงหรือจัดการเลิกจ้างให้ลดน้อยลง โดยจำกัดการจ้างการกระจายหรือลดจำนวนลูกจ้างออกไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง การโยกย้ายตำแหน่งงานภายในองค์กร การเกษียณอายุก่อนกำหนดโดยสมัครใจ การจำกัดการทำงานล่วงเวลา และการลดชั่วโมงการทำงานปกติ (ข้อ 21)

2. หลักเกณฑ์การฝึกอบรม หรือฝึกอบรมใหม่ก่อนเลิกจ้าง การเลิกจ้างกรณีมีการลดจำนวนลูกจ้างข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 166 กำหนดให้ลูกจ้างควรได้รับการฝึกอบรมหรือฝึกอบรมใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงการเลิกจ้างการลดจำนวนลูกจ้าง (ข้อ 21) เพื่อบรรเทาผลกระทบจากตำแหน่งงานที่ลูกจ้างได้รับ นายจ้างอาจฝึกอบรมใหม่ หรือฝึกอบรมซ้ำที่เหมาะสมทั้งหมดหรือบางส่วนให้แก่ลูกจ้าง โดยบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ (ข้อ 25)

3. หลักเกณฑ์การควบคุมตรวจสอบเหตุเลิกจ้าง การมีเหตุอันควรเลิกจ้างการเลิกจ้างกรณีทั่วไปอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 158 กำหนดให้การเลิกจ้างลูกจ้างแต่ละครั้ง นายจ้างควรมีเหตุผลอันสมควรเนื่องมาจากความสามารถหรือความประพฤติของลูกจ้าง หรือเหตุอันเนื่องมาจากข้อกำหนดเกี่ยวกับการทำงาน ข้อบังคับเกี่ยวกับสภาพการจ้างของสถานประกอบกิจการ (ข้อ 4) นอกจากนี้ ข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 119 ข้อ 2 กำหนดให้การบอกเลิก จ้างไม่ควรเกิดขึ้น เว้นแต่จะมีเหตุอันสมควรใน

เรื่องความสามารถ พฤติกรรมการกระทำของลูกจ้าง หรือเนื่องจากความจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสถานประกอบกิจการ โดยมีการแจ้งเลิกจ้างต่อเจ้าหน้าที่รัฐก่อนเลิกจ้างการเลิกจ้างกรณีทั่วไป ข้อแนะนำการแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 119 ข้อ 14 กำหนดให้นายจ้างแจ้งต่อผู้ตรวจแรงงานทราบล่วงหน้าถึงการลดจำนวนลูกจ้าง ถ้าการลดจำนวนลูกจ้างนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ เกี่ยวกับกำลังคนในการปฏิบัติงานในสถานประกอบกิจการหรือสาขาและประเทศฉบับที่ 158 ข้อ 14 กำหนดให้ก่อนเลิกจ้างลูกจ้าง นายจ้างจำเป็นต้องแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลิกจ้างเป็นหนังสือต่อพนักงานตรวจแรงงาน ผู้ตรวจแรงงานหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงการเลิกจ้างดังกล่าวโดยเร็วที่สุดภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตลอดจนระบุถึงเหตุผลในการเลิกจ้างจำนวนและประเภทของลูกจ้างที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ ช่วงเวลาที่จะดำเนินการเลิกจ้างตามกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติของประเทศ

4. หลักเกณฑ์การคัดเลือกลูกจ้างที่จะเลิกจ้าง เมื่อนายจ้างจำเป็นต้องเลิกจ้างลูกจ้าง ควรกำหนดหลักเกณฑ์คัดเลือกลูกจ้างที่จะถูกเลิกจ้าง โดยวิธีการทางกฎหมายให้ลูกจ้างได้รับความคุ้มครอง ข้อแนะนำการแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 กำหนดให้นายจ้างเมื่อจำเป็นต้องเลิกจ้างลูกจ้าง ควรกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่จะถูกเลิกจ้าง โดยวิธีการทางกฎหมาย ตามคำชี้ขาด หรือคำพิพากษาของศาล หรือโดยลักษณะอื่นอันเป็นระเบียบปฏิบัติของประเทศตามความสำคัญก่อนหลัง และความเหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศ (ข้อ 1) และลูกจ้างไม่ควรถูกเลิกจ้างด้วยเหตุอายุ การอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศและการเกษียณอายุ (ข้อ 5) นอกจากนี้ ข้อแนะนำการแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 119 กำหนดให้การคัดเลือกลูกจ้างเพื่อเลิกจ้างโดยคำนึงถึงเหตุผลความจำเป็น และรักษาผลประโยชน์ ทั้งฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง ทั้งในกรณีความจำเป็นของฝ่ายนายจ้าง เช่น ประสิทธิภาพ ความสามารถ ประสิทธิภาพ ทักษะและคุณสมบัติในการประกอบอาชีพของลูกจ้างแต่ละคนและในกรณีความจำเป็นของฝ่ายลูกจ้าง เช่น ระยะเวลาในการทำงาน อายุลูกจ้าง สถานะทางครอบครัว หรือหลักเกณฑ์อื่นที่เหมาะสม ภายใต้เงื่อนไขของแต่ละประเทศ (ข้อ 15) และการคัดเลือกลูกจ้างเพื่อเลิกจ้าง การลดจำนวนลูกจ้าง จะกระทำได้ต่อเมื่อมีการปรึกษาหารือกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง โดยอาจมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาช่วยในการให้คำปรึกษาหารือดังกล่าว (ข้อ 13) การเลิกจ้างด้วยเหตุเทคโนโลยีข้อแนะนำการแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 166 ข้อ 23 ในกรณีนายจ้างประสงค์จะเลิกจ้างลูกจ้าง ให้คัดเลือกลูกจ้างที่จะถูกเลิกจ้าง ตามหลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้ล่วงหน้าหรือจัดทำเป็นข้อตกลงร่วมกันหรือตามข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ภายใต้ขอบเขตกฎหมายของประเทศ

5. หลักเกณฑ์การคุ้มครองลูกจ้างภายหลังเลิกจ้าง การคุ้มครองลูกจ้างภายหลังถูกเลิกจ้าง เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรม และช่วยบรรเทาผลกระทบจากการเลิกจ้าง อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 158 กำหนดให้ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างมีสิทธิได้รับการบอกกล่าวล่วงหน้าภายในระยะเวลาที่เหมาะสม หรือได้รับเงินชดเชยแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า เว้นแต่ได้กระทำความผิดร้ายแรงจนไม่สมควรให้ปฏิบัติงานต่อไป (ข้อ 11) นอกจากนี้ ข้อแนะนำการแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 กำหนดให้นายจ้างควรแจ้งเลิกจ้างให้แก่ลูกจ้างทราบล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรถึงการสิ้นสุดสัญญาจ้างแรงงาน (ข้อ 12) การเลิกจ้างด้วยเหตุเทคโนโลยี

อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 158 กำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิขอรับการแจ้งเลิกจ้างเป็นลายลักษณ์อักษรจากนายจ้าง พร้อมด้วยเหตุผลของการเลิกจ้างหรือระยะเวลาสิ้นสุดของการเลิกจ้าง แต่ไม่ใช้กับกรณีที่นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างคราวเดียวเป็นจำนวนมาก (ข้อ 13)

สิทธิลาหยุดงานเพื่อหางานใหม่ ในช่วงระยะเวลาบอกกล่าวการเลิกจ้างกรณีทั่วไป ตามข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง ควรมีโอกาสได้แสวงหางานใหม่ในช่วงระยะเวลาการบอกกล่าวโดยได้รับค่าตอบแทน (ข้อ 16) และในระหว่างระยะเวลาบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนเลิกจ้างลูกจ้างย่อมมีสิทธิลาหยุดงานเพื่อหางานใหม่ทำ โดยไม่ต้องสูญเสียค่าจ้างตามข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 119 ข้อ 7

การกำหนดค่าชดเชย อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 158 กำหนดให้ผู้ตรวจแรงงานศาลแรงงาน หากพบว่าการเลิกจ้างลูกจ้างโดยไม่เป็นธรรม มีอำนาจออกคำสั่งให้จ่ายเงินค่าชดเชยที่เพียงพอ หรือให้บรรเทาความเดือดร้อนด้วยวิธีการอื่นตามที่เห็นว่าเหมาะสม (ข้อ 10) และลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างควรได้รับเงินชดเชยตามที่กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและนโยบายของนายจ้างกำหนดไว้ตามข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 119 ข้อ 9 การเลิกจ้างด้วยเหตุเทคโนโลยีข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 (Termination of Employment Recommendation 1982, No.166) ข้อ 18 กำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเงินชดเชยตามระยะเวลาการทำงานในอัตราค่าจ้างที่เคยได้รับ ผลประโยชน์อื่นใดตามสิทธิผลประโยชน์ตอบแทนกรณีว่างงาน หรือความช่วยเหลือในรูปแบบอื่นจากประกันสังคมภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เว้นแต่ลูกจ้างจะได้กระทำความผิดร้ายแรงและถูกนายจ้างเลิกจ้าง

การรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานก่อนผู้อื่น ข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 119 ข้อ 16 กำหนดให้ลูกจ้างซึ่งถูกเลิกจ้างเนื่องจากการลดจำนวนลูกจ้างลง หากนายจ้างมีการว่าจ้างลูกจ้างใหม่ควรพิจารณารับลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากการลดจำนวนลงเป็นอันดับแรก เพื่อเปิดโอกาสให้ลูกจ้างกลับเข้าทำงานใหม่อีกครั้งเมื่อมีการว่าจ้างงานใหม่ โดยอาจจำกัดระยะเวลาในการกลับเข้าทำงานที่เหมาะสมไว้ เพื่อให้ลูกจ้างรักษาสิทธิความอาวุโสในงานโดยกำหนดเป็นกฎหมาย หรือกำหนดไว้ในข้อบังคับการทำงานหรือข้อบังคับเกี่ยวกับสภาพการจ้าง และอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าจ้างให้ทำงานใหม่อีกครั้งหนึ่งจะไม่เสียไป เพราะเหตุที่ลูกจ้างต้องออกจากงานไปเมื่อครั้งก่อน โดยพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างงานเก่าและงานใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระหว่างนั้นเกี่ยวกับค่าจ้างของสถานประกอบกิจการการเลิกจ้างด้วยเหตุเทคโนโลยีข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 กำหนดให้นายจ้างให้ความช่วยเหลือลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างในการรับกลับเข้าทำงานใหม่ หรือได้รับการจ้างงานใหม่ตามความเหมาะสมโดยเร็วที่สุด โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ด้วยความร่วมมือของตัวแทนนายจ้างและลูกจ้างที่เกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็น และเป็นไปได้ถ้าหากนายจ้างมีความต้องการที่จะจ้างงานในตำแหน่งเดียวกันอีกครั้งหนึ่ง โดยคุณสมบัติเท่าเทียมกันภายในระยะเวลาที่นายจ้างกำหนดไว้สำหรับการรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานใหม่ และลูกจ้างได้แสดงเจตนาไว้ก่อนถูกเลิกจ้าง โดยคำนึงถึงสิทธิของลูกจ้างที่จะกลับเข้าทำงานใหม่ รวมถึงระดับความสามารถ ความอาวุโส และการได้รับค่าจ้างตอบแทนเท่ากับที่ถูกเลิกจ้างไป โดยกำหนดไว้เป็นวิธีการ (ข้อ 24)

การคุ้มครองรายได้ระหว่างฝึกอบรม ข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 119 ข้อ 9 กำหนดให้ลูกจ้างที่ถูกนายจ้างเลิกจ้าง ควรได้รับความคุ้มครองรายได้ตามกฎหมายหรือตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดการเลิกจ้างด้วยเหตุเทคโนโลยีข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 ข้อ 26 กำหนดให้ภาครัฐควรพิจารณาให้การคุ้มครองรายได้แก่ลูกจ้าง ในระหว่างเข้ารับการฝึกอบรม ฝึกอบรมใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการเลิกจ้าง

การบริการจัดหางานให้แก่ลูกจ้างที่ว่างงาน ข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 119 กำหนดให้ลูกจ้างที่ถูกนายจ้างเลิกจ้างควรได้รับการประกันการว่างงาน การประกันสังคมในรูปแบบอื่นการจ่ายผลประโยชน์ในรูปแบบอื่นจากนายจ้าง หรือสิทธิประโยชน์ตามที่กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับกำหนดไว้ (ข้อ 9) และสำนักจัดหางานหรือหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความช่วยเหลือแก่ลูกจ้างให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เพื่อให้ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากการลดจำนวนลูกจ้าง ได้หางานทำโดยเร็ว

การฝึกอบรม หรือการฝึกอบรมใหม่ภายหลังเลิกจ้างการเลิกจ้างด้วยเหตุเทคโนโลยีข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 ภาครัฐอาจกำหนดมาตรการให้ลูกจ้างได้รับการฝึกอบรม หรือการฝึกอบรมใหม่ที่เหมาะสม โดยเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศ เพื่อช่วยให้ลูกจ้างได้รับการจ้างงานใหม่ โดยนายจ้างเป็นผู้ดำเนินการ (ข้อ 25)

การสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่ลูกจ้างภายหลังเลิกจ้าง ข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 ข้อ 26 กำหนดให้ภาครัฐควรพิจารณาให้เงินช่วยเหลือลูกจ้าง เป็นค่าใช้จ่ายระหว่างการฝึกอบรมหรือฝึกอบรมใหม่ หรือจัดหาแหล่งเงินช่วยเหลือเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการฝึกอบรมหรือฝึกอบรมใหม่ หรือค่าใช้จ่ายในการหางาน การเข้ารับงานใหม่และการค้นหาตำแหน่งงาน ตลอดจนการย้ายที่พัก กรณีลูกจ้างเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการเลิกจ้างด้วยเหตุดังกล่าว

การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง เพื่อการสร้างงานใหม่การเลิกจ้างด้วยเหตุเทคโนโลยีข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 166 ข้อ 26 กำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจควรกำหนดหลักเกณฑ์การเยียวยาหรือบรรเทาการเลิกจ้าง โดยมีส่วนช่วยเหลือ ลูกจ้างในการจัดตั้งกองทุนเพื่อเยียวยาทั้งหมดหรือบางส่วน

6. หลักเกณฑ์การคุ้มครองลูกจ้างเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน

การกำหนดให้การประกันการว่างงาน และนโยบายการจ้างงานครอบคลุมถึงการว่างงานบางส่วน หรือการเพิ่มความคุ้มครองให้แก่บุคคลในครอบครัว การเพิ่มผลประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน การลดระยะเวลาการรอคอยการเกิดสิทธิ การขยายระยะเวลาการจ่ายประโยชน์ทดแทนการว่างงาน รวมถึงการรักษาพยาบาลให้แก่ลูกจ้างในช่วงที่ได้รับสิทธิประโยชน์กรณีว่างงาน

สิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน รวมถึงการให้บริการจัดหางานและการฝึกอบรมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 158 กำหนดให้ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างควรได้รับสิทธิประโยชน์กรณีว่างงาน

จากกองทุนประกันสังคมที่นายจ้างได้ร่วมนำส่งเงินสมทบ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ เว้นแต่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากกระทำความผิดอย่างร้ายแรง (ข้อ 12)

กฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายประเทศฝรั่งเศส กฎหมายแรงงานฝรั่งเศสที่กล่าวถึง การเลิกจ้างเพราะเหตุทางเศรษฐกิจ คือ ประมวลกฎหมายแรงงานฝรั่งเศส (Code du Travail) โดยบัญญัติไว้ในส่วนของสัญญาจ้างแรงงานตั้งแต่มาตราที่ L.321-1 ถึง L.321-17 และบทที่ 2 ของกฎหมายแรงงานฝรั่งเศส (Chapter 2. French Labor Law) ข้อ 1.4 ข้อ 1.4.1 และข้อ 1.4.2 บทที่ 2 ของกฎหมายแรงงานฝรั่งเศส ข้อ 1.4 กล่าวถึงคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในสัญญาจ้างแรงงานจะบอกเลิกสัญญาก็ได้ โดยเฉพาะกรณีที่สัญญาจ้างแรงงานนั้นถูกบอกเลิกโดยฝ่ายนายจ้างเพราะเหตุทางเศรษฐกิจ กฎหมายกำหนดให้นายจ้างต้องแสดงเหตุผลที่แท้จริง และต้องเป็นเหตุผลที่ร้ายแรงสมควรในการเลิกจ้าง นอกจากนี้นายจ้างยังต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการเลิกจ้าง เพราะเหตุทางเศรษฐกิจตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองจากการถูกเลิกจ้างไม่เป็นธรรม และเพื่อป้องกันฝ่ายนายจ้างมิให้เกิดการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรมโดยมีการบอกกล่าวล่วงหน้าเฉพาะราย หรือเลิกจ้างคราวละหลายคนก็ได้ ประมวลกฎหมายแรงงานฝรั่งเศสกำหนดให้นายจ้างต้องแจ้งการเลิกจ้าง และบอกกล่าวล่วงหน้าเช่นเดียวกับการเลิกจ้างโดยทั่วไป นายจ้างต้องแจ้งการเลิกจ้าง โดยระบุเหตุผลทางเศรษฐกิจอันเป็นสาเหตุแห่งการเลิกจ้างตามมาตรา L. 122-14.2 และต้องบอกกล่าวล่วงหน้าตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือการแจ้งการเลิกจ้างนั้นต้องแจ้ง โดยจดหมายลงทะเบียตอบรับ โดยจะถือการแจ้งการเลิกจ้างนั้นเป็นการเริ่มต้นนับระยะเวลาบอกกล่าวล่วงหน้า ระยะเวลาบอกกล่าวล่วงหน้าสำหรับการเลิกจ้างเพราะเหตุทางเศรษฐกิจนั้น มาตรา L. 122- 14.1 กำหนดไว้ว่าในกรณีเลิกจ้างลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ในช่วงระยะเวลา 30 วันนั้น นายจ้างต้องบอกกล่าวล่วงหน้าให้ลูกจ้างแต่ละคนที่จะเลิกจ้างทราบไม่น้อยกว่า 30 วัน และสำหรับกรณี เลิกจ้างลูกจ้างต่ำกว่า 10 คน ในช่วงระยะเวลา 30 วันนายจ้างต้องบอกกล่าวล่วงหน้าให้ลูกจ้างที่จะเลิกจ้างทราบไม่น้อยกว่า 7 วัน

กฎหมายประเทศเยอรมัน เป็นระบบแรงงานสัมพันธ์ได้รับการเรียกว่า เป็นระบบในรูปแบบของหุ้นส่วนทางสังคม (Social Partnership Model) เพราะเป็นระบบที่มีการร่วมมือกันและโน้มเอียงไปสู่การเห็นชอบแบบสมานฉันท์ โดยฝ่ายนายจ้างได้เปิดโอกาส ให้สหภาพแรงงานหรือลูกจ้างให้เข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และมีระบบพื้นฐานของแรงงานสัมพันธ์ที่ดี คือมีระบบการร่วมปรึกษาหารือ และระบบการเจรจาต่อรองร่วม (Collective Bargaining System) ระหว่างสหภาพแรงงาน และสหพันธ์นายจ้างในระดับอุตสาหกรรม หรือระดับสาขาทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน โดยอิสระจากการแทรกแซงของรัฐบาลรวมทั้งมีระบบข้อเสนอแนะ (Suggestion System) โดยประเทศเยอรมันมีมาตรการทางกฎหมายสำหรับคุ้มครองการเลิกจ้าง ดังต่อไปนี้ 1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับการทำงานในสถานประกอบกิจการ The Works Constitution Act 1972 ให้สิทธิลูกจ้างในสถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างมากกว่า 4 คนขึ้นไปให้มีคณะกรรมการลูกจ้างได้ 2) กฎหมาย The Employee Co-Determination Act ในปี 1976 ให้สิทธิลูกจ้างในองค์กรที่มีลูกจ้างมากกว่า 2000 คน ซึ่งต่อมาได้ปรับมาเป็นอย่างน้อย 500 คน ขึ้นไปสามารถส่งตัวแทน 10 คน เข้าร่วมกับตัวแทนทางฝ่ายนายจ้างอีก 10 คน จัดตั้งเป็น

คณะกรรมการกำกับของบริษัท (Supervisory Board) ในระดับบริหารร่วมกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารของบริษัทอีกด้วย โดยกฎหมายกำหนดระยะเวลาบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการเลิกจ้าง 6 สัปดาห์ ถึง 6 เดือน ในกรณีลูกจ้างรายเดือน และ 2 สัปดาห์ ถึง 3 เดือน กรณีมิใช่ลูกจ้างรายเดือน ให้สิทธิแก่ลูกจ้างในการหยุดงานเพื่อไปหางานใหม่ทำได้ตามสมควร

กฎหมายประเทศอังกฤษ มีกฎหมายที่คุ้มครองการเลิกจ้างลูกจ้าง ในกรณีที่มีการปิดกิจการเนื่องจากประเทศอังกฤษใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) กฎหมายมีที่มาจากจารีตประเพณี โดยมีบทบัญญัติกฎหมายแรงงานที่เกี่ยวกับการเลิกจ้างโดยมิชอบ (wrongful dismissal) และมีกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับรวบรวม) ปี ค.ศ.1978 (Employment Protection Act 1978) โดยนายจ้างต้องการปฏิบัติ ดังนี้ 1. การบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนเลิกสัญญาจ้าง นอกจากกฎหมายจะให้ความคุ้มครอง โดยกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำในการบอกกล่าวแล้ว ยังได้มีการกำหนดให้นายจ้างจะต้องให้เหตุผลในการเลิกจ้างแก่ลูกจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร ภายใน 14 วัน นับแต่วันเลิกจ้างไม่ว่าการเลิกจ้างนั้นจะได้มีการบอกกล่าวล่วงหน้าหรือไม่ก็ตามหากลูกจ้างทำงานติดต่อกันไม่น้อยกว่า 6 เดือน

จากเห็นได้ว่า ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย ระบบลายลักษณ์อักษร (Civil law System) และระบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือจารีตประเพณี (Common Law System) ต่างล้วน มีมาตรการในการคุ้มครองลูกจ้างจากการเลิกจ้าง อันมีสาเหตุเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้างเหมือนกัน เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเป็นการคุ้มครองลูกจ้างจากการถูกเลิกจ้าง โดยไม่เป็นธรรมและมีใจความพิถันลูกจ้างได้กระทำขึ้น ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวส่งผลดีต่อลูกจ้าง หากลูกจ้างถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม บทบัญญัตินี้มีส่วนช่วยเหลือในการคุ้มครองลูกจ้าง และเป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิตของลูกจ้างในอนาคตได้

สรุปผลการวิจัย

1. พื้นฐานและแนวคิดของปัญหาที่เกิดจากการเลิกจ้างลูกจ้างในช่วงสถานการณ์ที่นายจ้างประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ กฎหมายได้มีกำหนดวิธีในการเลิกสัญญาจ้างแรงงานเอาไว้ว่าแต่ละฝ่ายจะต้องทำอย่างไรบ้าง ซึ่งสามารถกำหนดขั้นตอนการเลิกจ้างด้วยเหตุทางเศรษฐกิจได้ ดังนี้ นายจ้างต้องมีการเลิกจ้างโดยการบอกกล่าวล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อลูกจ้างที่อาจได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจของนายจ้างการคุ้มครองดังกล่าวพิจารณาในแง่ต่าง ๆ โดยการกำหนดมาตรการ ดังนี้

1.1 มาตรการในการลดค่าใช้จ่ายโดยความร่วมมือของลูกจ้าง ประกอบด้วย มาตรการในการลดค่าใช้จ่าย 2 ประการด้วยกัน คือ

1) มาตรการในการลดค่าใช้จ่ายทางด้านบริหาร

2) มาตรการในการลดค่าใช้จ่ายทางด้านแรงงาน

1.2 มาตรการปรับปรุงการบริหารงานบุคคลให้เหมาะสมกับสถานการณ์

1) วางแผนกำลังคนให้เหมาะสม

2) พัฒนาศักยภาพลูกจ้างเพื่อเพิ่มผลผลิต โดยการพัฒนาศักยภาพ (HRD) เพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงาน เพิ่มขวัญกำลังใจ และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถานประกอบการ

3) เตรียมความพร้อมเพื่อเปลี่ยนสายงาน

4) เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการหางานใหม่

โดยการเลิกจ้าง หากนายจ้างดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวข้างต้นแล้วยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาลูกจ้างได้จำเป็นต้องลดจำนวนลูกจ้างลงอีก นายจ้างควรพิจารณาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) เลิกจ้างลูกจ้างที่เข้าทำงานหลังสุดก่อนตามลำดับ

2) เลิกจ้างลูกจ้างที่มีประวัติการลาการทำงานและการมาทำงานสายมากออกก่อน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นของลูกจ้างประกอบด้วย

3) เลิกจ้างลูกจ้างที่ฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานหรือคำสั่งของนายจ้างมากที่สุดก่อน

4) เลิกจ้างลูกจ้างที่มีอุปนิสัยและความประพฤติที่เป็นผลเสียต่อการทำงานออกก่อน

5) เลิกจ้างลูกจ้างที่มีความสามารถและผลงานน้อยที่สุดออกก่อน

6) เลิกจ้างลูกจ้างที่ได้รับความเดือดร้อนทางครอบครัวน้อยที่สุดก่อน

ในกรณีที่ผู้อยู่ในข่ายที่จะถูกเลิกจ้างมีคุณสมบัติเท่าเทียมกันอาจตัดสินใจ โดยวิธีการจับสลากหรือวิธีการอื่นตามที่ได้ตกลงกัน

โดยสรุป การคุ้มครองลูกจ้างจากการเลิกจ้างเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาทั้งในด้านกฎหมายและด้านสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและรักษาสិทธิของลูกจ้าง ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงความสามารถในการดำเนินธุรกิจของนายจ้างด้วย

2. สภาพปัญหาการเลิกจ้างในประเทศไทย เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศว่ากฎหมายคุ้มครองการเลิกจ้างเพราะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศใด เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับกรณีของไทย ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย ระบบลายลักษณ์อักษร (Civil law System) และระบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือจารีตประเพณี (Common Law System) ต่างล้วนมีมาตรการในการคุ้มครองลูกจ้างจากการเลิกจ้าง อันมีสาเหตุเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้างเหมือนกัน เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเป็นการคุ้มครองลูกจ้างจากการถูกเลิกจ้าง โดยไม่เป็นธรรมและมีใช้ความผิดอันลูกจ้างได้กระทำขึ้น ซึ่งบทบัญญัตินี้มีผลต่อลูกจ้าง หากลูกจ้างถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม บทบัญญัตินี้มีส่วนช่วยเหลือในการคุ้มครองลูกจ้างและเป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิตของลูกจ้างในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2563). พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (พิมพ์ครั้งที่ 1). เรียงสาม กราฟฟิค ดีไซน์.

กองคุ้มครองแรงงาน. (2564). การคุ้มครองแรงงานกรณี “การหยุดกิจการชั่วคราว”. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.

- เกษมสันต์ วิลาวรรณ. (2561). *คำอธิบายกฎหมายแรงงาน* (พิมพ์ครั้งที่ 25). พิมพ์วิญญูชน.
- คณะวิชาการ. (2562). *รวมกฎหมายแรงงาน*. พิมพ์อักษร.
- จำรัส เขมะจารุ. (2523). การกระทำที่เป็นการเลิกจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน. *วารสารแรงงาน เล่ม 1, 1(1)*, 114-120.
- ปิ่นวลี สุจริตกุล. (2538). *เทคโนโลยีสมัยใหม่กับการเลิกจ้างในภาคอุตสาหกรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น. (2564). *กฎหมายแรงงานเกี่ยวกับการเลิกจ้าง* (พิมพ์ครั้งที่ 10). พิมพ์ธรรมนิติ เพรส.
- พิศิษฐ์ ศรีสังข์. (2565). การต่อสู้คดีแรงงานเรื่อง "เลิกจ้างไม่เป็นธรรม" ตอนเลิกจ้างเพราะย้ายโรงงานศึกษาข้อ
กฎหมายและอุทธรณ์จากคดีความจริง. ชลบุรี: สำนักงาน พิศิษฐ์ ศรีสังข์ ทนายความ.

ความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

The Needs for Using Information Technology to Promote Academic
Administration of School Administrators under Sukhothai Primary Educational
Service Area Office 1

มนทิยา ปันสำลี^{1*} และ นันทิพย์ องอาจวานิชย์²

Montiya Pansamlee^{1*} and Namthip Ongardwanich²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University

*Corresponding author's e-mail: montiyap66@nu.ac.th

วันรับบทความ (Received)

22 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

18 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ(Accepted)

30 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 285 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างพิจารณาตามตารางของ Krejcie และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 รายการ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมา คือ ด้านคือ การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) และรองลงมา คือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผลความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมเท่ากับ 0.050 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การนิเทศการศึกษา มีดัชนี ความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.077$) รองลงมา การจัดทำ และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัย ($PNI_{modified} = 0.055$) และการจัดระบบการประเมินผล การวัดผล และการเทียบโอนผลการเรียน ($PNI_{modified} = 0.050$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, เทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารงานวิชาการ

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the needs for the use of information technology to enhance academic administration in schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. The sample group consisted of 285 participants, including school administrators and teachers. The sample size was determined based on Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with 45 items. The reliability was 0.98. Data obtained from the questionnaires were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research findings revealed that:

The results of the study on the current conditions of the use of information technology to support academic administration in schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 revealed that the overall conditions were at a high level ($\bar{X} = 4.01$). When considered each aspect, the highest average was the aspect of learning process development ($\bar{X} = 4.13$), followed by the aspect of assessment, evaluation, and credit transfer, also were at a high level ($\bar{X} = 4.09$), and the aspect of curriculum development, at a high level ($\bar{X} = 3.98$), respectively. The results of the study on the needs for using information technology to support academic administration in schools revealed that the overall needs were 0.050. When considering each aspect, the aspect of educational supervision had the highest needs ($PNI_{modified} = 0.077$), followed by modernizing school curriculum development ($PNI_{modified} = 0.055$), and assessment, evaluation, and credit transfer systems ($PNI_{modified} = 0.050$), respectively.

Keywords: Needs, Information Technology, Academic Administration

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะในภาคการศึกษา ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิมไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง และยืดหยุ่นมากขึ้น การเรียนรู้จึงไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนอีกต่อไปแต่ขยายสู่แนวคิด "การเรียนรู้ตลอดชีวิต" ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในหลากหลายด้าน ทั้งด้านวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ทุกที่ ทุกเวลา และในทุกบริบท

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดการพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัยที่ผ่านมาได้มีความพยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับทั้งการยกระดับมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การใช้ เทคโนโลยีและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างด้านการศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระควบคู่กับมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่มีบทบาทในการเรียนรู้และเสริมสร้างสมรรถนะมากขึ้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ในหมวดที่ 9 ซึ่งให้ความสำคัญต่อ เทคโนโลยีการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยที่ทางรัฐได้ส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐาน และ มุ่งเน้นในการพัฒนาบุคลากร ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ เพื่อให้การศึกษาของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผล ให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและตามอัธยาศัยเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา การสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาคนและ สังคม เนื่องจากเทคโนโลยีในปัจจุบันเอื้อต่อการจัด การศึกษาทุกระบบ รวมทั้งการประยุกต์ใช้ในงาน กิจกรรมสนับสนุนการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งสะท้อนจากนโยบาย ของรัฐบาล

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้มีการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ การดำเนินงานด้านวิชาการมีความครอบคลุม มีคุณภาพ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ยังมีสถานศึกษาบางแห่งที่ไม่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านบุคลากร อุปกรณ์สนับสนุน หรือระบบบริหารจัดการ ที่ยังไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการบริหารงานวิชาการในระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยมีเป้าหมายเพื่อค้นหาทิศทางในการเสริมสร้าง ศักยภาพการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ ได้ดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการสังเคราะห์ขอบข่ายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ	กมล ภูประเสริฐ (2553)	คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556)	จิตติมา วรรมศรี (2557)	สาธิตา เรียนทัพ (2560)	ปาริฉัตร โชติจันทร์ (2560)	สกวเดือน ศิริรัตน์ (2561)	ไทพนา ป้อมหิน (2562)	จิรารัตน์ กระจำจดี (2562)	ความถี่ (Frequency)
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น		✓							1
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ		✓	✓						2
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา		✓	✓		✓				3
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	*8
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้		✓		✓		✓	✓	✓	*5
6. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	*7
7. การบริหารการประเมินผลการเรียน	✓								1
8. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓			✓	✓	*6
9. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้		✓							1
10. การนิเทศการศึกษา		✓	✓	✓	✓	✓	✓		*6

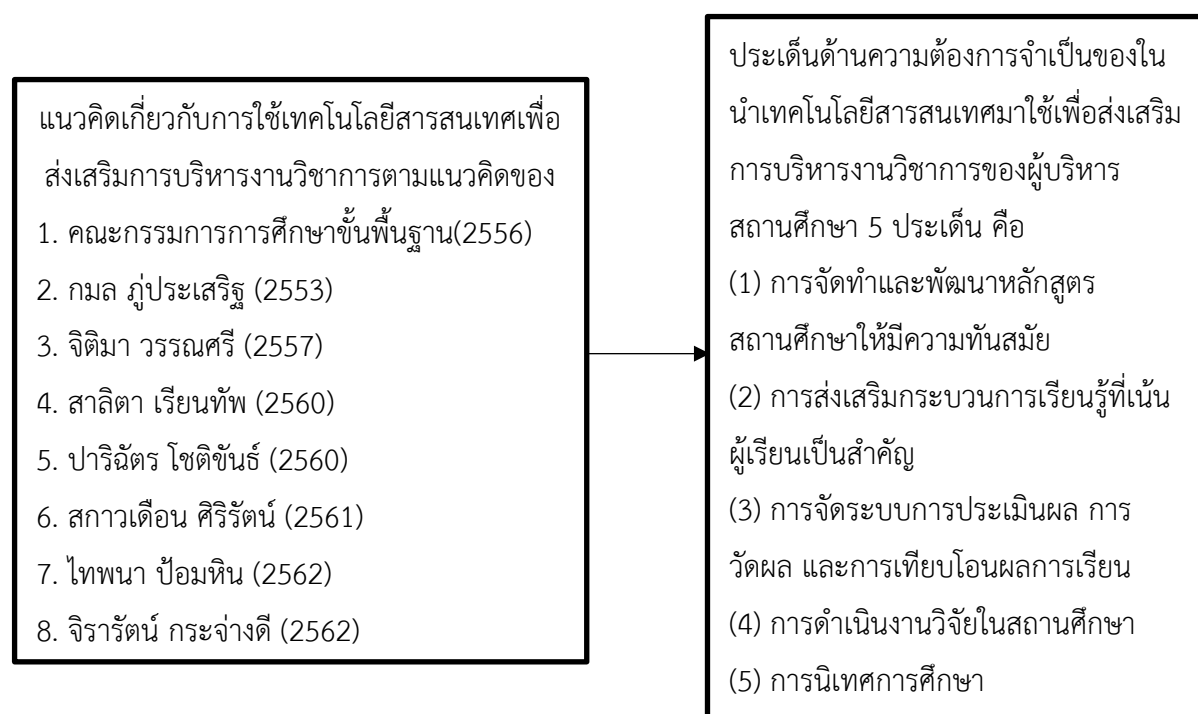
ตารางที่ 1 (ต่อ)

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ	กมล ภูประเสริฐ (2553)	คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556)	จิตมา วรณศรี (2557)	สาธิตา เรียงทัพ (2560)	ปาริฉัตร โชติจันทร์ (2560)	สกาเวเดือน ศิริรัตน์ (2561)	ไทพนา ป้อมหิน (2562)	จิรารัตน์ กระจำจดี (2562)	ความถี่ (Frequency)
11. การแนะแนว		✓							1
12. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา		✓		✓			✓	✓	4
13. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา	✓								1
14. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ	✓								1
15. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	✓	✓							2
16. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น		✓							1
17. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา		✓							1
18. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา		✓							1
19. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา		✓							1
20. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา		✓		✓	✓	✓			4
21. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ	✓								1
22. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา	✓								1

จากตาราง 1 การสังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556); กมล ภูประเสริฐ (2553) ; จิตติมา วรรณศรี (2557) ; สาลิตา เรียนทัพ (2560) ; ปาริฉัตร โชติจันทร์ (2560); สกาวเดือน ศิริรัตน์ (2561); ไทพนา ป้อมหิน (2562); จิรารัตน์ กระจำงดี (2562) ผู้วิจัยเลือกตัวแปรที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป มาใช้ในการวิจัย สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) ด้านการนิเทศการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดตามที่แสดงไว้ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยผู้บริหารสถานศึกษา 88 คน และครู 1,012 คน รวม 1,100 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร 23 คน และครู 262 คน รวม 285 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศวุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงานแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ด้าน รวมทั้งหมด 45 ข้อคำถาม

- 1) การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัย จำนวน 10 ข้อ
- 2) การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 8 ข้อ
- 3) การจัดระบบการประเมินผล การวัดผลและการเทียบโอนผลการเรียน จำนวน 9 ข้อ
- 4) การดำเนินงานวิจัยในสถานศึกษา จำนวน 8 ข้อ
- 5) การนิเทศการศึกษา จำนวน 10 ข้อ

โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยให้น้ำหนักคะแนนมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ระดับน้อยที่สุด

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อประสานงานไปยังผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในพื้นที่ดังกล่าว

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสอบถามผ่านช่องทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ Google Form ถึงผู้บริหารและครูในเขตพื้นที่การศึกษาเป้าหมาย และได้รับแบบสอบถามที่ตอบกลับครบถ้วน จำนวน 285 ฉบับ คิดเป็น 100 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป จำนวน 285 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 285 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยตรวจสอบแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่และการคำนวณค่าร้อยละเพื่อแสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลของความต้องการจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปแปลผลกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. นำผลข้อมูลวิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธี Priority Needs Index (PNI Modified) แบบปรับปรุง (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) โดยเปรียบเทียบค่าระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{สูตร PNI modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ PNI modified หมายถึง ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ (Importance)

D หมายถึง สภาพปัจจุบัน (Degree of success)

จากการคำนวณค่าดัชนี PNI modified สำหรับแต่ละรายการ โดยข้อที่มีค่าดัชนี PNI modified มากที่สุดแสดงว่ามีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ควรต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน ในขณะที่ข้อที่มีค่าน้อย บ่งบอกว่า มีความต้องการจำเป็นน้อย การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จะเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าดัชนีมากที่สุดไปยังข้อที่มีค่าน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมของสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก และผลความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้านเท่ากับ 0.050 ซึ่งด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการนิเทศ ($PNI_{modified} = 0.077$)

1.1 ผลการศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สภาพปัจจุบันในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอยู่ในระดับมาก และผลความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.055 ซึ่งข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงหลักสูตร มีดัชนีความต้องการ ($PNI_{modified} = 0.087$)

1.2 ผลการศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สภาพปัจจุบันในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้เทคโนโลยีช่วยให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้ทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้เทคโนโลยีช่วยให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้ทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียน อยู่ในระดับมาก และผลความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.030 ซึ่งข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนด้วยเทคโนโลยี ($PNI_{modified} = 0.038$)

1.3 ผลการศึกษาด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน สภาพปัจจุบันในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนานโยบายการศึกษา อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนการวิจัยและประเมินผลโดยใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมาก และผลความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.050 ซึ่งข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การประเมินผลโดยใช้เทคโนโลยีช่วยให้สามารถปรับนโยบายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.068$)

1.4 ผลการศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษาสภาพปัจจุบันในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงระบบผ่านเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด คือ โรงเรียนมีระบบจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการวิเคราะห์และทำวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอยู่ในระดับมาก และผลความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.041 ซึ่งข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ โรงเรียนมีระบบจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการวิเคราะห์และทำวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (PNI modified = 0.083)

1.5 ผลการศึกษาด้านการนิเทศการศึกษาสภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนิเทศการสอนโดยใช้เทคโนโลยีมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เทคโนโลยีช่วยให้นิเทศสามารถทำได้อย่างต่อเนื่องและสะดวกมากยิ่งขึ้น และผลความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.077 ซึ่งข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากระบบนิเทศเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการสอนของครู (PNI modified = 0.113)

ตอน 1 ผลวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ตารางที่ 2 การแสดงผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างค่าระดับสภาพปัจจุบันและสภาพอันพึงประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พร้อมทั้งแสดงค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ในภาพรวม

ที่	การบริหารงานวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพอันพึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1	การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัย	3.93	0.61	มาก	4.15	0.65	มาก	0.055	2
2	การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.13	0.60	มาก	4.26	0.58	มาก	0.030	5
3	การจัดระบบการประเมินผล การวัดผล และการเทียบโอนผล การเรียน	4.09	0.65	มาก	4.29	0.61	มาก	0.050	3
4	การดำเนินงานวิจัยในสถานศึกษา	4.03	0.64	มาก	4.19	0.65	มาก	0.041	4
5	การนิเทศการศึกษา	3.88	0.76	มาก	4.17	0.66	มาก	0.077	1
	รวม	4.01	0.57	มาก	4.21	0.56	มาก	0.050	-

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมของผลประเมินความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ที่ค่า PNI Modified เท่ากับ 0.050 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษามีดัชนี ความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNImodified = 0.077) รองลงมา ด้านการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัย (PNImodified = 0.055) และด้านการจัดระบบการประเมินผลการวัดผลและการเทียบโอนผลการเรียน (PNImodified = 0.050)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 มีนํามาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. จากของผลการศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมจะเห็นว่าขอขยายการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัย ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดระบบการประเมินผล ด้านการวัดผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการดำเนินงานวิจัยในสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และประเด็นที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้ด้านการนิเทศการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนคุณภาพทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร การยกระดับขีดความสามารถของครู รวมถึงการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับสมรรถนะของผู้เรียนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ Astuti (2024) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของการนิเทศการศึกษาที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ โดยเน้นถึงโอกาสในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศ เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการสื่อสารและการติดตามผลการสอน อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายที่ต้องเผชิญ เช่น ความไม่พร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และความจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ แนวคิดของ อาณิตา โส๊ะแห (2565) ได้อธิบายไว้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง การทำงานร่วมกันของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาด้านประสิทธิภาพของผู้เรียน บุคลากรอันจะส่งผลให้เกิดคุณภาพของการดำเนินงาน และเพื่อสร้างกำลังใจ สร้างเจตคติที่ดีต่อผู้ทำงาน และสอดคล้อง จักรกฤษณ์ กังหัน (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนเอกชนจังหวัดแพร่ พบว่า ในภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจาก การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ผู้บริหารสามารถใช้เสริมสร้างความร่วมมือและแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยมุ่งสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การนำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศภายในมาใช้ในการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ช่วยให้สถานศึกษาเอกชนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแข่งขันได้ในบริบทของการศึกษาภาคเอกชนที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย และสอดคล้องกับ

Yang (2021) กล่าวว่า รูปแบบการนิเทศทางวิชาการแบบกลุ่มผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Moodle โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและผู้สอนในการให้ข้อเสนอแนะและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ผลการศึกษาพบว่า CAS ช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวของนักศึกษา เพิ่มแรงจูงใจ และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Handayani (2023) กล่าวว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยี โดยพบว่าการผสมผสานแนวคิดการนิเทศแบบดั้งเดิมกับเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการสนับสนุนครู อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทาย เช่น โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่ไม่เพียงพอ และความกังวลด้านความปลอดภัยของข้อมูล

2. ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการนิเทศการศึกษามีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและด้านการวัดผลและการเทียบโอนผลการเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีการจัดทำโครงการนิเทศภายในสถานศึกษา ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสามารถและประสบการณ์ในการนิเทศเป็นที่ยอมรับของคณะครูผู้รับการนิเทศซึ่งการจัดทำโครงการนิเทศไว้อย่างชัดเจนจะเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่ทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน และการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันสอดคล้องกับแนวคิด Mahmudi et al. (2023) กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีในการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยม พบว่า การใช้เครื่องมือดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศ ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน และเพิ่มทักษะด้านเทคโนโลยีของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยาภรณ์ เรืองเสน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับขั้นตอนในกระบวนการนิเทศให้เป็นไปตามแผนงาน ภูมิเทศ ให้คำปรึกษารวมแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย สนับสนุนบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ ตั้งแต่สรุปผล วิเคราะห์ผล รวมทั้งปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา นำผลการนิเทศจัดทำเป็นเอกสาร เผยแพร่อย่างเป็นรูปธรรมในหลากหลายช่องทางสอดคล้องกับ Prakasvudhisarn et al. (2025) กล่าวว่า การนิเทศการสอนที่ผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัล โดยใช้โมเดล GROW เพื่อเสริมสร้างทักษะการโค้ชของครูพี่เลี้ยงและผู้สอน ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบนี้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการพัฒนาตนเองของครูฝึกหัดอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ คู่มือการนิเทศภายในกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพป.สตูล กล่าวว่า กระบวนการนิเทศ มีขั้นตอนที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญคือ การเตรียมการนิเทศ เนื่องจาก การเตรียมการนิเทศสามารถทำให้การปฏิบัติการนิเทศบรรลุเป้าหมาย โดยเตรียมการอนุมัติโครงการ

งบประมาณ การประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง กำหนดเนื้อหาในการนิเทศ จัดเตรียมเครื่องมือ สื่อ นิเทศ
วิธีการนิเทศ วิธีการติดตามผลและการรายงานผลการ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย
เขต 1 มีความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับ
มาก ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา ที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดนั้น ดังนั้น
ในส่วนการนิเทศ ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศออนไลน์อย่างเป็นระบบ โดยจัดทำแผนการ
นิเทศ ใช้แพลตฟอร์มที่เหมาะสม และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังนิเทศ นำข้อมูลจากการนิเทศมาสรุป
วิเคราะห์ วางแผนพัฒนาการสอนต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านชุมชนวิชาชีพ (PLC)

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น
รองลงมา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดงบประมาณ สนับสนุนการอบรม
ครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมการสอนที่ใช้ ICT เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนใน
ยุคดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของ
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการใช้เทคโนโลยีกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ทางวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1

เอกสารอ้างอิง

กมล ภูประเสริฐ. (2553). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ปกรณ์ ศิลป์ พรินต์ติ้ง.

จริยาภรณ์ เรืองเสน. (2561). *แนวทางพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส*

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. *วารสารครูศาสตร์*

คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 3(6), 8–10.

จักรกฤษณ์ กังหัน. (2565). *สภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียน*
เอกชนจังหวัดแพร่ [การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา].

มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จิตติมา วรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). รัตนสุวรรณ การพิมพ์.

- จิรารัตน์ กระจำนที. (2562). การศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอยุวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ไพบนา ป้อมหิน. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปาริฉัตร โชติจันทร์. (2560). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สกาเดือน ศิริรัตน์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สาธิตา เรือนทัพ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในอำเภอสรรคบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการ พัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1-4). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานิตา โส๊ะแห. (2565). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มวังพญาหนองจิกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Astuti, R. (2024). Transformation of Educational Supervision with Digital Technology: Implementation, Opportunities, and Challenges. *Academic Journal Research (ACJOURN)*, 2(1), 89–106.

- Handayani, L. (2024). Critical Review of Technology-Based Education Supervision Models: Implications for Improving the Quality of Learning in the Digital Age. *Jurnal Pendidikan dan Pembelajaran*, 31(1), 31–39.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Mahmudi, R., et al. (2024). *Technology-Based Supervision: Optimizing the Role of Supervision in the Digital Learning Era*. Prakasvudhisarn et al. *Proceeding of International Conference on Education, Society and Humanity*, 2(2), 1731-1739.
- Prakasvudhisarn, K., et al. (2025). Developing an integrated digital technology-based instructional supervision model to enhance the strategic coaching competencies of supervising instructors and mentor teachers. *Suranaree Journal of Social Science*, 19(1), 1–23.
- Yang, W., et al. (2021). Training teacher-researchers through online collective academic supervision: Evidence from a postgraduate teacher education programme. *Journal of Computer Assisted Learning*, 37(4), 1181–1193.

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
Guidelines for the Development of Internal Supervision in the School under
Buengkan Primary Educational Service Area Office

พรพงศ์ หงษ์ชูตา^{1*} อัครวัฒน์ บุปพาทวีศักดิ์² และ นาวิ อุตร³
Pornpong Hongchoota^{1*} Akkharawat Buppataweesak² and Nawee Udorn³

^{1,2,3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

^{1,2,3}Faculty of Education, Nakhon Phanom University

*Corresponding author's email: 666150110094@npu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

11 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

17 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ประเมินความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา 3) พัฒนาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาและ 4) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 245 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 4 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาารายข้อระหว่าง .60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .23-.86 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .74 2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาารายข้อระหว่าง .60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .36-.78 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาารายข้อเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ 4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาารายข้อระหว่าง .60-1.00 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม ได้แก่ ด้านการดำเนินการนิเทศ 3) แนวทางการพัฒนาของการนิเทศภายในสถานศึกษา (1) ด้านสำรวจสภาพและปัญหา ผู้อำนวยการสถานศึกษามีการปรับภูมิทัศน์ในสถานศึกษา ผู้อำนวยการ

สถานศึกษาเปิดใจรับฟังครูผู้สอนด้วยความตั้งใจ (2) ด้านการวางแผนการนิเทศ สถานศึกษา ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาและการใช้หลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ โรงเรียนควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กร โรงเรียนควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ (3) ด้านการดำเนินการนิเทศ โรงเรียนควรยกย่องชื่นชมหรือให้รางวัลแก่ครูที่แสดงออกในด้านการจัดการเรียนรู้เป็นที่ประจักษ์ ครูและบุคลากรควรสร้างระบบการฝึกฝนทักษะทางการสื่อสารของครูและบุคลากรเป็นงานประจำ ครูและบุคลากรควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และ (4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ สถานศึกษาควรมีการกำหนดตัวชี้วัดวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนเสมอ เพื่อสะท้อนผลผลการเรียนรู้ (4) ผลการประเมินแนวทางพัฒนาโดยรวม พบว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน, การนิเทศภายใน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บึงกาฬ

ABSTRACT

The research results found that (1) the current condition of internal supervision in educational institutions Overall under the Bueng Kan Primary Educational Service Area Office is at a high level (2) The desired conditions of supervision within the educational institution The desired status of internal supervision in educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Bueng Kan Province is at a high level. (3) The needs were higher than the overall values in terms of supervision operations. (4) Development guidelines for internal supervision in educational institutions (1) Regarding condition and problem assessment: school directors adjusted the landscape in the school. The school director was open to listening to teachers with intention. (2) Regarding supervision planning: schools should organize a workshop on developing and using a curriculum for learning management that is consistent with learning. The school should organize a training to develop the learning management skills of personnel in the organization. The school should organize a workshop on measurement and evaluation that is consistent with learning. The school should organize a workshop on measurement and evaluation that is consistent with learning. (3) Regarding supervision practices: schools should recognize or reward teachers who demonstrate clear performance in learning management. The school should create a system for training communication skills for teachers and personnel as a regular job. Educational institutions

should participate in organizing various community activities and (4) Regarding evaluation of supervision outcomes: educational institutions should set indicators in the curriculum to reflect the learning outcomes (5) The results of the evaluation of the overall development guidelines were found to be appropriate and feasible at a high level.

The research results revealed that (1) the overall current and desirable conditions of internal supervision in schools under the Bueng Kan Primary Educational Service Area Office were found to be at a high level. (2) The needs related to internal supervision were higher than the current conditions. (3) Development guidelines for internal supervision in schools were identified as follows: (1) Problem identification: school administrators had implemented landscape improvements within the schools, and also attentively listen to teachers with an open mind. (2) Supervision planning: schools should organize practical workshops on curriculum development and implementation that align with learning processes; conduct training to enhance the learning management skills of organizational personnel; and measurement and assessment methods that were congruent with learning processes. (3) Supervision implementation: schools should recognize and commend teachers who demonstrated exemplary learning management practices; establish a system for regular communication skills training for teachers and staff as part of their routine work; and participate in various community activities. (4) Supervision evaluation: schools should establish learning outcome indicators in the curriculum and consistently conduct pre-tests and post-tests to reflect student achievement. (4) The overall evaluation of the proposed development guidelines indicated that they were appropriate and feasible at a high level.

Keywords: Guidelines for Supervising Teachers' Learning Management, Supervision within Educational Institutions, Bueng Kan Primary Educational Service Area Office

บทนำ

การนิเทศภายในสภาพปัจจุบันเป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของคณะครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีจึงเป็นส่วนหนึ่งของระบบการนิเทศ ที่จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จได้มากขึ้น และรวดเร็ว มุ่งพัฒนาการเรียนการสอนที่จัดกิจกรรมดำเนินการในสถานศึกษาโดยบุคลากรเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในสถานศึกษา

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาโดยตรงและมุ่งพัฒนาให้คนไทยทุกช่วงวัย เป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะและมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น เป็นคนเก่งที่มีทักษะ ความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้ง ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2553)

การนิเทศภายในแบบใหม่เป็นการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีขั้นตอนชัดเจนเป็นระบบ เพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือ เกื้อกูล การพัฒนางานของทุกคนทุกฝ่ายและทุกด้าน เป็นภารกิจที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบและมีส่วนรับรู้ความก้าวหน้าของครู เริ่มต้นด้วยการรับรู้สภาพปัญหาที่แท้จริงก่อน แล้วจึงกำหนดแนวทางแก้ปัญหา นั้น ผู้บริหารและครูได้ร่วมกันวางแผนในการแก้ปัญหาและดำเนินการพัฒนา การจัดการศึกษา ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การนิเทศภายในโรงเรียนจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศทางการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่มุ่งพัฒนาการเรียน การสอนที่จัดดำเนินการในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนโดยตรง (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2550)

จากผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวม พบว่า ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จะเห็นได้จากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชาติ (Ordinary National Educational Test : O-NET) ปีการศึกษา 2566 ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในระดับเขตพื้นที่ หน่วยงาน และระดับชาติโดยมีคะแนนเฉลี่ยในระดับชั้นและรายวิชาต่าง ๆ ในภาพรวม ดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาษาไทย ร้อยละ 51.15 ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 30.63 คณิตศาสตร์ ร้อยละ 24.32 และ วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 36.39 มีผลคะแนนค่อนข้างต่ำ ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาษาไทย ร้อยละ 46.98 ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 25.84 คณิตศาสตร์ ร้อยละ 20.69 และ วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 30.08 มีผลคะแนนค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจเกิดมาจากหลายสาเหตุ แต่หนึ่งในสาเหตุ นั้น อาจมาจากระบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม ๆ ของครูผู้สอน อีกทั้งครูผู้สอนยังไม่เข้าใจและเห็นความสำคัญของกระบวนการการนิเทศ โดยเฉพาะการนิเทศภายในของแต่ละโรงเรียน ซึ่งยังมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงทั้งปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนิเทศ เช่น ยังขาดความต่อเนื่อง ขาดแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและความเป็นเอกภาพที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการที่จะพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและก่อให้เกิดกระบวนการนิเทศภายในที่มีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิด

การพัฒนาการจัดการศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษา และนอกจากนั้น ยังจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬที่จะนำไปใช้กับสถานศึกษาในสังกัด โดยผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุดอันจะส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาและนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
3. เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
4. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 212 โรงเรียน มีประชากร 2,449 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 244 คน และครู 2,205 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2567)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์และศึกษากรอบแนวคิดของ Harris (2003); University of Washington (2013); จิตติมา วรณศรี (2557); วันชัย อยู่ตรง (2557); สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2558); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561); สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่ (2564); ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564); วราลักษณ์ อาจริชัย (2565); วิจิรดา วรธาดาสวัสดิ์ (2566) ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ดังนี้

- 2.1 สำนักรวสภาพและปัญหา
- 2.2 การวางแผนการนิเทศ
- 2.3 การดำเนินการนิเทศ

2.4 ประเมินผลการนิเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 212 โรงเรียน มีประชากร 2,449 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 244 คน และครู 2,205 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 245 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 10 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 นี้เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายใน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับประยุกต์ใช้แบบ Likert คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากงานบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บด้วยตนเอง พร้อมทั้งสำรวจความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถามโดยจัดส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 245 ฉบับ ได้คืน 245 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายใน มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในตามกรอบแนวคิด 4 ด้าน โดยเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง 245 คน

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน นำเสนอข้อมูลโดยแสดงค่า (PNI_{Modified})

ระยะที่ 2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายใน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักการพัฒนาการนิเทศภายใน ตามกรอบแนวคิดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 2 การร่างแนวทางการนิเทศภายใน โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 1 และการวิเคราะห์ข้อมูลตามเอกสารบทที่ 2 เกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา 4 ด้าน มีการประเมินคุณภาพเครื่องมือประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายใน มี 4 ด้าน ประกอบด้วย การสำรวจสภาพและปัญหา การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สำรวจสภาพและปัญหา	3.63	.76	มาก	4.10	.72	มาก
2. การวางแผนการนิเทศ	3.64	.34	มาก	4.09	.55	มาก
3. การดำเนินการนิเทศ	3.59	.35	มาก	4.09	.58	มาก
4. ประเมินผลการนิเทศ	3.59	.39	มาก	4.08	.61	มาก
รวม	3.61	.25	มาก	4.09	.58	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.59$ - 3.64) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 3.64$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 3 การดำเนินการนิเทศและด้านที่ 4

ประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X} = 3.59$) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.08-4.10$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 1 สำรวจสภาพและปัญหา ($\bar{X} = 4.10$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 4 ประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X} = 4.08$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายใน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ด้านสำรวจสภาพและปัญหา	3.63	4.10	.129	3
2. การวางแผนการนิเทศ	3.64	4.09	.124	4
3. การดำเนินการนิเทศ	3.59	4.09	.139	1
4. ประเมินผลการนิเทศ	3.59	4.08	.136	2
รวม	3.61	4.09	.133	-

จากตารางที่ 2 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยรวมมีค่าเท่ากับ .133 ด้านที่มีค่าสูงกว่าโดยรวม คือ ด้านที่ 3 ด้านการดำเนินการนิเทศ ($PNI_{Modified} = .139$) ด้านที่ 4 ประเมินผลการนิเทศ ($PNI_{Modified} = .136$) ส่วนด้านที่มีค่าต่ำกว่าโดยรวม คือ ด้านที่ 1 ด้านการสำรวจสภาพและปัญหา $PNI_{Modified} = .129$ และด้านที่ 2 ด้านการวางแผนการนิเทศ $PNI_{Modified} = .124$)

ตารางที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการนิเทศภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

พัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สำรวจสภาพและปัญหา	3.80	.27	มาก	4.30	.27	มาก
2. การวางแผนการนิเทศ	4.28	.22	มาก	4.10	.26	มาก
3. การดำเนินการนิเทศ	4.20	.42	มาก	4.18	.30	มาก
4. ประเมินผลการนิเทศ	4.20	.31	มาก	4.34	.46	มาก
รวม	4.12	.23	มาก	4.23	.27	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 3.80-4.28$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.28$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 1 สรรวสภาพและปัญหา ($\bar{X} = 3.80$)

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.10-4.34$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4 ประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X} = 4.34$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.10$)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินการนิเทศและด้านการประเมินผลการนิเทศ ส่วนผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสำรวจสภาพและปัญหาและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ

2. ผลการประเมินความจำเป็นของการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า ด้านที่มี $PNI_{Modified}$ สูงกว่า $PNI_{Modified}$ โดยรวม โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากด้านที่มีค่ามากที่สุดไปหาด้านที่มีค่าน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านประเมินผลการนิเทศ ด้านสำรวจสภาพและปัญหา และด้านการวางแผนการนิเทศตามลำดับ

3. แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า มีความสอดคล้อง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางพัฒนา (1) ด้านการสำรวจสภาพและปัญหา สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อวางแผนและพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการจัดทำคู่มือการนิเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาจัดทำแผนงาน โครงการนิเทศสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานประจำวันของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายการนิเทศร่วมกัน เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานในปัจจุบัน กำหนดขอบข่ายการนิเทศภายใน พร้อมทั้งการให้คำแนะนำในการนิเทศ สถานศึกษากำหนดเป้าหมายและกำหนดลำดับความสำคัญในการนิเทศภายในสถานศึกษา (2) ด้านการวางแผนการนิเทศ บุคลากรภายในสถานศึกษา วางแผนการนิเทศร่วมกัน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการนิเทศและกำหนดเป้าหมายการนิเทศร่วมกันและควรจัดทำแผนการนิเทศ เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรูปแบบต่าง ๆ และปรับปรุงแผนงานนิเทศให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานในปัจจุบัน ประเมินแผนงานการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแผนงานนิเทศและประชุมชี้แจง

ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดขอบข่ายของการนิเทศภายใน พร้อมให้คำแนะนำในการนิเทศ (3) ด้านการดำเนินการนิเทศ สถานศึกษามีการดำเนินการนิเทศโดยใช้ไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดการใช้กระดาษ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการลดการใช้วัสดุสิ้นเปลือง สามารถประหยัดงบประมาณสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนให้มีการนิเทศผ่านสื่อและเครื่องมือในการนิเทศที่หลากหลาย มีการจัดทำโครงการนิเทศภายในอย่างเป็นรูปธรรม มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน นิเทศปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนการนิเทศภายใน ดำเนินการนิเทศ การปฏิบัติงานนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ตามแผนปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษา แล้วรายงานผลการนิเทศตามลำดับสายการปฏิบัติงาน สถานศึกษามีการนำผลการนิเทศการจัดการเรียนการสอนมาใช้ปรับปรุงการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสามารถนิเทศได้ตามสภาพจริง ติดตามการจัดการเรียนการสอน โดยการมอบหมายงานไปยังกลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วรายงานผลการปฏิบัติงาน สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานและมีการรายงานผลการนิเทศ (4) ด้านประเมินผลการนิเทศ สถานศึกษา ประชุมคณะทำงาน เพื่อกำหนดและลำดับความสำคัญของปัญหาการนิเทศภายใน ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและกำหนดวิธีการแก้ปัญหาสถานศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้กระบวนการ ประเมินผลการนิเทศบุคลากรภายใน จัดประชุมเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการนิเทศภายในร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสถานศึกษามีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสมและหลากหลาย ประเมินแผนงานการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแผนงานการนิเทศและระดมความคิดเห็นจากครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการกำหนดปัญหา วิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขและวางแผนการแก้ไขปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายใน สรุปผลการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ และสถานศึกษาได้ระดมความคิดเห็นจากผู้นิเทศภายในเพื่อสรุปการประเมินผล

4. ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.28$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 1 สรรวสภาพและปัญหา ($\bar{X} = 3.80$) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.10-4.34$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 4 ประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X} = 4.34$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.10$)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการร่วมกันพิจารณาวางแผนกำหนดแนวทาง วิธีการ หรือเทคนิคต่าง ๆ ที่จะใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยวิธีการนิเทศภายในที่เลือกใช้ ควรให้เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาและสอดคล้องความต้องการของครู เพื่อปรับปรุงพัฒนา การจัดการเรียนการสอน และจัดทำกำหนดการและปฏิทินการนิเทศภายใน มอบหมาย

หน้าที่ ความรับผิดชอบในการนิเทศอย่างชัดเจนโดยการกำหนดผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ รวมทั้งการกำหนด และจัดเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ในการนิเทศ อาทิ แบบสังเกต แบบประเมิน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ อุดุลย์ แสนสืบ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนใน ศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า (1) การนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพ การศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนางานกลุ่ม ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการพัฒนา บุคลากร ด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (2) แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษา ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า โรงเรียนควรให้โอกาสครูให้มีบทบาทหน้าที่เป็นทั้งผู้นำและผู้ตาม ในการทำงานกลุ่ม ให้การส่งเสริมสนับสนุนและให้บริการครูมีการสังเกตการสอน ใช้กระบวนการชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มาช่วยในการนิเทศการสอน ให้ความสำคัญเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง ของครู (ID Plan) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมสนับสนุนให้ครู นำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาและแนะแนวทางในการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ถูกต้องแก่ครูควรใช้ เกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานตามข้อตกลง (PA) มาช่วยในการนิเทศการศึกษาด้านการทำวิจัยใน ชั้นเรียน ส่วนผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสำรวจสภาพและปัญหา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การนำข้อมูลผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการมากำหนดกิจกรรม และแนวทางการปฏิบัติงานนิเทศ การวางแผน นิเทศภายในโรงเรียนเป็นขั้นตอนที่นำเอาทางเลือกที่จะ ดำเนินการมารวมกันกำหนดรายละเอียด กิจกรรม และจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติเขียนเป็นโครงการนิเทศ ภายในสถานศึกษา โรงเรียนดำเนินการนิเทศตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้นิเทศจะต้องนำหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อ กิจกรรม และเครื่องมือนิเทศไป ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคลากรผู้รับการนิเทศ เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศภายใน สถานศึกษาโรงเรียนดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารและผู้นิเทศควรเตรียมความพร้อมก่อน การนิเทศแล้วจึงปฏิบัติหน้าที่การนิเทศ เพื่อเสริมแรง ให้กำลังใจ รับทราบปัญหา ความต้องการของผู้รับ การนิเทศแล้วนำปัญหาความต้องการนั้น มาพิจารณาหาทางช่วยเหลือสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Adu et al. (2014) ได้ทำการวิจัยเรื่อง มุมมองของปัญหาและวิธีการในการนิเทศภายในและนิเทศภายนอก โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานนิเทศคือ กิจกรรมที่สำคัญในการบริหารการศึกษา เพื่อให้ทราบถึง การปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น จึงควรที่จะมีการดำเนินงานนิเทศจากทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อเป็นการหาแนวทางใน

การปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแต่ละโรงเรียน สถาบัน จึงต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงานนิเทศ ทักษะและความสามารถของผู้บริหารในการกำกับดูแลการดำเนินงานนิเทศให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานนิเทศจะประสบความสำเร็จได้นั้น จะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการสร้างกลุ่มสำหรับการทำงานของครูที่มีความสามัคคีและความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุดคือ ด้านการดำเนินการนิเทศ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการปฏิบัติการณ์ภายใน โดยผู้นิเทศที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติตามกำหนดการในปฏิทินการนิเทศ ด้วยวิธีการหรือเทคนิคการนิเทศที่ได้วางแผนไว้ ระหว่างการนิเทศผู้นิเทศดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือประกอบการนิเทศที่จัดเตรียมไว้ อาจใช้การสังเกตหลักฐานต่าง ๆ ประกอบการบันทึกเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ผลของการนิเทศ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wanzare (2012) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศการเรียนการสอนนับว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเกิดการปฏิบัติตามกฎระเบียบและขั้นตอนของข้าราชการความซื่อตรงต่อหน่วยงาน ซึ่งประโยชน์ของการดำเนินงานนิเทศ คือ การอำนวยความสะดวกในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการของนักเรียน การปรับปรุงคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู รวมไปถึงการช่วยให้ครูผู้สอนสามารถติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของตัวเอง ซึ่งปัญหาหลัก ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานนิเทศการเรียนการสอน คือ การขาดความสม่ำเสมอ การดำเนินงานของผู้บริหารและขาดทรัพยากร ทั้งนี้ ผู้บริหารควรมีการกำหนดการพัฒนานโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศการจัดการเรียนการสอน และจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น

3. แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า มีความสอดคล้อง มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยลักษณ์ เทียงธรรม และ ไพบุลย์ ลิ้มมณี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ของผู้บริหารและครูผู้สอน ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ (1) ด้านการเตรียมการนิเทศ (2) ด้านการจัดทำแผนการนิเทศ (3) ด้านการนิเทศการปฏิบัติงาน (4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ (1) ด้านการเตรียมการนิเทศ (2) ด้านการจัดทำแผนการนิเทศ (3) ด้านการนิเทศการปฏิบัติงาน

(4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยลักษณ์ เทียงธรรม และ ไพบุลย์ ลัมมณี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ของผู้บริหารและครูผู้สอน ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ (1) ด้านการเตรียมการนิเทศ (2) ด้านการจัดทำแผนการนิเทศ (3) ด้านการนิเทศการปฏิบัติงาน (4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ (1) ด้านการเตรียมการนิเทศ (2) ด้านการจัดทำแผนการนิเทศ (3) ด้านการนิเทศการปฏิบัติงาน (4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ แนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศ อยู่ในระดับต่ำสุดและด้านการวางแผนการนิเทศมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูจึงต้องสร้างความเข้าใจในการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินการนิเทศภายในมีคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำผลการนิเทศที่ได้ไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ด้านสำรวจสภาพและปัญหาอยู่ในระดับสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจึงต้องมีการเปิดใจรับฟัง เพื่อให้เกิดการสะท้อนปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

1.2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการนิเทศภายใน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการนิเทศ ดังนั้น ผู้บริหารและครูจะต้องมีการร่วมมือกัน

ในการวางแผนการดำเนินงานและมีการพัฒนากระบวนการนิเทศร่วมกัน พร้อมทั้งสื่อสารกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร

1.3 ควรนำแนวทางการพัฒนาซึ่งเป็นผลจากการวิจัยไปใช้ดำเนินการในสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้มีส่วนร่วมในการนิเทศได้รับการพัฒนาและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ปัจจัยภายในสถานศึกษา

(1) การสนับสนุนจากผู้บริหาร ผู้บริหารควรจัดสรรเวลาและทรัพยากรให้เหมาะสม เพื่อให้การนิเทศเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ

(2) ความพร้อมของครูผู้สอน การสร้างการยอมรับและเปิดรับการเปลี่ยนแปลงจากครู จะช่วยให้การนิเทศเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการนิเทศเป็นการพัฒนาไม่ใช่การตรวจสอบ

(3) ทรัพยากรการนิเทศ การจัดเตรียมทรัพยากรที่เหมาะสมสำหรับการนิเทศ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการสอน หรือการให้วัสดุช่วยเสริมการเรียนรู้ จะทำให้การนิเทศมีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(4) กระบวนการนิเทศที่ชัดเจน การวางแผนและกำหนดขั้นตอนการนิเทศอย่างชัดเจน จะช่วยให้ทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา

(1) นโยบายการศึกษา การนำแนวทางและนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการพัฒนาการนิเทศ จะช่วยให้กระบวนการนิเทศมีความสอดคล้องและได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น

(2) สภาพแวดล้อมภายนอก (ชุมชนและสังคม) การมีการสนับสนุนจากชุมชนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะช่วยให้การนิเทศเกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นในระยะยาว

(3) เทคโนโลยีการศึกษา การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการนิเทศ เช่น การสอนออนไลน์ หรือการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการให้คำแนะนำ จะช่วยให้กระบวนการนิเทศมีความยืดหยุ่นและเข้าถึงง่าย

2.3 ปัจจัยทางด้านการจัดการ

(1) การจัดสรรเวลา ควรกำหนดเวลาในการนิเทศที่เหมาะสมและยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำแนวทางที่ได้รับไปปรับใช้ได้จริงและมีการติดตามผลการพัฒนา

(2) การประเมินผลการนิเทศ การติดตามและประเมินผลการนิเทศในระยะยาว เป็นสิ่งสำคัญ ควรใช้เกณฑ์ที่ชัดเจนในการประเมินและปรับปรุงกระบวนการนิเทศตามผลที่ได้รับ

2.4 ปัจจัยทางด้านบุคคล

ทักษะของผู้นิเทศ ผู้นิเทศควรพัฒนาทักษะในการให้คำแนะนำและการสร้างแรงจูงใจ เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนได้ดีขึ้น

2.5 การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

การมีส่วนร่วมของครูและผู้เรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่ครูและผู้เรียนสามารถร่วมมือกัน
ในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน จะทำให้การนิเทศมีผลลัพธ์ที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิตติมา วรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). รัตนสุวรรณ.
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). *รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต],
มหาวิทยาลัยนเรศวร. NU Intellectual Repository.*
<https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3380/3/61030440.pdf>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่10). สุวีริยาสาส์น.
- วรลักษณ์ อาจิวชัย. (2565). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต], มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. SNRU e-Thesis. [https://gsmis.snru.ac.th/
e-thesis/file_att1/2023022362632233108_fulltext.pdf](https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023022362632233108_fulltext.pdf)*
- วลัยลักษณ์ เทียงธรรม และ ไพบุลย์ ลัมมณี. (2564). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายใน
แบบพี่เลี้ยงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.
วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 9(34), 127-136. [https://so13.tci-thaijo.org/
index.php/SVNL/article/view/1147](https://so13.tci-thaijo.org/index.php/SVNL/article/view/1147)*
- วัชร เล่าเรียนดี. (2550). *การนิเทศการสอน (Supervision of Instruction)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). *การนิเทศการสอน สาขาหลักสูตรและการนิเทศ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันชัย อยู่ตรง. (2557). *การพัฒนาแบบการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
[วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต], มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. ศูนย์ข้อมูลการวิจัย
Digital วช. <https://dric.nrct.go.th/index.php/Search/SearchDetail/276530>*
- วิจิตรดา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). *รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการ
เรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต],
มหาวิทยาลัยนเรศวร. NU Intellectual Repository. [https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/
bitstream/123456789/5835/3/WishirataWorathadasawat.pdf](https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5835/3/WishirataWorathadasawat.pdf)*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567
[เอกสารที่ไม่มีการตีพิมพ์]. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.*

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2558). *แนวทางการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา*. สำนักงานมาตรฐานอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่. (2564). *คู่มือนิเทศการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. สำนักงาน กศน. เชียงใหม่.
- อดุลย์ แสนสืบ. (2565). *แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท]*, มหาวิทยาลัยศิลปากร. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4142/1/630620085.pdf>
- Adu, E. O., et al. (2014). Internal and external school supervision: Issue, challenges and wayforward. *International Journal of Educational Sciences*, 7(2), 269-278. https://www.researchgate.net/publication/321205197_Internal_and_External_School_Supervision_Issues_Challenges_and_Wayforward
- Harris, A. (2003). Teacher Leadership as Distributed Leadership. *School Leadership and Management*, 23(3), 313-324. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/55745>
- University of Washington. (2013). *Formats UW Professional & Continuing Education*. Pupil Personnel, Community-school Leadership.
- Wanzare, Z. (2012). Instructional Supervision in Public Secondary Schools in Kenya. *Educational Management Administration & Leadership*, 40(2), 188-216. <https://soe.maseno.ac.ke/sites/default/files/2021-08/Dr%20Zachaira%20Wanzare.pdf>

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
Relationship between Administrators' Academic Leadership and Professional
Learning Community in Schools under Khon Kaen Primary Educational
Service Area Office 4

จักรกฤษ นามแสงผา^{1*} และ ยุทธศาสตร์ กองเพชร²

Jakkrit Namsaengpha^{1*} and Yutthasart Kongphet²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2}Faculty of Education, Northeastern University

*Corresponding author e-mail: Jakkrit.n1992@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

16 ธันวาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

10 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

11 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร 2) ศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 34 คน และครูผู้สอนจำนวน 289 คน รวมทั้งหมด 323 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า โดยในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร, ผู้บริหารสถานศึกษา, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study administrators' academic leadership, 2) to study the development of professional learning community in schools, and 3) to study relationship between administrators' academic leadership and professional learning community under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4. The sample group used in this research was 34 school administrators and 289 teachers, totally 323 in number. The sample group was determined using the Taro Yamane table. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a reliability of 0.93. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research found that: 1) The results of data analysis on opinions of administrators' academic leadership under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4, were at a high level in overall. 2) The results of the analysis of professional learning community in schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4, were at a high level in overall. 3) The results of the analysis on relationship between administrators' academic leadership and professional learning community in school under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4, in overall found that, there was a very high level of relationship, with statistical significance at 0.01.

Keyword: Administrators' Academic Leadership, School Administrators, Professional Learning Community

บทนำ

ภายใต้กระแสแห่งโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การเมือง วัฒนธรรมและเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างมากมีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังต้องพยายามปรับเปลี่ยน และดำเนินนโยบายให้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ประเทศยึดหยัดในสังคมโลกอย่างมีคุณภาพรัฐจะต้องเร่งพัฒนาปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงการศึกษาเพื่อพัฒนาให้คนไทยมีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมโลกอย่างเหมาะสมทัดเทียมกัน และยังคงดำรงความเป็นไทยได้อย่างสมดุล การปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชนก็เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของ

รัฐบาลรวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่รวดเร็วทันใจ ซึ่งทุกองค์กรจะต้องได้รับการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกประเทศทั่วโลก ซึ่งก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่มากมาย พร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี จนมีผลกระทบต่อสังคมไทยเกิดภาวะวิกฤตและปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง และด้านการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษายังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของคนไทยอย่างมีคุณภาพได้พอกับสังคมที่เปลี่ยนไป เพื่อจะได้มีระบบสังคมที่เป็นที่ยอมรับกับสังคมโลกได้อย่างยั่งยืน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารไว้ว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถทั้งด้านบริหารและวิชาการ ตามมาตรฐานสมรรถนะ และมาตรฐานตำแหน่งและบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับกมลทิพย์ บุญโพธิ์ (2561) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเป็นอย่างยิ่ง ผู้นำในสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อผลสัมฤทธิ์ของงานโดยรวม ทั้งหมดขององค์กร ทั้งนี้เพราะผู้นำหรือผู้บริหารนั้นเป็นผู้ควบคุม ดูแล และมีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน ซึ่งทำให้ผลการปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้น ผู้นำจึงเป็นพลังร่วมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจไปสู่การเปลี่ยนแปลงประสานให้ความสะดวก เป็นผู้ติดต่อดูแลให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดได้ ภาวะผู้นำจึงมีผลกระทบต่อผู้ร่วมงานขององค์กร สิ่งแวดล้อมในอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพหรือความล้มเหลว เป็นคุณสมบัติสำคัญที่ผู้บริหารพึงมี ผู้ที่มีภาวะผู้นำจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม ซึ่งส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบด้วยกัน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 4) ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน 5) ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ

ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาเน้นการศึกษาให้ความสนใจในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้กลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดอันดับแรกในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนไปจากเดิมครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนเป็นโค้ช (Coach) หรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Learning Facilitator) โรงเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอน (Classroom) มาเป็นห้องทำงาน (Studio) ใช้การเรียนรู้เป็นกลุ่มและ การทำงานร่วมกัน เปลี่ยนจากการเรียนแบบแข่งขัน มาเป็นเน้นความร่วมมือช่วยเหลือแบ่งปันกัน ครู คือ ผู้ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนให้แก่ศิษย์ โดยเน้นออกแบบโครงการให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม การลงมือทำ เพื่อเรียนรู้จากการลงมือทำ เพื่อให้ได้ฝึกทักษะ เพื่อการดำรงชีวิต การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความท้าทายเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ เป็นไปได้ยาก

ที่จะทำเพื่อนำทางเป็นนโยบายเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทั้งระบบโรงเรียน สอดคล้องกับ (ชวลิต ชูกำแพง, 2560) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพได้นั้นจึงจำเป็นต้องมีชุมชนที่สัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเอื้ออาทรมีฉันทะ และศรัทธาในการทำงาน เพื่อนักเรียน จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ออกมา 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน 2) ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน และ การประยุกต์ใช้ความรู้ 3) ด้านการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม 4) ด้านการจัดสภาพที่เอื้ออำนวย 5) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร และการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและครู สามารถนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

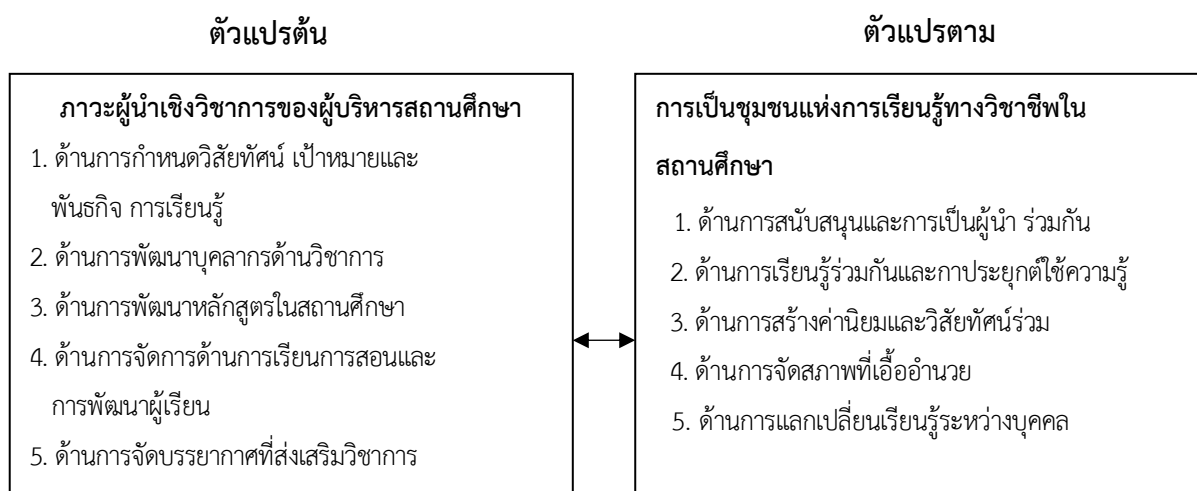
1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
2. เพื่อศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในทางบวก

กรอบแนวคิดการศึกษา

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา จากแนวคิดของหลาย ๆ ท่าน จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัยดังภาพประกอบ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 175 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 172 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,495 คน รวมทั้งหมด 1,667 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 323 คน ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. จำแนกกลุ่มประชากรออกตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 แบ่งออกเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งหมด 175 แห่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมทั้งหมด 1,667 คน

2. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาสัดส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับประชากรจากตาราง โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางตามแนวคิดของ Taro Yamane, (1973) กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและกลุ่มตัวอย่างครูได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน ประกอบด้วยครูโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 42 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 50 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 80 คน จำนวนผู้บริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน และจำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 289 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 323 คน

3. สุ่มผู้บริหารและครูด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert, 1961)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert, 1961)

3. วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอหนังสือส่งถึงโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยประสานงานและส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง ทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 และแนบซองเปล่า ติดอากรแสตมป์ พร้อมจำหน่ายซองถึงผู้วิจัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืน

3. ผู้วิจัยส่ง QR Code ที่เป็นแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 323 ชุด ทางไปรษณีย์ โดยตอบแบบสอบถามโดยใช้ QR Code

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 สถิติที่ใช้ในการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

- 1) ค่าความถี่ (Frequency)
- 2) ค่าร้อยละ (Percentage)
- 3) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

$$r_{xy} = \frac{n\sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[n\sum x^2 - (\sum x)^2][n\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

4.3 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ดังรายละเอียดในตาราง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	34	10.53
1.2 ครู	289	89.47
รวม	323	100.00
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
2.1 ต่ำกว่า 10 ปี	183	56.66
2.2 10 – 20 ปี	93	28.79
2.3 มากกว่า 20 ปี	47	14.55
รวม	323	100.00
3. ขนาดของสถานศึกษา		
3.1 เล็ก	80	24.77
3.2 กลาง	79	24.46
3.3 ใหญ่	164	50.77
รวม	323	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 323 คน คิดเป็น ร้อยละ 100.00 ผู้ตอบแบบสอบถามวิจัย จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน คิดเป็น ร้อยละ 10.53 ครู จำนวน 289 คน คิดเป็น ร้อยละ 89.47 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 56.66 มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 10 – 20 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 28.79 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 14.55 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก จำนวน 80 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 24.77 ขนาดกลาง จำนวน 79 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 24.46 ขนาดใหญ่ จำนวน 164 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.77

ตารางที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวม

ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้	3.81	.476	มาก	5
2	ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ	3.87	.396	มาก	4
3	ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	3.93	.503	มาก	1
4	ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน	3.90	.416	มาก	2
5	ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ	3.89	.421	มาก	3
ภาพรวม		3.88	.311	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .311) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับด้านการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .503) รองลงมาคือ ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .416) และด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .396) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .476)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวม (n=323)

รายการ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1 ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน	3.81	.410	มาก	5
2 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้	3.91	.381	มาก	3
3 ด้านการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม	3.93	.388	มาก	1
4 ด้านการจัดสภาพที่เอื้ออำนวย	3.92	.521	มาก	2
5 ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล	3.90	.493	มาก	4
รวม	3.90	.327	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= .327) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .388) รองลงมา คือ ด้านการจัดสภาพที่เอื้ออำนวย ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= .521) และด้านการเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ ($\bar{X} = 3.91$, S.D.= .381) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน ($\bar{X} = 3.81$, S.D.= .410)

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวม (n=323)

ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot})	การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใน สถานศึกษา					การเป็นชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพใน สถานศึกษา (Y_{tot})	ระดับ ความ สัมพันธ์
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5		
X_1	.264**	.260**	.199**	.458**	.393**	.438**	ปานกลาง
X_2	.408**	.252**	.580**	.286**	.558**	.558**	ปานกลาง
X_3	.477**	.517**	.416**	.697**	.918**	.837**	สูงมาก
X_4	.644**	.432**	.664**	.364**	.653**	.732**	สูง
X_5	.272**	.128**	.137**	.274**	.265**	.297**	ต่ำ
ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot})	.586**	.462**	.559**	.611**	.807**	.825**	สูงมาก

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงมาก ($r = .825^{**}$) คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา (X_3) กับด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล (Y_5) ($r = .918^{**}$) คู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ (X_5) กับ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ (Y_2) ($r = .128^{**}$)

สรุปโดยภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา (X_3) มีความสัมพันธ์กันสูงสุดกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา (Y_{tot}) ($r = .837^{**}$) และด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ (X_5) มีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา (Y_{tot}) ($r = .297^{**}$) และในภาพรวมของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล (Y_5) มีความสัมพันธ์กันสูงสุดกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) ($r = .807^{**}$) และด้านการเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ (Y_2) มีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) ($r = .462^{**}$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ระดับมาตรฐานสากล ทำให้ผู้บริหารเกิดการตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการบริหารงานในสถานศึกษา โดยมีการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานกับฝ่ายต่าง ๆ มีการจัดฝึกอบรม พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้สถานศึกษาในการเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการ จึงส่งผลให้ผู้บริหารมีความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการ ผู้บริหารมีการกำหนดขอบเขตด้านวิชาการ โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินความต้องการของครู เพื่อนำไปพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการ ปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีการกำกับติดตามในด้านการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุสุดา กิ่งการจร (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน และด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิต รัตนศักดิ์ตา (2565)

ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ และด้านการจัดหลักสูตรและการสอน ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการเป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้เป็นนโยบายที่สำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สถานศึกษาต้องเร่ง ดำเนินการจึงทำให้สถานศึกษาปฏิบัติตามหลักของชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีวัฒนธรรมในการดำเนินงานที่ยึด หลักการและเหตุผลมากกว่าตัวบุคคลในการสร้างวัฒนธรรม ความเชื่อมั่น ความศรัทธา ความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างเพื่อนครู ด้วยกันเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา มีการประชุมร่วมกันวิเคราะห์สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ทองทวีงยศ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ด้านภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบรรยากาศองค์กร และด้านวัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตามลำดับสามารถพยากรณ์เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาได้ร้อยละ 79.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชิต ขำดี (2561) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานที่เป็นจริงของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D.=0.66) และสภาพที่ควรจะเป็นของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D.=0.60) 2) แนวทางการส่งเสริม การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กตามการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลส่งเสริมให้ครูมีกิจกรรม เพื่อพัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถ กระบวนการสังเกตการสอนควรมีการวางแผนและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ 2) ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน และประยุกต์ใช้ความรู้การเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงศักยภาพของตนเอง และสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน 3) ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกันการส่งเสริมให้ครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

ผู้เรียนและมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม 4) ทางการณ์มีเงื่อนไขสนับสนุนการส่งเสริมช่วงเวลาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ไม่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอนการเสริมแรงให้กำลังใจและการเป็นแบบอย่างที่ดี 5) ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกันสร้างภาวะผู้นำผู้ถามในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมอบหมายงานตามความถนัดและส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา เดชโสม (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพวิชาชีพในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพวิชาชีพในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมและรายด้านเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านการวิสัยทัศน์ร่วมด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ และด้านโครงสร้างสนับสนุน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า โดยในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงมาก คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษากับ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล อาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำทางวิชาการในผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน เป็นพฤติกรรมตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสร้างสรรค์ในการชี้นำ หรือโน้มน้าวใจข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้าใจและเกิดความตระหนักในการรวมพลังและประสานสัมพันธ์ เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ และการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน โดยสถานศึกษานำมายึดถือปฏิบัติ ทำให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่มีการนำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปใช้ จะประสบความสำเร็จทางวิชาการสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของปานหทัย ธรรมรัตน์ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง ($ry=0.825$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผล ผู้วิจัยมีแนวคิดเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารควรมีการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจที่ชัดเจน มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถทำให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานได้ตามวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้ ได้บรรลุตามที่ตั้งเป้าไว้

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน ดังนั้น สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ความเป็นผู้นำร่วม ควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการทำงาน และตัดสินใจด้วยตนเอง โดยอยู่ในหลักความถูกต้อง

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการกับ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกความสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการแข่งขันทักษะต่าง ๆ ที่ทางหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2.2 ควรศึกษา สภาพความต้องการจำเป็น แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2.3 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ บุญโพธิ์. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- เกตุสุตา กิ่งการจร. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู Professional Learning Community: PLC. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 23(2), 1-6.
- ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ปานหทัย ธรรมรัตน์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- พัชรา เดชโสม. (2563). ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *ครุศาสตร์สาร*, 14(2), 165-182.
- พิชิต ขำดี. (2561). *แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วาสนา ทองทวีงยศ. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. พรักหวานกราฟฟิค.
- Likert. (1961). *New Patterns of Management*. McGraw-Hill.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. Harper & Row.

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

The Marketing Mix Factor (4Ps) Effecting the Decision to Study
in Bachelor's Degree, Phetchabun Rajabhat University

ธฤต หอมหวล^{1*} สุนิสา เปี่ยมสุข² และ ฉัตรกมล ฮั่นตันพงษ์³

Tarit Homhuan^{1*} Sunisa Piamsuk² and Chatkamon Hantunphong³

^{1,2}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Management Science, Phetchabun Rajabhat University

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University

*Corresponding author's email: kugar037@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

4 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

24 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

30 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลด้วยวิธีสุ่มตามสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา (Price) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) และปัจจัยด้านสถานที่ (Place) ตามลำดับ การศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าปัจจัยด้านราคา (Price) สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาต่อยอดและเพิ่มขีดความสามารถในการรับสมัครเข้าเรียนใหม่ และสร้างกลยุทธ์ปัจจัยด้านราคาให้เป็นจุดแข็งในด้านการรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้าเรียนต่อในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด, การตัดสินใจ, ระดับปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ABSTRACT

The purpose of the research was to study marketing mix factor (4Ps) that effected the decision-making to study in Bachelor's degree, Phetchabun Rajabhat University. The target population consisted of high school students, years 4 – 6 in Phetchabun province. Data were collected using questionnaires and convenience sampling. The data were analyzed using percentage, mean and standard deviation.

The research results were found that the marketing mix factor (4Ps) that effected the decision-making to study in Bachelor's degree, Phetchabun Rajabhat University was price, product, marketing production and place, respectively.

The study of this research had shown that the price could be used for improving better service and created an entrepreneurship strategy to increase the applicants who were interested in studying at Phetchabun Rajabhat University.

Keyword: Marketing Mix factors (4Ps), Decision, Bachelor's Degree, Phetchabun Rajabhat University

บทนำ

การศึกษาไทยในปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชน สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะในด้านการเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี มีความรู้และทักษะใหม่เกิดขึ้นที่สำคัญต่อการแข่งขันกับความต้องการของตลาดแรงงาน การศึกษานั้นจึงไม่เพียงแต่พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้เรียน แต่ยังเสริมสร้างทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการเผชิญและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การศึกษาจึงเป็นส่วนขับเคลื่อนที่ดีที่ส่งผลให้บุคคลมีความก้าวหน้าในสังคม มีโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาและการทำงาน ตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นกำลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างยั่งยืน (อุทัย ภูเจริญ, 2564)

การแข่งขันทางการศึกษาของไทยมีความสำคัญอย่างมากกับทักษะของผู้เรียน ที่ต้องมีคุณสมบัติให้สามารถแข่งขันกับบุคคลอื่นในสังคมได้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะของตนเองที่นำไปสู่ความพร้อมด้านการแข่งขันทางการเข้าศึกษา การศึกษาจึงถูกยกระดับให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐาน 3 แนวคิด คือ “ต่อยอดอดีต” อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ

ดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับปรุงแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด (สงวน อินทร์รักษ์ และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์, 2564)

การศึกษาในยุค Thailand 4.0 มุ่งพัฒนาการศึกษาในทุกระดับ ให้สอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาประเทศตามกรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมและมีทักษะที่ต้องการในยุคศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ การใช้และต่อยอดองค์ความรู้ การให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology) (สุพรรณิ บุญหนัก และคณะ, 2564)

การตัดสินใจและวางแผนการเรียนต่อในระดับปริญญาตรี เป็นขั้นตอนที่สำคัญและมีหลายปัจจัยในการพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องความสนใจ ความสามารถ และความถนัด โดยคำนึงถึงสาขาวิชาที่สนใจเรียน สถาบันการศึกษา รวมไปถึงความพร้อมและการวางแผนทางการเงิน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกเข้าเรียนต่อในระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี จำนวน 6 คณะ 16 หลักสูตร ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะพยาบาลศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จึงสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ให้มีประเด็นในการพัฒนาและการดำเนินงานให้ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้คือการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการวิจัย มีประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 14,037 คน (ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษารัฐบาลจังหวัดเพชรบูรณ์, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน เลือก ทำการสุ่มตัวอย่างโดยสูตรของ Krejcie & Morgan (1970) ระดับความเชื่อมั่น 95% คลาดเคลื่อน 0.05 ใช้สูตรคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างที่ 381 คน

2. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

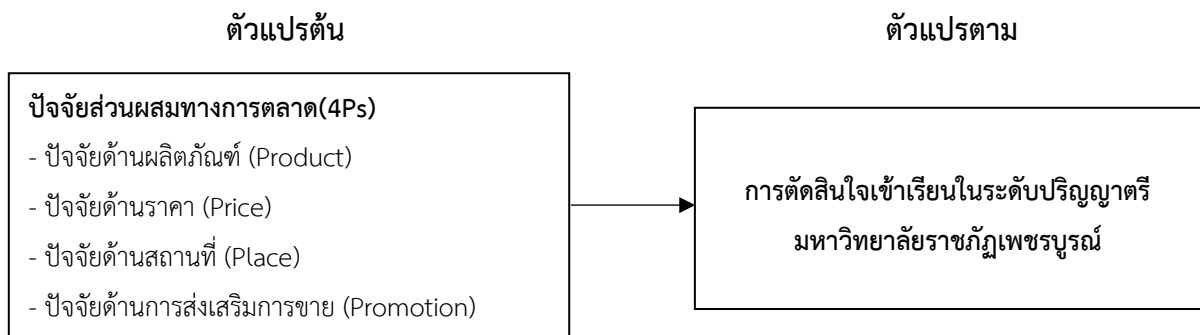
3. การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน และตรวจสอบข้อมูลแบบประเมินของแบบสอบถาม เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) มีการประเมินผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังต่อไปนี้ ระดับ 4.51-5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 3.51-4.50 หมายถึง มาก ระดับ 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 1.51-2.50 หมายถึง น้อย ระดับ 1-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ได้แก่ ปัจจัยด้าน Product (ผลิตภัณฑ์) ปัจจัยด้าน Price (ราคา) ปัจจัยด้าน Place (สถานที่) และปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion)

ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps)	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	3.36	0.77	ปานกลาง	2
2. ด้านราคา (Price)	3.53	0.73	มาก	1
3. ด้านสถานที่ (Place)	3.29	0.68	ปานกลาง	4
4. ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion)	3.35	0.70	ปานกลาง	3
รวม	3.38	0.72	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.38 และ S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านราคา (Price) (Mean = 3.53 และ S.D. = 0.73) รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) (Mean = 3.36 และ S.D. = 0.77) ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) (Mean=3.35 และ S.D.=0.70) ด้านสถานที่ (Place) (Mean=3.29 และ S.D.=0.68)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพและประสบการณ์สูง	3.36	0.82	ปานกลาง	2
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	3.49	0.78	ปานกลาง	1
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีอุปกรณ์สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย	3.25	0.71	ปานกลาง	3
รวม	3.36	0.77	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (Mean = 3.36 และ S.D. = 0.77) การพิจารณา 3 ลำดับแรก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มหาวิทยาลัย

ราชภัฏเพชรบูรณ์ มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (Mean = 3.49 และ S.D. = 0.78) รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และประสบการณ์สูง (Mean = 3.36 และ S.D. = 0.82) และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีอุปกรณ์สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย (Mean = 3.25 และ S.D. = 0.71)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปัจจัยด้านราคา (Price)

ปัจจัยด้านราคา (Price)	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีค่าบำรุงการศึกษา (ค่าเทอม) ถูกและเหมาะสม	3.44	0.80	มาก	3
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ให้กับนักศึกษา	3.61	0.72	มาก	1
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีค่าครองชีพต่ำ ในการดำเนินชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย	3.54	0.69	ปานกลาง	2
รวม	3.53	0.73	มาก	

จากตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปัจจัยด้านราคา (Price) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (Mean = 3.53 และ S.D. = 0.73) การพิจารณา 3 ลำดับแรก พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ให้กับนักศึกษา (Mean = 3.61 และ S.D. = 0.72) รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีค่าครองชีพต่ำ ในการดำเนินชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย (Mean = 3.54 และ S.D. = 0.69) และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีค่าบำรุงการศึกษา (ค่าเทอม) ถูกและเหมาะสม (Mean = 3.44 และ S.D.=0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปัจจัยด้านสถานที่ (Place)

ปัจจัยด้านสถานที่ (Place)	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีอาคารเรียน ห้องเรียน สนามกีฬา โรงอาหาร ร้านค้า	3.36	0.68	ปานกลาง	1
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ การเดินทางสะดวก มีสิ่งความสะดวกแก่นักศึกษาที่ครบครัน	3.27	0.72	ปานกลาง	2
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีหอพักภายในมหาวิทยาลัย สำหรับนักศึกษา	3.24	0.65	ปานกลาง	3
รวม	3.29	0.68	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4 ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปัจจัยด้านสถานที่ (Place) อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (Mean = 3.29 และ S.D. = 0.68) การพิจารณา 3 ลำดับแรก พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีอาคารเรียนห้องเรียน สนามกีฬา โรงอาหาร ร้านค้า (Mean = 3.36 และ S.D. = 0.68) รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ การเดินทางสะดวก มีสิ่งความสะดวกแก่นักศึกษาที่ครบครัน (Mean = 3.27 และ S.D. = 0.72) และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีหอพักภายในมหาวิทยาลัย สำหรับนักศึกษา (Mean = 3.24 และ S.D. = 0.65) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion)

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion)	Mean	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีการจัดกิจกรรม Open House ให้นักเรียนได้มาสำรวจและทำความรู้จักหลักสูตรการเรียนการสอน และรู้จักมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น	3.32	0.71	ปานกลาง	2
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีการออกแนะแนวการศึกษาให้กับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	3.44	0.73	ปานกลาง	1
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีการส่งเสริมและสนับสนุนทุนการศึกษา ให้นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและมีความสามารถพิเศษ	3.29	0.68	ปานกลาง	3
รวม	3.35	0.70	ปานกลาง	

จากตารางที่ 5 ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (Mean = 3.35 และ S.D. = 0.70) การพิจารณา 3 ลำดับแรก พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีการออกแนะแนวการศึกษาให้กับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Mean = 3.44 และ S.D. = 0.73) รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีการจัดกิจกรรม Open House ให้นักเรียนได้มาสำรวจและทำความรู้จักหลักสูตรการเรียนการสอน และรู้จักมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น (Mean = 3.32 และ S.D. = 0.71) และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีการส่งเสริมและสนับสนุนทุนการศึกษา ให้นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและมีความสามารถพิเศษ (Mean=3.29 และ S.D.=0.68) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ปัจจัยด้านราคา (Price) (Mean = 3.53 และ S.D. = 0.73) รองลงมาคือด้านปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) (Mean = 3.36 และ S.D. = 0.77) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) (Mean = 3.35 และ S.D. = 0.70) และปัจจัยด้านสถานที่ (Place) (Mean = 3.29 และ S.D. = 0.68) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ เขมวรัตน์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษา ระดับปริญญาตรีในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัยพบว่าด้านที่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการสูงสุด คือ ด้านราคา (Price) การตัดสินใจเลือกศึกษาระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเลขคณิตในด้านที่มีผลต่อการตัดสินใจจากมากไปน้อย คือ หลักสูตร และการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 53.1

เปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า ค่าเฉลี่ยแต่ละด้านของปัจจัยด้านราคา (Price) มีระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ให้นักศึกษา ค่าเฉลี่ยด้านของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) มีระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพและประสบการณ์สูงและมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีอุปกรณ์สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยด้านของปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) มีระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีการออกแนะแนวการศึกษาให้กับนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์มีการจัดกิจกรรม Open House ให้นักเรียนได้มาสำรวจและทำความรู้จักหลักสูตรการเรียนการสอนและรู้จักมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนทุนการศึกษา ให้นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและมีความสามารถพิเศษ ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยด้านของปัจจัยด้านสถานที่ (Place) มีระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีอาคารเรียน ห้องเรียน สนามกีฬา โรงอาหาร ร้านค้า รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ การเดินทางสะดวก มีสิ่งความสะดวกแก่นักศึกษาที่ครบครันและมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์มีหอพักภายในมหาวิทยาลัย สำหรับนักศึกษา ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า ปัจจัยส่วนผสม

ทางการตลาด (4Ps) ด้านราคา (Price) มีระดับเห็นด้วยมากที่สุด จึงสามารถนำปัจจัยด้านราคา (Price) ในประเด็นต่าง ๆ นี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและต่อยอด หรือนำไปปรับเป็นกลยุทธ์ด้านการรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย ให้เป็นจุดแข็งที่สำคัญ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป งานวิจัยนี้ได้ค้นพบว่า ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่สำคัญ คือ ประเด็น ด้านราคา (Price) เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เป็นมหาวิทยาลัยในจังหวัดและเป็นมหาวิทยาลัย ของรัฐ จึงทำให้ประเด็นปัจจัยราคา เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจศึกษาต่อ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการศึกษาปัจจัยด้านราคา (Price) ในด้านอื่น ๆ ที่มากขึ้น และเจาะจงมากขึ้น เพื่อจะได้ทราบถึงเหตุผล ที่ชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. (2566). สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์.

https://www.pnbpeo.go.th/web/main_data.php

ดวงใจ เขมวรัตน์. (2556). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาระดับ

ปริญญาตรี ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร: กรุงเทพฯ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

สงวน อินทร์รักษ์ และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2564). กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษาของ

กระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติ. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 5(1), 147-161.

สุพรรณิ บุญหนัก และคณะ. (2564). การศึกษา 4.0: กระบวนทัศน์การศึกษามุ่งสู่อนาคตประเทศ. วารสาร

วิจัยศรีล้านช้าง, 1(1), 41-53.

อุทัย ภูเจริญ. (2564) การศึกษาสร้างคน คนสร้างประเทศชาติ. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 12(1), 25-33.

Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.

Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

การศึกษาการพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย
ด้วยกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

Study of the Development of EF (Executive Functions) for Early Childhood
with Rhythm and Movement Activities

จงจิต คำสีม^{1*} อัญชลี ชัยรัชตกุล² ชลจิรา สัมพุทธานนท์³ ลัดดา เชียงนางาม⁴ และเพ็ญจันทร์ บุพศิริ⁵

Jongjit Kaosim^{1*} Anchalee Chairattkul² Chonjira Sumpoottanont³ Ladda chiengnangarm⁴

and Penchan Boopasiri⁵

^{1,2,3,4,5}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2,3,4,5}Faculty of Education, Northeastern University

*Corresponding author's e-mail: Jongjit.coa@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

21 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

6 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 24 คน ของโรงเรียนอนุบาลสาธิตเทศบาลนครขอนแก่น (โนนหนองวัด) โดยการเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการทดลองใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ๆ ละ 30 นาที รวม 32 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ผ่านการเคลื่อนไหว 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเคลื่อนไหวตามคำสั่งและข้อตกลง 2) การเคลื่อนไหวเป็นผู้นำ ผู้ตาม 3) การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ 4) การเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย จำนวน 40 กิจกรรม และแบบสังเกตพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 3 ระดับ แบบแผนการวิจัยเป็นแบบ One Group Time Series Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะมีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF (Executive Functions) โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.39$, S.D.=0.78) ดังนั้น ด้านความจำขณะทำงาน ($\bar{X} = 2.64$, S.D.=0.71) ยับยั้งพฤติกรรม ($\bar{X} = 2.54$, S.D.=0.78) และควบคุมอารมณ์ ($\bar{X} = 2.48$, S.D.=0.81) การวางแผนจัดการ ($\bar{X} = 2.18$, S.D.=0.78) และยืดหยุ่นการคิด ($\bar{X} = 2.13$, S.D.=0.78) ตามลำดับ

คำสำคัญ: กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ, ทักษะสมอง EF (Executive Functions), เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

This research aimed to study the development of EF (executive functions) of early childhood who participated in rhythm and movement activities. The sample group consisted of 24 male and female kindergarten level 3 students enrolled in the semester 1 of the 2024 academic year at Khon Kaen Municipality Demonstration Kindergarten School (Non Nong Wat), selected through purposive sampling. The experiment lasted for eight weeks, with activities conducted four days per week, 30 minutes per session, totaling 32 sessions. The research instruments included rhythm and movement activity plans through 4 types of movement: 1) Movement according to orders and agreements 2) Movement as a leader and follower 3) Creative movement 4) Movement according to description, total of 40 activities, and an EF (executive functions) development observation form for early childhood, which was designed as a 3-level rating scale. The research design followed a One Group Time Series Design. Data analysis was conducted using mean and standard deviation. The research results found that early childhood children who received the learning experiences of movement and rhythm activities had an average score of EF (Executive functions) development in all aspects at a good level ($\bar{X}$ =2.39, S.D.=0.78). As follows: working memory ($\bar{X}$ =2.64, S.D.=0.71), inhibition control ($\bar{X}$ =2.54, S.D.=0.78), emotional control ($\bar{X}$ =2.48, S.D.=0.81), Plan & Organize ($\bar{X}$ =2.18, S.D.=0.78), and cognitive flexibility ($\bar{X}$ =2.13, S.D.=0.78), respectively.

Keywords: Rhythm and Movement Activities, EF (Executive Functions), Early Childhood

บทนำ

สังคมไทยในโลกศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้บุคคลต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ และสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคและเป็นอันตรายต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้มีแนวโน้มจะเพิ่มความขัดแย้งและนำไปสู่รุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามวิถีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือแนวทางและวิธีการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่เป็นอยู่ ที่ยังอิงอยู่กับประสบการณ์ วิธีคิด วิธีปฏิบัติแบบเดิม ๆ จึงอาจไม่พอเพียงต่อความต้องการของเด็กในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันได้ ทั้งนี้ สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ต้องการพลเมืองที่มีคุณสมบัติสำคัญคือมีทักษะเพื่อจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลกยุคใหม่ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ทักษะการสื่อสาร (Communication) และทักษะทำงานร่วมกับผู้อื่น

(Collaboration) รวมทั้งทักษะยืดหยุ่นปรับตัวได้กับทุกสถานการณ์ กล้าคิด กล้าทำ และสามารถกำหนดชีวิตตนเองได้ ทักษะภาวะผู้นำมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำและพร้อมตัดสินใจ อยู่กับความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรมได้ ยอมรับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับคนที่แตกต่างได้อย่างสันติสุข ทำงานเป็น และทำงานมีประสิทธิภาพ (จงจิต คำสิม และ สันติ วิจักขณาลัญญ์, 2567) ซึ่งคุณสมบัติของบุคคลคุณภาพดังกล่าวนี้เป็นลักษณะของบุคคลที่มีทักษะทางสมอง EF (Executive Functions) นั่นเอง

ทักษะสมอง EF เป็นกระบวนการทำงานของสมองส่วนหน้าบริเวณ Prefrontal Cortex ที่ทำหน้าที่บัญชาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ให้ทำงานเชื่อมโยงกับสมองส่วนอื่น ๆ เพื่อให้สมองสามารถกำกับ ควบคุมความคิด อารมณ์ พฤติกรรมของบุคคลให้แสดงออกอย่างสอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมทางสังคมของตนเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ บุคคลที่มีทักษะสมอง EF (Executive Functions) ดี จะมีความสามารถในการจัดการความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของตนเองได้ดี มีความสามารถในการวางแผน จัดระบบงาน แก้ปัญหา รวมถึงมีทักษะในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกล่าวได้ว่าทักษะสมอง EF (Executive Functions) เป็นความสามารถของสมองที่ใช้บริหารจัดการชีวิตในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งในด้านการเรียน การทำงาน ซึ่งเวลาที่ดีที่สุดในการทักษะนี้ให้แก่บุคคล คือในช่วงปฐมวัย เนื่องจากเป็นวัยที่สมองส่วนหน้าพัฒนาได้มากที่สุด ที่สมองของเด็กเติบโตถึงร้อยละ 80 ของสมองผู้ใหญ่ (UNESCO, 1983 อ้างใน จงจิต คำสิม, 2564) และเป็นระยะที่พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญากำลังพัฒนาในอัตราสูงสุด เด็กวัยนี้จะเรียนรู้สิ่งรอบ ๆ ตัวได้อย่างรวดเร็ว ที่ถือว่าเป็นช่วงโอกาสทองของสมองที่เด็กจะเปิดรับการเรียนรู้ได้ดีที่สุด (อภิรติ ไชยการ, 2560) เป็น Golden Time หรือช่วงที่หน้าต่างโอกาส (Windows of Opportunities) ของพัฒนาการทักษะสมอง EF กำลังพัฒนาอย่างเต็มที่ จึงเป็นโอกาสที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการส่งเสริมทักษะสมอง EF แก่เด็กปฐมวัย ทั้งนี้ เด็กที่มีทักษะสมอง EF จะประสบความสำเร็จในการเรียน เพราะเด็กจะใช้ทักษะนี้เพื่อจดจำเนื้อหาที่เรียน ทำตามคำสั่งได้ต่อเนื่อง หลีกเลี่ยงต่อสิ่งเร้าที่จะทำให้ออกแนวกับการทำงาน ปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เหมาะสม และทำงานที่ได้รับมอบหมาย ได้สำเร็จ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ปรับตัวในสังคมได้ดี ทั้งการทำงานเป็นกลุ่ม ความเป็นผู้นำ กล้าคิดตัดสินใจ ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง และทำงานจนบรรลุเป้าหมาย ส่วนเด็กที่มีทักษะสมอง EF ล่าช้ากว่าเกณฑ์เฉลี่ยจะมีปัญหาในด้านการกำกับตนเอง หนุ่หนุ่พลันเล่น ทำโดยไม่คิด ใจร้อน รอคอยไม่เป็นสมาธิสั้น วอกแวกง่าย ในระยะยาวมีแนวโน้มที่จะส่งผลเสียต่อการเรียน การทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (สุภาวดี หาญเมธี, 2560) ที่อาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมในระยะยาวและเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมถึงมีโอกาสเกิดปัญหาทางสังคมในด้านอื่น ๆ ตามมา ดังนั้นการพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive Functions) ตั้งแต่ปฐมวัยจึงเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งองค์ประกอบของทักษะสมอง EF สำหรับเด็กปฐมวัยประกอบด้วยทักษะสำคัญ 5 ด้าน (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2560) ได้แก่ 1) ความจำขณะทำงาน (Working Memory) เป็นความสามารถในการจำข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความหมายและสามารถดึงออกมาใช้ในการแก้ปัญหาในเวลา

ต้องการได้ 2) การยืดหยุ่นการคิด (Cognitive Flexibility) เป็นความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่นทางความคิด ไม่ยึดติดกับความคิดเดิม ๆ และสามารถปรับเปลี่ยนความคิดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ 3) การยั้งคิด ไตร่ตรอง (Inhibitory Control) เป็นความสามารถในการควบคุมตนเองเมื่อมีสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์มากระตุ้นให้สามารถอดทนต่อสิ่งยั่วยู่ทางอารมณ์ และควบคุมตนเองไม่ให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เป็นอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่นได้ 4) การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) เป็นความสามารถในการจัดการกำกับควบคุมอารมณ์ให้เหมาะสม รู้จักแสดงอารมณ์อย่างถูกวิธี และ 5) การวางแผนจัดการ (Plan and Organize) เป็นความสามารถในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ในการทำงานเพื่อให้ทำงานบรรลุเป้าหมาย

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมหลักในกิจกรรมประจำวันของเด็กปฐมวัย ที่มีลักษณะการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กใช้ร่างกายเคลื่อนไหวผ่านรูปแบบการเคลื่อนไหวประกอบเพลง เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ เคลื่อนไหวแสดงท่าทางตามคำบรรยาย เคลื่อนไหวตามคำสั่งและข้อตกลง เคลื่อนไหวท่าทางเป็นผู้นำผู้ตาม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กเรียนรู้เรื่องของจังหวะด้วยการลงมือทำ (Learning by Doing) อย่างมีชีวิตชีวาและสร้างสรรค์โดย จังหวะจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กใช้ความรู้ ความคิด ความรู้สึก จินตนาการ และประสบการณ์ที่ได้สัมผัสไว้แปลความหมายของจังหวะดนตรีที่ได้ฟัง สร้างจินตนาการเป็นเรื่องราว และแสดงจินตนาการออกมาในลักษณะของการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ มีการแสดงออกด้วยลีลาท่าทางที่หลากหลายแตกต่างไปจากความคิดของคนอื่น ลักษณะสำคัญของกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะจะสอดคล้องสัมพันธ์กับแบบแผนการเรียนรู้และทักษะสมอง EF นั่นคือ การที่เด็กได้ใช้ร่างกายสร้างลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวที่ให้เกิดคิดอิสระในการเปลี่ยนแปลงท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรี เพลง คำบรรยาย เคลื่อนไหวตามจินตนาการประกอบอุปกรณ์ หรือเคลื่อนไหวเลียนแบบนั้น นอกจากจะทำให้เด็กเรียนรู้อย่างสนุกสนานแล้ว ยังกระตุ้นให้เด็กได้นำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยได้รับออกมาใช้ในการทำกิจกรรม มีการคิดวางแผนที่จะทำกิจกรรมให้สำเร็จ ควบคุมตนเองไม่ให้วอกแวกเพื่อให้ทำกิจกรรมให้สำเร็จ ใส่ใจจดจ่อในระหว่างทำกิจกรรม ตลอดจนรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่ได้ตกลงกันระหว่างทำกิจกรรม (Gesell and Ilg, 1964) ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานงานวิจัยของ ทิพธัญญา อุ่นท้าว และ ปวีณา ลิ้มปิธิปราการ (2565) ที่ศึกษาพบว่าคะแนนประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนร่วมกิจกรรม และ ณัฐยา เกตุสิริ และ คณะ (2564) ที่ศึกษาพบว่า การคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีกับการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแนวคิดคาร์ล ออร์ฟ สูงกว่าก่อนการทดลอง แต่ยังไม่มีการศึกษาการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะที่ครอบคลุมการเคลื่อนไหว 4 รูปแบบ คือ การเคลื่อนไหวตามคำสั่งและข้อตกลง การเคลื่อนไหวเป็นผู้นำ ผู้ตาม การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ และการเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย ที่ส่งผลต่อทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาด้านทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของนักเรียน ชั้นอนุบาล ปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสาธิตเทศบาลนครขอนแก่น (โนนหนองวัด) ซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการส่งเสริมทักษะ EF

สำหรับเด็กปฐมวัย ตามนโยบายของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยผู้วิจัยในฐานะที่ปรึกษาทางวิชาการของโรงเรียน ได้ร่วมกับครูปฐมวัยดำเนินการประเมินทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย พบว่าร้อยละ 39.16 มีพัฒนาการด้านทักษะ EF (Executive Functions) อยู่ในระดับ 1 คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง สอดคล้องกับผลการสังเกตพฤติกรรมของเด็กกลุ่มดังกล่าว พบดังนี้ ทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง เด็กไม่มีความสามารถควบคุมก่อนจะพูดหรือทำกิจกรรมไม่สามารถรอคอยหรือชะลอความต้องการได้ ทักษะการยืดหยุ่นความคิด เด็กไม่สามารถปรับเปลี่ยนความคิดเมื่อมีเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงหรือการคิดนอกกรอบได้ ทักษะการจดจ่อใส่ใจ เด็กมีความจดจ่อใส่ใจในการทำงานหรือการมีสมาธิอย่างต่อเนื่องน้อย ทักษะการควบคุมอารมณ์ เด็กไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ให้เหมาะสมได้ ทักษะการวางแผนจัดระบบดำเนินการ เด็กมีการจัดลำดับความคิดความสำคัญในการวางแผนได้น้อย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF (Executive Functions) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะซึ่งเป็นกิจกรรมหลักตามตารางกิจกรรมประจำวันที่ครูต้องจัดให้กับเด็กทุกวันตามแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ให้เต็มศักยภาพ อันเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคงของชีวิตเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับโลกยุคปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) สูงขึ้นตามระยะเวลาการทดลองใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive functions) สรุปดังนี้

การพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive functions) เป็นการทำงานของสมองส่วนหน้าที่มีความเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการกระทำ โดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมเข้ามามีช่วยในการตัดสินใจความสำคัญของการพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive Functions) เด็ก ๆ มีความจำเป็นเลิศ มีสมาธิมุ่งมั่นสามารถทำงานต่อเนื่องได้จนสำเร็จ นำประสบการณ์ที่เคยเรียนรู้ มาก่อนมาใช้ในการทำงานหรือกิจกรรมใหม่ ๆ ได้ รู้จัก คิดวางแผนอย่างเป็นระบบ สามารถลงมือทำและจัดการงานจน

สำเร็จตามเป้าหมาย และองค์ประกอบของทักษะสมอง EF (Executive Functions) ที่สามารถพัฒนาได้อย่างชัดเจน ในสถานการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ยืดหยุ่นการคิด 2) ยั้งคิดไตร่ตรอง 3) จดจ่อใส่ใจ 4) ควบคุมอารมณ์ และ 5) วางแผนจัดการ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF สำหรับเด็กปฐมวัย

สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี เป็นวัยที่ทักษะสมองส่วนหน้า (Executive Function: EF) กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เด็กจะมีความสามารถในการกำกับควบคุมตนเองได้ดีขึ้นอย่างมากทั้งในทางร่างกายและการกระทำ (Harvard University Center of Developing Child, 2014) เด็กในวัยนี้จะชอบเข้าสังคมมากขึ้น ชอบเล่นกับเพื่อน กิจกรรมส่งเสริมทักษะสมอง EF ในช่วงวัยนี้ที่มีความสำคัญอย่างมาก คือ การเล่นตามจินตนาการที่มีการเคลื่อนไหวที่ท้าทาย (Movement Challenges) ผ่านบทเพลงและการเล่นเกมส์ การเคลื่อนไหวต่าง ๆ เนื่องจากเมื่อเด็กฟังเพลงเขาต้องเคลื่อนไหวตามรูปแบบจังหวะของบทเพลง สังเคราะห์คำหรือเนื้อเพลง และแสดงท่าทางประกอบให้เหมาะสม สิ่งเหล่านี้พัฒนาทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control) และความจำขณะทำงานหรือความจำที่นำมาใช้งาน (Working Memory) สิ่งสำคัญคือบทเพลงและเกมส์ที่ใช้ควรจะต้องค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อนและมีความท้าทายมากขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการกำกับตนเอง (Self-Regulation) ผู้ใหญ่สามารถสนับสนุนเด็กได้โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดสอบร่างกายของตนเองผ่านทางกิจกรรมการเคลื่อนไหวรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนและท้าทายมากขึ้น เช่น การกระโดดแบบ Skip จะพัฒนาทักษะการใส่ใจ จดจ่อ (Focus / Attention) และปรับเปลี่ยนการกระทำโดยใช้ทักษะการยืดหยุ่นการคิด (Shift) กระตุ้นการควบคุมสมาธิจดจ่อและความจำขณะทำงานโดยการเคลื่อนไหวตามคำสั่งหรือข้อตกลงเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรี ช้า เร็ว หรือ หยุด ตามเสียงดนตรี และการร้องเพลงที่มีหลายเนื้อเพลงแต่ใช้ทำนองเพลงเดียวกัน เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย

สรุปได้ว่า เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ชอบเคลื่อนไหวมาก มีความกระฉับกระเฉง ว่องไว ไม่ชอบอยู่นิ่งเฉย เคลื่อนไหวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วยอิริยาบถที่ต่าง ๆ เช่น คลาน เดิน วิ่ง ปีน ไถลตัว เขย่ง ก้าวกระโดด หรือการเคลื่อนไหวแบบอยู่กับที่ เช่น การผลัก ดึง โกงหรือบิดตัว โยกตัว หมุนตัว ยืดหรือเอื้อมหยิบของก็สามารถทำได้ เพราะกล้ามเนื้อของเด็กใหญ่ขึ้น จึงมีความแข็งแรงมาก ส่งผลให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากขึ้นและเหนื่อยน้อยลง แต่ก็ขึ้นอยู่กับสุขภาพและวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคนด้วย (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2565)

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัย ดังนี้

ทิพธัญญา อุ่นท้าว และปวีณา ลิ้มปิทีปการ (2565) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ต่อทักษะการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าคะแนนประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารด้านการยืดหยุ่นทางความคิด ความจำขณะทำงาน และการวางแผนจัดการ หลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ณัฐญา เกตุสิริ และคณะ (2564) ศึกษา การพัฒนาการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีกับการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ พบว่า พัฒนาการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยระหว่างการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีแนวโน้มสูงขึ้น

อัญญา ใจหวัง (2561) ศึกษาเรื่อง ผลของกิจกรรมการเดินสร้างสรรค์ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารด้านพื้นฐานในเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีทักษะการคิดเชิงบริหารด้านพื้นฐานหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มณีนรัตน์ ลีลา (2563) ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยบ้านสาธิตโดยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ คะแนนความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กัญญารัตน์ ชูเกลี้ยง (2562) ศึกษาการพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) สำหรับเด็กปฐมวัยโดยผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ผลการวิจัย พบว่าการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สามารถส่งเสริมทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นทั้ง 9 ด้านคือ 1) ความจำเพื่อใช้งาน (Working Memory) 2) การยั้งคิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control) 3) การยืดหยุ่นความคิด (Shifting) 4) การใส่ใจจดจ่อ (Attention) 5) การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) 6) การติดตาม ประเมินตนเอง (Self - Monitoring) 7) การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating) 8) การวางแผนและการดำเนินงาน (Planning and Organizing) 9) การมุ่งเป้าหมาย (Goal - Directed Persistence)

Almy and ZelaZo (2015) ศึกษาการให้ข้อมูลย้อนกลับและการคิดเชิงบริหาร: พื้นฐานการเรียนรู้และการพัฒนาสุขภาพ พบว่า การทำงานของสมองด้านการจัดการเป็นกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับระบบประสาท การทำงานของสมองด้านนี้ ในช่วงวัยเด็กสามารถคาดการณ์ผลทางพัฒนาการทางปัญญาและลดปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดการแทรกแซงในการส่งเสริมพัฒนาที่ดีของสมองด้านการจัดการ ช่วยให้เด็กลดกับความเสี่ยงที่จะกลายเป็นปัญหาต่อการทำงานของสมองด้านการจัดการ

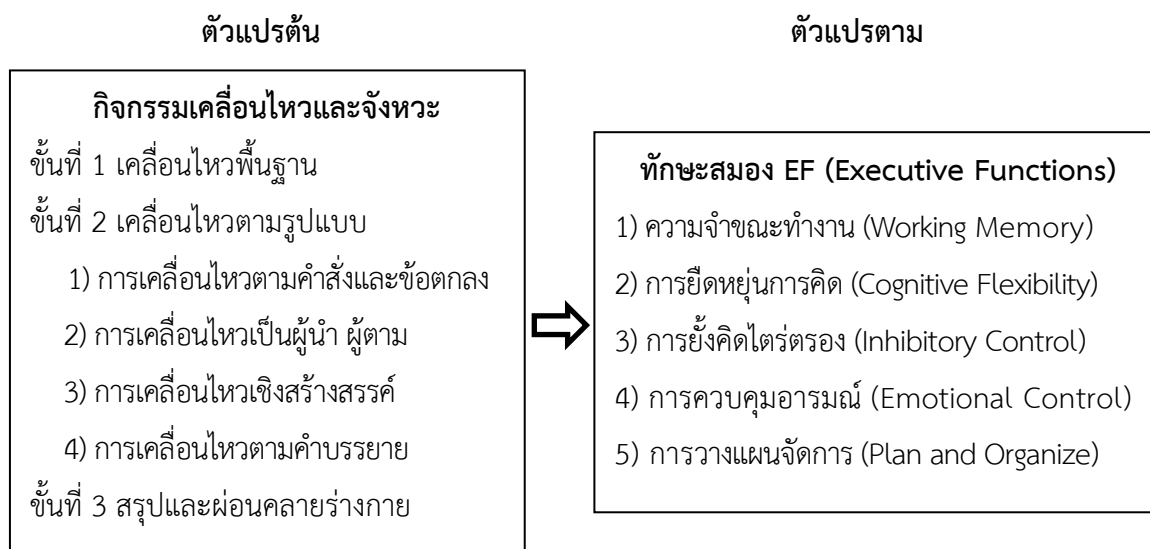
Ziereis and Jansen (2015) ได้ทำการศึกษาผลของกิจกรรมทางกายที่มีผลต่อทักษะการคิดเชิงบริหารในเด็กสมาธิสั้น ผลการทดลองพบว่า เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมทางกาย ในกลุ่มที่แรกมีการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอภายใน 12 สัปดาห์

Caine et.al. (2009) ศึกษาโครงสร้างการกระตุ้นความสนใจจากกิจกรรมการออกกำลังกายที่เน้นการทำงานของสมอง พบว่า การบริหารสมองช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการเรียนเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง EF สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการและนวัตกรรมที่หลากหลาย ทำให้เห็นได้ว่าทักษะสมอง EF สามารถพัฒนาได้ดีในช่วงปฐมวัยที่ควรส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นไปตามแนวทางที่สอดคล้องกับศักยภาพการพัฒนาสมองของมนุษย์ และกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายของตนเองอย่างอิสระ ทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน ซึ่งธรรมชาติของเด็ก ในวัยนี้ชอบการเคลื่อนไหว ไม่อยู่นิ่ง ดังนั้นกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะจึงมี

ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน ที่จะส่งผลให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อันเป็นการสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ รู้จักกำกับตนเองไปสู่ความสำเร็จ และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ของผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลอง แบบอนุกรมเวลากลุ่มเดียว (One-Group Time-Series Design) เน้นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมทักษะสมอง (EF) ระหว่างการทดลอง 8 สัปดาห์

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลสาธิตเทศบาลนครขอนแก่น (โนนหนองวัด) จังหวัดขอนแก่น ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 145 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 3/3 โรงเรียนอนุบาลสาธิตเทศบาลนครขอนแก่น (โนนหนองวัด) ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 24 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ทั้งนี้ทุกห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เนื่องจากใช้วิธีคัดเลือกในการจัดเข้าชั้นเรียน

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ประกอบด้วย 1) การเคลื่อนไหวตามคำสั่งและข้อตกลง 2) การเคลื่อนไหวเป็นผู้นำผู้ตาม 3) การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ 4) การเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะสมอง EF (Executive functions) 5 ด้าน ได้แก่ 1) ยืดหยุ่นการคิด 2) ยังคิดไตร่ตรอง 3) จัดจ่อใส่ใจ 4) ควบคุมอารมณ์ และ 5) วางแผนจัดการ

1.3 ระยะเวลา ใช้เวลาทดลอง 8 สัปดาห์ ฤกษ์ 5 วัน ฤกษ์ 30 นาที โดยยืดหยุ่นเวลาตามความสนใจของเด็ก ดำเนินการทดลองในเดือน มิถุนายน-กรกฎาคม 2567 โดยจัดกิจกรรมในวันจันทร์ถึงศุกร์ ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามตารางกิจกรรมประจำวัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย จำนวน 40 แผน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย

2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561) เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ และเอกสารเกี่ยวกับทักษะสมอง EF (Executive Functions)

1.2 สร้างแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ในแต่ละแผนมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 เคลื่อนไหวพื้นฐาน เป็นเตรียมเด็กให้พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ด้วยกิจกรรม Brain Gym และการสำรวจความพร้อมของร่างกายก่อนทำกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที

ขั้นที่ 2 เคลื่อนไหวตามรูปแบบ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กเคลื่อนไหวตามรูปแบบที่กำหนด ได้แก่ 1) การเคลื่อนไหวตามคำสั่งและข้อตกลง 2) การเคลื่อนไหวเป็นผู้นำ ผู้ตาม 3) การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ 4) การเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย ซึ่งการเคลื่อนไหวทุกรูปแบบจะมีเนื้อหาเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับทักษะสมอง EF (Executive Functions) ทั้งด้านยืดหยุ่นการคิด ยังคิดไตร่ตรอง จัดจ่อใส่ใจ ควบคุมอารมณ์ และวางแผนจัดการ

ขั้นที่ 3 สรุปลและผ่อนคลายร่างกาย เป็นกิจกรรมที่เด็กและครูร่วมกันสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรม และพักผ่อนร่างกายหลังการเคลื่อนไหว ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น ฟังดนตรีบรรเลงเบา ๆ ขยับร่างกายเบา ๆ ตามเสียงดนตรีบรรเลง เป็นต้น

1.3 หาคุณภาพของแผนฯ โดยนำเสนอแผนต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรม ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$ S.D. = 0.35)

1.4 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลสาธิตเทศบาลนครขอนแก่น (โนนหนองวัด) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

1.6 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ตามข้อมูลการทดลองใช้ และจัดพิมพ์แผนฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

2. การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างแบบสังเกตพัฒนาการทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ให้สอดคล้องกับแนวทางการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 นั่นคือใช้ตัวบ่งชี้ที่เป็นตัวแทนของพฤติกรรมทักษะการคิดเชิงบริหารแต่ละองค์ประกอบเป็นรายการที่จะสังเกต มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 3 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้ ระดับ 3 คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ระดับ 2 คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ระดับ 1 คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง กำหนดเกณฑ์ การแปลระดับพัฒนาการ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 พัฒนาการระดับควรปรับปรุง คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 พัฒนาการระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 พัฒนาการระดับดี

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตพัฒนาการทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสังเกตฯ ผลการวิเคราะห์ พบว่ามีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพัฒนาการทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 ทดลองใช้ (Try-out) แบบสังเกตพัฒนาการทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย กับนักเรียนชั้นอนุบาล 3/1 โรงเรียนอนุบาลสาธิตเทศบาลนครขอนแก่น (โนนหนองวัด) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพัฒนาการทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ได้แบบสังเกตฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. วิธีดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยและครูประจำชั้นของกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกแบบสังเกตพัฒนาการทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ด้วยแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2 ระหว่างการทดลอง ดำเนินการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อพัฒนาทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ๆ ละ 30 นาที ระหว่างเวลา 09.00–09.30 น. ขณะทำการทดลอง ผู้วิจัยทำการบันทึกแบบสังเกตทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ในสัปดาห์ที่ 2, 4, 6 และ 8

3.3 เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยนำคะแนนการสังเกต ในสัปดาห์ที่ 2, 4, 6 และ 8 มาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อศึกษาผลการพัฒนาด้านทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ทั้งภาพรวมทุกด้านและรายด้าน

4. การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบข้อมูลพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยที่พัฒนาในแต่ละสัปดาห์ ไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยระหว่างการทดลอง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยระหว่างการทดลอง (นักเรียนจำนวน 24 คน)

ทักษะสมอง EF (Executive Functions)	สัปดาห์ที่ 2		สัปดาห์ที่ 4		สัปดาห์ที่ 6		สัปดาห์ที่ 8		เฉลี่ยรวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ความจำขณะทำงาน	2.17	0.53	2.60	0.70	2.83	0.30	2.97	0.18	2.64	0.71
2. ยับยั้งพฤติกรรม	2.03	0.48	2.43	0.72	2.73	0.48	2.96	0.30	2.54	0.78
3. ยึดหยุ่นการคิด	1.30	0.46	1.70	0.53	2.75	0.56	2.77	0.42	2.13	0.78
4. ควบคุมอารมณ์	1.83	0.72	2.37	0.85	2.76	0.50	2.96	0.30	2.48	0.81
5. วางแผนจัดการ	1.37	0.48	1.87	0.62	2.60	0.55	2.87	0.34	2.18	0.78
เฉลี่ยรายสัปดาห์	1.74	0.56	2.19	0.71	2.73	0.51	2.91	0.32	2.39	0.78

เกณฑ์ 1.00 – 1.66 ระดับควรปรับปรุง, 1.67 – 2.33 ระดับปานกลาง, 2.34 – 3.00 ระดับดี

จากตารางที่ 1 โดยภาพรวมพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X}=2.39, S.D.=0.78$) ดังนี้ ด้านความจำขณะทำงาน ($\bar{X}=2.64, S.D.=0.71$) ยับยั้งพฤติกรรม ($\bar{X}=2.54, S.D.=0.78$) ควบคุมอารมณ์ ($\bar{X}=2.48, S.D.=0.81$) การวางแผนจัดการ ($\bar{X}=2.18, S.D.=0.78$) และยืดหยุ่นการคิด ($\bar{X}=2.13, S.D.=0.78$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีการพัฒนาสูงขึ้นตามลำดับดังนี้

ความจำขณะทำงาน: ค่าเฉลี่ย: [2.17, 2.60, 2.83, 2.97], ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: [0.53, 0.70, 0.30, 0.18]

ยับยั้งพฤติกรรม: ค่าเฉลี่ย: [2.03, 2.43, 2.73, 2.96], ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: [0.48, 0.72, 0.48, 0.30]

ยืดหยุ่นการคิด: ค่าเฉลี่ย: [1.30, 1.70, 2.75, 2.77], ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: [0.46, 0.53, 0.56, 0.42]

ควบคุมอารมณ์: ค่าเฉลี่ย: [1.83, 2.37, 2.76, 2.96], ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: [0.72, 0.85, 0.50, 0.30]

วางแผนจัดการ: ค่าเฉลี่ย: [1.74, 2.19, 2.73, 2.91], ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: [0.48, 0.62, 0.55, 0.34]

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น แสดงว่าพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นตามลำดับระยะเวลาการทดลอง

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) พัฒนาสูงขึ้นตามลำดับของระยะเวลาการทดลองทั้งโดยรวมทุกด้านและรายด้านทั้ง 5 ทักษะ ได้แก่ ความจำขณะทำงาน ยับยั้งพฤติกรรม ยืดหยุ่นการคิด ควบคุมอารมณ์ และวางแผนจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ คือ เด็กกลุ่มทดลองมีพัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) สูงขึ้นตามระยะเวลาการทดลองใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ อาจเนื่องมาจากกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ช่วยกระตุ้นให้เด็กจดจำข้อมูลรูปแบบของจังหวะเพลง เนื้อเพลง ท่าทางประกอบ และเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะของเพลงต่าง ๆ ได้อย่างสนุกสนาน เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอย่างปลอดภัย และสามารถคิดออกแบบและสร้างสรรค์ท่าทางของตนเองได้ตามจินตนาการ สามารถหยุดหรือยับยั้งตนเอง เมื่อถึงจังหวะสัญญาณ “หยุด” ในท่าทางที่กำลังเคลื่อนไหวตามจังหวะได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญารัตน์ ชูเกลี้ยง (2562) ที่ว่า เด็กมีการคิดเชิงบริหาร (EF) จะส่งผลให้การทำงานประสบความสำเร็จ ช่วยให้เด็กจดจำและสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำที่มีหลายขั้นตอนได้ สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งยั่วยุ ไม่หุนหันพลันแล่น ปรับตัวได้เมื่อกฎระเบียบมีการเปลี่ยนแปลง การยึดมั่นในการแก้ปัญหา วางแผนและเตรียมความพร้อม จัดการกับงานที่ได้รับมอบหมายในระยะยาว ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการทำงานตามเป้าหมายที่กำหนด และควบคุมสภาวะอารมณ์ ของตนเองเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น และงานวิจัยของ ณัฐยา เกตุนิธิ และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีกับการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ ที่พบว่า การคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยระหว่างการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 งานวิจัยของ อัญญา ใจหวัง (2561) ที่ศึกษาผลของกิจกรรมต้นสร้างสรรค์ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหาร ด้านพื้นฐานในเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะการคิดเชิงบริหารด้านพื้นฐานสูงกว่า ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ทิพัญญา อุ้นท้าว และ ปวีณา ลิ้มปีติปรากการ (2565) ที่ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ต่อทักษะการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัยกรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าคะแนนประเมิน พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะในรูปแบบการเคลื่อนไหวตามคำสั่งและ ข้อตกลง เคลื่อนไหวเป็นผู้นำผู้ตาม เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ และเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย จึงส่งผลต่อ พัฒนาการทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยให้พัฒนาสูงขึ้นตามลำดับตลอดระยะเวลา ของการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ควรเลือกใช้ดนตรี เพลง ที่มีจังหวะชัดเจน เนื้อหาสั้น เข้าใจง่าย เป็นเพลงที่เด็กคุ้นเคย ชื่นชอบ เพื่อให้เด็กทำกิจกรรมอย่างสนุกสนาน

1.2 จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

2.1 การพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้โดยบูรณาการ วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้

2.2 การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็ก ปฐมวัยสำหรับครูและปกครอง

เอกสารอ้างอิง

กัญญารัตน์ ชูเกลี้ยง. (2562). การพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) สำหรับเด็กปฐมวัยโดยผ่านการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเรื่องการประกอบอาหารประเภทขนมไทยพื้นเมือง 4 ภาค. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

จงจิต คำสิม. (2564). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือจากนิทาน. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(1), 1-13.

จงจิต คำสิม และ สันติ วิจักขณาลัญญ์. (2567). ทักษะการคิดเชิงบริหาร รากฐานพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในศตวรรษที่ 21. วารสาร Roi Kaensarn, 9(7), 964 - 980.

- ณัฐญา เกตุสิริ, อัญชลี ไสยวรรณ และจินตนา สุขสำราญ. (2564). การพัฒนาการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีกับการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 14(40), 11-20.
- ทิพย์ัญญา อุ่นท้าว และปวีณา ลิ้มปิทีปการ. (2565). ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ต่อทักษะการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 16(3), 834-850.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2561). รู้จักทักษะสมอง EF *Executive Function Skills*. คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF *Executive Functions* สำหรับครูปฐมวัย. บริษัทมติชนจำกัด (มหาชน).
- มณีนรุตม์ ลีลา. (2563). การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นบ้านสาธิต โดยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ. (รายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2560). *ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ. EF: Brain & Life Success*. รักลูก เลิร์นนิ่ง.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2565). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรดี ไชยกาล. (2560). การจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยศึกษา (หน่วยที่8). ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการศึกษาและหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย*. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัญชนา ใจหวัง. (2561). *ผลของกิจกรรมการเดินสร้างสรรค์ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารด้านพื้นฐานในเด็กปฐมวัย* [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Almy and ZelaZo. (2015). Reflection and Executive Function: Foundations for Learning and Healthy Development. *Child Development*, 7(1), 53-59.
- Caine, R. N., Caine, G., Carol, M., and Karl, K. (2009). *12 Brain/ mind learning principles in action: Developing function of the human brain* (2nd ed.). Corwin.
- Gesell, A. and Ilg, F.L. (1964). *The Child Five to Ten*. Harpers and Brothers Publishers.
- Harvard University Center of Developing Child. (2014). *Enhancing and Practicing Executive Function Skills with Children from Infancy to Adolescence*. Harvard University.
- Ziereis Susanne, and Jansen Petra. (2015). Effects of Physical Activity on Executive Function and Motor Performance in Children with ADHD. *Research in Developmental Disabilities*, 38, 181-191.

การพัฒนาอย่างยั่งยืนของอาชีพประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่ว
ของโควิด - 19: กรณีศึกษา ชุมชนประมงพื้นบ้านคู้งโตนด อำเภอกุยบุรี
และ ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Sustainable Development of Local Fishery After COVID-19 Pandemic:
The Case Study of Kung Tanod Local Fishery's Community, Kui Buri District
and Bang Saphan District's Local Fishery Network,
Prachuap Khiri Khan Province

ณัฐภัทร รักรวงวาน^{1*} ชาญณวุฒ ไชยรัชชา² บุรเทพ โชคนานุกูล³ และ พัชรา จตุรโกมล⁴

Nattapat Rakwongwan^{1*} Channawoot Chairaksa² Buratthep Chokthananukoon³ and Patchara Jaturakomol⁴

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

⁴ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

² Faculty of Social Sciences, Naresuan University

³ Institute for Population and Social Research, Mahidol University

⁴ Faculty of Liberal Arts and Sciences, Kasetsart University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: faasnpr@ku.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

29 สิงหาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

22 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

30 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดทั่วของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) หรือ โควิด - 19 ดังนั้นการวิจัยการพัฒนาแบบองค์รวมของกลุ่มประมงพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และยุควิถีใหม่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จึงมีวัตถุประสงค์การศึกษาบางส่วน คือ เพื่อศึกษาถึงสร้างกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ที่มีองค์ประกอบจากความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาควิชาการ และเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบเชิงพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เข้าสู่แผนระดับจังหวัด หรือ หน่วยงานราชการในพื้นที่ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ชุมชนประมงพื้นบ้านคู้งโตนด อำเภอกุยบุรี และ ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ทั้งสองชุมชนมีกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ที่มีองค์ประกอบจากความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาควิชาการที่ทั้งสองชุมชนได้ดำเนินการมาตั้งแต่ก่อนสถานการณ์การระบาดทั่วของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา นอกจากนี้คณะนักวิจัยได้ร่วมกับทั้งสองชุมชนข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อผลักดันตัวแบบเชิงพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เข้าสู่แผนระดับจังหวัด หรือ หน่วยงานราชการในพื้นที่ เพื่อขยายผลการวิจัยจากภาควิชาการสู่ภาคปฏิบัติ

คำสำคัญ: ประมงพื้นบ้าน, จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, การพัฒนาอย่างยั่งยืน, สถานการณ์การระบาดทั่วของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา, เศรษฐกิจสีน้ำเงิน

ABSTRACT

The local fishery is the occupations that have been affected by the pandemic of the coronavirus disease 2019 (COVID-19). Some parts of research objectives of the holistic development of indigenous fishery for the creative economy and new normal in Prachuap Khiri Khan Province are the mechanism study for the sustainable development goals (SDGs) drive in the local development context. Moreover, the other objective was this research was the policy recommendation for SDGs driving plan in provincial level or the public organization at Prachuap Khiri Khan Province. The case study in this research was the Kung Tanot local fishing community, Kui Buri District and Bang Saphan district fishermen network community, Prachuap Khiri Khan Province. The result of this research found that both local fishing communities have had the mechanism for SDGs before the pandemic of the coronavirus disease 2019. Besides, the researchers collaborated with the fishermen from both communities created policy recommendation for SDGs driving plan in provincial level for the research result applying.

Keyword: Local Fishery, Prachuap Khiri Khan Province, Sustainable Development, Coronavirus Disease 2019 Pandemic and Blue Economy

ABSTRACT

The local fishery is the occupations that have been affected by the pandemic of the coronavirus disease 2019 (COVID-19). Some parts of research objectives of the holistic development of indigenous fishery for the creative economy and new normal in Prachuap Khiri Khan Province are the mechanism study for the sustainable development goals (SDGs)

drive in the local development context. Moreover, the other objective was this research was the policy recommendation for SDGs driving plan in provincial level or the public organization at Prachuap Khiri Khan Province. The case study in this research was the Kung Tanot local fishing community, Kui Buri District and Bang Saphan district fishermen network community, Prachuap Khiri Khan Province. The result of this research, both local fishing communities have had the mechanism for SDGs before the pandemic of the coronavirus disease 2019. Besides, the researchers collaborated with the fishermen from both communities created policy recommendation for SDGs driving plan in provincial level for the research result applying.

Keyword: Local fishery, Prachuap Khiri Khan Province, Sustainable Development, Coronavirus disease 2019 Pandemic and Blue Economy

บทนำ

รูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนทั่วโลกที่เปลี่ยนไปหลังวิกฤติที่เกิดจากสถานการณ์การระบาดทั่วโควิด-19 นำไปสู่แนวคิดการใช้ชีวิตแบบ New Normal ที่ขยายตัวในวงกว้าง พร้อมทั้งมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตและระบบเศรษฐกิจ “ความปกติใหม่” หรือ New Normal ส่งผลให้มนุษย์มีการปรับตัวในยุคหลังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) หรือ โควิด - 19 มีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนเดิม ความปกติใหม่เป็นสถานการณ์ที่พยากรณ์ล่วงหน้าไม่ได้และไม่สามารถนำเอาความรู้ในอดีตมาจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทั้งหมด ถือเป็นวิวัฒนาการของสังคมที่ก้าวกระโดด หรือ เรียกว่าปรากฏการณ์พลิกผัน (Disruption) ดังนั้นการรับมือกับปรากฏการณ์ดังกล่าว ต้องให้ความสำคัญในการมองภาพอนาคตเป็นหลัก เพื่อพยากรณ์สถานการณ์ล่วงหน้าได้บางส่วน โดยใช้การวิจัย (Research) เพื่อเป็นแนวทาง ผ่านการสังเกต การทดลอง การตั้งคำถาม และตั้งข้อสันนิษฐาน เพื่อหาความรู้ หรือแนวทางในการจัดการกับปัญหาใหม่ ๆ กล่าวได้ว่าภายใต้กระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หรือปรากฏการณ์พลิกผัน ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดด ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับโลก ตลอดจนสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ช่วงปลาย พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน ผู้คนเจ็บป่วยและเสียชีวิตจำนวนมาก สร้างความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องหาวิธีป้องกันตนเอง เพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อให้ดำรงอยู่ในวิถีใหม่ (New Normal) ภายใต้ภาพอนาคตและกรอบการพัฒนาในยุควิถีใหม่ (ณัฐภัทร์ รักษ์วงษ์วาน, 2563)

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น พบว่าชุมชนจำนวนมากได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะในมิติคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะชุมชนประมงพื้นบ้าน ถือเป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์โควิด-19 ได้แก่ การไม่สามารถออกเดินเรือในเวลากลางคืน ปริมาณการขาย

สินค้าอาหารทะเลลดลง ผู้ค้าคนกลางกดราคาสินค้า ไม่นักท่องเที่ยวหรือผู้ซื้อรายย่อยเดินทางมาซื้อ ผลิตภัณฑ์ประมงพื้นบ้านในชุมชน ร้านอาหารในพื้นที่ลดการสั่งซื้อสินค้า เนื่องมาจากการประกาศห้ามรับประทานอาหารในร้านอาหาร เป็นต้น และผลกระทบทางอ้อมที่เกิดขึ้น ได้แก่ ต้นทุนในการทำประมงที่เพิ่มสูงขึ้น อุปกรณ์การจับสัตว์น้ำมีราคาสูง ราคาน้ำมันที่ปรับเพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น ดังนั้นชุมชนประมงพื้นบ้านทุกชุมชนได้มีการปรับตัวให้พ้นจากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 (ปริดา ยังสุขสถาพร และคณะ, 2566)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีลักษณะภูมิศาสตร์ที่ทอดยาวขนานกับอ่าวไทย จึงส่งผลให้อำเภอของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีพื้นที่เชื่อมต่อกับทะเลทุกอำเภอ ส่งผลให้อำเภอทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีชุมชนชาวประมงพื้นบ้านอยู่ครบทุกอำเภอ ดังนั้น อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดแห่งการทำประมงพื้นบ้านจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย จากข้อมูลของสำนักงานประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีชุมชนประมงพื้นบ้านอยู่ 49 ชุมชน จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าปริมาณและมูลค่าของผลผลิตประมงพื้นบ้านจากสัตว์น้ำของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างปี 2560 - 2561 มีปริมาณและมูลค่าของผลผลิตประมงพื้นบ้านจากสัตว์น้ำที่เพิ่มขึ้น แต่ พ.ศ. 2561 - 2564 มีปริมาณและมูลค่าของผลผลิตประมงพื้นบ้านจากสัตว์น้ำที่ลดลง นอกจากนี้ อัตราการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงปริมาณและมูลค่าของผลผลิตประมงพื้นบ้านจากสัตว์น้ำมีค่าผันผวน แต่หากเปรียบเทียบปริมาณและมูลค่าของผลผลิตประมงพื้นบ้านจากสัตว์น้ำ ในปี พ.ศ. 2563 - 2564 กับปริมาณและมูลค่าของสัตว์น้ำจากการทำการประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในปี พ.ศ. 2561 - 2562 จากตารางที่ 1 จะพบว่ามีสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก

ตารางที่ 1 ปริมาณและมูลค่าของผลผลิตประมงพื้นบ้านจากสัตว์น้ำของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ระหว่าง พ.ศ. 2560 - 2564 (ที่มา: สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, พ.ศ. 2565)

	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564
ปริมาณผลผลิตประมงพื้นบ้าน (ตัน)	31.33	9,187.67	8,897.35	340.33	137.06
มูลค่าผลผลิตประมงพื้นบ้าน (ล้านบาท)	0.55	86.3	88.7	2.43	4.65
อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณ (ร้อยละ)	-99.63	29,223	-3.63	-96.17	-59.73
อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงมูลค่า (ร้อยละ)	-99.91	15,591	2.78	-97.26	91.36

จากความสำคัญของอาชีพประมงพื้นบ้านในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทางคณะนักวิจัยจึงได้เลือกจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นพื้นที่ทำการศึกษาและวิจัย นอกจากนี้ทางคณะนักวิจัยได้เลือกชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน 3 ชุมชน จากจำนวน 49 ชุมชน คือ ชุมชนประมงพื้นบ้านคังโตนด อำเภอกุยบุรี ชุมชนคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ และ ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเข้าไปศึกษา สืบหาข้อมูลและสัมภาษณ์กับตัวแทนของชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ว่า กลุ่มตัวอย่างชุมชนประมงพื้นบ้านที่เลือกทำศึกษานั้น มีความสัมพันธ์อย่างไรกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนของอาชีพประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด-19 และการปรับตัวของชุมชนประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด-19 มีความสัมพันธ์อย่างไรกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ในบทความนี้จะนำเสนอเพียง 2 ชุมชนประมงพื้นบ้านคือ ชุมชนประมงพื้นบ้านคังโตนด และชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน

มูลเหตุที่เลือกชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน 3 ชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ ชุมชนประมงพื้นบ้านคังโตนด อำเภอกุยบุรี ชุมชนคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ และ ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน เป็นกรณีศึกษาเนื่องจาก ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านทั้งสามแห่งมีพัฒนาการของอาชีพประมงพื้นบ้านที่แตกต่างกันตามศักยภาพของชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้ผลการศึกษาในงานวิจัยชุดนี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ นอกจากนี้ทั้งสามชุมชนมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความพร้อมที่จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและต้อนรับคณะนักวิจัยในการศึกษาภายในชุมชนประมงพื้นบ้านที่ต้องใช้เวลาและหลายครั้ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนาอย่างยั่งยืนของอาชีพประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด-19: กรณีศึกษา ชุมชนประมงพื้นบ้านคังโตนด อำเภอกุยบุรี และ ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัย คือ การพัฒนาแบบองค์รวมของกลุ่มประมงพื้นบ้าน เพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และยุควิถีใหม่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนั้นในบทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอข้อมูลจากการวิจัย โดยเน้นที่วัตถุประสงค์จากการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อสร้างกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ที่มีองค์ประกอบจากความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาควิชาการ

2. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบเชิงพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เข้าสู่แผนระดับจังหวัด หรือ หน่วยงานราชการในพื้นที่

บทความนี้ข้อมูลส่วนมากนำมาจากโครงการกลาง หรือ โครงการแผน เนื่องจากชุดโครงการวิจัยนี้ประกอบไปด้วยโครงการวิจัยย่อยจำนวน 3 ชิ้น คือ

- การพัฒนาแบบองค์รวมของกลุ่มประมงพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และยุควิถีใหม่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หรือโครงการแผน

- การเสริมสร้างศักยภาพการแปรรูปผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงจากประมงพื้นบ้านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจฐานอย่างยั่งยืน หรือ โครงการย่อยที่ 1

- การพัฒนาตัวแบบเชิงธุรกิจของกลุ่มอาชีพประมงพื้นบ้านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ เพื่อเศรษฐกิจฐานที่ยั่งยืน หรือ โครงการย่อยที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การทำวิจัยคณะนักวิจัยได้เลือก 2 ชุมชนประมงพื้นบ้านมาเป็นกรณีศึกษา ตามระดับการพัฒนาของกลุ่มประมงพื้นบ้าน คือ (วุฒิสกดิ์ เจริญวงศมิตร และคณะ, 2566)

1. ชุมชนคังโตนด ตำบลเขาแดง อำเภอกุยบุรี: เป็นชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่มีระดับการพัฒนาในระดับต้น คือ มีการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพื้นฐาน เช่น ชุมชนนิยมนำผลิตภัณธ์แบบไม่แปรรูป (ผลิตภัณธ์ประมงสด) ไม่มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือ นิติบุคคลรูปแบบอื่น ๆ ที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคที่เป็นทางการ เป็นต้น

2. ชุมชนเครือข่ายชาวประมง ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน: เป็นชุมชนชาวประมงที่มีการพัฒนาในระดับขั้นสูง กล่าว คือ มีการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบขั้นพัฒนา เช่น ชุมชนนิยมนำผลิตภัณธ์แบบแปรรูประดับพัฒนา (ผลิตภัณธ์ทะเลแปรรูปแช่แข็ง ผลิตภัณธ์ประมงแปรรูปพร้อมรับประทาน ผลิตภัณธ์ประมงแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป ฯลฯ) มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือ นิติบุคคลรูปแบบอื่น ๆ ที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค มีแบรนด์ (Brand) สินค้าตัวเอง มีรูปแบบและแผนการบริหารธุรกิจในลักษณะพัฒนา เป็นต้น

การจัดทำการวิจัยจำเป็นต้องเป็นชุดงานวิจัย การวิจัยต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขาวิชา และการวิจัยต้องใช้วิธีการศึกษาวิจัยที่หลากหลาย ซึ่งในส่วนของบทความนี้จะเน้นไปที่การนำเสนอผลผลิตที่ 5 (การสร้างกลไกการพัฒนาพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบการพัฒนา/ตัวแบบเชิงธุรกิจที่มีองค์ประกอบของการพัฒนาจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาควิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการในด้านการพัฒนาและใช้เส้นทางการปฏิรูป และด้านการกำหนดและใช้ตัวแบบธุรกิจ/ ตัวแบบการพัฒนาที่มาจากแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการประมง) และ ผลผลิตที่ 6 (การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบธุรกิจ/ ตัวแบบการพัฒนา เข้าสู่แผนจังหวัด หรือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยงานราชการในพื้นที่ และเกิดการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและขยายผลต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการในด้านการพัฒนาและใช้เส้นทางการปฏิรูป และด้านการกำหนดและใช้ตัวแบบธุรกิจ/ตัวแบบการพัฒนาที่มาจากแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการประมง) เป็นหลัก นอกจากนี้โครงการวิจัยดำเนินการในช่วงเวลาที่ยาวนานถึง 19 เดือน (เมษายน พ.ศ. 2565 - ตุลาคม พ.ศ. 2566) ดังนั้นขั้นตอนการดำเนินการวิจัยจะดำเนินการโดยใช้ 4 วิธีการ คือ

1. การวิจัยเชิงสำรวจ: การสำรวจพื้นที่ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งคณะนักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อจัดเตรียมข้อมูลก่อนทำวิจัย (เริ่มลงพื้นที่ช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564) และช่วงทำการวิจัย ซึ่งในช่วงจัดเตรียมข้อมูลก่อนทำวิจัยนั้น ทางคณะนักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์หลายชุมชน แต่ท้ายที่สุดคณะนักวิจัยก็ได้เลือกชุมชนชาวประมงพื้นบ้านทั้งสามแห่งมาเป็นกรณีศึกษา หลังจากนั้นคณะนักวิจัยจึงลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลชุมชนชาวประมงทั้งสามแห่ง และชุมชนชาวประมงใกล้เคียงอย่างละเอียดตลอดในช่วงเวลา 19 เดือน เช่น ประเภทของสัตว์น้ำที่จับได้ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ประมง ปริมาณผลิตภัณฑ์ประมง ลักษณะการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้าน การรวมกลุ่มทางสังคมของชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผลและดำเนินการตามตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น

2. การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม: ในการลงพื้นที่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในแต่ละครั้ง คณะนักวิจัยจะเข้าไปสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ เช่น ชาวประมงพื้นบ้าน ข้าราชการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำประมงพื้นบ้าน (สำนักงานเจ้าท่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ฯลฯ) เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาประกอบในการทำวิจัยในแต่ละขั้น นอกจากนี้คณะนักวิจัยยังได้จัดทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กับการพัฒนาอาชีพประมงพื้นบ้าน เช่น ตัวแทนชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตัวแทนข้าราชการจากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำอาชีพประมงพื้นบ้าน (สำนักงานเจ้าท่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานประมงอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ฯลฯ) ตัวแทนภาคเอกชน เป็นต้น ซึ่งคณะนักวิจัยจัดทำกิจกรรมสนทนากลุ่มในช่วงกลางในการดำเนินการวิจัยเพื่อรับทราบข้อมูล และ ช่วงท้ายการดำเนินการวิจัยเพื่ออภิปรายผลการวิจัยและส่งมอบข้อมูล ความรู้ให้แก่ผู้ปฏิบัติ

3. การร่วมดำเนินการวิจัยกับชุมชน: เนื่องจากการวิจัยชิ้นนี้มีเงื่อนไขของแหล่งทุนการวิจัยที่ต้องดำเนินการบรรลุให้ครบถึง 7 ผลผลิต ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงต้องลงพื้นที่เพื่อร่วมดำเนินการวิจัยกับชุมชนชาวประมงพื้นบ้านและครอบครัวของชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อเรียนรู้ข้อมูลจากชาวประมงพื้นบ้านและร่วมกันพัฒนาผลผลิตจากการวิจัยร่วมกัน ให้บรรลุผลผลิตในทุกตัว เช่น การสร้างนวัตกรรมชุมชน การยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างน้อย 1 ผลิตภัณฑ์ การพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้กับกลุ่ม หรือ ชุมชนเป้าหมาย เป็นต้น เนื่องจากแต่ละชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน นอกจากนี้แต่ละชุมชนยังมีข้อมูลและความรู้ที่สั่งสมกันมาอย่างยาวนาน ดังนั้นการพัฒนาและสร้างผลผลิตจากการวิจัยในทุกตัวจึงต้องใช้กระบวนการดำเนินการวิจัยร่วมกับชุมชนเป็นหนึ่งในกระบวนการดำเนินการวิจัย

4. การวิจัยเอกสาร: การวิจัยชิ้นนี้ต้องใช้องค์ความรู้หลายสาขาวิชาในการบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อดำเนินการตามข้อกำหนดของการวิจัยให้ครบทุกผลผลิต ดังนั้นจึงต้องมีการทบทวนวรรณกรรมและศึกษาหาข้อมูลจำนวนมาก ส่งผลให้ต้องใช้การวิจัยเอกสารเข้าประกอบในการทำวิจัยในครั้งนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ได้รับมอบหมายตัวชี้วัด หรือ ผลผลิตในการทำวิจัยมาจากหน่วยงานที่สนับสนุนทุนวิจัย ซึ่งมีผลผลิตอยู่หลายผลผลิต ซึ่งผลผลิต หรือ ตัวชี้วัดเหล่านี้จะเป็นกรอบการวิจัยของคณะนักวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทความนี้ คือ

ตัวชี้วัดที่ 1 กลไกการพัฒนาพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบการพัฒนา (Development Model) ที่มีองค์ประกอบจากความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาควิชาการ (ผลผลิตที่ 5 ของงานวิจัย) ซึ่งสามารถแปลงเป็นปัญหาวิจัย คือ รูปแบบกลไกการยกระดับกลุ่มอาชีพประมงพื้นบ้านเชิงสร้างสรรค์ในยุควิถีใหม่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร องค์ความรู้และชุดข้อมูลการบริหารจัดการ กลไกและบทบาทของกลไกในระบบการบริหารจัดการ กระบวนการขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการข้อเสนอกลไกขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการและเงื่อนไขความสำเร็จของกลไกขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มประมงพื้นบ้านเชิงสร้างสรรค์ในยุควิถีใหม่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เป็นอย่างไร ซึ่งการวิจัยชิ้นนี้ใช้แนวคิด SDGs และ แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินเป็นแนวคิดหลักในการพัฒนากลไกการพัฒนา

ตัวชี้วัดที่ 2 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบเชิงพัฒนา (Development Model) เข้าสู่แผนจังหวัด หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยงานราชการในพื้นที่และเกิดการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและการขยายผลอย่างต่อเนื่อง (ผลผลิตที่ 6) ซึ่งสามารถแปลงเป็นปัญหาวิจัย คือ แผนขับเคลื่อนการยกระดับกลุ่มอาชีพประมงพื้นบ้านเชิงสร้างสรรค์ในยุควิถีใหม่ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ควรเป็นอย่างไร ต้องสร้างการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานใดบ้าง เพื่อให้เกิดการนำไปใช้จริงและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

จากปัญหาวิจัยทั้งสองประการคณะนักวิจัยจึงดำเนินการวิจัยตามวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อตอบโจทย์ปัญหาวิจัยทั้งสองประการ

ผลจากการศึกษา

ผลการศึกษากลไกการพัฒนาอย่างยั่งยืนของอาชีพประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด-19: กรณีศึกษา ชุมชนประมงพื้นบ้านคังโตนด อำเภอกุยบุรี และ ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า

1.1 ชุมชนประมงพื้นบ้านคังโตนด อำเภอกุยบุรี

เนื่องจากชุมชนประมงพื้นบ้านคังโตนดเป็นชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่มีระดับการพัฒนาในระดับต้น ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงต้องดำเนินการส่งเสริมอาชีพชาวประมงพื้นบ้านตั้งแต่เริ่มต้นในทุกด้าน จากการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ของคณะนักวิจัย พบว่า ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านคังโตนด อำเภอกุยบุรี มีการรวมกลุ่มในลักษณะปานกลาง กล่าวคือ ชาวประมงพื้นบ้านมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมภายในชุมชน แต่ยังไม่

สามารถรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าหรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมงเพื่อจำหน่ายได้ นอกจากนี้การรวมกลุ่มของชุมชนยังไม่มีคามเข้มแข็งเพียงพอเพื่อจะต่อรองหรือประสานประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้าคนกลาง หน่วยงานราชการ นักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านผลิตขายออกสู่ตลาด ชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนนี้นิยมที่จะขายผลิตภัณฑ์ประมงสด หรือ ผลิตภัณฑ์ประมงที่ไม่แปรรูป ส่งผลให้มีอำนาจต่อรองกับผู้บริโภคหรือระบบตลาดในระดับต่ำ มีผลต่อระบบการผลิตและการกระจายสินค้า ที่จะดำเนินการในแบบดั้งเดิม เช่น มีการขายออนไลน์แบบพื้นฐาน การสร้างเครือข่ายผู้บริโภคแบบเฉพาะกลุ่ม ผู้ผลิตสินค้าดำเนินการในลักษณะปัจเจกบุคคล หรือ มีเจ้าของเพียงคนเดียว การทำการตลาดในเชิงรับ หรือ การให้ผู้บริโภคมาซื้อสินค้าในชุมชน เป็นต้น ด้วยลักษณะของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่มีการพัฒนาในระดับต้น จึงส่งผลให้การเข้าไปร่วมดำเนินการวิจัยกับชุมชนของคณะนักวิจัย จึงต้องเน้นให้ชุมชนสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชนและสร้างระบบภายในชุมชนเพื่อรองรับกับการดำรงอยู่ในยุควิถีใหม่ (New Normal) หลังสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด 19 เป็นหลักเสียก่อน (อุษณีย์ รัศมีวงษ์จันทร์ และคณะ, 2566)

ในส่วนของการสร้างกลไกการพัฒนาพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบการพัฒนา (ผลผลิตที่ 5 ของการวิจัย) และการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบการพัฒนาเข้าสู่แผนจังหวัด (ผลผลิตที่ 6 ของการวิจัย) นั้น คณะนักวิจัยได้ดำเนินการร่วมกับชุมชนประมงพื้นบ้านคุ้งโตนด อำเภอกุยบุรีเพื่อบรรลุเป้าหมายทั้งสองด้าน โดยจัดกิจกรรมประชุมระดับจังหวัด คือ กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นและจัดทำแผน ในวันที่ 1 – 3 มีนาคม พ.ศ. 2566 และ การอบรมและประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างเครือข่ายร่วมกัน ในวันที่ 20 – 21 เมษายน พ.ศ. 2566 (ทั้ง 2 กิจกรรมทำร่วมกับหลายชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์) อย่างไรก็ตาม การทำกิจกรรมทั้งสองเป็นการดำเนินการร่วมกับหลายองค์กร (ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาควิชาการ) และ หลายชุมชนประมงพื้นบ้านที่มีระดับการพัฒนาของชุมชนที่หลากหลาย จึงส่งผลให้ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่มีการพัฒนาในระดับต้นอย่างชุมชนประมงพื้นบ้านคุ้งโตนด อำเภอกุยบุรี ไม่ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงในผลผลิตทั้งสองหน่วยเท่าที่ควร (การสร้างกลไกการพัฒนาพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบการพัฒนาและการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบการพัฒนาเข้าสู่แผนจังหวัด) (ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร, 2565)

ส่งผลให้กลไกการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับแนวคิด SDGs ของอาชีพประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด-19 ของชุมชนประมงพื้นบ้านคุ้งโตนด อำเภอกุยบุรี จึงดำเนินการได้ในระยะเริ่มต้น (United Nations, 2015)

1.2 ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน

ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพานเป็นชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาในระดับขั้นสูง ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงต้องดำเนินการส่งเสริมอาชีพชาวประมงพื้นบ้านในบางส่วนที่ชุมชนยังขาดอยู่และพัฒนาต่อยอดสิ่งที่ชุมชนมีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น จากการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ของคณะนักวิจัย พบว่า ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน มีการรวมกลุ่มในลักษณะเข้มแข็งมาก กล่าวคือ

ชาวประมงพื้นบ้านมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายแทบจะทุกชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในเขตอำเภอบางสะพาน (คณะนักวิจัยประสานกับชุมชนชาวประมงพื้นบ้านบ้านปากคลอง ตำบลแม่รำพึง เป็นหลัก แต่การดำเนินกิจกรรมระหว่างคณะนักวิจัยกับกลุ่มมักจะทำกิจกรรมและประสานกิจกรรมกันทุกชุมชนในเขตอำเภอบางสะพาน) ชุมชนสามารถรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าหรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมงเพื่อจำหน่ายได้ในลักษณะสินค้าทั้งแปรรูปและแปรรูป นอกจากนี้การรวมกลุ่มของชุมชนยังมีความเข้มแข็งเพียงพอเพื่อจะต่อรองหรือประสานประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้าคนกลาง หน่วยงานราชการ นักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านผลิตขายออกสู่ตลาด ชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนนี้สามารถขายสินค้าในหลายลักษณะ เช่น มีการขายออนไลน์แบบซบซ้อน การสร้างเครือข่ายผู้บริโภคในวงกว้าง ผู้ผลิตสินค้าดำเนินการในลักษณะกลุ่ม (วิสาหกิจชุมชน และ รูปแบบสหกรณ์) การทำการตลาดในเชิงรุก หรือ การเดินทางไปประชาสัมพันธ์และขายสินค้าทั่วประเทศ เป็นต้น ส่งผลให้ชุมชนมีอำนาจต่อรองกับผู้บริโภคหรือระบบตลาดในระดับสูง (อุษณีย์ รัชมิวัชจันท์ และคณะ, 2566)

ดังนั้นในส่วนของการสร้างกลไกการพัฒนาพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบการพัฒนา (ผลผลิตที่ 5 ของการวิจัย) และ การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบการพัฒนาเข้าสู่แผนจังหวัด (ผลผลิตที่ 6 ของการวิจัย) นั้น คณะนักวิจัยได้ดำเนินการร่วมกับชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพานเพื่อบรรลุเป้าหมายทั้งสองด้าน โดยจัดกิจกรรมประชุมระดับจังหวัด คือ กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นและจัดทำแผน ในวันที่ 1 – 3 มีนาคม พ.ศ. 2566 และ การอบรมและประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างเครือข่ายร่วมกัน ในวันที่ 20 – 21 เมษายน พ.ศ. 2566 (ทั้ง 2 กิจกรรมทำร่วมกับหลายชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์) อย่างไรก็ตาม การทำกิจกรรมทั้งสองเป็นการดำเนินการร่วมกับหลายองค์กร (ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาควิชาการ) และ หลายชุมชนประมงพื้นบ้านที่มีระดับการพัฒนาของชุมชนที่หลากหลาย จึงส่งผลให้ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่มีการพัฒนาในระดับสูงอย่างชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน สามารถมีบทบาทในการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมอาชีพประมงพื้นบ้านทั้งระดับอำเภอและระดับจังหวัดได้อย่างมาก และถือว่าชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพานเป็นหน่วยงานหนึ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการพัฒนาการสร้างกลไกการพัฒนาพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบการพัฒนาและการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบการพัฒนาเข้าสู่แผนจังหวัด (บุรเทพ โชคธนานุกูล และคณะ, 2567)

ดังนั้นกลไกการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับแนวคิด SDGs ของอาชีพประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด-19 ของชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน จึงดำเนินการได้ในระยะการพัฒนา หรือ ขั้นสูง (United Nations, 2015)

จากผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับแนวคิด SDGs ของทั้งสองชุมชนเพื่อพัฒนาไปเป็นตัวแบบการพัฒนา (Development Model) เพื่อนำไปจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

เพื่อผลักดันตัวแบบเชิงพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เข้าสู่แผนระดับจังหวัดนั้น ถึงแม้ทั้งสองชุมชนจะมีระดับการพัฒนากลไกภายในชุมชนที่แตกต่างกันตามศักยภาพของชุมชน และทั้งสองชุมชนดำเนินกลไกเหล่านี้มาก่อนสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด 19 แต่ก็มีปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับความปรกติใหม่ (New Normal) ที่เปลี่ยนไป ดังนั้นการนำข้อมูลจากทั้งสองชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา นำไปจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบเชิงพัฒนาเข้าสู่แผนระดับจังหวัดจึงต้องมีการปรับกลไกบางประการเพื่อให้สามารถปรับใช้กับระดับการพัฒนาและศักยภาพของชุมชนประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีความแตกต่างหลากหลาย

บทสรุปและข้ออภิปราย

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนประมงพื้นบ้านคังโตนด อำเภอกุยบุรี และ ชุมชนเครือข่ายชาวประมงอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของอาชีพประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด-19 ที่แตกต่างกันตามศักยภาพของชุมชน แต่อยู่ในแนวทางของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal หรือ SDG) และ เศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) ที่คล้ายกัน เช่น ขจัดความยากจน (No Poverty) ขจัดความอดอยาก (Zero Hunger) นครและชุมชนยั่งยืน (Sustainable Cities and Communities) การใช้ทรัพยากรในมหาสมุทรอย่างยั่งยืน (Life below Water) เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากทั้งสองชุมชนมีแนวทางที่มุ่งเป้าในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและสนับสนุนอาชีพประมงพื้นบ้านให้คงอยู่กับสังคม ซึ่งเป็นเป้าหมายที่เหมือนกัน แต่ทั้งสองชุมชนมีระดับการพัฒนาของการรวมกลุ่มและความเข้มแข็งในความร่วมมือที่แตกต่างกัน จึงส่งผลต่อแนวทางการดำเนินงานของทั้งสองชุมชนที่แตกต่างกันตามวิถีทางของชุมชน นอกจากนี้ทั้งสองชุมชนมีกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ที่มีองค์ประกอบจากความร่วมมือของภาคีรัฐ ภาคเอกชนภาคประชาสังคมและภาควิชาการ ที่ทั้งสองชุมชนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ก่อนสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด-19 คณะนักวิจัยที่เข้าไปดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนและทบทวนกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ทั้งสองชุมชนมีอยู่แล้ว ให้ความความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นผ่านกิจกรรมที่ทางคณะนักวิจัยร่วมดำเนินการกับทั้งสองชุมชน (ศุภวัตร กาญจน์อติเรกธาม และคณะ, 2564)

เนื่องจากโครงการวิจัยที่ดำเนินการในครั้งนี้เป็นโครงการวิจัยในลักษณะชุดโครงการวิจัยที่มีโครงการวิจัยย่อยหลายโครงการวิจัยประกอบกัน และ เป็นโครงการวิจัยในลักษณะกึ่งการวิจัยกึ่งการบริการวิชาการ ซึ่งนักวิจัยไม่ใช่เป็นเพียงนักวิจัย แต่นักวิจัยต้องเป็นนักพัฒนาเพื่อเข้าไปพัฒนาชุมชนและพัฒนาอาชีพประมงพื้นบ้าน ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ต้องดำเนินการในหลายอย่างประกอบกัน เช่น การสำรวจ การสังเกต การพัฒนา การอบรม การประสานงาน การสัมภาษณ์ การจัดการสัมมนา เป็นต้น ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้ทั้งสองชุมชนอยู่ในแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับแนวคิด SDGs ของอาชีพประมงพื้นบ้านหลังจากสถานการณ์การระบาดทั่วของโควิด-19 อย่างเข้มแข็ง (Alicia Bárcena et al., 2018) นอกจากนี้คณะนักวิจัยได้นำผลการวิจัยจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันตัวแบบเชิงพัฒนา

ตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เข้าสู่แผนระดับจังหวัด หรือหน่วยงานราชการในพื้นที่ โดยนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายฯ ต่อที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และองค์การสะพานปลาซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็นำข้อเสนอเชิงนโยบายฯ นี้ เพื่อนำไปจัดทำแผนในการพัฒนาอาชีพประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และในจังหวัดอื่น ๆ ตามขั้นตอนของหน่วยงานในอนาคต

อย่างไรก็ตามคณะนักวิจัยได้เข้าไปพื้นดำเนินโครงการวิจัยในช่วงเวลาระหว่างเดือน เมษายน พ.ศ. 2565 - เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นช่วงท้ายของการระบาดทั่วของโควิด-19 ซึ่งทั้งสองชุมชนผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบากในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านมาแล้ว และทั้งสองชุมชนมีการปรับตัวให้เข้ากับ ความปรกติใหม่ หรือ ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามทั้งสองชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา ยังคงไว้ซึ่งความเป็นจิตวิญญาณของชาวประมงพื้นบ้านอยู่อย่างเต็มเปี่ยมที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ซึ่งถือเป็นถิ่นที่อยู่ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ถึงแม้ในปัจจุบันสมาชิกของทั้งสองชุมชนบางส่วนได้มีการปรับเปลี่ยนอาชีพและไม่ได้เป็นชาวประมงพื้นบ้านแล้ว เนื่องจากเหตุผลหลายประการ แต่มีการประกอบอาชีพเกี่ยวเนื่องกับอาชีพประมงพื้นบ้าน เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง การผลิตและขายผลิตภัณฑ์ประมง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น อย่างไรก็ตามสมาชิกของทั้งสองชุมชนก็อยากให้อาชีพประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพที่มีความยั่งยืนและเป็นอาชีพที่สร้างความยั่งยืนให้แก่สังคม ระบบนิเวศและโลก (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2567)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ชุดโครงการวิจัยชุดนี้เป็นการทำวิจัยในเชิงการพัฒนากล่าวคือ มีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ และนำผลการวิจัยที่ได้รับจากข้อมูลมาพัฒนาชุมชนหรือสังคมที่แหล่งข้อมูลตั้งอยู่ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จากผู้สนับสนุนการวิจัยตั้งไว้ ดังนั้น ประเด็นที่สามารถนำ การวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้คือ

- เป็นแนวทางในการศึกษา วิจัยและพัฒนาชุมชนประมงพื้นบ้านและอาชีพประมงพื้นบ้าน เนื่องจากเป็นอาชีพที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมได้ง่าย อาชีพหนึ่ง นอกจากนี้ยังเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและปัจจัยทางภูมิศาสตร์เป็นหลัก และผู้ประกอบการอาชีพประมงพื้นบ้านส่วนมากเป็นประชากรที่อยู่ในกลุ่มคนรากหญ้าถึงคนชั้นกลาง ซึ่งถือเป็นกลุ่มประชากรที่ควรได้รับสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพจากภาครัฐ

- นำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมชุมชนประมงพื้นบ้านและอาชีพประมงพื้นบ้าน ซึ่งถือเป็นกลุ่มอาชีพที่อยู่ตามจังหวัดติดชายทะเลทั่วประเทศ ซึ่งมีถึง 23 จังหวัด (คณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล, 2562) ซึ่งถือเป็นจำนวน

ประชากรขนาดใหญ่ของประเทศ ซึ่งนโยบายสาธารณะที่สามารถนำไปกำหนดได้มีทั้งระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยชิ้นนี้ดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขมากมาย ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงต้องดำเนินการวิจัยและบริการวิชาการตามตัวชี้วัดของแหล่งทุนให้เสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงมีประเด็นวิจัยหลายประเด็นที่ยังต้องการคำตอบ ซึ่งคณะนักวิจัยต้องการคำตอบ ตัวอย่างได้แก่

- การศึกษารายได้และต้นทุนเฉลี่ยของอาชีพประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพประมงพื้นบ้านในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ข้อจำกัดทางกฎหมายและการพัฒนากฎหมายในการสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพประมงพื้นบ้าน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้มาจากชุดโครงการวิจัยชื่อ การพัฒนาแบบองค์รวมของกลุ่มประมงพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และยุควิถีใหม่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีหน่วยงานรับผิดชอบทำการวิจัยคือ องค์กรสะพานปลา (อสป.) โดยการสนับสนุนงบประมาณวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ในปีงบประมาณ 2565 สัญญาเลขที่ A17F650097

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (อจชล.). (2562). *ฐานข้อมูลความรู้ทางทะเล* https://www.mkh.in.th/index.php?option=com_content&view=article&id=124&Itemid=160&lang=th
- ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. (2565). *รัฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 18). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐภัทร รักวงศ์วาน. (2563). สรุปการปาฐกถาพิเศษเรื่อง “การพัฒนาประเทศและการปรับตัวขององค์กรในยุค New Normal” โดยสมเกียรติตั้งกิจวานิชย์. *วารสาร PAAT Journal สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 2(4), 51 – 56.
- บุรเทพ โขธรนานุกูล และคณะ. (2567). *กลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาอาชีพประมงพื้นบ้านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [เอกสารนำเสนอในการประชุม]. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 18 ประชากรและสังคม 2567: เรื่อง ประชากรและความยั่งยืน ประเด็นสำคัญทางนโยบาย, นครปฐม.

- ปรีดา ยังสุขสถาพร และคณะ. (2566). *โครงการการพัฒนาแบบองค์รวมของกลุ่มประมงพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และยุควิถีใหม่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [รายงานการวิจัย]. องค์การสะพานปลา.
- วุฒิสักดิ์ เจริญวงศมิตร และ ธีรณัฐ วรเศรษฐพงษ์. (2566). *การพัฒนาตัวแบบเชิงธุรกิจของกลุ่มอาชีพประมงพื้นบ้านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในยุควิถีชีวิตใหม่เพื่อเศรษฐกิจฐานที่ยั่งยืน* [รายงานการวิจัย]. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ศุภวัตร กาญจนอดิเรกถา และคณะ. (2564). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่เศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy): กรณีศึกษาพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด* [รายงานผลการวิจัย]. สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2567). *การพัฒนาเศรษฐกิจสีน้ำเงินอย่างยั่งยืนในบริบทสากล. วารสารรัฐศาสตร์นิเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 10(1), 215 – 258.*
- สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2566 - 2570. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.*
- อุษณีย์ รัชมิวงษ์จันทร์ และคณะ. (2566). *การเสริมสร้างศักยภาพการแปรรูปผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงจากประมงพื้นบ้านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจฐานอย่างยั่งยืน* [รายงานผลการวิจัย]. คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Bárcena, A., et al. (2018). *The 2030 Agenda and the Sustainable Development Goals: An opportunity for Latin America and the Caribbean*. United Nations Publication.
- United Nations. (2015). *The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations Publication.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทาน
ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น

Determinants Influencing Customer Purchasing Decisions about Ready-to-eat
Bandicoot Rat Products in Khon Kaen Province

ดากาญนดา อรุณมาลา *

Dakanda Arunmala *

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Faculty of Business Administration, Northeastern University

*Corresponding author e-mail: Dakanda.aru@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

3 พฤษภาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

8 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทานในเขตจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่นจำนวน 400 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายการตัดสินใจซื้อได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ องค์ประกอบทางกายภาพ สถานที่ บุคลากร การส่งเสริมการตลาด และผลิตภัณฑ์ สะท้อนให้เห็นว่าภาพลักษณ์ของสถานที่จำหน่าย ความสะอาด และการบริการของผู้ขายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยนี้จึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, ผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป

ABSTRACT

This research sought to examine the impact of marketing factors on the decision to buy ready-to-eat bandicoot rat products in Khon Kaen Province. The sample group comprised 400 consumers from Khon Kaen Province, recruited using purposive sampling. The data gathering instrument was a questionnaire. The statistical methods employed for data analysis were mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research results

identified the aspects that strongly predict purchasing decisions, listed from most to least influential: physical components, location, staff, marketing promotion, and products. This indicated that the sales environment, cleanliness, and seller's service significantly influenced the consumer's purchasing decision. This research serves as a framework for formulating a marketing plan for ready-to-eat bandicoot rat products to more effectively address consumer needs.

Keywords: Marketing Mix, Purchasing Decision, Ready-to-Eat Bandicoot Rat Products

บทนำ

พฤติกรรมการบริโภคอาหารของมนุษย์ในปัจจุบันมีความหลากหลายและสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่แตกต่างกันในสังคม โดยแนวคิด “กินเพื่ออยู่” และ “อยู่เพื่อกิน” เป็นภาพสะท้อนของทัศนคติที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แนวคิด “กินเพื่ออยู่” เน้นการบริโภคอย่างมีสติ คำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการ ความปลอดภัยของแหล่งที่มาของอาหาร ความพอเหมาะของปริมาณ รวมถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะที่แนวคิด “อยู่เพื่อกิน” มุ่งเน้นการบริโภคที่ตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ ความสุข และประสบการณ์ทางวัฒนธรรมด้านอาหาร ซึ่งส่งผลต่อการเลือกบริโภคอาหารในรูปแบบต่าง ๆ ที่สะท้อนความชื่นชอบ รสชาติ และรูปลักษณ์ มากกว่าคุณค่าทางอาหารหรือราคาของสินค้า

ในปี 2568 คาดว่ามูลค่าตลาดรวมของธุรกิจร้านอาหารในปี 2568 จะอยู่ที่ประมาณ 572,000 ล้านบาทเติบโต 4.8% จากปี 2567 แต่เป็นอัตราการเติบโตที่ชะลอตัวจาก ปี 2567 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2567) แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องและส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารในอนาคต ทั้งนี้จากบทความของ Techsauce Team (2562) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้ออาหารของคนไทย ได้แก่ ความชอบ รสชาติ และความอยากทาน มากกว่าปัจจัยด้านสุขภาพ ความสะอาด หรือคุณค่าอาหาร ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้บริโภคยังคงให้ความสำคัญกับความสุขและประสบการณ์ในการกินเป็นหลัก

ในขณะเดียวกัน อาหารพื้นบ้านไทยถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความหลากหลายตามภูมิภาค และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่มีวิถีชีวิตเร่งรีบและเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้อาหารดั้งเดิมหลายชนิดเริ่มสูญหายจากท้องถิ่น รวมถึงขาดการสืบทอดความรู้ด้านอาหารพื้นบ้าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของวัฒนธรรมด้านอาหารในระยะยาว

หนูพุกเป็นสัตว์ที่กระจายตัวอยู่ตามประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทย Sridhara and Srihari (1983) และได้ถูกนำมาปรุงแต่งเป็นอาหารพื้นบ้าน ซึ่งมีการบริโภคในบางภูมิภาคของประเทศไทย เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในจังหวัดขอนแก่น ที่มีฟาร์มหนูพุกแปรรูปจำนวน 8 แห่ง (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดขอนแก่น, 2564) อาหารประเภทนี้มีคุณค่าทางโภชนาการสูงและ

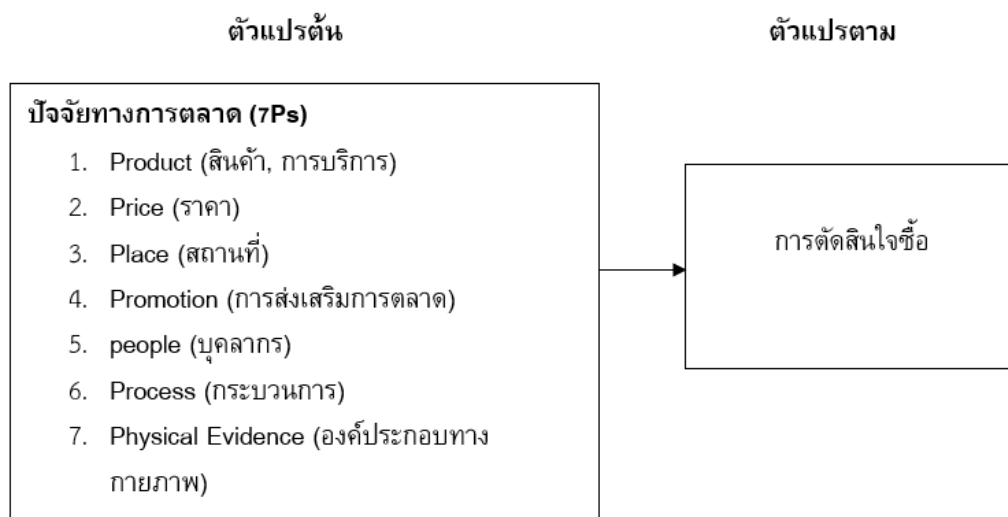
มีความเชื่อว่าเป็นอาหารบำรุงร่างกาย อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้บริโภคในยุคปัจจุบันยังมีอัตราการบริโภคผลิตภัณฑ์ดังกล่าวน้อย มีการบริโภคโดยผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม (ชัยญพัชร จารุวัชรเศรษฐ์ และ กรรณิการ์ มิ่งเมือง, 2566; Lim, 2015) เนื่องจากผู้บริโภคบางรายที่มองว่าอาหารชนิดนี้ไม่สะอาด (มหาอำนาจบ้านนา, 2566)

งานวิจัยในอดีตมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหาร เช่น อาหารพื้นเมือง (ภครัต จูตคง และ ศราวุธ ทองหมั่น, 2564) ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทอาหาร (นราธิป ภักดีจันทร์ และคณะ, 2567) อาหารแปรรูป (Kanetro et al., 2023) และ อาหารฮาลาล (อารีญา มินศรี และ มะดาโอะ สุธลง, 2566) เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยในอดีตพบว่าส่วนประสมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเหมือนกันและแตกต่างกันบ้างตามบริบทของผลิตภัณฑ์อาหาร พื้นที่ในการศึกษา และกลุ่มผู้บริโภค ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูปกแปรรูปพร้อมรับประทาน โดยเฉพาะในกลุ่มคนวัยทำงานในจังหวัดขอนแก่น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารพื้นบ้านของผู้บริโภคยุคใหม่ ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการตลาดที่เหมาะสม อันจะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน รักษามรดกทางวัฒนธรรมด้านอาหาร และสนับสนุนการบริโภคที่ยั่งยืนในระดับสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูปก พร้อมรับประทานของผู้บริโภค ในเขตจังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์หนูปูกแปรรูปพร้อมรับประทานในเขตจังหวัดขอนแก่น ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย คำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran (Sincharu, 2014) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูปูกแปรรูปพร้อมรับประทาน ในเขตจังหวัดขอนแก่น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความเหมาะสม หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (Try out) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์หนูปูกแปรรูปพร้อมรับประทานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่แท้จริง จำนวน 30 ชุด มีผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.986 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ เพราะมีค่ามากกว่า 0.7 (Taber, 2018 อ้างใน ดากาญ์นดา อธิษฐาน และคณะ, 2567)

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการใช้แบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ชุด โดยแจกแบบสอบถามในรูปแบบกระดาษให้แก่ผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับลักษณะของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในจังหวัดขอนแก่น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยเฉลี่ย

สำหรับการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูปูกพร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี Stepwise

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (r^2) ของตัวแปรทำนายทั้ง 7 ตัวแปร พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.538-0.796 ซึ่งเป็นค่าไม่เข้าใกล้ .800 แสดงว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน (Belinda and Peat, 2014 อ้างใน Shrestha, 2020)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 มีอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 มีระดับการศึกษาระดับปวช./ปวส. อนุปริญญา จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 มีอาชีพอาชีพอิสระ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 25,001 – 35,000 บาท จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

B	SE	t	Sig
.436	.076	5.772	.000
.369	.035	10.578	.000
.164	.036	4.530	.000
.134	.027	4.913	.000
.121	.035	3.505	.001
.094	.029	3.240	.001
r = .895 Adjusted R ² = .799 R ² = .802 SE = .24893			

ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ด้านสินค้า/ผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) สถานที่ (Place) การส่งเสริม การตลาด (Promotion) บุคลากร (People) กระบวนการ (Process) องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Evidence) และระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทานของผู้บริโภค โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ด้วยวิธี Stepwise จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทาน (y) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ (x_7) ด้านสถานที่ (x_3) ด้านบุคลากร (x_5) ด้านส่งเสริมการตลาด (x_4) และด้านผลิตภัณฑ์ (x_1) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทาน (y) ได้ร้อยละ 79.9 (Adjusted R² = .799)

ผู้วิจัยจึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนายตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทาน (y) โดยใช้คะแนนดิบ ดังนี้

$$y = .436 + .369X_7 + .164X_3 + .134X_5 + .121X_4 + .094X_1$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูปพร้อมรับประทาน (y) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ (x_7) ด้านสถานที่ (x_3) ด้านบุคลากร (x_5) ด้านส่งเสริมการตลาด (x_4) และด้านผลิตภัณฑ์ (x_1) ตามลำดับ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ คือ ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ (x_7) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของกฤษฎา เขียววัฒนสุข และคณะ (2566) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านกายภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรชุมชน ตลาดลอยคำ และผลการวิจัยของ คัจฉนันท์ เลิศพงษ์ศิลป์ และ รพีพรรณ โสภากุล (2567) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ เช่น บรรจุภัณฑ์ ความสะอาด การจัดวาง และการออกแบบร้านที่ดึงดูดสายตา โดยองค์ประกอบเหล่านี้มีบทบาทในการสร้างความเชื่อมั่น ความน่าสนใจ และส่งเสริมภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ในสายตาผู้บริโภค จึงส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทาน

ด้านสถานที่ (x_3) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษฎา เขียววัฒนสุข และคณะ (2566) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรชุมชน ตลาดลอยคำ และผลการวิจัยของ คัจฉนันท์ เลิศพงษ์ศิลป์ และ รพีพรรณ โสภากุล (2567) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แสดงให้เห็นว่าช่องทางการจัดจำหน่ายและความสะดวกในการเข้าถึงสินค้าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของผลิตภัณฑ์อาหารพื้นถิ่นที่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงหรือการกระจายสินค้า

ด้านบุคลากร (x_5) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัยรดา พรเจริญ และคณะ (2563) ที่ระบุว่าส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากรมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โอท็อปในจังหวัดอุบลราชธานี และผลการวิจัยของ คัจฉนันท์ เลิศพงษ์ศิลป์ และ รพีพรรณ โสภากุล (2567) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านบุคลากรหรือพนักงานมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สะท้อนถึงบทบาทสำคัญของบุคลากรหรือผู้ให้บริการในกระบวนการส่งมอบประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่น ความพึงพอใจ และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

โดยเฉพาะในบริบทของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ต้องอาศัยการสื่อสารโดยตรง ความรู้ ความเป็นมิตร และทัศนคติที่ดีของบุคลากรในการสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า

ด้านส่งเสริมการตลาด (x_4) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัยรดา พรเจริญ และ อโณทัย หาระสาร (2567) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อข้าวอินทรีย์วิสาหกิจชุมชน บ้านหัวเรือ จังหวัดอุบลราชธานี และ กฤษฎา เขียววัฒนสุข และคณะ (2566) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรชุมชน ตลาดออยคำ รวมทั้งผลการศึกษาของเจษฎา ร่มเย็น และคณะ (2563) ที่ระบุว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ “ปลาใส่ฉนวน” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทาน มักมีการจัดรายการส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง เช่น การลดราคา การมีผลิตภัณฑ์ให้ทดลองชิมสำหรับผู้บริโภครายใหม่ รวมทั้งการออกบูธอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ด้านส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น

ด้านผลิตภัณฑ์ (x_1) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัยรดา พรเจริญ และ อโณทัย หาระสาร (2567) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อข้าวอินทรีย์วิสาหกิจชุมชน บ้านหัวเรือ จังหวัดอุบลราชธานี และ เจษฎา ร่มเย็น และคณะ (2563) ที่ระบุว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ “ปลาใส่ฉนวน” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งผลการวิจัยของ อัยรดา พรเจริญ และคณะ (2563) ที่ระบุว่าส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โอท็อปในจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากผู้บริโภคเกิดการรับรู้ถึงคุณค่าที่ได้จากการบริโภคผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทานมีให้เลือกหลากหลายขนาดบรรจุ และยังสามารถเก็บไว้ได้นาน จึงเป็นเหตุให้ ด้านผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป พร้อมรับประทานของผู้บริโภคในเขตจังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. พัฒนาลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ (Physical Evidence) ผู้ประกอบการควรพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสะอาด ทนสมัย และสื่อถึงความสะอาดปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคและควรจัดร้านค้าให้มีความเป็นระเบียบ สะอาด และมีการแต่งกายของพนักงานให้เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของผลิตภัณฑ์

2. เพิ่มจุดจำหน่ายและปรับปรุงช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ผู้ประกอบการควรขยายช่องทางการจำหน่าย เช่น ตลาดชุมชน ซูเปอร์มาร์เก็ต หรือตลาดออนไลน์ เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้สะดวกยิ่งขึ้น และควรมีจุดจำหน่ายที่ชัดเจนและง่ายต่อการเข้าถึง เช่น บูธในงานท้องถิ่นหรือจุดแวะพักริมทาง

3. อบรมบุคลากรผู้จำหน่ายให้มีความรู้และทักษะการขาย (People) ผู้ประกอบการควรจัดอบรมผู้ประกอบการในเรื่องการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ การสื่อสารกับลูกค้า และการบริการหลังการขาย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค และส่งเสริมให้ผู้จำหน่ายสามารถอธิบายประโยชน์หรือจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน

4. ปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมการตลาด (Promotion) ผู้ประกอบการควรจัดกิจกรรมโปรโมชัน เช่น การแจกตัวอย่างชิม การลดราคาช่วงเทศกาล หรือการทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ (เช่น Facebook, TikTok) และสร้างการรับรู้และภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ด้วยการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับองค์กรท้องถิ่น

5. พัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและคุณภาพสูงขึ้น (Product) ผู้ประกอบการควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรสชาติที่หลากหลาย และขนาดบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอให้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้เข้าใจแรงจูงใจ ความเชื่อ และการรับรู้ของผู้บริโภคในเชิงลึก และศึกษาเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึง เช่น จิ้งหรีดทอด หรือแมลงแปรรูป อาจให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางตำแหน่งทางการตลาดของผลิตภัณฑ์หนูพุกแปรรูป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา เขียววัฒนสุข และคณะ. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรชุมชนตราดอยคำ. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 10(2), 184-199.
- คัจฉนันท์ เลิศพงษ์ศิลป์ และ รพีพรรณ โสภากุล. (2567). การพัฒนารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารสหวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 8(1), 35-48.
- เจษฎา ร่มเย็น และคณะ. (2563). กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ “ปลาใส่ถั่ว” ของผู้บริโภคในจังหวัด นครศรีธรรมราช. *Journal of Buddhist Anthropology*, 5(12), 90-106.
- ชัยญพัชร จารุวัชรเศรษฐ์ และ กรรณิการ์ มิ่งเมือง. (2566). การจัดการห่วงโซ่อุปทานหนูพุกเชิงพาณิชย์ในจังหวัดอุทัยธานี. *วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 5(1), 1-12.

- ดากาญ์นดา อรัญมาลา และคณะ. (2567). การวิเคราะห์องค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาดผลิตภัณฑ์สี่
เขี้ยวในมุมมองของผู้บริโภค. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 14(4),
276-285.
- นราธิป ภักดีจันทร์ และคณะ. (2567). ปัจจัยการตลาดและการบริหารจัดการที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภค
ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทอาหารของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์และอุทัยธานี. *วารสารวิชาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*, 6(3), 90-99.
- ภคริต จูตคง และ ศรายุทธ ทองหมั่น. (2564). กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดต่อการตัดสินใจบริโภคอาหาร
พื้นเมืองของนักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y ในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 11(1),
67-79.
- มหาอำนาจบ้านนา. (2566). *หนูพุกใหญ่ ของดีพรมพิราม*.
<https://www.thaipbs.or.th/program/LordsOfFarm/episodes/97755>.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2567). *ธุรกิจร้านอาหารและร้านเครื่องดื่มปี 68 คาดขยายตัว 4.6% มูลค่าตลาด
657,000 ล้านบาท*. [https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-
media/Pages/IAO111-Restaurant-Industry-FB-16-12-2024.aspx](https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/IAO111-Restaurant-Industry-FB-16-12-2024.aspx).
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดขอนแก่น. (2564). *รายงานประจำปี: ยุทธศาสตร์และแผนงาน.
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดขอนแก่น*.
- อัยรดา พรเจริญ และคณะ. (2563). การบริหารจัดการส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มี
อิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โอท็อปในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*,
12(2), 30-42.
- อัยรดา พรเจริญ และ อโณทัย หาระสาร. (2567). ส่วนประสมทางการตลาด คุณภาพ และนวัตกรรม การผลิต
ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อข้าวอินทรีย์วิสาหกิจชุมชนบ้านหัวเรือจังหวัด อุบลราชธานี.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 20(1), 19-35.
- อารีญา มินศรี และ มะดาโอะ สุธลง. (2566). กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ
ผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์*, 10(2), 205-219.
- Kanetro, B., et al. (2023). How to Shape Purchase Decision? The Influence of Marketing Mix
toward Purchase Decision on Food Product. *Int. J. Multidiscip. Res. Anal*, 6(01), 296-302.
- Lim, B. L. (2015). The field rats and field mouse in Malaysia and Southeast Asia. *UTAR
Agriculture Science Journal (UASJ)*, 1(3), 35-42.
- Shrestha, N. (2020). Detecting Multicollinearity in Regression Analysis. *American Journal of
Applied Mathematics and Statistics*, 8(2), 39-42.

- Sincharu, Thanin. (2014). *Statistical Research and Analysis with SPSS and AMOS*. S.R. Printing Mass Products Co., Ltd.
- Sridhara, S., and Srihari, K. (1983). Food Preference Studies of the Larger Bandicoot Rat, *Bandicota Indica* (Bechstein). *Proceedings: Animal Sciences*, 92, 43-48.
- Techsauce Team. (2562). คนไทย เลือกอาหารตามความชอบเป็นหลัก ส่วนราคาเป็นปัจจัยรองท้าย. <https://techsauce.co/pr-news/research-eic-scb-food>.

มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี ตามความมาตรา 29
แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

Legal Measures to Protect the Rights of Employees to Receive Traditional
Holidays according to Section 29 of the Labor Protection Act B.E. 2541

กิตติภักดิ์ พลทัศนโยธิน^{1*} และ อรัชมน พิเชฐวรกุล²

Kittiphat Phonthatayothin^{1*} and Arachamon Pichetworakoon²

^{1,2}สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

^{1,2}School of Law, Mae Fah Luang University

*Corresponding author's e-mail: 6651601257@lamduan.mfu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

4 ธันวาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

13 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

17 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นมาของแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี 2) ความเข้าใจของนายจ้างและลูกจ้างเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี 3) วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรา 29 4) ประเมินประสิทธิภาพของมาตรการบังคับใช้กฎหมาย 5) เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายหรือแนวทางปฏิบัติ โดยพิจารณาพื้นฐานและแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองลูกจ้างจากการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร จากตำราวิชาการ คำพิพากษาของศาลฎีกาและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากสื่อสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ โดยการนำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์ สังเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้น จากเหตุดังกล่าว ตลอดจนหาแนวทางกำหนดหลักการเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

ผลการวิจัย 1) แนวคิดการคุ้มครองสิทธิวันหยุดตามประเพณีมีรากฐานจากหลักสิทธิมนุษยชน และคุณภาพชีวิตแรงงาน มาตรา 29 จึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อรองรับสิทธินี้ ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) นายจ้างบางส่วนยังขาดความเข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมาย ขณะที่ลูกจ้างบางกลุ่มไม่ตระหนักหรือไม่กล้าใช้สิทธิ ส่งผลให้สิทธิวันหยุดไม่ถูกใช้ได้อย่างเต็มที่ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติในความไม่ชัดเจนของกฎหมายเปิดช่องให้ใช้ดุลพินิจโดยไม่เป็นธรรม และขาดกลไกร้องเรียนที่เข้าถึงได้ ทำให้ลูกจ้างบางกลุ่มไม่ได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสม 4) ประสิทธิภาพของการบังคับใช้แม้จะมีกฎหมายรองรับ แต่การบังคับใช้ยังจำกัด โดยเฉพาะในกิจการขนาดเล็กหรือแรงงานนอกระบบ ทำให้การคุ้มครองสิทธิยังไม่ทั่วถึง 5) กำหนดแนวทางการปรับปรุงกฎหมายให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้ลูกจ้างเลือกวันหยุดตามศาสนา จัดทำแนวปฏิบัติสำหรับนายจ้างและพัฒนากลไกร้องเรียนให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัย ด้วยวิธีการคุ้มครองทางกฎหมายและระเบียบ

ด้านแรงงาน การกำหนดวันหยุดตามประเพณีแบบจารีตประเพณีแบ่งตามภูมิภาค เพื่อให้แรงงานได้รับการคุ้มครองอย่างทัดเทียมเสมอภาคระหว่างกัน

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, คุ้มครองสิทธิของลูกจ้าง, วันหยุดตามประเพณี

ABSTRACT

The objectives of this research were to study: 1) the background of the concept of protecting employees' rights, 2) employers' and employees' understanding of the protection of employees' rights on traditional holidays, 3) problems and obstacles in the implementation of Section 100 of the Act, 4) the effectiveness of law enforcement measures, and 5) to propose guidelines for improving laws or practices, based on the fundamental principles and concepts of protecting employees in relation to traditional holidays designated by employers. The study was conducted through document analysis, including academic textbooks, Supreme Court judgments, and other relevant documents, as well as information obtained from electronic media. The data were compiled, analyzed, and compared to identify significant issues and problems and to propose principles for resolving them.

The research revealed that: 1) A number of employers remain unaware of the law's underlying intent, while some employees lack awareness or confidence to exercise their rights, leading to the underutilization of holiday entitlements. 2) Some employers still lack an understanding of the law's underlying intent, while certain groups of employees are either unaware of or reluctant to exercise their rights, resulting in the incomplete utilization of holiday entitlements. 3) The law's ambiguity creates opportunities for unfair discretion and lacks an accessible complaint mechanism, leaving certain groups of employees inadequately protected. 4) Despite legal support, the effectiveness of enforcement remains limited, especially among small businesses and informal workers. 5) It is recommended to clarify the law, allow employees to select holidays according to their religion, develop guidelines for employers, and establish an effective and safe complaint mechanism. Additionally, customary holidays should be regionally categorized to ensure fair and equal protection for all workers.

Keywords: Legal Measures, Protection of Employee Rights, Traditional Holidays

บทนำ

สังคมโลกก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม การจ้างแรงงาน ในสังคมเกษตรกรรมและสังคมอุตสาหกรรม คราวเรือนมีลักษณะเรียบง่ายไม่มีการเกิดปัญหาข้อพิพาทแรงงานมากนัก นายจ้างและลูกจ้างมีสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันตามเจตนารมณ์ที่ทั้งสองฝ่าย ได้แสดงออกและตกลงกันตามประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยที่รัฐนั้นมิจำเป็นจะต้องเข้ามาควบคุมดูแลและวางหลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขในการทำข้อตกลงหรือสัญญาจ้างแรงงานของนายจ้างกับลูกจ้าง ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในระยะเริ่มแรกจึงอยู่บนพื้นฐานของหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนา (ธีระปรกรณ์ ธีระภัทรปรกรณ์ และ กิตติ ชยางคกุล, 2565)

ในปัจจุบันกฎหมายแรงงานในประเทศไทยที่บัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับให้ความคุ้มครองลูกจ้างในการทำงานในเรื่องต่าง ๆ เช่น ค่าจ้าง วันลา วันหยุดประจำสัปดาห์ วันหยุดตามประเพณี และการใช้แรงงานทั่วไป รวมถึงสิทธิในการทำงานอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันของลูกจ้างไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยการไม่เลือกปฏิบัติต่อลูกจ้างนั้น ซึ่งได้มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งตามมาตรา 29 ได้มีการบัญญัติเพื่อคุ้มครองลูกจ้างกรณีการกำหนดวันหยุดตามประเพณี โดยกำหนดให้นายจ้างประกาศกำหนดวันหยุดตามประเพณีให้ลูกจ้างเป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสามวัน ทั้งนี้โดยรวมเข้ากับวันแรงงานแห่งชาติ (วรคแรก) ให้นายจ้างพิจารณากำหนดวันหยุดตามประเพณี จากวันหยุดราชการประจำปี วันหยุดทางศาสนา หรือขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งท้องถิ่น (วรคสอง) และในกรณีที่วันหยุดตามประเพณีวันใดตรงกับวันหยุดประจำสัปดาห์ของลูกจ้าง ให้ลูกจ้างได้หยุดชดเชยวันหยุดตามประเพณีในวันทำงานถัดไป (วรคสาม) ซึ่งเป็นหลักใหญ่ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการได้รับสิทธิในการหยุดงานตามกฎหมาย รวมถึงเป็นความสัมพันธ์ที่ติระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ซึ่งในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 นั้น ได้บัญญัติในเรื่องของวันหยุดของลูกจ้างไว้ในมาตรา 29 ซึ่งการบัญญัติไว้เช่นนั้นเพื่อเป็นการควบคุมและคุ้มครองลูกจ้าง โดยให้นายจ้างนั้นปฏิบัติต่อลูกจ้างไม่ว่าชายหรือหญิงโดยเท่าเทียมกัน ในการได้สิทธิคุ้มครองลูกจ้างในสถานประกอบการและมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 นี้ ถือว่าเป็นมาตรการหลักที่ให้ความคุ้มครองในเรื่องสิทธิตามกฎหมายในการได้มาซึ่งวันหยุดตามประเพณี วันหยุดชดเชยวันหยุดตามประเพณี (ส่วนนิติการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2567)

ปัจจุบันในเนื้อหาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 นั้นไม่ได้มีการแก้ไข ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในมาตรา 29 แม้ว่าจะมีการแก้ไขปรับปรุงมาแล้วถึง 8 ครั้งก็ตาม รวมทั้งได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับวันหยุดประเพณีเพิ่มเติมมาอีก 2 วัน คือ วันที่ 28 กรกฎาคม (วันคล้ายวันพระราชสมภพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10) และวันที่ 13 ตุลาคม (วันคล้ายวันเสด็จสวรรคตพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร) แล้วก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้เนื้อหาในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จะกำหนดชัดเจนแล้ว แต่ยังมีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมากยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดวันหยุดตามประเพณี และวันหยุดชดเชยวันหยุดตามประเพณี โดยผู้ประกอบการบางรายไม่ได้ถือเอา พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่กลับไปยึดถือเอาประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยมาให้เป็น

เกี่ยวกับการประกาศวันหยุดแทน และยังมีผู้ประกอบการบางส่วนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้เป็นความเข้าใจผิดของผู้ประกอบการ และยังทำให้ลูกจ้างเสียสิทธิเกี่ยวกับการได้สิทธิเรื่องวันหยุดประจำปี วันหยุดตามประเพณี และวันหยุดชดเชยตามวันหยุดตามประเพณี ซึ่งสาเหตุอาจจะมาจากความไม่เข้าใจหรือไม่ทราบว่าวันหยุดดังกล่าวที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น ด้วยประการดังที่กล่าวมาแล้ว อาจจะส่งผลกระทบต่อทั้งต่อนายจ้างและลูกจ้างได้ กล่าวคือ การก่อกำเนิดลูกจ้างเกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน อันเนื่องมาจากความวิตกกังวลในการปฏิบัติงานและความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน อันส่งผลต่อความไม่พอใจลูกจ้างขวัญและกำลังใจในการทำงานลดลง ซึ่งอาจกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานในระยะยาว มีการลาออกหรือหางานใหม่ที่ให้สิทธิประโยชน์ดีกว่า ทำให้นายจ้างสูญเสียพนักงานที่มีประสบการณ์ และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสรรหาพนักงานใหม่ นำไปสู่ความขัดแย้งภายในองค์กรและทำให้บรรยากาศการทำงานแย่ลง จึงมีความจำเป็นที่จะแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยกำหนดให้นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันสำหรับการกำหนดวันหยุด โดยกำหนดจากศาสนาหรือขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งท้องถิ่นที่สถานประกอบการของนายจ้างตั้งอยู่ โดยกำหนดไม่ต่ำกว่า 13 วัน แต่ไม่เกิน 15 วัน โดยไม่รวมวันแรงงานแห่งชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมและความเสมอภาคระหว่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี
2. เพื่อศึกษาความเข้าใจของนายจ้างและลูกจ้างเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี ตามมาตรา 29
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรา 29
4. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของมาตรการบังคับใช้กฎหมาย
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายหรือแนวทางปฏิบัติ

สมมติฐานการวิจัย

วันหยุดตามประเพณี เป็นสิทธิของลูกจ้างซึ่งได้รับความคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยมีการกำหนดให้นายจ้างประกาศกำหนดวันหยุดตามประเพณี ให้ลูกจ้างเป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสามวัน ทั้งนี้ โดยรวมเข้ากับวันแรงงานแห่งชาติ และให้นายจ้างพิจารณากำหนดวันหยุดตามประเพณีจากวันหยุดราชการประจำปี วันหยุดทางศาสนา หรือขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งท้องถิ่น และในกรณีที่วันหยุดตามประเพณีวันใดตรงกับวันหยุดประจำปีของลูกจ้าง ให้ลูกจ้างได้หยุดชดเชยวันหยุดตามประเพณีในวันทำงานถัดไปแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาความไม่เสมอภาคกัน เนื่องจากในปัจจุบันทางรัฐบาลได้มีการประกาศวันหยุดเพิ่มเติมจากวันหยุดตามประเพณีแบบดั้งเดิม เพื่อใช้ในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งผู้ประกอบการ

บางรายก็เล็งเห็นความสำคัญในการประกาศกำหนดวันหยุดเพิ่มของรัฐ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันในการปฏิบัติงาน โดยในสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ลูกจ้างสามารถรับรู้ได้ผ่านทางช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ได้อย่างเร็วรวดเร็ว อาจทำให้ลูกจ้างเสียกำลังใจในการทำงานให้แก่นายจ้าง และยังส่งผลให้นายจ้างได้รับงานที่ไม่เต็มประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานที่ดีของลูกจ้าง และคงไว้ซึ่งลูกจ้างที่จงรักภักดีต่อนายจ้าง ประกอบกับบทบัญญัติตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ยังมีเคยมีการแก้ไข ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมเกี่ยวกับวันหยุดตามประเพณี และเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน จึงเสนอให้มีการปรับปรุงการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้างมาตรา 29 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยเพิ่มเติมในวันหยุดพิเศษที่ต่อเนื่องจากวันหยุดตามประเพณี ที่นายจ้างกำหนดให้หยุดให้ลูกจ้างได้หยุดในวันนั้นเพิ่มขึ้นด้วย โดยนายจ้างควรพิจารณาวันหยุดที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของภูมิภาคนั้น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกจ้างและวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมและเสมอภาคกันของลูกจ้างภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และมาตรา 29 วรรคสอง คำนึงถึงความเหมาะสมของวัฒนธรรม ศาสนา และประเพณีของลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ รวมถึงกำหนดให้กลไกดังกล่าวมีสถานะตามกฎหมาย และสามารถตรวจสอบได้โดยหน่วยงานของรัฐ ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 96/1 เกี่ยวกับคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ และเพิ่มบทบาทของคณะกรรมการลูกจ้าง และคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ เพื่อให้มีอำนาจในการเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือคัดค้านเกี่ยวกับการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้างอย่างเป็นรูปธรรม ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาโดยการพิจารณาพื้นฐานและแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองลูกจ้างจากการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองลูกจ้างจากการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง ตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาการวิเคราะห์มาตรการทางนโยบายและกฎหมายของไทย ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองลูกจ้างจากการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง และใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไข มาตรการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี ตามความมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความเป็นมาของแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในการได้รับวันหยุดตามประเพณี ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรค ประเมินประสิทธิภาพของมาตรการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายหรือแนวทางปฏิบัติ ด้วยวิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ทั้งจากหนังสือ ตำราวิชาการ

บทความ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ คำพิพากษาของศาลฎีกา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบค้นข้อมูล เอกสารทางกฎหมายจากสื่อสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงาน หรือองค์กรของรัฐและเอกชนทั้งของไทย และของต่างประเทศ โดยการนำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุดังกล่าว ตลอดจนหาแนวทางกำหนดหลักการเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและการบังคับใช้กฎหมายแรงงาน เกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองลูกจ้างกรณี การกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
2. เพื่อสร้างมาตรการบังคับใช้กฎหมายแรงงาน เกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองลูกจ้างกรณีการกำหนด วันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
3. เป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองลูกจ้างกรณีการกำหนดวันหยุด ตามประเพณีของนายจ้าง ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่ถูกต้อง เหมาะสม เป็นธรรม และเพื่อสอดคล้องกับหลักการแห่งการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมาของแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี

แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิวันหยุดของลูกจ้างมีพื้นฐานจากหลักสิทธิมนุษยชนที่ยอมรับว่า “การพักผ่อน” เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) มาตรา 24 ที่ระบุว่าทุกคนมีสิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่าง รวมถึงวันหยุดประจำปี ที่ได้รับค่าจ้าง (United Nations, 1948) หลักการดังกล่าวสะท้อนในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO Convention No. 14, No. 132) ซึ่งเน้นการให้วันหยุดแก่ลูกจ้างตามความเหมาะสมของวัฒนธรรม และศาสนา (International Labour Organization, 1970) ประเทศไทยได้นำหลักการนี้มาปรับใช้ผ่าน พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ซึ่งกำหนดให้นายจ้างต้องกำหนดวันหยุดตามประเพณี ไม่น้อยกว่า 13 วันต่อปี โดยต้องประกาศล่วงหน้า โดยรวมวันแรงงานแห่งชาติด้วย อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติ ดังกล่าวไม่ได้ระบุวันหยุดที่ชัดเจน ทำให้นายจ้างมีอำนาจตัดสินใจเลือกวันหยุดตามความเหมาะสมของตนเอง ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความเชื่อหรือประเพณีของลูกจ้างในบางกรณี (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2565)

2. ความเข้าใจของนายจ้างและลูกจ้างเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี ตามมาตรา 29

ทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างมีความเข้าใจต่อมาตรา 29 แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยนายจ้างส่วนใหญ่ เข้าใจว่าการกำหนดวันหยุดเป็นดุลยพินิจของตน และอิงตามวันหยุดราชการเป็นหลักโดยไม่พิจารณาวัฒนธรรม

ของลูกจ้าง ขณะที่ลูกจ้างจำนวนมากไม่ทราบว่าตนมีสิทธิเรียกร้องวันหยุดที่ตรงกับศาสนา หรือประเพณีของตนเอง (พัชรี้ ตั้งกองทรัพย์, 2562) ทั้งนี้ ความไม่กล้าท้วงติงของลูกจ้างส่วนใหญ่เกิดจากความกลัวว่าจะกระทบต่อการจ้างงาน ความไม่สมดุลของข้อมูลและอำนาจระหว่างทั้งสองฝ่ายทำให้เกิดช่องว่างในการใช้สิทธินี้ และสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิแรงงานให้ครอบคลุมและทั่วถึง

3. ศึกษาและวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรา 29

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ ตามมาตรา 29 ยังประสบปัญหาในหลายด้าน โดยเฉพาะในแง่ของเนื้อหากฎหมายที่ยังไม่ชัดเจน โดยไม่ได้กำหนดรายการวันหยุดเฉพาะไว้ ส่งผลให้นายจ้างใช้ดุลพินิจตามความเหมาะสมของกิจการเป็นหลัก ซึ่งในบางกรณีอาจไม่สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของลูกจ้าง เช่น กรณีลูกจ้างที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือศาสนาอื่นที่มีวันสำคัญไม่ตรงกับวันหยุดราชการ แต่ไม่ได้รับวันหยุดตามความเชื่อของตน (วิชุดา ภูษิต, 2564) อีกทั้ง ลูกจ้างส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการร้องเรียนได้อย่างปลอดภัย หรือไม่มีความมั่นใจว่าการร้องเรียนจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหอย่างแท้จริง ปัญหาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายแม้จะมีเจตนารมณ์ที่ดี แต่ยังขาดกลไกปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและตรวจสอบได้

4. การประเมินประสิทธิภาพของมาตรการบังคับใช้กฎหมาย

การประเมินประสิทธิภาพของมาตรการบังคับใช้กฎหมาย มาตรา 29 ยังขาดประสิทธิภาพในหลายมิติ โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานนอกระบบ หรือกิจการขนาดเล็กที่มักไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานอย่างสม่ำเสมอ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่แรงงานในบางพื้นที่ยังชี้ให้เห็นว่าการตรวจสอบวันหยุดตามประเพณีไม่ใช่ประเด็นที่ได้รับความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ และไม่มีเครื่องมือหรือแนวปฏิบัติที่ใช้วัดหรือประเมินได้ชัดเจน อีกทั้งยังไม่มีฐานข้อมูลที่เก็บข้อมูลการร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิวันหยุดโดยเฉพาะ ทำให้ไม่สามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ของมาตรการได้อย่างเป็นรูปธรรม กรณีเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างศักยภาพของกลไกการบังคับใช้กฎหมายให้ทันสมัยและมีระบบติดตามผลที่เป็นมาตรฐาน

5. เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายหรือแนวทางปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายแรงงานของแคนาดา สหราชอาณาจักร และมาเลเซีย พบว่ามีการเปิดโอกาสให้ลูกจ้างเลือกวันหยุดทางศาสนาหรือวัฒนธรรมบางวันด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความพึงพอใจในสถานที่ทำงาน (Government of Canada, 2023) ดังนั้น การปรับปรุงมาตรา 29 ควรพิจารณาเพิ่มความชัดเจนในนิยาม “วันหยุดตามประเพณี” และกำหนดกลไกให้ลูกจ้างสามารถเลือกวันหยุดตามความเชื่อของตนได้น้อย 1-2 วันต่อปี นอกจากนี้ ควรเสริมบทบาทของคณะกรรมการลูกจ้างหรือคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการ ให้สามารถมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับวันหยุดที่เหมาะสม พร้อมทั้งจัดทำแนวปฏิบัติจากกระทรวงแรงงาน และสร้างช่องทางร้องเรียนที่ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ และตรวจสอบได้ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างมีความยุติธรรมและยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

สรุป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิวันหยุดตามประเพณีของลูกจ้างในบริบทของกฎหมายแรงงานไทย โดยเฉพาะตามบทบัญญัติมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาในการบังคับใช้ เปรียบเทียบกับกฎหมายและแนวปฏิบัติในต่างประเทศ และเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายให้มีความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แม้กฎหมายแรงงานไทยจะมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิวันหยุดตามประเพณีของลูกจ้างอย่างชัดเจน แต่ยังคงขาดความชัดเจนในรายละเอียด โดยเฉพาะการไม่กำหนดวันหยุดตามประเพณีไว้โดยเฉพาะ ทำให้นายจ้างสามารถใช้ดุลพินิจได้ตามความเหมาะสมขององค์กร ซึ่งในหลายกรณีอาจไม่สอดคล้องกับศาสนา ขนบธรรมเนียม หรือวัฒนธรรมของลูกจ้าง ส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาคในการใช้สิทธิดังกล่าว

นอกจากนี้ ผลการศึกษาเชิงสำรวจและการสัมภาษณ์พบว่า ทั้งนายจ้างและลูกจ้างยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรา 29 แตกต่างกันอย่างมากระหว่างนายจ้างบางส่วนขาดความเข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมาย ขณะที่ลูกจ้างจำนวนไม่น้อยไม่ตระหนักถึงสิทธิของตนหรือไม่กล้าทวงถามสิทธิ ด้วยความกลัวผลกระทบด้านการจ้างงาน ปัญหาเหล่านี้ถูกซ้ำเติมด้วยกลไกการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยเฉพาะในภาคแรงงานนอกระบบหรือสถานประกอบการขนาดเล็ก ที่ไม่มีระบบตรวจสอบและกลไกร้องเรียนที่เข้าถึงได้

การคุ้มครองสิทธิในวันหยุดตามประเพณีจะเกิดขึ้นอย่างแท้จริงได้ ก็ต่อเมื่อมีการปรับปรุงทั้งในระดับบทบัญญัติกฎหมาย การส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิแรงงาน และการพัฒนากลไกการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของตนเองในสถานที่ทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการสิทธิมนุษยชนกับสิทธิวันหยุดตามประเพณีในกฎหมายไทย

มาตรา 29 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้บัญญัติสิทธิวันหยุดตามประเพณีของลูกจ้างไว้อย่างชัดเจนในระดับหนึ่งนั้น สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากล โดยเฉพาะปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา 24 ซึ่งระบุให้บุคคลมีสิทธิในการพักผ่อนและวันหยุด การที่กฎหมายไทยกำหนดให้มีวันหยุดตามประเพณีไม่น้อยกว่า 13 วัน จึงสะท้อนความพยายามในการบูรณาการสิทธิมนุษยชนเข้ากับนโยบายแรงงาน อย่างไรก็ตาม ความไม่ชัดเจนในรายละเอียดของกฎหมายไทย เช่น การไม่ระบุวันหยุดที่ต้องเคารพต่อวัฒนธรรมของลูกจ้างในกลุ่มศาสนาน้อย อาจขัดต่อหลักการ “ไม่เลือกปฏิบัติ” (non-discrimination) ซึ่งเป็นหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน

2. ความเข้าใจของนายจ้างและลูกจ้างต่อมาตรา 29 กับทฤษฎีเรื่อง “ช่องว่างความรู้” ในกฎหมายแรงงาน ทั้งนายจ้างและลูกจ้างมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับสิทธิวันหยุดตามประเพณี สอดคล้องกับทฤษฎี

“ช่องว่างความรู้ทางกฎหมาย” (legal knowledge gap) ของ Albiston (2010) ที่กล่าวว่า กฎหมายอาจไร้ความหมายในทางปฏิบัติหากผู้มีสิทธิไม่ตระหนักหรือไม่กล้าใช้สิทธิของตน ในกรณีนี้แม้กฎหมายไทยจะมีบทบัญญัติรองรับสิทธิอย่างชัดเจน แต่การไม่เข้าใจของทั้งสองฝ่ายกลับส่งผลให้เกิด “ช่องว่างเชิงพฤติกรรม” ที่ทำให้สิทธินั้นไม่สามารถถูกใช้ได้จริง อภิปรายในส่วนนี้จึงชี้ให้เห็นว่า การจัดอบรมและเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิแรงงานมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการออกกฎหมาย

3. ความไม่ชัดเจนของมาตรา 29: ปัญหาเชิงโครงสร้างของการร่างกฎหมายแรงงานไทย โดยมาตรา 29 เปิดช่องให้นายจ้างใช้ดุลพินิจในการกำหนดวันหยุด โดยไม่มีกรอบหรือแนวทางบังคับชัดเจน อาจถูกมองว่าเป็นปัญหาจาก “โครงสร้างของกฎหมาย” มากกว่าปัญหาทางพฤติกรรมของนายจ้างเพียงอย่างเดียว นักวิชาการอย่าง พรชัย เยาวเลข (2560) เคยเสนอว่า การร่างกฎหมายแรงงานไทยจำนวนมากยังมีลักษณะทั่วไปและคลุมเครือเกินไป ซึ่งเปิดโอกาสให้เกิดการตีความตามอำเภอใจ การอภิปรายในที่นี้จึงได้แย้งว่าการแก้ไขกฎหมายไม่ควรเน้นเพียงการเพิ่มบทลงโทษ แต่ควรปรับปรุงในระดับหลักการและภาษากฎหมายให้ชัดเจน ยืดหยุ่น และตอบโจทย์ความหลากหลายของแรงงานในสังคมปัจจุบัน

4. การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพกับ “ข้อจำกัดเชิงนโยบาย” ในการคุ้มครองแรงงาน การบังคับใช้มาตรา 29 พบว่า แม้กฎหมายมีอยู่จริง แต่ภาครัฐยังขาดระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในภาคแรงงานนอกระบบ สะท้อนถึงปัญหาเชิงนโยบายมากกว่าปัญหาทางกฎหมาย Deakin (2007) ได้เสนอว่า ในประเทศที่มีภาคแรงงานนอกระบบขนาดใหญ่ กฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่สามารถบรรลุเป้าหมายด้านความเป็นธรรมได้ หากไม่มีโครงสร้างสนับสนุน เช่น เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเฉพาะทางฐานข้อมูล หรือระบบร้องเรียนที่เชื่อถือได้ ดังนั้น การอภิปรายในที่นี้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาของมาตรา 29 ไม่ใช่แค่ “มีหรือไม่มีกฎหมาย” แต่คือ “รัฐมีศักยภาพพอที่จะผลักดันให้กฎหมายมีผลจริงหรือไม่”

5. แนวทางการปรับปรุงกฎหมายไทยเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ผลการศึกษาที่เสนอให้มีการปรับปรุงมาตรา 29 โดยให้ลูกจ้างมีสิทธิเลือกวันหยุดบางวันตามศาสนาหรือวัฒนธรรมของตนเอง สอดคล้องกับแนวปฏิบัติในหลายประเทศ เช่น แคนาดา มาเลเซีย และอังกฤษ ซึ่งเปิดช่องให้มี “personal cultural leave” หรือ “floating holidays” แนวทางนี้มีงานวิจัยสนับสนุนว่าช่วยลดความขัดแย้งในสถานประกอบการ และส่งเสริมความจงรักภักดีของลูกจ้าง การอภิปรายในประเด็นนี้จึงชี้ให้เห็นว่า กฎหมายไทยสามารถยืดหยุ่นและทันสมัยขึ้นได้ หากเปิดรับแนวทางที่ต่างประเทศใช้อย่างได้ผล และปรับให้เหมาะกับบริบทวัฒนธรรมไทย เช่น การให้ลูกจ้างเสนอวันหยุดพิเศษต่อคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการ เพื่อขออนุมัติร่วมกับนายจ้าง

แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิวันหยุดตามประเพณีของลูกจ้าง แต่ในเชิงปฏิบัติยังขาดความชัดเจนและกลไกสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้อง การตีความกฎหมาย และการบังคับใช้ การเปรียบเทียบกับต่างประเทศและทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าการคุ้มครองสิทธินี้จะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อมีการปรับปรุงทั้งในระดับโครงสร้างทางกฎหมาย นโยบายรัฐ และการมีส่วนร่วมของลูกจ้างในสถานประกอบการอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาตรการคุ้มครองลูกจ้าง กรณีการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 สามารถกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมาย

1.1 ให้นายจ้างประกาศกำหนดวันหยุดตามประเพณีให้ลูกจ้างทราบเป็นการล่วงหน้าปีหนึ่งไม่น้อยกว่า 15 วัน โดยรวมวันแรงงานแห่งชาติ (1 พฤษภาคม) ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และหากรัฐบาลประกาศวันใดเป็นวันหยุดพิเศษที่ต่อเนื่องจากวันหยุดตามประเพณี ที่นายจ้างกำหนดให้หยุดให้ลูกจ้างได้หยุดในวันนั้นเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ลูกจ้างในการปฏิบัติงานให้แก่นายจ้าง และลดความเหนื่อยล้าในการทำงาน เพื่อประสิทธิภาพที่ดีในการปฏิบัติงานของลูกจ้างให้แก่นายจ้าง และคงไว้ซึ่งลูกจ้างที่จงรักภักดีต่อนายจ้าง ประกอบกับบทบัญญัติตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ยังมีเคยมักมีการแก้ไข ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมเกี่ยวกับวันหยุดตามประเพณี และเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในปัจจุบัน จึงเสนอให้มีการปรับปรุงการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง จากปีหนึ่งไม่น้อยกว่า 13 วัน เป็นปีหนึ่งไม่น้อยกว่า 15 วัน

1.2 ในกรณีที่วันหยุดตามประเพณีใด ไม่ติดต่อกับวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดยาวให้เลื่อนวันหยุดนั้นให้ติดต่อกับวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดยาวได้ เช่น หากวันหยุดตามประเพณีตรงกับวันพุธ ให้เลื่อนวันหยุดนั้นเป็นวันศุกร์หรือวันเสาร์ (แล้วแต่กรณี) เพื่อจะได้หยุดยาวในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดยาว (แล้วแต่กรณี) ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กิจการของนายจ้าง

1.3 ในกรณีที่นายจ้างไม่สามารถประกาศกำหนดวันหยุดตามประเพณีได้ (กรณีสถานประกอบการตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน) หรือลูกจ้างไม่เห็นชอบกับวันหยุดตามประเพณีของนายจ้างที่ประกาศกำหนด ให้ขอความเห็นชอบจากสหภาพแรงงาน เพื่อพิจารณาและทำความเข้าใจกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ในการกำหนดวันหยุดตามประเพณี เพื่อก่อให้เกิดความยืดหยุ่นเหมาะสม และเป็นธรรมทั้งแก่ลูกจ้างและนายจ้าง ในการกำหนดวันหยุดตามประเพณีนั้น

จากรูปแบบในการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้างตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติมตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยพิจารณาเป็นด้านกฎหมาย และด้านนโยบาย ดังนี้

ตามมาตราการคุ้มครองลูกจ้าง กรณีการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้างแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมใน เรื่อง การกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง ดังต่อไปนี้

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ในเรื่องการกำหนดวันหยุดตามประเพณีของนายจ้าง

โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 วรรคหนึ่ง “ให้นายจ้างประกาศกำหนดวันหยุดตามประเพณีให้ลูกจ้างทราบเป็นการล่วงหน้า ปีหนึ่งไม่น้อยกว่าสิบห้าวันโดยรวมวันแรงงานแห่งชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และ

หากรัฐบาลประกาศวันใดเป็นวันหยุดพิเศษที่ต่อเนื่องจากวันหยุดตามประเพณี ที่นายจ้างกำหนดให้หยุดให้ลูกจ้างได้หยุดในวันนั้นเพิ่มขึ้นด้วย

1.4 แก้ไขเพิ่มเติมบทบาทของคณะกรรมการลูกจ้างและคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ โดยเสนอให้แก้ไขมาตรา 96/1 ให้คณะกรรมการลูกจ้างสามารถเสนอความคิดเห็นหรือคัดค้านการกำหนดวันหยุดของนายจ้างได้ โดยมีผลผูกพันหรือใช้ในการพิจารณาร่วมกับฝ่ายนายจ้าง เพื่อสร้างความสมดุลในเชิงอำนาจภายในองค์กร

1.5 กำหนดให้มีแนวทางกลางจากกระทรวงแรงงาน ควรมีการจัดทำ “แนวทางปฏิบัติ” (guideline) สำหรับนายจ้างทั่วประเทศเกี่ยวกับการกำหนดวันหยุดตามประเพณีที่เคารพความหลากหลาย และมีความยืดหยุ่นตามลักษณะขององค์กรและภูมิภาค

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิแรงงานให้แก่ลูกจ้างและนายจ้าง

ควรมีการอบรมหรือให้ความรู้ผ่านคู่มือ แผ่นพับ สื่อออนไลน์ หรือการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายแรงงาน โดยเฉพาะมาตรา 29

2.2 จัดตั้งกลไกร้องเรียนและรับฟังความคิดเห็นของลูกจ้างอย่างปลอดภัย

ควรมีกลไกกลางที่ลูกจ้างสามารถร้องเรียนได้อย่างไม่เปิดเผยตัวตน และไม่ต้องกังวลว่าจะถูกกลั่นแกล้งจากนายจ้าง เช่น ผ่านระบบร้องเรียนออนไลน์ของกระทรวงแรงงาน พร้อมกำหนดระยะเวลาในการตอบรับและแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน

2.3 ให้เจ้าหน้าที่แรงงานมีบทบาทเชิงรุกในการติดตามการปฏิบัติตามกฎหมาย

หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบควรได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านทรัพยากร บุคลากร และแนวทางการตรวจสอบเฉพาะทางสำหรับกรณีวันหยุดตามประเพณี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

2.4 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของลูกจ้างในองค์กร

สถานประกอบการควรเปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดวันหยุด โดยเฉพาะในกิจการที่มีลูกจ้างต่างศาสนา หรือลูกจ้างจากหลากหลายวัฒนธรรม เพื่อให้การกำหนดวันหยุดเป็นไปโดยความสมัครใจ และสร้างแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2565). *แนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน*. กระทรวงแรงงาน.
- ธีระปรกรณ์ ธีระภักทรปรกรณ์ และ กิตติ ชยางคกุล. (2565). ความยุติธรรมด้านแรงงานในประเทศไทย ศึกษากรณีความยุติธรรมตามสัญญาจ้างแรงงาน. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(49), 20-35.
- พรชัย เยาวเลข. (2560). การวิเคราะห์บทบาทของกฎหมายแรงงานในบริบทไทย. *วารสารนิติศาสตร์*, 5(1). 95-115.

- พัชรี ตั้งกองทรัพย์. (2562). การคุ้มครองสิทธิแรงงานในประเทศไทย: ความท้าทายและข้อเสนอแนะ. *วารสารนิติศาสตร์ มธ*, 8(2). 2-35.
- วิชุดา ภูษิต. (2564). สิทธิวันหยุดตามประเพณีของแรงงานในบริบทความหลากหลายทางศาสนา. *วารสารกฎหมายแรงงาน*, 6(1). 55-68.
- ส่วนนิติการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2567). *นิติกรรมและสัญญา*. <https://dla.wu.ac.th/th/archives/3585>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *รายงานสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2564*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Albiston (2010). *Institutional Inequality and the Mobilization of the Family and Medical Leave Act*. Cambridge University Press.
- Deakin, S. (2007). *Legal Origin Labour Regulation and Firm Performance*. Centre for Business Research. University of Cambridge.
- Government of Canada. (2023). *Public Holidays and Vacations*. <https://www.canada.ca/en>.
- International Labour Organization. (1970). *C132 - Holidays with Pay Convention (Revised)*, 1970 (No.132).
- United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. Article 24.

การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบ จังหวัดชัยภูมิ
Career Development for Elderly Group Informal Labours
Chaiyaphum Province

อัญชลี ชัยศรี^{1*} และ สุนทร ปัญญะพงษ์²

Anchalee Chaisri^{1*} and Soonthorn Punyapong²

^{1,2}คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

^{1,2}Faculty of Arts and Science, Rajabhat Chaiyaphum University

*Corresponding author's email: anchaleechaisri@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

11 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

24 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

28 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพบริบทและความต้องการพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในจังหวัดชัยภูมิ (2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบ จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ข้อมูลสำหรับการศึกษานี้รวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม ผู้สูงอายุ จำนวน 400 ชุด และแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 50 คน ประกอบด้วย เครือข่ายชมรมผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้นำกลุ่ม ตัวแทนผู้สูงอายุในแต่ละตำบล

ผลการวิจัยเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.90 มีช่วงอายุระหว่าง 61–69 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมปลายเป็นส่วนใหญ่ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท มากกว่าร้อยละ 60 โดยรายได้หลักมาจากการประกอบอาชีพของตนเอง และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุมีความสนใจต้องการเพิ่มรายได้ ต้องการพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ และนิยมการฝึกอบรมในรูปแบบที่เรียนรู้ได้จริง เช่น การเข้าร่วมกลุ่มอาชีพ และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านปัญหาหรืออุปสรรคในการประกอบอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 57.60 ปัญหาขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ร้อยละ 55.70 ปัญหาขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 50.60 ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบในจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้แนวทางแบบองค์รวมที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง การสร้างเครือข่ายอาชีพ และการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังเสนอให้ส่งเสริมทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เช่น เกษตรอินทรีย์ การแปรรูปอาหาร การค้าขายออนไลน์ และงาน

หัตถกรรมพื้นบ้าน รวมถึงการส่งเสริมการรวมกลุ่มและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาด และทรัพยากร อีกทั้งผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีรายได้ และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, แรงงานนอกระบบ, พัฒนาศักยภาพอาชีพ

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the context and occupational development needs of the elderly in Chaiyaphum Province and (2) propose appropriate guidelines for developing occupational potential among informal elderly workers in Chaiyaphum. A mixed-methods research design was employed. Quantitative data were collected through questionnaires from 400 elderly individuals, while qualitative data were obtained through in-depth interviews with 50 key informants, including leaders of elderly clubs and representatives from each sub-district.

The quantitative findings related to Objective 1 revealed that the majority of informal elderly workers were female (70.90%), aged between 61–69 years, with an education level below high school. Over 60% had a monthly income of less than 5,000 baht, primarily from self-employment and the government elderly allowance. Most respondents expressed a desire to increase their income and to develop their existing occupations. They preferred practical training formats, such as participation in occupational groups and hands-on workshops. Regarding barriers to occupational engagement, 57.60% reported physical health issues, 55.70% faced a lack of funding, and 50.60% lacked technological skills, indicating a strong need for support from relevant agencies.

The qualitative findings related to Objective 2 suggested that suitable occupational development guidelines for informal elderly workers should adopt a holistic approach. This includes hands-on training, the establishment of occupational networks, and multi-sectoral support from government and private organizations. Furthermore, it is recommended to promote skills that align with market demand, such as organic farming, food processing, online commerce, and traditional handicrafts. Encouraging group formation and the establishment of community enterprises can enhance access to markets and resources, enabling elderly individuals to live with dignity, earn sustainable incomes, and maintain self-reliance.

Keywords: Elderly, Informal Labor, Career Development

บทนำ

ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) และปัญหาโครงสร้างประชากรที่มีจำนวนเด็กเกิดใหม่ในแต่ละปีที่ลดน้อยลงเรื่อย ๆ ในขณะที่สัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ทุกฝ่ายได้เล็งเห็นความสำคัญ และตระหนักในสถานการณ์จำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งปัญหาด้านการขาดความสมดุลของโครงสร้างประชากรที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้เกิดความพยายามของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานวิชาการต่าง ๆ ในการระดมความร่วมมือ และให้ข้อเสนอแนะสำหรับเตรียมการสังคมไทย เพื่อรองรับการเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ทั้งนี้สิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการเตรียมการ คือ ระบบข้อมูลข่าวสารที่สามารถสะท้อนข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน โดยจะต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้องครบถ้วน และสามารถสะท้อนปัญหาและแสดงให้เห็นภาพแนวโน้มที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย: มส.พส. , 2563) พบว่าในปี 2020 ประเทศอาเซียนมีจำนวนประชากรรวมทั้งหมด 664 ล้านคน โดยมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 73 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11 และมีผู้สูงอายุวัยปลาย 80 ปีขึ้นไป 7.6 ล้านคน หรือคิดเป็นอัตราผู้สูงอายุวัยปลายร้อยละ 1.1 โดยประเทศสมาชิกอาเซียนมากถึง 6 ประเทศได้กลายเป็นสังคมสูงอายุแล้ว ประกอบด้วย สิงคโปร์ มีผู้สูงอายุ ร้อยละ 20.90, ไทย มีผู้สูงอายุร้อยละ 18.10, เวียดนาม มีผู้สูงอายุร้อยละ 12.30, มาเลเซีย มีผู้สูงอายุร้อยละ 11, อินโดนีเซีย มีผู้สูงอายุร้อยละ 10.10, และเมียนมา มีผู้สูงอายุร้อยละ 10 ซึ่งเมียนมาเพิ่งเป็นสังคมสูงอายุในปีนี้ โดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า โครงสร้างประชากรของโลกจะมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยองค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป จะเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยกว่าร้อยละ 120 จนมีจำนวนรวมถึง 1.5 พันล้านคน ภายในปี 2593 และส่งผลให้สัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงในเกือบทุกประเทศ โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลกในปัจจุบัน และยังคงมีแนวโน้มที่ประชากรผู้สูงอายุจะขยายตัวเพิ่มขึ้นอีกราว 312 ล้านคน จนคาดว่าจะมีจำนวนผู้สูงอายุรวมกว่า 573 ล้านคน ภายในระยะเวลา 30 ปี ข้างหน้า ประเทศไทยคาดว่าจะกลายเป็น 1 ใน 10 ประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากที่สุดในโลก โดยประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 17.20 ภายในปี 2593 (องค์การสหประชาชาติ, 2563) จากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรดังกล่าว เมื่อจำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้รูปแบบและความสัมพันธ์ในครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงขนาดและโครงสร้างของครัวเรือนด้วย

ปัญหาสำคัญที่สังคมไทยจะต้องเผชิญในอนาคต คือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยกล่าวคือ เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางทางเศรษฐกิจในระดับมหภาค ได้แก่ ผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP - Gross Domestic Product) รายได้ต่อหัวของประชากร การออม การลงทุน และงบประมาณของรัฐบาล การจ้างงานและการ จัดหาแรงงานทดแทน การจัดสวัสดิการสังคม จะเห็นได้ว่า กลุ่มคนในวัยทำงานซึ่งมีสัดส่วนน้อยลงต้องแบกรับภาระในการสร้าง

รายได้มากขึ้น ซึ่งหลายฝ่ายเห็นพ้องกันว่า การดำเนินการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้ประเทศเกิดสมดุลทางเศรษฐกิจมากขึ้น

สำหรับผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่ยังทำงานและมีรายได้ โดยการทำงานนั้นไม่ได้รับความคุ้มครองและไม่มีหลักประกันจากการทำงาน เป็นผู้ที่ทำงานในภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ (Informal Sector) โดยมีรูปแบบการทำงานด้วยกิจการขนาดเล็กหรือเป็นลักษณะของธุรกิจในครัวเรือน ทั้งเป็นแรงงานอิสระที่ทำกิจกรรมเพื่อความอยู่รอด อาทิ ผู้ประกอบอาชีพ หาบแร่ แรงงานรับใช้ในบ้าน ผู้รับงานไปทำที่บ้าน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยกำลังให้ความสำคัญกับแนวคิดการทำอย่างไร เพื่อให้ผู้สูงอายุยังคงอยู่ในตลาดแรงงานให้นานานมากที่สุดนั้น การขยายอายุการทำงานสำหรับแรงงานในระบบ และการส่งเสริมการทำงานสำหรับแรงงานนอกระบบ เหตุผลที่แรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบใช้ความสำคัญที่แตกต่างกัน ทั้งที่ข้อเท็จจริงล้วนมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ การคงกำลังแรงงานผู้สูงอายุในตลาดแรงงานเนื่องจากแรงงานในระบบมีหลักเกณฑ์การสิ้นสุดสภาพการทำงาน หรือที่เรียกว่าการเกษียณอายุการทำงานสำหรับภาครัฐ ขณะที่ภาคเอกชนมิได้มีการกำหนดการเกษียณอายุเป็นกฎหมายไว้แต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม แม้ไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การเกษียณไว้เป็นกฎหมาย แต่อยู่ในการพิจารณาของผู้ประกอบการว่าจะกำหนดไว้ในระเบียบการจ้างงานหรือไม่ ว่าสถานประกอบการนั้นได้กำหนดแนวทางการเกษียณอายุไว้ที่อายุเท่าใด (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2551:ค)

จังหวัดชัยภูมิเป็นหนึ่งในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท ซึ่งมีการประกอบอาชีพในระบบแรงงานนอกระบบ เช่น เกษตรกรรมและงานรับจ้างทั่วไป ผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงทำงานเพื่อเลี้ยงชีพแม้เข้าสู่วัยเกษียณ แต่กลับประสบปัญหาด้านสุขภาพ การเข้าถึงทุน ความรู้ และตลาดแรงงาน (สำนักงานแรงงานจังหวัดชัยภูมิ, 2564; สุนันทา แก้วสม, 2563) บริบทเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการจัดทำแนวทางที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ในการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้สูงอายุ แม้จะมีความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำนวนมากในมิติของสุขภาพ สวัสดิการ หรือสังคม แต่ยังขาดงานวิจัยที่เจาะลึกด้านการพัฒนาศักยภาพอาชีพโดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งมีบริบทเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นในการศึกษาสภาพบริบทและความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบในจังหวัดชัยภูมิ พร้อมทั้งเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างศักยภาพด้านอาชีพ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีรายได้ และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพบริบทและความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ

2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบ จังหวัดชัยภูมิ

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ

1) นิยามและลักษณะของแรงงานนอกระบบ

แรงงานนอกระบบ (Informal Workers) หมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย แรงงานและไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน ซึ่งรวมถึงผู้ที่ทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก ทำงานอิสระ หรือไม่มีสัญญาการจ้างงานที่เป็นทางการ (International Labour Organization, 2003; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization, 2003) ให้นิยามแรงงานนอกระบบว่าเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงานหรือระบบสวัสดิการสังคม ทั้งในสถานประกอบการที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในขณะที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) ระบุว่าแรงงานนอกระบบคือผู้มีงานทำที่ไม่มีประกันสังคมหรือไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

ลักษณะของแรงงานนอกระบบประกอบด้วยหลายประการ ได้แก่

- ความไม่เป็นทางการของการจ้างงาน แรงงานนอกระบบมักไม่มีสัญญาจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร ส่งผลให้ขาดหลักฐานในการจ้างงาน และมีความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิ (Chen, 2012; International Labour Organization, 2018)

- ขาดการคุ้มครองทางกฎหมายและสวัสดิการสังคม แรงงานกลุ่มนี้ไม่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายแรงงาน เช่น เงินชดเชย ประกันสังคม หรือบำนาญ (สำนักงานสภาพัฒน์, 2562; Tangworamongkon, 2014)

- ความไม่มั่นคงในการทำงาน มีรายได้ไม่แน่นอน การจ้างงานไม่ต่อเนื่อง และได้รับผลกระทบรุนแรงในช่วงวิกฤต เช่น COVID-19 (Bonnet et al., 2019; International Labour Organization, 2020)

- สภาพการทำงานไม่ปลอดภัย ไม่มีอุปกรณ์ป้องกัน หรือทำงานในสภาพแวดล้อมเสี่ยง (Tangworamongkon, 2014; International Labour Organization, 2021)

- ขาดโอกาสพัฒนาทักษะ แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ประสบปัญหาในการเข้าถึงการฝึกอบรมหรือยกระดับทักษะ เนื่องจากข้อจำกัดหลายด้าน เช่น เวลา รายได้ต่ำ การศึกษาไม่สูง และการขาดข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการเรียนรู้ ส่งผลให้ไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลและเศรษฐกิจฐานข้อมูล (World Bank, 2019) จากรายงานของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (2565) พบว่า แรงงานนอกระบบในประเทศไทยมี โอกาสได้รับการพัฒนาทักษะน้อยกว่าแรงงานในระบบมาก แม้ภาครัฐจะมีการจัดอบรมบางส่วนผ่านโครงการส่งเสริมอาชีพหรือกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน แต่ยังมีลักษณะการฝึกอบรมที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด และขาดความต่อเนื่อง

- การรวมกลุ่มจำกัด พบว่าแรงงานนอกระบบในหลายประเทศมีความพยายามในการจัดตั้งองค์กรของตนเอง เช่น สมาคม สหกรณ์ หรือเครือข่ายอาชีพ เพื่อเสริมสร้างพลังในการต่อรองและเรียกร้องสิทธิของตนเอง อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งองค์กรเหล่านี้ยังเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ เช่น การขาดการยอมรับจากภาครัฐ ข้อจำกัดทางกฎหมาย และการขาดทรัพยากรในการดำเนินงาน (Bonner, Horn, และ Jones (2008); International Labour Organization, 2019)

- ความหลากหลายของอาชีพ แรงงานนอกระบบทั่วโลกมีความหลากหลายของอาชีพ เช่น แม่บ้าน ผู้ที่รับงานไปทำที่บ้าน พ่อค้าแม่ค้าในตลาด ผู้ขายของริมทาง และผู้เก็บขยะ ความหลากหลายของอาชีพในแรงงานนอกระบบสะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อให้แรงงานนอกระบบได้รับการคุ้มครองและสนับสนุนที่เหมาะสม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564; Women in Informal Employment: Globalizing and Organizing (WIEGO). , 2020)

- การจำแนกตามกลุ่มอาชีพ มีการจำแนกแรงงานนอกระบบตามสถานะการทำงาน ลักษณะอาชีพ และประเภทธุรกิจ เช่น แรงงานรับจ้างในเกษตร แรงงานบริการ หาบเร่แผงลอยแรงงานในภาคเกษตรกรรม และแรงงานในครัวเรือน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2561)

จากการสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า แรงงานนอกระบบคือ กลุ่มแรงงานที่อยู่นอกระบบความคุ้มครองทางกฎหมาย ขาดหลักประกันในการทำงาน และมีความเปราะบางสูงต่อความเสี่ยงในด้านรายได้ สุขภาพ และความมั่นคงในชีวิต โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

แนวคิดการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพ

แนวคิดการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างโอกาสและความสามารถในการทำงาน โดยเฉพาะในบริบทของแรงงานนอกระบบและผู้สูงอายุ ซึ่งต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน การพัฒนาศักยภาพดังกล่าวไม่เพียงเพิ่มพูนทักษะและองค์ความรู้ แต่ยังมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต (WHO, 2021; UNESCO, 2020) แนวคิดนี้สามารถสังเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

1) ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ

Super (1990) เสนอทฤษฎีการพัฒนาอาชีพตลอดชีวิต (Life-Span, Life-Space Theory) โดยแบ่งพัฒนาการทางอาชีพออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเจริญเติบโต ขั้นสำรวจ ขั้นสร้างหลักฐาน ขั้นธำรงรักษา และขั้นถดถอย โดยเน้นบทบาทของอัตมโนทัศน์ (self-concept) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและพัฒนาอาชีพ

Savickas et al. (2009) พัฒนาทฤษฎี Career Construction Theory ซึ่งเน้นการปรับตัวในบริบทที่เปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานในศตวรรษที่ 21 และ Holland (1997) เสนอทฤษฎีการเลือกอาชีพตามบุคลิกภาพ (RIASEC Model) ซึ่งประกอบด้วย 6 ประเภท ได้แก่ Realistic, Investigative, Artistic, Social, Enterprising และ Conventional โดยระบุว่าบุคคลจะประสบความสำเร็จในอาชีพที่ตรงกับบุคลิกภาพ

นอกจากนี้ Nauta (2010) ชี้ว่าแม้เวลาจะผ่านไป ทฤษฎีของ Holland ยังคงเป็นพื้นฐานที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในงานแนะแนวอาชีพ

2) แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพ โดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุในบริบทที่เทคโนโลยีและแรงงานเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Laal, 2011) UNESCO (2020) ให้นิยามว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อพัฒนาทักษะ สมรรถนะ และคุณภาพชีวิตของบุคคลแนวคิดนี้ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถยืดอายุการทำงาน มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างต่อเนื่อง (Laal, 2011; UNESCO, 2020)

3) การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเรียนรู้และฝึกทักษะใหม่ เป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาศักยภาพและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในสังคมสูงวัย (WHO, 2021) Tikkanen และ Nyhan (2006) ศึกษาในบริบทยุโรป พบว่าการฝึกอบรมที่ออกแบบเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงประสบการณ์เดิมและสภาพร่างกาย มีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมการมีงานทำในประเทศไทย มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2563) เสนอว่าการพัฒนาทักษะควรเน้นการต่อยอดจากประสบการณ์เดิม และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดในยุคดิจิทัล การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบจึงควรเป็นแบบยืดหยุ่น เข้าถึงง่าย และคำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดด้านการพัฒนาอาชีพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการวิจัยฉบับนี้ให้สามารถพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบได้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุม และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่อย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

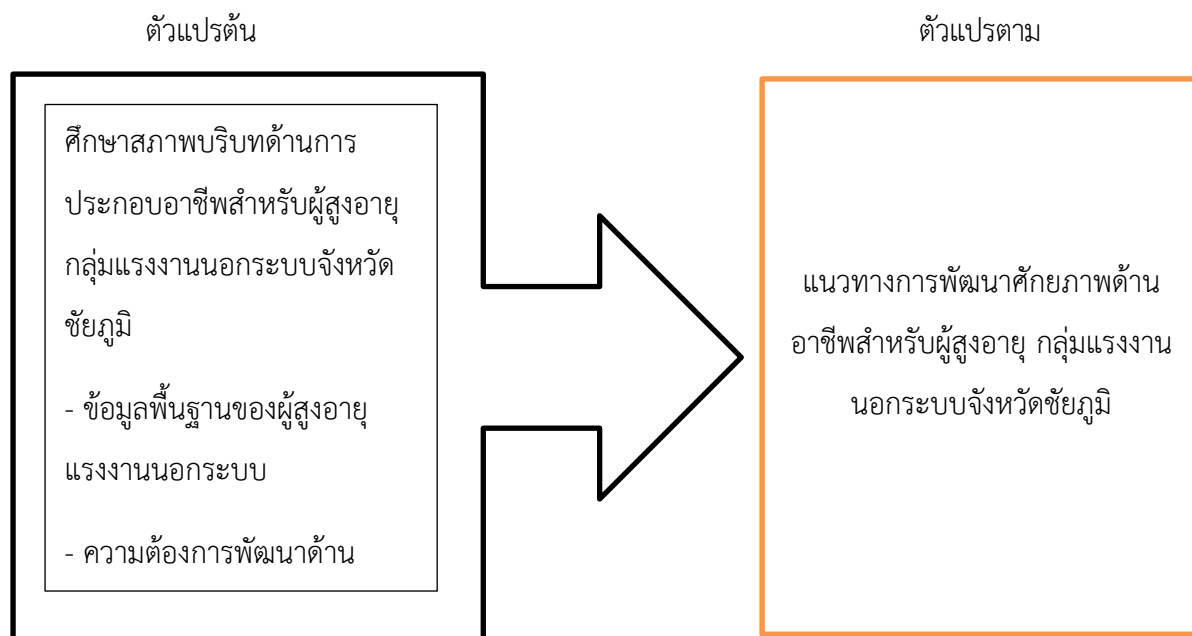
ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ Super (1990) Savickas et al. (2009) Holland (1997) แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต UNESCO (2020) และ Laal (2011) และแนวคิดเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ (Tikkanen & Nyhan, 2006) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยอิงจากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว โดยกำหนดตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) หมายถึง ปัจจัยหรือบริบทที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพอาชีพของผู้สูงอายุ ได้แก่

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ทำงาน ทักษะเดิมที่มี บริบทด้านอาชีพ ลักษณะอาชีพที่ทำ และปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน เช่น สุขภาพ, ทุน, เทคโนโลยี

1.2 ความต้องการพัฒนาด้านอาชีพ ได้แก่ ความต้องการเพิ่มรายได้ ความต้องการเรียนรู้ทักษะใหม่ ความสนใจในการฝึกอบรม

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ศักยภาพด้านอาชีพของผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
ที่มา: ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ของผู้วิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบจังหวัดชัยภูมิ รูปแบบระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้การวิจัยเชิงปริมาณรวมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะดังนี้

- 1) ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพบริบทและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ
- 2) ระยะที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบจังหวัดชัยภูมิ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพบริบทและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร คือ ประชาชนผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 16 ตำบล 765,680 คน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ

จำนวน 400 คน โดยมีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของทาโรยามาเน (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 5%

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามสำรวจความต้องการด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยใช้ดัชนีความตรงของเนื้อหา (IOC) พบว่าทุกข้อมีค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.84 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับดี สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ เช่น ตำรา วารสาร บทความ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเรื่องที่ศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจอะไรบ้างและมีผู้ศึกษามากน้อยเพียงใด รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการศึกษาปรากฏการณ์ในชุมชน นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้วิจัยพัฒนารอบแนวคิดและแนวทางการสัมภาษณ์อีกด้วย

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพบริบทด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายและเปรียบเทียบข้อมูล

ระยะที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบจังหวัดชัยภูมิ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ บุคคลสำคัญของชุมชน (Key informant) จำนวน 50 คน ประกอบด้วย เครือข่ายชมรมผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้นำกลุ่ม ตัวแทนผู้สูงอายุในแต่ละตำบล ผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้ง ผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักพัฒนาชุมชน เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพคัดเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบในจังหวัดชัยภูมิที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชน 2) มีบทบาทในชุมชน เช่น เป็นผู้นำกลุ่มอาชีพ ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ที่ทำงานร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุ 3) อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาหรือมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ 4) สามารถสื่อสาร ถ่ายทอดความคิดเห็น และประสบการณ์ได้อย่างชัดเจน 5) สมารถเข้าร่วมให้ข้อมูล และสามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามเป้าหมายของการวิจัย

การคัดเลือกจะพิจารณาความหลากหลายของผู้ให้ข้อมูลตามพื้นที่ อาชีพ และบทบาทในชุมชน เพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมีความครอบคลุมหลายมิติ และสะท้อนบริบทของพื้นที่ศึกษาอย่างแท้จริงเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ประกอบด้วยกลุ่มเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุในชุมชน ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องและใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ โดยสัมภาษณ์จากประธานชมรมผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้นำกลุ่ม สัมภาษณ์ผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้ง ผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักพัฒนาชุมชน เป็นต้น

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ ประธาน กรรมการ และเลขานุการ รวมทั้งผู้นำซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน หรือ ผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับประเด็นการสนทนาที่กำหนดไว้ในแนวทางการสัมภาษณ์

(2) ผู้สูงอายุในชุมชนที่ศึกษา ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดชัยภูมิ

(3) เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในวัตถุประสงค์นี้เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการถอดเทปคำสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ (Data Validation) และนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบ แยกประเภทตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักตามแนวทางของ Miles และ Huberman (1994) ซึ่งประกอบด้วย การลดข้อมูล (Data Reduction) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Data Display) และการสรุปผลและตรวจสอบข้อสรุป (Conclusion Drawing and Verification) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลากหลายตำแหน่ง เช่น ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ (Lincoln and Guba, 1985)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพบริบทและความต้องการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ

- แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 70.90 เพศชาย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.10

- อายุที่มีจำนวนมากที่สุดคือ 61-64 ปี จำนวน 94 คนคิดเป็นร้อยละ 23.40 รองลงมาคือ 65-69 ปี จำนวน 91 คนคิดเป็นร้อยละ 22.80 อายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 84 คนคิดเป็นร้อยละ 20.90% และ อายุ 60-64 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30

- ระดับการศึกษา จากข้อมูลพบว่า มีผู้จบประถมศึกษาจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 และ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.60 จบปริญญาตรี จำนวน 18 คนคิดเป็นร้อยละ 4.40 และไม่มีผู้ที่จบสูงกว่าปริญญาตรี

- สภาพบริบทด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากข้อมูล พบว่า กลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31 รองลงมาคือกลุ่มที่มีรายได้ 3,001 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.10 และรายได้มากกว่า 15,000 บาท จำนวน 41 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.10% แหล่งที่มาของรายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 289 คน มีรายได้จากการประกอบอาชีพของตนเองเป็นแหล่งรายได้หลักคิดเป็นร้อยละ 72.20 รองลงมาคือ ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 66.50 ได้รับเงินช่วยเหลือจากบุตรหลาน ร้อยละ 27.80 และมีเพียง 5.1% เท่านั้นที่มีรายได้จากทรัพย์สินให้เช่า

- สภาพบริบทด้านสังคมของแรงงานนอกระบบ พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1% รองลงมา คือ กองทุนหมู่บ้านจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.10 กลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 ชมรมกีฬา/นันทนาการ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20 และมีเพียงร้อยละ 0.60 (3 คน) ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดเลย

- สภาพบริบทด้านการทำงาน อาชีพหลักในปัจจุบัน พบว่า เกษตรกรทำนา จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมาคือ ค้าขายอาหาร/เครื่องดื่ม และ ค้าขายสินค้าทั่วไป จำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 13.90 เกษตรกรทำไร่และทำสวน จำนวน 74 คนคิดเป็นร้อยละ 18.40 ร้อยละ 4.40 ประกอบอาชีพ งานหัตถกรรม/งานฝีมือ และ รับจ้างทั่วไปนอกภาคเกษตรและงานหัตถกรรม

- ด้านประสบการณ์ทำงาน พบว่า มีประสบการณ์ 11-15 ปี และ 16-20 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ 5-10 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.60 ประสบการณ์มากกว่า 20 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20% และมีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.40

- ทักษะที่พบมากที่สุด ได้แก่ การเพาะปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และงานหัตถกรรม

- ด้านปัญหาหรืออุปสรรคในการประกอบอาชีพ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.60 ปัญหาขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ จำนวน 223 คน ร้อยละ 55.70 ปัญหาขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.60 ปัญหาไม่มีตลาดรองรับผลผลิต/บริการ ร้อยละ 22.80 และ การเดินทาง/การขนส่ง ร้อยละ 18.40 เป็นอุปสรรคสำหรับบางกลุ่ม และไม่มีปัญหา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60

- ความต้องการพัฒนาทักษะ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มรายได้ จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69 รองลงมาคือ ต้องการพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 61.40 ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จำนวน 230 คนคิดเป็นร้อยละ 57.60 ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 และต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคม จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 ต้องการเริ่มอาชีพใหม่ จำนวน 96 คนคิดเป็นร้อยละ 38 และไม่สามารถพัฒนาทักษะได้แล้ว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60

ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบมีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตาม มีอุปสรรคด้านสุขภาพ เงินทุน และการเข้าถึงเทคโนโลยี ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบ จังหวัดชัยภูมิ

1) แนวทางแบบองค์รวม (Holistic Approach) เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีทั้งความรู้ ทักษะ และโอกาสในการดำรงอาชีพอย่างมั่นคง โดยการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบ ควรใช้แนวทางแบบองค์รวม ซึ่งไม่มุ่งเน้นเพียงการให้ความรู้ แต่ต้องประกอบด้วยหลายมิติร่วมกัน ได้แก่

- การฝึกปฏิบัติจริง (Hands-on Training): เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถลงมือปฏิบัติได้จริง เช่น การแปรรูปอาหาร การแพ็คเกจสินค้า การใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์

- การสร้างเครือข่ายอาชีพ (Networking): เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรวมกลุ่ม และการต่อยอดในลักษณะของกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชน

- การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน: เช่น การสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์การผลิต การเข้าถึงแหล่งทุน และตลาด

2) การพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับตลาดและสุขภาพผู้สูงอายุ

การเลือกทักษะควรสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และคำนึงถึงข้อจำกัดทางร่างกายของผู้สูงอายุ โดยทักษะที่ควรส่งเสริม ได้แก่ เกษตรอินทรีย์ การแปรรูปอาหาร ขายออนไลน์ และงานฝีมือและหัตถกรรม

3) การรวมกลุ่มและการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

การรวมกลุ่มจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีอำนาจต่อรอง และเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมได้ดีขึ้น ดังนี้

- การรวมกลุ่มช่วยให้สามารถซื้อวัตถุดิบราคาถูก และขายสินค้าในราคาที่แข่งขันได้
- กลุ่มสามารถจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ทำให้เข้าถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงแรงงาน และธนาคารของรัฐ

- เพิ่มโอกาสในการเข้าสู่ตลาดออนไลน์ในรูปแบบกลุ่ม เช่น การสร้างเพจหรือร้านค้าชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพบริบทและความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ พบว่าสูงอายุแรงงานนอกระบบในจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ

อยู่ระหว่าง 61-69 ปี มีระดับการศึกษาต่ำ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และยังคงประกอบอาชีพด้วยตนเอง เช่น เกษตรกรรม งานรับจ้างทั่วไป หรือค้าขาย ทั้งนี้ยังเผชิญกับข้อจำกัดด้านสุขภาพ การขาดเงินทุน และขาดทักษะด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพในระยะยาว ผู้สูงอายุจำนวนมากมีความต้องการเพิ่มพูนทักษะ พัฒนาอาชีพเดิม หรือเริ่มต้นอาชีพใหม่ โดยนิยมรูปแบบการฝึกอบรมที่สามารถลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเข้าร่วมกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ UNESCO (2020) ที่เน้นการส่งเสริมศักยภาพในทุกช่วงวัยเพื่อการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันทา แก้วสม (2563) ซึ่งศึกษาการพัฒนาทักษะอาชีพและการปรับตัวของแรงงานสูงวัย โดยพบว่าการฝึกอบรมอาชีพและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถช่วยเพิ่มโอกาสทางอาชีพให้กับผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ งานวิจัยของ ชุตินา นิลวรรณ (2556) ที่ศึกษาความท้าทายของแรงงานสูงวัยในยุคดิจิทัล พบว่าการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและนโยบายแรงงานส่งผลกระทบต่อความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุซึ่งสนับสนุนแนวทางการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี

อย่างไรก็ตาม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี ประจำปี พ.ศ. 2561-2580 (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561) ข้อเสนอของสภาปฏิรูปประเทศว่าเพื่อรองรับผู้สูงวัยด้านเศรษฐกิจ เพื่อสร้างหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุ และประชากรรุ่นใหม่ มีข้อเสนอเพื่อการปฏิรูป คือ มาตรการขยายอายุการทำงาน และสร้างโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุและเตรียมความพร้อมคนทุกช่วงวัยและสังคมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ร่วมกับภาคีเครือข่าย มีเป้าประสงค์ พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุและเตรียมความพร้อมคนทุกวัยโดยมีกลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุ และเข้าถึงหลักประกันทางรายได้ส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุ และเข้าถึงหลักประกันรายได้พัฒนาทักษะอาชีพก่อนวัยเกษียณ และสร้างแบรนด์สินค้าที่ผลิตโดยผู้สูงอายุซึ่งเป็นการพัฒนาอาชีพด้านการตลาดแก่ผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพของผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบในจังหวัดชัยภูมิ โดยเน้นการใช้แนวทางแบบองค์รวม (Holistic Approach) ประกอบด้วย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติจริง (hands-on training) การสร้างเครือข่ายอาชีพ และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในด้านงบประมาณ อุปกรณ์ แหล่งทุน และตลาด ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน โดยทักษะที่เสนอให้ส่งเสริม ได้แก่ การเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปอาหาร การค้าขายออนไลน์ และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นทักษะที่สอดคล้องกับข้อจำกัดทางร่างกายของผู้สูงอายุ และสามารถสร้าง

รายได้ในท้องถิ่นได้จริง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Tikkanen & Nyhan (2006) ที่เสนอว่าการฝึกอบรมควรออกแบบเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงประสบการณ์เดิมและศักยภาพทางร่างกาย เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้และการนำไปใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานของ World Health Organization (2021) ที่เน้นให้ประเทศต่าง ๆ พัฒนานโยบายเพื่อส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมที่เหมาะสม และการฝึกทักษะตลอดช่วงวัยสูงอายุเพื่อรักษาคุณภาพชีวิตและบทบาททางเศรษฐกิจของประชากรสูงวัย และงานวิจัยของ Punyapong and Sriboonlue (2021) ยังสนับสนุนว่า การพัฒนาศักยภาพของแรงงานสูงวัยในภาคเกษตรหรือการแปรรูปอาหารต้องใช้กระบวนการฝึกอบรมที่เน้นความร่วมมือกับชุมชน และการส่งเสริมให้รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองและขยายช่องทางการตลาดในระดับท้องถิ่นและออนไลน์ ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายของ กรมกิจการผู้สูงอายุ (2561) ที่เน้นกลยุทธ์ “การส่งเสริมการมีงานทำและการพัฒนาทักษะก่อนวัยเกษียณ” ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสังคมไทยสู่การเป็นสังคมสูงวัยอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริม การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นที่เข้าถึงง่าย และตรงกับความต้องการของตลาด ควรมีกองทุนสนับสนุนผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบ เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และส่งเสริมนโยบายการพัฒนาทักษะดิจิทัล สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการทำตลาดออนไลน์ได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการลงมือทำจริง (Hands-on Training) และมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา อีกทั้งให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ เพื่อสร้างวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายอาชีพและพัฒนาช่องทางการตลาดให้กับผู้สูงอายุ เช่น ตลาดออนไลน์สำหรับสินค้าผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษารูปแบบการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพจากภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. วิเคราะห์ความแตกต่างของความต้องการพัฒนาอาชีพในแต่ละกลุ่มพื้นที่ย่อยของจังหวัดชัยภูมิ
3. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรมที่เน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง
4. พัฒนาและทดลองใช้โมเดลการเรียนรู้แบบดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบ
5. วิจัยเชิงเปรียบเทียบกับจังหวัดที่มีลักษณะประชากรผู้สูงอายุใกล้เคียงกัน
6. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและการมีงานทำในผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*. กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- ชุติมา นิลวรรณ. (2556). ความท้าทายของแรงงานสูงวัยในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์*, 5(1), 45–61.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2563). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ปี 2563*. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2551). *รายงานการวิจัย: สถานการณ์ผู้สูงอายุแรงงานนอกระบบ*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดชัยภูมิ. (2564). *รายงานสภาพตลาดแรงงานจังหวัดชัยภูมิ ปี 2564*. กระทรวงแรงงาน
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *รายงานภาวะแรงงานนอกระบบของประเทศไทย*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุของประเทศไทย ปี 2565*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
<https://www.nso.go.th/sites/2014en/Pages/statistics/Social/Aging.aspx>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *รายงานสภาวะเศรษฐกิจแรงงานและความมั่นคงทางสังคม ปี 2562*. สำนักงานสภาพัฒน์. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=10196
- สุนันทา แก้วสม. (2563). การพัฒนาทักษะอาชีพและการปรับตัวของแรงงานสูงวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- องค์การสหประชาชาติ. (2563). *รายงานแนวโน้มโครงสร้างประชากรโลก ปี 2593*. สำนักงานเศรษฐกิจและสังคม
แห่งสหประชาชาติ.
- Bonnet, F., Vanek, J., & Chen, M. (2019). *Women and Men in the Informal Economy: A statistical Briefing in the Global South*. WIEGO.
- Chen, M. A. (2012). *The Informal Economy: Definitions, Theories and Policies*. WIEGO Working Paper No. 1.
- Department of Older Persons. (2018). *20-year Strategic Plan for Older Persons (2018–2037)*. Ministry of Social Development and Human Security.
- Holland, J. L. (1997). *Making Vocational Choices: A Theory of Vocational Personalities and Work Environments*. (3rd ed.). Psychological Assessment Resources.
- International Labour Organization. (2003). *Decent Work and the Informal Economy*. International Labour Office.
- International Labour Organization. (2018). *Women and Men in the Informal Economy: A Statistical Picture* (3rd ed.).
https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_626831/lang-en/index.htm

- International Labour Organization. (2019). *ILO Centenary Declaration for the Future of Work*.
ILO.[https://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/108/reports/texts-adopted/WCMS_711674/lang--en/index.htm](https://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/108/reports/texts-adopted/WCMS_711674/lang-en/index.htm)
- Institute for Lifelong Learning. (2020). *Embracing a Culture of Lifelong Learning: Contribution to the Futures of Education Initiative*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374116>
- Laal, M. (2011). *Lifelong Learning: What does it Mean?*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 28, 470–474.
- Lincoln, Y. S., and Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage Publications.
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: an Expanded Sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications.
- Nauta, M. M. (2010). *The Development, Evolution, and Status of Holland's Theory of Vocational Personalities: Reflections and Future Directions for Counseling Psychology*. *The Counseling Psychologist*, 38(1), 11–22.
- Punyapong, S., and Sriboonlue, P. (2021). *Community-based Occupational Development for Elderly Informal Workers in Northeastern Thailand*. *Journal of Population and Social Studies*, 29, 131–147. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jpss/article/view/252578>
- Savickas, M. L., et al. (2009). *Life Designing: A Paradigm for Career Construction in the 21st century*. *Journal of Vocational Behavior*, 75(3), 239–250.
<https://doi.org/10.1016/j.jvb.2009.04.004>
- Super, D. E. (1990). A Life-span, Life-space Approach to Career Development. In D. Brown & L. Brooks (Eds.), *Career Choice and Development* (2nd ed., pp. 197–261). Jossey-Bass.
- Tikkanen, T., and Nyhan, B. (2006). *Promoting Lifelong Learning for Older Workers: An International Overview*. Cedefop.
<https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/3056> UNESCO
- World Health Organization. (2021). *Decade of Healthy Ageing: Baseline Report*.
<https://www.who.int/publications/i/item/9789240017900>
- World Bank. (2019). *World Development Report: The Changing Nature of Work*. World Bank Publications.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

คำแนะนำในการเตรียมบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นโยบายการพิจารณากลับกรองบทความ (Editorial Policy)

วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ออกปีละ 4 ฉบับ เริ่ม ฉบับที่ 1 ปีที่ 13 พ.ศ. 2566 เป็นต้นไป (ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - มีนาคม ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน และฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม - ธันวาคม) รับพิจารณาบทความครอบคลุมในด้านบริหารธุรกิจ ศึกษาศาสตร์ การท่องเที่ยว ภาษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และนิติศาสตร์

บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะลงตีพิมพ์หรือไม่ บทความแต่ละเรื่องจะได้รับการประเมินคุณภาพทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 3 ท่าน โดยกระบวนการพิจารณากลับกรองนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่สามารถทราบข้อมูลของผู้ส่งบทความ (Double-Blind Process) และบทความที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง

ข้อตกลงของวารสาร

ผู้เขียนจะต้องชำระเงินค่าดำเนินการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์วารสาร เมื่อบทความของท่านผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการตรวจประเมินเบื้องต้นในขั้นตอน submission แล้วเท่านั้น (ห้ามโอนก่อน) โดยวารสารฯ จะแจ้งไปยังอีเมลให้ผู้เขียนชำระเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ บทความภาษาไทย จำนวน 4,000 บาท บทความภาษาอังกฤษ จำนวน 5,000 บาท

ประเภทของผลงานวิชาการที่รับลงตีพิมพ์ในวารสาร

ผู้ส่งบทความควรตรวจสอบความถูกต้องของการพิมพ์ต้นฉบับ เช่น ตัวสะกด วรรคตอน และความเหมาะสม ความสละสลวยในการใช้ภาษา รวมทั้งควรกำหนดประเภทของบทความให้ชัดเจนว่าเป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัย องค์ประกอบของบทความทั้ง 2 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บทความวิจัย (Research Article) ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี) แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง มีเนื้อหาความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A4 รวมบทคัดย่อ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเอกสารอ้างอิง ประกอบด้วย

1) **ชื่อเรื่อง (Title)** ไม่ควรใช้ชื่อเรื่องที่ยาวเกินไป ควรมีความกระชับ ชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหาสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

2) **ชื่อผู้ประพันธ์ (Author (s))** ระบุชื่อ และนามสกุลของผู้เขียนทุกคน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) (ไม่ต้องใส่ชื่อตำแหน่งหน้าชื่อ) พร้อมระบุ คณะ และมหาวิทยาลัยที่สังกัด กรณีที่ไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษาให้ระบุหน่วยงานที่สังกัด รวมทั้งอีเมลและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ประพันธ์อันดับแรก (First Author) หรือ ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author) ที่สามารถติดต่อได้

3) **บทคัดย่อ (Abstract)** บทคัดย่อต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยบทคัดย่อควรจะระบุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์โดยย่อของงานวิจัย ขอบเขตของงานวิจัยและผลวิจัยหลักและมีจำนวนคำ ไม่เกิน 350 คำ และไม่ควรมีการอ้างอิงถึงเอกสารการอ้างอิง

4) **คำสำคัญ (Keywords)** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 3-5 คำ

5) **เนื้อหา (Contents)** ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

5.1 บทนำ เป็นส่วนที่นำเสนอความสำคัญของปัญหาที่ทำวิจัย เขียนให้กระชับและเข้าใจง่าย

5.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย เขียนเป็นความเรียงต่อเนื่องในย่อหน้าเดียว โดยแยกประเด็นการศึกษาให้ชัดเจนด้วยภาษาที่สั้นและกระชับ

5.3 สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

5.4 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาสำคัญ กระชับเข้าใจง่าย

5.5 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย ประชากรและตัวอย่าง (ระบุสูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง) วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้และวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

5.6 ผลการวิจัย นำเสนอผลเป็นลำดับจากข้อมูลทั่วไปจนถึงข้อมูลเฉพาะเรื่อง โดยมุ่งเน้นการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก อธิบายให้กระชับอาจควบคู่กับการใช้ตาราง กราฟ หรือภาพประกอบ

5.7 อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัย อภิปรายเพื่อให้คล้อยตามถึงความสัมพันธ์ หรือหลักการที่มาจากผล สนับสนุนหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีผู้เคยนำเสนอ เปรียบเทียบผลการวิจัยและตีความหมายของผู้อื่น เน้นถึงปัญหาหรือข้อโต้แย้งในสาระสำคัญของเรื่อง ให้เขียนแยกย่อหน้าตามประเด็นที่อภิปราย

5.8 ข้อเสนอแนะ เป็นการเสนอผลที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในภาพรวมหรือเฉพาะกลุ่ม หรือเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในอนาคต

5.9 เอกสารอ้างอิง

2. บทความวิชาการ (Article) เป็นการนำเสนอเรื่องราวทางวิชาการที่อยู่ในความสนใจของบุคคลทั่วไปในปัจจุบัน หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนออย่างสมบูรณ์ และมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ตามหลักวิชาการ โดยมี การสรุปประเด็นอาจเป็นการนำความรู้ กรอบแนวคิดและทฤษฎีจากแหล่งต่าง ๆ มาสังเคราะห์ โดยที่ผู้เขียนสามารถให้ทัศนะทางวิชาการผ่านมุมมองของตนเองได้อย่างเด่นชัด และเกิดประโยชน์แก่ผู้อ่าน มีเนื้อหาความยาวไม่เกิน 8-15 หน้ากระดาษ A4 ประกอบด้วย

1. ชื่อเรื่อง
2. บทคัดย่อ/Abstract
3. คำสำคัญ/Keywords
4. บทนำ/ส่วนนำ
5. เนื้อหาสาระ
6. บทสรุป
7. เอกสารอ้างอิง

รายละเอียดการเตรียมบทความเพื่อส่งตีพิมพ์

1. การพิมพ์ จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word กระดาษขนาด A4 พิมพ์แบบแนวตั้ง (Portrait) คอลัมน์เดียว ใส่หมายเลขหน้าทุกหน้าที่ด้านขวาล่างของกระดาษ
2. คำโครงหน้ากระดาษ กำหนดขอบกระดาษทั้ง 4 ด้าน เท่ากับ 2.54 เซนติเมตร หัวกระดาษและท้ายกระดาษขนาด 2.54 เซนติเมตร
3. ตัวอักษร (Font) ให้ใช้ตัวอักษร Th Sarabun New ประกอบด้วย
 - ชื่อเรื่อง (Title)
 - ขนาด 18 point แบบหนาและกึ่งกลางหน้ากระดาษ ภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ตัวแรกของทุกคำ ยกเว้นคำบุพบทใช้ตัวอักษรพิมพ์เล็ก
 - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
 - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดตรงกลาง, ตัวธรรมดา
 - ชื่อหน่วยงานของผู้เขียน ภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดตรงกลาง, ตัวธรรมดา
 - อีเมลสำหรับผู้ประพันธ์บรรณกิจ ขนาด 14 point, กำหนดตรงกลาง, ตัวธรรมดา

- บทคัดย่อ
 - ชื่อ บทคัดย่อ และ ABSTRACT ขนาด 16 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - ข้อความบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 16 point, กำหนดขีดขอบซ้ายและขวา (Thai Distributed), ตัวธรรมดา ไม่พิมพ์แยกคำ การเว้นวรรคให้เว้นระยะ 1 ตัวอักษร
 - ข้อความบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 16 point, กำหนดขีดขอบซ้ายและขวา (Thai Distributed), ตัวธรรมดา ไม่พิมพ์แยกคำ การเว้นวรรคให้เว้นระยะ 1 ตัวอักษร
 - ข้อความบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 350 คำ
 - ย่อหน้าแรกให้เว้นระยะ 1.5 เซนติเมตร
 - คำสำคัญ
 - ให้พิมพ์ “คำสำคัญ” ต่อจากส่วนของบทคัดย่อ ขนาด 16 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา ส่วนข้อความของคำสำคัญ ขนาด 16 point, ตัวธรรมดา ระหว่างคำให้คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค “ , ”
 - Keywords
 - ให้พิมพ์ “Keywords” ต่อจากส่วนของบทคัดย่อ และ Abstract ขนาด 16 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา ส่วนข้อความของคำสำคัญ ขนาด 16 point, ตัวธรรมดา อักษรตัวแรกเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ ระหว่างคำให้คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค “ , ”
 - รายละเอียดบทความ
 - หัวข้อใหญ่ (ไม่มีลำดับเลข) ขนาด 16 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - หัวข้อรอง ขนาด 16 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - เนื้อเรื่อง ขนาด 16 point, กำหนดขีดขอบซ้ายและขวา (Thai Distributed), ตัวธรรมดา ไม่พิมพ์แยกคำ การเว้นวรรคให้เว้นระยะ 1 ตัวอักษร
 - ย่อหน้าแรกให้เว้นระยะ 1.5 เซนติเมตร หากมีย่อหน้าที่ย่อยลงไปอีก ให้เว้นระยะเพิ่มออกไปอีก 0.5 เซนติเมตรไปเรื่อย ๆ และเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการพิมพ์ให้ดำเนินการจัดระบบการพิมพ์
4. การเขียนตาราง ให้วางตารางใกล้ตำแหน่งที่อ้างถึงในเนื้อหา โดยลำดับเลขของตาราง (ตัวหนา) และชื่อตาราง (ตัวธรรมดา) ไว้เหนือตารางและขีดซ้าย เช่น **ตารางที่ 1** และระบุแหล่งที่มา: ไว้ใต้ตาราง
5. ภาพประกอบ ให้วางภาพประกอบใกล้ตำแหน่งที่อ้างถึงในเนื้อหา โดยลำดับเลขของภาพ (ตัวหนา) และพิมพ์ชื่อภาพ (ตัวธรรมดา) เช่น **ภาพที่ 1** ... ไว้ใต้ภาพและตรงกลาง และระบุแหล่งที่มา ที่มา: ...

รูปแบบเอกสารอ้างอิง (References)

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารสู่มาตรฐานสากล โดยมีเป้าหมายให้วารสารคงอยู่ในฐานข้อมูล TCI เพื่อให้วารสารได้มีโอกาสเข้าถึงผู้อ่าน และยกระดับความเป็นสากลของวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นกองบรรณาธิการวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงกำหนดรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้ การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิง **กรณี** เอกสารอ้างอิงที่แปลเป็นภาษาไทยให้ยึดตัวอักษรในการเรียงลำดับ และตามด้วยเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ

1. ข้อกำหนดในการเขียนเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1.1 รูปแบบการอ้างอิงประยุกต์จากรูปแบบ APA Style, 7th edition

1.2 จำนวนบทความที่นำมาอ้างอิงต้องไม่เกิน 20 บทความ แต่ละบทความไม่ควรมีอายุเกิน 5 ปี (แต่หากเป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีซึ่งมีอายุมากกว่า 10 ปี อนุโลมให้นำมาใช้อ้างอิงได้)

2. วิธีการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และอ้างอิงท้ายเล่ม (Bibliography) โดยกำหนดและตัวอย่างดังนี้

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
1 คน	ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์. (2564). อิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศ ที่มีต่อความตั้งใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย. <i>วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์</i>, 5(1), 1-10. Eriksen, A. L. (2023). Enhancing mathematical reasoning in primary school with the strategic board game Othello. <i>European Conference on Games Based Learning</i>, 17(1), Article 1524. https://doi.org/10.34190/ecgbl.17.1.1524	ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์ (2564) Eriksen (2023)	(ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์, 2564) (Eriksen, 2023)
2 คน	ฐิตารีย์ ศิริมงคล และ ณิชมนันท์ นิติวัดนะ. (2566). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบอกปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ของร้านกาแฟท้องถิ่น. <i>BU Academic Review</i>, 22(2), 95-116. Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. <i>Educational and Psychological Measurement</i>, 30(3), 607-610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308	ฐิตารีย์ ศิริมงคล และ ณิชมนันท์ นิติวัดนะ (2566) Krejcie and Morgan (1970)	(ฐิตารีย์ ศิริมงคล และ ณิชมนันท์ นิติวัดนะ, 2566) (Krejcie and Morgan, 1970)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
3 คน ขึ้นไป	ชนกนันท์ ช่วยประครอง และคณะ. (2565). การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาโดยการไ้เกมเป่นฐาน เรื่องนโยบายการเงินและการคลังของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดงตาลวิทยา. <i>วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น</i> , 4(6), 155-167. Raskurazhev, A. A., et al. (2020). Non-pharmacological Prevention and correction of cognitive disorders. <i>Annals of Clinical and Experimental Neurology</i> , 14(3), Article 8. https://doi.org/10.25692/ACEN.2020.3.8	ชนกนันท์ ช่วยประครอง และคณะ (2565) Raskurazhev et al. (2020)	(ชนกนันท์ ช่วยประครอง และคณะ, 2565) (Raskurazhev et al., 2020)
สถาบัน หรือ องค์กร - อ้างอิงครั้งที่ 1 (มีตัวย่อ) ใช้ตัวเต็มและตัวย่อ	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). <i>รายงานผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2565</i> . กรุงเทพมหานคร: สสวท. World Intellectual Property Organization. (2014). <i>World intellectual property indicators 2014</i> . Geneva, Switzerland: WIPO. https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/941/wipo_pub_941_2014.pdf	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท, 2566) World Intellectual Property Association (WIPO, 2014)	(สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี [สสวท], 2566) (World Intellectual Property Association [WIPO], 2014)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
- อ้างอิงครั้งที่ 2 (มีตัวย่อ) ใช้ตัวย่อ		สสวท (2566) WIPO (2023)	(สสวท, 2566) (WIPO, 2023)
- อ้างอิงครั้งที่ 1 และ 2 (ไม่มีตัวย่อ)	กองทุนการเงินระหว่างประเทศ. (2566). รายงานเสถียรภาพทางการเงิน โลก: ความเสี่ยงความเปราะบาง และการฟื้นตัว. กองทุนการเงิน ระหว่างประเทศ. World Bank. (2022). <i>World development report 2022: Finance For an equitable recovery</i> . World Bank. https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2022	กองทุนการเงินระหว่าง ประเทศ (2566) World Bank (2022)	(กองทุนการเงินระหว่าง ประเทศ, 2566) (World Bank, 2022)
2 แหล่งขึ้นไป	สมชาย วัฒนกิจ. (2564). การพัฒนาแนวคิดผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สุชาติ พงศ์เกษม. (2565). การเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างนวัตกรรม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วรรณถ ศิริวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์ทักษะผู้ประกอบการยุคดิจิทัล. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.	สุชาติ พงศ์เกษม (2565), สมชาย วัฒนกิจ (2564) และวรรณถ ศิริวัฒน์ (2563)	(สุชาติ พงศ์เกษม, 2565; สมชาย วัฒนกิจ, 2564; วรรณถ ศิริวัฒน์, 2563)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
	Jones, A. M. (2019). <i>Entrepreneurial mindset in the digital era</i> . Oxford University Press. Miller, L. B. (2018). <i>Active learning strategies for innovation</i> . Harvard Business Review Press. Smith, J. K. (2020). <i>21st century entrepreneurship</i> . Routledge.	Smith (2020), Jones (2019), Miller (2018)	(Smith, 2020; Jones, 2019; Miller, 2018)
กรณีไม่มีปีที่พิมพ์	กิตติพงษ์ สุวรรณราช. (ม.ป.ป.). <i>การบริหารองค์กรยุคใหม่</i> . วิชาการ. Johnson, M. A. (n.d.). <i>Managing workplace conflict</i> . Conflict Press.	กิตติพงษ์ สุวรรณราช (ม.ป.ป.) Johnson (n.d.)	(กิตติพงษ์ สุวรรณราช, ม.ป.ป.) (Johnson, n.d.)
ข้อมูลระดับทุติยภูมิ	ธีรยุทธ บุญมี. (2561). <i>การเปลี่ยนผ่านของสังคมไทยสู่อนาคต</i> . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Brookhart, S. M. (2017). <i>How to give effective feedback to your Students</i> (2nd ed.). ASCD.	สมพงษ์ จิตระดับ (อ้างใน ธีรยุทธ บุญมี, 2561) Dewey (as cited in Susan M. Brookhart, 2017)	(สมพงษ์ จิตระดับ อ้างใน ธีรยุทธ บุญมี, 2561) (Dewey, as cited in Brookhart, 2017).

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
- บทสัมภาษณ์ ไม่เผยแพร่สาธารณะ	ไม่อ้างอิง ไม่อ้างอิง	ดร.สุชาติ เรืองฤทธิ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มกราคม 2566) Dr. Susan Green (personal communication, March 10, 2023)	(ดร.สุชาติ เรืองฤทธิ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มกราคม 2566) (Dr. Susan Green, personal communication, March 10, 2023)
- บทสัมภาษณ์เผยแพร่ ในโทรทัศน์หรือ เว็บไซต์หรือบทความ	ชื่อ✓นามสกุล✓(วัน✓เดือน✓ปีที่สัมภาษณ์)✓สัมภาษณ์โดย ✓✓✓✓✓ ชื่อผู้สัมภาษณ์.ชื่อแหล่งที่เผยแพร่✓URL (ถ้ามี) สุชาติ สุภาพ. (12 มิถุนายน 2565). สัมภาษณ์โดย กานต์รวี สัจจา. มติชนสุดสัปดาห์. https://www.matichonweekly.com Porter, M. (2021, March 15). Interview by Sarah Lee. <i>Harvard Business Review</i> . https://hbr.org	ศ.ดร.สุชาติ สุภาพ (2565) Prof. Michael Porter (2021)	(สุชาติ สุภาพ, 2565) (Porter, 2021)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
ราชกิจจานุเบกษา	ชื่อกฎหมาย.✓(วัน✓เดือน✓ปี).✓ราชกิจจานุเบกษา✓เล่มที่✓ตอนที่ ✓✓✓✓✓ หน้า-หน้า.✓URL (ถ้ามี) พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562. (4 พฤษภาคม 2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-34. https://ratchakitcha.soc.go.th	พระราชบัญญัติ การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 (2562)	(พระราชบัญญัติ การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562)
หนังสือแปล	ชื่อ✓นามสกุลผู้แต่ง.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อเรื่องหนังสือภาษาต้นฉบับ ✓✓✓✓✓ [ชื่อหนังสือภาษาไทย] ✓(พิมพ์ครั้งที่).✓สำนักพิมพ์. อัลเฟรด อาดเลอร์. (2564). <i>Understanding Human Nature</i> [การเข้าใจชีวิต]. โพสต์บุ๊กส์.	อัลเฟรด อาดเลอร์ (2564).	(อัลเฟรด อาดเลอร์, 2564)
หนังสือ	ชื่อ✓นามสกุลผู้แต่ง.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อเรื่อง✓(ครั้งที่พิมพ์).✓สำนักพิมพ์. สมชาย จงจิต. (2563). <i>การบริหารจัดการองค์กร</i> . วิชาการ. Smith, J. A. (2020). <i>Organizational management</i> . Academic Press.	สมชาย จงจิต (2563) Smith (2020)	(สมชาย จงจิต, 2563) (Smith, 2020)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book)	ชื่อ✓นามสกุลผู้แต่ง.✓(ปีที่พิมพ์). ✓ชื่อหนังสือ.✓(ครั้งที่พิมพ์).✓URL องอาจ มหานิยม. (2550). <i>ประวัติศาสตร์ไทยโดยสังเขป</i> . http://www.museum-press.com O’Keefe, E. (n.d.). <i>Egoism & the crisis in Western values</i> . http://www.onlineoriginals.com/showitem.asp	องอาจ มหานิยม (2550) O’Keefe (n.d.)	(องอาจ มหานิยม, 2550) (O’Keefe, n.d.)
บทความวารสาร (ฉบับพิมพ์) (Journal Article)	ชื่อ✓นามสกุล.✓ (ปีที่พิมพ์). ✓ชื่อบทความ.✓ชื่อวารสาร, ✓ปีที่(ฉบับที่), ✓หน้า-หน้า. ศุภิกา ประเสริฐพร และคณะ. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ ในการประกอบการธุรกิจจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับในเขต อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. <i>วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</i> , 14(4), 149-157. Reynolds, L. M., and Carter, J. P. (2023). Rethinking employee engagement in hybrid work environments. <i>Journal of Business and Management</i> , 29(1), 45–59.	ศุภิกา ประเสริฐพร และ คณะ (2567) Reynolds and Carter (2023)	(ศุภิกา ประเสริฐพร และ คณะ, 2567) (Reynolds and Carter, 2023)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
บทความวารสาร อิเล็กทรอนิกส์ (มี DOI)	ชื่อ✓นามสกุล✓ (ปีที่พิมพ์). ✓ชื่อบทความ.✓ชื่อวารสาร, ✓ปีที่(ฉบับที่), ✓✓✓✓ หน้า-หน้า.✓https://doi.org/xxxxx Smith, J. A., and Lee, R. K. (2022). Leadership styles in digital- era organizations. <i>Journal of Organizational Behavior</i> , 43(3), 245–261. https://doi.org/10.1002/job.2567	Smith and Lee (2022)	(Smith and Lee, 2022)
(ไม่มี DOI แต่มี URL)	Lin, H. T. (2023). Sustainable supply chains: A review of recent progress. <i>Global Journal of Logistics and Transport</i> , 11(1), 22–38. https://gjlt.org/articles/2023/supply- chain-review	Lin (2023)	(Lin, 2023)
หนังสือพิมพ์	ชื่อ✓นามสกุล✓(ปี,✓วัน✓เดือนที่เผยแพร่).✓ชื่อบทความ. ✓✓✓✓ ชื่อหนังสือพิมพ์,✓หน้า. สมชาย ใจดี. (2566, 10 พฤษภาคม). การเลือกตั้งครั้งใหม่. <i>ไทยรัฐ</i> , น. 5. Brown, A. (2023, May 10). New election underway. <i>The Bangkok Post</i> , p. A3.	สมชาย ใจดี (2566) Brown (2023)	(สมชาย ใจดี, 2566) (Brown, 2023)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
หนังสือพิมพ์ออนไลน์	ชื่อ✓นามสกุล.✓(ปี,✓วัน✓เดือนที่เผยแพร่).✓ชื่อบทความ. ✓✓✓✓✓ ชื่อหนังสือพิมพ์.✓URL ไทยรัฐออนไลน์. (2565, 1 มกราคม). เปิดตัวโครงการใหม่ของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว. ไทยรัฐ. https://www.thairath.co.th/news/politic/1234567 Jones, M. (2023, March 5). Climate crisis intensifies. <i>The Guardian</i>. https://www.theguardian.com/environment/article	ไทยรัฐออนไลน์ (2565) Jones (2023)	(ไทยรัฐออนไลน์, 2565) (Jones, 2023)
วิทยานิพนธ์หรือ สารนิพนธ์หรือ การศึกษาค้นคว้าอิสระ	ชื่อ✓นามสกุล.✓(ปีที่เผยแพร่).✓ชื่อวิทยานิพนธ์✓[ระดับวิทยานิพนธ์ ✓✓✓✓✓ ปริญา]. ชื่อมหาวิทยาลัย.✓URL(ถ้ามี) สมศรี แสนสุข. (2561). การศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สุภาพร แสงจันทร์. (2564). รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชน จังหวัดนนทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. http://repository.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/12345	สมศรี แสนสุข (2561) สุภาพร แสงจันทร์ (2564)	(สมศรี แสนสุข, 2561) (สุภาพร แสงจันทร์, 2564)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
รายงานการประชุม หรือการสัมมนา หรืออภิปราย	หน่วยงานที่จัด.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อรายงานการสัมมนา/อภิปราย/ ✓✓✓✓✓ การประชุม✓(วัน✓เดือน✓ปีที่จัด).✓สถานที่จัด.✓URL (ถ้ามี) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). รายงานการสัมมนาวิชาการ เรื่อง “ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคต” (5 พฤษภาคม 2565). โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพฯ. https://www.onec.go.th/event/report2022.pdf United Nations. (2021). <i>Report of the Climate Action Summit 2021</i> (September 21–23, 2021). New York, NY. United Nations. https://www.un.org/en/climate- summit-2021/report.pdf	สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (2565) United Nations (2021)	(สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2565) (United Nations, 2021)
แผ่นพับ (Pamphlet)	ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อแผ่นพับ✓[แผ่นพับ]. ✓✓✓✓✓ สำนักพิมพ์. กรมอนามัย. (2564). <i>การล้างมืออย่างถูกวิธี</i> [แผ่นพับ]. กระทรวง สาธารณสุข. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). <i>กินผักผลไม้ ลดโรค</i> [แผ่นพับ]. https://resource.thaihealth.or.th/sites/default/ files/fruit_leaflet.pdf	กรมอนามัย (2564) สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (2565)	(กรมอนามัย, 2564) (สำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ, 2565)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
จุลสาร (Newsletter)	ชื่อหน่วยงานที่จัดทำ.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อจุลสาร✓(ปีที่,✓ฉบับที่,✓เดือน), ✓✓✓✓✓ หน่วยงานที่จัดพิมพ์. กรมควบคุมโรค. (2566). จุลสารสุขภาพดี, (ปีที่ 15, ฉบับที่ 2, เมษายน– มิถุนายน). กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2565). จุลสารวัฒนธรรมไทย (ฉบับที่ 3, กรกฎาคม–กันยายน). https://www.culture.go.th/sites/default/files/newsletter3_2565.pdf	กรมควบคุมโรค (2566) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2565)	(กรมควบคุมโรค, 2566) (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2565)
รายงานการวิจัย	ชื่อ✓นามสกุลผู้แต่ง.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อรายงานการวิจัย✓(เลขที่รายงาน). ✓✓✓✓✓ หน่วยงาน. วิชัย รัตนเศรษฐ. (2565). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (รายงานวิจัย เลขที่ วช.65/2565). สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).	วิชัย รัตนเศรษฐ (2565)	(วิชัย รัตนเศรษฐ, 2565)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
บทความหรือบทหนึ่งในหนังสือการประชุม (Conference Proceeding Chapter)	ชื่อ✓นามสกุล✓(ปี พ.ศ.).✓ชื่อบทความ✓ใน✓ชื่อบรรณาธิการ✓(บ.ก.), ✓✓✓✓✓ ชื่อหนังสือการประชุม✓(หน้า xx-xx).✓สำนักพิมพ์.✓URL(ถ้ามี) ดารีกาญจน์ วิชาเดช และวัชโรบล โกศลวิทยานันต์. (2566). แรงจูงใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว วัดพระมหาธาตุ ถ้ำนาค อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. ใน กนกกร บุญมี (บ.ก.), การประชุมวิชาการและการนำเสนอ ผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 10 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 8: การพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน (หน้า 886–896). มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. https://idcneu.com/neunic2023/file_article/be/neunic2023-be-06.pdf	ดารีกาญจน์ วิชาเดช และ วัชโรบล โกศลวิทยานันต์ (2566)	(ดารีกาญจน์ วิชาเดช และ วัชโรบล โกศลวิทยานันต์, 2566)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
เอกสารนำเสนอ ในที่ประชุม (Presentation Slides)	ชื่อ✓นามสกุลผู้แต่ง.✓(ปีที่นำเสนอ,✓วัน✓เดือน).✓ชื่อเรื่องสไลด์หรือ ✓✓✓✓ เอกสารนำเสนอ✓[สไลด์นำเสนอหรือเอกสารนำเสนอ].✓ชื่อการ ✓✓✓✓ ประชุม.✓URL(ถ้ามี) ชาญชัย สมบุญ. (2565, 20 มิถุนายน). การตลาดยุค AI [สไลด์นำเสนอ]. การประชุมการตลาดแห่งชาติ. https://www.marketingconf.ai/slide123 Chanachai, S. (2022, June 20). AI-era marketing [PowerPoint slides]. National Marketing Conference. https://www.marketingconf.ai/slide123	ชาญชัย สมบุญ (2565) Chanachai (2022)	(ชาญชัย สมบุญ, 2565) (Chanachai, 2022)
โปสเตอร์นำเสนอ ในที่ประชุม (Conference Poster)	ชื่อ✓นามสกุลผู้แต่ง.✓(ปีที่นำเสนอ,✓วัน✓เดือน).✓ชื่อโปสเตอร์ ✓✓✓✓ [โปสเตอร์นำเสนอในที่ประชุม].✓ชื่อการประชุม,✓สถานที่. ✓✓✓✓ URL(ถ้ามี) ณัฐวดี ศรีประเสริฐ. (2567, 5 กรกฎาคม). แนวทางการพัฒนาสื่อดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการอ่านในเด็กปฐมวัย [โปสเตอร์นำเสนอใน การประชุม]. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการศึกษา ครั้งที่ 10, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.	ณัฐวดี ศรีประเสริฐ (2567)	(ณัฐวดี ศรีประเสริฐ, 2567)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
	Tanaka, M. (2024, August 12). <i>Strategies for Developing Critical Thinking Skills in First-year College Students</i> [Poster Presentation]. The 10th International Conference on Education Innovation, Kyoto University, Japan. สุรรัตน์ จันทนา. (2566, 15 สิงหาคม). <i>การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยใช้เกมดิจิทัล</i> [โปสเตอร์นำเสนอในการประชุมออนไลน์]. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านนวัตกรรมการศึกษา ครั้งที่ 3, จัดผ่านระบบออนไลน์. https://conference.edu/poster/sureerat2023	Tanaka (2024) สุรรัตน์ จันทนา (2566)	(Tanaka, 2024) (สุรรัตน์ จันทนา, 2566)
เอกสารประกอบการสอน	ชื่อ✓นามสกุล.✓(ปีที่พิมพ์).✓ชื่อเอกสารประกอบการสอน✓(เอกสาร✓✓✓✓✓ประกอบการสอน).✓คณะ✓มหาวิทยาลัย. ศิริพัฒน์ ศรีจันทร์. (2567). <i>การเป็นผู้ประกอบการ</i> (เอกสารประกอบการสอน). คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.	ศิริพัฒน์ ศรีจันทร์ (2567)	(ศิริพัฒน์ ศรีจันทร์, 2567)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
วิกิพีเดีย (Wikipedia)	ชื่อบทความ.✓(ปีที่พิมพ์,✓วัน✓เดือน).✓ใน✓วิกิพีเดีย.✓URL วิกิพีเดีย. (2567, 20 พฤษภาคม). <i>ปัญญาประดิษฐ์</i>. ใน วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. https://th.wikipedia.org/wiki/ปัญญา ประดิษฐ์ Wikipedia contributors. (2024, May 20). <i>Artificial Intelligence</i>. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Artificial_intelligence	วิกิพีเดีย (2567) Wikipedia contributors (2024)	(วิกิพีเดีย, 2567) (Wikipedia contributors, 2024)
เอกสารจากเว็บไซต์ (Webpage)	ชื่อ✓นามสกุลผู้แต่ง.✓(ปีที่แต่ง).✓ชื่อเรื่อง.✓URL กฤษณ์ กาญจนบัตร. (2549). <i>คุณสมบัติแฟรนไชส์ซี</i>. https://www.dbd.go.th/download/consumer3.pdf. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). <i>รายงานสถิติจังหวัด</i>. https://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/report/ statistics.aspx	กฤษณ์ กาญจนบัตร (2549) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564).	(กฤษณ์ กาญจนบัตร, 2549) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)
Social Media Twitter ตัวอักษร	ชื่อผู้ใช้.✓[@ชื่อบัญชี].✓(ปีที่โพสต์,✓วัน✓เดือน).✓ข้อความบางส่วนของ ✓✓✓✓✓ โพสต์✓[โพสต์ Tweet].✓Twitter.✓URL ThaiHealth. [@ThaiHealth]. (2565, 5 มกราคม). <i>การออกกำลังกาย เป็นประจำช่วยเสริมสร้างสุขภาพที่ดี</i> [ทวีต]. Twitter. https://twitter.com/ThaiHealth/status/123456789	ThaiHealth (2565)	(ThaiHealth, 2565)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
Social Media Facebook Post	ชื่อผู้โพสต์.✓(ปีที่โพสต์,✓วัน✓เดือน).✓ข้อความโพสต์✓[โพสต์ ✓✓✓✓ Facebook].✓Facebook.✓URL สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565, 5 มกราคม). การออกกำลังกายเป็นประจำช่วยเสริมสร้างสุขภาพที่ดี [โพสต์ Facebook]. Facebook. https://www.facebook.com/ ThaiHealth/posts/123456789	สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (2565)	(สำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ, 2565)
Social Media Instagram	ชื่อผู้ใช้.✓[@ชื่อบัญชี].✓(ปีที่โพสต์,✓วัน✓เดือน).✓ข้อความบางส่วนของ ✓✓✓✓ โพสต์✓[โพสต์ Instagram].✓Instagram.✓URL ThaiHealth. [@ThaiHealth]. (2565, 5 มกราคม). การออกกำลังกาย เป็นประจำช่วยเสริมสร้างสุขภาพที่ดี [ภาพถ่าย]. Instagram. https://www.instagram.com/p/ABC123DEF/	ThaiHealth (2565)	(ThaiHealth, 2565)

ผู้เขียน/องค์กร/ แหล่ง/ประเภท	อ้างอิงท้ายเล่ม (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหน้าข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)	อ้างอิงหลังข้อความ (รูปแบบ/ตัวอย่าง)
Social Media YouTube หรือ Streaming Video	ชื่อผู้ใช้หรือชื่อช่อง.✓(ปีที่เผยแพร่,✓วัน✓เดือน).✓ชื่อวิดีโอ✓[วิดีโอ]. ✓✓✓✓✓ YouTube.✓URL ThaiHealth. (2564, 10 ธันวาคม). การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดี [วิดีโอ]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=ABC123DEF	ThaiHealth (2564)	(ThaiHealth, 2564)

หมายเหตุ: -การพิมพ์เอกสารอ้างอิง บรรทัดแรกของแต่ละรายการให้พิมพ์ชิดขอบซ้ายมือ บรรทัดต่อไปพิมพ์เยื้องเข้าไปประมาณ 7 เคาะ

-ผู้เขียนเป็นนิติบุคคล ได้แก่ หน่วยงาน องค์กร บริษัท และเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดพิมพ์ให้ใส่ชื่อย่อหรือข้อความสั้น ๆ ของสำนักพิมพ์ เนื่องจากเขียนชื่อเต็มไว้ในส่วนของผู้เขียนแล้ว เช่น มหาวิทยาลัย กรม สถาบัน โรงพยาบาล WHO The Association The Council The University The Foundation เป็นต้น

-หลังเครื่องหมายมหัพภาค (.) จุลภาค (,) และทวิภาค (:) ให้เว้น 1 ตัวอักษร

-การใช้ตัวเอียง ได้แก่ ชื่อหนังสือ ชื่อบทหนึ่งในหนังสือ ชื่อวารสาร ปีที่ของวารสาร ชื่อการประชุม ชื่อแผ่นพับ ชื่อวิทยานิพนธ์ ชื่อรายงานการวิจัย ชื่อเอกสารเว็บไซต์

Download รายละเอียดการเตรียมบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ ได้ที่นี่

https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/preparing_articles

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
NORTHEASTERN UNIVERSITY

NEU
KHON KAEN

วารสารวิชาการและวิจัย

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

NEUARJ

NEU ACADEMIC AND
RESEARCH JOURNAL

ปีที่ 15
ฉบับที่ 2

199/19 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

043-222-959

www.neu.ac.th

[@neuinfo](https://www.facebook.com/NEU-KhonKaen)